

DHĀTURUPAKOŚA.

COMPILED FOR THE USE OF SANSKRIT STUDENTS

BY

DHARMARAJA NARAYEN GANDHI

FIFTH EDITION.

REVISED, IMPROVED, & ENLARGED

GHISTAMANI ATMARAM SHASTRI KULKARNI

teacher of Sanskrit, Poona Training College,

AND

Mr. R. J. KANADE, Ratnagiri.

Registered under Act XXV of 1887.

The right of Translation and all other rights reserved.

PUBLISHED BY

HARI DHARMARAJA GANDHI.

RATNAGIRI.

PRINTED AT THE 'BAKUL' PRESS.

1908.

Price Rupees three.

TO
THE MEMORY

OF
THE LATE LAMENTED SHASTRI OF THE
RATNAGIRI HIGH SCHOOL, LIBRARY

Mr VINAYAKA GUNDO KUWALEKARA,

THIS BOOK

IS RESPECTFULLY DEDICATED BY HIS GRATEFUL

AND

AFFECTIONATE PUPIL,

D. N. GANDHI.

शिवसूत्राणि.

अ इ उण् ॥१॥ क लृक् ॥२॥ ए ओङ् ॥३॥ ऐ औच् ॥४॥
 ह य व रट् ॥५॥ ण् ॥६॥ ज म ङ ण नम् ॥७॥ झ ञ् ॥८॥
 घ ढ धप् ॥९॥ ज ब ग ङ टश् ॥१०॥ ख फ छ ठ थ च ट त्व् ॥११॥
 क प् ॥१२॥ श ष स र ॥१३॥ हल् ॥१४॥

It is obvious that the students will find it difficult to comprehend such terms as अच्, हल् शल् &c, frequently occurring in the Sūtras I, therefore, think it necessary to explain the above arrangement of the elements as adopted by Pāṇini, from which all these particles are deduced अच् is any vowel, हल् a consonant and शल् any consonant except a nasal or a semivowel. It should, however, be borne in mind that the finals of these sūtras signify nothing.

PREFACE TO THE FIRST EDITION.

The most difficult exercise which the student has to go through while studying Sanskrit Grammar is the conjugation of verbs Sanskrit Grammar, and particularly this portion of it is so difficult and the rules referring to it are so intricate and vague that intelligent and studious can not follow them closely at the correct forms, without being guided by some one who is therefore intended to serve as a guide and not an attempt to supercede the existing treatises on the subject. The books at present used in the Government schools are no doubt, ingeniously designed and admirably executed but they are all incomplete and wanting in the necessary information which the authors can not possibly supply, unless they come to know the wants and the difficulties the learner and the teacher often experience.

The apology for inserting the original sutras with their English translations needs no further illustration than the remarkable aptitude which the students always exhibit and in truth the facility, which the sutras afford them of committing them to memory. It must be remarked here, that notwithstanding their translation into English, there may be found many sutras quite unintelligible to the students which to be thoroughly understood require, in my humble opinion a key and a Sanskrit commentary of some eminent author. This additional matter it is hoped will be introduced into this book if it reaches a second edition. In short it is sufficient to say that I have spared no pains to make it serve the purpose for which it is intended. Nothing has been inserted without authority and every form has been verified.

I have chiefly followed Panini and Bhattoji Dikshita in preparing the present book. Other European and Native works have largely contributed to determine the many controvertible points which could not fail to occur in a book on such an abstruse subject and to assist me in translating the sutras. To these authors I desire to make the most ample acknowledgements. I am also under deep obligations to the learned Shastri of this High School Mr. Narasimha Wayanath Ghante who has kindly revised this book in manuscript with the greatest possible care.

In offering this book to the public I fervently hope that it will receive that support and encouragement, of which, by hard labour and great care, I have endeavoured to make it worthy.

Ratnagiri
1st September 1877 }

D. N. GANDHI.

PREFACE TO THE SECOND EDITION

The anticipations of the author of this work as to its reception by the students of Sanskrit in mastering the conjugation of Sanskrit are amply fulfilled by the rapid sale of the first edition and the demand for its second edition throughout this I. and elsewhere. Thus encouraged, the author has naturally spared no pains to render his work more acceptable and useful to the public by adding the following new matter. The chapter on the substitution of *तु* and *त्* respectively, is especially inserted in this book in *extenso* as one of the most difficult and perplexing chapters that a student meets with in the course of his study of Sanskrit Grammar. The present edition is free from all misprints and incorrections and the difficult and contested problems have all been cleared up, by the aid of the best commentaries on Sanskrit Grammar, and by consulting the learned Grammarians of the present day. Some of the chapters have been re-written and the order of other has been changed to impart a systematic tone to the book.

As a learner and a teacher my own experience is that some of the technical terms adopted by European Grammarians in their works in place of native ones are quite inadequate to express what they are intended to do and hence, great difficulty is experienced by students in making up a certain form of a root with the help of their vague and incomplete terminology. As an illustration of what I have to say the term 'non conjugational tenses and moods' for 'the *Ardha Dhatuka* affixes' is so limited in its scope and meaning, that if we view the extent of the latter in connection with the former we are naturally inclined for the sake of accuracy and comprehensiveness to prefer the latter to the former. The rejection of native terminology by the European Grammarians has led them to split the general rules into innumerable parts which students find it very difficult to remember and to apply to any particular case. Such a course may well suit beginners but for advanced students the terminology employed by native Grammarians will be of immense use, and will it is hoped, with the progress of Sanskrit study, be copiously introduced in the larger Grammars taught in High Schools and Colleges.

There is a tendency, of late, in high quarters to disparage the study of Sanskrit Accidence and encourage that of the Syntax which is considered as alone essential to enable the student to write Sanskrit correctly. But, in my humble opinion, the student of a dead language need apply his attention equally to all the parts of Grammar and particularly to the study of Accidence rather than that of Syntax. He is to learn the language from the first by means of its grammar and if he is not well grounded in its first elements the further study of it will not avail to give him a firm hold on the language. Accidence may well be considered as the foundation of grammar, and if it is weak in its structure the whole edifice will not have the necessary support to sustain itself for a long time. In an examination held to test the student's knowledge of elementary grammar it is of late customary with the examiners to give preference to the Syntax over the Accidence which in his first course of study, is not desirable. I shall, however, be the last person to undervalue the

REFACE It which plays a prominent part in the province
 great help to write Sanskrit correctly My object in
 the study of Accidence is simply to direct the attention
 of the examiners to its real value with the Syntax, in a language
 by which it is
 actively taught
 July 1883

D N GANDHI

PREFACE TO THE THIRD EDITION.

The third edition of this book is merely a reprint of the second edition.
 A few errors and misprints which were left uncorrected in the latter part
 of the second edition have been removed and some more foot notes added
 in this edition. The students will also perceive that the list of verbs and
 the forms of tenses and moods of some of the verbs have been increased

D N GANDHI

June 1887 }
 June 1887 }

INTRODUCTORY REMARKS

There are two kinds of verbs simple and derivative. In Sanskrit there are four moods (viz. Imperative Potential Benedictive and Conditional) and six tenses (Present, Imperfect Perfect Aorist and two Futures). Verbs are conjugated in both active and passive voices. There are two sets of personal terminations: one is called *Parasmaipada* and the other *Atmanepada*. Some roots take exclusively the one or the other, while there are some which take either.

Sanskrit verbs are divided by native Grammarians into ten classes according to certain modifications which the verbs undergo before the terminations of the Present, Imperfect Imperative and Potential. The roots contained in the first nine classes are primitive roots; those of the tenth class the roots गुप्, भूप्, वेच्च्, पठ्, पन्, कृत् and कम्. the causals desideratives frequentatives and denominatives fall under the head of derivative verbs.

The modificatory syllables अ, य, नु, अ, न, उ and ना are added to the roots of the first, fourth, fifth, sixth, seventh, eighth and ninth classes respectively. These syllables are named *Vikarans*. The second and the third classes have no *Vikarans* but the roots of the latter class are reduplicated before the terminations are applied to them. These *Vikarans* appear only in the four tenses and moods named above. The roots of all classes are therefore conjugated in other tenses and moods in one and the same manner. The four tenses and moods are called conjugational or special tenses and the remaining ones, non conjugational or general tenses.

The primitive roots differ from the derivative verbs in this that the characteristic marks and the personal terminations are applied immediately to them. In the case of the derivative verbs a new base is to be formed first from the root and then the terminations and marks are applied to it. The new base remains unchanged generally throughout in the special, as well as, in the general tenses and moods.

The personal terminations of all tenses and moods (except those of the Perfect and the Benedictive) and the affixes distinguished by a mute ए are called *Dirgha-dhātuka*. All other verbal affixes besides these are called *Ārdha-dhātuka*. Affixes distinguished by a mute इ are named *शित्*. All *Vikarans* of the nine classes except that of the eighth (अ, य, नु, अ, न and ना) आन् (to be substituted for न् of the ninth class before the termination हि) and अन् आन् and मन् (affixes for the formation of present participles) are the *शित्* affixes. Besides these and the personal terminations all other verbal affixes are termed *Ārdha-dhātuka*, such as the *Vikaran* उ of the eighth class इ of the tenth class causals and of a few denominatives the affixes एत्, तात् of the two futures and conditional, all affixes of the Aorist ए of the desiderative, य of the passive the affixes त्, त्वत्, त्वा, तुम् and others.

The inflective root is the form which the root assumes before any termination. It is named अङ्गु भ अमि मु is here an inflective root since it is immediately followed by the termination अ भो-अभवमि. Here भव is also an inflective root as it is followed by the termination मि.

CONTENTS.

PART I

Chapter I	Conjugational tenses.				
	Sect				
Division I	I	class	I	..	
	II	"	4	..	3
	III	"	6	...	4
	I	"	2	...	4
Division II	II	"	3	..	21
	III	"	5	...	27
	IV	"	7	...	29
	V	"	8	..	33
	VI	"	9	...	35
Ch II	Irregular Verbs of the 1st, 4th, 6th, and 9th classes				
	I	class	1	.	36
	II	"	4	.	39
	III	"	6	...	40
	IV	"	9	...	42
Ch. III.	Perfect				
	I	Set roots ending in vowels			44
	II	Anit roots ending in consonants			48
	III	Wet roots			61
	IV	Periphrastic Perfect			67
	V	Irregular verbs			71
Ch IV	Aorist				
	I	Form	1	...	82
	II	"	2	..	84
	III	"	3	..	95
	IV	"	4	...	106
	V	"	5	...	125
	VI	"	6	...	134
	VII	"	7	...	136
Ch V	Periphrastic Future, Future and Conditional				
	I	Periphrastic Future			140
	II	Future			148
	III	Conditional			150
Ch VI	Benedictive				
Ch VII	Roots of the tenth class				
				...	158

Ch	VIII	Causals	Page
		Section I	163
		, II	166
		, III	171
		, IV	172
Ch	IX	Desiderative verbs	173
Ch	X	Frequentative	
		1st kind	181
		2nd kind	187
Ch	XI	Nominal Verbs	
		I Head	201
		II "	206
		III ,	207
		IV	212
		V "	215
		VI "	222
Ch	XII	Kandwadi Prakriya	234
Ch	XIII	Passive	
		I Passive	238
		II Reflexive Passive	253
Ch	XIV	Substitution of प् and ण for स् and न्	
		1 Substitution of प् for स्	256
		2 , of ण for न्	259
Ch	XV	Participles, Gerunds and Infinitives	
		I Participles	260
		II Gerunds	
		(a) Gerund in त्वा	282
		(b) Gerund in य	283
		(c) Gerund in अम् (णमुल)	288
		III Infinitives	296
Ch	XVI	Potential Participles (कृयप्रकिया)	297
Ch	XVII	Upa pada Prakriya	309
Ch	XVIII	Tachchhika Prakriya	331
Ch	XIX	Abstract nouns	340
Ch	XX	Miscellaneous Affixes	364
Ch	XXI	Atmanepada Prakriya	382
Ch	XXII	Parasmaipada Prakriya	406
		Appendix	415

PART II

Introductory Remarks	-	1
Abbreviations used		2
Explanation of indicatory letters (अङ्ग) &c		3
List of Verbs		139

CHAPTER I.

CONJUGATIONAL TENSES.

FIRST DIVISION.

SECTION I. (cl. I.)

Present.

Terminations *

	<i>Par.</i>		<i>P.</i>	<i>S.</i>	<i>Âtm.</i>	<i>P.</i>
	<i>D.</i>				<i>D.</i>	<i>महे</i>
<i>S</i>	<i>वस्</i>		<i>मस्</i>	<i>इ</i>	<i>वहे</i>	<i>ध्वे</i>
1. मि	<i>धस्</i>		<i>य</i>	<i>से</i>	<i>इये</i>	<i>अन्ते</i>
2. सि	<i>तस्</i>		<i>अन्ति</i>	<i>ते</i>	<i>इते</i>	
3. ति						
		† नी	I. P. Â.	to carry.		
1. नयामि	नयावः §	नयामः	नये	नयावहे	नयामहे	
2. नयसि	नययः	नयथ	नयसे	नयेधे	नयध्वे	
3. नयति	नयतः	नयन्ति ¶	नयते	नयेते	नयन्ते	
		घृष्	I. P. Â.	to know.		
1. बोधामि	बोधावः	बोधामः	बोधे	बोधावहे	बोधामहे	
2. बोधसि	बोधयः	बोधय	बोधसे	बोधेधे	बोधध्वे	
3. बोधति	बोधतः	बोधन्ति	बोधते	बोधेते	बोधन्ते	

* The following are the two sets of personal terminations which, with the many changes, are added in all tenses and moods in Parasmaipada and Âtmanepada.

I. मि	वस्	मस्	इ	वहि	महि
II. सि	यस्	य	यास्	आयाम्	ध्वम्
III. ति	तस्	अन्ति	त	आताम्	अन्त

† अ is added to the root of the first class in the conjugational tenses, before this अ the final vowels and the penultimate short ones take Guna.

§ (ch. IV. 2. 1. c) ¶ अतो गुणे । अपदान्तादकाराहुणे परतः पररूप-मेकादेशः स्यात् । If an inflective word ending in अ be followed by अ, ए or औ, the second vowel is substituted for both

Imperfect.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अम्	व	म	इ	वहि	महि
2. स्	तम्	त	थास्	इथाम्	ध्वम्
3. त्	ताम्	अन्	त	इताम्	अन्त
1. अनयम्*	अनयाव	अनयाम	अनये	अनयावहि	अनयामहि
2. अनयः	अनयतम्	अनयत	अनयथाः	अनयेथाम्	अनयध्वम्
3. अनयत्	अनयताम्	अनयन्	अनयत	अनयेताम्	अनयन्त
1. अवोधम्	अवोधाव	अवोधाम	अवोधे	अवोधावहि	अवोधामहि
2. अवोधः	अवोधतम्	अवोधत	अवोधथाः	अवोधेथाम्	अवोधध्वम्
3. अवोधत्	अवोधताम्	अवोधन्	अवोधत	अवोद्वेताम्	अवोधन्त

Imperative.

1. आनि	आम	आम	ऐ	आवहे	आमहे
2. —	तम्	त	स्व	इथाम्	ध्वम्
3. तु	ताम्	अन्तु	ताम्	इताम्	अन्ताम्
1. नयानि	नयाव	नयाम	नये	नयावहे	नयामहे
2. नयः	नयतम्	नयत	नयस्व	नयेथाम्	नयध्वम्
3. नयतु	नयताम्	नयन्तु	नयताम्	नयेताम्	नयन्ताम्
1. बोधानि	बोधाव	बोधाम	बोधे	बोधावहे	बोधामहे
2. बोध	बोधतम्	बोधत	बोधस्व	बोधेथाम्	बोधध्वम्
3. बोधतु	बोधताम्	बोधन्तु	बोधताम्	बोधेताम्	बोधन्ताम्

Potential.

1. ईयम्	ईव	ईम	ईय	ईवहि	ईमहि
2. ईस्	ईतम्	ईत	ईयाम्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3. ईत्	ईताम्	ईयुस्	ईत	ईयाताम्	ईरन्

* अ is prefixed to the root in the Imperfect, Aor-st and Conditional.

§ तुहोस्तातडाशिप्यन्यतरस्याम् ॥ आशिपितुहोस्तातडास्यात् । तात् 15

optionally substituted for तु and हि if the sense is benedictive, as नयतात् (2nd sing.) नयतात् (3rd sing.) may you or he carry. This termination is weak. The roots, to which the weak terminations are applied, do not generally take Guna or Vriddhi, they likewise undergo Samprasāraṇa, drop अ and a nasal consonant, for instance युतात्, दितात्, मृतात्, उतात्, रुतात् &c.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. नयेयम् नयेय	नयेय	नयेय	नयेय	नयेवाहि	नयेमहि
2. नयेः नयेतम्	नयेत	नयेथाः	नयेयाथाम्	नयेध्वम्	
3. नयेत् नयेताम्	नयेयुः	नयेत	नयेयाताम्	नयेरन्	
1. बोधेयम् बोधेय	बोधेय	बोधेय	बोधेवाहि	बोधेमहि	
2. बोधेः बोधेतम्	बोधेत	बोधेयाः	बोधेयाथाम्	बोधेध्वम्	
3. बोधेत् बोधेताम्	बोधेयुः	बोधेत	बोधेयाताम्	बोधेरन्	

SECTION II. (cl. 4.)

शुच् 4 P. A. to be wet.

Present.

1. शुच्यामि*	शुच्यावः	शुच्यामः	शुच्ये	शुच्यावहे	शुच्यामहे
2. शुच्यसि	शुच्यथः	शुच्यथ	शुच्यसे	शुच्येथे	शुच्यध्वे
3. शुच्यति	शुच्यतः	शुच्यन्ति	शुच्यते	शुच्येते	शुच्यन्ते

Imperfect.

1. अशुच्यम्	अशुच्याव	अशुच्याम	अशुच्ये	अशुच्यावहि	अशुच्यामहि
2. अशुच्यः	अशुच्यतम्	अशुच्यत	अशुच्यथा	अशुच्येथाम्	अशुच्यध्वम्
3. अशुच्यत्	अशुच्यताम्	अशुच्यन्	अशुच्यत	अशुच्येताम्	अशुच्यन्त

Imperative.

1. शुच्यानि	शुच्याव	शुच्याम	शुच्यी	शुच्यावहे	शुच्यामहे
2. शुच्य	शुच्यतम्	शुच्यत	शुच्यस्व	शुच्येथाम्	शुच्यध्वम्
3. शुच्यतु	शुच्यताम्	शुच्यन्तु	शुच्यताम्	शुच्येताम्	शुच्यन्ताम्

Potential.

1. शुच्येयम्	शुच्येय	शुच्येम	शुच्येय	शुच्येयहि	शुच्येमहि
2. शुच्येः	शुच्येतम्	शुच्येत	शुच्येथाः	शुच्येयाथाम्	शुच्येध्वम्
3. शुच्येत्	शुच्येताम्	शुच्येयुः	शुच्येत	शुच्येयाताम्	शुच्येरन्

SECTION III (cl 6)

क्षिप् P. Â. to throw.

Present.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1.	क्षिपामि†	क्षिपावः	क्षिपामः	क्षिपे	क्षिपावहे	क्षिपामहे
2.	क्षिपसि	क्षिपथः	क्षिपथ	क्षिपसे	क्षिपथे	क्षिपथे
3.	क्षिपति	क्षिपतः	क्षिपन्ति	क्षिपते	क्षिपेते	क्षिपन्ते

Imperfect

1.	अक्षिपम्	अक्षिपान	अक्षिपाम	अक्षिपे	अक्षिपानहि	अक्षिपामहि
2.	अक्षिप.	अक्षिपतम्	अक्षिपत	अक्षिपथाः	अक्षिपेयाम्	अक्षिपध्वम्
3.	अक्षिपत्	अक्षिपताम्	अक्षिपन्	अक्षिपत	अक्षिपेताम्	अक्षिपन्त

Imperative

1.	क्षिपाणि	क्षिपान	क्षिपाम	क्षिपै	क्षिपावहै	क्षिपामहै
2.	क्षिप	क्षिपतम्	क्षिपत	क्षिपस्व	क्षिपेयाम्	क्षिपध्वम्
3.	क्षिपतु	क्षिपताम्	क्षिपन्तु	क्षिपताम्	क्षिपेताम्	क्षिपन्ताम्

Potential.

1.	क्षिपेयम्	क्षिपेय	क्षिपेम	क्षिपेय	क्षिपेवहि	क्षिपेमहि
2.	क्षिपे	क्षिपेतम्	क्षिपेत	क्षिपेथाः	क्षिपेयायाम्	क्षिपेध्वम्
3.	क्षिपेत्	क्षिपेताम्	क्षिपेयुः	क्षिपेत	क्षिपेयाताम्	क्षिपेरन्

SECOND DIVISION.

SECTION 1 (cl 2)

अङ् P to cat.

Terminations

*Present.**Imperfect.*

1.	मि	यस्	मस्	अम्	व	म
2.	सि	यस्	थ	स्	तम्	त
3.	ति	तस्	अन्ति	त्	ताम्	अन्

† अ is added to the root of the sixth class. Before this अ and य of the fourth class the radical vowels do not take Uana

Present.			Imperfect.		
S	D.	P.	S	D.	P
1. अदि	अद्मः	अद्यः	आदम्	आद्म	आद्य
2. अरि	अर्यः	अर्य	आदः	आत्तम्	आत्त
3. अत्ति	अत्तः	अदन्ति	आदत्	आत्ताम्	आदन्

Imperative.			Potential.		
1. आनि	आय	आन	याम्	याय	यान
2. हि	तम्	त	यास्	यातम्	यात
3. तु	ताम्	अन्तु	यात्	याताम्	युस्
1. अदानि	अदाय	अदाम	अद्याम्	अद्याव	अद्याम
2. अदि	अत्तम्	अत्त	अद्याः	अद्यातम्	अद्यात
3. अत्तु	अत्ताम्	अदन्तु	अद्यात्	अद्याताम्	अद्युः

अन् P. to breathe.

Pre.			Imperf.		
1. अनिमि	अनिरः	अनिमः	आनम्	आनिर	आनिम
2. अनिपि	अनियः	अनिथ	आनीः	आनितम्	आनित
3. अनिति	अनितः	अनन्ति	आनीत्	आनितम्	आनन्

Imperat.			Potential.		
1. अनानि	अनाय	अनाम	अ-याम्	अन्याय	अ-याम
2. अनिहि	अनितम्	अनित	अन्याः	अन्यातम्	अन्यात
3. अनितु	अनिताम्	अनन्तु	अन्यात्	अन्याताम्	अन्युः

अस् P. to be.

Pre.			Imperf.		
1. अस्मि	स्वः	स्मः	आस्म	आस्व	आस्म
2. असि	स्थः	स्थ	आसीः	आस्तम्	आस्त
3. अस्ति	स्तः	सन्ति	आसीत्	आस्ताम्	आसन्

Imperat.			Pot.		
1. असाणि	असाव	असाम	स्याम्	स्याय	स्याम
2. एधि	स्तम्	स्त	स्याः	स्यातम्	स्यात
3. अस्तु	स्ताम्	सन्तु	स्यात्	स्याताम्	स्युः

अस् +

Ātmanepada.

	Pre.	D	P.	S	D	Imperf. P
1. ए		वहे	महे	इ	वहि	महि
2. से		आथे	ध्वे	थास्	आथाम्	ध्वम्
3. ते		आते	अते	त	आताम्	अत

	Pre.	D	P.	S	D	Imperf. P
1. हे		स्यहे	स्महे	आसि	आस्यहि	आस्महि
2. से		साथे	ध्वे	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3. स्ते		साते	सते	आस्त	आसाताम्	आसत

	Imperat.	D	P.	S	D	Pot
1. ऐ		आवहै	आमहै	ईय	ईवहि	ईमहि
2. स्व		आथाम्	ध्वम्	ईथास्	ईयाथाम्	ईध्वम्
3. ताम्		आताम्	अताम्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. असै		असावहै	असामहै	सीय	सीरहि	सीमहि
2. स्व		साथाम्	ध्वम्	सीथाः	सीयाथाम्	सीध्वम्
3. स्ताम्		साताम्	सताम्	सीत	सीयाताम्	सीरन्

	Pre.	D	P.	S	D	Imperf. P
1. आसे		आस्यहे	आस्महे	आसि	आस्यहि	आस्महि
2. आस्ते		आसाथे	आध्वे	आस्थाः	आसाथाम्	आध्वम्
3. आस्ते		आसाते	आसते	आस्त	आसाताम्	आसत

	Imperat.	D	P.	S	D	Pot.
1. आसि		आसावहै	आसामहै	आसीय	आसीरहि	आसीमहि
2. आस्व		आसाथाम्	आध्वम्	आसीयाः	आसीयाथाम्	आसीध्वम्
3. आस्ताम्		आसाताम्	आसताम्	आसीत	आसीयाताम्	आसीरन्

	Pre.	D	P.	S	D	Imperf. P
1. अधीये		अधीरहे	अधीमहे	अध्यैयि	अध्यैरहि	अध्यैमहि
2. अधीपे		अधीयाथे	अधीध्वे	अध्यैयाः	अध्यैयाथाम्	अध्यैध्वम्
3. अधीते		अधीयाते	अधीयते	अध्यैत	अध्यैयाताम्	अध्यैयत

† अस् is used in the Ātmanepada in certain cases, as व्यति-रहे; व्यति-पाते; व्यतिपते.

Imperat.			Pot		
S	D	P	S	D	P
1. अध्यये	अध्ययावहे	अध्ययामहे	अधीयीय	अधीयीमहि	अधीयीमहि
2. अधीष्व	अधीयाथाम्	अधी-न्वम्	अधीयीथा	अधीयीयाथाम्	अधीयीष्वम्
3. अधीताम्	अधीयाताम्	अधीयताम्	अधीयीत	अधीयीयाताम्	अधीयीरन्

† इ P to go

Pre.			Imperf.		
1. एमि	इव	इमः	आयम्	ऐव	ऐम
2. एपि	इथ	इथ	ऐ	ऐतम्	ऐत
3. एति	इत	यन्ति	ऐत्	ऐताम्	आयन्

Imperat.			Pot		
1. अयानि	अयात्र	अयाम	इयाम्	इयात्र	इयाम
2. इहि	इतम्	इत	इया	इयातम्	इयात
3. एतु	इताम्	यन्तु	इयात्	इयाताम्	इयु

ई P to go, to pervade, to conceive, to desire, to throw, to eat

Pre			Imperf		
1. एमि	ईम	ईमः	आयम्	ऐव	ऐम
2. एपि	ईथ	ईथ	ऐ	ऐतम्	ऐत
3. एति	ईत	इयन्ति	ऐत्	ऐताम्	आयन्

Imperat			Pot		
1. अयानि	अयात्र	अयाम	ईयाम्	ईयात्र	ईयाम
2. ईहि	ईतम्	ईत	ईया	ईयातम्	ईयात
3. एतु	ईताम्	इयन्तु	ईयात्	ईयाताम्	ईयु

Pre			Imperf		
1. ईडे	ईडहे	ईडहे	ऐडे	ऐडहि	ऐरहि
2. ईडिपे	ईडाये	ईडिन्ने	ऐड्वा	ऐडाथाम्	ऐड्दम्
3. ईडे	ईडाते	ईडते	ऐड्	ऐडाताम्	ऐडत

† इ P with अयि to remember should be strictly conjugated, as अयिष्यति, अध्ययाम्. According to some this root is to be conjugated like इ in the nonconjugational tenses only so in their opinion it forms its third pers. pl इयति and not यति. Bhatta is quoted here to exemplify this anomaly. —ससीतयोपपन्नपरिपोष्य.

	<i>Imperat.</i>			<i>Pot.</i>	
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. ईडे	ईडावहे	ईडामहे	ईडीय	ईडीवहि	ईडीमहि
2. ईडिष्व	ईडाथाम्	ईडिष्वम्	ईडीथाः	ईडीयाथाम्	ईडीघ्रम्
3. ईडाम्	ईडाताम्	ईडताम्	ईडीत	ईडीयाताम्	ईडीरन्

ईर्. *Ā.* to go; to shake.

<i>Pre.</i>				<i>Imperf.</i>	
1. ईरे	ईर्वहे	ईर्महे	ऐरि	ऐर्वहि	ऐर्महि
2. ईर्षे	ईराथे	ईर्ष्वे	ऐर्याः	ऐराथाम्	ऐर्ष्वम्
3. ईर्ते	ईराते	ईरते	ऐर्त	ऐराताम्	ऐरत

<i>Imperat.</i>				<i>Pot.</i>	
1. ईरे	ईरावहे	ईरामहे	ईरीय	ईरीवहि	ईरीमहि
2. ईर्ष्वे	ईराथाम्	ईर्ष्वम्	ईरीथाः	ईरीयाथाम्	ईर्ष्वम्
3. ईर्ताम्	ईराताम्	ईरताम्	ईरीत	ईरीयाताम्	ईरीरन्

ईर्. *Ā.* to rule.

<i>Pre.</i>				<i>Imperf.</i>	
1. ईशे	ईश्वहे	ईश्महे	ऐशि	ऐश्वहि	ऐश्महि
2. ईशिष्वे	ईशाथे	ईशिष्वे	ऐशाः	ऐशाथाम्	ऐश्म्वम्
3. ईष्टे	ईशाते	ईशते	ऐष्ट	ऐशाताम्	ऐशत

<i>Imperat.</i>				<i>Pot.</i>	
1. ईशी	ईशावहे	ईशामहे	ईशीय	ईशीवहि	ईशीमहि
2. ईशिष्वे	ईशाथाम्	ईशिष्वम्	ईशीथाः	ईशीयाथाम्	ईशीघ्रम्
3. ईष्टाम्	ईशाताम्	ईशताम्	ईशीत	ईशीयाताम्	ईशीरन्

ऊर्णु. *P. Ā.* to Cover.

Present.

1. ऊर्णोमि-ऊर्णोमि	ऊर्णुः	ऊर्णुमः	ऊर्णुवे	ऊर्णुवहे	ऊर्णुमहे
2. ऊर्णोषि-ऊर्णोषि	ऊर्णुयः	ऊर्णुथ	ऊर्णुषे	ऊर्णुवाथे	ऊर्णुध्वे
3. ऊर्णोति-ऊर्णोति	ऊर्णुतः	ऊर्णुनति	ऊर्णुते	ऊर्णुवाते	ऊर्णुनते

Imperf.

1. और्णवम्	और्णुः	और्णुम	और्णुवि	और्णुवहि	और्णुमहि
2. और्णोः	और्णुतम्	और्णुत	और्णुथाः	और्णुवाथाम्	और्णुघ्रम्
3. और्णोत्	और्णुताम्	और्णुनन्	और्णुत	और्णुवाताम्	और्णुवत

Imperative.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. ऊर्णवानि	ऊर्णवाव	ऊर्णवाम	ऊर्णवै	ऊर्णवावहे	ऊर्णवामहे
2. ऊर्णहि	ऊर्णतम्	ऊर्णत	ऊर्ण्व	ऊर्णवाथाम्	ऊर्ण्वम्
3. ऊर्णोतु	ऊर्णोतु	ऊर्णताम्	ऊर्णवन्तु	ऊर्णताम्	ऊर्णवाताम्

Pot.

1. ऊर्णयाम्	ऊर्णयाव	ऊर्णयाम	ऊर्णीय	ऊर्णीवावहे	ऊर्णीवामहे
2. ऊर्ण्याः	ऊर्ण्यातम्	ऊर्ण्यात	ऊर्णीयाः	ऊर्णीयाथाम्	ऊर्णीवम्
3. ऊर्ण्यात्	ऊर्ण्याताम्	ऊर्ण्युः	ऊर्णीत	ऊर्णीयाताम्	ऊर्णीवन्

* कश् 2. *Ā.* to go; to command.

Present.

1. कश्	कश्हे	कश्महे	अकशि	अकश्हि	अकश्महि
2. कक्षे	कक्षाथे	कक्ष्हे	अकष्टाः	अकक्षाथाम्	अकक्ष्म्
3. कष्टे	कक्षाते	कक्षते	अकष्ट	अकक्षाताम्	अकक्षत

Imperat.

1. कशी	कक्षावहे	कक्षामहे	कशीय	कशीरहि	कक्षीमहि
2. कक्षन्	कक्षाथाम्	कक्ष्म्	कशीथाः	कशीयाथाम्	कक्षीवम्
3. कष्टाम्	कक्षाताम्	कक्षताम्	कशीत	कशीयाताम्	कक्षीवन्

Pot.

‡ ख्या *P.* to tell.

Pre.

1. ख्यामि	ख्यावः	ख्यामः	अख्याम्	अख्यार	अख्याम
2. ख्यासि	ख्याथः	ख्याथ	अख्याः	अख्यातम्	अख्यात
3. ख्याति	ख्यातः	ख्यान्ति	अख्यात्	अख्याताम्	अख्युः-अख्यान्

Imperf.

° Some read कन् and others कस्; कस्ते, कंस ते, कसते; कस्ते, कस ते, कसते. There is another verb निस् *Ā.* to kiss, निस्ते, निस्ताते, निस्ते, निस्ते, निस्ताथे, नि-ध्ते,

‡ दा *P.* to cut, दा *P.* to fly, दा *P.* to be ashamed. पा *P.* to protect, पा *P.* to fill, खा *P.* to eat, मा *P.* to shine, मा *P.* to measure, पा *P.* to go, र *P.* to give, र *P.* to give or to take, व *P.* to blow, to kill, वा *P.* to cook and र्ना *P.* to bathe, ought to be similarly conjugated.

Imperat

Pot

S.	D.	P.	S	D	P
1. ख्यानि	ख्याय	ख्याम	ख्यायाम्	ख्यायान	ख्यायाम
2. ख्याहि	ख्यातम्	ख्यात	ख्यायाः	ख्यायातम्	ख्यायात
3. ख्यातु	ख्याताम्	ख्यान्तु	ख्यायात्	ख्यायाताम्	ख्यायुः

चकाम् P. to shine.

Pre

Imperf.

1. चकारिन् चकास्वः चकारन्ः अचकासम्	अचकास्व	अचकास्म
2. चकारिस् चकास्थः चकास्य अचकाः-अचकात्-द् अचकास्तम्	अचकास्व	अचकास्म
3. चकारिस् चकास्तः चकासति	अचकात्-द्	अचकास्ताम् अचकामुः

Imperat.

Pot

1. चकासानि चकासाव चकास्ताम् चकास्याम् चकास्यान् चकास्याम	चकास्याम्	चकास्यान्
2. चकादि धि चकास्तम् चकास्त चकास्याः चकास्यातम् चकास्यात	चकास्याम्	चकास्यान्
3. चकास्तु चकास्ताम् चकास्तु चकास्यात् चकास्याताम् चकास्तुः	चकास्याम्	चकास्यान्

चक्ष् A. to speak; to see.

Pre.

Imperf.

1. चक्षे चक्षहे चक्षहे अचक्षि अचक्षहि अचक्षमहि	चक्षहे	चक्षहे
2. चक्षे चक्षाये चक्षहे अचष्टाः अचक्षायाम् अचक्ष्वम्	चक्षहे	चक्षहे
3. चष्टे चक्षते चक्षते अचष्ट अचक्षताम् अचक्षन्	चक्षहे	चक्षहे

Imperat.

Pot.

1. चक्षे चक्षामहे चक्षामहे चक्षीय चक्षीयहि चक्षीमहि	चक्षामहे	चक्षामहे
2. चक्ष्व चक्षायाम् चक्ष्वम् चक्षीयाः चक्षीयाथाम् चक्षीय्वम्	चक्षामहे	चक्षामहे
3. चष्टाम् चक्षताम् चक्षताम् चक्षीत चक्षीयाताम् चक्षीरन्	चक्षामहे	चक्षामहे

जक्ष् P. to eat; to laugh.

Pre

Imperf.

1. जक्षिमि जक्षिवः जक्षिमः अजक्षम् अजक्षिन् अजक्षिम	जक्षिवः	जक्षिमः
2. जक्षिपि जक्षिथः जक्षिथ अजक्षीः-अजक्षः अजक्षितम् अजक्षित	जक्षिथः	जक्षिथः
3. जक्षिति जक्षितः जक्षति अजक्षीत् अजक्षन् अजक्षिताम् अजक्षुः	जक्षितः	जक्षितः

Imperat.

Pot

1. जक्षाणि जक्षान जक्षाम जक्ष्याम् जक्ष्यान् जक्ष्याम	जक्षान	जक्षाम
2. जक्षहि जक्षितम् जक्षित जक्ष्याः जक्ष्यातम् जक्ष्यात	जक्षितम्	जक्षितम्
3. जक्षितु जक्षिताम् जक्षितु जक्ष्यात् जक्ष्याताम् जक्ष्युः	जक्षिताम्	जक्षितम्

जाग्र P. to be awake.

S	Pre D	P	S	Imperf. D	P
1. जागर्मि	जागृतः	जागृमः	अजागरम्	अजागृत	अजागृम
2. जागर्षि	जागृत्यः	जागृत्य	अजागः	अजागृतम्	अजागृत
3. जागर्ति	जागृतः	जाग्रति	अजागः	अजागृताम्	अजागरः
	Imperat			Pot	
1. जागराणि	जागराव	जागराम	जागृत्याम्	जागृत्याव	जागृत्याम
2. जागृहि	जागृतम्	जागृत	जागृयाः	जागृयातम्	जागृयात
3. जागर्तु	जागृताम्	जाग्रन्तु	जागृयात्	जागृयाताम्	जागृत्युः

* निष्ज् A. to cleanse.

	Pre			Imperf.	
1. निष्जे	निष्जहे	निष्जमेहे	अनिञ्जि	अनिष्ज्यहि	अनिष्जमहि
2. निष्ज्ये	निष्ज्याथे	निष्ज्यथे	अनिष्ज्याः	अनिष्ज्याथाम्	अनिष्ज्यथम्
3. निष्ज्ये	निष्ज्याते	निष्ज्यते	अनिष्ज्य	अनिष्ज्याताम्	अनिष्ज्यत
	Imperat			Potential	
1. निञ्जे	निष्ज्यावहि	निष्ज्यामहि	निष्ज्यीय	निष्ज्यीवहि	निष्ज्यीमहि
2. निष्ज्ये	निष्ज्याथाम्	निष्ज्यथम्	निष्ज्योयाः	निष्ज्योयाथाम्	निष्ज्योयथम्
3. निष्ज्याम्	निष्ज्याताम्	निष्ज्यताम्	निष्ज्यीत	निष्ज्यीयाताम्	निष्ज्यीरन्

† (नु) P. to praise.

	Pre			Imperf	
1. नौमि	नुमः	नुमः	अनयम्	अनुय	अनुम
2. नौषि	नुषः	नुष	अनौः	अनुतम्	अनुत
3. नौति	नुतः	नुगन्ति	अनौत्	अनुताम्	अनुयन्
	Imperat			Pot	
1. नवानि	नयाम	नयाम	नुयाम्	नुयाव	नुयाम
2. नुहि	नुतम्	नुत	नुयाः	नुयातम्	नुयात
3. नौतु	नुताम्	नुवन्तु	नुयात्	नुयाताम्	नुयुः

० शिञ् A. to make an inarticulate sound, पिञ्, पृञ् A. to dye, to touch, to form, to tinkle, वृञ् ; वृञ् A. to abandon and वृञ् A. to touch ought to be similarly conjugated, as शिङ्क्ते, पिङ्क्ते, पृङ्क्ते वृत्ते, वृथे (2nd. sing.), वृङ्क्ते, and वृते

‡ कु P. to sound, धु P. to sneeze धृ P. to sharpen धु P. to assail, यु P. to mix, to separate, भु P. to permit, to assent, to have supremacy and तु P. to distil, ought to be conjugated in the same way.

दरिद्रा P. to be poor.

*Present.**Imperfect.*

S.

D.

P.

S.

D.

P.

1. दरिद्रामि	दरिद्रिषः	दरिद्रिमः	अदरिद्राम्	अदरिद्रिष	अदरिद्रिम
2. दरिद्रासि	दरिद्रिष्यः	दरिद्रिष्य	अदरिद्राः	अदरिद्रितम्	अदरिद्रित
3. दरिद्राति	दरिद्रितः	दरिद्रति	अदरिद्रात्	अदरिद्रिताम्	अदरिद्रिः

*Imperative**Potential.*

1. दरिद्राणि	दरिद्रान्	दरिद्राम	दरिद्रियाम्	दरिद्रियाव	दरिद्रियाम
2. दरिद्रिहि	दरिद्रितम्	दरिद्रित	दरिद्रियाः	दरिद्रियातम्	दरिद्रियात
3. दरिद्रातु	दरिद्रिताम्	दरिद्रतु	दरिद्रियात्	दरिद्रियाताम्	दरिद्रियुः

दिह् P. Ā to increase; to smear.

Present.

1. देसि	दिङ्	दिसः	दिहे	दिङ्हे	दिसहे
2. धेक्षि	दिग्धः	दिग्ध	धिक्षे	दिहाधे	धिग्ध्वे
3. देधि	दिग्धः	दिहन्ति	दिग्धे	दिहाते	दिहते

Imperf.

1. अदेहम्	अदिङ्	अदिस	अदिहि	अदिङ्हि	अदिसहि
2. अधेक् गू	अदिग्धम्	अदिग्ध	अदिग्धाः	अदिहायाम्	अधिग्धम्
3. अधेक् गू	अदिग्धाम्	अदिहन्	अदिग्ध	अदिहाताम्	अदिहत

Imperat.

1. देहानि	देहाव	देहाम	देहै	देहावहै	देहामहै
2. दिग्धि	दिग्धम्	दिग्ध	धिस्त्र	दिहायाम्	धिग्धम्
3. देधु	दिग्धाम्	दिहन्तु	दिग्धाम्	दिहाताम्	दिहताम्

Pot.

1. दिह्याम्	दिह्यान्	दिह्याम	दिहीय	दिहीयहि	दिहीमहि
2. दिह्याः	दिह्यातम्	दिह्यात	दिहीयाः	दिहीयाथाम्	दिहीधम्
3. दिह्यात्	दिह्याताम्	दिह्याः	दिहीत	दिहीयाताम्	दिहीरन्

दुह् P. Â. to milk.

Present.

S	D.	P.	S.	D	P.
1. दोग्धि	दुह्यः	दुहस.	दुहे	दुह्यहे	दुहसहे
2. धोग्धि	दुग्धः	दुग्ध	धुक्षे	दुहाथे	धुग्धे
3. दोग्धि	दुग्धः	दुहन्ति	दुग्धे	दुहाते	दुहते

Imperfect

1. अदोहम्	अदुह्य	अदुहस	अदुहि	अदुह्यहि	अदुहसहि
2. अधोक्-ग्	अदुग्धम्	अदुग्ध	अदुग्धा.	अदुहायाम्	अधुग्धम्
3. अधोक् ग्	अदुग्धाम्	अदुहन्	अदुग्ध	अदुहाताम्	अदुहत

Imperat

1. दोहानि	दोहाव	दोहाम	दोहै	दोहावहे	दोहामहे
2. दुग्धि	दुग्धम्	दुग्ध	धुक्व	दुहायाम्	धुग्धम्
3. दोग्धु	दुग्धाम्	दुहन्तु	दुग्धाम्	दुहाताम्	दुहताम्

Pot

1. दुह्याम्	दुह्याव	दुह्याम	दुहीय	दुहीवहि	दुहीमहि
2. दुह्याः	दुह्यातम्	दुह्यात	दुहीया.	दुहीयायाम्	दुहीष्वप्
3. दुह्यात्	दुह्याताम्	दुह्युः	दुहीत	दुहीयाताम्	दुहीरन्

द्विप् P. Â. to hate.

Pre

1. द्वेष्मि	द्विष्यः	द्विष्मः	द्विषे	द्विष्यहे	द्विष्महे
2. द्वेक्षि	द्विष्ट	द्विष्ट	द्विक्षे	द्विषाथे	द्विड् द्वे
3. द्वेष्टि	द्विष्टः	द्विषान्ति	द्विष्टे	द्विषाते	द्विषते

Imperf

1. अद्वेयम्	अद्विष्य	अद्विष्म	अद्विषि	अद्विष्यहि	अद्विष्महि
2. अद्वेद्-द्	अद्विष्टम्	अद्विष्ट	अद्विष्टाः	अद्विषायाम्	अद्विड् द्वम्
3. अद्वेद् द्व्	अद्विष्टाम्	अद्विषन्-अद्विषुः	अद्विष्ट	अद्विषाताम्	अद्विषत

Imperat.

S.	D.	P.	S	D.	P.
1. द्वेषाणि	द्वेषाव	द्वेषाम	द्वेषे	द्वेषावहे	द्वेषामहे
2. द्विष्टि	द्विष्टम्	द्विष्ट	द्विष्ट्व	द्विष्ठाथाम्	द्विष्ट्वम्
3. द्वेष्टु*	द्विष्टाम्	द्विष्टन्तु	द्विष्टाम्	द्विष्ठाताम्	द्विष्टताम्

Pot

1. द्विष्याम्	द्विष्याव	द्विष्याम	द्विषीय	द्विषीवहि	द्विषीमहि
2. द्विष्याः	द्विष्यातम्	द्विष्यात	द्विषीथाः	द्विषीथाथाम्	द्विषीध्वम्
3. द्विष्यात्	द्विष्याताम्	द्विष्युः	द्विषीत	द्विषीयाताम्	द्विषीरन्

यू P. Ḍ. to speak.

Pre.

1. ब्रवीमि	ब्रूयः	ब्रूयः	ब्रूवे	ब्रूवहे	ब्रूमहे
2. ब्रवीषि-आत्थ,	ब्रूयः-आहथुः	ब्रूय	ब्रूये	ब्रूवाथे	ब्रूये
3. ब्रवीति-आह,	ब्रूयः-आहत्तु.	ब्रूयन्ति-आहुः	ब्रूयते	ब्रूयाते	ब्रूयते

Imperfect.

1. अब्रवम्	अब्रूव	अब्रूय	अब्रूयि	अब्रूवहि	अब्रूयमहि
2. अब्रवीः	अब्रूतम्	अब्रूत	अब्रूयाः	अब्रूवाथाम्	अब्रूय्वम्
3. अब्रवीत्	अब्रूताम्	अब्रूयन्	अब्रूत	अब्रूवाताम्	अब्रूयत

Imperat.

1. ब्रूयाणि	ब्रूयाव	ब्रूयाम	ब्रूये	ब्रूयावहे	ब्रूयामहे
2. ब्रूहि	ब्रूतम्	ब्रूत	ब्रूय्व	ब्रूयाथाम्	ब्रूय्वम्
3. ब्रूयितु	ब्रूताम्	ब्रूयन्तु	ब्रूताम्	ब्रूयाताम्	ब्रूयताम्

Pot.

1. ब्रूयाम्	ब्रूयाव	ब्रूयाम	ब्रूयीय	ब्रूयीवहि	ब्रूयीमहि
2. ब्रूयाः	ब्रूयातम्	ब्रूयात	ब्रूयीथाः	ब्रूयीथाथाम्	ब्रूयीध्वम्
3. ब्रूयात्	ब्रूयाताम्	ब्रूयुः	ब्रूयीत	ब्रूयीयाताम्	ब्रूयीरन्

मृज् P to cleanse

Pre.			Imperfect		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. मार्जिम्	मृज्	मृज्मः	अमार्जम्	अमृज	अमृज्म
2. मार्जि	मृष्ट	मृष्ट	अमार्ज-ई	अमृष्टम्	अमृष्ट
3. मार्ष्टि	मृष्ट	मार्जन्ति मृजन्ति	अमार्ज-ई	अमृष्टाम्	अमार्जन् अमृजन्
Imperat			Pot		
1. मार्जानि	मार्जय	मार्जाम	मृज्याम्	मृज्याव	मृज्याम
2. मृष्टि	मृष्टम्	मृष्ट	मृज्या	मृज्यातम्	मृज्यात
3. मार्ष्टु	मृष्टाम्	मार्जन्तु मृजन्तु	मृज्यात्	मृज्याताम्	मृज्यु.

* रुद् P to weep

Pre.			Imperf.		
1. रोदिमि	रुदिव	रुदिम	अरोदम्	अरुदिव	अरुदित
2. रोदियि	रुदिय	रुदिय	अरोदी अरोद	अरुदितम्	अरुदित
3. रोदिति	रुदित	रुदन्ति	अरोदीत् अरोदत्	अरुदिताम्	अरुदन्
Imperat			Pot.		
1. रोदानि	रोदाव	रोदाम	रुद्याम्	रुद्याव	रुद्याम
2. रुदिहि	रुदितम्	रुदित	रुद्याः	रुद्यातम्	रुद्यात
3. रोदितु	रुदिताम्	रुदन्तु	रुद्यात्	रुद्याताम्	रुद्यु.

लिङ् P. Â to taste, to lick

Present.			Imperf		
1. लेक्षि	लिङ्	लिङ्	लिहे	लिङ्हे	लिङ्हे
2. लेक्षि	लीढ.	लीढ	लिक्षे	लिहाये	लीङ्हे
3. लेढि	लीढ	लिहन्ति	लीढे	लिहाते	लिहन्ते
Imperf			Pot		
1. अलेहम्	अलिङ्	अलिङ्ग	अलिङ्हि	अलिङ्हि	अलिङ्हि
2. अलेट् इ	अलीढम्	अलीढ	अलीङा	अलिङ्गन्	अलिङ्गन्
3. अलेट् इ	अलीढाम्	अलिहन्	अलीढ	अलिङ्गन्	अलिङ्गन्

S	Pre.		वच् P. to speak.		Imperf.	
	D.	P.	S.	D.	P.	
1. वच्मि	वच्यः	वच्यः	अवचम्	अवच्य	अवच्य	
2. वक्षि	वक्ष्यः	वक्ष्य	अवक्-ग्	अवक्तम्	अवक्त	
3. वक्ति	वक्तः	...ऽ	अवक्-ग्	अवक्ताम्	अवचन्	
S	Imperat				Pot	
	D.	P.	S.	D.	P.	
1. वचानि	वचाय	वचाम	वच्याम्	वच्याव	वच्याम	
2. वग्धि	वक्तम्	वक्त	वच्याः	वच्यातम्	वच्यात	
3. वक्तु	वक्ताम्	वचन्तु	वच्यात्	वच्याताम्	वध्युः	

3. वक्तु	Per.	वश् P. to wish.	Imperf.	
1. वशिम्	उश्वः	उश्मः	अश्मम्	औश्व औश्म
2. वक्षि	उष्टः	उष्ट	अवद् इ	औष्टम् औष्ट
3. वष्टि	उष्टः	उश्नति	अवद् इ	औष्टाम् औश्नन्
				Pot.

3. वष्टु	Imperat		Pot.		
1. वशानि	वशात्र	वशाम	उश्याम्	उश्याव	उश्याम
2. उष्टि	उष्टम्	उष्ट	उश्याः	उश्यातम्	उश्यात
3. वष्टु	उष्टाम्	उश्नन्तु	उश्यात्	उश्याताम्	उश्युः

	Pre.		* वस् A. to cover.		Imperf.
1. वसे	वसहे	वसमहे	अवसि	अवसहि	अवस्महि
2. वस्ते	वसाथे	वस्ये	अवस्थाः	अवसाथाम्	अवस्थ्यम्
3. वस्ते	वसाते	वसते	अवस्त	अवसाताम्	अवसत
	Imperat			Pot.	
1. वसै	वसानहे	वसामहे	वसीय	वसीयहि	वसीमहि
2. वस्त्व	वसाथाम्	वस्यम्	वसीथाः	वसीयाथाम्	वसीध्यम्
3. वस्ताम्	वसाताम्	वसताम्	वसीत	वसीयाताम्	वसीरन्

§ वच् is wanting in the 3rd pers plar present, according to some in the whole plural, according to others in all 3rd persons of the plural.
(अयमन्तिररोनयुज्यते । बहुवचनमस्ति । शिरर इत्यपरे)

• दीधी A. to shine, to play; वेधी १ (see यो), सप् P. to sleep, वश् an सप् P. to sleep are restricted to the Vedic language. दीद्ये दाधावहे. दीधी महे दीधीते. दीध्याते, वेधीते, वेध्याते. वे-यते, सस्ति, सस्त, ससति; सन्ति-सस्ति. स-त सस्यः. सस्तति. The root वश् is also used in common speech भाषायामप्यस् प्रयोगोदयते । 'वक्षिमागुरिरह पन्' 'अयाव सेना-य मुञ्चति देवा.' इति ।

Pre.		विद् P. to know.		Imperf.	
S	D.	P.	S.	D.	P.
1. वेद-वेद	विद्-विद्	विद्-विद्	अवेत्	अविद्	अविद्
2. वेत्सि-वेत्सि	विद्य-विद्यु	विद्य-विद्य	अवेत्-दू	अवित्तम्	अवित्त
3. वेत्ति-वेद	वित्ति-विदुः	विदन्ति विदुः†	अवेत् दू	अवित्तम्	अविदुः

Imperative.

1. वेदानि	वेदानि	वेदानि	विदाङ्करवाणि	विदाङ्करवाव	विदाङ्करवाम
2. विदाङ्क	विदाङ्क	विदाङ्क	विदाङ्कुरुह	विदाङ्कुरुहम्	विदाङ्कुरुहत
3. वेतु	विदाङ्क	विदाङ्क	विदाङ्कुरुह	विदाङ्कुरुहम्	विदाङ्कुरुहन्तु

Pol

1. विद्याम्	विद्याव	विद्याम्
2. विद्या.	विद्यातम्	विद्यात
3. विद्यात्	विद्याताम्	विद्या

Pre.		वी P to go &c ('वे P.)		Imperf	
1. वेमि	वीम	वीम	अवाम्	अवीम	अवीम
2. वेपि	वीप	वीप	अवे	अवीतम्	अवीत
3. वेति	वीति	वीयन्ति	अवेत्	अवीताम्	अवीयन् अवीयन् †

Imperat

1. वयानि	वयाव	वयाम	वीयाम्	वीयव	वीयाम
2. वीहि	वीतम्	वीत	वीया	वीया-म्	वीयात
3. वेतु	वीताम्	वीयन्तु	वीयात्	वीयाताम्	वीयु

* शाङ् P to govern, to instruct, to order.

Pre.		शाङ् Imperf	
1. शासि	शासिः	शासिः	अशासि
2. शासि	शासि	अशा-अशात् दू	अशासिम्
3. शासि	शासि	अशात्-दू	अशासिम्

† When विद् is conjugated in the Atmanepada (ch XIII I. 10) it optionally takes र् before अति, सोऽति, सविदो.

‡ अशासिमेति शासिमेति च विदो.

§ शाङ् with आ 'to wish' should be conjugated like आम् to sit, आशासते, आशासते, आशासते. Even with any other preposition it means the same. Lx नमोऽशासिमेति

§ See ch IV 2 72

S	<i>Imperat</i>		S.	<i>Pot</i>	
	D.	P.		D	P
1. शासानि	शासान	शासाम	शिष्याम्	शिष्याव	शिष्याम
2. शाधि	शिष्टम्	शिष्ट	शिष्याः	शिष्यातम्	शिष्यात
3. शास्तु	शिष्टाम्	शास्तु	शिष्यात्	शिष्याताम्	शिष्युः

<i>Prc.</i>		शी <i>Ā.</i> to lie down.		<i>Imperf.</i>	
1. शये	शेवहे	शेमहे	अशयि	अशेमहि	अशेमहि
2. शेपे	शयाधे	शेध्वे	अशयाः	अशयाधाम्	अशेध्वम
3. शेते	शयाते	शेरते	अशेत	अशयाताम्	अशेरत

<i>Imperat.</i>				<i>Pot.</i>	
1. शये	शयावहे	शयामहे	शयीय	शयीमहि	शयीमहि
2. शेध्व	शयाधाम्	शेध्वम्	शयीथा	शयीयाधाम्	शयीध्वम
3. शेताम्	शयाताम्	शेरताम्	शयीत	शयीयाताम्	शयीरन्

<i>Prc</i>		सू <i>Ā.</i> to give birth to.		<i>Imperf.</i>	
1. सुने	सूगहे	सूमहे	असुनि	असूगहि	असूमहि
2. सूपे	सुधाधे	सूध्वे	असुथा	असुवाधाम्	असूध्वम
3. सूते	सुगाते	सुवते	असूत	असुवाताम्	असुगत

<i>Imperat.</i>				<i>Pot.</i>	
1. सुवै	सुगमहे	सुगमहे	सुवीय	सुवीमहि	सुवीमहि
2. सूध्व	सुगाधाम्	सूध्वम्	सुवीथा	सुवीयाधाम्	सुवीध्वम
3. सूताम्	सुगाताम्	सुगताम्	सुवीत	सुवीयाताम्	सुवीरन्

* स्तु P *Ā.* to praise.

Present.

1. स्तौमि	{ स्तुव }	{ स्तुम }	{ स्तुने स्तुगहे }	{ स्तुगहे स्तुगीगहे }
स्तवीमि	{ स्तुवीय. }	{ स्तुगीम. }	{ स्तुने स्तुगीमहे }	
2. स्तौपि	{ स्तुय. }	{ स्तुथ }	{ स्तुपे स्तुगीपे, स्तुगाधे स्तुध्वे स्तुगीध्वे }	
स्तवीपि	{ स्तुगीथ }	{ स्तुगीथ }		
3. स्तौति	{ स्तुत }	{ स्तुयन्ति }	{ स्तुते स्तुगीते }	{ स्तुगाते स्तुगते }
स्तवाति	{ स्तुगात }			

* तु P to go, to grow, to kill and इ P to be and should be similar conjugated तु धितिसीनोधातुयतिश्रुतिदिताम् । अथन उपितरणशनिमपन्ति । अन्य दितितिद श्रुधातमपनीमम् ।

Imperfect

S D P S D P.

1. अस्तमम्	अस्तुम्	अस्तुम	अस्तुमि	अस्तुमहि	अस्तुमहि
	अस्तुमीव	अस्तुमीम	अस्तुमीवहि	अस्तुमीमहि	
2. अस्तौ	अस्तुतम्	अस्तुत	अस्तुथा	अस्तुवाथाम्	अस्तुध्वम्
अस्तनी	अस्तुनीतम्	अस्तुनीत	अस्तुनीथा	अस्तुनीध्वम्	
3. अस्तौतु	अस्तुताम्	अस्तुन्तु	अस्तुताम्	अस्तुवाताम्	अस्तुवन्तु
अस्तनीतु	अस्तुनीताम्	अस्तुनीतु	अस्तुनीताम्		

Imperative

1. स्तमामि	स्तमाम	स्तमाम	स्तमै	स्तमामहे	स्तमामहे
2. स्तुहि	स्तुतम्	स्तुत	स्तुष्व	स्तुवाथाम्	स्तुध्वम्
स्तुनीहि	स्तुनीतम्	स्तुनीत	स्तुनीष्व	स्तुनीध्वम्	
3. स्तौतु	स्तुताम्	स्तुन्तु	स्तुताम्	स्तुवाताम्	स्तुवन्तु
स्तनीतु	स्तुनीताम्	स्तुनीतु	स्तुनीताम्		

Pot

1. स्तुगाम्	स्तुयाम	स्तुयाम	स्तुगीय	स्तुगीयहि	स्तुगीमहि
स्तुगायाम्	स्तुगीयाम	स्तुगीयाम			
2. स्तुया	स्तुयातम्	स्तुयात	स्तुगीवा	स्तुगीयाथाम्	स्तुगीध्वम्
स्तुगीया	स्तुगीयातम्	स्तुगीयात			
3. स्तुयात्	स्तुयाताम्	स्तुयु	स्तुगीत	स्तुगीयाताम्	स्तुगीरन्
स्तुगायात्	स्तुगीयाताम्	स्तुगीयु			

इन् P. to kill, to go

*Pre**Imperf*

1. हन्मि	हन्व	हन्म	अहन्म	अहन्व	अहन्म
2. हसि	हस्य	हस्य	अहन्	अहन्म	अहन्
3. हन्ति	हन्तु	हन्ति	अहन्	अहन्ताम्	अहन्तु

*Imperat.**Pot.*

S

D

P

S

D

P

1. हनानि	हनाय	हनाम	हन्याम्	हन्याय	हन्याम
2. जहि	हतम्	हत	हन्या	हन्यातम्	ह-यात
3. हन्तु	हताम्	घन्तु	हन्यात्	हन्याताम्	हन्युः

* हन् ᳚.

*Pre.**Imperif*

1. ग्रे	हन्वहे	हन्गहे	अग्नि	अहन्वहि	अहन्महि
2. हसे	ग्राधे	हध्वे	अहयाः	अग्राधाम्	अहध्वम्
3. हते	ग्राते	ग्राते	अहत	अग्राताम्	अग्रत

*Imperat.**Pot.*

1. हनै	हनावटै	हनामहे	ग्रीय	ग्रीयटि	ग्रीमहि
2. हस्य	ग्राधाम्	हध्वम्	ग्रीधाः	ग्रीयाधाम्	ग्रीध्वम्
3. हताम्	ग्राताम्	ग्राताम्	ग्रीत	ग्रीयाताम्	ग्रीरन्

हु ᳚ ᳚. to take away, to conceal.

*Pre.**Imperif.*

1. हुये	हुवहे	हुमहे	अहुरि	अहुवहि	अहुमहि
2. हुये	हुवाथे	हुध्वे	अहयाः	अहुवाधाम्	अहुध्वम्
3. हुते	हुवाते	हुध्वे	अहुत	अहुवाताम्	अहुवत

*Imperat.**Pot.*

1. हुये	हुवावहे	हुवामहे	हुवीय	हुवीयहि	हुवीमहि
2. हुष्य	हुवाधाम्	हुध्वम्	हुवीया	हुवीयाधाम्	हुवीध्वम्
3. हुताम्	हुवाताम्	हुवताम्	हुवीत	हुवीयाताम्	हुवीरन्

* It takes Atmanepada terminations in certain cases (cf. XIII 12)

SECTION II (cl 3)

गृ P to go

	Pre		Imperf		
S	,D	P	S	D	P
1. इयमि	इयन्	इयम्	ऐयम्	ऐयन्	ऐयम्
2. इयथि	इयथ	इयथ	ऐय	ऐयतम्	ऐयत
3. इयति	इयत	इयति	ऐय	ऐयताम्	ऐयह
	Imperat			Pot	
1. इयराणि	इयराज	इयराज	इयूयाम्	इयूयाज	इयूयाम
2. इयृहि	इयृतम्	इयृत	इयूया	इयूयातम्	इयूयात
3. इयर्तु	इयृताम्	इयर्तु	इयूयात्	इयूयाताम्	इयूयु

*कि P. to know.

	Pre		Imperf		
S	,D	P	S	D	P
1. चिकेमि	चिकिज	चिकिम*	अचिकयम्	अचिकिज	अचिकिम
2. चिकेयि	चिकिय	चिकिय	अचिके	अचिकितम्	अचिकित
3. चिकेति	चिकितः	चिक्यति	अचिकेत्	अचिकिताम्	अचिकयु
	Imperat			Pot	
1. चिकयामि	चिकयाज	चिकयाम	चिकियाम्	चिकियाज	चिकियाम
2. चिकिहि	चिकितम्	चिकित	चिकिया	चिकियातम्	चिकियात
3. चिकेतु	चिकिताम्	चिक्यतु	चिकियात्	चिकियाताम्	चिकियु

दा P. Ḍ. to give

	Present			
S	,D	P	S	P
1. ददामि	दद	दद.	ददे	ददहे
2. ददासि	दद्य	दद्य	ददसे	ददधे
3. ददाति	दत्त	ददति	ददते	ददते

गृ गृहल दसीनवसिद्ध अतिपिपत्योऽतीत्यविधानादयमायायामपि The root क is allowed in common speech also

* The roots क P to know घृ P to drop तश्चि P to shine हृ P to take by violence कृ P to go भृ P to abuse to shine कृ P to make haste धि P to emit sound धृ P to produce जृ P to be produced गा P to praise are restricted to the Veda. नयति, नहति, ससति, वमसति तुवोति, तुवति, तुवति, दिधाष्ट, दधति, जजति, निगाति

Imperf.

S.	D.	P.	S	D	P.
1. अददाम्	अदद्व	अददन्	अददि	अदद्वहि	अददमहि
2. अददाः	अदत्तम्	अदत्त	अदधाः	अददाथाम्	अदद्वम्
3. अददात्	अदत्ताम्	अददुः	अदत्त	अददाताम्	अददत

Imperat.

1. ददानि	ददाव	ददाम	ददे	ददावहे	ददामहे
2. देहि	दत्तम्	दत्त	दत्स्व	ददाथाम्	दद्वम्
3. ददातु	दत्ताम्	ददतु	दत्ताम्	ददाताम्	ददताम्

Pot

1. दद्याम्	दद्याव	दद्याम	ददीय	ददीमहि	ददीमहि
2. दद्याः	दद्यातम्	दद्यात	ददीयाः	ददीयाथाम्	ददीवम्
3. दद्यात्	दद्याताम्	दद्युः	ददीत	ददीयाताम्	ददीरन्

धा P. Â. to hold, to maintain.

Present.

1. दधामि	दध्मः	दध्मः	दधे	दध्वहे	दध्महे
2. दधासि	धायः	धन्थ	धत्ते	दधाथे	धद्वे
3. दधाति	धत्त	दधति	धत्ते	दधाते	दधते

Imperf

1. अदधाम्	अदध्व	अदध्म	अदधि	अदध्वहि	अदध्महि
2. अदधाः	अधत्तम्	अधत्त	अधधाः	अदधाथाम्	अधद्वम्
3. अदधात्	अधत्ताम्	अदधुः	अधत्त	अदधाताम्	अदधत

Imperat

1. दधानि	दधाव	दधाम	दधे	दधावहे	दधामहे
2. धेहि	धत्तम्	धत्त	धत्स्व	दधाथाम्	धद्वम्
3. दधातु	धत्ताम्	दधतु	धत्ताम्	दधाताम्	दधताम्

Pot.

1. दध्याम्	दध्याव	दध्याम	दधीय	दधीवहि	दधीमहि
2. दध्याः	दध्यातम्	दध्यात	दधीयाः	दधीयाथाम्	दधीवम्
3. दध्यात्	दध्याताम्	दध्युः	दधीत	दधीयाताम्	दधीरन्

* निज् P. Â. to purify, to maintain.

Present

	S	D	P.	S.	D	P.
1. नेनेजिम्	नेनेज्य.	नेनेज्म.	नेनेजे	नेनेज्यहे	नेनेज्महे	
2. नेनेक्षि	नेनेक्ष्य.	नेनेक्ष्म.	नेनेक्षे	नेनेक्ष्यहे	नेनेक्ष्महे	
3. नेनेक्ति	नेनेक्तः	नेनेक्ति	नेनेक्ते	नेनेक्त्यहे	नेनेक्त्तहे	

Imperfect.

1. अनेनेजम्	अनेनेज्य	अनेनेज्म	अनेनेजि	अनेनेज्यहि	अनेनेज्महि	
2. अनेनेक्-ग्	अनेनेक्तम्	अनेनेक्त	अनेनेक्त्वाः	अनेनेज्यायाम्	अनेनेज्म्यम्	
3. अनेनेक्-ग्	अनेनेक्ताम्	अनेनेजु	अनेनेक्त	अनेनेजाताम्	अनेनेजत्	

Imperative

1. नेनेजानि	नेनेजाव	नेनेजाम	नेनेजै	नेनेजावहै	नेनेजामहै	
2. नेनेग्धि	नेनेक्तम्	नेनेक्त	नेनेक्ष्	नेनेजायाम्	नेनेज्म्यम्	
3. नेनेक्तु	नेनेक्ताम्	नेनेजतु	नेनेक्ताम्	नेनेजाताम्	नेनेजताम्	

Potential

1. नेनेज्याम्	नेनेज्याव	नेनेज्याम	नेनेजीय	नेनेजीयहि	नेनेजीमहि	
2. नेनेज्या	नेनेज्यातम्	नेनेज्यात	नेनेजीथाः	नेनेजीयायाम्	नेनेजीम्यम्	
3. नेनेज्यात्	नेनेज्याताम्	नेनेज्यु	नेनेजीत	नेनेजीयाताम्	नेनेजीरन्	

Pre

पृ P to protect, to fill

Imperf

1. पिपरि	पिपृणः	पिपृमः	अपिपरम्	अपिपृण	अपिपृम	
2. पिपरि	पिपृथ	पिपृथ	अपिपः	अपिपृतम्	अपिपृत	
3. पिपति	पिपृत	पिपृति	अपिपः	अपिपृताम्	अपिपरः	

Potential

1. पिपराणि	पिपराव	पिपराम	पिपृयाम्	पिपृयान	पिपृयाम	
2. पिपृहि	पिपृतम्	पिपृत	पिपृयाः	पिपृयातम्	पिपृयात	
3. पिपृत्तु	पिपृताम्	पिपृतु	पिपृयात्	पिपृयाताम्	पिपृयुः	

Pre

पृ P. to protect, to fill.

Imperf.

1. पिपरि	पिपृर्.	पिपृर्मः	अपिपरम्	अपिपृर्	अपिपृर्म	
2. पिपरि	पिपृर्थः	पिपृर्थ	अपिपः	अपिपृर्तम्	अपिपृर्त	
3. पिपति	पिपृर्त	पिपृर्ति	अपिपः	अपिपृर्ताम्	अपिपरः	

* निज् P. Â. 'to divide' ought to be similarly conjugated, वित्त-वेवित्त

Imperat.			Pot		
S.	D.	P.	S	D	P.
१. विपराणि	विपराय	विपराम	विपूर्वाम्	विपूर्वाय	विपूर्वाम्
२. विपूर्ति	विपूर्तम्	विपूर्त	विपूर्वा	विपूर्वातम्	विपूर्वात
३. विपुर्तु	विपूर्ताम्	विपुर्तु	विपूर्वान्	विपूर्वाताम्	विपूर्वन्

यृ P. *Ā.* to hold, to maintain.

Present.

१. विभूमि	विभूय	विभूम.	विभूये	विभूये	विभूमते
२. विभूयि	विभूय	विभूय	विभूये	विभूये	विभूये
३. विभूयि	विभूय.	विभूयि	विभूये	विभूये	विभूये

Imperf.

१. अविभूय	अविभूय	अविभूय	अविभूय	अविभूयदि	अविभूयदि
२. अविभूय	अविभूयम्	अविभूय	अविभूयाः	अविभूयायाम्	अविभूयाम्
३. अविभूय	अविभूयान्	अविभूयः	अविभूय	अविभूयाताम्	अविभूयन्

Imperat.

१. विभूयणि	विभूयय	विभूयाम	विभूये	विभूययदि	विभूययदि
२. विभूयि	विभूयम्	विभूय	विभूये	विभूयायाम्	विभूयाम्
३. विभूयि	विभूयाम्	विभूय	विभूये	विभूयाताम्	विभूयान्

Pot.

१. विभूयाम्	विभूयाय	विभूयाम	विभूये	विभूययदि	विभूययदि
२. विभूया.	विभूयातम्	विभूयात	विभूया	विभूयायाम्	विभूयायाम्
३. विभूयात्	विभूयाताम्	विभूयुः	विभूये	विभूयाताम्	विभूयान्

भी P. to fear.

Pre.

Imperf.

१. विभीमि	विभीयः {	विभीमि {	अविभूयम्	अविभीय {	अविभीम {
	विभीयः }	विभीमि }		अविभीय }	अविभीम }
२. विभीयि	विभीय {	विभीय {	अविभूयः	अविभीयान् {	अविभीय {
	विभीयः }	विभीयः }		अविभीयाम् }	अविभीय {
३. विभीयि	विभीयः {	विभीयि {	अविभूयन्	अविभीयताम् {	अविभूयः {
	विभीयः }			अविभीयान् }	

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. विभयानि	विभयाव	विभयाम	विभीयाम्	विभीयाः	विभीयातम्	विभीयात
2. विभीहि	विभीतम्	विभीत	विभीयाः	विभीयातम्	विभीयात	
विभिहि	विभितम्	विभित	विभियाः	विभियातम्	विभियात	
3. विभेतु	विभीताम्	विभ्यु	विभीयात्	विभीयाताम्	विभीयुः	
	विभिताम्	विभ्यु	विभियात्	विभियाताम्	विभियुः	

* मा *Ā.* to measure, to sound.

Pre.

Imperf.

1. मिमे	मिमीरहे	मिमिरहे	अमिमि	अमिमीरहि	अमिमीरहि
2. मिमीये	मिमाये	मिमीध्वे	अमिमीथाः	अमिमायाम्	अमिमीध्वम्
3. मिमीते	मिमाते	मिमते	अमिमीत	अमिमाताम्	अमिमत

Imperat.

Pot.

1. मिमै	मिमावहे	मिमामहे	मिमीय	मिमीरहि	मिमीरहि
2. मिमीध्व	मिमायाम्	मिमीध्वम्	मिमीथाः	मिमीयायाम्	मिमीध्वम्
3. मिमीताम्	मिमाताम्	मिमताम्	मिमीत	मिमीयाताम्	मिमीरन्

विप् *P. Ā.* to pervado.

Present.

1. वेवेष्मि	वेविष्मः	वेविष्मः	वेविषे	वेविष्महे	वेविष्महे
2. वेवेक्षि	वेविष्ठः	वेविष्ठ	वेविक्षे	वेविषाथे	वेविङ्क्षु
3. वेवेष्टि	वेविष्टः	वेविषति	वेविष्टे	वेविषाते	वेविषते

Imperf.

1. अवेविष्म	अवेविष्म	अवेविष्म	अवेविषि	अवेविष्महि	अवेविष्महि
2. अवेवेष्ट-ङ्	अवेविष्टम्	अवेविष्ट	अवेविष्टाः	अवेविषायाम्	अवेविङ्क्षुम्
3. अवेवेष्ट-ङ्	अवेविष्टाम्	अवेविष्टुः	अवेविष्ट	अवेविषाताम्	अवेविषत

Imperative.

1. वेविषाणि	वेविषाव	वेविषाम	वेविषे	वेविषावहे	वेविषामहे
2. वेविष्टि	वेविष्टम्	वेविष्ट	वेविक्ष्व	वेविषायाम्	वेविङ्क्षुम्
3. वेवेष्ट	वेविष्टाम्	वेविषतु	वेविष्टाम्	वेविषाताम्	वेविषताम्

* *Ā.* to go should be similarly conjugated, जिहीते, जिहाते, जिहते.

	S.	D	P.	Pot.	S.	D	P
1.	वेविष्याम्	वेविष्याव	वेविष्याम	वेविषीय	वेविषीरहि	वेविषीमहि	
2.	वेविष्याः	वेविष्यातम्	वेविष्यात	वेविषीथा	वेविषीयाथाम्	वेविषीध्वम्	
3.	वेविष्यात्	वेविष्याताम्	वेविष्युः	वेविषीत	वेविषीयाताम्	वेविषीरन्	

Pre. हा P. to abandon. Imperf

1.	जहामि	जहीवः	{ जहीमः }	अजहाम्	अजहीव	{ अजहीम }
		जहिबः	{ जहिम }		अजहिब	{ अजहिम }
2.	जहासि	जहीयः	{ जहीथ }	अजहाः	अजहीतम्	{ अजहीत }
		जहिथः	{ जहिथ }		अजहितम्	{ अजहित }
3.	जहाति	जहीतः	{ जहति }	अजहात्	अजहीताम्	{ अजहुः }
		जहितः			अजहिताम्	

Imperat.

Pot

1.	जहानि	जहाव	जहाम	जह्याम्	जह्याव	जह्याम
2.	जहाहि	{ जहीतम् }	{ जहीत }	जह्याः	जह्यातम्	जह्यात
	जहीहि					
	जहिहि					
3.	जहातु	जहीताम्-जहिताम्	जहतु	जह्यात्	जह्याताम्	जह्युः

हु P. to sacrifice, to eat, to take, to satisfy

	Pre			Imperf	
1.	जुहोमि	जुहुवः	जुहुमः	अजुहुवम्	अजुहुव
2.	जुहोषि	जुहुयः	जुहुय	अजुहो	अजुहुतम्
3.	जुहोति	जुहुतः	जुहुति	अजुहोत्	अजुहुताम्
					Pot
1.	जुह्वानि	जुह्वाव	जुह्वाम	जुहुयाम्	जुहुयाव
2.	जुहुषि	जुहुतम्	जुहुत	जुहुयाः	जुहुयातम्
3.	जुहोतु	जुहुताम्	जुहुतु	जुहुयात्	जुहुयाताम्

ही P. to be ashamed.

1.	जिन्हेमि	जिन्हीवः	जिन्हीमः	अजिन्हयम्	अजिन्हीय	अजिन्हीम
2.	जिन्हेषि	जिन्हीयः	जिन्हीय	अजिन्हे	अजिन्हीतम्	अजिन्हीत
3.	जिन्हेति	जिन्हीतः	जिन्हियति	अजिन्हेत्	अजिन्हीताम्	अजिन्ह्युः

	<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>	
S	D	P	B	D	P
1. जिह्याणि	जिह्याव	जिह्याम	जिह्याम्	जिह्याय	जिह्याम
2. जिह्नीहि	जिह्नीतम्	जिह्नीत	जिह्नीया	जिह्नीयातम्	जिह्नीयात
3. जि हेतु	जिह्नीताम्	जिह्नीयतु	जिह्नीयान्	जिह्नीयाताम्	जिह्नीयु

SECTION III (cl 5)

Present

	<i>Par</i>			<i>Âtm</i>	
1. मि	वत्	मस्	ए	वहे	महे
2. सि	थस्	थ	से	आथे	ध्वे
3. ति	तस्	अन्ति	ते	आते	अते

सु P. Â. to cause to bathe, to churn, to bathe, to press out juice, to distil (wine)

1. सुनोमि*	सुनुव	सुन्	सुनुम. } सुन्म	सु-वे	सुनुवहे } सुन्वहे	सुनुमहे } सुन्महे }
2. सुनोपि	सुनुथ	सुनुथ	सुनुपे	सुन्वाथे	सुनुप्ये	
3. सुनोति	सुनुत	सुनुन्ति †	सुनुते	सुन्वाते	सुनुत्ते	

Imperfect.

1. अम्	व	म	इ	वहि	महि
2. स्	तम्	म	थास्	आयाम्	धाम्
3. त्	ताम्	अन्	त	आताम्	अत
1. असुनम्	असुनुव } असुन्व	असुनुम } असुन्म	असुन्वि } असुन्वहि	असुनुवहि } असुन्वहि	असुनुमहि } असुन्महि }
2. असुनोः	असुनुतम्	असुनुत	असुनुथा	असुन्वाथाम्	असुनुध्वम्
3. असुनोत्	असुनुताम्	असुन्वन्	असुनुत	असुन्वाताम्	असुन्वत

* लोपश्चास्यान्यतरस्याम्बोः ॥ असुनोमपूर्वोऽय प्रत्ययोऽकारस्वदन्तरस्यादस्यलोपो-
वास्याम्बो परसो ॥ उ is optionally dropped before व् and म् if it is not
preceded by a conjunct consonant.

† ह्रस्वो मार्वधातुके ॥ उहोते ह्रस्वस्या तस्यानेकाचोऽङ्गस्य चास्योमपूर्वोऽङ्गस्यङ्-
स्यादजादासावधातुके । उवडाऽपवाद ॥ The root म् and the termination 'तु' not
preceded by a conjunct consonant change their उ to व् before vowel weak
terminations in the conjugational tenses.

Present

S	D	P.	S	D	P.
1. आनि	आव	आम	ऐ	आवहे	आमहे
2. हि	तम्	त	स्व	आधाम्	धम्
3. त	ताम्	अन्तु	ताम्	आताम्	अताम्
1. सुनवानि	सुनवाव	सुनवाम	सुनवे	सुनवावहे	सुनवामहे
2. सुनुऽ	सुनुतम्	सुनुत	सुनुष्व	सुन्वाधाम्	सुनुधम्
3. सुनोतु	सुनुताम्	सुन्वन्तु	सुनुताम्	सुन्वाताम्	सुन्वताम्

Pot

1. याम्	याव	याम	ईय	ईवहि	ईमहि
2. यास्	यातम्	यात	ईयास्	ईयाधाम्	ईधम्
3. यात्	याताम्	युस्	ईत	ईयाताम्	ईरन्
1. सुनुयाम्	सुनुयाव	सुनुयाम	सुन्वीय	सुन्वीवहि	सुन्वीमहि
2. सुनुया.	सुनुयातम्	सुनुयात	सुन्वीयाः	सुन्वीयाधाम्	सुन्वीधम्
3. सुनुयात्	सुनुयाताम्	सुनुयुः	सुन्वीत	सुन्वीयाताम्	सुन्वीरन्

साध्. P. to accomplish.

Pre.

Imperf.

1. साध्नोमि	साध्नुवः	साध्नुमः	असाध्नुम	असाध्नुय	असाध्नुम
2. साध्नोषि	साध्नुयः	साध्नुथ	असाध्नोः	असाध्नुतम्	असाध्नुत
3. साध्नोति	साध्नुतः	साध्नुवन्ति	असाध्नोत्	असाध्नुताम्	असाध्नुनन्

Imperat

Pot

1. साध्नवानि	साध्नवाव	साध्नवाम	साध्नुयाम्	साध्नुयाव	साध्नुवाम
2. साध्नुहि	साध्नुतम्	साध्नुत	साध्नुया.	साध्नुयातम्	साध्नुयात
3. साध्नोतु	साध्नुताम्	साध्नुवन्तु	साध्नुयात्	साध्नुयाताम्	साध्नुयुः

अश्र्. Â. to pervade, to heap.

Pre.

Imperfect.

1. अश्र्नुवे	अश्र्नुवहे	अश्र्नुमहे	आश्र्नुवि	आश्र्नुवहि	आश्र्नुमहि
2. अश्र्नुपे	अश्र्नुवाधे	अश्र्नुध्वे	आश्र्नुयाः	आश्र्नुयाधाम्	आश्र्नुधम्
3. अश्र्नुते	अश्र्नुवाते	अश्र्नुयते	आश्र्नुत	आश्र्नुयाताम्	आश्र्नुयत

§ उत्तमप्रत्ययादसंयोगपूर्वाद् । अर्धयोगपूर्वेषु प्रत्ययोच्चार्यतद्-तादङ्गात्प्रत्ययेर्लुक्प्रत्ययः ।

The termination हि after उ, not preceded by a conjunct consonant is dropped.

	Imperat		Pot		
	D	P	S	D	P
1. अश्नुवे	अश्नुवावहे	अश्नुवामहे	अश्नुवीय	अश्नुवीयहि	अश्नुवीमहि
2. अश्नुय	अश्नुवाधाम्	अश्नुध्वम्	अश्नुवीथाः	अश्नुवीयाथाम्	अश्नुवीध्वम्
3. अश्नुताम्	अश्नुवाताम्	अश्नुताम्	अश्नुवीत	अश्नुवीयाताम्	अश्नुवीरन्

SECTION IV (cl. 7.)

अञ्ज् P. to make clear, to anoint, to be beautiful; to go.

	Imperat		Pot		
	Per				
1. अनञ्जि*	अञ्ज +	अञ्जम्	आनञ्जम्	आञ्जय	आञ्जम
2. अनञ्जि	अञ्जथ	अञ्जथ	आनञ्जन्	आञ्जतम्	आञ्जत
3. अनञ्जि	अञ्जत	अञ्जन्ति	आनञ्जन्	आञ्जताम्	आञ्जन्
	Imperat		Pot		
1. अनञ्जानि	अनञ्जाय	अनञ्जाम	अञ्ज्याम्	अञ्ज्याय	अञ्ज्याम
2. अञ्जि	अञ्जतम्	अञ्जत	अञ्ज्याः	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्यात
3. अनञ्जु	अञ्जताम्	अञ्जन्तु	अञ्ज्यात्	अञ्ज्याताम्	अञ्ज्युः

	P.c.		Imperat		
		इन्ध्. A. to kindle			
1. इन्धे	इन्ध्वहे	इन्ध्वहे	ऐन्धि	ऐन्ध्वहि	ऐन्ध्वमहि
2. इन्धे	इन्धाथे	इन्ध्वे	ऐन्धा	ऐन्धाथाम्	ऐन्ध्वम्
3. इन्धे	इन्धाते	इन्धते	ऐन्ध	ऐन्धाताम्	ऐन्धत

	Imperat		Pot		
1. इन्धि	इन्धावहे	इन्धामहे	इन्धीय	इन्धीयहि	इन्धीमहि
2. इन्ध्व	इन्धाथाम्	इन्ध्वम्	इन्धीथाः	इन्धीयाथाम्	इन्धीध्वम्
3. इन्धाम्	इन्धाताम्	इन्धताम्	इन्धीत	इन्धीयाताम्	इन्धीरन्

* रुधादिभ्य भम् ॥ रुधादिभ्योधातुभ्य. भ्स्त्वर्यर्कैर्वसार्वाधातुकेपरे । शपोऽपवाद ।
भित्वादन्त्यादयः परः In this conjugation न is inserted between the radical
vowel and final consonant.

* भ्राल्लोप. ॥ भ्रम परस्मैत्यलोप स्यात्. The radical nasal is dropped in this
conjugation

† भ्रमसोरलोप. ॥ भ्रमस्तेषाकारस्यलोप स्यात्सर्वधातुकेऽङ्गिते । अ of न and अत्
is dropped before the weak terminations in the conjugational tenses.

§ or इन्धे (श्रुतेष्वरिष्वने । इत् परस्मैत्यलोपोनास्यात्सर्वेश्वरे । If a consonant
except a nasal, semi vowel or ह् be followed by the same one homogeneous
to it and preceded by any consonant, it is optionally dropped) Also
इन्धे, ऐन्धा, ऐन्धम्, ऐन्ध इत्याम् &c.

३ क्षुद् P. Ā. to pound.

Present.

S.	P.	P.	S.	D.	P.
1. क्षुणोति	क्षुङ्क्षः	क्षुङ्क्षः	क्षुन्दे	क्षुन्दहे	क्षुङ्क्षहे
2. क्षुणस्ति	क्षुङ्क्ष्यः	क्षुङ्क्ष्य	क्षुन्ते	क्षुन्दाथे	क्षुङ्क्ष्ये
3. क्षुणसि	क्षुन्तः	क्षुन्दन्ति	क्षुन्ते	क्षुन्दाते	क्षुन्दते

Imperfect.

1. अक्षुणदम्	अक्षु-द	अक्षु-द	अक्षुन्दि	अक्षुन्दहि	अक्षुङ्क्षहि
2. अक्षुणः— अक्षुणत्-द्	अक्षुन्तम्	अक्षुन्त	अक्षुन्थाः	अक्षुन्दायाम्	अक्षुङ्क्षम्
3. अक्षुणन्-द्	अक्षुन्ताम्	अक्षुन्दन्	अक्षुन्ता	अक्षुन्दाताम्	अक्षुन्दत

Imperat.

1. क्षुणदानी	क्षुणदाय	क्षुणदाम	क्षुणदे	क्षुणदारहे	क्षुणदामहे
2. क्षुन्दि	क्षुन्तम्	क्षुन्त	क्षुन्त्य	क्षुन्दायाम्	क्षुङ्क्षाम्
3. क्षुणतु	क्षुन्ताम्	क्षुन्दन्तु	क्षुन्ताम्	क्षुन्दायाम्	क्षुन्दताम्

Pot.

1. क्षुन्वाम्	क्षुन्वाय	क्षुन्वाम	क्षुन्दीय	क्षुन्दीरहि	क्षुन्दीमहि
2. क्षुन्वाः	क्षुन्वानम्	क्षुन्वान	क्षुन्दीयाः	क्षुन्दीयाथान्	क्षुन्दीभ्यम्
3. क्षुन्वान्	क्षुन्वानान्	क्षुन्वुः	क्षुन्दीन	क्षुन्दीयाताम्	क्षुन्दीरन्

तृद् P. to kill.

Pre.

Imperf.

1. तृणोमि *	तृङ्क्षः	तृङ्क्षः	अतृणदम्	अतृण्	अतृण
2. तृणोक्षि	तृङ्क्षः	तृङ्क्ष	अतृणेद्-द्	अतृण्दम्	अतृण्ड
3. तृणोष्टि	तृङ्क्षः	तृङ्क्षति	अतृणेद्-द्	अतृण्दाम्	अतृण्डन्

S.	Imperat		P.	S	Pot.	
	D				D	P
1. तृणहानि	तृणहाय		तृणहाम	तृणाम्	तृणाय	तृणाम
2. तृण्ड	तृण्डम्		तृण्ड	तृण्डा	तृण्डातम्	तृण्डात
3. तृणेदु	तृण्डाम्		तृहन्तु	तृण्डात्	तृण्डाताम्	तृण्डुः

* पिप् P. to grind.

Present			Imperfect		
1. पिनष्मि	पिष्य	पिष्मः	अपिनयम्	अपिष्व	अपिष्म
2. पिनक्षि	पिष्ट	पिष्ट	अपिनद्-इ	अपिष्टम्	अपिष्ट
3. पिनष्टि	पिष्टः	पिपन्ति	अपिनद्-इ	अपिष्टाम्	अपिपन्

Imperat			Pot		
1. पिनपाणि	पिनपाय	पिनपाम	पिष्याम्	पिष्याय	पिष्याम
2. पिण्डि †	पिष्टम्	पिष्ट	पिष्याः	पिष्यातम्	पिष्यात
3. पिनष्टु	पिष्टाम्	पिपन्तु	पिष्यात्	पिष्याताम्	पिष्युः

* रिच् P. Â. to evacuate.

Present					
1. रिणचि	रिञ्च	रिञ्च्य	रिञ्चे	रिञ्चहे	रिञ्चहे
2. रिणक्षि	रिङ्क्ष्य	रिङ्क्ष्य	रिङ्क्षे	रिञ्चाथे	रिङ्गथे
3. रिणक्ति	रिङ्क्त	रिञ्चन्ति	रिङ्क्ते	रिञ्चाते	रिञ्चते
Imperfect					
1. अरिणचम्	अरिञ्च्य	अरिञ्च्य	अरिञ्चि	अरिञ्चहि	अरिञ्चहि
2. अरिणक् ग्	अरिङ्क्तम्	अरिङ्क्त	अरिङ्क्या	अरिञ्चायाम्	अरिङ्गध्वम्
3. अरिणक् ग्	अरिङ्क्ताम्	अरिञ्चन्	अरिङ्क्त	अरिञ्चाताम्	अरिञ्चत
Imperat.					
1. रिणचानि	रिणचाय	रिणचाम	रिणचै	रिणचावहे	रिणचामहे
2. रिङ्गि	रिङ्क्तम्	रिङ्क्त	रिङ्क्ष्व	रिञ्चायाम्	रिङ्गध्वम्
3. रिणक्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चन्तु	रिङ्क्ताम्	रिञ्चाताम्	रिञ्चताम्

° रिश्च P. 'to distinguish' ought to be similarly conjugated.

† or पिण्डि see note † page 29

* रिच् P. Â. to separate रिञ्च् P. to contract and पृच् P. to touch, ought to be similarly conjugated

Pot.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. रिञ्चयाम् रिञ्चयात्र रिञ्चयाम	रिञ्चीय रिञ्चीरहि रिञ्चीमहि				
2. रिञ्चयाः रिञ्चयातम् रिञ्चयात	रिञ्चीथाः रिञ्चीयायाम् रिञ्चीध्वम्				
3. रिञ्चयात् रिञ्चयाताम् रिञ्चयुः	रिञ्चीत रिञ्चीयाताम् रिञ्चीरन्				

§ युञ् P. Â. to join.

Present.

1. युनञिम् युञ्ज्यः युञ्ज्यम् युञ्जे युञ्ज्यहे युञ्ज्यहे					
2. युनञिस् युञ्ज्यः युञ्ज्यस् युञ्जे युञ्ज्यधे युञ्ज्यध्वे					
3. युनञिस् युञ्ज्यः युञ्जन्ति युञ्जे युञ्जाते युञ्जते					

Imperf.

1. अयुनजम् अयुञ्ज्य अयुञ्ज्यम् अयुञ्जे अयुञ्ज्यहे अयुञ्ज्यहे					
2. अयुनक्-ग् अयुङ्क्तम् अयुङ्क्तम् अयुङ्क्ते अयुङ्क्तायाम् अयुङ्क्त्वम्					
3. अयुनक्-ग् अयुङ्क्ताम् अयुञ्जन् अयुङ्क्तम् अयुञ्जाताम् अयुञ्जते					

Imprat.

1. युनजानि युनजात्र युनजाम युनजे युनजातहे युनजामहे					
2. युङ्क्षि युङ्क्षतम् युङ्क्षतम् युङ्क्षन् युङ्क्षायाम् युङ्क्ष्वम्					
3. युनक्तु युङ्क्षतम् युङ्क्षन्तु युङ्क्षताम् युङ्क्षताम् युङ्क्षताम्					

Pot.

1. युञ्जयाम् युञ्जयात्र युञ्जयाम युञ्जीय युञ्जीरहि युञ्जीमहि					
2. युञ्जयाः युञ्जयातम् युञ्जयात युञ्जीथाः युञ्जीयायाम् युञ्जीध्वम्					
3. युञ्जयात् युञ्जयाताम् युञ्जयुः युञ्जीत युञ्जीयाताम् युञ्जीरन्					

रुध् P. Â. to obstruct.

Present.

1. रुणधि रुन्ध्वः रुन्ध्वः रुन्ध्वे रुन्ध्वहे रुन्ध्वहे					
2. रुणत्ति रुन्धः * रुन्धः * रुन्धे रुन्धाथे रुन्ध्वे					
3. रुणद्धि रुन्धः * रुन्धन्ति रुन्धे रुन्धाते रुन्धते					

§ युञ् P. to protect. Â. to eat. विञ् P. to fear; to tremble. वृञ् P. to abandon and भञ् P. to destroy are conjugated like युञ् P. or रुन्ध रुन्धे &c.

	S.	D.	Imperf. P.	S	D	P.
1. अरुणधम्	अरुन्ध	अरुन्धम्	अरुन्धि	अरुन्ध्वहि	अरुन्धमहि	
2. अरुणत् द् अरुणः	{ अरुन्द्धम्	अरुन्द्ध	अरुन्द्धाः	अरुन्धाथाम्	अरुन्ध्वम्	
3. अरुणत् द्						

	S.	D.	Imperf. P.	S	D	P.
1. रुणधानि	रुणधान	रुणधानम्	रुणधै	रुणधावहे	रुणधामहे	
2. रुन्धि	रुन्धम्	रुन्ध	रुन्ध्व	रुन्धाथाम्	रुन्ध्वम्	
3. रुणधु	रुन्धाम्	रुन्धन्तु	रुन्धाम्	रुन्धाताम्	रुन्धताम्	

Pot

1. रुन्ध्याम्	रुन्ध्याव	रुन्ध्याम	रुन्धीय	रुन्धीयहि	रुन्धीमहि
2. रुन्ध्याः	रुन्ध्यातम्	रुन्ध्यात	रुन्धीयाः	रुन्धीयाथाम्	रुन्धीय्वम्
3. रुन्ध्यात्	रुन्ध्याताम्	रुन्ध्यातुः	रुन्धीत	रुन्धीयाताम्	रुन्धीरन्

हिस्. P. to kill

Pre

1. हिनस्मि	हिंस्वः	हिंस्मः	अहिनसम्	अहिंस्व	अहिंस्म
2. हिनस्ति	हिंस्यः	हिंस्य	अहिनत्-द्-अहिन.	अहिंस्तम्	अहिंस्त
3. हिनस्ति	हिंस्तः	हिंसन्ति	अहिनत् द्	अहिंस्ताम्	अहिंसन्

Imperat.

Pot

1. हिनसानि	हिनसान	हिनसानम्	हिंस्याम्	हिंस्याव	हिंस्याम
2. हिंन्धि	हिंस्तम्	हिंस्त	हिंस्याः	हिंस्यातम्	हिंस्यात
3. हिनस्तु	हिंस्ताम्	हिंसन्तु	हिंस्यात्	हिंस्याताम्	हिंस्युः

SECTION V. (cl. 8)

* तन् P. Â to spread.

Present.

1. तनोमि	तनुमः तन्वः	तनुमः-तन्मः	तन्वे तनुमेहे-तन्वेहे	तनुमेहे-तन्मेहे
2. तनोषि	तनुयः	तनुय	तनुपे तन्वाथे	तनुध्वे
3. तनोति	तनुतः	तन्वन्ति	तनुवे तन्वाते	तन्वते

* तनादिङ्गुण्य उ. ॥ तनादेः कृञ्च उपसर्ग-स्यात् कर्त्तव्यं सार्वधातुके परे ।

शपोऽपवाद । उ म added to the roots of the eighth class beginning with तन् and to the root कृ in the conjugational tenses.

Imperf.

S	D.	P.	S.	D.	P.
अतनयम्	अतनुम्	अतनुम्	अतनुवहि	अतनुमाहि	
अतन्व	अतन्म	अतन्म	अतन्वाहि	अतन्माहि	
1. अतनयम्	अतनुम्	अतनुम्	अतनुवहि	अतनुमाहि	
2. अतनो.	अतनुतम्	अतनुत	अतनुयाः	अतन्वाथाम्	अतनुध्वम्
3. अतनोत्	अतनुताम्	अतन्वन्	अतनुत	अतन्वाताम्	अतन्वत

Imperat.

1. तनयानि	तनयाव	तनयाम	तनवै	तनवावहे	तनयामहे
2. तनु	तनुतम्	तनुत	तनुष्व	तन्वाथाम्	तनुध्वम्
3. तनोतु	तनुताम्	तन्वन्तु	तनुताम्	तन्वाताम्	तन्वताम्

Pot.

1. तनुयाम्	तनुयाव	तनुयाम	तन्वीय	तन्वीमाहि	तन्वीमहि
2. तनुया.	तनुयातम्	तनुयात	तन्वीयाः	तन्वीयाथाम्	तन्वीध्वम्
3. तनुयात्	तनुयाताम्	तनुयुः	तन्वीत	तन्वीयाताम्	तन्वीरन्

कृ P. A. to do.

Present

1. करोमि	कुर्मः	कुर्मः	कुर्वे	कुर्वहे	कुर्महे
2. करोषि	कुरुष्व	कुरुष्व	कुर्वथे	कुर्वथे	कुरुष्वे
3. करोति	कुरुतः	कुर्वन्ति	कुरुते	कुर्वते	कुर्वते

Imperf

1. अकरयम्	अकुर्व	अकुर्म	अकुर्वि	अकुर्वहि	अकुर्महि
2. अकरो.	अकुरुतम्	अकुरुत	अकुरुधाः	अकुर्वाथाम्	अकुरुध्वम्
3. अकरोत्	अकुरुताम्	अकुर्वन्	अकुरुत	अकुर्वाताम्	अकुर्वत

Imperat

1. करयाणि	करयाव	करयाम	करवै	करयामहे	करयामहे
2. कुरु	कुरुतम्	कुरुत	कुरुष्व	कुर्वाथाम्	कुरुध्वम्
3. करोतु	कुरुताम्	कुर्वन्तु	कुरुताम्	कुर्वाताम्	कुर्वन्तु

इ अत उत्तमार्थधातुके ॥ उपलब्धान्तस्य कृनोऽध्वरस्य उत्तमार्थधातुके कृति । कृ is changed to कृर् before the weak terminations

† निल करोत ॥ करोते प्रत्ययान्तरस्य निल लोपः स्यान्मो परयो । The Vikarana उ is dropped before वृ and मृ.

	S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. कुर्याम् †	कुर्याव	कुर्याम	कुर्वीय	कुर्वीवहि	कुर्वीमहि	
2. कुर्याः	कुर्यातम्	कुर्यात	कुर्वीथाः	कुर्वीथायाम्	कुर्वीध्वम्	
3. कुर्यात्	कुर्याताम्	कुर्युः	कुर्वीत	कुर्वीयाताम्	कुर्वीरन्	

SECTION VI (cl. 9)

क्री P. A. to buy.
Present.

1. क्रीणामि †	क्रीणीवः §	क्रीणीमः	क्रीणे	क्रीणीवहे	क्रीणीमहे
2. क्रीणासे	क्रीणीथः	क्रीणीथ	क्रीणीथे	क्रीणीथे	क्रीणीध्वे
3. क्रीणाति	क्रीणीतः	क्रीणन्ति †	क्रीणीते	क्रीणाते	क्रीणते

Imperf.

1. अक्रीणाम्	अक्रीणीव	अक्रीणीम	अक्रीणि	अक्रीणीवहि	अक्रीणीमहि
2. अक्रीणाः	अक्रीणीतम्	अक्रीणीत	अक्रीणीथाः	अक्रीणीथाम्	अक्रीणीध्वम्
3. अक्रीणात्	अक्रीणीताम्	अक्रीणन्	अक्रीणीत	अक्रीणीताम्	अक्रीणत

Imperat.

1. क्रीणानि	क्रीणाव	क्रीणाम	क्रीणे	क्रीणावहे	क्रीणामहे
2. क्रीणीहि	क्रीणीतम्	क्रीणीत	क्रीणीध्व	क्रीणीथाम्	क्रीणीध्वम्
3. क्रीणातु	क्रीणीताम्	क्रीणन्तु	क्रीणीताम्	क्रीणीताम्	क्रीणीताम्

Pot.

1. क्रीणीयाम्	क्रीणीयाव	क्रीणीयाम	क्रीणीय	क्रीणीवहि	क्रीणीमहि
2. क्रीणीयाः	क्रीणीयातम्	क्रीणीयात	क्रीणीयाः	क्रीणीयाथाम्	क्रीणीध्वम्
3. क्रीणीयात्	क्रीणीयाताम्	क्रीणीयुः	क्रीणीत	क्रीणीयाताम्	क्रीणीरन्

† येव ॥ कृञ उ होवः स्यादादी प्रत्यये परे । उ is dropped in the case of the root कृ before the weak terminations beginning with ए in the conjugational tenses.

‡ अगादिभ्यः आ ॥ अगादिभ्यो धातुभ्यः आ स्यात्कर्त्तव्ये सार्वधानुक्ते परे । उपोऽपवादः । गा is added to the root of the 9th class.

§ ई इव्यप्ताः ॥ आम्बस्तथा रात ईरयारसार्वधानुक्ते इति इति ननु पुमंउरस्य । The Vakarana न and the roots of the 3rd conjugation (except the पु verbs i. e. दा धा &c.) substitute इ for आ before the weak terminations beginning with a consonant.

† आम्बस्तथोरातः ॥ अनयोरातो लोपः स्यात् इति सार्वधानुक्ते । The आ of ना, दादेदा and the roots of the third class is dropped before the vowel weak terminations in the conjugational tenses.

§ स्तम्भ् P to obstruct or to stop.

<i>Pre</i>			<i>Imperf</i>		
S	D.	P	S	D	P.
1. स्तम्भामि	स्तम्भाव	स्तम्भीम	अस्तम्भाम्	अस्तम्भीर	अस्तम्भीम
2. स्तम्भासि	स्तम्भेथ	स्तम्भीथ	अस्तम्भा	अस्तम्भीतम्	अस्तम्भीत
3. स्तम्भाति	स्तम्भीत	स्तम्भन्ति	अस्तम्भात्	अस्तम्भीताम्	अस्तम्भन्
<i>Imperat</i>			<i>Pot</i>		
1. स्तम्भानि	स्तम्भाव	स्तम्भाम	स्तम्भीयाम्	स्तम्भीयाव	स्तम्भीयाम्
2. स्तम्भानि*	स्तम्भीतम्	स्तम्भीत	स्तम्भीया	स्तम्भीयातम्	स्तम्भीयाव
3. स्तम्भानु	स्तम्भीताम्	स्तम्भन्तु	स्तम्भीयात्	स्तम्भीयाताम्	स्तम्भीयु

§ The penult mato nasal is dropped (cf 11 ~ 6°).

* हल ५ शानञ्छी ॥ हल परस्यश्च शानमादेश र्वाक्षीपरे । Roots of this conjugat on ending in a consonant substitute आनि for नी before the termination on हि, हि is afterwards dropped as the base ends in अ (अता हे ॥ अत परस्य हे हुंवरयात्)

CHAPTER II.

Irregular verbs of the 1st, 4th, 6th and 9th classes.

SECTION I (cl 1)

1 उर्द् Â to measure, to play उर्दते, उर्दाश्चके	8 स्फुर्न् P to thunderस्फूर्जति.
2. कूर्द्. 3. खूर्द्. 4 गुर्द् Â. to play कूर्दते खूर्दते गुर्दते.	9 उर्व् 10 तुर्व् 11 धुर्व् 12 दुर्व्. 13 भुर्व् P to kill उर्वति ऊ- र्वाश्चकार उर्वता. तूर्वति तुतूर्व. तार्वता. धूर्वति. दूर्वति धूर्वति.
5 हुर्द् P. to retreat, to be crooked हुर्जति जुर्द् हुर्जिता	14 गुर्व् P to endeavour गूर्वति- जुगूर्व
6 मुर्द् P to be faint to in- crease. मूर्जति. मुमूर्द् मूर्जिता	15 भुर्न् P to bind भूर्जति.
7. स्फुर्द् P to spread स्फूर्जति	16 पुर्न् P to fill पूरति.

1-16 उपधागां च ॥ पाठादुपधागतस्य रश्चकारयाहलपरस्य परतदगोदाध स्यात् । T a long vowel is substituted for उ ऊ or ए preceded by र् or व् penultimate of a root if र् or व् is followed by a consonant

13 यस् P. to endeavour यस्य ति यसति; with सम् संय- स्यनि-सयसति.	19 दो P. to divide दति. दतः दन्ति.
14 जृ P. to be old जर्णति.	20 जन् ऀ. to be produced जायते.
15 झृ P. " झर्णति	21 रञ्ज् P. ऀ to colour रज्यति ते.
16 शो. P. to make thin or sharpen श्यति. श्यतः. श्यन्ति.	22 भ्रंश् P. to fall. भ्रश्यति.
17 छो P. to cut छद्यति. छद्यतः	23 भिद् P. to be unctuous भे- द्यति.
18 सो P. to put an end to स्यति	24 व्यप् P. to beat to tear, or to hurt विध्यति.

13—यसोऽनुपसर्गात् ॥ यसोऽनुपसर्गाद्वा श्यन् स्यात् । यस् admits य optionally unless it be joined with a preposition

• स्यश्च ॥ सपूर्वस्य यसेर्वा श्यन् स्यात् । With the preposition सम् यस् admits य optionally, but with any other preposition it indispensably requires य, as प्रयस्यति.

14—15 (ch iv 4. 16)

16—19 ओत शनि ॥ ओकारा-तादस्य लोप स्यात् शनि । Roots ending in ओ drop it before the य of the 4th class

20 ॥ ङाजनाजो ॥ अनयोर्नादेश स्याज्जति । जा is substituted for ङा and जन् the conjugational tenses

21—22 (ch iv. 2 52)

23 भिदेर्गुण. ॥ भिदेर्लोको गुण स्य दिस्सञ्ज्ञककारादौ प्रत्यये परे ॥ भिद् takes Guna in the special tenses

24 (ch. III. 2. 5 + b; ch 111 5. 52)

SECTION 111. (cl. 6.)

1 भृज् P. ऀ. to fry भृज्जति-ते	4 मृश् P. to cut मृश्चति.
2 मृज् P. to purify by bath- ing मृज्जति.	5 व्यच् P. to cheat विचति.
3 लज् A. to blush लज्जते.	6 प्रश् P. to ask पृच्छति.
	7 इप् P. to wish इच्छति.

The Vakarana अ of this class is weak.

1. 3, 4, 5, 6 (ch III 2 5 + b) 1—2 मृज्, मृज्, । स्तो शुनाशु ॥ सप्तरतवर्गयोः शकारवर्गयोः सधोमे शकारवर्गो रतः । अत्रयान्पादयोर्गोपास्यम् । (*) य or a consonant of the palatal class is substituted for स् or a consonant of the dental class when they two are combined. मृज्, मृज्, (ch III 2. 95 e) मृज्, मृज्, 6 (ch. III 1. 61)

<p>7 कृत् P. cut कृत्यति कृतति.
 8 विच्छ् P to go विच्छायति.
 9 नृ P to praise नृयति.
 10 धृ P to shake ध्रुवति.
 11 सू P. to direct, to send सुवति
 12 धि P. to hold धियति.
 13 दृ Â. to respect आदृयते.
 14 धृ Â. to remain, to hold ध्रियते.
 15 दृ Â. to be busy व्याप्रियते.
 16 मृ Â. to die म्रियते.
 17 रि P to go स्थिति.
 18 पि P to go पियति.
 19 क्षि P. to dwell, to go सियति.
 20 कृ P. to spread किरति, किरत,
 उप प्रतिस्फिरति *
 21 गृ P to swallow गिरति गिठति</p> | <p>22 सद् P to wither &c. सीदति.
 23 शद् P to perish gradually शीयते.
 24 छस्ज् A to feel shame छज्जते.
 25 मुच् P Â. to release मुञ्चति ते.
 26 छुप् P. Â. to cut छुम्पति ते.
 27 विद् P. A. to get विन्दति ते.
 28 लिप् P. A to paint लिम्पति-ते.
 29 सिच् P. A to sprinkle सिञ्चति ते.
 30 कृत् P. to cut कृन्तति.
 31 खिद् P. to pain खिन्दति.
 32 पिश् P. to form, to light पिशति.</p> |
|---|---|

7 (ch II I 25) 8 (ch II I 17) 9—12 and 17—19 (ch. III I 4 ¶) also कृ Â to sound कुवते.

13 and 15 दृ is generally prefixed with आ and पृ with वि and आ.
 13—16 (ch VI I 11 and ch III I 4 ¶) 20—21 (ch IV 4. 16)
 20 * कृ See ch xv

21 अनि विमाणागिरते रेफस्य उत्त्व वा स्यादजादौ प्रत्यये परे। र् of गृ is changed to ल् optionally when it is followed by a termination beginning with a vowel

22—23 (sect I 43 44) The root शद् takes Âtmanepada terminations in the conjugational tenses.

25—32 श्रेमुनादीनाम्पुचादीना नुमागम स्याच्चे परे। These roots admit a nasal in the special tenses.

- 26 चु P. to choose चुनाति.
 27 ग्री P. to go ग्रीनाति.
 28 च्री P. to choose च्रीणाति-
 च्रीणाति.
 29 श्री P. to fear, to support
 श्रीणाति-भ्रिणाति.
 30 क्षी ,, to kill क्षीणाति-क्षिणाति.

- 31 ज्ञा P. Â. know जानाति जा-
 नीते.
 32 खच् P. to be past birth
 खच्चाति; some read खच्;
 खौनाति+
 33 गृह् P. Â. गृह्णाति गृह्णीते.
 34 क्षुभ् P. to tremble क्षुभाति.

28 ह्रस्वः ॥ अज्ञायवाक्यः पर वरसप्रसारण तदन्तान्नस्य दीर्घं स्यात् । If a root begin-
 ning with a conjunct consonant ends in इ or उ, substituted for य् or व् the
 short इ or उ is changed to ई or ऊ, as ज्ञा by ch. III. 2 5+b becomes जि,
 जि now by this rule is changed to जी. By the preceding rule ज्ञादीनाह्रस्वः,
 जि shortens its vowel जिनाति.

28—30 These roots shorten their vowel optionally

31 (sect 2. 20) 32+खच्+ना, by ch. IX. § 29, we have ख+ऊ+ना
 by note + on इ 2. P. ch. XV लौनाति 33 (ch. III. 2 5 + b)

34 क्षुभादिषुच ॥ च् in क्षुभा, नृममन. हरिनन्दी &c is not changed to च् excep-
 tion to 22 b e P 63

CHAPTER III.

Perfect.

SECTION I.

* Set roots ending in vowels.

Terminations.

§ Parasmaipada.

¶ Ātmanepada.

S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. अ	व	म	ए	वहे	महे
2. य	अयुस्	अ	से	आये	ध्वे
3. अ	अतुस्	उस्	ए	आते	इरे

Par.

भू 1. P. to be,

भू 1. Ā. to get.

Ātm.

1. बभूव	बभूविवः*	बभूविम	बभूवे	बभूविरहे	बभूविमहे
2. बभूविषः*	बभूवयुः	बभून्	बभूविये‡	बभूवाये	बभूविष्ये द्वे‡‡
3. बभूव	बभूवतुः	बभूवुः	बभूवे	बभूवाते	बभूविरे

* ऊट्टदन्तैर्योतिरुष्णशीलानुसुचिर्डीङ्गिभिः

वृहद्ब्रह्म्यां च विनेकाचोऽजन्तेषु निहताः स्मृताः ॥

All roots ending in ऊ and ऋ and यु, व, द्यु, घी, *जु, नु पु, धि, डी, धि, वृ, (9th cl. Ātm.) and वृ (5th cl. P. Ā.) are set, while other monosyllabic roots ending in vowels are anut.

§ परस्मैपदानां गलतुमुखलघुसगत्वयाः ॥ लिट् स्तिवादीनां नवानां गलदयो नद स्युः गल्, (अ) अतुस्, उस्; यल् (य) अयुस्, अ, गल् (अ), व and म.

† लिट्स्तिवादीनां शिरेच् ॥ लिट्स्तिवादीनां शिरेच् ॥ लिट्स्तिवादीनां शिरेच् ॥ लिट्स्तिवादीनां शिरेच् ॥ The Ātmanepada terminations of the Perfect are the same as those of the second division of the special tenses (except the 3rd pers. sing. and plural), ए (एश्) and इरे (इरेच्) are put instead of ए and अत (उ).

The singulars of the Parasmaipada are strong, the duals and plurals of the Par. and all persons of the Ātmanepada are weak.

1 भू + अ । भुवो ब्रुव् लुट् लोटोः ॥ भुवो ब्रुवामः स्याद् लुट् लोटोः च । (a) भू-

admits व् before the terminations beginning with vowels in the Aorist and Perfect. भू + अ । लिट् धातोश्च नभ्यास्य ॥ लिट्परेऽनभ्यासधात्वयवस्यैकाचः प्र-
चमस्य द्वेस्त आदिभूतादचः परस्य तु द्वितीयस्य । (b) The root is reduplicated in the

2 स्तृ 9 P. Â. to cover.

Par.	S.	D.	P.	S.	D.	Âtm.
1. तस्तार	तस्तर*	तस्तरि ^१	तस्तरिम	तस्त्रे	तस्तरि ^२ रहे	तस्तरिमहे
2. तस्तरिथ	तस्तरथ	तस्तर	तस्तरिथे	तस्त्रथे	तस्तरिथे ^३	तस्तरिथे ^३
3. तस्तार	तस्तरगु	तस्त्र	तस्त्रे	तस्त्राते	तस्त्रिरे	

Perfect भू^३ भू^३+अ । इत्यादि शेष ॥ अभ्यासस्यादिर्हृ^३ इध्यते । अ^३येहला लु-
प्यन्ते । (c) The first consonant of the reduplicative syllable is retained,
while others are dropped, so we have भू^३ भू^३+अ । ह्रस्व ॥ अभ्यासस्याचो
ह्रस्व स्यात् । (d) A short vowel is substituted for the long one (if there
be any) of the reduplicative syllable.

भूमू^३+अ । भवते^३ ॥ भवतेरभ्यासाकारस्य अ^३ स्यादिति । (e) अ^३ is substituted for
उ^३ in the reduplicative syllable of भू^३ भूमू^३+अ । अभ्यास चर्च ॥ अभ्यासे झला चरः
स्युर्जेश्च । झशो जश्च लयाचर । (f) the fourth letter, contained in the re-
duplicative syllable, of each of the five classes is changed to the third of its
class, and the second to the first, the first and third letters and श्, ए, and
स्^३ in the reduplicative, are not changed so we come to भूमू^३+अ=भूमू^३

०० आर्धधातुकरपेङ्गलाद् ॥ वलादेरार्ध^३ धातुकरपेदायम स्यात् । इ^३ is prefixed to
the nonconjugational (or Ardha dhataka) termination beginning
with any consonant except य् : c set roots admit of इ^३ before

all Ardhadhatuka terminations beginning with any conso-
nant except य्, anit roots of course, do not admit it. The Per-
fect, though it is a non-conjugational tense, is not affected by
this rule. In it all anit roots should be treated like set roots.
There are only eight roots following इ^३ that are really anit in the

Perfect. See the subsequent Karika अज ताऽकारवाद् on page 48
इ see ch III 23 c d

३३११ पीध्वलुङ्लिता धोऽङ्गात् ॥ इण तादङ्गात्परेषां पाध्वलुङ्लिता यस्य मूर्धन्यः

स्यात् । The ध् of the terminations पीध्वम्, ध्वम् and ध्वे of the 2nd

pers. plar Benedictive Aorist and Perfect Âtm. must be changed
to द् when they are preceded by an inflective root ending in any
vowel except अ or औ or in one of the consonants य्, व्, र्, ल् or ह्,
as रत्. क्यु च्योपीद्वम्. अचोद्वम् रत्. क्. चरुद्वम्, त् गृ गगीद्वम् (2nd pers. pl.

Aorist of the passive of गृ 6 P) विमाषेत्. ॥ इण परो य इत्तत् परे
पा पीध्वलुङ्लिता यस्यवा मूर्धन्य स्यात् । (b) ध् may optionally be changed
to द् when the intermediate इ^३ is prefixed to them, provided this
इ^३ be preceded by any vowel except अ or औ or by one of the
consonants य्, व्, र्, ल्, or ह्, रत्, लू रुविपीध्वम्-रुविपीद्वम्. अलवि-
ध्वम्-अलविद्वम्. लुलुविध्वम्-लुलुविद्वम्.

3. शृ 9 P. to kill.

4 यु 2. P. to join;
to Separate.

1. शशार	शशरिव +	शशरिम	युयाव	युयुमिः	युयुमि
शशर	शश्रिम +	शश्रिम	युयव		
2. शशरिथ	शशरिथुः	शशर	युयविथ	युयवधुः	युयव
	शश्रधुः	शश्र			
3. शशार	शशरतुः	शशरुः	युयाव	युयवतुः	युयुतुः
	शश्रतुः	शश्रुः			

5 रु P. to sound. 1. Â to go &c.

S.	P.	S.	P.
1. रुराव, रुरव	रुरुविम	रुरुवे	रुरुविमहे
2. रुरविथ	रुरुव	रुरुविथे	रुरुविथे हे
3. रुराव	रुरुवुः	रुरुवे	रुरुविरे

2 * स्तु + अ, by 1 b स्तुत्तु, शर्पूर्वा खय ॥ अभ्यासस्य शर्पूर्वा खय शिष्यन्ते । हलादि शेष इत्यस्यापवाद । (a) A hard letter, preceded by a sibilant, is retained in the reduplicative syllable (exception to 1 c.) नृत्तु + अ, by 1 d नृत्तु + अ; उरत् ॥ अभ्यास क्वर्णस्य अस्या स्वरस्य परे । परस्वम् । (b) अ is substituted 'or क in the reduplicative syllable तत्तु + अ. The ending vowel takes Vriddhi optionally in the first and necessarily in the third person singular तत्तार तत्तार in the second person singular it takes Guna. तत्तारिथ.

ग कृच्छ्र-युताम् ॥ तौदादेक क-भेक धातोर्कतां गुण-स्वादि ॥ The roots कृच्छ्र, क and those that end in long क change their vowel to अ before the terminations of the perfect.

3 † शृमा ह्रस्वो वा ॥ एषा किति णिडि ह्रस्वो वा स्वात् । पथे गुणः ॥ शृ, दृ, and पृ shorten their vowel optionally before the weak terminations of the Perfect. ददार, ददरतु - ददरतु; ददर - ददु । पपार, पपरत पप्रतु, पपद - पपु ॥

4 § आच भ्रुधातुभ्रुवा व्योरियङ्गवडौ ॥ शुभ्रत्ववा तस्येवर्णोवर्णा-तधातोर्भू इत्यस्य पाठ-स्वेयङ्गवडौ स्तोऽमादी प्रत्यये परे । डिबेय तादेशः । The ending इ or उ (short or long) of an inflective root is changed to इय् or उय् respectively when followed by vowel weak terminations, the Vikarana नु and भू likewise change their vowels to उय्, प्राप्त्वन्ति, भुवौ, भव् &c.

6 क्षण 2 P to sharpen
S P

7 शी 2 Â to sleep.
S P.

1 चुक्ष्णाव, चुक्षणव

चुक्ष्णुमि

शिश्ये

शिश्यिमहे

2 चुक्षणविथ

चुक्ष्णुव

शिश्ये

शिश्यिध्वे द्वे

3 चुक्ष्णीन

चक्ष्णुवुः

शिश्ये

शिश्यिरे

8 स्नु 2 P to drop.

9 नु 2 P. to praise

10 क्षु 2 P to sincere

1 सुष्णाव
सुष्णव

} सुष्णुमि

नुनाव
नुनव

} नुनुमि

चुक्षाव
चुक्षव

} चुक्षुमि

2 सुष्णविथ

सुष्णुव

नुनविथ

नुनुव

चुक्षमि

चुक्षुव

3 सुष्णाव

सुष्णुवुः

नुनाव

नुनुवुः

चुक्षाव

चुक्षुनुः

11 श्वि 1 P to swell, to go. 12 ही 1 4 Â to fly.

1 शिश्वाय शशाव
शिश्वय, शशाव

} शिश्विमि
शिशुमि

} दिव्ये

दिव्यिमहे

2 शिश्वविथ
शशविथ

} शिश्विमि
शिशुव

} दिव्ये

दिव्यिध्वे द्वे

3 शिश्वाय
शशाव

} शिश्विमि
शिशुवुः

} दिव्ये

दिव्यिरे

6 कुक्षु ॥ अभ्यास कर्गह कारवाधवदिश स्यात् । A guttural in the reduplicative syllable is changed to the corresponding palatal. ह् undergoes the same change १. २. it is changed to ज्

7 एनेकाचोऽसयोगपूर्वस्य ॥ धात्ववयव सयोग पूर्वो न भवति न इवर्ण स्तदन्तो यो धातुस्तदन्तस्यानेकाचोऽङ्गवयव स्यादजादौ प्रत्यये परे । An inflective root, consisting of more than one syllable and ending in इ or ई, not preceded by a conjunct consonant, changes it (इ or ई) to ए before the weak terminations beginning with vowels

8 सेकस्सस्सुस्सजस्सुरत्यान्ये दन्त्याजन्तसादय

एवाव पोपदेशा ञ्क् स्विदस्वदस्वजस्वपस्मिड (a) All monosyllabic roots beginning with स् which is immediately followed by a vowel or dental (except सेक्, सप्, स, स्त, सज, स्तु, and स्तयै and ञ्क्, स्विद, स्वद, स्वज्, स्वप्, and स्मि are to be considered as roots beginning with ञ्, thus the root स्तु is to be considered as ञ्त्तु धात्वादे ञ् म ॥ रातोरादि यस्य स स्यात् । (b) स् = substituted for the initial प् of a root, accordingly ञ्त्तु becomes स्तु स् in स्तु is now a substitute and is, therefore changed to प् (ch III 3 23 c. d) Or स of these roots is changed to प् if it is preceded by any vowel except अ or आ or by a semi vowel, इ or a guttural.

चसतिर्देह्दिहिदुहो नह्मिह्स्हलिह्स्हिस्तथा ॥
 अनुदात्ता हलन्तेषु घातगो द्व्यर्धकं शतम् ॥
 *कचउजा दधनपा ममशाः पसहाः क्रमात् ॥
 के चं केणै णं टै खडो^३ गे घं आं ऐखैर्जाः स्मृताः ॥

1 शक् P. 5. to be 2 पच् 1. P. A. to cook.
 able. 1 A to make evident.

S. D. P. S. D. P. S. D. P.

1. शशाक } शेकिवः शेकिम पपाच } पेचिव पेचिम पेचे पेचिग्रहे पेचिमहे
 शशक } पपच }
 2. शेकिथः } शेकथु शेक पेचिय } पेचथु पेच पेचिये पेचाये पेचिभ्ये
 *शशकथ } पपकथ }
 3. शशाक शेकतुः शेकुः पपाच पेचतु. पेचुः पेचे पेचाते पेचिरे

3 मुच् 6. P. A. to 4 रिच् 7. P. to purge.
 release. 1. P. to separate.
 S. P S. P. S. P. S P.

- 1 मुमोच मुमुचिम मुमुचे मुमुचिमहे रिरेच रिरिचिम रिरिचे रिरिचिमहे
 2 मुमोचिथ मुमुच मुमुचिपे मुमुचिघ्ने रिरेचिथ रिरिच रिरिचिपे रिरिचिघ्ने
 3 मुमोच मुमुचुः मुमुचे मुमुचिरे रिरेच रिरिचुः रिरिचे रिरिचिरे

* In the first half of this verse the ending consonants of Anit roots are given In the second half the number of roots is given

1 अत उपधाया ॥ उपधाया अतो वृद्धिः स्यात्तुजिति णिति च प्रत्यये परे। गलुप्तमो वा॥

(b) उत्तमो गलुत्वा णित्स्यात्। Vriddhi is necessarily substituted for the penultimate अ of a root in the third and optionally in the first person singular.

§ अत एव हल्मध्येऽनादेशादेरिति ॥ लिङ्गिभित्तादेशादिकं न भवति यदङ्ग तदवयव-
 स्यास्युक्तहल्मध्येऽयकारस्य एकारः स्याद्भ्यासलोपश्च । Roots, which have an अ
 situated between two simple consonants and which do not change
 their initial letters in the reduplication, change the अ to ए and drop
 the reduplicative syllable before the weak terminations of the Perfect.
 यलि च सेटि ॥ this change, in similar circumstances, takes place before the
 termination इथ

* अजन्तोऽकारवान् वा यस्तास्यनिट् थलि वेडयम् ।

ऋदन्त ईदङित्यानिट् क्वाद्यन्यो लिटि सेङ् भवेत् ॥

॥ वच् २ १. P. to speak (including the substitute of वृ which is both P. & A.)

॥ विच् ७. P. & A. to divide.

S.	P.	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. उवाच *	उचिम† उचे उचिमहे विनेच विविचिम विनिचे विविचिमहे	उवच.					
2. उवचिथ	उच उचिपे उचिध्वे विवेचिथ विनिच विनिचिपे विनिचिध्वे	उवक्थ					
3. उवाच	उचु. उचे उचिरे निनेच निनिचुः निनिचे निनिचिरे						

७ सिच् ६. P. & A. to sprinkle.

॥ प्रच्छ् ६. P. to ask.

1. सिपेच	सिपिचिम	सिपिचे	सिपिचिमहे पप्रच्छ	पप्रच्छिम
2. सिपेचिथ	सिपिच	सिपिचिपे	सिपिचिध्वे पप्रच्छिथ पप्रच्छ† पप्रच्छ	
3. सिपेच	सिपिचु.	सिपिचे	सिपिचिरे पप्रच्छ. पप्रच्छुः	

Roots, of the anit class, which end in a vowel or have an अ in them, take इ optionally before the य of the Perfect, while those (i.e. anit roots) ending in short अ reject it altogether before the same termination Others (except इ, ए, अ &c) do take इ before all the consonantal terminations.

† According to the rule इप् पोष्य on page 43 the form should be पेचिद्वा but in the opinion of some the vowel इ, before पोष्यम्, ध्वम् and ध्वे must be distinct from the intermediate इ Both forms पेचिध्वे and पेचिद्वा are correct एधिर्वाचम्—एधिर्वाचम्, एधिर्वाचम्—एधिष्वर.

3 The penultimate short vowel takes its Guna substitute before the strong terminations of the Perfect.

इ इयण संप्रसारणम् ॥ यणः स्थाने प्रयुग्मनानो य इक् ग संप्रसारणम् इ स्थान् ।

The change of य, व, र, ल, to इ, उ, ऊ, ए, respectively is called संप्रसारणम्.

० लिट्यभ्यासस्योभयोर्याम् ॥ वच्चादीनां प्रयादीनामभ्यासस्य संप्रसारणं स्यादिति ।

All roots mentioned in the following two sūtras undergo this change in the reduplicative as well as even before the strong terminations of the Perfect.

† वचिस्वयिष्यादीनां विधिः ॥ वचिस्वयिष्यादीनां गप्रसारणं स्यादिति । (a) The roots वच् (including the substitute of वृ) वच् and those of the यच् class i.e. वच्, वच्, वट, वच्, वे, ध्वे, हे पट्, and दिव take संप्रसारण before the weak terminations (i.e. generally before the weak terminations of the perfect, in the benedictive passive participle and gerund).

9. त्यज् । P to
abandon

10 निज् 3 P. A to purity,
to nurture

S

P.

52

P.

20

P.

1 तत्प्राज } तत्प्राजिम निनेज निनिजिम निनिजे निनिजिमहे
तत्प्राज

2 तत्त्यजिथ } तत्त्यज निनेजिथ निनिज निनिजिपे निनिजिधे
तत्त्यक्थ }

3 तत्प्राज तत्प्राज निनेज निनिजु निनिजे निनिजिरे

11 भज् P. A to
worship

12 भञ्ज् 7. P to
break or to destroy

१ वभाज } भेजिम भेजे भेजिमहे वभज्ज वभज्जिम †
वभज

॥ भेजिय } भेज भेजिपे भेजिये बभञ्जिय }
वभक्थ } वभङ्कथ } वभञ्ज

3 वभाज भेजु भेजे भेजिरे वभज्ज वभज्जु

प्रहिङ्याव्ययविभक्तिवचसिपृथक्पठ्यतिभुज्यतीति इति च॥ एषा किति इति च सप्रसारण
स्यात् (b) The roots ग्रह, ज्या, वय, (substituted for वे) व्यध्, वश्, व्यच, ग्रध, प्रच्छ and भृञ् take सप्रसारण before the दित् and कित् weak terminations (i.e. generally before the weak terminations of the Perfect and conjugational tenses as well as in the Benedictive Passive, participle gerund and frequentative), the three last, however, do not take it in the Perfect

8 ‡ प्रथमस्वसृजमृजयजरावभ्रावउदाय ॥ प्रथादीना सप्ताना छसान्तयाध पकारोऽन्ताद्वा स्याज्जलि पदान्त ये। ए. is substituted for the final of these roots and of those which end in छ or झ when they are followed by any consonant except = nasal or a semivowel or by nothing पप्रच्छ् + थ-पप्रक् + थ-प्रपृ (note 102 b)

11. नृफलमजत्रपथ ॥ एषा मत् एमारोऽभ्यासलोपथ स्यात्किति लिटि सेटि थलि च ।
 (a) राधा हिंसायाम् ॥ राधो हिंसायामर्थेऽवर्णयैत्वमभ्यासलोपथ स्यात्किति त्नेटि सेटि
 थलि च । (b) वाक्त्रमुत्रसाम् ॥ एषा मेवाभ्यासलोपौ वास्त किति लिटि सटि थलि
 च । (c) कणा च सप्तानाम् ॥ एषा मत्वाभ्यासलोपौ वा स्त किति लिटि सेटि थलि च ।
 (d) the roots जृ फल् भज त्रप् and राध् when it means 'to kill' change
 their अ or ओ to ए and drop the reduplicative syllable necessarily while तृ
 भ्रम् त्रम् फल् राज भ्राज भासु, ग्लाश स्याम् and स्वर do it optionally before
 the weak terminations and दथ, the 2nd pers. singular of the

१३ भुज् 7. P. to protect. Ā. to eat. 6 P. to bend.

1. वुभोज	वुभुजिम	वुभुजे	वुभुजिमहे
2. वुभोजिथ	वुभुज	वुभुजिपे	वुभुजिधे
3. वुभोज	वुभुजुः	वुभुजे	वुभुजिरे

14 भ्रज् 6. P. Ā. to fry.

S	Par.	P.	S.	Ātm.	P
1. वभर्ज-वभ्रज्ज		वभर्जिम } वभ्रज्जिम }	वभर्जे } वभ्रज्जे }	वभर्जिमहे } वभ्रज्जिमहे }	
2. वभर्जिथ वभ्रज्जिथ } वभर्ध वभ्रष्ट *		वभर्ज } वभ्रज्ज }	वभर्जिपे } वभ्रज्जिपे }	वभर्जिधे } वभ्रज्जिधे }	
3. वभर्ज वभ्रज्ज		वभर्जु } वभ्रज्जु }	वभर्जे } वभ्रज्जे }	वभर्जिरे } वभ्रज्जिरे }	

15. मस्ज् 6 P. to purify;
to immerse.

16 यज् 1 P Ā. to worship a
deity, to associate with; to
sacrifice, to present or endow

1. ममज्ज	ममज्जिम	इयाज इयज	ईजिम	इजे	ईजिमहे
2. ममज्जिथ ममङ्क्थ	ममज्ज	इयजिथ इयष्ट	ईज	ईजिपे	ईजिधे
■ ममज्ज	ममज्जु	इयाज	ईजु	इजे	ईजिरे

Perfect न शसदद्वादिगुणानाम् ॥ शनेर्देवे वकारादीनां गुणशब्देन भावितस्य च योऽपर
स्तस्यैवाभ्यासलोपा ॥ २१. ॥ (c) The roots जस् दस् and those which begin
with व् and such roots as have an अ deduced from a guna element,
do not undergo this change (exception to 1 §)

12 + असयोगादि क्ति ॥ असयोगात्परोऽपिङि क्तिरित्यात् । The weak termi-
nations of the Perfect, subjoined to a root terminated by a conjunct con-
sonant are strong, the root does not, therefore drop its nasal (see note
page 2) 14 भस्जोरोपधयो रमन्यतरस्यान् ॥ भस्ते रेफस्योपधायाध् स्वन रमागमो
यास्यादर्धानुके । निस्वादन्लादन पर ॥ स्थानपट्टीनिर्देशादोपधयान्निति । २ (रम)
may optionally be substituted for the penultimate ए and the radical र् of
भस्ज् before an Aīdhadhatuke affix, thus it assumes two forms भर्ज and भ्रज्ज

* वभ्रस्ज् + थ-वभ्रज् + थ (sect 3 26) वभ्रप् + थ (8 §) वभ्रष्ट (10 c b.)
15 मस्जिनशोभल (मस्जेरन्त्यात्पूर्वोऽनुम वाच्य) ॥ एतयोर्नुमागम स्याज्जलादी.

2. ससर्जिथ } ससृज ससृजिणे ससृजिष्वे आदिथ*जघतिथ† आद-जघ
ससृष्ट }

3. ससर्ज ससृजुः ससृजे ससृजिरे आद जघास आदु-जघुः

25 क्षुद् 7. P. A. to pound. 26 खिद् 4.7 Ā. to be distressed
6. P. to distress.

S. P. S. P. S. P. S. P.

1. चुक्षोद चुक्षुदिम चुक्षुदे चुक्षुदिमहे चिखेद चिखिदिम चिखिदे चिखिदिमहे

2. चुक्षोदिथ चुक्षुद चुक्षुदिपे चुक्षुदिष्वे चिखेदिथ चिखिद चिखिदिपे चिखिदिष्वे

3. चुक्षोद चुक्षुदु चुक्षुदे चुक्षुदिरे चिखेद चिखिदुः चिखिदे चिखिदिरे

27 छिद् 7 P. Ā. to divide, to split. 28 तुद् 6 A to inflict pain.

1. चिच्छेद चिच्छिदिम चिच्छिदे चिच्छिदिमहे तुतोद तुनुदिम तुनुदे तुनुदिमहे

2. चिच्छेदिथ चिच्छिद चिच्छिदिपे चिच्छिदिष्वे तुतोदिथ तुतुद तुनुदिपे तुनुदिष्वे

3. चिच्छेद चिच्छिदुः चिच्छिदे चिच्छिदिरे तुतोद तुनुदु तुनुदे तुनुदिरे

29 तुद् 6. P. Ā. to drive and 6. P. 30 पद् 4. A. to go.

1. नुनोद नुनुदिम नुनुदे नुनुदिमहे पेदे पेदिमहे

2. नुनोदिथ नुनुद नुनुदिपे नुनुदिष्वे पेदिपे पेदिष्वे

3. नुनोद नुनुदुः नुनुदे नुनुदिरे पेदे पेदिरे

31 भिद् 7. P. Ā.

to tear to pieces.

32 विद् 4. Ā. to be

33 विद् 7. Ā. to consider.

1. विभेद विभिदिम विभिदे विभिदिमहे निभिदिमहे निभिदे निभिदिमहे

2. विभेदिथ विभिद विभिदिपे विभिदिष्वे निभिदिष्वे निभिदिपे निभिदिष्वे

3. विभेद विभिदुः विभिदे विभिदिरे निभिदे निभिदिरे

* इहस्यतिव्ययतानाम् ॥ अद्, कृ व्यंघ एभ्यस्यञ्चो नित्य निद् स्यात् । अद्, कृ
and व्यं admit & necessarily before the termination थ

घसेस्तासावभावात्पाते नित्यामेद् । *घम्, being the substitute for अद् admits
& necessarily before the same termination

† गमहनजनसनघसां लोप कृत्स्ननिङि ॥ एषा मुगधाय लोप. स्यादजादी कृति न
त्वदि । देभतु । सस्वजे । इतिमाप्यादाहरणादेन्देसानुनत्वा इदमाप्याधीयत । The radical
vowel of गम्, हन्, जन्, सन्, and घम्, is dropped before the vowel
weak terminations (not, however before the augment अ in the 2nd variety
of the Aorist as अगन्, अघम्) जघन् + इम-जघ् + इम-जघिन, ए is
changed to ऊ before the hard consonant ग् which, being preceded by ऊ
is changed to ए (ch. IV. 2. 85 b)

34 शद् 1. G. P. to
perish gradually.

35 सद् 1. G. P.
to wither to
destroy, to go.
to be weary; 1.
P. with आ to go.

36 स्विद् 4. P.
to perspire.

1. शशाद-शशद	शेदिम	ससाढ ससद	सेदिम	सिष्वेद	सिष्विदिम
2. शेदिथ शशथ	शेद	सेदिथ ससथ	सेद	सिष्वेदिथ	सिष्विद
3. शसाद	शेदुः	ससाद	सेदुः	सिष्वेद	सिष्विदुः

37 स्क्कद् 1. P.
to go, to be dry.
S. P.

38 हद् 1. A. to
evacuate as faeces.
S. P.

39 क्रुध् 4. P.
to be angry.
S. P.

1. चस्कन्द	चस्कन्दिम	जहदे	जहदिमहे	चुक्रोध	चुक्रुधिम
2. चस्कन्दिथ-	चस्कन्द	जहदिपे	जहदिष्वे	चुक्रोधिथ	चुक्रुध
चस्कन्थ					
3. चस्कन्द	चस्कन्दुः	जहदे	जहदिरे	चुक्रोध	चुक्रुधुः

40 क्षुध् 4. P.
to be hungry.

41 बुध् 4. A. to
be conscious.

42 बन्ध् 9. P.
to bind.

1. चुक्षोध	चुक्षुधिम	बुबुधे	बुबुधिमहे	बबन्ध	बबन्धिम
2. चुक्षोधिथ	चुक्षुध	बुबुधिपे	बुबुधिचे	बबन्धिथ	बबन्ध*बबन्ध
3. चुक्षोध	चुक्षुधुः	बुबुधे	बुबुधिरे	बबन्ध	बबन्धुः

43 युध् 4. A.
to fight.

44 रुध् 7. P. A. to
oppose 4. A. with
अनु to desire.

45 राध् 4. P. intr.
to grow 5. P. to
accomplish.

1. युयुधे	युयुधिमहे	रुोध	रुुधिम	रुुधे	रुुधिमहे	रराध	रराधिम
2. युयुधिपे	युयुधिष्वे	रुोधिथ	रुुध	रुुधिपे	रुुधिष्वे	रराधिथ	रराध
3. युयुधे	युयुधिरे	रुोध	रुुधुः	रुुधे	रुुधिरे	रराध	रराधुः

46 व्यध् 4. P. to strike.

47 शुध् 4. P. to be pure.

1. विव्याध	विव्यध	मिनिधिम	शुशोध	शुशुधिम
2. विव्यधिथ	विव्यद्ध*	मिविध	शुशोविथ	शुशुध
3. विव्याध		मिविधुः	शुशोध	शुशुधुः

* See 95 b 46 See notes 52 and 29 b, sect 5

45 राधोऽवर्मनाद्वावेव ॥ एनसारो भिनक्रमः । राधोऽवर्मकादेव इवन् । उदाहरणमाह

46 साध् 5. P. to accomplish. 49 सिन् 4. P. to succeed.

1. ससाध	ससाधिम	सिपेध	सिपिधिम
2. ससाधिय	ससाध	सिपेधिध	सिपिध
3. ससाध	ससाधुः	सिपेध	सिपिधुः

50 मन् 4. Â to think. 51 हन् 2. P. to kill; to go (as well as its substitute य्) 52 आप् 5. P. to pervade. 1 P to get (according to some Âtm.)

	S.	P.	S.	P.	S.	P.
1. मेने	मेनिमहे	जघान जघन	जग्निम्	आप	आपिम	
2. मेनिपे	मेनिपे	जघनिय जघन्य	जग्न	आपिध	आप	
3. मेने	मेनिरे	जघान	जग्नः	आप	आपुः	

53 क्षिप् 4. P. 6. P. Â. to throw. 54 छुप् 6. P. to touch.

1. चिक्षेप	चिक्षिपिम	चिक्षिपे	चिक्षिपिमहे	चुच्छेप	चुच्छुपिम
2. चिक्षेपिध	चिक्षिप	चिक्षिपिपे	चिक्षिपिपे	चुच्छेपिध	चुच्छुप
3. चिक्षेप	चिक्षिपुः	चिक्षिपे	चिक्षिपिरे	चुच्छेप	चुच्छुपुः

55 तप् 1. P. to heat.

56 तिप् 1. Â. 57 तृप् 4. P.

4. Â. to have pre-eminent power. 1. P. to burn (of the 10th class.)

to drop. to please; to be satisfied.

1. तताप- } तेपिम तेपे तेपिमहे नितिपे नितिपिमहे तनर्प तनृपिम तनृप्म
तताप }

पृथ्वादिनि । यन्मयमपराध्यति । दृग्गोचरार्थे । विराज्यत क्षमेनकः । दृग्गन्तमित्यर्थः ।
राध्यत्योदनः । कृष्णाय राध्यति । 45 When राप् is intransitive it belongs to the fourth class.

51 अभ्यसाध ॥ अन्धानापरस्य हन्ते हन्ते इत्युत्तव स्यात् । ह् of हन् is changed to य् after its reduplicative syllable.

* note 24 † page 54.

57 The roots तृप् and दृप् are originally set (sect III. 17. and 19.) i. e. they take ३ optionally before a termination beginning with any consonant except य as तनृपिब, तनृप्व.

2. तेषिथ- } तेष तेषिपे तेषिचे तित्तिपिपे तित्तिपिञ्चे तत्रथ्य ॥ } तत्पृ
तत्तथ्य } तत्तर्थ
3. तताप तेषु. तेषे तेषिरे तित्तिपे तित्तिपिरे तत्तर्प तत्पृः
58 दृप् 4. P. to rejoice; 59 लिप् 6 P. Â to increase;
to be proud. to smear.
S. P. S. P. P.

1. ददर्प ददपिम- } लिळेप लिळिपिम लिळिपे लिळिपिमहे
ददप्म }

2. ददर्पिथ } ददप्य* } लिळेपिथ लिळिप लिळिपिपे लिळिपिञ्चे
ददप्य* }
ददप्य* }

3. ददर्प ददपुः } लिळेप लिळिपुः लिळिपे लिळिपिरे

60 लृप् 6. P. Â.
to cut.

61 वप् 1. P. Â. to sow
seed; to procreate; to shave;
to weave (according to Mai-
treya; Madhava; and Bopadeva)

1. लुलोप लुलुपिम लुलुपे लुलुपिमहे उवाप उवप ऊपिम ऊपे ऊपिमहे
2. लुलोपिथ लुलुप लुलुपिपे लुलुपिञ्चे उवापिथ-उवप्य ऊप ऊपिपे ऊपिञ्चे
3. लुलोप लुलुपुः लुलुपे लुलुपिरे उवाप ऊपुः ऊपे ऊपिरे

62 शप् 1. 4. P. Â to curse.

63 स्वप् 2. P. to sleep.

1. शशाप शशप शेपिम शेपे शेपिमहे सुष्वाप-सुष्वप सुपुपिम
2. शेषिथ शशप्य शेप शेपिपे शेपिञ्चे सुष्वापिथ-सुष्वप्य सुपुप
3. शशाप शेपुः शेपे शेपिरे सुष्वाप सुपुपुः

64 सृप् 1. P. to go. 65 यभ् 1. P. to copulate. 66 रभ् 1. Â. to begin. 67 लभ् 1. Â. to obtain.

1. ससर्प ससृपिम ययाभ-ययम येभिम रेमे रेभिमहे लेभे लेभिमहे
2. ससर्पिथ ससृप येभिथ-ययन्ध येम रेभिपे रेभिञ्चे लेभिपे लेभिञ्चे
3. ससर्प ससृपुः ययाभ येमुः रेमे रेभिरे लेभे लेभिरे

॥ अनुदात्तस्य वदुं य वान्यतरस्याम् ॥ उपदेशेऽनुदात्तो य ऋदुपधस्तस्याम् वा स्या
उल्लादावकिति परे ॥ Anit roots, having ऋ for their penultimate, change
it to र optionally before a strong termination beginning with any conso-
nant except a nasal or a semivowel.

68 गम् 1. P.
to go.

1. जगाम जगम जग्मि
- 2 जगमिथ-जगन्थ जग्म
3. जगाम जग्मुः

69 नम् 1. P. to
bow, to sound.

1. ननाम-ननम नेमिम
- 2 नेमिथ ननन्थ नेम
3. ननाम नेमुः

70 यम् 1. P.
to refrain.

1. ययाम ययम येमिम
- 2 येमिथ ययन्थ येम
3. ययाम येमुः

71 रम् 1. Ā
to sport.

1. रेमे रोमिमेहे
- 2 रेमिपे रोमिपे
3. रेमे रोमिरे

72 क्रुञ् 1. P.
to cry; to call.

1. चुक्रोश चुक्रुशिम
- 2 चुक्रोशिथ चुक्रुश
3. चुक्रोश चुक्रुशुः

73 दंश् 1. P.
to bite.

1. ददंश ददंशिम
- 2 ददंशिथ ददष्ट ददश
3. ददंश ददशुः

74 दिश् 6. P. Ā to give; to show. 75 दृश् 1. P. to see.

1. दिदेश दिदिशिम दिदिशे दिदिशिमहे ददर्श ददृशिम
- 2 दिदेशिथ दिदिश दिदिशिपे दिदिशिपे ददर्शिथ ददृष्ट ददृश
3. दिदेश दिदिशुः दिदिशे दिदिशिरे ददर्श ददृशुः

76 मृश् 6. P. to
touch; to consider

1. ममर्श ममृशिम
2. ममर्शिथ ममृश
3. ममर्श ममृशुः

77 रिश् 6. P.
to kill.

1. रिरेश रिरिशिम
2. रिरेशिथ रिरिश
3. रिरेश रिरिशुः

78 रुञ् 6. P.
to kill.

1. रुरोश रुरिशिम
2. रुरोशिथ रुरिश
3. रुरोश रुरिशुः

79 लिश् 6. P. to go. 4. Ā. to decrease 80 विश् 6 P. to enter.

1. लिलेश लिलिशिम लिलिशे लिलिशिमहे निवेश निविशिम
2. लिलेशिथ लिलिश लिलिशिपे लिलिशिपे निवेशिथ निविश
3. लिलेश लिलिशुः लिलिशे लिलिशिरे निवेश निविशुः

81 स्पृश् 6. P.
to touch.

1. पस्पृश पस्पृशिम
2. पस्पृशिथ पस्पृश
3. पस्पृश पस्पृशुः

82 कृप् 1. P. 6. P. Ā to
drag along; to plough.

1. चक्रप चक्रपिम चक्रपे चक्रपिमहे
2. चक्रपिथ चक्रप चक्रपिपे चक्रपिपे
3. चक्रप चक्रपुः चक्रपे चक्रपिरे

83 त्थिप् 1. P. Ā to shine. 84 तुप् 4. P. to be satisfied.

1. तिथिप तिथिपिम तिथिपे तिथिपिमहे तुत्ताप तुतुपिम

2	तित्रेपिथ	तित्रिप	तित्रिपिपे	तित्रिपिच्चे	तुतोपिथ	तुतुप
3	तित्रेप	तित्रिपुः	तित्रिपे	तित्रिपिरे	तुतोप	तुतुपुः

85 द्विप् 2. P. \hat{A} .
to hate

86 दुष् 4. P. to
act improperly; to blame.

1.	दिद्वेप	दिद्विपिम	दिद्विपे	दिद्विपिमहे	दुदोप	दुदुपिम
2.	दिद्वेपिथ	दिद्विप	दिद्विपिपे	दिद्विपिच्चे	दुदोपिथ	दुदुप
3.	दिद्वेप	दिद्विपुः	दिद्विपे	दिद्विपिरे	दुदोप	दुदुपुः

87 पुप् 4. P. to nourish.

88 पिप् 7. P. to grind.

1	पुपोप	पुपुपिम	पिपेप	पिपिपिम
2	पुपोपिथ	पुपुप	पिपेपिथ	पिपिप
3	पुपोप	पुपुपुः	पिपेप	पिपिपुः

89 विप् 3 P \hat{A} to pervade (also 9. P. to separate)

1	वित्रेप	विविपिम	वित्रिपे	विविपिमहे
2.	वित्रेपिथ	विविप	वित्रिपिपे	विविपिच्चे
3.	वित्रेप	विविपुः	वित्रिपे	विविपिरे

90 शिप् 7. P to distinguish,
to separate (also 1. P. to leave
a residue)

91 शुष् 4 P. 92 श्लिप् 4 P.
to be dry. to embrace.

1.	शिशेप	शिशिपिम	शुशोप	शुशुपिम	शिश्लेप	शिश्लिपिम
2	शिशेपिथ	शिशिप	शुशोपिथ	शुशुप	शिश्लेपिथ	शिश्लिप
3	शिशेप	शिशिपुः	शुशोप	शुशुपुः	शिश्लेप	शिश्लिपुः

93 घस् 1 P. 94 वस् 1. P. to
to eat. dwell

95 दह् 1. P. to
burn.

1.	*	उवास उवस	ऊपिमः	ददाह ददह	देहि व	देहि म
2		उवसिथ उवस्थ	उप	देहिथ ददग्ध	देह्युः	देह
3		उवास	ऊपुः	ददाह	देह्युः	देहः

* अयं न सार्वत्रिक । हिट् अन्यतरस्यामित्येव स्वरविधानात् ॥ घस् is not conjugated in all tenses and moods as it is stated to be in optional substitute for अच् in the Perfect (see 21) It is used in the conjugational tenses, in the Aorist and before such non conjugational terminations ■ do not begin with य् It is consequently wanting in the Perfect and Benedictive.

96 दिह् 2 P Ā to grow, to smear.

1. दिदेह	दिदिहिम	दिदिहे	दिदिहिमहे
2 दिदेहिय	दिदिह	दिदिहिये	दिदिहिम्ये द्वे
3 दिदेह	दिदिहु	दिदिहे	दिदिहिरे

97. दुह् 2 P A to milk (not दुह् 1. P to kill)

1 दुदोह	दुदुहिम	दुदुहे	दुदुहिमहे
■ दुदोहिय	दुदुह	दुदुहिये	दुदुहिम्ये द्वे
■ दुदोह	दुदुहु	दुदुहे	दुदुहिरे

98 नह् 4 P. A. to bind 99 मिह् 1 P. to sprinkle 100 रुह् 1 P to grow from seed, to become manifest

1 ननाह ननह नेहिम नेहे नेहिमहे मिमेह मिमिहिम ररोह ररुहिम
2 नेहिय ननह नेह नेहिये नेहिम्ये द्वे मिमेहिय मिमिह ररोहिय ररुह
3 ननाह नेहु नेहे नेहिरे मिमेह मिमिहु ररोह ररुहु

101 लिह् 2 P Ā to taste. 102 बह् 1 P A to convey.

1 लिदेह लिलिहिम लिलिहे लिलिहिमहे उवाह उवह ऊहिम ऊहे ऊहिमहे
2 लिदेहिय लिलिह लिलिहिये लिलिहिम्ये द्वे उवहिय-उवोढ ऊह ऊहिये ऊहिम्ये द्वे
■ लिदेह लिलिहु लिलिहे लिलिहिरे उवाह ऊहु ऊहे ऊहिरे

१०५ दादेर्धातोर्ध्व ॥ उपदशे दादेर्धातोर्हस्य घ स्याज्जलि पदान्ते च । (a) The final ह् of a root beginning with द् is changed to घ when followed by any consonant except a nasal, or a semivowel, or by nothing as ददेह् + थ ददघ + थ । शपस्तथाधोऽथ ॥ सप्त पर्योक्तययोर्ध्व स्यान्नु दधाते । (b) द् or घ preceded by झ, भू, घ, ठ, or ध, is changed to घ, except in the case of the root घा ३ P Ā [घत्] as ददघ् + थ-ददघ् + थ । अल्य जश् जशि ॥ कला स्यान् जशादेरा स्याज्जलि परे (c) Any consonant except a nasal or a semivowel substitutes the third letter of its class when followed by the third or fourth letter, ददघ् + थ-ददघ्

98 नहोथ ॥ नहो हस्यथ स्याज्जलि पदान्ते च । नह् changes its final to थ when followed by any consonant except a nasal or a semivowel

102 होढ ॥ हस्य ठ स्याज्जलि पदान्ते च । (a) The ending ह् of a root is changed to ढ when followed by any consonant

SECTION III.

Roots which admit इ optionally before all non-conjugational terminations beginning with any consonant except य्

§ स्वादिः क्वादिश्च घून् सूते सूयते स्वरतिस्तथा ।

तनक्ति वृश्चति ध्वान्ता वनाक्ति मूर्ध्नि मार्जति ॥ १ ॥

क्लिद्यतिः स्पन्दते रघ्य सेधतिः शिवशास्त्रयोः ।

कल्पतेच गुपिस्त्राणे तृप्यति त्रपते तथा ॥ २ ॥

दृप्यतिः पञ्च पान्तेषु क्षाम्यति क्षमतेऽश्रुते ।

ह्लिश्नाति नश्यतिः शान्ता अक्षतिश्च निरः कुपिः ॥ ३ ॥

तक्षति त्वक्षति गांह गृहतिश्च गृहिस्तृहिः ।

तृंहति द्वृहति श्वैव बृहिर्मुह्य बृहिः स्तृहिः ॥ ४ ॥

स्निह्यतिः स्नुह्यति वेष्टश्चत्वारिंशदमी स्मृताः ।

+ विन्दति वेपतिः सेके शक्यतिः शेषतिर्हतौ ॥ ५ ॥

वेष्टस्त्वलिटि चत्वारो मतभेदाद्यतोऽनिटः ।

थलि शक्यत्यजन्तानां वेट् स्यादन्यत्र सर्वदा ॥ ६ ॥

1 धू 5 P. Å and

2. धू 9 P. Å to shake.

1. दुधाव दुधव दुधुविव दुधुविम दुधुवे दुधुविवहे दुधुविमहे

except a nasal or a semi-vowel, or by nothing उवह + ध उवह् + ध—
उवह् + ध (95 b) घुना घृः ॥ स्तोः घृना योष घृ स्यात् । (b) घृ or a consonant
of the lingual class is substituted for सृ or a consonant of the dental class
when they two are brought together, उवह् + ढ । हो दे लोपः ॥ दस्य लोपः
स्याद्दु परे । (c) ढ् followed by द् is dropped उवह् । सहिवहोरोदवर्णस्य ॥
अनयोदवर्णस्य भोत्स्याद्दुलोपे सति । (d) ओ is substituted for अ in the verbs
सह् and बह् when द् is dropped उवोढ्.

§ This and the other Karikas of the Aorist, are composed by Mr. Chintamani Atmaram Kelkar, the present Shastri at the Ratnagiri High School.

1—5 These roots admit, इ necessarily in the Perfect before the terminations घ, म, वहे, महे, से and ध्वे but the roots स्तृ and धू 5 9. P. and शक 4. P. take it optionally before the termination य्.

† These four roots also admit इ optionally before all non-conjugational terminations except in the case of Perfect, as some Grammarians call them Set and others Anit.

१ † विन्दति ध्वान्द्रोमादिदिष्टो भाष्येऽपि दस्यते ।

2. दुधयि दुधोय दुधवथु दुधुय दुधुनिने दुधुयाथे दुधुनिचे ६
 3. दुधाव दुधुवतु दुधुवु दुधुवे दुधुयाते दुधुनिरे
 3 सू 2 A and 4 सू 4 A 5 सू 1 P to sound, to be diseased
 to bring forth

1. सुपुवे सुपुविनेहे सुपुनिमहे सस्वार-सस्वर सस्वरि 1 सस्वरिम
 2. सुपुनिने सुपुयाथे सुपुनिचे-६ सस्वारि सस्वर्य सस्वरथु सस्वर
 3. सुपुवे सुपुयाते सुपुनिरे सस्वार सस्वरतु सस्वरु
 6 तञ्च् 7 P to shrink or contract 7 वथु 6 P to cut

1. ततञ्च ततञ्चिथ } ततञ्चिम } वत्रञ्च वत्रञ्चिम }
 ततञ्च्य } ततञ्च्यु } वत्रञ्च्य वत्रञ्च्यु }
 2. ततञ्चिथ } ततञ्चथु } वत्रञ्चिथ वत्रञ्चथु }
 ततञ्च्य } ततञ्च्यु } वत्रञ्च्य वत्रञ्च्यु }
 3. ततञ्च ततञ्चतु ततञ्चु वत्रञ्च वत्रञ्चु

- 8 अञ्च् 7 P to make clear, 9 मृञ् 2 P and 10 मृन् 1 P.
 to anoint, to be beautiful, to go to purify, to adorn

1. आनञ्च आनञ्चिम } 1. ममार्ज ममृजि 1 ममृजिम
 आनञ्च्य } ममार्जिम } ममृजिम
 2. आनञ्चिथ } आनञ्च } ममृज } ममृजथु } ममृजथु }
 आनञ्च्य } ममृजथु } ममृजथु } ममृजथु }
 3. आनञ्च आनञ्चु 3 ममार्ज ममृजतु } ममृजतु }
 ममार्जतु } ममृजतु }

अथाप्रभृत्यादयस्त्वेन नेह पेटुरितो स्थितम् ॥

२—३ अनिद्वारिकाम् । ननु विष्णु मित्र इति कथं राय शिषेति च दण्डकद्वये पठितौ
 भ्वादी अपि विषि शिषां प्राप्तावेति माधवादयः । नेति वापदेवादयः ।

४ शक विभाषितो मयणे । सत्कोऽयमिति चन्द्रगोमिप्रभृतयः ।

तन्मतेनानिद्वारिकाम् छदित्वाठत । भाष्येन अनुबन्धरहित

पाठो दृश्यत इति शङ्करवृत्तः ॥

5 † (see rule 10 ° d scot 5)

‡ अत आद ॥ अभ्यासस्यादे रतो दीर्घं स्यात् । एकशेषारवाद । (a) अ begin

ning a reduplicative syllable is lengthened तस्मान्मुञ्छ द्विह ॥ द्विहलोधातादी
 र्धमितादवारात्परस्य नुट् स्यात् । (b) न् is inserted after the long vowel of a root
 consisting of two consonants अञ्च् अञ्च् अञ्च् (a) आनञ्च् + अ आनञ्च्

11. क्लिद् 4 P. to be wet
12 स्यन्द 1 A. to distil, to go.
13 रघू 4 P. to kill. to cook, to finish.

- . चिह्लद चिह्लिदिम } 1. सस्यन्दे सस्यन्दिमहे } ररन्ध ररन्धिम रेध
चिह्लिय } सस्यन्त्रहे }
2. चिह्लदिथ चिह्लिद } 2. सस्यन्दिपे सस्यन्दिघे } ररन्धिय ररद्ध ररन्ध
चिह्लिय } सस्यन्त्से सस्यन्द्घे }
3. चिह्लद चिह्लिदुः 3. सस्यन्दे सस्यन्दिरे ररन्ध ररन्धुः

14. निध् 1 P. to command, to do an auspicious act.
15. कृप् 1. A. to be able; to imagin.

1. सिपेय सिपिधिम सिपिध् चकृपे चकृपिमहे-चकृप्महे
2. सिपेधिथ सिपेध् सिपिध चकृपिपे } चकृपिघे-चकृप्घे
3. सिपेध सिपिपुः चकृप्से } चकृपिरे
चकृपे चकृपिरे

16 गुप् 1 P to protect

1. जुगोप गोपायाञ्चकार -चरु -आस बभूव -; जुगुपिम- जुगुप्म गोपायाञ्च
कृम आसिम-बभूविम.

9-10 मृजेर्द्वि ॥ (कृत्स्नजादौ वेधने) मृजेरिको रुद्धि स्यादातुप्रत्यये परे । किं-
त्यजादौतु या वद्धि स्यात् । मृज् takes Vridhi before verbal terminations and
optionally before vowel weak terminations

13 (ch II I 51) जम् । A to yawn जजम्भे, जजम्भाते, जजम्भिरे
15 कृपारोल ॥ कृप उदतिच्छेद । कृपेतिभुक्तपृष्ठीकम् । तथावर्तते । कृपोथोरेफस्तस्य
॥ स्यात् । कृपेर्नरस्यावयोरेफस्तस्यनलकारसदृश स्यात् ॥ कृ is substituted
for र (or ल for कृ) in the Verb कृप्.

16 जायादय आधे गातुं वा ॥ आधेधातुर्नविवक्षाया मायादयोवास्तु । (n) Root⁸
mentioned in (ch II I 17-20, 21, 22) preserve optionally their आय्,
इय्, अय् respectively before an Ārdha dhātuka affix गोपाय । वास्प्रत्ययादाम-
मन्त्रे लिटि (b) (वास्यनवाजप्रद्वयस्तस्यम्) वास्वातो रनेकाचथ धातोराम् स्याद्विडि
नुम प्र । आय् is joined to वास् and to अय् root containing more than one
syllable (not restricted to the Veda) in the Perfect, and the reduplicated
forms of कृप् are used as auxiliaries after आय्, कम् 1. A कामयाञ्चके
चरमे

2. जुगोपिथ जुगोप्य गोपायान्चकथं आसिथ-उभयिन्, जुगुप-गोपायान्चक्र
आस-बभूव.

3. जुगोप-गोपायान्चकार-आस-बभूव; जुगुप गोपायान्चक्रु आसु बभूव
17 तृप् 18 ऋप् 1 A 19 इप् 20 क्षम् 4 P to endure
to be ashamed

1. त्रेपे त्रेपिमहे त्रेप्महे चक्षाम चक्षमि चक्षामि चक्षम् }
चक्षम् } चक्षम् }

2. त्रेपिये } त्रेपिष्वे त्रेप्स्वे चक्षामिथ चक्षमि चक्षम्
त्रेप्से } चक्षन्थ }

3. त्रेपे त्रेपिरे चक्षाम चक्षमु

21 क्षम् 1. A. to endure 22 अश् = A 23 क्लिश् 9 P to op.
to pervade, to keep पोश् to afflict

1. चक्षमे चक्षमिमहे } आनश्चे आनश्मिमहे चिक्षेश चिक्षिशिम
चक्षम्महे } आनश्चे } चिक्षिश्म

2. चक्षमिषे } चक्षमिष्वे } आनशिषे } चिक्षेशिथ } चिक्षिश
चक्षसे } चक्षन्ष्वे } आनक्षे } आनङ्क्षे } चिक्षिष्ठ }

3. चक्षमे चक्षमिरे आनश्चे आनशिरे चिक्षेश चिक्षिशु

24 नश् 4 P 25 अक्ष् 1 P 26 कुप् with निर् 9 P
to disappear. to occupy to tear, to compel

1. ननाश } नैशिम } आनक्ष } आनक्षिम निक्षुकोप { निक्षुपिम
ननश } नैश्म } आनक्ष्म { निक्षुरुष्म

17—19 (sect 2 57 58)

20—21 श्लो॥ मान्तस्य धातोर्मस्य नकारादेश स्यान्मशारे वक्षारे च परे (a) Roots,

ending in म् change it to न् when followed by व or म् चक्षन् + म् । रपाभ्यामेन
समानपदे (b) अङ्कुषाडनुम्यवायेऽपि ॥ अङ्कुषा पवर्ग आनुमवेत्यतै व्यस्तेर्यथासमर्थ
मिलितेथ गवधानेपि रपाभ्या परस्य नश्येन स्यात्मानपदे । (c) ण् is substituted
for न् following र् or र् within the same word even though vowels and ह य
श् र् and the guttural and labial consonants and Anuswar intervene चक्षम्

22 अश्नातेथ ॥ अभोतश्चर्दीर्घाभूतादभ्यासावर्णांतरस्य नुद्स्यात् । न् is prefixed to त्
अ of अश 5 A after iteroduplicative syllable मद्दुलङ्ग अजश्, आजश (b) a
आनश, अश्, 9 P to eat आस आशतु आशु

25 आनश् + य । स्को सयोगचोर-ने च ॥ पदान्तेऽस्त्रि च परे य सयोगस्तदाद्यो सक्

2. नेशि४ ननष्ट }	नेश	आनक्षि४ आनष्ट }	आनक्ष	निश्चुकोपि४ निश्चुकोष्ट }	निश्चुकुप
3 ननाश	नेशुः	आनक्ष	आनक्षुः	निश्चुकोप	निश्चुकुषुः
27 तत्स् 1. P.	to make thin	28 त्वस् 1. P.	to make thin.		
1. ततक्ष	ततक्षिम-ततक्षम	तत्वक्ष	तत्वक्षिम-तत्वक्षम		
2. ततक्षि४ ततष्ट	ततक्ष	तत्वक्षि४-तत्वष्ट	तत्वक्ष		
3. ततक्ष	ततक्षुः	तत्वक्ष	तत्वक्षुः		
29 गाह् 1. A.	to churn;	30 गुह् 1. P.	to cover.		
	to penetrate.				
1. जगाहे	जगाहिमहे } जुगूह*	जुगुहिम	जुगुहे	जुगुहिमहे	
	जगाक्षहे }	जुगुक्ष		जुगुक्षहे	
2. जगाहि४	जगाहि४हे हे } जुगूहि४	जुगुह	जुगुहि४	जुगुहि४हे हे	
जघाक्षे	जघाक्षे हे } जुगोह	जुगुक्षे	जुगुह	जुगुक्षे हे	
3. जगाहे	जगाहिरे	जुगूह	जुगुहुः	जुगुहे	जुगुहिरे
31 गृह् 1. A.	to take.	32 वृह् 6. P.	to kill	33 तृह् 6. P.	to kill
				34 दुह् 4. P.	to seek to injure; to bear hatred.
1. जगृहे	जगृहिमहे ततर्ह ततृहिम	ततृह ततृहिम	ततृह ततृहिम	दुद्रोह दुद्रुहिम	
	जगृक्षहे ततृक्ष	ततृक्ष	ततृक्ष	दुद्रुक्ष	
2. जगृहि४	जगृहि४हे हे ततर्हि४	ततृह ततृहि४	ततृह ततृहि४	दुद्रोहि४	दुद्रुह
जघृक्षे	जघृक्षे हे ततर्ह	ततृह ततृह	ततृह ततृह	दुद्रोह	दुद्रुह
	जघृक्षे	ततृह	ततृह	दुद्रोह	दुद्रुह
3. जगृहे	जगृहिरे	ततर्ह ततृहुः	ततृह ततृहुः	दुद्रोह दुद्रुहुः	
35 बृह् 6. P.	to labour.	36 मुह् 4. P.	to be foolish.	37 वृह् 6. P.	to labour.
1. ववर्ह	ववृहिम	मुमोह	मुमुहिम	ववर्ह	ववृहिम
	ववृक्ष	मुमोह	मुमुक्ष		ववृक्ष

रक्कारयोर्लोप स्यात् । (२) स् or क् begin the first elements of a conjunct is dropped when it (i. e. the conjunct) is followed by any consonant except a nasal or a semi-vowel or by nothing, आनप्+थ-आनष्ट

2. ववर्हिथ ववर्द }	ववृह	मुमोहिथ मुमोद मुमोग्ध }	मुमुह	ववर्हिथ ववर्द }	ववृह
3. ववर्ह	ववृहु.	मुमोह	मुमुहु.	ववर्ह	ववृहुः
38 स्तृ 6 P	39 स्निह् 4. P	40 स्तृ 4 P-			
to kill	to have affection for.	to vomit.			

1. तस्तर्ह	तस्तृहिम तस्तृक्ष	सिष्णोह	सिष्णिहिम सिष्णिग्य }	सुष्णोह	सुष्णिहिम सुष्णिग्य }
2. तस्तर्हिथ तस्तर्द }	तस्तृह	सिष्णोहिथ सिष्णोद सिष्णोघ }	सिष्णिह सुष्णोहिथ सुष्णोद सुष्णोघ }	सुष्णोह	सुष्णिह
3. तस्तर्ह	तस्तृहु	सिष्णोह	सिष्णिहु	सुष्णोह	सुष्णिहुः
41 त्रि 6 P Æ to obtain					

1. विवेद	P. विविदिथ	त्रिविदिम	1. वित्रिदे	A विविदित्रेह	त्रिविदिमहे
2. विवेदिथ	त्रिविदथु	त्रिविद	2. त्रिविदिषे	विविदिषे	त्रिविदिष्व
3. विवेद	विविदतु	त्रिविदु	3. त्रिविदे	विविदिशते	त्रिविदिरे

42 विष् 1. P to sprinkle 43 शक् 4 P. A to endure

1. विरेप	वित्रिपिथ	त्रिविपिम	1. शशाक	शशक	शेकिम	शेकिम
2. विरेपिथ	विविपिथु.	त्रिपिथ	2. शेकिथ	} शेकथुः	शेक	शेक
3. विरेप	विविपतु	त्रिपिथु	3. शशाक			

1. शेके	Æ शेकिवहे	शेकिमहे	1. शिशेप	शिशिपिम	शिशिपि
2. शेकिपे	शेकाथे	शेकिधे	2. शिशेपिथ	शिशिपिथुः	शिशिप
3. शेके	शेकाते	शेकिरे	3. शिशेप	शिशिपतु	शिशिपु

44 शिष् 1 P kill.

41—44 These 10 r roots are wet in all nonconjugational tenses except the perfect. The root शक् only takes इ optionally before य.

SECTION IV.

The Periphrastic Perfect.

1. कात् 1 A. to make a bad sound, to cough
* कासाञ्चक्रे-आस-वभूय; कासाञ्चकृहे-आसि-वभूयि, कासाञ्चकृमहे-आसि-वभूयि
2. कासाञ्चकृपे-आसिथ वभूयिथ; कासाञ्चकृपे-आसथु-वभूयुः; कासाञ्चकृद्वे-आस वभूव
3. कासाञ्चक्रे-आस-वभूय; कासाञ्चकृते-आसतु-वभूयुः; कासाञ्चकृरे-आसु-वभूयुः

2 कथ् 10 P. A. to tell

1. कथयाञ्चकार-चकार-आस-वभूय } कथयाञ्चकृम-आसि-वभूयि	}
कथयाञ्चक्रे " " } कथयाञ्चकृमहे- " "	
2. कथयाञ्चकृय आसिथ वभूयिथ } कथयाञ्चकृ आस-वभूय	
कथयाञ्चकृपे- " " } कथयाञ्चकृद्वे " "	}
3. कथयाञ्चकार-आस-वभूय } कथयाञ्चकृ आसु-वभूयु	
कथयाञ्चक्रे " " } कथयाञ्चकृरे " "	}

4 उन्द् 7 P. to wet

1. एधाञ्चक्रे एधाञ्चकृमहे उन्दाञ्चकार-चकार उन्दाञ्चकृम
2. एधाञ्चकृपे एधाञ्चकृद्वे उन्दाञ्चकृय उन्दाञ्चकृ
3. एधाञ्चक्रे एधाञ्चकृरे उन्दाञ्चकार उन्दाञ्चकृ

1-2 (Section III 16 b) * The Red. Perf. Parasmai of कृ is used after verbs which take Parasmaipada the Red. Perf. Ātmane of कृ after those which take Ātmanepada. The Red. Perfect Par. of अम् and भू both after Parasmaipada and Ātmanepada verbs.

3-5 इति-युग्मयोऽचृच्छ ॥ इति-युग्मयोऽचृच्छ-युग्मस्तत् आम् स्यादिति । आम् is subjoined to such verbs as कृ in with a long vowel or a short vowel which is followed by a conjunct consonant except य or आ, if they to be conjugated in the 1 or 2. अचृच्छ is an exception.

4-5 (see rule 3) उ in उन्द् and उव् is long as it followed by a conjunct consonant.

6-8 दयायाउथ ॥ दय्, अय्, आय्, एय् आम् स्यादिति । (a) उपविदवाभ्योऽ

5 उष् 1. P. to sprinkle. 6 दय् 1. A. to give;
to go; to protect; to kill to take.

1. उक्षाञ्चकार-चकर	उक्षाञ्चकृम	दयामास	दयामासिम
2. उक्षाञ्चकर्थ	उक्षाञ्चक्र	दयामासिथ	दयामास
3. उक्षाञ्चकारे	उक्षाञ्चक्रुः	दयामास	दयामासुः

7 अय् 1. A. to go.

8 आस् 2. A. to -it.

1. अयाञ्चक्रे	अयाञ्चकृमहे	आसावभूय	आसावभूयिम
2. अयाञ्चकृपे	अयाञ्चकृद्वे	आसावभूयिथ	आसावभूय
3. अयाञ्चक्रे	अयाञ्चक्रिरे	आसावभूय	आसावभूयुः

9 उप् 1. P. to burn

10 विद् 2. P. to know.

1. उषोप	ऊपिम	विवेद	विविदिम
ओपामास	ओपामासिम	विदामास	विदामासिम
2. उषोपिथ	ऊप	विवेदिथ	विविदि
ओपामासिथ	ओपामास	विदामासिथ	विदामास
3. उषोप	ऊपु.	विवेद	विविदुः
ओपामास	ओपामासुः	विदामास	विदामासुः

11. जाय् 2. P. to be awake.

12 भी 1. P. to fear.

1. जजागार गर	जजागरिमः	विभाय	विभियम
जागरामास	जागरामासिम	विभयाञ्चकार-चकर	विभयाञ्चकृम
2. जजागरिथ	जजागर	विभयिथ-विभेय	विभय
जागरामासिथ	जागरामास	विभयाञ्चकर्थ	विभयाञ्चक्र
3. जजागार	जजागरुः	विभाय	विभ्युः
जागरामास	जागरामासुः	विभयाञ्चकार	विभयाञ्चक्रुः

न्यतरस्याम् ॥ एभ्यो लिट्याम्वास्यान् । (b) The roots दय्, अय्, and आस्, take
आम् necessarily and उप्, विद्, 2 P and जाय् optionally

9 अभ्यासस्यासवर्णे ॥ अभ्यासस्य द्वर्णोवर्णयोरीत्यदुर्द्धा स्तोऽसवर्णेऽवि । इ or उ
beginning a reduplicative syllable is changed to इय् or उव् respectively
when followed by a dissimilar vowel. उउप्-उओप्-उवोप् + अ-उवोप्.

10 विद् does not take guna before the affix आम्; others do take it.

11 † जागोऽविचिष्णलदित्म् । जागते गुण. स्या द्विचिष्णलदित्मोऽन्यस्मिन् द्विविधये
प्रतिषेधविषयेत् । जाय् takes Guna, notwithstanding any assertion for

15 ही 3. P to be ashamed 14 भृ 3 P. Â. to hold; to support.

1. जिह्या जिह्य	{ जिह्यिम	बभार बभर	{ बभृम
जिह्याञ्चकार चक्र	{ जिह्याञ्चकृम	बिमराञ्चकार चक्र	{ बिमराञ्चकृम
2. जिह्यिय जिह्य	{ जिह्यि	बभर्थ	{ बभ्र
जिह्याञ्चकर्थ	{ जिह्याञ्चक्र	बिमराञ्चकर्थ	{ बिमराञ्चक्र
3. जिह्या	{ जिह्यु	बभार	बभ्र.
जिह्याञ्चकार	{ जिह्याञ्चक्रुः	बिमराञ्चकार	बिमराञ्चक्रुः

15 हु 3 P. to sacrifice

1. बभे	बभृमहे	जुहान-जुहर	जुहुयिम
बिमराञ्चक्रे	बिमराञ्चकृमहे	जुहवाञ्चकार चक्र	जुहवाञ्चकृम
2. बभृये	बभृद्वे	जुहयिथ-जुहोथ	जुहुव
बिमराञ्चकृपे	बिमराञ्चकृद्वे	जुहवाञ्चकर्त्तृ	जुहवाञ्चक्र
3. बभ्रे	बभ्रिरे	जुहाव	जुहुवु
बिमराञ्चक्रे	बिमराञ्चक्रिरे	जुहवाञ्चकार	जुहवाञ्चक्रुः

16 चकास् 2 P to shine

1. चकासाञ्चकार-चक्र	चकासाञ्चकृव	चकासाञ्चकृम
2. चकासाञ्चकर्थ	चकामाञ्चक्रथु	चकासाञ्चक्र
3. चकासाञ्चकार	चकामाञ्चक्रुः	चकासाञ्चक्रुः

17 चुल्म् 1. P to cut.

1 चुल्म्याञ्चकार चक्र	चुल्म्याञ्चकृम	चुल्म्याञ्चकृम
2 चुल्म्याञ्चकर्थ	चुल्म्याञ्चक्रथु.	चुल्म्याञ्चक्र
3 चुल्म्याञ्चकार	चुल्म्याञ्चक्रुः	चुल्म्याञ्चक्रु

Vridhi or prohibition of Guna and Vridhi, before any Ârdhadhātuka or Sarradhadhātuka affix, except वि, चिन्, [इ] णल् [अ] 1st and third pers sing Perfect], or one distinguished by a mute ह्

12-15 भीहृत्वा शुञ्च ॥ एष्यो ऽध्याम्वास्यादामि अगविव कार्यच । These roots take अम् optionally, but they ought to be reduplicated as in the 3rd conjugation before this अम्

16-17 These two roots contain two syllables.
(ch III III 17 (b))

* 18 गृप् I P. to protect 19 धृप् I P. to heat, to be heated.

1. दुधृप	दुधृपि	दुधृमि
धूपायाञ्चकार-चकर	धूपायाञ्चकृ	धूपायाञ्चकृम.
2. दुधृपिथ	दुधृपयु.	दुधृप
धूपायाञ्चकथ	धूपायाञ्चकयु	धूपायाञ्चक
3. दुधृप	दुधृपतु	दुधृपु
धूपायाञ्चकार	धूपायाञ्चकतु	धूपायाञ्चकृः

20 रिच्छ 6 P to go, to approach.

1. विविच्छ	विरिच्छिव	विरिच्छिम
रिच्छायाञ्चकार-चकर	रिच्छायाञ्चकृ	रिच्छायाञ्चकृम
2. विरिच्छिथ	विरिच्छयु	विविच्छ
रिच्छायाञ्चकथ	रिच्छायाञ्चकयु	रिच्छायाञ्चक
3. विविच्छ	विरिच्छतु	विविच्छु
रिच्छायाञ्चकार	रिच्छायाञ्चकतु.	रिच्छायाञ्चकृः

21 पण् I. P to praise, to gamble

1. पेणे	पेणिवहे	पेणिमहे
पणायाञ्चकार-चकर	पणायाञ्चकृ	पणायाञ्चकृम
2. पेणिपे	पेणाथे	पेणिपे
पणायाञ्चकथ	पणायाञ्चकयु	पणायाञ्चक
3. पेणे	पेणाते	पेणिरे
पणायाञ्चकार	पणायाञ्चकतु	पणायाञ्चकृः

22 पन् 1 P to praise.

1. पेने	पेनिमहे	पेनिमहे
पनायाञ्चकार-चकर	पनायाञ्चकृ	पनायाञ्चकृम
2. पेनिपे	पेनाथे	पेनाथे
पनायाञ्चकथ	पनायाञ्चकयुः	पनायाञ्चक
3. पेने	पेनाते	पेनिरे
पनायाञ्चकार	पनायाञ्चकतु	पनायाञ्चकृः

* The forms of this root are given on p. 20 62
16—24 (ch. II I 17—20, 21—22) and (ch. III III 16).

23 कृत् 1. P. to censure; to be compassionate.

1. आनर्त	आनर्तिव	आनर्तिम
कृतीयाञ्चक्रे	कृतीयाञ्चकृवहे	कृतीयाञ्चकृमहे
2. आनर्तिथ	आनर्तयुः	आनर्त
कृतीयाञ्चकृपे	कृतीयाञ्चक्राथे	कृतीयाञ्चकृद्वे
3. आनर्त	आनर्ततुः	आनर्तुः
कृतीयाञ्चक्रे	कृतीयाञ्चक्राते	कृतीयाञ्चक्रिरे

24 कम् 1. Â. to love; to desire.

1. चकमे	चकमिहे	चकमिमहे
कामयाञ्चक्रे	कामयाञ्चकृवहे	कामयाञ्चकृमहे
2. चकमिपे	चकमाथे	चकमिधे
कामयाञ्चकृपे	कामयाञ्चक्राथे	कामयाञ्चकृद्वे
3. चकमे	चकमाते	चकमिरे
कामयाञ्चक्रे	कामयाञ्चक्राते	कामयाञ्चक्रिरे

SECTION V.

Roots which form their Perfect irregularly.

1. अङ् 1 P. to go; to throw. 2 ई 1. P. to go.

1. विवाय-	विब्यय-	विब्यिम-	इयाय-इयय	इयिच*	इयिम
विवय	आजिव	आजिम			
2. विवयिथ-	विब्यधुः	विब्य	इययिथ-इयेथ	इयधुः	इय
वियेथ-					
आजिय					

1 अनेर्व्ययनपोः । (वलादावार्धधानुमेप्यते) अडे वीं स्वयमादेशः स्यादार्धधानुक विपये घनमपच वजयिन्वा । वलादावार्धधानुके वा । वीं is substituted for अङ् before and Ardhadhatuk's affix but optionally before such a one beginning with any consonant but य् (unless before the affixes यम् and अप्)

2 ° [ch. III. I 4 §] See Siddh-kaum. vol II P. 63]

3 † दीर्घद्वयः किति ॥ इपोऽभ्यासस्य दीर्घः स्यात्किति किति । The reduplicative syllable of ई 2. P. is lengthened when it is followed by a weak termination with an initial vowel.

3. विराय	विरयन्तुः	विरयुः	इयाय	इयतुः	इयुः
उ ३ 2. P.	4 ३ with	अधि	5 इ 1. 2 P.	4. Â.	
to go	2 Â to study.		to go.		
1 इयाय- ईयिम +	अधिजगे	अधिजगिमहे	अयामास	अयामासिम	
इयय					
2. इयायिथ- ईय	अधिजगिथे	अधिजगिथ्वे	अयामासिथ	अयामासिथ्वे	
इयंथ					
3. इयाय ईयुः	अधिजगे	अधिजगिरे	अयामास	अयामासुः	
	6 ऊर्णु 2. 1. 2. Â.	to cover			
1. ऊर्णुनाव-	ऊर्णुनुविम	ऊर्णुनुवे	ऊर्णुनुविमहे	ऊर्णुनुविमहे	
ऊर्णुन					
2. ऊर्णुनुविथ-	ऊर्णुनुव	ऊर्णुनुविथे	ऊर्णुनुवाथे	ऊर्णुनुविथ्वे-इ	
*ऊर्णुनुविथ					
3. ऊर्णुनार	ऊर्णुनुवुः	ऊर्णुनुरे	ऊर्णुनुवाते	ऊर्णुनुविरे	
7 ऋ 1. P.	8 ऋ ३ 6 P to	9 ऋ 1. Â. to			
to go; to	go, to fail in	go, to stand, to			
acquire, 3.	faculties, to con-	acquire, to be			
P to go.	geal	strong, to live.			
1. आर आरिम	आनर्च्छे	आनर्च्छिम	आनृजे	आनृजिमहे	
2. आरिथ आर	आनर्च्छिथ	आनर्च्छे	आनृजिथे	आनृजिथ्वे	
3. आर आरुः	आनर्च्छुः	आनर्च्छुः	आनृजे	आनृजिरे	

4 गाडलिटि ॥ इडोगाड् स्यादिति । एयस्थाया विवक्षिते वा । या is substituted

इ with अयि to study in the Perfect.

॥ [ऊर्णुतिराम् नेति वाच्यम्] ऊर्णु does not take the affix आम् which is ought to take according to (sect. 4 3)

ऊर्णु । अजादेर्द्वितीयस्य ॥ लिटिपरेऽजादे धातो रादिभूतादच परस्य द्वितीयस्यैका

चो द्वे स्तः । (a) The initial vowel is not reduplicated, but the consonant, following it is reduplicated नन्दा सयोगादयः ॥ अच परा सयोगादयो नदरा द्वि-
नं भवन्ति । (b) न् द or र being the first element of a conjunct consonant after an initial vowel, is not reduplicated, but the second one is reduplicat-
ed, ऊर्णुनु+अ-ऊर्णुनाव-नव

6० विभाषणौ ॥ इडादिप्रत्ययो वा हित्त्यान् । The intermediate इ is optional

ally weak in the case of the root ऊर्णु

10 कृ 8. P. Â. to do.

1. चकार-चकार	चकृ*	चकृम	चक्रे	चकृवहे	चकृमहे
2. चकर्थ	चक्रथुः	चक्र	चक्रये	चक्राथे	चक्रुहे
3. चकार	चक्रतुः	चक्रु	चक्रे	चक्राते	चक्रिरे

11 कृ with सम्

1. सञ्चस्कार	सञ्चस्कारि	सञ्चस्कारिम	सञ्चस्कारे	सञ्चस्कारिवहे	सञ्चस्कारिमहे
सञ्चस्कार					
2. सञ्चस्कारिथ	सञ्चस्कारथुः	सञ्चस्कार	सञ्चस्कारिपे	सञ्चस्कारथे	सञ्चस्कारिध्वे
					सञ्चस्कारिध्वे
3. सञ्चस्कार	सञ्चस्कारतुः	सञ्चस्कारः	सञ्चस्कारे	सञ्चस्काराते	सञ्चस्कारिरे

12 कृ 6. P. to be crooked 13 खन् 1. P. Â. to dig.

1. चुकोट	चुकुटिम	चखान-चखन	चखिम	चखने	चखिमहे
2. चुकुटिथ	चुकुट	चखनिथ	चखन	चखिपे	चखिध्वे
3. चुकोट	चुकुटु.	चखान	चखु.	चखने	चखिरे

14 ग्रन्थ 9 P. to arrange 15 ग्रह 9 P. Â. to take.

1. जग्रन्थ-मेथ	जग्रन्थिम	मेथिम	जग्राह-जग्रह	जगृहिम	जगृहे	जगृहिमहे
2. जग्रन्थिथ-मेथिथ	जग्रन्थ-मेथ	जग्रहिथ	जगृह	जगृहिपे	जगृहिध्वे	जगृहिध्वे
3. जग्रन्थ-मेथ	जग्रन्थुः	मेथुः	जग्राह	जगृहुः	जगृहे	जगृहिरे

7-8 ch. III 1 2 ¶ and ch. III 2 24 *

9 (ch III 3 8 b) जुडिपौ ऋकारैकदेशो रेफो हल्त्वेन गृह्यते तेन द्विहल्त्वान्नुद ।

* involved in the vowel भृ is considered as a consonant as regards the prefix न्. The root, therefore, contains two consonants and requires न् after अ converted into आ (ch III. 3 8 a),

• (ch III I 14 †)

11 § सपरिभ्यां करोती भूषणे [a] समवायेव [b] सपरिपूर्वस्य करोते मुद्-स्या, भूषणे सघाते चार्थे । न् is prefixed to the root कृ 'to do' after सम्, परि or उप if it means to decorate or collect उपात्प्रतियत्नवैकृत्याक्याद्याहारेषुच ॥ उपात् न् मुद्-स्यादेवार्थेषु चाभूषणे सघातेचार्थे । [c] after उप even in the following senses—changing the quality of any thing without destroying the thing itself, transmitting, or a supplying what is implied, for example उपरूता कन्या a girl, adorned with ornaments उपरूता ब्रह्मणा Brahmans assembled, एषोदन्त्योपस्तरने fact changes the quality of water by heating it. उपरूत

16 चस् 2 Â. to speak

	1st pers	2nd pers	3rd pers
S	आचक्षे	आचक्षिषे	आचक्षे
	आचक्ष्यौ	आचक्ष्याय-आचक्ष्यथ	आचक्ष्यौ
	आचक्ष्ये	आचक्ष्ये	आचक्ष्ये
	आचक्षी *	आचक्ष्याथ-आचक्षिथ	आचक्षी
	आचक्षे	आचक्षिषे	आचक्षे
P	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे	आचक्षिरे
	आचक्ष्यम	आचक्ष्य	आचक्ष्युः
	आचक्ष्यमहे	आचक्ष्यध्वे ३	आचक्ष्यिरे
	आचक्षिम	आचक्ष	आचक्षुः
	आचक्षिमहे	आचक्षिष्वे	आचक्षिरे

17 चि 5 P. Â. to collect

1. चिकाय चिकय	चिक्रियम	चिक्रये	चिक्रियमहे
चिचाय चिचय	चिच्रियम	चिचये	चिच्रियमहे
2. चिक्रेय चिक्रियथ	चिक्रय	चिक्रिये	चिक्रियध्वे ३
चिच्रेय चिच्रियथ	चिच्रय	चिच्रिये	चिच्रियध्वे ३
3. चिकाय चिचाय	चिक्रयु	चिक्रये	चिक्रियरे
	चिच्रयुः	चिच्रे	चिच्रियरे

भुङ्क्ते he eats unwholesome food. उपसृष्ट भूते he speaks by supplying an

ellipsis सृष्ट् । ऋ is reduplicated with स् । सवसृष्ट् ऋतय सयोगादेर्गुण ॥ (d) Roots, with = final ऋ (short) preceded by a conjunct consonant, take Guna in the perfect सवसृष्ट्+इव-सवसृष्टिरे The rules (ch. III 1 14 †) and (ch III 2 1 *) do not hold good in the case of the root ऋ with एम् 11 † (ch IV, 4 31 b.) 14 see धन्य (60)

16 चक्षिड्-ख्याम् (a) वा लिटि (b) चक्षिड् ख्यामादेशो वा त्यादिटि । लिटोऽन्यस्मिन्नार्धधातुके नित्य ख्यामादेश ॥ अत्र भाष्ये ख्यादिरय मादेशः ॥ असिद्धकण्ठे शस्योनेति स्थितम् । गित्वात्पदद्वयम् ॥ ख्या is optionally substituted for चस् in the Perfect, but necessarily before an Ârdhadhatuka affix. The substitutes ख्या and वशा take both Par, and Âtm. (In this edition I have, generally,

18 चृद् 7 P. Â. to play, to shine

1. चच्छर्द	चच्छृदिम	चच्छृदे	चच्छृदिमहे
2. चच्छर्दिथ	चच्छृद	चच्छृदिषे	चच्छृदिष्वे
3. चच्छर्द	चच्छृदुः	चच्छृसे†	
		चच्छृदे	चच्छृदिरे

19 जन् 4 Â. to be produced

20 जम् 1 Â. to yawn

21 जि 1. P. to conquer

1. जज्ञे	जज्ञिमहे	जजम्मे	जजम्मिमहे	जिगाय	जिगय	जिगीयम
2. जज्ञिषे	जज्ञिष्वे	जजम्मिषे	जजम्मिष्वे	जिगेय	जिगयिथ	जिाय
3. जज्ञे	जज्ञिरे	जजम्मे	जजम्मिरे	जिगाय		जिग्युः
22 जु 4. P. to become old.				23 ज्या 9 P. to become old.		
1. जजार-जजर	जजरिम	जेरिम		जिज्यौ	जिज्यिम	
2. जजरिथ-जेरिथ	जजर-जेर			जिजियथ-जिज्याथ	जिज्य	
3. जजार	जजरः-जेरः			जिज्यौ	जिज्युः	

24 तृद् 7 P. Â. to kill, to destroy, to disregard

1. ततर्द	ततृदिम	ततृदे	ततृदिमहे
2. ततर्दिथ	ततृद	ततृदिषे	ततृदिष्वे
3. ततर्द	ततृदुः	ततृसे*	
		ततृदे	ततृदिरे

used the term Ârdhadhataka in the place of the 'non-conjugational tenses and moods' for the obvious reasons set forth in its preface. For the Ârdhadhataka see the fifth paragraph of the introductory remarks.)

* यथा is likewise a substitute for चक्ष्

17 विभाषा चे ॥ अभ्यासात्परस्य चित्र कृत्वा वा स्यात्तानि लिटि च । चिं is optional[†] ally changed to कि after the reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative चिकीपति चिकीपति

18 † सेऽसिचि कृतचृतचृद् तृद नृत् ॥ एभ्य परस्य सिञ्चिभ्रस्य सादेरार्धधातुकस्येड् स्यात् । The roots कृत्, चृत्, छृद्, तृद् and नृत् insert इ optionally when followed by any Ârdhadhataka termination beginning with स् । They do not, however do it in the Aorist * see छृद् (18)

21 सन्लिटोर्जे ॥ जयते सन्लिण्निमित्तो योभ्यास स्त परस्य कृत्वा स्यात् । जि is changed to यि after its reduplicative syllable in the Perfect and Desiderative जिगीपति

25 तृ 1 P. to cross, to swim. 26 त्रम् 4 P. to fear.

1. ततार-ततर	तेरिम	तत्रास तत्रस	तत्रमिम-त्रेसिम
2. तेरिथ	तेर	तत्रसिथ-त्रेसिथ	तत्रस-त्रेस
3. ततार	तेरुः	तत्रास	तत्रपुः त्रेसुः

27 दद् 1. Â. to give. 28 दम् 5 P to impose upon.

1. दददे	दददिमहे	ददम्भ दे†	ददम्भिम देभिम.
2. दददिपे	दददिध्वे	ददम्भिय-देभिय	ददम्भ देम
3. दददे	दददिरे	ददम्भ देभ	ददम्भु. देभुः

29 दरिद्रा 2 P. to be poor.

1. ददरिद्रौ*दरिद्राञ्चकार-दरिद्राञ्चकर	ददरिद्रिम दरिद्राञ्चकम्
2. ददरिद्रिथ † दरिद्राञ्चकर्ष	ददरिद्रि-दरिद्राञ्चक
3. ददरिद्रौ दरिद्राञ्चकार	ददरिद्रिः-दरिद्राञ्चकुरुः

30 दी 4. Â. to decay.

31 दीधी 2. Â. to shine, to play.

32 दे 1 Â. to protect.

1. दिदीये दिदीयिमहे	दीध्याञ्चक्रे दीध्याञ्चकम्भे	दिग्ये दिगियमहे
2. दिदीयिपे दिदीयिध्वे द्वे	दीध्याञ्चकुरुपे दीध्याञ्चकुरुद्वे	दिगियपे दिगियध्वे-द्वे
3. दिदीये दिदीयिरे	दीध्याञ्चक्रे दीध्याञ्चकिरे	दिग्ये दिगियरे

28 † According to सुधाकर and others. दम्भ drops its nasal even before the singulars. It should be conjugated like धन्व् (60)

29 दरिद्रा takes the prefix आम् as it contains more than one syllable (see note 14 b, page 62) According to some it takes also the reduplicated Perfect

29 * आत औणत् ॥ आदन्ताद्वातोर्णल औकारादेः स्यात् । (a) Roots ending in आ take औ instead of अ (Perf 1st and 3rd sing) † आतो लोप इटि च ॥ (b) अजायोरार्धधातुस्यो द्विदितो. परयो रातो लोप स्यात् । आ is dropped before the intermediate and before an Ārdhadhatuk weak termination beginning with a vowel

30 दीडो युञ्चिच्छिति ॥ दीड परस्यानादे द्वित आर्धधातुस्य युञ् स्यात् । दी inserts य् before the weak terminations with an initial vowel.

31 दीधीवेचीटाम् ॥ दीधीवेच्यो रिट्य गुणहृदी न स्तः ॥ The roots दीधी and वेचि and the intermediate इ do not take guna or Vridhi वेच्याचक्रे, भविता.

33 द्युत् 1 Â 34 दु 1 P 35 धे† 1 P 36 नद् 1 P.
to shine , to go to drink to sound inarticulately, with प्र

1. दिद्युते दिद्युतिमहे दुद्राव दुद्रर दुद्रुम दद्यौ दधिम प्रणनाद प्रणेदिम
प्रणनद }

† The following Karikas extracted from the Kavikalpa-Druma of Bopadeva are given here with some alterations here and there as a help to the students in remembering the roots ending in ए, ऐ and औ.

*देह् पाळनेऽय धेद् पाने प्रणिदाने तु मेह् स्मृत ।
वेञ् स्तूती व्येञ् वृती हेञ् च शब्दे स्पर्धे पठेपर ॥ १ ॥
कै शब्दे कै क्षये खै तु स्थैर्ये खननार्हिसयो ।
गै गाने ग्लै क्रमेऽथो जै क्षये जैह् पाळनेऽय दैप् ॥ २ ॥
शोघने धै -यकरणे द्रै स्वप्ने ध्यै तु चिन्तने ।
ध्रै तृती पै च शोषे ध्येह् वृद्धौ ग्लै कान्तिसक्षये ॥ ३ ॥
रै शब्दे रै च शोषे रै स्नेहे रै पचने मत ।
इयैह् गतौ पै क्षयेऽय ऐ वेष्टे ज्यै स्नानशोभयो ॥ ४ ॥
एचै स्तयै शब्दे च सहत्या भैदन्ना पञ्चमिशति ।
छौ छेदे दोऽवखण्डे शौ निशाने सोऽन्तर्कर्मणि ॥ ५ ॥
परस्मैपदिनो दैवादिकाश्च वार ओपर ॥

° All these roots belong to the first Conjugation except the last four which belong to the 4th conjugation. The roots to which a mute ह is added are Atmanepadi; while those with a mute य् are Ubhayapadi; and the rest are Parasmaipadi.

32 द्यतेर्दिगि लिटि ॥ द्यतेर्दिग्यादेशः स्याद्विटि । दिग्यादेशेन द्वित्वबाधनमिष्यते ।
दिगि is substituted for दे in the Perfect. दिगि does not admit reduplication.

33 द्युतिस्वाप्यो सप्रसारणम् ॥ द्युतिस्वाप्योरभ्यासस्य सप्रसारणं स्यात् । (a) द्युत् and स्वाप् (the causal of) स्वप् take सप्रसारण in the reduplicative syllable द्युद्युत् दि + उ + द्युत् । सप्रसारणाच्च ॥ सप्रसारणादचि पूर्वस्मृमकादेशः स्यात् । (b) When a vowel substituted for a semi vowel is followed by another vowel the first is substituted for both द्युद्युत्

35 आदेच उपदेशेऽशिति ॥ उपदेशे एजन्तस्य धातो रात्व स्यान्न तु शिति । आ is substituted for the ending ए, ऐ, औ or औ in the non-conjugational tenses

2. दिद्युतिपे दिद्युतिञ्चे दुरोथ दुरुव दधाय } दध प्रणेदिथ प्रणेद
दधिय }
3. दिद्युते दिद्युतिरे दुराव दुरुवुः दधी दधुः प्रणनाद प्रणेदुः
37 पृ 3. 9 P. to 38 प्याय् 1. Â. 39 फण् 1. P. to go.
protect; to fill. 1 P. to grow.
1. पपार-* } पपरिम } पिये पियिमहे पफाण पफण पफणिम-फेणिम
पपर } पप्रिम }
2. पपरिय पपर-पप्र पियिपे पियिच्ये द्वे पफणिय-फेणिय पफण-फेण
3. पपार पपहः पप्रुः पिये पियिरे पफाण पफणुः फेणुः
40 फल् 1. P. to 41 भृ 1. P. Â. to support.
fructify; 1. P.
to divide

1. पफाळ-पफळ	फेळिम	वमार-वमर	वभूम	वभ्रे	वभूमहे
2. फेळिय	फेळ	वमर्थ	वस	वसृपे	वभूमहे
3. पफाळ	फेळुः	वमार	वभुः	वभे	वभ्रि

36 जोपदेशास्त्वनर्दानादिनाप्याधनन्दनङ्गवृत्त ॥ All roots beginning with न except नर्, नद् 10 P. Â to act. (नाटयति-ते), नाय्, नाय्, नन्द्, नङ्, नृ and नृन् are called जोपदेश 1. a. roots originally exhibited with न्, as the radical initial उपसर्गादसमासेऽपि जोपदेशस्य ॥ उपसर्गस्याभिनितात्परस्य जोपदेशस्य-धातोर्नस्य न स्यात्समासेऽसमासेऽपि । (b) न् is substituted for the न् of such roots if it is preceded by a preposition containing र्. This change takes place in composition (समासे) or without it. According to some the roots नाय्, नृ and नन्द् are also जोपदेश 1. a. न् of them may be changed to न् after a preposition containing र्.

37 * The base पपर may substitute ए for अ and drop the reduplicative syllable according to (ch. III. 2 1 §) it is not, however, allowed to do so by the following rule (न सप्तददवादिगुणानाम् ॥ सप्तेर्देवकारादीनां गुण दान्तेन भाषितस्य च योऽकारस्तस्यैत्वाभ्यासलोपो न । Roots which have an अ, deduced from a guna element &c. ch. III 2 II a.),

38 लिङ्यडोथ ॥ लिटि यङि च प्याय पीमाव ॥ पुन प्रसन्नविज्ञानात्पीशब्दस्य द्वि-
स्वम् । पी is substituted for प्याय् in the Perfect and the Frequentative. पीयीते

42 भ्रम् 1. P. to wander,
4 P. to be unsteady.

1. वभ्राम-वभ्रम वभ्रमि-वभ्रमि
2. वभ्रमि-वभ्रमि वभ्रम-वभ्रम
3. वभ्राम वभ्रमुः वभ्रमुः

44 आश् 1. Â. to shine.

1. वभ्राशे-वभ्राशे वभ्राशिमहे-वभ्राशिमहे
2. वभ्राशिपे-वभ्राशिपे; वभ्राशिध्वे-वभ्राशिध्वे

3 वभ्राशे-वभ्राशे वभ्राशिरे-वभ्राशिरे

46 मि 5 P. Â. to throw.

1. ममी मिम्यम
2. ममाय-ममि य मिम्य
3. ममी मिम्युः

48 रान् 1. P Â. to shine.

1. रराज रराजिम रेजिम रराजे-रेजे रराजिमहे-रेजिमहे
2. रराजिय-रेजिय रराज-रेज रराजिपे रेजिपे रराजिध्वे-रेजिध्वे
3. रराज रराजु-रेजु रराजे-रेजे रराजिरे-रेजिरे

49 राध् 5 P to kill. 50 ली 9. P 4 Â. to adhere, to kill.

1. अपरराध अपरेधिम लिङाय-लिङाय लली लिङ्ये लिङ्यिमहे
2. अपरेधिय अपरेध लिङ्ये-लिङ्यिय ललाय-ललिङ्य लिङ्यिपे लिङ्यिध्वे-ल्ले
3. अपरराध अपरेधुः लिङाय लली लिङ्ये लिङ्यिरे

46—47 मीनातिमिनोतिदीदा ह्यपि च ॥ एषामात्व स्यात्त्यपि चकारादधिक्येज्जिमितो।
The roots मी, मि, and दी substitute आ for their final vowel in the gerund
in य and before any Guna or Vridhi making termination. प्रमाय, निमाय, उपदाय.

49 (ch III 2 11 b) Even without अप

50 विभापालीयते ॥ लीयतेरिति यक् निर्देशो न तु श्यना । लीलीशो रात्व वा
स्यादेज्जिपये ह्यपि च । आ is optionally substituted for the final of ली in the
gerund in य and before any guna or vridhi making termination
विलाय विलीय

51 वृत् 1. P. to speak.	52 वृत् 1 P. to vomit.	53 वृत् 2. P. to wish.
1. उवाच ऊदिम उवद	ववाम ववम	ववामि ववमि
2. उवादिथ ऊद	ववामिथ ववम	उवाशिथ उवश
3. उवाद ऊदुः	ववाम ववमुः	उवाश ऊदुः
54 विच् 6. A. 7. P. to fear, to tremble.	55 वे 1 P. A. to weave.	
1. विवेज विविजिम उद्विजिजे उद्विजिजेमहे उवाप उवप*ऊविम-ववौ वविम ऊविम		
2.*विविजिथ विविज उद्विजिजिपे उद्विजिजिध्वे उवापिथ ऊप-ऊव ववाप वव वविथ		
3. विवेज विविजुः उद्विजिजे उद्विजिजिरे उवाप ऊप-ऊदुः ववौ ववुः		
1. ऊपे ऊव ऊविमहे-ऊविमहे ववे वविमहे वविमहे		
2. ऊपिपे ऊविपे ऊविध्वे-ऊविध्वे-ऊवे वविपे ववापे वविध्वे-ऊवे		
3. ऊपे-ऊवे ऊविरे-ऊविरे ववे ववाते वविरे		
56 व्यच् 6. P. to deceive.	57 व्यच् 1. A. to fear, to be unhappy.	58 व्ये 1. P. A. to cover.
1. विव्याच विविचिम विव्यधे विव्यधिमहे विव्याप विविपम विव्ये विविपमहे विव्यच विव्यप		

52 (ch. III 2. 11 a.)

54 *विज इत् ॥ विने पर इडादि प्रत्ययो द्वित्व ॥ The intermediate इ is weak in the case of the root विज्.

55 *वेजो वयि ॥ वेजो वयिरादेशो वा स्यादिति । (a) वय् is optionally substituted for वे in the Perfect, उवाच-ववौ (ch. III 2 5 *†, ch. III 5 31 and 25) वय् + इम-लिटि वयो य ॥ वयो यस्य सप्रसारण न स्यादिति । (b) य् of वय् does not take सप्रसारण in the Perfect, व takes ॥ उय्-उउय् ऊय् + इम-ऊविम । वय्-ववाम्यतरस्यां किति ॥ वयो यस्य बोवा स्यादिति लिटि । (c) व is optionally substituted for the ending य् of वय् before the weak terminations of the Perfect; ऊविम ।

† Here the substitute वय् is conjugated and not the root वे, वय् being not, admits इ necessarily before the termination य्.

56 न सप्रसारणे सप्रसारणम् ॥ सप्रसारणे परत्वं पूर्वस्य यण सप्रसारण न स्यात् ।

2. विव्यच्चिप्र विविच विव्याचिपे विव्यविचे विव्यविचः विव्य विविचपे विविचे द्वे
 3. विव्याच विविचु विव्ये विव्यथिरे विव्याय विव्यु विव्ये विविचिरे

59 शस् 1. P. to kill.

60 ग्रन्थ् 9 P to liberate,
to gladden, to string.

1. शशास शशस	शशसिम	शश्रन्थ-श्रेथ	शश्रन्थिम-श्रेथिम
2. शशासिथ	शशस	शश्रन्थिथ-श्रेथिथ	शश्रन्थ श्रेथ
3. शशास	शशसु.	शश्रन्थ-श्रेथ	शश्रन्थु, श्रेथुः

61 श्रु 1 P.

62 सु 1 P. to go.

63 स्मृ 1. P. to

to hear.

remember

1. शृश्रान शृश्रव	शृश्रुम	ससार-ससर	ससृम सस्मार-सस्मर	सस्मरिमु
2. शृश्रोथ	शृश्रुथ	ससर्थ	सस्र सस्मर्थ	सस्मर
3. शृश्राव	शृश्रुवुः	ससार	सस्रु सस्मार	सस्मरु

64 स्तु 1 P A to praise.

65 स्पृम् 1. P to sound

1. तुष्टान-तुष्टव	तुष्टुम	तुष्टुने	तुष्टुमहे	सस्याम-सस्यम	सस्यमिन् स्तेमिन्
2. तुष्टोथ	तुष्टुथ	तुष्टुपे	तुष्टुदे	मस्यामिन्-स्येमिथ	सस्यम-स्येम
3. तुष्टान	तुष्टुवु	तुष्टुने	तुष्टुविरे	सस्याम	सस्यमु स्तेमुः

66 सु 1 P to go

67 स्वन् 1 P to sound

1. सुस्त्रान सुस्त्रव	सुस्त्रुम	सस्त्रान सस्त्रन	सस्त्रानेम स्त्रेनेम
2. सुस्त्रोथ	सुस्त्रुथ	सस्त्रानिन् स्त्रेनिथ	सस्त्रन स्त्रेन
3. सुस्त्रान	सुस्त्रुवु	सस्त्रान	सस्त्रनु स्त्रेनु.

The second semi vowel takes सप्रसारण and not the first व्यच-विव्यच्

57 व्ययो लिटि ॥ व्यथोऽभ्यामस्य सप्रसारण स्या दिटि । ह्रस्वादि शेपापवाद
 व्यर् takes सप्रसारण in the reduplicative syllable before the termination is of
 the Perfect

58 न व्यो णिनि ॥ व्येन आत् न स्याङिति । आ is not substituted for the ending
 vowel of व्ये in the Perfect (exception to ch III 5 31)

• (ch III 2 21 •)

60 According to ह्रस्वत and others when ग्रन्थ् and ग्रन्थ drop their nasal
 (sect. 2 21) they drop also their reduplicative syllable and change
 their अ to ए in the opinion of सुधारर the same change takes place
 before the terminations of the singulars

60 § see 10 • d

68. हि 5 P. to go; 69 ह्ने 1. P. Â. to challenge; to call.
to grow.

1. जिघाय-जिघय जिघिम जुहाव जुहव जुहुविम जुहुवे जुहुविमहे
2. जिघयिथ-जिघेथ जिघ्य जुहविथ-जुहोथ जुहुव जुहुविपे जुहुविप्ये-वै
3. जिघाय जिघ्युः जुहाव जुहुवुः जुहुवे जुहुविरे

CHAPTER IV.

AORIST.*

SECTION I.

First variety or form (only Parasmaipadi).

Terminations

	S.	D.	P.
1st per.	अम्	व	म
2nd "	स्	स्म	त
3rd "	त्	ताम्	उस्

† The Following roots belong to the 1st variety.

गातिरधीगिणादेशो ददातिर्यति यच्छति ।

दधातिः पिबति भूस्थो लुगधानां सिचः सदा ॥ १ ॥

निघ्नतिश्च ष्टयतिश्चैव धयतिश्च श्यतिः स्यति ।

लुग्रा सिचस्तु पञ्चानां परस्मैपदिना लुङि ॥ २ ॥

† 68 हेरचडि ॥ अभ्यासात्परस्य हिनोतेर्हस्य कृत्व स्यादतु चरि । हि is changed to चि after its reduplicative syllable except in the 3rd variety of the Aorist.
69 अभ्यस्तस्यच ॥ अभ्यस्तीमविष्यताद्देन सप्रसारण स्यात् । हे takes 'सप्रसारण' when it is to be reduplicated

* There are seven varieties of the Aorist. The augment अ is prefixed to the roots in the 1st sense. The radical अ is dropped before the termination उम्.

† The first nine roots when Parasmaipadi take this variety necessarily come of them when Atmanepadi take the IV th or V th as they are set or Aorist. The last five roots take the 1st variety optionally. Their other forms are made up according to the 6th variety चि takes the 3rd Variety also

1 इ 2. P. to go. 1 (a) इ with अधि 2. P. to remember.

1. अगाम्	अगाव	अगाम	अध्यगाम्	अध्यगाम
2. अगाः	अगातम्	अगात	अध्यगाः	अध्यगात
3. अगात् †	अगाताम्	अगुः	अध्यगात्	अध्यगुः

2 दा 3. P. to give. 3 दो 4. P. to cut. 4. दा 1. P. to give. 5 धा 3. P. to hold; to support.

1 अदाम्	अदाम	अधाम्	अधाम
2 अदाः	अदात	अधाः	अधात
3 अदात्	अदुः	अधात्	अधुः

6 पा 1. P. to drink. 7 भू 1. P. to be.

1 अपाम्	अपाम	अभूवम् †	अभूव	अभूम
2 अपाः	अपात	अभूः	अभूतम्	अभूत
3 अपात्	अपुः	अभूत्	अभूताम्	अभूवन् §

8 स्था 1. P. to stand. 9 घ्रा 1. P. to smell. 10 छे 4. P. to cut.

1 अस्थाम्	अस्थाव	अस्थाम	अघ्राम्	अघ्राम	अच्छाम्	अच्छाम
2 अस्थाः	अस्थातम्	अस्थात	अघ्राः	अघ्रात	अच्छाः	अच्छात
3 अस्थात्	अस्थाताम्	अस्थुः	अघ्रात्	अघ्रुः	अच्छात्	अच्छुः

I गतिस्थावृषामून्. सिचः परस्मैपदेषु ॥ एभ्यः सिचो लुङ् स्यात् ॥ गणपविहोणादेशपि-
वती गृह्यते । गा (substituted for इ 2 P and इ 2 P with अधि to remem-
ber in the Aorist इणो गा लुङि ॥ इणो गादेशः स्यालुङि । इण्वदिक इति वक्तव्यम् .
the 3 verbs (दा 3. P. Â- धा 3. P. Â दा 1. P. to give यच्छति, दो 4. P to
cut दे 1. Â to protect and धे 1 P. to drink) पा and भू belong to this
variety. The roots दा धा, and दे take the fourth variety in the Âtmanepada.
† त may be changed to द्.

1. इ 1. P. to go ऐषीत् . I (a) इ with अधि 2. A. to study अध्यगीष्ट-अध्यष्ट
2. दा. 3. A. अदित. दे 1. A. to protect. अदितः दा 2. P. to cut, दै 1. P to purify.
अदासीत् . 5 धा 3. A. अधित. 6 पा 2. P. to protect. अपासीत् 7 भू 1. A. to get
अभविष्ट. 8 स्था 1. A. अस्थित. 9 अघ्रासीत् 10 अच्छासीत्

7 † (ch. III. I. 1 a) § Here the termination is अन् and not उत्, उत् is
added on to such roots as end in आ.

9-13 विभाषा प्रापेदृशाच्छासः ॥ एभ्यः सिचो लुङ्वा स्यात् परस्मैपदे परे ॥ These
roots take this form optionally i. e. they take the forms 1. and VI. धे takes
also form III.

11 धे 1 P. to drink. 12 शो 4. P. to sharpen. 13 सो 4. P. to destroy.

1 अधाम्	अधाम	अशाम्	अशाम	असाम्	असाम
2 अधाः	अधात	अशाः	अशात	असाः	असात
3 अधात्	अधुः	अशात्	अशुः	असात्	असुः

SECTION II.

Second variety or form *
Terminations

Parasmaipada

Atmanepada.

	S	D.	P.	S.	D.	P.
1st pers.	म्	व	म	इ	वहि	महि
2nd "	स्	तम्	त	थास्	इयाम्	ध्यम्
3rd "	त्	ताम्	न्	त	इताम्	न्त

The following are the only roots which belong to this variety.

द्यार्तायर्ता ससर्ति हँ कान्तौ शक्नोति शन्यति ।

उच् मुच् वक्तिः सिचि ध्वान्ता लुञ्जतिः पततिस्तथा ॥ १ ॥

दान्ताः म्रिद्दिनद् मदि मिदो विन्दतिः शट्सदि सिदः ।

श्रधिक्रुधी क्षुधिगृधी राधेः शुभ्यति सिध्यति ॥ २ ॥

आप्कुपौ गुप्यतिडिपि दुप् रुप् लिप्यति लुप्यति ।

लुप्यतिः सर्पति. पान्ता. क्षुभ्यतिस्तुभ्यतिर्नभि. ॥ ३ ॥

लुभ्यतिश्च भकारान्ता मान्ताः क्लाम्यति क्षाम्यति ।

गमि स्तमि र्दमिभमी शाम्यतिः ग्राम्यतिः समिः ॥ ४ ॥

शान्ता. पञ्च कृशिनशी भृशि भ्रंश्यति वृश्यति ।

तृप्यति तृप्यति दुप. पिनाष्टिः प्रप्यति मुपिः ॥ ५ ॥

पिप रुप् वेपेष्टि भागे तु व्युप्यतिश्च शिनप् गुपि ।

11 अधासीत्, अदधत् 12 अशासीत् 13 असासीत् .

* This variety is Parasmaipada, but the seven roots viz. कृ with सम् रया, वच्, अर्, 4 with any preposition, लिर्, सिच्, and हे take this variety even when these are Atmanepada. The last three when Atmanepada take also form IV आगच्छ, असिक्त, अद्वास्त.

प्रयासात्तौ श्लिपिर्दृश्य सान्ता अस्यति कुस्यति ॥ ६ ॥
 घमिजसी तसिदसौ वस्यति विस् वसौ व्युसिः
 मम्मुसी यस् वस्यतिश्च वुस्यतिः शास्तिद्रुह्यति ॥ ७ ॥
 मुह्यतिः स्निह्यतिः स्नुहि लुडचङ्गिकरणा सदा ।
 ननाशीतिश्च धातूना परस्मैपदिनाभियम् ॥ ८ ॥
 समियतिः ख्यातिवक्त्री अस्यतिश्चोपसर्गयुक् ।
 आत्मनेपदिनोऽपीमे ह्वयतिर्लिपिसिञ्चती ॥ ९ ॥
 त्रयो विभाषयाऽङ्कुन्त आत्मनेपदिनो यदा ।
 आत्मनेपदिनामेने सप्ताङ्गिकरणा लुङि ॥ १० ॥

1. ह्या 2. P. \hat{A} † (the substitute of चस्)

1. अह्यम्†	अह्याव	अह्याम	अह्ये	अह्यावहि	अह्यामहि
2. अह्यः	अह्यतम्	अह्यत	अह्यथा.	अह्येथाम्	अह्यध्वम्
3. अह्यत्	अह्यताम्	अह्यन्	अह्यत	अह्येताम्	अह्यन्त

2 ऋ 3. P. to go.

3. सू 3. P. to go.

1. आरम्	आराव	आराम	समारे†	समारावहि	समारामहि	असरम्
2. आरः	आरतम्	आरत	समारथाः	समारेथाम्	समारध्वम्	असरः
3. आरत्	आरताम्	आरन्	समारत	समारेताम्	समारन्त	असरत्

4. ह्ये 1. P. \hat{A} . to emulate, to sound, to call, to challenge.

1. अह्यम्†	अह्याव	अह्याम	अह्ये	अह्यावहि	अह्यामहि

1, † (see ch III 5 15) † (ch III 5 25 † and 31), page 80

2 ऋ + म् । अ is added to the roots in this variety before the terminations ऋ + अ + म्, this अ is weak ऋदशोऽङि गुण ॥ ऋवर्णान्ताना दृशेच्च गुणः स्यादङि ॥ (a) The roots which end in ऋ (short or long) and ह्यस् take (una before this अ, अरम् । आङजादीनाम् ॥ अजादीनामाद् स्याद्ङादिषु । अतोऽपवाद । (b) आ is prefixed to such roots as begin with a vowel in the Imperfect Aorist and Conditional, आरम् । आर + अ + व (ch) अतो दीर्घो यञि अतोऽङ्गस्य दीर्घ स्यादनादौ सार्वधातुके परे । The short vowel अ, terminating base is lengthened when followed by any conjugational termination beginning with a semi vowel a nasal or the letter ह, झ, ञ, ओ म्, आराव, आराम

† (ch XIII I 17)

2. अहः	अहतम्	अहत	अहयाः	अहयाम्	अहयम्
3. अहत्	अहताम्	अहन्	अहत	अहेताम्	अहन्त
5. शक् ॥ P.	6 शक् 4 P. A.	7 उच् 4. P.	8 मुच् 6 P. A.		
to be able.	to endure.	to collect.	to release.		

1. अशकम्	अशकाम	औचम्	अमुचम्
2. अशकः	अशकत	औचः	अमुचः
3. अशकत्	अशकन्	औचत्	अमुचत्

9 वच् 2. P. (also the substitute of व् 2 P. A.) to speak.

1. अवोचम्	अवोचाव	अवोचाम	अवोचे	अवोचामहि	अवोचामहि
2. अवोचः	अवोचतम्	अवोचत	अवोचथाः	अवोचेथाम्	अवोचथम्
3. अवोचत्	अवोचताम्	अवोचन्	अवोचत	अवोचेताम्	अवोचन्त

10 सिच् 6. P. A.	11 लुट् 4 P.	12 पत् 1.	13 क्लिद् 4. P.
to sprinkle.	to roll on the ground; to churn	P. to fall.	to be wet.

1. असिचम्	असिचे	अलुटम्	अपसम्	अक्लिदम्
2. असिचः	असिचथा.	अलुटः	अपसः	अक्लिदः
8. असिचत्	असिचत	अलुटत्	अपसत्	अक्लिदत्

2 ऋ 1 P अपीत् 3 उ 1 P. असापीत् 4 हे 1 A अहत, अहास्त 6 शक् 4 A. अशक्त
अशक्ति 8 मुच 6. A अमुच 10 U अमुचवत्, 9 वच् 10 U and 1 P अवी
वचत्, अवाशीत् 10 सिच 6 A असिच 11 लुट् 1 P To churn, to roll अलो
टीत् 1 A. To offence. अलुट्-अलोटीट् ॥ P अलुटीत् 12 पत् 4. A अपतिट्

7 आ + उचम् । आटथ । आटोऽचि परे पूर्वपरयोर्हद्विरेकादेशः स्यात् । Vridhi is substituted for the prefix आ [आट्] together with the vowel which follows it, औचम् .

The radical vowels do not take Guna or Vridhi before the affix अ as it is weak

9 वच् उम् । वच् उमागम स्याददि परे । वच् takes the medial augment उ before the affix अ

12 पत् पुम् ॥ पत् पुमागम स्याददि परे । पत् requires the medial augment पु (पुम्)

14 क्षिद् 4. P. 15 मद् 4. P. 16 मिद् 4. P. 17 विद् 6. 18 शद्
to be unctuous; to rejoice. to liquefy. P. A. to 1. 6. P.
to liberate. obtain. (ch. II)
1. 43.

1. अक्षिदम्	अमदम्	अमिदम्	अविदम्	अशदम्
2. अक्षिदः	अमदः	अमिदः	अविदः	अशदः
3. अक्षिदत्	अमदत्	अमिदत्	अविदत्	अशदत्

19 सद् 20 स्विद् 4. P. 21 ऋध् 4. P. 22 क्रुध् 4. P. 23 क्षुध् 4.
I. 6. P (ch to perspire. to prosper. to be angry. P. to be
II 1. 44.) hungry.

1. असदम्	अस्विदम्	आर्धम्	अक्रुधम्	अक्षुधम्
2. असदः	अस्विदः	आर्धः	अक्रुधः	अक्षुधः
3. असदत्	अस्विदत्	आर्धत्	अक्रुधत्	अक्षुधत्

24 गृध् 4. P. 25 रध् 4. 26 शुध् 4 27 सिध् 4. 28 आप् 5. P.
to be greedy. P. to kill, P. to P to ac- and 1. P. to
to finish purify. complish. pervade.

1. अगृधम्	अरधम्	अशुधम्	असिधम्	आपम्
2. अगृधः	अरधः	अशुधः	असिधः	आपः
3. अगृधत्	अरधत्	अशुधत्	असिधत्	आपत्

29 कुप् 4. P 30 गुप् 4 P 31 डिप् 4. P. 32 युप् 4. P.
to be angry to be confused. to throw. to perplex.

1. अकुपम्	अगुपम्	अडिपम्	अयुपम्
-----------	--------	--------	--------

10 U to go अपीपतत्-त, अपपतत्-त 1 P अपतीत्-अपातीत्. 14 क्षिद् 1 P अ-
क्षेदीत् 1 A अक्षिदत्-अक्षेदिष्ट 15 मद् 10 A अमीमदत् 16 मिद् 1 A अमिदत्-
अमेदिष्ट 1 U To kill अमेदीत्-अमेदिष्ट 17 विद् 6 A अविक्त-अवेदिष्ट 2 P अ-
वेदीत् 4 A and 7 A अविक्त 10 A अवीचदत् 19 सद् 10 U and 1 P

असीसदत्-त, असदत् 20 स्विद् 1 A अस्विदत्-अस्वेदिष्ट. 21 ऋध् 5 P आर्धात्

27 सिध् 1 P to go असेधीत् 1 P To do an auspicious thing असैत्सीत् अ
सेधीत् 28 आर् 1 A आप्त 10 U आपिपत्-त 29 कुप् 10 U अचूकु

पत्-त 30 गुप् 1 P अगोपायीत् अगोपीत्-अगोप्सीत् 1 A To censure अजुगुपिष्ट
30 U अजुगुपत्-त 31 डिप् 10 A To collect अडीडेपत्-त 10 U अडीडेपत्-त

25 अरध् + अम् — अरन्धम् by 54, page 38, by 52, page 83 अरधम्, न being
dropped,

अकृप	अगुप	अडिप	अयुप
अकृपत्	अगुपत्	अडिपत्	अयुपत्
33 रुप् 4 P to confound.	34 लिप् 6 P \hat{A} to increase, to smear	35 रुप् 4 P to disturb	36 रुप् 6 P. to cut.
1. अरुपम्	अलिपम्	अडिपे	अरुपम्
2. अरुप	अलिप	अलिपथा	अरुप
3. अरुपत्	अलिपत्	अलिपत	अरुपत्
37 सप् 1 P to move	38 क्षुप् 4 P to be agitated	39 तुम् 4 P. to kill	40 नम् 4. P. to kill
1. असपम्	अभुमम्	अनुमम्	अनमम्
2. असप	अक्षुम	अनुम	अनम
3. असपत्	अक्षुमत्	अनुमत्	अनमत्
41 लुम् 4 P to covet	42 कृम् 4 P to be weary	43 क्षुम् 4 P to endure	44 गम् 1 P. to go
1. अलुमम्	अकृमम्	अक्षुमम्	अगमम्
2. अलुम	अकृम	अक्षुम	अगम
3. अलुमत्	अकृमत्	अक्षुमत्	अगमत्
45 तम् 4 P to desire, to be distressed	46 दम् 4 P to tame	47 भ्रम् 4 P to be unsteady	48 शम् 4 P. to be pacified.
1. अतमम्	अदमम्	अभ्रमम्	अशमम्
2. अतम	अदम	अभ्रम	अशम
3. अतमत्	अदमत्	अभ्रमत्	अशमत्
49 श्रम् 4 P to be fitted, to perform acts of austere devotion		50 मम् 4 P to change form	51 कृत् 4 P to make thin
1. अश्रमम्		असमम्	अकृशम्

4 लिप् 6 A अलिप अ ७ रुप् 4 A अरुप ३० क्षुम् 1 A अनुम
 भवेति १ P अक्षोभन १ तुम् 1 A अनुमन् अनामिड ३ P अनामी
 40 नम् 1 A अनामन् अनामिड १ 1 अनामन् अनामी 41 लुम् 1
 and 6 P अनामन् 1 क्षुम् 1 A अनाम अनामिड 1 अम् 1 P अनामी

Aorist.

अश्रमः अश्रमत्	असमः असमत्	अकृशः अकृशत्	अनशः अनशत्
2 नश् 4. P. 53 भृश् 4. P. 54 भंश् 4. P. 55 वृश् 4. P. 56 तुप् 4. P.			
to perish. to fall. to fall down. to choose. to be satisfied.			
1. अनशम् अभृशम् अभ्रशम् अवृशम् अतुपम्			
2. अनशः अभृशः अभ्रशः अवृशः अतुपः			
3. अनशत् अभृशत् अभ्रशत् अवृशत् अतुपत्			
57 तृप् 4. P. 58 दुप् 4. P. 59 पिप् 7. P. 60 पुप् 4. P.			
to be thirsty. to spoil. to grind. to nourish.			
1. अतृपम् अदुपम् अपिपम् अपुपम्			
2. अतृपः अदुपः अपिपः अपुपः			
3. अतृपन् अदुपत् अपिपत् अपुपन्			
61 मुप् 4. P. 62 रिप् 4. P. 63 रुप् 4. P. 64 विप् 3 P. 65 वुप् 1. P.			
to steal. to kill. to kill. to pervade. to divide.			
1. अमुपम् अरिपम् अरुपम् अविपम् अवुपम्			
2. अमुपः अरिपः अरुपः अविपः अवुपः			
3. अमुपत् अरिपत् अरुपत् अविपत् अवुपत्			

48 दम् 10 A. अशीशमत. 50 सम् 1. P. To be composed असमीत्
 54 भ्रश् 1. A. अभ्रशत्—अभ्रशिष्ट 60 पुप् 1 P. अपोपीत्
 9 P अपोपीत्. 10 U अपूपुपत्. 61 मुप् 9 P. अमोपीत्. 62. रिप्
 1. P अरोपीत् 63 रुप् 1 P अरोपीत्, 10 U अरुपुपत् 64 विप् 3. A अविक्षत्.
 1 P to sprinkle अवेपीत्-अविक्षत् 9 P. अविक्षत्

54. अनिदितां हल उपधायाः कृडिति ॥ इ इत्येतदित्सङ्गक येषां नास्ति तेषां हलन्तानां
 मङ्गलानामुपधाया नस्य लोपः स्यात्किति इति च प्रत्यये परे । न, penultimate of a
 root, which ends in a consonant and is not marked with a mute इ (इन्द्रि,
 लवि, लुडि &c, is dropped when the root is followed by the weak termina-
 tions generally.

61 A various reading for मुम् according to आत्रेय "राघवस्यामुप कान्ताम्" इति भट्टिकाव्ये प्रयोगश्च ।

66 व्युष् 4 P. 67 शिष् 7. P 68 शुष् 4. P. 69 क्षिष् 4 P. 70 हृष् 4 P.
to divide to separate to dry. to adhere, to rejoice.
to cling to.

1. अव्युषम्	अशिषम्	अशुषम्	अक्षिषम्	अहृषम्
2. अव्युषः	अशिषः	अशुषः	अक्षिषः	अहृषः
3. अव्युषत्	अशिषत्	अशुषत्	अक्षिषत्	अहृषत्

71 अस् 4. P. to throw.

1. आस्थम्	आस्थाव	आस्थाम	पर्यास्थेः	पर्यास्थावहि	पर्यास्थामहि
2. आस्थः	आस्थतम्	आस्थत	पर्यास्थयाः	पर्यास्थेयाम्	पर्यास्थवन्
3. आस्थत्	आस्थताम्	आस्थन्	पर्यास्थत	पर्यास्थेताम्	पर्यास्थन्त

72 कुस् 4. P 73 घस् 1. P. 74 जस् 4 P. 75 तस् 4. P. 76 दस् 4. P.
to embrace. to eat. to liberate. to perish to loose.

1. अकुसम्	अघसम्	अजसम्	अतसम्	अदसम्
2. अकुसः	अघसः	अजसः	अतसः	अदसः
3. अकुसत्	अघसत्	अजसत्	अतसत्	अदसत्

77 वस् 4 78 वित् 4 79 वुस् 4. P. 80 व्युस् 4 81 मस् 4. 82 मुस् 4
P. to be P. to to divide. P to P. to change P. to
straight. direct. divide. form. cut

1. अवसम्	अविसम्	अवुसम्	अव्युसम्	अमसम्	अमुसम्
2. अवसः	अविसः	अवुसः	अव्युसः	अमसः	अमुसः
3. अवसन्	अविसत्	अवुसत्	अव्युसत्	अमसन्	अमुसत्

83 यस् 4. P. 84 वस् 4. P. to 85 वृम् 4 P. 86 शास् 2
to strive. be straight, to fix. to throw. P to govern

1. अवसम्	अवसम्	अवुसम्	अशिषम्
2. अवसः	अवसः	अवुसः	अशिषः
3. अवसत्	अवसत्	अवुसत्	अशिषत्

66 व्युष् 4 P. To burn अव्योषीन् 67 शिष् 1 U To kill अशेषीत्-अशि
क्षत् 1 P. to leave a residue. अशिषत् 10 U अशेषीयन्त 69 क्षिष् 4 P to
embrace. अक्षिषत् 1 P. To burn अक्षेपीत्. 10 U. अक्षिष्यन्त 70 हृष् 1 P
अहृषीत् 74 जम् 1 P अजमीत्-अजामीत् 10 U. अजीज्यन्त 76 दस् 10 A.
अदीदसन् 84 वम् 1 P अवात्सीत् 2 A अवसिष्ट 10 U To dwell अववमन्त.
10 U To love, to cut to take away अवोवमन्त 86 शास् with आ आशासत्

71 अस्त्येत्सुक् 1 अस्त्येत्सुगागम स्यादिति परे 1 अस् takes थ् before अल्ल अ,
it takes Atmanepada in this variety " ch XXI 1 32

87 दुह् 4. P. to seek; to kill. 88 मूह् 4. P. to be foolish. 89 स्निह् 4. P. to love. 90 मुह् 4 P. to vomit.

1. अदुहम् अमुहम् अस्निहम् अस्मुहम्
2. अदुहः अमुहः अस्निहः अस्मुहः
3. अदुहत् अमुहत् अस्निहत् अस्मुहत्

No. II * श्रयति जीर्यति मुचि गृध्रि ग्लुधि मुचि ग्लुचः ॥

रिणक्तिश्च विनक्तिश्च चान्ता स्वष्टौ च शुष्यति ॥ १ ॥

वेनेक्तिश्च पुनक्तिश्च वेवेकि स्फोटती जुतिः ॥

प्योततिश्च जुतिः द्योतश्च्युतिर्दान्ताः क्षुदिच्छिदिः ॥ २ ॥

नृणसिश्च तृणसिश्च बुन्दतिश्च भिदी रुदिः ॥

स्कन्दतिर्बोधातिश्चैव रुणद्धिश्च तुपिर्दपिः ॥ ३ ॥

स्तप्नाति स्तम्नोति दशि घोषति शुष्यती उहिः ॥

तोहति दोहतिर्बृहि क्षत्वारिशदियं लुडि ॥ ४ ॥

विभाषयाऽङ्गिकरणा परस्मैपदिनी यदा ॥

1 शि 1. P. to go; to swell. 2 जृ 4. P. to be old.

1. अश्रम् अशिश्रियम् † अश्रविषम् ‡ अजरम् अजारियम्

2. अश्रः अशिश्रियः अश्रयीः अजरः अजारीः

3. अश्रत् अशिश्रियत् अश्रयीत् अजरत् अजारीत्

3 मुच् 1. P. 4 ग्लुच् 1. P. 5 ग्लुञ्च् 1. P. 6 मुच् 1. P. 7 ग्लुच् 1. P.
to steal. to steal. to go. to obstruct, to gush

1. " " " " "

2. " " " " "

3. अमुचत् } अग्लुचत् } अग्लुचत् } अमुचत् अग्लुचत्
अमोचीत् } अग्लोचीत् } अग्लुञ्चीत् } अमोचीत् अग्लोचीत्

85 शास इदह् हलो ॥ शास उपधाया इत्स्यादङि हलादौ किति ङिति च प्रत्यये परे। शास् substitutes इ for its penultimate vowel आ before the affix अ and before such weak terminations as begin with a consonant, अशियम् शसिक्विप्सीनाञ्च ॥ इङ्कुभ्या परस्यैषा सस्य यः स्यात् । ष् is substituted for the ending स् of these roots when it is preceded by इ or उ (short or long) or a letter of the guttural class, अशियम्, ऊयुः, जङ्गुः,

89 स्निह् 10. U. अस्निष्णिहत्-न्त.

† (Sect. III. 159) ‡ (Sect. V. 2),

* These roots belong to this variety optionally, they take the other fourth or fifth variety according as they are anit or set.

8 रिच् 7. P. Â. to purge	9 पिच् 7. P. Â. to separate	10 गुच् 4 P. Â. to be wet.	11 निच् 3 P. Â. to cleanse	12 युच् 7 P. Â. to join.
अरिचत् } अरिक्षीत् } अरिक्त	अविचत् } अविक्षीत् } अविक्त	अशुचत् } अशोचीत् } अशोचिष्ट	अनिजत् } अनिक्षीत् } अनिक्त	अयुजत् } अयोजीत् } अयुक्त

13 विच् P. Â. to separate	14 स्फुट् 1. P to divide.	15 चुत् 1 P to sprinkle	16 च्युत् 1 P. to sprinkle	17 जुत् 1. P, to drop, to distil.
अविजत् } अविक्षीत् } अविक्त	अस्फुटत् } अस्फोटिन् } अस्फुटीत् }	अचुत् } अचोतीत् } अचोतीत् }	अच्युत् } अच्योतीत् } अच्योतीत् }	अजुत् } अजोतीत् } अजोतीत् }

18 श्रुत् 1 P to drop	19 श्युत् 1 P to drop, to distil	20 क्षुद् 7 P Â to pound	31 छिद् 7 P. Â to cut.	22 छृद् 7 P to shine, to Pl'y.
अश्रुत् } अश्रोतीत् }	अश्युत् } अश्योतीत् }	अक्षुत् } अक्षोतीत् } अक्षुत् }	अछिद् } अच्छीत् } अच्छिद् }	अछृद् } अच्छदीत् } अच्छदीत् }

2 जु 1 P and 9 P अजोतीत्, 10 उ अजीवत्, 8 रिच् 1 P अरिक्षीत्
 10 उ अरिचत्, 10 गुच् 1 P अशोचीत्, 12 युच् 1 P अयोजीत्, 4 अ
 अयुक्त 10 उ अयुजत्, 13 विच् with उद् ॥ अ उदविशिष्ट 7 P अविजोत्
 14 स्फुट् 1 A अस्फोटिन् 6 P अस्फुटीन् 10 उ अस्फुटत्, 17 जुत् 1 A
 अजोतीत् 22 छृद् 1 P अच्छदीत् 10 उ अचिच्छुत्, अचच्छदीत्

1 श्रुतेर ॥ श्रुतेरिवास्याकार स्यादङि । परस्मै । शि substitutes अ for
 its final vowel before the affix अ

2 (Sect. II 2 a)

6 (No I 54)

16 Bopadeva adds this verb जुत् (जुतिर)

17 Maistreya notices, as a different reading जुत् जुतिर to shine

23 लृट् 7 P. 24 बुट् 1. 25 मिट् 7. P. 26 रुट् 2. P. 27 स्कन्द 1.
 Â. to kill, P. Â. to know. Â. to break, to cry P. to go, to
 to disregard be dry.

अतृदत् अतृदत् अमिदत् अरुदत् अरुदत्
 अतदीत्- } अबुदीत् } अमितीत्- } अरोदीत् } अस्कान्सीत्
 अतर्दिष्ट अबुन्दिष्ट अभिच्छ - }

28 बुट् 1 P. Â. 29 रुट् 7. P. Â. 30 लृप् 4. P. to satisfy;
 to know to obstruct. to be satisfied

3. अतृधत् अरुधत् अतृपम् अत्राप्सम् अताप्सम्* अतर्पिषम्
 अबोधीत्- } अरोसीत्- } अतृपः अत्राप्सीः-अताप्सीः अतर्पीः
 अबोधिष्ट } अरुद्ध } अतृपत् अत्राप्सीत् अताप्सीत् अतर्पीत्-

31 रुप् 4 P. to rejoice, to be proud 32 स्तम् 5 P 33 स्तम्
 9. P. to obstruct.

1. अदृपम् अद्राप्सम् अदार्प्सम् ‡ अदर्पिषम् अस्तम् अस्तम्भिषम्
 2. अदृपः अद्राप्सीः-अदार्प्सीः अदर्पीः अस्तमः अस्तम्भीः
 3. अदृपत् अद्राप्सीत्-अदार्प्सीत् अदर्पीत् अस्तमत् अस्तम्भीत्,

34. रुश् 1. P. 35 रुप् 1 P 36. रुप् 4. P.
 to see. to do any act except to burn.
 manifest sentiment by
 sound (according to
 some it signifies sound).

3 अदर्शत् अघुपत् अघुपत्
 अद्राक्षीत् अघोपीत् अघोपीत्

28 रुप् 4 A अतृद्ध-अबोधि. 29 रुप् with अतृ 4 A अन्वरुद्ध 30 लृप्
 1 P, 5 P, 6 P अतर्पीत् 10 U अतीतृपत् त, अततर्पत् त 31 रुप् 1 P. and 11
 P अदर्पीत् 10 U अदीदृपत्-त, अददर्पत्-त 32-33 स्तम् 1 A अस्तम्भिष्ट
 35 रुप् 1 A अघोपिष्ट 10 U. अतृघुपत्-त 36 रुप् 9 P अघोपीत्.

30 -31 लृप् and रुप् are optionally set, they take, therefore, the forms
 IV and V † (note 57 ¶ page 95)

32 (No 1 5B)

34 No 1 2 a) 35 Also रुप् 1 P (optionally belonging to the
 tenth class) to aver, to manifest sentiment by sound

37 उह् 1. P. to kill.	38 तुह् 1. P. to kill.	39 दुह् 1. P. to kill.	43 वृह् 1. P. to grow; to sound.
3. औहत् औहीत्	अतुहत् सतोहीत्	अदुहत् सदोहीत्	अवृहत् अवहीत्

NO. III * रुचि घृष्टि हृष्टि लुटो लोठते ह्यति वृत् भितः ॥
स्वेदते मेदते स्पन्दिः स्वेदतेच वृधिः शृधिः ॥ १ ॥

कल्पते क्षुम् तुमि नमः शोभते संभते भ्रशिः ॥

भ्रांशि एवंसी भ्रांसी संसी हचादिः पञ्चविंशतिः ॥ २ ॥

आत्मनेपदिनी नित्यं लुडि त्वेया विभाषया ॥

अहं परस्मैपदिनी मजस्यन्त्र सिञ्चती ॥ ३ ॥

1 रुच् 1. A. to shine; 2 घृद् 1. A. to return. to oppose. 1. A. to oppose;
to be pleased.

3. अरुचत् अघुटत् अरुटत् अलुटत् अलुठत्
अरोचिष्ट अघोटिष्ट अरोटिष्ट अलोटिष्ट अलोठिष्ट

6 शुत् 1. A. to shine. 7 वृत् 1. A. to be. 8 भित् 1. A. to be white. 9 स्विद् 1. A. (to be unctuous; to quit; to be deluded).

3. अशुनत् अवृत्तत् अभितत् अक्षिदत्
अघोतिष्ट अवर्तिष्ट अभेतिष्ट अक्षेदिष्ट

10 मिद् 1. A. to 11 स्पन्द् 1. A. 12 सिद् 1. A. to 13 वृप् 1. A.

39 दुह् 2. U. अघुसत्तः अदुग्ध. 40 वृह् 1. P. अवर्हीत्. G. P. to work.
अवर्हीत्-अवृहत्.

2 घृद् 6. P. to strike against अघुटीत्. 3 रुद् 10 U. अरुहत्त. 4 लुट्
J. P. अलोटीत्. 4 P. अलुट् 6. P. अलुटीत् 10 U. अलुट्त्त. 5 लुट् 1. P.
अलोटीत् 6. P. अलुटीत्. 7 वृत् 1. P. अवर्तीत् 4 A. अवर्तिष्ट 10. U. अवर्तिष्टत्.
9 स्विद् 4 P. अक्षिदत्.

* All these roots are Ātmanepadi, but when they take this form they are conjugated in the Parasmaipada. In the Ātmanepada they will take the fourth or fifth form according as they are anit or set.

11 * and 15 † The roots स्पन्द् and वृप् are optionally set, they, therefore, take the forth and fifth forms.

be unctuous to sprinkle be unctuous; to
quite; to be
deluded) to go, to
increase.

3 अमिदत् अमेदिष्ट	अस्यदत् अस्यादिष्ट *अस्यन्त	अस्विदत् अस्वेदिष्ट	अवृधत् अवधिष्ट
14 शब् 1. Â to fart	15 कृप् 1 Â to be able	16 क्षुभ 1 Â. to be confused.	17 तुम् 1 Â. to kill
8. अशृधत् अशधिष्ट	अकृपत् अकस्पिष्ट अकृते †	अक्षुभत् अक्षोभिष्ट	अतुभत् अतोभिष्ट.
18 नम् 1 Â to kill; not to be.	19 शुभ् 1 Â. to shine	20 सैम् 1 Â. to trust.	21 भश् 1. Â. to fall down.
3. अनमत् अनभिष्ट	अशुभत् अशोभिष्ट	अस्रमत् अस्रभिष्ट	अभ्रशत् अभ्रशिष्ट
22 भश् 1 Â. to fall down.	23 धम् 1 Â. to fall, to go	24 भस् 1 Â. to fall down.	25 संत् 1 Â. to fall down
3. अभ्रशत् अभ्रशिष्ट	अभ्रमत् अभ्रधिष्ट	अभ्रसत् अभ्रसिष्ट	अस्रसत् अस्रसिष्ट

SECTION III,

† Third or Reduplicated form
Terminations

10 मिष्ट 1 U	अमेदीत्-अमेदिष्ट	4 P अमिदत्	12 स्विद्
4 P अस्विदत्	13 कृप् 1 P	अवर्षीत्	10 U अवानृधत्-त, अववर्धन्-त
1 P अशर्षीत्	1 U अशर्षीत्-अशधिष्ट	10 U अशीशृधत्-त	अशशर्षत्-त
16 क्षुभ	4 P अक्षुभत्	3 P अक्षोभीत्	17 तुम् 4 P
अतुभत्	9 P अतोमात्	18 नम्	4 P अनमत्
9 P अनमीत्	अनामात्	19 शुभ 1 P	अशोभीत्
अभ्रशत्			

† ग्रीष्मदुसुन्य कर्तार चङ् ॥ ण्यन्तात् श्र्यादिभ्यश्च स्तेष्वटस्यात्कर्त्रर्थे लुङि परे ।
(a) विभाषा धेङ्यो ॥ आभ्यास्तेष्वट् वा स्यात्कर्तृवाचिनि लुङि परे । (b) Roots in अय्
(1. c. causals roots of the tenth class, certain denominatives and the root
कम्) and the primitive verbs धि, दु, and क्षु if expressing the agent, take
this form necessarily and the two roots धे and धि take it optionally.

	Par.			Ātm		
	S.	D.	P.	S	D.	P.
1 st. pers.	म्	व	म	इ	वहि	महि
2 nd. "	स्	तम्	त	धास्	इधाम्	धम्
3 rd. "	त्	ताम्	न	॥	इताम्	न्त

खन् 1 P Ā. to dig (caus. खानपति ते).

1. अचीखनम् अचीखनाव अचीखनाम अचीखने अचीखनामहि
अचीखनामहि
2. अचीखनः अचीखनतम् अचीखनत अचीखनया अचीखनेधाम्
अचीखनधम्
3. अचीखनन् अचीखनताम् अचीखनन् अचीखनत अचीखनेताम्
अचीखनन्त

I खानि + अ । (a) जेरनिटि ॥ अनिडादावार्धधातुके परे जेलोप स्यात् । इ is dropped before an Ārdhadhātuka affix which is destitute of the intermediate *इ*, here *अ* is destitute of *इ*, since its initial is not a consonant (note page 44) खान् + आ (b) जी चङ्परेणीयदङ्ग तस्योपधाया इस्व ॥ चङ्परेणीयदङ्ग तस्योपधाया इस्व स्यात् । A short vowel is substituted for the penultimate long one खन् + अ । (c) चङ्परेणीयदङ्ग तस्य धातोरप्यवस्य प्रथमस्थैकाचो द्वस्व । अनोदेस्व द्वितीयस्थैकाचो । The root is reduplicated in this variety, if it begins with a vowel, its second letter is reduplicated चखन् + अ । (d) सन्त्यङ्गुनि चङ्परेऽनग्लोपे ॥ A reduplicative syllable followed by a syllable which is itself short or prosodically short, shall be treated like the one in the Desiderative (10 shall have such changes as the reduplicative syllable in the Desiderative undergoes, those changes have been explained in the following three Sūtras सन्त्यङ्गु, ओ पुण्यः and सवतिदृणोति) if a vowel has not been expunged from the root (for the farther explanation of this see rule 50) (e) सन्त्यङ्गुनि चङ्परेणीयदङ्ग तस्य लघुपरस्तस्य सवीथ कार्यं स्यात् । णापग्लोपेऽसति । A long vowel is substituted for the short one in the reduplicative syllable before the *स्* of the Desiderative चिखन् + अ । (f) दीर्घोपधाया चङ्परेणीयदङ्ग तस्य लघुपरस्तस्य लघो रभ्यासस्य दीर्घ स्यात् । चङ्परेणीयदङ्ग तस्य लघो रभ्यासस्य दीर्घ स्यात् । A long vowel is substituted for the short one in the reduplicative syllable followed by a syllable which is itself short or prosodically short if a vowel has not been expunged from the root. चिखन् + अ, अ is prefixed to the root and the terminations are appended to it अचीखनन्त

11 गृ 1. Â. (प्रावयति) to go.	12 प्लु 1. Â. (प्लव- यति-ते) to go	13 च्यु 1. Â. (च्यवयति- ते) to go.
1. अपिप्रवम्-अपुप्रवम्	अपिप्लवम्-अपुप्लवम्	अचिच्यवम्-अचुच्यवम्
2. अपिप्रवः-अपुप्रवः	अपिप्लवः-अपुप्लवः	अचिच्यवः-अचुच्यवः
3. अपिप्रवत्-अपुप्रवत्	अपिप्लवत्-अपुप्लवत्	अचिच्यवत्-अचुच्यवत्
14 भ्राज् 1. Â. (भ्राजयति- ते) to shine.	15 भास 1. Â. (भासयति-ते) to shine.	16 भाष् 1. Â. (भाषय- ति-ते) to speak.
1. अबिभ्रजम्-अब्रभ्राजम्	अबीभसम्-अब्रभासम्	अबीभयम्-अब्रभायम्
2. अबिभ्रजः-अब्रभ्राजः	अबीभसः-अब्रभासः	अबीभयः-अब्रभायः
3. अबिभ्रजत्-अब्रभ्राजत्	अबीभसत्-अब्रभासत्	अबीभयत्-अब्रभायत्
17 दीप् 4. Â. (दीपयति ते) to lighten.	18 जीव् 1. P. (जी- वयति-ते) to live.	19 मील् 1. P. (मीलय- ति-ते) to wink; to close the eye-lids.
1. अदीदिपम्-अदिदीपम्	अजीजिवम्-अजिजीवम्	अमीमिलम्-अमिमिलम्
2. अदीदिपः-अदिदीपः	अजीजिवः-अजिजीवः	अमीमिलः-अमिमिलः
3. अदीदिपत्-अदिदीपत्	अजीजिवत्-अजिजीवत्	अमीमिलत्-अमिमिलत्
20 पीड् 10 P. Â. (पीडयति-ते) to vex.	21 कण् 1. P. to sound (काणयति ते) 10 P. Â. to wink.	22 रण् 1. P. to sound. (राणयति-ते)
1. अपीपिडम् अपिपीडम्	अचीकणम्-अचकाणम्	अरीरणम्-अरराणम्
2. अपीपिडः अपिपीडः	अचीकणः-अचकाणः	अरीरणः-अरराणः
3. अपीपिडन् अपिपीडत्	अचीकणत्-अचकाणत्	अरीरणत्-अरराणत्

14-20 भ्राजभासभाष् दीपजीवमीलपीडामन्वतरस्याम् ॥ एषा पुपधायाद्भूतो वा स्याच्च-
हरेणैः These roots shorten their penultimate vowel optionally in this
variety.

21-23 काण्पादोनावेतिवक्तव्यम् These also do the same

काणे राणे हनेषा भ्राणे भाषे हडे लेरे रपि ॥ प्यन्तस्य भाष्यकारेण काण्पादेत्वं प्रकीर्तितम्
॥ १ ॥ बोधिन्यासकृता लोटिलोपि वाणिश्च द्वाविना ॥ महिता. पूर्वमुक्ताश्च काण्पादी परिकीर्ति-
ता ॥ २ ॥ दुर्गश्चाणि च काण्पादि मन्वने शाकटायन ॥ लोटिन्नेद्वेमेतेऽत्र धातवो द्वादश-
स्मृताः ॥ ३ ॥

माधवविधानुगतिः

23 अण् 10 P. Â to give. (विश्राणयति-ते)	24 भण् 1.P. to sound (भाणयति-ते)	25 हेट् 1. Â. to hinder (हेटयति-ते)
1. अशिश्राणम्-अशश्राणम्	अवीभणम्-अवभाणम्	1. अजीहिठम्-अजिहेठम्
2. अशिश्राणः-अशश्राणः	अवीभणः-अवभाणः	2. अजीहिठः-अजिहेठः
3. अशिश्राणत्-अशश्राणत्	अवीभणत्-अवभाणत्	3. अजीहिठत्-अजिहेठत्
26 लृप् 6. P. Â. to cut (लोपयति-ते)	27 रुट् 1. P to churn.	28 एप् 1. P. to speak.
1. अलूलुपम्-अलुलोपम्	अलूलुटम्-अलुलोटम्	अलीलपम्-अललापम्
2. अलूलुपः-अलुलोपः	अलूलुटः-अलुलोटः	अलीलपः-अललापः
3. अलूलुपत्-अलुलोपत्	अलूलुटत्-अलुलोटत्	अलीलपत्-अललापत्
29 ण् 1. P. to sound. (वाणयति-ते)	30 द्वे 1. P. Â. to challenge; to call. (द्वापयति-ते)	31 चण् 1. P. to move; to hurt (चाणयति-ते)
1. अवीषणम्-अववाणम्	अजूहवम्-अजुहावम्	अचीचणम्-अचचाणम्
2. अवीषणः-अववाणः	अजूहवः-अजुहावः	अचीचणः-अचचाणः
3. अवीषणत्-अववाणत्	अजूहवत्-अजुहावत्	अचीचणत्-अचचाणत्
32 रुट् 1. P. to strike.	33 पा 1. P. (पाययति-ते) to drink.	34 स्था 1.P. (स्थापयति-ते) to stand.
1. अलूलुटम्-अलुलोठम्	अपीप्यम्	अजिघ्रिपम्-अजिघ्रपम्
2. अलूलुटः-अलुलोठः	अपीप्यः	अजिघ्रिपः-अजिघ्रपः
3. अलूलुटत्-अलुलोठत्	अपीप्यत्	अजिघ्रिपत्-अजिघ्रपत्
	35 घ्रा 1. P. (घ्रापयति-ते) to smell.	
		अजिघ्रिपम्-अजिघ्रपम्
		अजिघ्रिपः-अजिघ्रपः
		अजिघ्रिपत्-अजिघ्रपत्

30 हुः संप्रसारणम् ॥ सन्परि चट्परि च नौ हुः सम्प्रसारणं स्यात् ॥ द्वे takes संप्रसारण in the causal Desiderative and in this variety; हु + इ + अ + जुहु + इ + अ-जुहा-वि + अ-जुहाव् + अ-जुहव् + अ-जुहव् + अ-अजुहवत् (ch. IX.106).

31 चण् 1. P. to give (Ch. VIII II. 34) is भित्; but according to बोपदेव it is optionally भित् in the senses of 'moving' and 'hurting' Thus it has two forms as in the text if it signify to hurt or move.

33 लोपः पिवतेरीवाभ्यासस्य ॥ पिवतेरुपायालोपः स्यादभ्यासस्येदन्तादेशश्चट्परिणौ ॥ The root पा 'to drink' drops its penultimate vowel and adds ई to the reduplicative syllable; पाय्- पय्- पय्य्- पीप्य्- अपीप्यत्.

46	दि १. P	to go, to grow (श्वाययति-ते)	अश्रावत्-अशिरमयत्.
47	वृत् । A.	to be (वर्तयति ते)	अवीवृतत्-अववर्तत्.
48	पृथ् १०. P. A.	to throw (पर्ययति-ते)	अपीपृथत्-अपपर्यत्.
49	वृत्	to celebrate (कीर्तयति ते)	अचीकृतत्-अचिकीर्तत्.
50	कथ्	to tell (कथयति ते)	अचकथत्.
51	गण्	to count (गणयति-ते)	अजीगणत्-अजगणत्.
52	वर्	to desire (वरयति ते)	अमरत्.
53	शठ्	to speak ill or well (शठयति-ते)	अशशठत्.
54	श्नठ्	to speak ill or well (श्नठयति-ते)	अशश्नठत्.
55	पट्	to string (पटयति ते, षटयति-ते)	अपपटत्-अनवटत्.
56	वट्		
57	रह्	to abandon (रहयति ते)	अररहत्.

46 उक्तं ॥ उपधायाऋषणस्य स्थाने कत्स्याद्वा चक्षुरेणौ ॥ Roots that have penultimate short or long preserve ऋ (short) optionally in this variety.

47 (a) उपशाय च । धातोर्धृषाभूतस्य ऋन इत्यस्य ॥ इ is substituted for the penultimate ऋ (if there be no occasion for Guna or Vriddhi), किं (b) उरुप्रपर (ऋदस्यस्यस्थाने जायमानोऽण् रेफपर स्यात्) when अ, इ or उ is substituted for ऋ (short or long) र् is subjoined क्तिन् (c) उपधायाच्च (ch II I I) फीत् कीर्तयति

50—148 The root कथ् and others following it do not end in a consonant as is exhibited here but in अ These roots are written in the Dhatapatha as कथ, गग, स्पृह, सार &c and are called अदन्त Before the इ of the tenth class: causals and a few denominatives (for instance मालयति) the ending vowel is dropped, कथ + इ + अ—कथ् + इ + अ—अचकथ् + अ Now the vowel अ in the reduplicative syllable च, is not changed to इ, since the ending vowel अ is expanded from the root कथ (see I d. if a vowel has not been expanded from the root)

+ These roots do not take Guna or Vriddhi as they are supposed to retain their अ even after it is expanded for example कथ् which being supposed to end in अ has no penultimate अ and hence does not take Vriddhi Similarly, स्पृह् having no penultimate short vowel does not take Guna स्पृहयति

51 ईवगण ॥ गनेरभ्यासस्य ईस्याद्यादय चक्षुरेणौ ॥ The root गण् takes ई or अ in the reduplicative syllable

8 स्तन्	}	to thunder (स्तनयति-त्ते, गदयति-त्ते) अतस्तनत्;
9 गद्		अजगदन्.
10 पत्	”	to go (पतयति-त्ते) अपपतत्.
11 पप्	”	(without a preposition) to go (पययति-त्ते) अपपयत्.
12 स्वर	”	to blame (स्वरयति-त्ते) असस्वरत्.
13 रच्	”	to compose; to work (रचयति-त्ते) अररचत्.
14 कल्	”	to go; to count. (कश्यति-त्ते) अचकलत्.
15 चह्	”	to be wicked; to cheat. (चहयति-त्ते) अचचहत्.
16 मह्	”	to worship (महयति-त्ते) अममहत्.
17 सार्	}	to be weak (सारयाति-त्ते; कृपयति-त्ते; श्रययति-त्ते.)
18 कृप्		” अससारत्. अचकृपत्. अशश्रयत्.
19 श्रय्		”
20 स्पृह्	”	to wish (स्पृहयति-त्ते) अपस्पृहत्.
21 भाम्	”	to be angry. (भामयति-त्ते) अबभामत्.
22 सूच्	”	to give information; to espy (सूचयति-त्ते) असुसूचत्.
23 खेद्	”	to eat (खेदयति-त्ते) अचिखेदत्.
24 खेड्	}	to eat (खेडयति-त्ते; खोदयति-त्ते) अचिखेडत्. अचुखोदत्.
25 खोद्		”
26 क्षोद्	”	to throw; to send (क्षोदयति-त्ते) अचुक्षोदत्.
27 गोम्	”	to smear; to anoint (गोमयति-त्ते) अजुगोमत्.
28 कुमार	”	to play (कुमारयति-त्ते) अचुकुमारत्.
29 शाल्	”	to repeat; to study (शालयति-त्ते) अशिशालत्.
30 साम्	”	to conciliate; to pacify. (सामयति-त्ते) अससामत्.

60 According to some, this root is not अदन्त, they form पातयति-त्ते अपीपतत्.

67 सार् + इ + अ सार् + इ + अ—सार् + अ. This being one of the अदन्त verbs, is supposed to retain its अ even after it is dropped, consequently it has no vowel for its penultimate but र्. अससारत् See note + rule 50.

80 There is another root-साम् of the same import which forms अशीषमत्.

- 81 वेल् } to count declare the time (वेलयति-त्ते. कालयति-त्ते)
 82 काल् } " अविवलत्. अचकालत्.
 83 पल्यल् " to cut, to purify (पल्यल्यति-त्ते) अपपल्यल्
 84 वात् " to be happy; to serve to go. (वातयति-त्ते) अववातल्
 85 गवेप् " to search (गवेयति-त्ते) अजगवेष्त्.
 86 वास् " to perfume (वासयति-त्ते) अववासत्
 87 निवास् " to cover (निवासयति-त्ते) अनिनिवासत्.
 88 भाज् " to separate (भाजयति-त्ते) अवभाजत्
 89 सभाज् " to please; to see; to serve (सभाजयति-त्ते) अससभाजत्.
 90 ऊन् " to deduct or lessen (ऊनयति-त्ते) औननत्.
 91 ध्वन् " to sound (ध्वनयति-त्ते) अदध्वनत्.
 92 कूद् " to give pain; to burn; to invite (कूटयति-त्ते) अचु-
 कूटत्.
 93 सङ्केत् } to invite; to counsel or advice (सङ्केतयति-त्ते
 94 ग्राम् } " ग्रामयति-त्ते) अससङ्केतत्. अजग्रामत्.
 95 कुण् or कूण् to converse with; to invite; to counsel; to
 contract (कुणयति-त्ते कूणयति-त्ते) अचुकुणत्. अचुकूणत्-त्.
 96 गुण् " to converse with; to counsel (गुणयति-त्ते) अजुगुणत्.
 97 केत् " to call; to advise (केतयति-त्ते) अचिकेतत्.
 98 स्तेन् " to steal (स्तेनयति-त्ते) अतिस्तेनत्.
 99 पद् " 10. Â. to go (पदयते) अपपदत्.
 100 गृह् " to take (गृहयते) अजगृहत्.
 101 मृग् " to seek (मृगयते) अममृगत.
 102 कुह् " to surprise (कुहयते) अचुकुहत्.
 103 शूर् } " to be valiant (शूरयते. वीरयते) अनुशूरत्. अविवीरत्.
 104 वार् }
 105 स्थल् " to increase; to fatten (स्थूलयते) अनुस्थूलत्.
 106 अर्थ् " to ask or beg (अर्थयते) आर्तयत्.
 107 सप् " to spread (सप्रयते) अममप्रत्.
 108 गर्भ् " to be proud (गर्भयते) अजगर्भत्.

- 109 सून् ॥ 10 P. Â. to surround (सूयति ते) असुसून्त्.
 110 मून् ॥ to urine, to make water (मूयति-ते) अमुमून्त्.
 111 रून् ॥ to be harsh (रूयति-ते) अरुवरून्त्.
 112 पार् ॥ 10 P. Â. to finish. to get through (पारयति-ते.
 113 तीर् ॥ तीरयति-ते) अपपारत्. अतितीरत्.
 114 पुद् ॥ to be in contact with, to string (पुटयति-ते)
 अपुपुटत्.
 115 धेक् ॥ to see (धेकयति ते) अदिधेक्त्.
 116 कर्त् ॥ to loosen; to slacken (कत्रयति-ते. कर्तयति-ते)
 117 कर्त् ॥ अचकत्रत्; अचकर्त्त्.
 118 बष्क् ॥ to see (बष्कयति ते) अबबष्क्त्.
 119 चित्र् ॥ to paint; to see a wonderful sight (चित्रयति ते)
 अचिचित्रत्-त्.
 120 अंस् ॥ to divide (अंसयति-ते) आंससत्.
 121 वट् ॥ to separate (वटयति-ते) अववटत्.
 122 लज् ॥ to shine (लजयति-ते) अललजत्.
 123 मिश्र् ॥ to mix., to combine (मिश्रयति-ते) अमिमिश्रत्.
 124 सप्राम् ॥ 10. Â. to fight (सप्रामयते) अससंप्रामत्.
 125 स्तोम् ॥ 10. P. Â. to praise (स्तोमयति ते) अतुस्तोमत्.
 126 छिद् ॥ to perforate (छिद्रयति ते) अचिच्छिद्रत्.
 127 कर्ण् ॥ to bore (कर्णयति ते) अचकर्णत्.
 128 अन्ध् ॥ to be blind (अन्धयति-ते) आन्धधत्.
 129 दण्ड् ॥ to fine (दण्डयति ते) अददण्डत्.
 130 अङ्क् ॥ to go; to mark (अङ्कयति-ते) आङ्कत्.
 131 अङ्क् ॥ to go; to mark (अङ्गयति ते) आङ्गत्.
 132 सुख् ॥ to make happy (सुखयति ते) असुसुखत्.
 133 दुःख् ॥ to give pain (दुःखयति-ते) अदुदुखत्.

- 134 रस् " to taste, to love (रसयति ते) अररसत्.
 135 व्यय " to expend (व्यययति ते) अवव्ययत्.
 136 रूप् " to form, to express form (रूपयति ते) अररूपत्.
 137 छेद् " divide (छेदयति ते) अचि छेदत्.
 138 छद् 10. P. Â to conceal. (छदयति ते) अच छदत्.
 139 लाम् " to throw, to direct (लाभयति ते) अललामत्.
 140 व्रण् " to wound (व्रणयति-ते) अरव्रणत्.
 141 वर्ण् " to colour, to spread, to praise (वर्णयति ते)
 अववर्णत्.
 142 पर्ण् " to make or be green [पर्णयति ते) अपपर्णत्.
 143 पृष्क् " to see (पृष्कयति ते) अपिपृष्कत्.
 144 क्षप् " to throw, to direct (क्षपयति-ते) अचक्षपत्.
 145 वस् " to dwell (वसयात त) अरवसत्.
 146 तुत्य् " to cover (तुथयात ते) अतुतुथत्.
 147 प्रेहोल् " to swing (प्रह्वालयति ते) अपिप्रह्वान्त.
 148 आदोल् " to swing (आन्दालयति त) आन्दुदेन्त.
 149 निडम् " to imitate, to mock (निडमयति-ते) अपिनिड-
 म्यन्त व्यडडम्यन्त-त.
 150 अरधीर् or अवधीर् " to disregard. (अरधीरयति ते) आर-
 वधीरत् त अरधीरत् त.
 151 शास् " 2. P. (शासयति ते) 152 लोच् 10 P. 1. to see.
 (लोचयति ते)
 to govern.
 1. अशशासम् अलुलोचम्
 2. अशशाम् अलुलोच
 3. अशशासत् अलुलोचन

151 नागोपिशासृशिताम् ॥ विष्मद्विपिन शासोऽदिना चोपयया इत्सो न स्यादृ-
 परे पा । The roots in which a vowel has been expunged the root शास् and
 the verbs which are distinguished by a mate क (च XIV) do not
 shorten their penultimate vowel in this variety लोच and चरास् are marked
 with क. The vowel अ in माति is dropped, hence the penultimate vowel
 is not shortened.

153 चकास् 2. P. to shine-
(चकासयति-ते)

1. अर्चीचकासम् अचचकासम् †
2. अर्चीचकास -अचचकाम
3. अर्चीचकासत् अचचकासत्

156 कम् 1. A. to wish.

1. अर्चीकमेऽ अचकमे*
2. अर्चीकमथा अचकमथाः
3. अर्चीकमत अचकमत

158 हु 1. P. to go.

1. अहुहुम् असुसुम्
2. अहुहुव असुसुव
3. अहुहुवत् असुसुवत्

154 हि 5. P. to go or increase- (from माला)
(हाययति-ते)

- अजीहयम् अममालम्
- अजीहय अममालः
- अजीहयत् अममालत्

157 श्रि 1. P. A. to serve.

- अशिश्त्रियम् अशिश्त्रियं
- अशिश्त्रिय अशिश्त्रियथाः
- अशिश्त्रियन् अशिश्त्रियत

159 सु 1. P. to go. 160 धे 1. P. to drink. 161 रि 1. P. to go, to grow

1. असुसुम् अदधम् अशिश्त्रियम्
2. असुसुव अदध अशिश्त्रिय.
3. असुसुवत् अदधत् अशिश्त्रियत्

SECTION IV.

§ Fourth variety or form.

Terminations.

	Par.				Atm.
1. सम्	स्व	स्म	सि	स्यहि	स्महि
2. सी	स्तम्	स्त	म्या	साधाम्	ध्वम्
3. सीन्	स्ताम्	सु	स्त	साताम्	सत

160 ध 1 P. अधात्-अधागीन्. 161 धि 1 P. अध्न्-अध्वीन्

153 † According to some the अ in the reduplicative syllable must not be changed to इ as the root, having a mute ह् has not its penultimate vowel made short. 154 ch III 5 64.

1 C 5 ch III 3. 14 a.

* क्, छ्, झ्, ञ्, त्, थ्, द्, न्, ण्, य् When अम् does not take अन् it assumes this variety in the primitive form and not the fifth as it should.

† § And roots take the fourth form necessarily, provided that they do not belong to the forms I II III VI and VII.

1 कदा (the substitute
of चक्ष्)

2 गा I. A. to

1. अकशासि अकशास्वहि अकशास्महि अगासि अगास्वहि
2. अकशास्थाः अकशासाथाम् अकशाध्वम् अगास्थाः अगासाथाम् अगाध्वम्
3. अकशास्त अकशासाताम् अकशासत अगास्त अगासाताम् अगासत
3. डा 9. A. to know.

4. दा. 3. A. to give.

1. अज्ञासि अज्ञास्वहि अज्ञास्महि अदिपि अदिष्वहि अदिष्महि
2. अज्ञास्थाः अज्ञासाथाम् अज्ञाध्वम् अदिथाः अदिपाथाम् अदिध्वम्
3. अज्ञास्त अज्ञासाताम् अज्ञासत अदित अदिपाताम् अदिपत
5. धा. 8 A. to hold; or to maintain; to give.

6. मा. 3. A; 4. A. to

measure.

1. अधिपि अधिष्वहि अधिष्महि अमासि अमास्वहि अमास्महि
अधिथाः अधिपाथाम् अधिध्वम् अमास्था अमासाथाम् अमाध्वम्
अधित अधिपाताम् अधिपत अमास्त अमासाताम् अमासत

7 स्या. 1. A. to stand.

8. हा 3. A. to go.

- अस्थिपि अस्थिष्वहि अस्थिष्महि अहामि अहास्वहि अहास्महि
1. अस्थिथाः अस्थिपाथाम् अस्थिध्वम् अहास्थाः अहामाथाम् अहाध्वम्
3. अस्थित अस्थिपाताम् अस्थिपत अहास्त अहासाताम् अहासत

9. इ 1. P. to go.

1. ऐपम् ऐष्य ऐष्म
2. ऐषाः ऐष्टम् ऐष्ट
3. ऐषात् ऐष्टाम् ऐष्टुः

1 कदा. P. अकशासीन् 2 गा. 3. P. अगासीन् 3 डा 9 P. अज्ञासीन्
4 दा 3. P. अदान् 5 धा 3 P. अधान् 6 मा 2. P. अमासीन् 7. स्या I. P.
अस्यात् 8 दा 3 P. अहासीन् 9 इ 2 P. अगात्

4, 5, 7. स्याप्योरिष ॥ अनयोः रिदादेशः स्यात् मिष विस्वरमिति । स्या and घु
verbs (ch. IV. I. I.) substitute इ for their final vowel in the Atmanepada. This इ is weak.

9 तिनि वृद्धिः परस्मैपदेषु ॥ इदन्नादस्य वृद्धिः स्यात्परस्मैपदेषु तिनि । In the
Parasmaipada forms of the fourth variety the ending इ, उ and ऋ take
Vridhi substitute.

10. 3 with अधि 2. A. to study.

1. अध्यगीषि	अध्यगीष्वहि	अध्यगीष्वहि
अध्येषि	अध्येष्वहि	अध्येष्वहि
2. अध्यगीष्टा	अध्यगीषाधाम्	अध्यगीष्टम्
अध्यष्टाः	अध्येषाधाम्	अध्येष्टम्
3 अध्यगीष्ट	अध्यगीषाताम्	अध्यगीषत
अध्येष्ट	अध्येषाताम्	अध्येषत

11. चि 3 P. A to collect

Parasmaipada

Atmanepada.

1. अचैषम्	अचैष्य	अचैष्य	अचैषि†	अचैष्वहि	अचैष्वहि
2. अचैषी	अचैष्टम्	अचष्ट	अचैष्टा	अचैषाधाम्	अचैष्टम्
3. अचैषीत्	अचैष्टाम्	अचैषु	अचैष्ट	अचैषाताम्	अचैषत

12 मि 5. A to throw.

13. नी 1. P. A. to lead.

Parasmaipada

1. अमासि	अमास्वहि	अमास्महि	अनैषम्	अनैष्व	अनैष्य
2. अमास्थाः	अमासाधाम्	अमाप्स्यम्	अनैषी	अनैष्टम्	अनैष्ट
3. अमास्त	अमासाताम्	अमासत	अनैषात्	अनैष्टाम्	अनैषुः

10 इ with अधि 2 P अध्यगात् 12 मि 5 P अमासीद्

10 विभाषा ह्यु लङ्गे ॥ इने गाह या स्वाद् । (a) या s optionally substituted for इ with अधि in the Aorist and the Conditional अध्यगा+सि । गाहु दादिभ्योऽङ्गित् । गाहदशाकुटादिभ्यश्च परेऽङ्गित् प्रत्यया इति ह्यु । (b) All terminations subjoined to the substitutes गी and to the कुटादि verbs are weak except those of the causals. The termination अ of the first and third pers. sing. Perfect and the affix इत् शुभ-स्यायापाजहादिषा इति ॥ एषामात् इत्स्यादलादी कृत्यार्थं धातुके । (c) ई is substituted for the final vowel of the पु verbs मा स्या, गा, पा हा and सो before the consonantal weak terminations अध्यगापि

11 Roots ending in इ except इ 2 P, इ with अधि 2 P, भि and धि should be similarly conjugated in the Aorist.

† In the Atmanepada fourth variety the ending इ or उ short or long takes Guna.

*12 (cha 111 5 46 -47)

*13 Roots ending in long ई except दी, दी, ली, and सी should be similarly conjugated in the Aorist.

Atm.

14. दी 4. A. to petish.

1. अनेपि	अनेष्वहि	अनेष्महि	अदासे	अदास्वहि	अदास्महि
2. अनेष्टाः	अनेपाथाम्	अनेष्वम्	अदास्थाः	अदासाथाम्	अदाध्वम्
3. अनेष्ट	अनेपाताम्	अनेषत	अदास्त	अदासाताम्	अदासत

15. मी 9. A. to kill.

16. ली 9. P. to adhere to.

1. अमासि	अमास्वहि	अमास्महि	अलैपम्	अलैष्व	अलैष्म
2. अमास्थाः	अमासाथाम्	अमाध्वम्	अलैपीः	अलैष्टम्	अलैष्ट
3. अमास्त	अमासाताम्	अमासत	अलैपीत्	अलैष्टाम्	अलैपुः

16. ली 4. A. to adhere to.

1. अलासि	}	अलास्वहि	}	अलास्महि	}
अलेपि		अलेष्वहि		अलेष्महि	
2. अलास्थाः	}	अलासाथाम्	}	अलाध्वम्	}
अलेष्टा.		अलेपाथाम्		अलेष्वम्	
3. अलास्त	}	अलासाताम्	}	अलासत	}
अलेष्ट		अलेपाताम्		अलेपत	

17. श्रु 1. P. to hear; to listen; to obey.

17. श्रु with सम् 1. A.

1. अश्रौषम्	अश्रौष्व	अश्रौष्म	समश्रोपि	समश्रोष्वहि	समश्रोष्महि
2. अश्रौपीः	अश्रौष्टम्	अश्रौष्ट	समश्रोष्टाः	समश्रोपाथाम्	समश्रोद्धम्
3. अश्रौपीत्	अश्रौष्टाम्	अश्रौपुः	समश्रोष्ट	समश्रोपाताम्	समश्रोपत

18. सु 1. P. 2. P. to permit;

to possess power.

18. सु 5. A.

1. असौपम्	असौष्व	असौष्म	असोपि	असोष्वहि	असोष्महि
2. असौपीः	असौष्टम्	असौष्ट	असोष्टाः	असोपाथाम्	असोद्धम्
3. असौपीत्	असौष्टाम्	असौपुः	असोष्ट	असोपाताम्	असोपत

14 मी. 9. P. अमासीत्. 16 ली. 9. P. अलासीत्. 18 सु 1. P. अश्रापीत्. 18 सु 5. P. असावीत्.

14—15 (chap. III 5. 46-47)

16 (cha III. 5. 50)

18 स्तुमुधूञ्यः परस्मैपदेषु ॥ एभ्यः सिच इहस्यात्परस्मैपदेषु । The roots स्तु, सु and मृ take the fifth form in the Parasmaipada; i. e. they take the form IV. in the Ātmanepada; अस्तावीत्, असावीत्, अथापीत्-अथापिष्ट. (धू is

19. लु २. A to praise.

20. लु with प्र २. A. to distil, to ooze.

1. अस्तोपि	अस्तोष्वहि	अस्तोष्महि	प्रास्तोपि	प्रास्तोष्वहि	प्रास्तोष्महि
2. अस्तोष्टा	अस्तोपाथाम्	अस्तोद्वम्	प्रास्तोष्टा	प्रास्तोपाथाम्	प्रास्तोद्वम्
3. अस्तोष्ट	अस्तोपाताम्	अस्तोपत	प्रास्तोष्ट	प्रास्तोपाताम्	प्रास्तोपत

21. धू ५. A., 9. A. to shake.

22 सू २. A. 4. A. to bring forth as a child

1 अधोपि	अधोष्वहि	अधोष्महि	असोपि	असोष्वहि	असोष्महि
2. अधोष्टा	अधोपाथाम्	अधोद्वम्	असोष्टाः	असोपाथाम्	असोद्वम्
3. अधोष्ट	अधोपाताम्	अधोपत	असोष्ट	असोपाताम्	असोपत

23. कृ ४ P to do.

23. कृ ४. A to do.

1. अकार्पम्	अकार्षे	अकार्षम्	अकृपि*	अकृष्वहि	अकृष्महि
2. अकार्षी	अकार्षम्	अकार्षे	अकृया†	अकृपाथाम्	अकृद्वम्
3. अकार्षीत्	अकार्षम्	अकार्षुः	अकृत	अकृपाताम्	अकृपत

19 लु २ P अस्तावीत् 20 लु २ P अस्तावात् २१ धू ५ P ९ P अधावीत्
 ५ A, ९ A. अधविट् ६ P अधुवात् १ P १ A अधावात्-अधविट्. 10 P. A.
 अधुनत्-त 22 सू २ ४ A. असावत्, मू ६ P असावीत्

optionally set) लुधूधूभ्य इतसूत्र पूर्वोत्तराभ्या निङ्गयासाहचर्यात्सुनन्तरेष्वग्रहणमिति
 न्यासकारादयः । वधमानस्तु साहचर्यानिरेनुवन्धकपरिभाषयो रनित्यतामाधिन्य लुविक्क
 रणत्वात्सौतिमपहाय सुवतिमुनोत्पाद्वधोरपाटमह तन्मते 'असावीत्' इतिभाव्यम् । अन्ये
 पाठ 'असोपीत्' इति ।

20 लुकप्रो रनात्मनेपदानिमित्ते ॥ लुकमेरिडागम स्यादत्मनेपदानिमित्ताभावे । लु
 and कम् admit the intermediate इ before an Ardhadhatula affix beginning
 with any consonant except य्, provided there be no occasion for using the
 Atmanepada.

21 (cha IV 4 18.) 22 This root is wet.

23 *उद्य । ऋवर्गान्तापञ्चलदा छिद्रिचौ द्वितौस्त आग्नेने पदेषु परेषु । The
 ending ऋ short or long does not take Guna before the Atmanepada
 terminations of the Ben (When they do not take इ) and of this form,
 other ending vowels do take it.

†हस्तादङ्गात् ॥ मिचोलेष्व स्याज्जालि । सू is dropped when preceded by a root
 ending in a short vowel and followed by any consonant except a nasal
 or a semivowel.

23 लिङ्गिचाराग्नेनेपदेषु । वृहद्व्यामूदन्ताच्च परयो द्विर्मिचो रिङ्गस्थात्तरि ।
 धू ५ P A ॥ A and all roots ending in ऋ admit इ optionally before
 the Atmanepada terminations of the Benedictive and Aorist. (i.e. they
 take the fourth and fifth forms in the Atmanepada.)

24 वृ 1 A. 5. A; 9. A.

to choose

1. अवृषि अवृष्यहि अवृष्यहि
2. अवृषा अवृषायाम् अवृष्यम्
3. अवृत अवृषाताम् अवृषत

Atm.

1. अस्तृषि अस्तृष्यहि अस्तृष्यहि
2. अस्तृषा अस्तृषायाम् अस्तृष्यम्
3. अस्तृत अस्तृषाताम् अस्तृषत

27 वृ 9 A. to choose.

1. अवृषि अवृष्यहि अवृष्यहि
2. अवृषा अवृषायाम् अवृष्यम्
3. अवृत अवृषाताम् अवृषत

29 दे 1. A. to protect.

1. अदिषि अदिष्यहि अदिष्यहि
2. अदिषा अदिषायाम् अदिष्यम्
3. अदित अदिषाताम् अदिषत

25. स्तृ 5 P- 9. A. to cover.

Par.

- अस्तार्षि अस्तार्ष्य अस्तार्ष्य
अस्तार्षी अस्तार्ष्यम् अस्तार्ष्य
अस्तार्षीत् अस्तार्ष्यम् अस्तार्ष्य

26 स्तृ to sound, to pain 1 P

- अस्वार्षि अस्वार्ष्य अस्वार्ष्य
अस्वार्षी अस्वार्ष्यम् अस्वार्ष्य
अस्वार्षीत् अस्वार्ष्यम् अस्वार्ष्य

28 स्तृ 9. A. to cover.

- अस्तीर्षि अस्तीर्ष्यहि अस्तीर्ष्यहि
अस्तीर्षी अस्तीर्षायाम् अस्तीर्ष्यम्
अस्तीर्ष्य अस्तीर्षायाम् अस्तीर्ष्यत

30 मे 1. A. to exchange.

- अमासि अमास्यहि अमास्यहि
अमासा अमासायाम् अमास्यम्
अमास्त अमासाताम् अमासत

21 वृ 5 P अवारीत् 5 A 9 A अवारीत्-अवारीत् वृ 1 P A अवारीत् अव-
रित 10 P and A अवारीत्-अवारीत् 25 स्तृ 5 A अस्तारित 26 स्तृ 1 P.
अस्तारित 27 वृ 9 P अवारीत् 9 A अवारीत्-अवारीत् 29 स्तृ 9 P अस्तारित.
J A अस्तारित अस्तारित.

26 ऋतथस्योगद ॥ ऋदन्तस्ययोगादे परयोर्लिङ्गस्योरेदृश्यात् । Roots
ending in ऋ short beginning with a conjunct consonant admit इ
optionally before the Atmanepada terminations of the Ben and Aorist
(1 & they take the fourth and fifth forms in the Atmanepada)

27 उद्योग्य पूम्य ॥ अङ्गावयवौषण्यौषण्युक्तदन्तस्याङ्गस्यउत्स्यात् । गुणवृद्धपरत्वा
दिमवाधेते । उ is substituted for the final ऋ immediately preceded by a
labial letter before weak terminations अवृ + मि अवृ + मि । रपरवम् (ch. 1 V.
o 191) र is inserted to it अवृ + मि । इतिच । अवृ + मि अवृ + मि

28 ऋतद्वाती ॥ ऋदन्तस्यधातास्तस्यउत्स्यात् । इवावाभ्यागुणवृद्धीतिप्रतिषेधेन ।
इ is substituted for the final ऋ if there be no occasion for Guna or
Vadhi अवृ + मि-अस्ति + मि । उगृहपर (ऋ दन्तस्यस्थान जायमानाऽण रेफपर-
स्यात्) when अ, इ or उ is substituted for ऋ, र is not joined अवृ + मि
[इतिच] अस्ति + मि

29 (1a 11 1 4 5 7)

5 त्यञ् 1 P. to abandon.

1. अत्याक्षम् अत्याक्ष्व अत्याक्ष्म
2. अत्याक्षीः अत्याक्तम् अत्याक्त
3. अत्याक्षीत् अत्याक्ताम् अत्याक्षुः

6 भञ् 1. A. to worship.

1. अभक्षि अभक्ष्वहि अभक्ष्महि
2. अभक्ष्या अभक्षायाम् अभक्ष्वम्
3. अभक्त अभक्षाताम् अभक्षन्

8 भुञ् 6. P. to bend.

1. अभौक्षम् अभौक्ष्व अभौक्ष्म
2. अभौक्षीः अभौक्तम् अभौक्त
3. अभौक्षीत् अभौक्ताम् अभौक्षुः

■ भञ् 1. P. to worship.

- अमाक्षम् अमाक्ष्व अमाक्ष्म
- अमाक्षीः अमाक्तम् अमाक्त
- अमाक्षीत् अमाक्ताम् अमाक्षुः

7 भञ्ज् 7. P. to break or to destroy.

- अमाङ्क्षम् अमाङ्क्ष्व अमाङ्क्ष्म
- अमाङ्क्षीः अमाङ्क्तम् अमाङ्क्त
- अमाङ्क्षीत् अमाङ्क्ताम् अमाङ्क्षुः

9 भुञ् 7. P. to protect; A. to eat.

- अभौक्षम् अभौक्ष्व अभौक्ष्म
- अभौक्षीः अभौक्तम् अभौक्त
- अभौक्षीत् अभौक्ताम् अभौक्षुः
- अभुक्षि अभुक्ष्वहि अभुक्ष्महि
- अभुक्ष्या अभुक्षायाम् अभुक्ष्वम्
- अभुक्त अभुक्षाताम् अभुक्षन्

10. भस्ज् 6. P. A. to fry.

1. अभ्राक्षम् अभ्राक्ष्व अभ्राक्ष्म
- अभ्राक्षम् अभ्राक्ष्व अभ्राक्ष्म
2. अभ्राक्षीः अभ्राष्टम् अभ्राष्ट
- अभ्राक्षीः अभ्राष्टम् अभ्राष्ट
3. अभ्राक्षीत् अभ्राष्टम् अभ्राष्टुः
- अभ्राक्षीत् अभ्राष्टम् अभ्राष्टुः

- अभ्रक्षि अभ्रक्ष्वहि अभ्रक्ष्महि
- अभ्रक्षीः अभ्रक्ष्वहि अभ्रक्ष्महि
- अभ्रष्टाः अभ्रक्षाथाम् अभ्रष्टुः
- अभ्रष्टाः अभ्रक्षाथाम् अभ्रष्टुः
- अभ्रष्ट अभ्रक्षाताम् अभ्रक्षन्
- अभ्रष्ट अभ्रक्षाताम् अभ्रक्षन्

11 मञ्ज् 6. P. to purify, to immerse.

1. अमाङ्क्षम् अमाङ्क्ष्व अमाङ्क्ष्म
2. अमाङ्क्षीः अमाङ्क्तम् अमाङ्क्त
3. अमाङ्क्षीत् अमाङ्क्ताम् अमाङ्क्षुः

12 यञ् 1. P. A. to worship.

1. अयाक्षम्	अयाक्ष्व	अयाक्ष्म	अयक्षि	अयक्ष्वहि	अयक्ष्महि
2. अयाक्षीः	अयाष्टम्	अयाष्ट	अयष्टाः	अयक्षाथाम्	अयङ्ध्वम्
3. अयाक्षीत्	अयाष्टाम्	अयाक्षुः	अयष्ट	अयक्षाताम्	अयक्षत

13 युञ् 1. P. to bind.

1. अयौक्षम्	अयौक्ष्व	अयौक्ष्म
2. अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त
3. अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः

14 युञ् 4. A. to meditate.

अयुक्षि	अयुक्ष्वहि	अयुक्ष्महि
अयुक्थाः	अयुक्षाथाम्	अयुङ्ध्वम्
अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत

15 रुञ् 6. P. to break.

1. अरौक्षम्	अरौक्ष्व	अरौक्ष्म
2. अरौक्षीः	अरौक्तम्	अरौक्त
3. अरौक्षीत्	अरौक्ताम्	अरौक्षुः

16 रञ्ज् 1. P. A. 17 रञ्ज् 4. P. A. to dye;
to be intent.

1. अराङ्क्षम्	अराङ्क्ष्व	अराङ्क्ष्म	अरङ्क्षि	अरङ्क्ष्वहि	अरङ्क्ष्महि
2. अराङ्क्षीः	अराङ्क्तम्	अराङ्क्त	अरङ्क्थाः	अरङ्क्षाथाम्	अरङ्ङ्ध्वम्
3. अराङ्क्षीत्	अराङ्क्ताम्	अराङ्क्षुः	अरङ्क्त	अरङ्क्षाताम्	अरङ्क्षत

18 सञ् 1. P. to cling.

1. असाङ्क्षम्	असाङ्क्ष्व	असाङ्क्ष्म	असृक्षि	असृक्ष्वहि	असृक्ष्महि
2. असाङ्क्षीः	असाङ्क्तम्	असाङ्क्त	असृष्टाः	असृक्षाथाम्	असृङ्ध्वम्
3. असाङ्क्षीत्	असाङ्क्ताम्	असाङ्क्षुः	असृष्ट	असृक्षाताम्	असृक्षत

19 सृञ् 4 A. to drop;
to let loose.20 सृञ् 6 P. to leave;
to create

21 स्वञ्ज् 1. A. to embrace.

1. अस्त्राक्षम्	अस्त्राक्ष्व	अस्त्राक्ष्म	अस्वङ्क्षि	अस्वङ्क्ष्वहि	अस्वङ्क्ष्महि
2. अस्त्राक्षीः	अस्त्राष्टम्	अस्त्राष्ट	अस्वङ्क्थाः	अस्वङ्क्षाथाम्	अस्वङ्ङ्ध्वम्
3. अस्त्राक्षीत्	अस्त्राष्टाम्	अस्त्राक्षुः	अस्वङ्क्त	अस्वङ्क्षाताम्	अस्वङ्क्षत

22 खिद् 4. A. to be distressed. 23 सिद् 7 A. 24 खिद् 6 P. to strike, to be displeased

1. अखिति	अखित्स्वहि	अखित्स्महि	अखैत्सम्	अखैत्स्व	अखैरम्
2. अखित्था.	अखित्साथाम्	अखिध्दम्	अखैत्सी.	अखैत्तम्	अखैत्त
3. अखित्त	अखित्साताम्	अखित्सत	अखैत्सीन्	अखैत्ताम्	अखैत्सुः

25 तुद् ॥ P. A. to pain

1. अतोत्सम्	अतौस्व	अतौत्सम्	अतुत्ति	अतुत्स्वहि	अतुत्स्महि
2. अतौत्सी	अतौत्तम्	अतौत्त	अतुत्त्या.	अतुत्साथाम्	अतुत्धम्
3. अतौत्सीत्	अतौत्ताम्	अतौत्सु.	अतुत्त	अतुत्साताम्	अतुत्सत

26 नुद् 6 P. A. to throw; to drive.

1. अनौत्सम्	अनौत्स्व	अनौत्सम्	अनुत्ति	अनुत्स्वहि	अनुत्स्महि
2. अनौत्सी	अनौत्तम्	अनौत्त	अनुत्त्या	अनुत्साथाम्	अनुत्धम्
3. अनौत्सीत्	अनौत्ताम्	अनौत्सुः	अनुत्त	अनुत्साताम्	अनुत्सत

28 निद् 4. A. to be, to exist.

† 27 पद् 4. A. to go 29 विद् 7. A. to consider, to discuss.

1. अपत्ति	अपत्स्वहि	अपत्स्महि	अवित्ति	अवित्स्वहि	अवित्स्महि
2. अपत्त्या.	अपत्साथाम्	अपत्धम्	अविप्ताः	अवित्साथाम्	अविध्दम्
3. अपादि	अपत्साताम्	अपत्सत	अवित्त	अवित्साताम्	अवित्सत

30 हद् 1. A. to discharge

31 बन्ध् 9. P. to bind.

feces, to void extremity.

1. अहत्ति	अहत्स्वहि	अहत्स्महि	अभान्त्सम्	अभान्त्स्व	अभान्त्सम्
2. अहत्त्या.	अहत्साथाम्	अहत्धम्	अभान्त्सी.	अभान्द्धम्	अभान्द्ध
3. अहत्त	अहत्साताम्	अहत्सत	अभान्त्सीत्	अभान्द्धाम्	अभान्त्सुः

* 32 बुध् 4. A. to know.

33 युध् 4. A. to fight.

1. अभुत्ति	अभुत्स्वहि	अभुत्स्महि	अयुत्ति	अयुत्स्वहि	अयुत्स्महि
2. अभुद्धा.	अभुत्साथाम्	अभुत्धम्	अयुद्धा.	अयुत्साथाम्	अयुत्धम्
3. अभुद्ध, अत्रोधि	अभुत्साताम्	अभुत्सत	अयुद्ध	अयुत्साताम्	अयुत्सत

† निष्पत्तपद ॥ पदक्षेत्रेण स्यात्तस्ये परे । इ is substituted for the termination त in the case of the root पद्. Its penultimate vowel is lengthened before this इ

→ दीपननबुधपूरितायिष्यायिभ्योऽन्यतरस्याम् ॥ एभ्यश्चलेधिष्वास्यादेकवचने तस्ये परे । इ is optionally substituted for त् in these verbs.

34 राध् 4. P. to grow.

36 रुध् with अनु 4. A. to

35 राध् 5. P. to kill.

obey; to desire.

1. अरात्सम् अरात्स्व अरात्सम् अन्वरुत्सि अन्वरुत्स्वहि अन्वरुत्समहि

2. अरात्सीः अराद्धम् अराद्ध अन्वरुद्धाः अन्वरुत्साधाम् अन्वरुद्धम्

3. अरात्सीत् अराद्धाम् अरात्सुः अन्वरुद्ध अन्वरुत्साताम् अन्वरुत्सत

37 व्यध् 4. P. to strike.

38 साध् 5. P. to finish.

1. अव्यात्सम् अव्यात्स्व अव्यात्सम् असात्सम् असान्स्व असात्सम्

2. अव्यात्सीः अव्याद्धम् अव्याद्ध असात्सीः असाद्धम् असाद्ध

3. अव्यात्सीत् अव्याद्धाम् अव्यात्सुः असात्सीत् असाद्धाम् असात्सुः

39 मन् 4. A. to think.

40 आप् 1. A. to obtain

1. अमंसि अमंस्वहि अमंस्महि आप्ति आप्स्वहि आप्स्महि

2. अमंस्थाः अमंसाधाम् अमन्वम् आप्याः आप्साधाम् आन्वम्

3. अमस्त अमंसाताम् अमंसत आप्त आप्साताम् आप्सत

41 क्षिप् 4 P. to throw.

42 क्षिप् 6. P. A.

1. अक्षैप्सम् अक्षैप्स्व अक्षैप्सम् अक्षिप्ति अक्षिप्स्वहि अक्षिप्समहि

2. अक्षैप्सीः अक्षैप्तम् अक्षैप्त अक्षिप्याः अक्षिप्साधाम् अक्षिन्वम्

3. अक्षैप्सीत् अक्षैप्ताम् अक्षैप्सुः अक्षिप्त अक्षिप्साताम् अक्षिप्सत

43 छुप् 6. P. to touch.

44 तप् 1. P. to heat; to shine.

1. अच्छौप्सम् अच्छौप्स्व अच्छौप्सम् अताप्सम् अताप्स्व अताप्सम्

2. अच्छौप्सीः अच्छौप्तम् अच्छौप्त अताप्सीः अताप्तम् अताप्त

3. अच्छौप्सीत् अच्छौप्ताम् अच्छौप्सुः अताप्सीत् अताप्ताम् अताप्सुः

45 तप् 4. A. to rule

46 तिप् 1. A. to drop; to ooze.

1. अताप्ति अतप्स्वहि अतप्समहि अतिप्ति अतिप्स्वहि अतिप्समहि

2. अतप्याः अतप्साधाम् अतन्वम् अतिप्याः अतिप्साधाम् अतिन्वम्

3. अतप्त अतप्साताम् अतप्सत अतिप्त अतिप्साताम् अतिप्सत

47 दुप् 6. A. to cut; to break into pieces.

1. अदुप्ति अदुप्स्वहि अदुप्समहि

2. अदुप्याः अदुप्साधाम् अदुन्वम्

3. अदुप्त अदुप्साताम् अदुप्सत

48 वप् 1 P A to sow, to cut

1. अवाप्तम्	अवाप्स्व	अवाप्सम्	अवाप्ति	अवप्स्वहि	अवप्समहि
2. अवाप्सी	अवाप्तम्	अवाप्त	अवप्था	अवप्ताथाम्	अवप्थ्वम्
3. अवाप्सीत्	अवाप्ताम्	अवाप्सु	अवत्त	अवप्ताताम्	अवप्सत

49 शप् 1. P A. 50 शप् 4 P A to curse, to blame.

1. अशाप्तम्	अशाप्स्व	अशाप्सम्	अशप्ति	अशप्स्वहि	अशप्समहि
2. अशाप्सी	अशाप्तम्	अशाप्त	अशप्था	अशप्ताथाम्	अशप्थ्वम्
3. अशाप्सीत्	अशाप्ताम्	अशाप्सु	अशत्त	अशप्ताताम्	अशप्सत

51 स्नप् 2 P to sleep.

52 यम् 1 P to cohabit

1. अस्वाप्तम्	अस्वाप्स्व	अस्वाप्सम्	अयाप्तम्	अयाप्स्व	अयाप्सम्
2. अस्वाप्सी	अस्वाप्तम्	अस्वाप्त	अयाप्सी	अयाप्थ्वम्	अयाप्थ्व
3. अस्वाप्सीत्	अस्वाप्ताम्	अस्वाप्सु	अयाप्सीत्	अयाप्थ्वाम्	अयाप्सु

53 रम् 1 A to begin.

54 लम् 1 A to get, to obtain

1. अरप्ति	अरप्स्वहि	अरप्समहि	अलप्ति	अलप्स्वहि	अलप्समहि
2. अरन्था	अरप्ताथाम्	अरन्थ्वम्	अलन्था	अलप्ताथाम्	अलन्थ्वम्
3. अरन्ध	अरप्ताताम्	अरप्सत	अलन्ध	अलप्ताताम्	अलप्सत

55 क्रम् 1 A to walk

1. अक्रसि	अक्रस्वहि	अक्रस्महि
2. अक्रस्था	अक्रसाथाम्	अक्रन्थ्वम्
3. अक्रस्त	अक्रसाताम्	अक्रसत

*56 गम् with सम् 1 A to go

1. समगसि	समगस्वहि	समगस्महि	समगसि	समगस्वहि	समगस्महि
2. समगस्था	समगसाथाम्	समगन्थ्वम्	समगथा	समगसाथाम्	समगन्थ्वम्
3. समगस्त	समगसाताम्	समगसत	समगत	समगसाताम्	समगसत

* वागम् ॥ गम्धातोऽप्येवमदादिहोसिचौवावितोस्तआत्मनेपदेपुपरेषु । The Ātma
pepada terminations of the Bened class and of this variety are optionally
weak in the case of the root गम्

*57 यम् 1. A. to refrain. यम् with उप to marry.

1. उदायसि	उदायस्वहि	उदायस्महि	उपायंसि†	उपायंस्वहि	उपायंस्महि
2. उदायथाः	उदायसाधाम्	उदायध्वम्	उपायंस्थाः	उपायंसाधाम्	उपायध्वम्
3. उदायत	उदायंसाताम्	उदायसत	उपायंस्त	उपायंसाताम्	उपायंसत
			उपायसि	उपायस्वहि	उपायस्महि
			उपायथाः	उपायसाधाम्	उपायध्वम्
			उपायत	उपायसाताम्	उपायसत

58 रम् 1. A. to sport

1. अरसि	अरंस्वहि	अरंस्महि
2. अरंस्थाः	अरंसाधाम्	अरंध्वम्
3. अरंस्त	अरंसाताम्	अरंसत

59 दंश् 1. P. to bite.

1. अदाङ्क्षम्	अदाङ्क्ष्व	अदाङ्क्ष्म
2. अदाङ्क्षाः	अदाङ्क्षाम्	अदाङ्क्ष्वम्
3. अदाङ्क्षात्	अदाङ्क्षाम्	अदाङ्क्षुः

†60 वस् 1. P. to dwell

1. अवात्सम्	अवात्स्व	अवात्स्म
2. अवात्सीः	अवात्साम्	अवात्सुः
3. अवात्सीत्	अवात्साम्	अवात्सुः

61 दह् 1. P. to burn

1. अघाक्षम्	अघाक्ष्व	अघाक्ष्म
2. अघाक्षीः	अघाक्षाम्	अघाक्षुः
3. अघाक्षीत्	अघाक्षाम्	अघाक्षुः

62 नह् 4. P. A. to tie; to bind.

1. अनात्सम्	अनात्स्व	अनात्स्म	अनात्सि	अनात्स्वहि	अनात्स्महि
2. अनात्सीः	अनात्साम्	अनात्सुः	अनात्सि	अनात्स्वहि	अनात्स्महि
3. अनात्सीत्	अनात्साम्	अनात्सुः	अनात्सि	अनात्स्वहि	अनात्स्महि

63 वह् 1. P. A. to bear

1. अवाक्षम्	अवाक्ष्व	अवाक्ष्म	अवाक्षि	अवाक्ष्वहि	अवाक्ष्महि
2. अवाक्षीः	अवाक्षाम्	अवाक्षुः	अवाक्षि	अवाक्ष्वहि	अवाक्ष्महि
3. अवाक्षीत्	अवाक्षाम्	अवाक्षुः	अवाक्षि	अवाक्ष्वहि	अवाक्ष्महि

० यमोगन्धने ॥ सिच् नित्यात् । गन्धनं सूचनं परदोषविश्वरणम् । अनुनासिक लोपः यम् in the sense of 'to make known' (the faults of others) drops its nasal in the Ātmanepada.

† विभाषोपयमने ॥ यमः सिच् विद्वास्यादिवाहे । यम् in the sense of 'to marry' drops its nasal optionally in the Ātmanepada. It takes form VI. in the Parasmaipada.

† रा स्वाधधातुके ॥ सत्यतः स्थानादाचार्य धातुके । र् is substituted for the final radical म् when followed by any Ardhadhatuka termination beginning with स्.

*The following are roots ending in consonants take the fourth variety optionally.

शक्यते पञ्च चान्ताश्च तनक्तिश्च रिचिर्गिचि ।
 वृश्चति सिञ्चतेजान्ता निजिर्भार्जतिमार्ष्ट्व ॥ १ ॥
 युजिर्विजि क्षुदिश्चैव छिदिर्भिदिश्चविन्दते ।
 स्कन्दति स्पन्दते धान्तौ रुधिश्चसेधतिर्हते ॥ २ ॥
 कृन्वगोपायतिस्तृप्य त्रपते दृप्य लिम्पते ।
 क्षमतेचाश्रुते दृश् मृश् स्पृशत्यक्षति कर्षति ॥ ३ ॥
 कृपिश्चतक्षतिस्त्वक्षगाहते तृहतिर्लुङि ।
 अष्टात्रिंशद्वलन्तेषु सिञ्च्योगिनी विभाषया ॥ ४ ॥

1 शक् 4 Â to endure

S	D	P	S	D	P
1. अशक्षि	अशक्ष्वहि	अशक्ष्महि	अशक्तिपि	अशक्तिष्वाहि	अशक्तिष्महि
2. अशक्था	अशक्षाथाम्	अशक्ष्यम्	अशक्तिष्ठा	अशक्तिष्ठाथाम्	अशक्तिष्वम्
3. अशक्त	अशक्षाताम्	अशक्षत	अशक्तिष्ठ	अशक्तिष्ठाताम्	अशक्षित

2. तञ्च् 7 P to shrink

1. अताङ्क्षम्	अताङ्क्ष्व	अताङ्क्ष्म
2. अताङ्क्षी	अताङ्क्ष्म	अताङ्क्ष्त
3. अताङ्क्षीत्	अताङ्क्ष्ताम्	अताङ्क्ष्तु

3 रिच 7 P Â. to perge.

1. अरैक्षम्	अरैश्च	अरैक्ष्म	अरिक्षि	अरिक्ष्वहि	अरिक्ष्महि
2. अरैक्षी	अरैक्ष्म	अरैक्ष्त	अरिक्ष्था	अरिक्ष्ठाथाम्	अरिक्ष्वम्
3. अरैक्षीत्	अरैक्ष्ताम्	अरैक्षु	अरिक्ष्त	अरिक्ष्ठाताम्	अरिक्षत

1 शक् 4 5 P. 1 अशक्न् 2 अतञ्चीत् 3 रिच् 7 P अरिचत्

*Of wet roots शक् 4 P ऋद् , विद् 6 P र्ष् , यप् 4 P नश् हुद् मुद् , स्निद् , and रुद् take the second variety necessarily स्पन्द् , कृप् , वृप् and दृप् take the second fourth and fifth varieties धृप् P and अञ्त् take the fifth variety ऋश् , ऊश् with विर् , विर् to sprinkle 1 P शिप् 1 P to kill, गुद् , रुद् रुद् , घृद् , गृद् and मृद् take the fifth and seventh varieties optionally the remaining roots take the fourth and fifth forms.

4. विच् 7. P. A. to divide.

अवैक्षम्	अवैक्ष्व	अवेक्ष्म	अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्महि
अवैक्षीः	अवैक्तम्	अवेक्त	अविक्ष्याः	अविक्षायाम्	अविग्ध्यम्
अवैक्षीत्	अवेक्ताम्	अवेक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत

6. सिच् 6. A. to sprinkle

अब्राक्षम्	अब्राक्ष्व	अब्राक्ष्म	असिक्षि	असिक्ष्वहि	असिक्ष्महि
अब्राक्षीः	अब्राष्टम्	अब्राष्ट	असिक्ष्याः	असिक्षायाम्	असिग्ध्यम्
अब्राक्षीत्	अब्राष्टान्	अब्राक्षुः	असिक्त	असिक्षाताम्	असिक्षत

7 निज् 3 P. A. to purify.

अनैक्षम्	अनैक्ष्व	अनैक्ष्म	अनिक्षि	अनिक्ष्वहि	अनिक्ष्महि
अनैक्षीः	अनैक्तम्	अनैक्त	अनिक्ष्याः	अनिक्षायाम्	अनिग्ध्यम्
अनैक्षीत्	अनैक्ताम्	अनैक्षुः	अनिक्त	अनिक्षाताम्	अनिक्षत

8 मृज् 2. P. 9 मृज् 1. P. to purify.

अमार्क्षम्	अमार्क्ष्व	अमार्क्ष्म	अयैक्षम्	अयैक्ष्व	अयैक्ष्म
अमार्क्षीः	अमार्ष्टम्	अमार्ष्ट	अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त
अमार्क्षीत्	अमार्ष्टान्	अमार्क्षुः	अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः

10 युज् 7 P. A. to join.

अयैक्षम्	अयैक्ष्व	अयैक्ष्म	अयुक्षि	अयुक्ष्वहि	अयुक्ष्महि
अयौक्षीः	अयौक्तम्	अयौक्त	अयुक्ष्याः	अयुक्षायाम्	अयुग्ध्यम्
अयौक्षीत्	अयौक्ताम्	अयौक्षुः	अयुक्त	अयुक्षाताम्	अयुक्षत

11 विज् 3. P. A. to divide

अवैक्षम्	अवैक्ष्व	अवैक्ष्म	अविक्षि	अविक्ष्वहि	अविक्ष्महि
अवैक्षीः	अवेक्तम्	अवेक्त	अविक्ष्याः	अविक्षायाम्	अविग्ध्यम्
अवैक्षीत्	अवेक्ताम्	अवेक्षुः	अविक्त	अविक्षाताम्	अविक्षत

12 क्षुद् 7 P. A. to pound.

अक्षौत्सम्	अक्षौत्स्व	अक्षौत्सम्	अक्षुत्सि	अक्षुत्स्वहि	अक्षुत्समहि
अक्षौत्सीः	अक्षौत्तम्	अक्षौत्त	अक्षुत्स्याः	अक्षुत्सायाम्	अक्षुद्ध्यम्
अक्षौत्सीत्	अक्षौत्ताम्	अक्षौत्सुः	अक्षुत्त	अक्षुत्साताम्	अक्षुत्सत

4 विज्-अविजत्. 5 अग्रणीत्. 6 सिज्-असिजत्. 7 निज्-अनिजत्. (8-9) मृज्-अमार्जत्. 10 युज्-अयुजत्. 11 विज्-अविजत्. 12 क्षुद्-अक्षुदत्.

13 छिद् 7 P. Ā. to cut.

1. अच्छैत्सम्	अच्छैस्व	अच्छैस्म	अच्छित्ति	अच्छिस्वहि	अच्छिस्महि
2. अच्छैत्सीः	अच्छैत्तम्	अच्छैत्त	अच्छित्थाः	अच्छित्साधाम्	अच्छिद्धम्
3. अच्छैत्सीत्	अच्छैत्ताम्	अच्छैत्सुः	अच्छित्त	अच्छित्साताम्	अच्छित्सत

14 भिद् 7 P. Ā. to tear to pieces.

1. अभैत्सम्	अभैत्स्व	अभैस्म	अभित्ति	अभित्स्वहि	अभित्स्महि
2. अभैत्सीः	अभैत्तम्	अभैत्त	अभित्थाः	अभित्साधाम्	अभिद्धम्
3. अभैत्सीत्	अभैत्ताम्	अभैत्सुः	अभित्त	अभित्साताम्	अभित्सत

15 विद् 6. Ā. to obtain. 16 स्कन्द 1. P. to go, to be dry.

1. अविस्ति	अविस्वहि	अविस्महि	अस्कान्त्सम्	अस्कान्त्स्व	अस्कान्त्स्म
2. अविट्थाः	अविट्साधाम्	अविट्धम्	अस्कान्त्सीः	अस्कान्तम्	अस्कान्त
3. अविट्ति	अविट्साताम्	अविट्सत	अस्कान्त्सीत्	अस्कान्ताम्	अस्कान्सुः

17 स्यन्द 1. A. to go.

1. अस्यन्ति	अस्यन्स्वहि	अस्यन्त्स्महि
2. अस्यन्थाः	अस्यन्त्साधाम्	अस्यन्द्धम्
3. अस्यन्त	अस्यन्त्साताम्	अस्यन्त्सत

18 रुध् 7. P. A. to oppose.

1. अरौत्सम्	अरौत्स्व	अरौस्म	अरुत्ति	अरुत्स्वहि	अरुत्स्महि
2. अरौत्सीः	अरौद्धम्	अरौद्ध	अरुद्धाः	अरुत्साधाम्	अरुद्धम्
3. अरौत्सीत्	अरौद्धाम्	अरौत्सुः	अरुद्ध	अरुत्साताम्	अरुत्सत

19 सिध् 1. P. to regulate.

1. असैत्सम्	असैत्स्व	असैस्म
2. असैत्सीः	असैद्धम्	असैद्ध
3. असैत्सीत्	असैद्धाम्	असैत्सुः

20 हन् 2. A. to kill.

1. आहैत्सम्	आहैत्स्व	आहैस्म	आहृत्ति	आहृत्स्वहि	आहृत्स्महि
2. आहैत्सीः	आहैद्धम्	आहैद्ध	आहृद्धाः	आहृत्साधाम्	आहृद्धम्
3. आहैत्सीत्	आहैद्धाम्	आहैत्सुः	आहृद्ध	आहृत्साताम्	आहृत्सत

21 कृप् 1. Ā. to be able

1. अकृप्ति	अकृप्स्वहि	अकृप्स्महि
2. अकृप्थाः	अकृप्साधाम्	अकृप्धम्
3. अकृप्ति	अकृप्साताम्	अकृप्सत

22 गुप् 1. P. to protect

1. अगौप्ति	अगौप्स्वहि	अगौप्स्महि
2. अगौप्थाः	अगौप्साधाम्	अगौप्धम्
3. अगौप्ति	अगौप्साताम्	अगौप्सत

13 छिद् अच्छिदत्. 14 भिद् अभिदत्. 15 विद् अवेदिष्ट. विद् 6 P. अविदत्.
 16 स्कन्द अस्कदत्. 17 स्यन्द अस्यन्दिष्ट, अस्यदत्. 18 रुध् अरुधत्. 19 सिध्-
 असेधात्. 20 हन् अवधीत्, आवधिष्ट. 21 कृप् अकृप्तिष्ट; अकृपत्. 22 गुप् अगोपा-

23 तृप् 4 P. to please.

1. अतार्प्सम्	अतार्प्स्व	अतार्प्सम्
अत्राप्सम्	अत्राप्स्व	अत्राप्सम्
2. अतार्प्सीः	अतार्प्सम्	अतार्प्स
अत्राप्सीः	अत्राप्सम्	अत्राप्स
3. अतार्प्सीत्	अतार्प्सम्	अतार्प्सुः
अत्राप्सीत्	अत्राप्सम्	अत्राप्सुः

24 ऋप् 1 A. to be ashamed.

अत्रप्ति	अत्रप्स्वहि	अत्रप्सहि
अत्रप्याः	अत्रप्साधाम्	अत्रप्सवम्
अत्रप्त	अत्रप्साताम्	अत्रप्सत

25 दृप् 4 P to be proud.

1. अदार्प्सम्	अदार्प्स्व	अदार्प्सम्
अद्राप्सम्	अद्राप्स्व	अद्राप्सम्
2. अदार्प्सीः	अदार्प्सम्	अदार्प्स
अद्राप्सीः	अद्राप्सम्	अद्राप्स
3. अदार्प्सीत्	अदार्प्सम्	अदार्प्सुः
अद्राप्सीत्	अद्राप्सम्	अद्राप्सुः

26 लिप् 6. A to smear.

अलिप्ति	अलिप्स्वहि	अलिप्सहि
अलिप्याः	अलिप्साधाम्	अलिप्सवम्
अलिप्त	अलिप्साताम्	अलिप्सत

27 क्षम् 1. A. to endure.

1. अक्षति	अक्षस्वहि	अक्षंस्महि
2. अक्षंस्था	अक्षसाधाम्	अक्षन्ध्वम्
3. अक्षत	अक्षसाताम्	अक्षसत

28 अश् 5. A. to pervade.

आक्षि	आक्ष्वहि	आक्ष्महि
आष्टा	आक्ष्माधाम्	आक्ष्मवम्
आष्ट	आक्ष्माताम्	आक्ष्मत

29 दृश् 1. P. to see.

1. अद्राक्षम्	अद्राक्ष्व	अद्राक्षम्
2. अद्राक्षीः	अद्राष्टम्	अद्राष्ट
3. अद्राक्षीत्	अद्राष्टम्	अद्राष्टुः

30 मृश् to touch, to consider.

अमार्क्षम्	अमार्क्ष्व	अमार्क्षम्
अम्राक्षम्	अम्राक्ष्व	अम्राक्षम्
अमार्क्षीः	अमार्ष्टम्	अमार्ष्ट
अम्राक्षीः	अम्राष्टम्	अम्राष्ट
अमार्क्षीत्	अमार्ष्टम्	अमार्ष्टुः
अम्राक्षीत्	अम्राष्टम्	अम्राष्टुः

शीत्; अगोपीत्. 23 तृप्-अतृप्त्; अतर्पीत्. 24 ऋप्-अत्रपिष्ट 25 दृप्-अदृप्त् अदर्पीत्.
 26 लिप्-अलिप्त्. 27 क्षम्-अक्षमिष्ट, अक्षमत्-त. 28 अश्-आशिष्ट. 29 दृश्-अदृशीत्.
 30 मृश्-अमृक्षत्

31 स्पृश् 6 P. to touch.

1. अस्पर्क्षम्	अस्पर्क्ष	अस्पर्क्षम्
अस्पर्क्षम्	अस्पर्क्ष	अस्पर्क्षम्
2. अस्पर्क्षीः	अस्पर्ष्टम्	अस्पर्ष्ट
अस्पर्क्षीः	अस्पर्ष्टम्	अस्पर्ष्ट
3. अस्पर्क्षीत्	अस्पर्ष्टम्	अस्पर्क्षुः
अस्पर्क्षीत्	अस्पर्ष्टम्	अस्पर्क्षुः

32 अक्ष 1. P. to occupy.

आक्षम्	आक्ष	आक्षम्
आक्षीः	आष्टम्	आष्ट
आक्षीत्	आष्टम्	आक्षुः

33 कृप् 1. P 34 कृप् 6. U. to plough.

1. अक्राक्षम्	अक्राक्ष	अक्राक्षम्	अकृक्षि	अकृक्ष्वहि	अकृक्ष्माहि
अक्राक्षम्	अक्राक्ष	अक्राक्षम्	अकृष्टाः	अकृक्षायाम्	अकृष्ट्वम्
2. अक्राक्षीः	अक्राष्टम्	अक्राष्ट	अकृष्ट	अकृक्षाताम्	अकृक्षत
अक्राक्षीः	अक्राष्टम्	अक्राष्ट			
3. अक्राक्षीत्	अक्राष्टम्	अक्राक्षुः			
अक्राक्षीत्	अक्राष्टम्	अक्राष्टुः			

35 तक्ष 1. P. to make thin.

1. अताक्षम्	अताक्ष	अताक्षम्
2. अताक्षीः	अताष्टम्	अताष्ट
3. अताक्षीत्	अताष्टम्	अताक्षुः

36 त्वक्ष 1. P. to make thin.

1. अत्वाक्षम्	अत्वाक्ष	अत्वाक्षम्
2. अत्वाक्षीः	अत्वाष्टम्	अत्वाष्ट
3. अत्वाक्षीत्	अत्वाष्टम्	अत्वाक्षुः

37 गाह् 1. A. to churn.

38 वृह् 6. P. to kill.

1. अघाक्षि	अघाक्ष्वहि	अघाक्ष्माहि	अताड्क्षम्	अताड्क्ष्व	अताड्क्षम्
2. अगाढाः	अघाक्षायाम्	अघाड्क्षम्	अताड्क्षीः	अताण्डम्	अताण्ड
3. अगाढ	अघाक्षाताम्	अघाक्षत	अताड्क्षीत्	अताण्डम्	अताड्क्षुः

SECTION V.

Fifth Variety *

Terminations

	Pars.			Ātm.		
1. इषम्	इष्व	इष्म	इषि	इष्वहि	इष्महि	
2. ई	इष्टम्	इष्ट	इष्टाः	इषायाम्	इष्मम्	
3. ईत्	इष्टाम्	इष्टुः	इष्ट	इषाताम्	इष्ट	

1. दरिद्रा ■ P. to be poor. 2. ऋ 1. P. to^ogo, to increase.

1. अदरिद्रिषम् अदरिद्रिष्व अदरिद्रिष्म अश्वयिषम् अश्वयिष्व अश्वयिष्म
 2. अदरिद्रिः अदरिद्रिष्टम् अदरिद्रिष्ट अश्वयीः अश्वयिष्टम् अश्वयिष्ट
 3. अदरिद्रिः अदरिद्रिष्टाम् अदरिद्रिष्टुः अश्वयीत् अश्वयिष्टाम् अश्वयिष्टुः

3. डी 1. 4 Ā to fly.

4 शी 2. Ā. to sleep.

1. अडयिषि अडयिष्वहि अडयिष्महि अशयिष्व अशयिष्वहि अशयिष्महि
 2. अडयिष्टाः अडयिषायाम् अडयिष्मम् अशयिष्टाः अशयिषायाम् अशयिष्मम्
 3. अडयिष्ट अडयिषाताम् अडयिष्टुः अशयिष्ट अशयिषाताम् अशयिष्टुः

1. दरिद्रा-मदरिद्रासीत् . 2 अश्वत् अश्विष्यत् .

* All set roots, except such as are not restricted to the forms 1, II, III° VI. and VII, must take this variety

1 दरिद्रातेरार्धभक्तुके विवक्षित धातोपो वाच्यः ॥ लुटि वा ॥ सवि ण्वलि लुटि च न ॥ दरिद्रा drops its final आ before an Ārdhshatuka affix. This आ is retained in the Desiderative and optionally dropped in the Aorist, thus when दरिद्रा retains its आ, it takes the form VI. and when drops it, it takes the form V.

2 ह्यन्तस्त्रयसजाष्टिभ्येदितम् ॥ इमयान्तस्त्रयणादेर्भ्यन्तस्त्रयतेरेदितश्च हृदिर्न स्यादिदादी सिचि । Roots ending in ह, म्, य्, the roots क्षप्, श्रम्, जाष्ट, verbs of the tenth class (see rule 36-39 on page 129), षि and the roots that are distinguished by a mute ए do not take Vriddhi i.e. they take Guna.

3 † In the Ātman-pada the final vowels and the penultimate short ones take guna.

5 ऊर्णु 2. P. Ā. to cover.

- 1 और्णाविषम् और्णाविष्व और्णाविष्म और्णाविषम् और्णाविष्व और्णाविष्म
 2. और्णावी और्णाविष्टम् और्णाविष्ट और्णावी और्णाविष्टम् और्णाविष्ट
 3. और्णावीत् और्णाविष्टाम् और्णाविष्टुः और्णावीत् और्णाविष्टाम् और्णाविष्टुः

Ātmanepada.

1. और्णुविषम् और्णुविष्व और्णुविष्म और्णुविषि और्णुविष्वहि और्णुविष्महि
 2. और्णुवी और्णुविष्टम् और्णुविष्ट और्णुविषि और्णुविष्वहि और्णुविष्महि
 और्णुविष्टाः और्णुविषायाम् और्णुविष्वम्-
 3. और्णुवीत् और्णुविष्टाम् और्णुविष्टुः
 और्णुविष्टाः और्णुविषायाम् और्णुविष्वम्-
 और्णुविष्ट और्णुविषायाम् और्णुविष्वम्
 और्णुविष्ट और्णुविषायाम् और्णुविष्वम्

7 क्षु 2. P. to 8 तु 2. P.

6 क्षु 2. P. to sneeze.

1. अक्षानिषम् अक्षानिष्व अक्षानिष्म अक्षानिषम् अक्षानिष्व
 2. अक्षानीः अक्षानिष्टम् अक्षानिष्ट अक्षानीः अक्षानिष्टम् अक्षानिष्ट
 3. अक्षानीत् अक्षानिष्टाम् अक्षानिष्टुः अक्षानीत् अक्षानिष्टाम् अक्षानिष्टुः

9 यु 2. P. to mix; 10 रु 2. P. to separate. 11 रु 1. Ā. to go, to kill. 12 तु 2. P. to ooze.

1. अयाविषम् अरानिषम् अरानिषि अस्ताविषम्
 2. अयावीः अरावी अरविष्टाः अस्तावीः
 3. अयावीत् अरावीत् अरविष्ट अस्तावीत्

12 तु with ३ Ā. प्रास्नोष्ट.

5 †, a, b, § (ch III. V. 6 *) † ऊर्णोतेर्विभाषा ॥ ऊर्णोतेर्वी वृद्धिः स्यात्.
 लादी विधि सार्वधातुके । The root ऊर्णु takes Vriddhi optionally in the
 Parasmaipada.

॥ सिचिर्द्वि परस्मैपदेषु ॥ इमन्तादृश्य शब्द स्यात्परस्मैपदेषु सिचि । Vriddhi is
 substituted for the final इ, उ, ऋ, and ऐ short or long, in the Parasmaipada.

13 लृ 2. P. A. to praise.

1. अस्ताविपम्	अस्ताविष्व	अस्ताविष्म	अस्ताविपम्
2. अस्तावां:	अस्ताविष्टम्	अस्ताविष्ट	अस्तावी:
3. अस्तावीत्	अस्ताविष्टाम्	अस्ताविपुः	अस्तावीत्

14 लृ 5 P. to extract Sōma juice.

15 धृ 5. 9. P. A. to shake.

1. अधाविपम्	अधाविष्व	अधाविष्म	अधविपि	अधविष्वहि	अधविष्महि
2. अधावी:	अधाविष्टम्	अधाविष्ट	अधविष्टाः	अधविपाथाम्	अधविष्वम्-ङ्म्
3. अधावीत्	अधाविष्टाम्	अधाविपुः	अधविष्ट	अधविपाताम्	अधविपत

16 धृ 6. P. to Shake

1 अधुविपम्
2 अधुवी:
3 अधुवीत्

17 नृ 6. P. to praise

अनुविपम्
अनुवी:
अनुवीत्

18 पू 9. P. Â. to purify

अपाविपम्	अपविपि
अपावी:	अपविष्टाः
अपावीत्	अपविष्ट

19 सू 2. 4. A. to give birth to.

1. असविपि
2. असविष्टाः
3. असनिष्ट

20 जागृ 2. P. to be awake.

अजागरिपम्
अजागरी:
अजागरीत्

21 स्तृ. 5. A. to cover.

अस्तरिपि
अस्तरिष्टाः
अस्तरिष्ट

22 लृ 1. P. to sound.

1. अस्वारिपम्
2. अस्वारी:
3. अस्वारीत्

23 वृ 3. 9. P. A. to choose Par

अवारिपम्	अवारिष्व	अवारिष्म
अवारी:	अवारिष्टम्	अवारिष्ट
अवारीत्	अवारिष्टाम्	अवारिपुः

13 लृ Â. अस्तोष्ट 14 Â अस्तोष्ट. 15 2. P. अस्तावीत् I. P. अस्तावीत् अस्तो-
षात्. 16 धृ Â अधोष्ट. 19. अलोष्ट. धृ 6. P. असावीत्. 21. अस्तावीत्-अस्तुत-
22 अस्वारीत्. 23 अवृत्.

14 (Chap. IV. 4 18.) 20 (chap III 4. 11.)

23 24 सिचिचपरस्मैपदेषु ॥ अत्र वृत् इत्ये दीर्घो न । In the case of the root वृ 3. 9. and that of the verbs ending in long च्, the intermediate इ is not lengthened before the Parasmaupada terminations of this variety (exception to the following rule वृतोवा.)

Atm.

1. अवरीषिः	अवरिष्वहि	अवरिष्माहि
अवरीषि	अवरीष्वहि	अवरीष्माहि
2. अवरीष्टाः	अवरिषाथाम्	अवरिषाम्-द्वम्
अवरीष्टाः	अवरीषाथाम्	अवरीष्वाम्-द्वम्
3. अवरीष्ट	अवरिषाताम्	अवरिषत
अवरीष्ट	अवरीषाताम्	अवरीषत

24 वृ 9 P. Ā to choose

25. लृ 9 P. Ā to cover

1. अवरीषम् अवरीषि अवरीषे	अस्तारिषम् अस्तारिष्व अस्तारिष्म
2. अवरीः अवरीष्टाः अवरीष्टाः	अस्तारीः अस्तारिष्टम् अस्तारिष्ट
3. अवरीत् अवरीष्ट अवरीष्ट	अस्तारीत् अस्तारिष्टाम् अस्तारिषुः

Atm.

26 गद् 1.P. to Speak

1. अस्तारिषि अस्तारिष्वहि अस्तारिष्माहि	अगादिषम् अगादिष्व अगादिष्म
अस्तारीषि अस्तारीष्वहि अस्तारीष्माहि	अगादिषम् अगादिष्व अगादिष्म
2. अस्तारिष्टाः अस्तारिषाथाम् अस्तारिष्वाम्-द्वम्	अगदीः अगदिष्टम् अगदिष्ट
अस्तारीष्टाः अस्तारीषाथाम् अस्तारीष्वाम्-द्वम्	अगदीः अगदिष्टम् अगदिष्ट
3. अस्तारिष्ट अस्तारिषाताम् अस्तारिषत	अगदीत् अगदिष्टाम् अगदिषुः
अस्तारीष्ट अस्तारीषाताम् अस्तारीषत	अगदीत् अगदिष्टाम् अगदिषुः

27 वद् 1.P. to speak

28 वज् 1.P. to go

29 चर् 1.P. to go

30 फल् 1.P. to result

1. अवादिषम् अवानिषम्	अचारिषम् अफालिषम्
2. अवादीः अवानीः	अचरीः अफालीः
3. अवादीत् अवानीत्	अचारीत् अफालीत्

24 अवृष्टे 24 अस्तीष्टे.

इ वृतोवा ॥ वृद्धन्मभ्यादन्तामेवो दीर्घो वा स्यात् तु णिदि । इ ॥ optionally lengthened in the verb वृ 5. P. Ā 9 Ā. and in such roots as end in long ऋ before the Ardbhadhataka terminations except those of the Perfect.

26 अतोहलदिलघोः ॥ हलदिलघोकारस्य इडादौ परस्मैपदेषु सिचि वृद्धिर्वा स्यात् । Roots, beginning with a consonant and having an अ in them, not provisionally long take Vraddhi optionally.

27-28 वेदवज्रहलन्तस्याचः ॥ वेदवज्रहलन्तस्य चाङ्मयाचः स्यानेवृद्धिः स्यात्तिचिपरस्मैपदेषु । The radical vowel of वद् and वज् (and of roots ending in a consonant in the fourth form) take Vraddhi necessarily in the Parasmaipada.

29-30 अतोहलन्तस्य ॥ हरति ह्रस्वपठ्यम् । अतः समीपं चीरति तदन्तस्याह्रस्वतो

31 कम् 1 P. to walk.	32 व्यम् 1. P. A. to go.	33 ग्रह् 9. P. A. to take
1. अकामिपम्	अव्ययिपम्	अग्रहीपम्
2. अकमोः	अव्ययीः	अग्रहीः
3. अकमीत्	अव्ययीन्	अग्रहीत्
34. क्षण् 8. P. A. to kill.		35 श्वस् 2. P. to breathe.
1. अक्षणिपम्	अक्षणिपि	अश्वसिपम्
2. अक्षणीः	अक्षणिष्ठाः—अक्षया *	अश्वसी
3. अक्षणीत्	अक्षणिष्ट —अक्षत	अश्वसीत्
36 ऊनय (ऊनयति ते from ऊन् 10. P. A. to lessen.)		37 ध्वन् 10 P. A. to produce sound.
1. औनयिपम्	औनयिपि	अध्वनयिपम्
2. औनयी	औनयिष्ठाः	अध्वनयी
3. औनयीत्	औनयिष्ट	अध्वनयीत्
38 एलप् (इल् 10. P. A. to throw.)		39 अर्द 10 P A. to kill.
1. ऐलयिपम्	ऐलयिपि	आर्दयिपम्
2. ऐलयी	ऐलयिष्ठाः	आर्दयी
3. ऐलयीत्	ऐलयिष्ट	आर्दयीत्

31 इम् A. अकस्त

बुद्धिः स्वात्परस्मैपदपरे निचि । Roots ending in *ल्* or *र* immediately preceded by *अ* take Vriddhi necessarily in the Parasmaipada

33 ग्रहोऽलिङ्दीर्घः ॥ एषाच्चा ग्रहेर्विद्धितस्येदो दीर्घः स्थाप्रतु लिटि । The intermediate *इ* in the case of the root ग्रह् is lengthened before Ardhadhatuka terminations except those of the Perfect

34 * तनादिभ्यस्तथासो. ॥ तनादे सिचो धा लुक् स्यात्तथासो परत । थासा साहचर्यो देकवचनं तशब्दो गृह्यते । *Tha* तन्, सन्, यन्, शिन्, ऋन्, तृन्, घृन्, वन्, and

मन् substitute optionally त् and थास् for the terminations इष्ट् अर्त् इष्टा, in the third and second pers. sing. Atmae, they, then, drop their nasal (ch XIII Sect I 10 & 91—105)

36—39 नोनयतिध्वनयत्येलयत्यर्दयतिभ्यः ॥ एभ्यश्चेश्वद् न स्यात् । The roots ऊन्, ध्वन् to produce sound इल् and अर्द to kill (all of the tenth class) do not take the form III : as they take the form V in the Veda. Ancient grammarians allow this exception to be optional in common speech too.

40 हस् 1. P. to laugh;
to smile.

1. अहसिषम्
2. अहसीः
3. अहसीत्

हन् Ṭ.

1. अवधिपि अवधिष्वहि अवधिष्महि
2. अवधिष्ठाः अवधिषाथाम् अरधिष्वम्
3. अवधिष्ट अवधिषाताम् अवधिषत्

41 हन् 2. P. to kill.

अवधिषम्*	अवधिष्व	अवधिष्म
अवधीः	अवधिष्टम्	अरधिष्ट
अवधीत्	अवधिष्टाम्	अवधिषुः

42 कुप् 9. P. to tear.

1. अवधिपि अवधिष्वहि अवधिष्महि
2. अवधिष्ठाः अवधिषाथाम् अरधिष्वम्
3. अवधिष्ट अवधिषाताम् अवधिषत्

अकोपिषम्
अकोपी.
अकोपीत्

43 सिष् 1. P. to go.

1. असेधिषम्
2. असेधीः
3. असेधीत्

44 अश् 9. P. to eat.

- आशिषम्
- आशीः
- आशीत्

45 क्लिप् 4. Ṭ. to be afflicted.

- अक्लेशिपि
- अक्लेशिष्ठाः
- अक्लेशिष्ट

46 तृह् 7. P. to kill.

- अतर्हिषम्
- अतर्हीः
- अतर्हीत्

47 बृह् 1. P. to grow.

1. अबर्हिषम्
2. अबर्हीः
3. अबर्हीत्

48 तन् 8. P. Ṭ. to stretch.

अतानिषम्	}	अतानिपि
अतनिषम्		
अतानीः		अतनिष्ठाः
अतनीः		अतथाः
अतानीत्		अतनिष्ट
अतनीत्		अतत

41 हन् Ṭ. आहत 42 कुप् with निर् निरकोपीत्, निरकुषत्.

अध्वनयीत्, आर्दयीत् The regular forms of these roots are औननद्, अदध्वनैल्लिन् and आर्दिदन्.

41 लुङिच (a) आत्मनेपदेष्वन्यतरस्याम् ॥ हने वधादेशो वा लुङ्यात्मनेपदेषु । (वध् is necessarily substituted for हन् in the Parasmaipada and optionally in the Atmanepada (Sect 4 24) The substitute वध् takes the fifth vowel and its penultimate of is not optionally lengthened)

41 * अनिवच्योद्य ॥ अनयोस्तथाया वृद्धिर्न स्यादिति जिनि कृति च । जन् । वध् do not lengthen their penultimate vowel before the substitute इ (Sect 4 25) अवधि

42 The penultimate इ, उ, ऋ or ए take Guṇa in the Parasmaipada.

49 मन् 8. P. Â. to give.		50 क्षिण 8. F. A. to kill.	
1. असानिपम्	} असनिषि	अक्षेणिपम्	अक्षेणिषि
असनिपम्			
2. असानी.	असनिष्ठा.	अक्षेणी.	{ अक्षेणिष्ठा :
असनी	असाथा †		
3. असानीत्	असनिष्ट	अक्षेणीत्	{ अक्षेणिष्ट
असनीत्	असात		
51 ऋण् 8. P.	ऋण् Â.	52 तृण् 8. P.	तृण् Â. to eat.
to go			
1. आर्णिपम्	आर्णिषि	अतर्णिपम्	अतर्णिषि
2. आर्णा	{ आर्णिष्ठा	अतर्णा	{ अतर्णिष्ठा :
3. आर्णीत्	{ आर्णिष्ट	अतर्णीत्	{ अतर्णिष्ट
	आर्त		अतर्त
53 घृण् 8. P. Â. to shine.			
1. अघर्णिपम्	अघर्णिषि		
2. अघर्णी	अघर्णिष्ठा		
	अघर्था		
3. अघर्णीत्	अघर्णिष्ट		
	अघर्त		
54 वन् 8. P. Â. to beg.		55 मन् 8. Â. to think.	
1. अवनिपम्	{ अवनिषि	अमनिषि	
अवानिपम्			
2. अवर्ना	{ अवानेष्ठा	अमनिष्ठा	
अवानी		अमथा	
3. अवर्नात्	{ अवनिष्ट	अमनिष्ट	
अवर्नात्		अमत	

49 जनसनसर्ना सञ्जलो ॥ एषामाकरोन्तादेशः स्याज्जलादीकृति जलादी कृति च ।

भा is substituted for the final of these verbs before the ए of the desiderative, immediately preceded by any consonant except a nasal or a semi-vowel and before the weak terminations beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel.

56 दीप् 4. Ā to shine.	57. *जन् 4. A. to be produced.	58 पू 4. Ā to satisfy.	59 ताय् 1. Ā. to spread; to protect.	60 प्याय् 1. Ā. to grow.
------------------------------	--------------------------------------	------------------------------	---	-----------------------------

1. अदीपिपि	अजनिपि	अपूरिपि	अतायिपि	अप्यायिपि
2. अदीपिष्ठाः	अजनिष्ठाः	अपूरिष्ठाः	अतायिष्ठाः	अप्यायिष्ठाः
3. अदीपिष्ट } अदीपि }	अजनिष्ट } अजाने }	अपूरिष्ट } अपूरि }	अतायिष्ट } अनायि }	अप्यायिष्ट } अप्यायि }

61 वृष् 1. P. Ā. to know.	62 विज् 6. Ā. and 7. P. to fear or tremble.	63 तञ्च् 7. P. to contract.
------------------------------	--	--------------------------------

1. अवोधिषम्	अवोधिपि	अविजिषम्	अविनिपि	अतञ्चिषम्
2. अवोधीः	अवोधिष्ठा	अविजीः	अविनिष्ठाः	अतञ्चीः
3. अवोधीत्	अवोधिष्ट	अविनीत्	अविनिष्ट	अतञ्चीत्

64 व्रश् 6. P. to cut.	65 अञ्ज् 7. P. to make clear, to anoint, to be beautiful, to go.	66 मृज् 2 and 1. P. to purify.
---------------------------	---	-----------------------------------

1. अव्रश्चिषम्	आञ्जिषम्	अमार्जिषम्
2. अव्रशीः	आञ्जीः	अमार्जीः
3. अव्रशीत्	आञ्जीत्	अमार्जीत्

67 स्यन्द् 1. A. to ooze.	68 सिष् 1. P. to command, to do an auspicious act.	69 कृष् 1. A. to be able.
------------------------------	--	------------------------------

1. अस्यन्दिपि	असेधिषम्	अकल्पिपि
2. अस्यन्दिष्ठाः	असेधीः	अकल्पिष्ठाः
3. अस्यन्दिष्ट	असेधीत्	अकल्पिष्ट

63 अतादीत् तञ्च् 1. P. अतञ्चीत्. 64 अत्राधात्. 66 अनादीत् 10 U.
अममार्जत्-त, अमीमृजत्-त. 67 अस्यदत्, अस्यन्त. 68 असेत्तान् 4. P, असिषत्.

69 अकृषत्, अकृष

* see note 41. 41 * Page 130 56 to 60 (ch IV.4 32 *) 63 to 92
These are wet roots 65 अञ्जः सिचि ॥ अञ्जेः निचो नित्यमिद् स्यात्.
अञ्ज् takes इ necessarily in the Aorist.

70 गुप् 1. P. to protect. अगोपायिपम् अगोपिपम् अगोपायी अगोपी अगोपायीत् अगोपात्	71 तृप् 4. P. to be satisfied. अतर्पिपम् अतर्पी अतर्पीत्	72. त्रप् 1. A. to be ashamed. अत्रपिपि अत्रपिष्टाः अत्रपिष्ट
73 दृप् 4. P. to be glad, to be proud. 1. अदर्पिपम् 2. अदर्पी 3. अदर्पीत्	74 क्षम् 1. A. to endure अक्षमिपि अक्षमिष्टा अक्षमिष्ट	75 अश् 5. A. to pervade. आशिपि आशिष्टा आशिष्ट
76 क्लिप् 9. P. to oppose, to afflict. 1. अक्लेशिपम् 2. अक्लेशी 3. अक्लेशीत्	77 अक्ष् 1. P. to occupy. आक्षिपम् आक्षी आक्षीत्	78 कुप् with निर् 9. P. to tear, to expell. निरकोपिपम् निरकोषी निरकोषीत्
79 तक्ष् 1. P. to make thin. 1. अतक्षिपम् 2. अतक्षी 3. अतक्षीत्	80 त्वक्ष् 1 P. to make thin. अत्वक्षिपम् अत्वक्षी अत्वक्षीत्	81 गाह् 1. A. to churn. अगाहिपि अगाहिष्टाः अगाहिष्ट
82 गुह् 1. P. A. to cover. 1. अगूहिपम् 2. अगूही 3. अगूहीत्	अगूहिपि अगूहिष्टा अगूहिष्ट	83 गृह् 1. A. to take. अगर्हिपि अगर्हिष्टाः अगर्हिष्ट
70 अगोप्त अदाप्सीत्, अद्राप्सीत्. 77 आष्ट 80 अत्वाक्षीत्	71 अतृपत्, अताप्सीत्, अनाप्सीत् 74 अक्षस्त 4 P, अक्षमत 79 अताप्तात् 1 P 82 अघुसत्, अघुसत, अगूढ.	72 अनप्त 75 आष्ट 76 अद्रिक्षत्. अतक्षीत्. 83 अष्टसत

84 वृह् 6. P.
to kill.

1. अतर्हिषम्
2. अतर्ही.
3. अतर्हीत्

87 वृह् 6 P to work.

1. अवर्हिषम्
2. अवर्ही
3. अवर्हात्

90 विप् 1 P.
to sprinkle

1. अवेपिषम्
2. अवेपी.
3. अवेपीत्

85 तृह् 6. P.
to kill

अतृहिषम्
अतृहो
अतृहीत्

88 स्तृह् 6 P to kill.

अस्तर्हिषम्
अस्तर्ही-
अस्तर्हीत्

91 शक् 4 Ā.
to be able.

अशकिपि
अशकिष्ठा
अशकिष्ट

86 बृह् 6 P. to
work.

अवर्हिषम्
अवर्ही.
अवर्हीत्

89 विद् ॥ Ā.

अवेदिपि
अवेदिष्ठा
अवेदिष्ट

92 शिप् 1 P.
to kill

अशेषिषम्
अशेषी
अशेषीत्

SECTION VI.

Sixth variety (only Parasmaipadī)

Termination.

S	D	P
1. सिपम्	सिष्व	सिष्व
2. सी	सिष्टम्	सिष्ट
3. सीत्	सिष्टम्	सिष्टु

* The following roots belong to this variety and the last seven do it optionally

आदन्ताश्च मिनोतिश्च मीनात्येदैपरा नमि ।

यमि पर्याङ्ग्युपादिस्तु रामिश्चैषा समागमः ॥

84 अतृहत्	86 अवर्हत् 1 P	अवर्हत्-अवर्हीत्	87 अवृहत्	88 अस्तृहत्
89 अविष्ट ॥ अविदत्,	91 अशक् P	अशक्त,	92 आशिक्षत्	

* यमृमनमातोसन्व ॥ एषां शक् स्यादेव्य शिच इद् स्यात्परस्मैपदेषु । The roots यम्, रम् and नम् and all roots ending in ङी take this variety in the Parasmaipada. The roots ending in ङी which are restricted to the first, second and third varieties do not take this variety. Roots ending in ए, ऐ, and आ are to be considered as roots ending in ङी

सिचश्चेद् लुङि नित्य स्याजिजप्रतिश्च छयतिस्तथा ।
 ददिद्वा धयतिश्चाथ लोनातिश्च श्यतिस्त्यती ॥ २ ॥
 सप्ताना सक् सिचश्चेद्वा परस्मैपदिना लुङि ॥

1 या 2. P. to go.

2 मि 5 P.

3 मी 9 P.

1. अयासिपम्	अयासिष्व	अयासिष्म	अमासिपम्	अमासिष्व	अमासिष्म
2. अयासी	अयासिष्टम्	अयासिष्ट	अमासी	अमासिष्टम्	अमासिष्ट
3. अयासीन्	अयासिष्टाम्	अयासिषु.	अमासीत्	अमासिष्टाम्	अमासिषु.

* 4 वे 1. P. to weave

5. गै 1. P. to sing.

1. अवासिपम्	अवासिष्व	अवासिष्म	अगासिपम्	अगासिष्व	अगासिष्म
2. अवासी	अवासिष्टम्	अवासिष्ट	अगासी	अगामिष्टम्	अगासिष्ट
3. अवासीत्	अवासिष्टाम्	अवासिषु	अगासीत्	अगासिष्टाम्	अगासिषु.

6 नम् 1. P.

7 यम् 1. P.

8 रम् with वि 1. P.

1. अनसिपम्	अयसिपम्	व्यरसिपम्
2. अनसी.	अयसी	व्यरसी
3. अनसीत्	अयसीत्	व्यरसीत्

9 मा 1. P.

10 छे 4. P.

11 दरिद्वा 2 P.

1. अग्रासिपम्	अच्छासिपम्	अदरिद्रासिपम्
2. अग्रासी	अच्छासी.	अदरिद्रासा
3. अग्रासीत्	अच्छासीत्	अदरिद्रासीत्

12 धे 1 P.

13 ली 9 P.

14 शो 4 P.

15 सो 4 P.

1. अधासिपम्	अलासिपम्	अशासिपम्	असासिपम्
2. अधासी	अलासी	अशासी	असासी
3. अधासीत्	अलासात्	अशासीत्	असासीत्

2 ऌ अमास्त 4 वे 1 A अवास्त, 7 यम् 1 A उदायत्, उपायत् उपा-
 यस्त 8 रम् 1 A अरस्त 9 अघात् 10 अच्छात् 11 अदरिद्रात् 12 अधाद्.
 अदधत् 13 अलैयात् 4 A. अलेष्ट, अलास्त. 14 अशात्. 15 अवात्.

* व्ये 1 P to cover should be similarly conjugated.

6. लिश् 1 A. to decrease.	7. विश् 6 P. to enter.	8. विष् 1. P. A. to shine, to glitter.
1. अलिक्षि	अविक्षम्	अविक्षम् अविक्षि
2. अलिक्षथाः	अविक्ष	अविक्षः अविक्षथाः
3. अलिक्षत्	अविक्षत्	अविक्षत् अविक्षत्
9. द्विप् 2. P. A. to hate; to dislike.	10. विप् 9. P. to separate	11. विप् 3 A. to perjure.
1. अद्विक्षम्	अद्विक्षि	अविक्षि
2. अद्विक्ष.	अद्विक्षथाः	अविक्षथाः
3. अद्विक्षत्	अद्विक्षत्	अविक्षत्
12. शिप् 1. P. to leave a residue.	13. शिष् 4 P. to embrace.	14. दिह् 2. P. A. to anoint.
1. अशिक्षम्	अशिक्षम्	अधिक्षम् अधिक्षान अधिक्षाम
2. अशिक्ष.	अशिक्ष	अधिक्ष अधिक्षतम् अधिक्षन्
3. अशिक्षत्	अशिक्षत्	अधिक्षत् अधिक्षताम् अधिक्षन्
		15. दुह् 2. P. A. to milk. P
	A	
1. अधिक्षि	अधिक्षायाहि अधिक्षामहि अदिहहि *	अधुक्षम् अधुक्षान अधुक्षाम
2. अधिक्षथा	अधिक्षायाम् अधिक्षध्वम् आदग्ना अधिगध्वम्	अधुक्ष. अधुक्षतम् अधुक्षत
3. अधिक्षत	अधिक्षाताम् अधिक्षन्त	अधुक्षत् अधुक्षताम् अधुक्षन्
अदिग्ध		

11 विप् 3 P अविषत्, विप् 1 P to sprinkle अवेपीत्, अनिषत् 12 विप् 7 P अशिषत्, शिप् 1. P. to kill अक्षेपात्, अशिषत्. 13 शिष् 1. P. to burn अक्षेपीत् 1 P to allure अश्विषत् 15 दुह् 1 P to milk अदुहत्, अक्षेहीत्.

14-15° दुग्गदुग्दिहृदिहृडामामेणदेदन्त्ये ॥ एषा षस्य दुग्गा स्यादन्त्ये वाटि । The roots दुह्, दिह्, मिह् and युह् when followed by the *Ātmanepada* terminations beginning with a consonant of the identical class drop *g* optionally in this variety the terminations which begin with a dental consonant are वादि, धाम्, भ्वम् and व

	A.		
1. अधुक्षि	अधुक्षावहि अदुहहि*	}	अधुक्षामहि
2. अधुक्षथा अदुग्धा	अधुक्षायाम्		अधुक्षध्वम् अधुग्वम्
3. अधुक्षत. अदुग्ध	अधुक्षाताम्		अधुक्षन्त
16 मिह् 1. P. to sprinkle	17 रह् 1. P. to grow from seed	18 लिह् 2. P. A. to taste; to lick	
1. अमिक्षम्	अरक्षम्	अलिक्षम्	अलिक्षाव
2. अमिक्ष	अरक्ष	अलिक्ष	अलिक्षतम्
3. अमिक्षत्	अरक्षत्	अलिक्षत्	अलिक्षताम्
	A.		
1. अलिक्षि	अलिक्षारहि अलिहहि*		अलिक्षामहि
2. अलिक्षथा अलीढा	अलिक्षायाम्		अलिक्षध्वम् अलीङ्गम्
3. अलिक्षत अलीढ	अलिक्षाताम्		अलिक्षन्त

The following fourteen roots take the Seventh variety optionally

लुङि कस्योगिनो वैते क्लिश्नातिथ मृशे स्पृशे ।
निष्पुपि कर्पति वृषि विषि भेके क्षिपिर्हता ॥
गुह्निगृही तृह्निगृही तृह्निस्तृही चतुर्दश

1. क्षि 9 P. to distress	2. मृश् 6 P to consider.	3. स्पृश् 6 P to touch	4. फृश् with निर 9. P. to tear
1. अक्षिम्	अमृक्षम्	अस्पृक्षम्	निरफृक्षम्
2. अक्षिः	अमृक्ष	अस्पृक्ष	निरफृक्ष
3. अक्षिन्	अमृक्षत्	अस्पृक्षत्	निरफृक्षत्

1 क्षि-अक्षीद् 1 क्षि 4 A अक्षेक्षिष्ट 2 अमाक्षीत्, अमाक्षीत्. 3 अस्पृक्षीत्
अस्पाक्षत् 4 निरफृक्षीत्.

5 कृप् 1. P. to draw.	6. कृप् 6. P. Â. to plough.	7. विप् 1. P. to sprinkle.
1. अकृक्षम्	अकृक्षि	अविक्षम्
2. अकृक्षः	अकृक्षयाः	अविक्षः
3. अकृक्षत्	अकृक्षत्	अविक्षत्

8. शिप् 1. P. to kill.

9 गुह् 1. P. Â. to hide.

1. अशिक्षम्	अघुक्षम्	अघुक्षाव	अघुक्षाम
2. अशिक्षः	अघुक्षः	अघुक्षतम्	अघुक्षत
3. अशिक्षत्	अघुक्षत्	अघुक्षताम्	अघुक्षन्

10. गृह् 1. Â.
to take.

1. अघृक्षि	अघुक्षावहि	अघुक्षामहि	अघृक्षि
	अगृहहि*		
2. अघुक्षयाः	अघुक्षायाम्	अघुक्षध्वम्	अघृक्षयाः
अगृदाः		अगृह्णम्	
3. अघुक्षत	अघुक्षाताम्	अघुक्षन्त	अघृक्षत
अगृह			

11 तृह् 6. P. to kill. 12 वृह् 6. P. to work. 13 वृह् 6. P. to work. 14 स्तृह् 6. P. to kill.

1. अतृक्षम्	अमृक्षम्	अवृक्षम्	अस्तृक्षम्
2. अतृक्षः	अमृक्षः	अवृक्षः	अस्तृक्षः
3. अतृक्षत्	अमृक्षत्	अवृक्षत्	अस्तृक्षत्

5, 6 P. अकाक्षीत्, अकाक्षीत् Â. अकृष्ट. 7 अवेपीत्. 8 अरोपीत्. 9 अगृहीत्. अगृहीष्ट. 10 अगृहीष्ट. 11. अतर्हीत् तृह् 7. P. अतर्हीत् 12. अवर्हीत् वृह् 1. P. अवर्हीत् वृह् 1. P. अवर्हत् अवर्हीत्. 13. अवर्हीत्. 14. अस्तर्हीत्

CHAPTER V.

Periphrastic future, future and conditional.

SECTION I.

Periphrastic Future

‡ Terminations

	Par			Âtm.		
	S	D	P	S	D	P.
1. तास्मि	तास्व	तास्म	ताहे	तास्वहे	तास्महे	
2. तासि	तास्य.	तास्य	तासे	तासाथे	तास्ये	
3. ता	तारौ	तार	तारौ	तारौ	तार	

1 दा 3 P. Â. to give

1. दातास्मि	दातास्व	दातास्म	दाताहे	दातास्वहे	दातास्महे
2. दातासि	दातास्य.	दातास्य	दातासे	दातामाथे	दातास्ये
3. दाता	दातारौ	दातार	दाता	दातारौ	दातार

2 दरिद्रा 2 P. 3 ई 2 P. 4 ई with अधि 2 Â. 5 चि. 6. P. Â.

to be poor.	to go.	to study.	to collect.
1. दरिद्रतास्मि	एतास्मि	अप्येताहे	चेतास्मि चेताहे
2. दरिद्रतासि	एतासि	अप्येतासे	चेतासि चेतासे
3. दरिद्रता.	एता	अप्येता	चेता चेता.

6. मि 5 P. A. 7 श्रि 1 P. A. 8 धि 1 P. 9. डी 1 4 Â.

to throw.	to serve	to grow.	to fly.
P. Â.	P. Â.		
1. मातास्मि	माताहे	श्रयितास्मि	श्रयिताहे
2. मातासि	मातासे	श्रयितासि	श्रयितासे
3. माता	माता	श्रयिता	श्रयिता

‡ To the terminations ई is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set ई is forbidden after ant roots

2 (Ch III 29 †) and (Ch IV 5 1)

3 kind ई उ, ऋ, short or long in the penultimate short ई उ, ऋ, and

६ take gu a before the terminal ms of the Periphrastic Future

(Ch III 5 46 47)

7-8-9-11 are set roots.

10 दी 4 A. 11 नी 1 P Â. 12 मी 9 P Â. 13 टी 9 P
to perish. to lead to kill to adhere to.

1. दाताहे नेतास्मि नेताहे मातास्मि माताहे छातास्मि छेतास्मि
2. दातासे नेतासि नेतासे मातासि मातासे छातासि छेतासि
3. दाता नेता नेता माता माता छाता छेता

14 टी 4 Â 15 शी 2 A. 16 ऊर्णु 2 P A. to cover.
to adhere to to lie down. P. Â.

1. छाताहे-छेताहे शयिताहे * ऊर्णुवितास्मि ऊर्णुविताहे
2. छातासे छेतासे शयितासे ऊर्णुवितास्मि ऊर्णुविताहे
3. छाता छेता शयिता ऊर्णुवितासि ऊर्णुवितासे
ऊर्णुवितासि ऊर्णुवितासे
ऊर्णुविता ऊर्णुविता
ऊर्णुविता ऊर्णुविता

17 कु 6 Â. 18 नु 2 P 19 श्रु 1 P. 20 श्रु with समू
to sound to praise to hear 1 A
1. कुताहे ननितास्मि श्रोतास्मि सश्रोताहे
2. कुतासे ननितासि श्रोतासि सश्रोतासे
3. कुता नविता श्रोता सश्रोता

21 सु 2 P. 22 सु with 23 धू 5 9 P. Â.
to ooze प्र 2. Â. to shake. P. Â.
1. स्ननितास्मि प्रस्नोताहे धवितास्मि धोतास्मि धविताहे धोताहे
2. स्नवितासि प्रस्नोतासे धवितासि- धोतासि धवितासे धोतासे
3. स्ननिता प्रस्नोता धविता धोता

10—12 (chap III 5—46—47) 15 This is a set root.
13—14 (ch III 5 50)
16° (cl III 5. 6 *) 22 (ch IV 4 20)
17 (ch. IV 4 10 b) 23—7 These are wet roots.

24 धृ 6 P. 25 नृ 6. P. 26 मृ 1. P. 27 सृ 2. 4 Â. 28 कृ 8. P.
 to shake. to praise. to be. to give birth. Â to do.

P. Â.

1. धुवितास्मि	नुवितास्मि	भवितास्मि	सविताहे-सोताहे	कर्तास्मि कर्ताहे
2. धुवितासि	नुवितासि	भवितासि	सवितासे सोतासे	कर्तासि कर्तासे
3. धुविता	नुविता	भविता	सविता-सोता	कर्ता कर्ता

29 जागृ 2. P. 30 वृ 5. P. Â. 9. Â. to choose. 31 स्तृ 1. P.
 to be awake. P. A. to sound.

1. जागरितास्मि	वरितास्मि-वरीतास्मि	वरिताहे-वरीताहे	स्वर्तास्मि-स्वरितास्मि
2. जागरितासि	वरितासि वरीतासि	वरितासे-वरीतासे	स्वर्तासि स्वरितासि
3. जागरिता	वरिता-वरीता	वरिता-वरीता	स्वर्ता-स्वरिता

32 वृ 9. P. Â. to choose.

33 दे 1. Â. 34 दो 4. P.
 to protect. to cut.

P

Â

1. वरितास्मि-वरीतास्मि	वरिताहे वरीताहे	दाताहे	दातास्मि
2. वरितासि वरीतासि	वरितासे-वरीतासे	दातासे	दातासि
3. वरिता-वरीता	वरिता-वरीता	दाता	दाता

35 गे 1. P. 36 त्रे 1. Â. 37 शक् 5. P. 38 पृच् 1 P. Â.
 to sing. to protect. to be able. to cook.

1. गातास्मि	घ्राताहे	शक्तास्मि	पक्तास्मि	पक्ताहे
2. गातासि	घ्रातासे	शक्तासि	पक्तासि	पक्तासे
3. गाता	घ्राता	शक्ता	पक्ता	पक्ता

39 प्रष्ट् 6. P. 40 त्यज् 1. P. 41 भ्रष्ट् 6. P. Â.
 to ask. to abandon. to fry. P. Â.

1. प्रष्टास्मि	त्यक्तास्मि	भ्रष्टास्मि-भ्रष्टास्मि	भ्रष्टाहे-भ्रष्टाहे
2. प्रष्टासि	त्यक्तासि	भ्रष्टासि-भ्रष्टासि	भ्रष्टासे-भ्रष्टासे
3. प्रष्टा	त्यक्ता	भ्रष्टा-भ्रष्टा	भ्रष्टा-भ्रष्टा

24-25 (ch. IV. 4 10 b) 31 This is a wet root.

30-32 (ch. IV. 5 23 §)

33 to 36 (ch. III. 5 35)

39 (ch. III. 2 & 4) 41 (ch. III. 2 14)

मस् 6. P. to purify	43 यज् 1. P. A. to worship	44 सृज् 4. A' 6. P. to abandon
मङ्क्तास्मि	यथास्मि	स्रथास्मि
मङ्क्तासि	यथासि	स्रथासि
मङ्क्ता	यथा	स्रथा
5 अद् 2. P. to eat	46 पद् 4. A. to go	47 क्रुध 4. P. to be angry
1. अत्तास्मि	पत्ताहे	बन्द्वास्मि
2. अत्तासि	पत्तासे	बन्द्वासि
3. अत्ता	पत्ता	बन्द्वा
49 मन् 4. A. to think	50 आप् 5. P. to obtain	51 सृप् 1. P. to move.
1. मन्ताहे	आप्तास्मि	सर्तास्मि-स्रतास्मि
2. मन्तासे	आप्तासि	सर्तासि-स्रतासि
3. मन्ता.	आप्ता	सर्ता-स्रता.
52 लभ् 1. A. to get.	53 गम् 1. P. to go.	54 क्रुश् 1. P. to cry.
1. लब्धाहे	गन्तास्मि	क्रोथास्मि
2. लब्धासे	गन्तासि	क्रोथासि
3. लब्धा	गन्ता	क्रोथा
55 दश् 1. P. to bite.	56 दश् 1 P. to see.	57 मृश् 6. P. to touch.
1. दद्यास्मि	द्रयास्मि	मर्थास्मि-म्रथास्मि
2. दद्यासि	द्रयासि	मर्थासि-म्रथासि
3. दद्या	द्रया	मर्था-म्रथा

58 कृप् 1. P. 6 P. Â.

to plough.

P.

1. कर्षास्मि कर्षास्मि

2. कर्षासि कर्षासि

3. कर्षा कर्षा

59 वस् 1. P. to dwell.

Â

कर्षाहे कर्षाहे

कर्षासे कर्षासे

कर्षा कर्षा.

वस्तास्मि

वस्तासि

वस्ता

60 दह् 1.

P. to burn.

61 नह् 4 P. Â

to bind.

P

Â

1. दग्धास्मि

नग्धास्मि

नग्दाहे

2. दग्धासि

नग्धासि

नग्दासे

3. दग्धा

नग्धा

नग्धा

62 लिह् 2. P. Â. to lick.

P.

A.

लेढास्मि

लेढासि

लेढा

लेढाहे

लेढासे

लेढा

63 वह् 1. P. Â.

to bear

P.

A.

1. वोढास्मि

वोढाहे

2. वोढासि

वोढासे

3. वोढा

वोढा

64 तश् 7. P.

to shrink.

65 ब्रध् 6. 1

to cut

तश्चितास्मि तश्चितास्मि

तश्चितामि -तश्चितासि

तश्चिता -तश्चिता

ब्रध्चितास्मि ब्रध्चितास्मि

ब्रध्चितासि ब्रध्चितासि

ब्रध्चिता-ब्रध्चिता

66 अञ् 7. P. to anoint.

1. अञ्चितास्मि अञ्चितास्मि

2. अञ्चितासि -अञ्चितामि

3. अञ्चिता -अञ्चिता

67 मृज् 1. 2. P. to purify.

मार्जितास्मि मार्जितास्मि

मार्जितासि मार्जितासि

मार्जिता -मार्जिता

68 स्यन्द् 1. Â. to go.

1. स्यन्दिताहे स्यन्दिताहे

2. स्यन्दितासे स्यन्दितासे

3. स्यन्दिता -स्यन्दिता

69 रध् 4. P. to kill.

रधितास्मि-रधितास्मि

रधितामि रधितासि

रधिता - रधिता

60 (ch III 295)

61 (ch III 293)

62-63 (ch III 292)

64 to 85 710-0 are wet roots.

65 (ch III 281)

67 (ch III 29-10)

70 कृप् 1. A. to be able.	71 गुप् 1. P. to protect.	72 तृप् 4. P. to be pleased.	73 दृप् 4. P. to be proud.
1. कन्विताहे कन्ताहे कन्तामि	गोपायितास्मि गोपितास्मि गोप्तास्मि	तर्पितामि तर्प्तास्मि तृप्तामि	दर्पितामि दर्प्तास्मि दृप्तामि
2. कन्विनासे कन्तासे कन्तासि	गोपायितामि गोपितामि गोप्नासि	तर्पितासि तर्प्तामि तृप्तासि	दर्पितासि दर्प्तामि दृप्तासि
3. कन्विना कन्ता कन्ता	गोपायिता गोपिता गोप्ता	तर्पिता तर्प्ता तृप्ता	दर्पिता दर्प्ता दृप्ता

74 क्षम् 1. A. 4. P. to endure. P. A.	75 अर् 5. I. to persuade	76 नर् 4. P. to perish.
1. क्षमितास्मि क्षन्तास्मि	अशिताहे अष्टाहे	नशितास्मि नष्टास्मि
2. क्षमितामि क्षन्तासि	अशितामे अष्टासे	नशितामि नष्टामि
3. क्षमिता क्षन्ता	अशिता अष्टा	नशिता नष्टा

77 अश् 1. P.
to occu py.

1. अक्षितास्मि
अष्टास्मि
2. अक्षितासि
अष्टासि
3. अक्षिता
अष्टा

78 कुप् 9. P.
to tear.

- कृषितास्मि
कृषितासि
कृषिता

79 कुप् with नि
9 P. to tear.

- निष्कृषितास्मि
निष्कृषितासि
निष्कृषिता
निष्कृषिता

80 गाढ् 1. Ā.
to churn.

1. गाहिताहे
गाढाहे
2. गाहितासे
गाढासे
3. गाहिता
गाढा

81 दुह् 4. P. to
bear hatred.

- द्रोहितास्मि
द्रोग्धास्मि
द्रोढास्मि
द्रोहितासि
द्रोग्धासि
द्रोढासि
द्रोहिता
द्रोग्धा
द्रोढा

82 विद् 6. P. Ā. to
obtain.

P.	Ā.
वेदितास्मि	वेदिताहे
वेत्तास्मि	वेत्ताहे
वेदितासि	वेदितासे
वेत्तासि	वेत्तासे
वेदिता	वेदिता
वेत्ता	वेत्ता

83 विष् 1. F.
to sprinkle.

1. वेपितास्मि
वेष्टास्मि
2. वेपितासि
वेष्टासि
3. वा ता
वेष्टा

84 शक् 4 P. Ā.
to be able

P.	Ā.
शकितास्मि	शकिताहे
शक्तास्मि	शक्ताहे
शकितासि	शकितासे
शक्तासि	शक्तासे
शकिता	शकिता
शक्ता	शक्ता

85 शिष् 1. P.
to kill.

- शेषितास्मि
शेषास्मि
शेषितासि
शेषासि
शेषिता
शेषा

86 इप् 6. P. to wish.	87 सह् 1. Â. to endure.	88 दुम् 4. P. G. P. to desire; to be confused.	89 रुप् 4. P. to hurt.
--------------------------	----------------------------	---	---------------------------

1. एपितास्मि एष्टास्मि	सहिताहे *सोढाहे	ओभितास्मि ओन्वास्मि	रोपितास्मि रोष्टास्मि
2. एपितासि एष्टासि	सहितासे सोढासे	ओभितासि ओन्वासि	रोपितासि रोष्टासि
3. एपिता एष्टा	सहिता सोढा	ओभिता ओन्वा	रोपिता रोष्टा

90 रिप् 4. P. to hurt.	91 ग्रह् 9. P. Â. to take.	92 विज् 6. Â. 7. P. to be disgusted.
---------------------------	-------------------------------	---

1. रोपितास्मि रोष्टास्मि	P. Â. ग्रहीतास्मि ग्रहीताहे	P. Â. विजितास्मि विजिताहे
2. रोपितासि रोष्टासि	ग्रहीतासि ग्रहीतासे	विजितासि विजितासे
3. रोपिता रोष्टा	ग्रहीता ग्रहीता	विजिता विजिता

93 अज् 1. P. to go.	94 धृप् 1. P. to heat.	95 विच्छ् 6. P. to go.
1. अजितास्मि-वेतास्मि	धृपायितास्मि धृपितास्मि	विच्छायितास्मि विच्छितास्मि
2. अजितासि-वेतासि	धृपायितासि धृपितासि	विच्छायितासि विच्छितासि
3. अजिता-वेता	धृपायिता धृपिता	विच्छायिता विच्छिता

86 to 90 तीपसहलुमश्चरिप. ॥ इच्छत्यादेः परस्य तादेतार्थधातुकस्येद्वास्यात् ॥ These roots take इ optionally when followed by any Ârdhadhatuka termination beginning with त्. 87° (ch. III. 2. 102)
 91 (ch. IV. 5. 33) 92 (ch. III. 5. 54°) 93 (ch. III. 5. 1)
 94 to 99 (ch. II. I. 17-20, 21-22) and (ch. III. 3. 16)

96 पण् 1. P. to praise 1. पणायितास्मि पणिताहे 2. पणायितामि पणितासे 3. पणायिता पणिता	97 पन् 1. P. to praise. पनायितामि पनिताहे पनायितासि पनितासे पनायिता पनिता	98 ऋत् 1. P. to censure ऋतायिताहे अर्तितास्मि ऋतायितासे अर्तितासि ऋतायिता अर्तिता	99 क्म् 1. Â. to love. कामयिताहे कमिताहे कामयितासे कमितासे कामयिता कमिता
100 दीधो ॥ Â. to shine 1. दीधिताहे 2. दीधितासे 3. दीधिता	101 वेवो 2. Â. to go वेविताहे वेवितासे वेविता	102 कुट् 6. P. to be crooked. कुटितामि कुटितासि कुटिता	

SECTION II

Future

Terminations*

	Par.	Atm			
1. स्यामि	स्यान	स्याम	स्ये	स्यावेहे	स्या...
2. स्यसि	स्यथ	स्यथ	स्यसे	स्येथे	स्यथ्वे
3. स्यति	स्यत	स्यन्ति	स्यते	स्येते	स्यन्ते
		1 क.			
	Par	Atm			
1. करिष्यामि†	करिष्यान	करिष्याम	करिष्ये	करिष्यानहे	करिष्यामहे
2. करिष्यासि	करिष्यथ	करिष्यथ	करिष्यसे	करिष्येथे	करिष्यथ्वे
3. करिष्यति	करिष्यत	करिष्यन्ति	करिष्यते	करिष्येते	करिष्यन्ते

100—103 (ch III 5 31) वीवर्णयोर्दीधीवेव्यो ॥ एतयोरन्तस्यलोपः स्यादकरो-
द्वर्णेन परे । These two roots drop their final vowel before य् and इ

102 (ch IV 4 10 b)

† To the terminations of the Future इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set. इ is forbidden after any roots

1 † Final इ उ ऋ, short or long and the penultimate short इ, उ, ऋ and ए take Guna (1—2) ऋद्धनो स्ये ॥ ऋतो हन्तेष्वस्यम्यद्स्यात् । Root ending in ऋ and the root हन् admit इ in the Future and Conditional.

१ हन्	३ गम्	४ वृत्	५ वृत्
१. हनिष्यामि	गमिष्यामि	वत्स्यामि वर्तिष्ये	वत्स्यामि वर्धिष्ये
२. हनिष्यसि	गमिष्यसि	वत्स्यसि वर्तिष्यसे	वत्स्यसि वर्धिष्यसे
३. हनिष्यति	गमिष्यति	वत्स्यति वर्तिष्यते	वत्स्यति वर्धिष्यते

॥ शृप्

P.	Å.	P.	Å.
१. शत्स्यामि	शर्धिष्ये	स्यन्स्यामि	स्यन्दिष्ये-स्यन्त्ये
२. शत्स्यसि	शर्धिष्यसे	स्यन्त्यसि	स्यन्दिष्यसे-स्यन्त्यसे
३. शत्स्यति	शर्धिष्यते	स्यन्त्यति	स्यन्दिष्यते-स्यन्त्यते

८. कृप्

P.	Å.	९. कृत्	१०. कृत्	६. P. to
१. कल्स्यामि	कल्पिष्ये-कल्प्ये	कत्स्यामि कर्तिष्यामि	चत्स्यामि-चर्तिष्यामि	kill, to bind.
२. कल्स्यासि	कल्पिष्यसे-कल्प्यसे	कत्स्यसि कर्तिष्यसि	चत्स्यसि-चर्तिष्यसि	
३. कल्स्यति	कल्पिष्यते-कल्प्यते	कत्स्यति कर्तिष्यति	चत्स्यति-चर्तिष्यति	

११. वृद् ७. P. Å. to play, to shine. १२. वृद् ७. P. Å.

१. छत्स्यामि-छर्दिष्यामि	छत्स्ये-छर्दिष्ये	तत्स्यामि-तर्दिष्यामि	तत्स्ये-तर्दिष्ये
२. छत्स्यसि-छर्दिष्यसि	छत्स्यसे-छर्दिष्यसे	तत्स्यसि-तर्दिष्यसि	तत्स्यसे-तर्दिष्यसे
३. छत्स्यति-छर्दिष्यति	छत्स्यते-छर्दिष्यते	तत्स्यति-तर्दिष्यति	तत्स्यते-तर्दिष्यते

३ गमेरिद् परस्मैपदेषु ॥ गमे. परस्य सकारादे रिदस्यात् परस्मैपदेषु । गम् when parasmaipadi, takes इ in the Future Conditional and Desiderative, (also a substitute for इ २ P. to go and इ ३ P. with अप्ति to remember गमिमिष्यति, अग्निगमिष्यति) गम् Å. संगस्यते.

४ वृद्धयः स्यसोः ॥ वृत्तादिभ्यः परस्मैपद वा स्यात्स्ये सानेच । (a) नवृद्धयश्च-तुभ्यः ॥ एभ्यः सकारादे राधपातुवस्येण नस्यात्तदाननोरभावे । (b) तासिचकृपः ॥ कृपेः परस्य तासे सकारादे राधपातुकस्य चेणनस्यात्तदाननोरभावे । The roots वृत्, वृध्, शृप्, स्यन्द् and कृप् are optionally parasmaipadi in the Future, Conditional and Desiderative, they do not admit इ before the parasmaipadi terminations of the same tenses. कृप् does not take इ also before the parasmaipadi terminations of the Periphrastic Future

७ to १३ सेऽभिचि वृत् वृत् चृद् वृद् वृत् ॥ एभ्यः परस्य सिङ्गभित्तस्य सादे राधपातुकस्येङ्गास्यात् । The roots कृत्, वृत्, चृद्, वृद् and वृत् insert इ optionally when followed by any Årdhadhataka termination beginning with स्. They do not however do it in the Åorist.

13. नृत् 4. P. to
dance.

1. नर्त्स्यामि-नर्त्तिष्यामि
2. नर्त्स्यसि नर्त्तिष्यसि
3. नर्त्स्यति-नर्त्तिष्यति

14. ग्रह् 9. P. Â.

- ग्रहीष्यामि ग्रहीष्ये
ग्रहीष्यसि-ग्रहीष्यसे
ग्रहीष्यति ग्रहीष्यते

SECTION III.

Conditional.†

Terminations*

Par.	Âtm.
1. स्यम् स्याव स्याम स्ये स्यारहि स्यामहि	
2. स्य स्यतम् स्यत स्यथाः स्येथाम् स्यष्यम्	
3. स्यत् स्यताम् स्यन् स्यत स्येताम् स्यन्त	

1. वृष् 1. P. Â. to know.

Par.	Âtm.
1. अबोधिष्यम्† अबोधिष्याव अबोधिष्यामहि	
2. अबोधिष्यः अबोधिष्यतम् अबोधिष्यत	
3. अबोधिष्यत् अबोधिष्यताम् अबोधिष्यन्	

Par.	Âtm.
1. अबोधिष्ये अबोधिष्यावहि अबोधिष्यामहि	
2. अबोधिष्यथाः अबोधिष्येथाम् अबोधिष्यथाम्	
3. अबोधिष्यत अबोधिष्येताम् अबोधिष्यन्त	

2 नी	3 वृत्	4 वृष्
P. Â.	P. Â.	P. Â.
1. अनेष्यम् अनेष्ये अवर्त्त्यम् अवर्त्तिष्ये अवर्त्त्यम् अवर्धिष्ये		
2. अनेष्यः अनेष्यथाः अवर्त्त्यः अवर्त्तिष्यथाः अवर्त्त्यः अवर्धिष्यथाः		
3. अनेष्यत् अनेष्यत अवर्त्त्यत् अवर्त्तिष्यत अवर्त्त्यत् अवर्धिष्यत		

† The augment अ is to be prefixed to the root.

‡ To the terminations of the conditional इ is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set इ is forbidden after anit roots.

† Final इ, उ, ऋ short or long and the penultimate short इ, उ, ऋ and take Guna.

5 शृष्		■ सन्द	
P.	A.	P.	A.
1. अशर्त्स्यम्	अशर्त्ष्ये	अस्यन्त्स्यम्	अस्यान्दिष्ये-अस्यन्त्स्ये
2. अशर्त्स्यः	अशर्त्ष्यथाः	अस्यन्त्स्यः	अस्यान्दिष्यथाः-अस्यन्त्स्यथाः
3. अशर्त्स्यत्	अशर्त्ष्यत	अस्यन्त्स्यत्	अस्यान्दिष्यत-अस्यन्त्स्यत
7 कृप्		8 कृत्	
P.	A.	P.	A.
1. अकल्प्स्यम्	अकल्पिष्ये-अकल्प्स्ये	अकर्त्स्यम्-अकर्त्तिष्यम्	
2. अकल्प्स्यः	अकल्पिष्यथाः-अकल्प्स्यथाः	अकर्त्स्यः-अकर्त्तिष्यः	
3. अकल्प्स्यत्	अकल्पिष्यत-अकल्प्स्यत	अकर्त्स्यत्-अकर्त्तिष्यत्	
9. चृत्		10 छृद्	
P.	A.	P.	A.
1. अचर्त्स्यम्-अचर्त्तिष्यम्	अच्छर्त्स्यम्-अच्छर्दिष्यम्	अच्छर्त्स्ये-अच्छर्दिष्ये	
2. अचर्त्स्यः-अचर्त्तिष्यः	अच्छर्त्स्यथाः-अच्छर्दिष्यथाः	अच्छर्त्स्यथाः-अच्छर्दिष्यथाः	
3. अचर्त्स्यत्-अचर्त्तिष्यत्	अच्छर्त्स्यत्-अच्छर्दिष्यत्	अच्छर्त्स्यत-अच्छर्दिष्यत	
P. 11 तृद्		A. 12 नृत्	
1. अतर्त्स्यम्-अतर्दिष्यम्	अतर्त्स्ये-अतर्दिष्ये	अनर्त्स्यम्-अनर्त्तिष्यम्	
2. अतर्त्स्यः-अतर्दिष्यः	अतर्त्स्यथाः-अतर्दिष्यथाः	अनर्त्स्यः-अनर्त्तिष्यः	
3. अतर्त्स्यत्-अतर्दिष्यत्	अतर्त्स्यत-अतर्दिष्यत	अनर्त्स्यत्-अनर्त्तिष्यत्	

We give below the third person singular of the Future and Conditional of some roots of more difficult conjugation.

Roots.	Future.	Conditional.	Roots.	Future.	Conditional.
1. दा	दास्यति-ते	अदास्यत्-त	5. वि	वेप्यति-ते	अवेप्यत्-त
2. दरिद्रा	दरिद्रिष्यति	अदरिद्रिष्यत्	6. मि	मास्यति-ते	अमास्यत्-त
3. इ	एष्यति	ऐष्यत्	7. श्रि	श्रयिष्यति-ते	अश्रयिष्यन्-त
4. इ with अधि	अप्येप्यते अप्येप्यत	अप्येप्यत अप्येगीष्यत	8. श्रि	श्रयिष्यति	अश्रयि-यत्
			9. डी	डयिष्यते	अडयिष्यत्

2 (ch. III. 5 29 †) and (ch. IV. 5 I)

6-10-11 (ch. III. 5 46-47)

7-b-These are not roots.

Roots	Future	Conditional	Roots	Future	Conditional
10. दो	दास्यते	अदास्यत्	27. भू	भविष्यति	अभविष्यत्
11. मी	मास्यति-ते	अमास्यत् त	28. सू २. ४. ऀ.	सोष्यते	असोष्यत्
12. लो 9. P.	लास्यति	अलास्यत्		सविष्यते	असविष्यत्
	लेष्यति	अलेष्यत्	29. सू ० P.	मविष्यति	अमविष्यत्
13. ली. ४ ऀ.	लास्यते	अलास्यत्	30. कृ with सम्	सस्करिष्यति-ते	समस्कारिष्यत्-त
	लेष्यते	अलेष्यत्			
14. शी	शायिष्यते	अशायिष्यत्	31. जागृ	जागरिष्यति	अजागरिष्यत्
15. दी-री	दीधिष्यते	अदीधिष्यत्	32. वृ	वरिष्यति ते	अवरिष्यत् त
16. वे-री	वेधिष्यते	अवेधिष्यत्		वरीष्यति-ते	अवरीष्यत् त
17. ऊर्णु	ऊर्णविष्यति-ते	और्णविष्यत्-त	33. स्वृ	स्वरिष्यति	अस्वरिष्यत्
	ऊर्णविष्यति ते	और्णविष्यत्-त	34. वृ	वरिष्यति-ते	अवरिष्यत् त
18. कु	कुप्यते	अकुप्यत्		वरीष्यति-ते	अवरीष्यत्-त
19. नु	नरिष्यति	अनरिष्यत्	35. दे	दास्यते	अदास्यत्
20. श्रु	श्रोष्यति	अश्रोष्यत्	36. दो	दास्यति	अदास्यत्
21. श्रु with सम्	सश्रोष्यते	समश्रोष्यत्	37. गे	गास्यति	अगास्यत्
22. रु	रुजिष्यति	अरुजिष्यत्	38. घै	गास्यत	अगास्यत्
23. रु with प्र	प्ररुजिष्यते	प्रारुजिष्यत्	39. शर् ० P.	शक्ष्यति	अशक्ष्यत्
24. धू 5. 9. P. ऀ.	ध्रिष्यति-ते	अध्रिष्यत्-त	40. पश्	पक्ष्यति-ते	अपक्ष्यत्-त
	धोष्यति-ते	अधोष्यत्-त	41. प्रच्छ	प्रक्ष्यति	अप्रक्ष्यत्
25. धू } ध्रुविष्यति	अध्रुविष्यत्		42. प्रच्छ with आ	आप्रक्ष्यते	आप्रक्ष्यत्
6. P. }					
26. नृ	नुविष्यति	अनुविष्यत्	43. त्यञ्	त्यक्ष्यति	अत्यक्षत्
			44. भ्रञ्	भ्रक्ष्यति-ते	अभ्रक्ष्यत्-त
				भक्ष्यति-ते	अभक्ष्यत्-त

12 13 (ch III 5 50)

II This is a set root

15 16 (ch III 5 31) and (ch V 1 100 101)

17 (ch III 5 10) 18 (ch IV 4 10 b)

23 (ch IV 4 20)

25 26 (ch IV. 4 10 b)

24 28 These are wet roots.

32 34 (ch IV 5 23 §)

33 This is a wet root.

35-36 37 38 (ch III 5 35)

41 (ch III 2 8 †)

44 (ch III 2 14)

Roots.	Future.	Conditional.	Roots.	Future.	Conditional.
45. मस्ज्	मङ्क्ष्यति	अमङ्क्ष्यत्	66. कृप्	कर्क्ष्यति-ते	अकर्क्ष्यत् त
46. यज्	यक्ष्यति-ते	अयक्ष्यत्-त		क्रक्ष्यति-ते	अक्रक्ष्यत्-त
47. सृज्	स्रक्ष्यति-ते	अस्रक्ष्यत्-त	67. वस्	वत्स्यति	अवत्स्यत्
48. अद्	अत्स्यति	आत्स्यत्	68. दह्	धत्स्यति	अधत्स्यत्
49. पद्	पत्स्यते	अपत्स्यत	69. नह्	नत्स्यति-ते	अनत्स्यत्-त
50. विद् 2 P.	वेदिष्यति	अवेदिष्यत्	70. लिह्	लेक्ष्यति-ते	अलेक्ष्यत्-त
51. विद् 4. 7. Â.			71. वह्	वक्ष्यति-ते	अवक्ष्यत्-त
	वेत्स्यते	अवेत्स्यत	72. तञ्च्	तञ्चिष्यति	अतञ्चिष्यत्
52. क्रुष्	क्रोत्स्यति	अक्रोत्स्यत्		तङ्क्ष्याने	अतङ्क्ष्यत्
53. बन्च्	भन्त्स्यति	अभन्त्स्यत्	73. ब्रश्च्	ब्रक्षिष्यति	अब्रक्षिष्यत्
54. मन् 4. Â.	मंत्स्यते	अमत्स्यत		ब्रक्ष्यति	अब्रक्ष्यत्
55. मन् 8. Â.	मनिष्यते	अमनिष्यत	74. अञ्ज्	अञ्जिष्यति	आञ्जिष्यत्
56. आप् 5. P.	आप्स्यति	आप्स्यत्		अङ्क्ष्यति	आङ्क्ष्यत्
57. सृप्	स्रप्स्यति	अस्रप्स्यत्	75. मृज्	मार्जिष्यति	अमार्जिष्यत्
	सर्प्स्यति	असर्प्स्यत्		माक्ष्यति	अमाक्ष्यत्
58. लम्	लप्स्यते	अलप्स्यत	76. क्लिद्	क्लेदिष्यति	अक्लेदिष्यत्
59. गम् with सम्	संगंक्ष्ये	समगंक्ष्यत		क्लेत्स्यति	अक्लेत्स्यत्
60. नम्	नंत्स्यति	अनंत्स्यत्	77. रध्	रधिष्यति	अरधिष्यत्
61. कृश्	क्रोक्ष्यति	अक्रोक्ष्यत्		रत्स्यति	अरत्स्यत्
62. दंश्	दंङ्क्ष्यति	अदंङ्क्ष्यत्	78. वृप्	तर्पिष्यति	अतर्पिष्यत्
63. दृश्	द्रक्ष्यति	अद्रक्ष्यत्		तर्प्स्यति	अतर्प्स्यत्
64. दृश् with सम्				त्रप्स्यति	अत्रप्स्यत्
	संद्रक्ष्यते	समद्रक्ष्यत	79. दृप्	दार्पिष्यति	अदार्पिष्यत्
65. मृश्	मर्क्ष्यति	अमर्क्ष्यत्		दर्प्स्यति	अदर्प्स्यत्
	म्रक्ष्यति	अम्रक्ष्यत्		द्रप्स्यति	अद्रप्स्यत्

45 (ch. III. 2. 15) 46 (ch. III. 2. 8 †) 47 (ch. III. 2. 22 b)
 50 This is a set root. 51 This is an anit root. 57 (ch. III. 2. 57 †)
 63 (ch. III. 2. 22 b) 65 66 (ch. III. 2. 57 †) 67 (ch. IV. 4. 60 †)
 68 (ch. III. 2. 95) 69 (ch. III. 2. 98) 70-71 (ch. III. 2. 102)
 72 to 91 These are wet roots. 73 (ch. III. 2. 8 †)
 75 (ch. III. 3. 9-10.) 78-79 (ch. III. 2. 57 †)

Roots	Future.	Conditional	Roots.	Future.	Conditional.
80. क्षम् क्षमिष्यति-त्ते	क्षंस्यति-त्ते	अक्षमिष्यत्-त्त	91. शिप् शेषिष्यति	शेक्ष्यति	अशेषिष्यत्
	क्षंस्यति-त्ते	अक्षंस्यत् त			अशेक्ष्यत्
81. अश् अशिष्यते	अक्ष्यते	आशिष्यत्	92. ग्रह् ग्रहीष्यति ते		अग्रहीष्यत्-त्त
	अक्ष्यते	आक्ष्यत्	93. निज् 7. P. 6. Â.		उद्विजिष्यति-त्ते उद्विजिष्यत्-त्त
82. नश् नशिष्यति	नक्ष्यति	अनशिष्यत्	94. अज् अजिष्यति	अजिष्यति	आजिष्यत्
	नक्ष्यति	अनक्ष्यत्		अजिष्यति	अजिष्यत्
83. अक्ष् अक्षिष्यति	अक्ष्यति	आक्षिष्यत्	95. कुट् कुटिष्यति	अकुटिष्यत्	अकुटिष्यत्
	अक्ष्यति	आक्ष्यत्	96. गुप् गोपायिष्यति	अगोपायिष्यत्	अगोपायिष्यत्
84. कुप् कौपिष्यति		अकौपिष्यत्		गोपिष्यति	अगोपिष्यत्
85. कुप् with निर्	निष्कौपिष्यति	निष्कौपिष्यत्		गोप्यति	अगोप्यत्
	निष्कौप्यति	निष्कौप्यत्	97. धूप् धूपायिष्यति	अधूपायिष्यत्	अधूपायिष्यत्
86. गाह् गाहिष्यते	अगाहिष्यत्	अगाहिष्यत्		धूपिष्यति	अधूपिष्यत्
	अगाहिष्यते	अगाहिष्यत्	98. विच्छ् विच्छायिष्यति	अविच्छिष्यत्	अविच्छिष्यत्
87. द्रुह् द्रोहिष्यति	अद्रोहिष्यत्	अद्रोहिष्यत्		विच्छिष्यति	अविच्छिष्यत्
	द्रोहिष्यति	अद्रोहिष्यत्	99. पण् पणायिष्यति	अपणायिष्यत्	अपणायिष्यत्
88. विद् 6. P. Â.	वेदिष्यति-त्ते	अवेदिष्यत्-त्त		पणिष्यते	अपणिष्यत्
	वेदिष्यति-त्ते	अवेदिष्यत्-त्त	100. पन् पनायिष्यति	अपनायिष्यत्	अपनायिष्यत्
89. विप् वेपिष्यति	अवेपिष्यत्	अवेपिष्यत्		पनिष्यते	अपनिष्यत्
	वेप्यति	अवेप्यत्	101. ऋत् ऋतायिष्यते	आर्तायिष्यत्	आर्तायिष्यत्
90. शक् 4. P. Â.	शकिष्यति-त्ते	अशकिष्यत्-त्त		अर्तिष्यति	आर्तिष्यत्
	शक्ष्यति-त्ते	अशक्ष्यत्-त्त	102. कम् कामयिष्यते	अकामयिष्यत्	अकामयिष्यत्

■ (ch III 2. 15)

92 (ch IV. 5 33)

93 (ch. III. 6. 54)

94 (ch. III. 5 1)

95 (ch. IV. 4 104)

96 to 102 (ch II. 1. 17-20, 21-22) and (ch. III. 3-16)

CHAPTER VI.

Benedictive. *

Terminations. †

S.	Par. D.	P.	S.	Âtm. D.	P.
1. यासम्	यास्व	यास्म	सीय [‡]	सीवहि	सीमहि
2. याः	यास्तम्	यास्त	सीष्ठाः	सीयास्थाम्	सीष्वम्
3. यात्	यास्ताम्	यासुः	सीष्ट	सीयास्ताम्	सीरन्
	P.	1 चि		Â.	
1. चीयासम्	चीयास्व	चीयास्म	चेपीय ङ	चेपीवहि	चेपीमहि
2. चीयाः	चीयास्तम्	चीयास्त	चेपीष्ठाः	चेपीयास्थाम्	चेपीष्वम्
3. चीयात्	चीयास्ताम्	चीयासुः	चेपीष्ट	चेपीयास्ताम्	चेपीरन्
	P.	2 धु		Â.	
1. धूयासम्	धूयास्व	धूयास्म	धोपीय ञ	धोपीवहि	धोपीमहि
2. धूयाः	धूयास्तम्	धूयास्त	धोपीष्ठाः	धोपीयास्थाम्	धोपीष्वम्
3. धूयात्	धूयास्ताम्	धूयासुः	धोपीष्ट	धोपीयास्ताम्	धोपीरन्
	P.	3 कृ		Â.	
1. क्रियासम्	क्रियास्व	क्रियास्म	कृपीय ब	कृपीवहि	कृपीमहि
2. क्रियाः	क्रियास्तम्	क्रियास्त	कृपीष्ठाः	कृपीयास्थाम्	कृपीष्वम्
3. क्रियात्	क्रियास्ताम्	क्रियासुः	कृपीष्ट	कृपीयास्ताम्	कृपीरन्

* The Benedictive Parasmaipada does not take इ. The Benedictive Âtmanepada takes इ after set roots and optionally after those that are optionally set. Anit roots do not admit it.

† The terminations of the Benedictive Parasmaipada are weak and those of the Âtmanepada are strong.

1-2 अकृत्सार्वधातुकयोर्दीर्घः ॥ अजन्ताग्रस्यदीर्घः स्यादादौ प्रत्ययेपरे ननु कृत्सार्वधातु-
कयोः । The final of a root ending in a vowel becomes long before a weak
termination beginning with य except a Krit or a Sarvadhātuka affix.

॥ रिङ्शयान्तिङ् ॥ यै यकि यादावर्षधातुके लिङि च ऋतोरिडादेशः स्यात् । रि is
substituted for the final of an inflective root ending in ऋ before the
अ of the sixth conjugation, before the य of the passive, and before the
Parasmaipada terminations of the Benedictive.

§, a. b. (ch. IV. 4. 23 *)

	4 स्मृ			5 ऋ	
1. स्मर्यासम्	स्मर्यास्व	स्मर्यास्म	अर्यासम्	अर्यास्व	अर्यास्म
2. स्मर्याः	स्मर्यास्तम्	स्मर्यास्त	अर्याः	अर्यास्तम्	अर्यास्त
3. स्मर्यात्	स्मर्यास्ताम्	स्मर्यासुः	अर्यात्	अर्यास्ताम्	अर्यासुः

6 स्तृ 5. P. Â.
Âtm.

Par.			
1. स्तर्यासम्	स्तरिपीय	स्तरिपीवहि	स्तरिपीमहि *
2 स्तर्याः	स्तरिपीष्टाः	स्तरिपीयास्याम्	स्तरिपीच-ङ्गम्
3. स्तर्यात्	स्तरिपीष्ट	स्तरिपीयास्ताम्	स्तरिपीरन्
	स्तृपीय †	स्तृपीवहि	स्तृपीमहि
	स्तृपीष्टा.	स्तृपीयास्याम्	स्तृपीङ्गम्
	स्तृपीष्ट	स्तृपीयास्ताम्	स्तृपीरन्

7 स्तृ P. Â.

S.	P.	S.	P.	S	P.
1. स्तीर्यासम्	स्तीर्यास्म	स्तरिपीय †	स्तरिपीमहि	स्तीर्यीय	स्तीर्यीमहि
2. स्तीर्याः	स्तीर्यास्त	स्तरिपीष्टा.	स्तरिपीच-ङ्गम्	स्तीर्यीष्टा	स्तीर्यीङ्गम्
3. स्तीर्यात्	स्तीर्यासुः	स्तरिपीष्ट	स्तरिपीरन्	स्तीर्यीष्ट	स्तीर्यीरन्

8 वृ P. Â.

9 दा 3. P. Â.

1. वूर्यासम्	वूर्यास्म	वरिपीय	वरिपीमहि	वूर्यीय	वूर्यीमहि	दयासम्-दासीय
2. वूर्याः	वूर्यास्त	वरिपीष्टा.	वरिपीच-ङ्गम्	वूर्यीष्टा	वूर्यीङ्गम्	देयाः-दासीष्टाः
3. वूर्यात्	वूर्यासुः	वरिपीष्ट	वरिपीरन्	वूर्यीष्ट	वूर्यीरन्	देयात्-दासीष्ट

4 गुणोऽर्तिसंयोगाद्यो ॥ अर्ते संयोग-देर्देन्तस्यच गुण स्याद्यकि यादावार्धधातुके लिटिच ।
Final ऋ preceded by a conjunct consonant and the root ऋ take Guna before the य of the Passive and before the Parasmaipada terminations of the Benedictive

6 ° (ch IV. 4. 23) 6 † The Benedictive Âtmanepada terminations, beginning with any consonant except a nasal or a semi vowel, are weak (ch IV 4. 23°)

7 ‡ नलिङि ॥ वृत्ते लिङ इटो दीर्घो न स्यात् † The intermediate इ is not lengthened in the Benedictive in the case of the verb वृ 9. Â 5 P. Â and the roots ending in long ऋ वृ 9 Â. वरिपीष्ट-वृपीष्ट, ३ 5 P. Â. त्रियात्-वरिपीष्ट-वृपीष्ट

9 to 20 एलिङि ॥ घुङ्गानां मास्वादीनां च एत्वस्यादार्धधातुके किति लिटि । These roots substitute ए for their final vowel before the Parasmaipada terminations of the Benedictive

Roots.	3. Sing.	Roots.	3 Sing.	Roots.	3 Sing.
10 धा	धेयात्-धासीष्ट	22 घ्रा 1. P.	घ्रेयात्-	36 ज्या	जीयात्
11 दा 1. P.	देयात्		घ्रायात्	37 व्यष्	विष्यात्
12 दो 4. P.	देयात्	23 पै 1. P.	पायात्	38 वश्	उश्यात्
13 दे 1. Â.		24 वच्	उच्यात्	39 व्यच्	विच्यात्
to protect.	दासीष्ट	25 स्वप्	सुप्यात्	40 व्रश्च	वृश्चयात्
14 धे 1. P.	to drink	26 यज्	इज्यात्-यक्षीष्ट	41 प्रच्छ	पृच्छयात्
	धेयात्	27 वप्	उप्यात्-वप्सीष्ट	42 भ्रस्ज् }	भ्रमृग्यात्- भ्रक्षीष्ट- भक्षीष्ट
15 मा 2. P.	मेयात्	28 वह्	उह्यात्-वक्षीष्ट		
16 स्था	स्थेयात्	29 वस् 1. P.	उष्यात्		
17 गै	गेयात्	30 वे	ऊयात्-	43 शास्	शिष्यात्
18 पा to drink	पेयात्	31 व्ये	वासीष्ट	44 शी	शयिषीष्ट
„ to protect	पायात्		वीयात्-	45 ऊह्	ऊह्यात्
19 हा 3. P.	to abandon	32 हे	व्यासीष्ट	„ with सम् समुह्यात्	
	हेयात्		हूयात्	46 इ	ईयात्
„ to go	हासीष्ट	33 वद् 1. P.	ह्वासीष्ट	„ with उद् उदियात्	
20 सो 4. P.	सेयात्	34 श्वि	उवात्	47 जन् Â.	जनिषीष्ट
21 ग्लै 1. P.	ग्लेयात्-	35 प्रह्	श्रूयात्	48 सन्	सायात्-
	ग्लयात्		गृह्यात्-		सन्यात्
			ग्रहोषीष्ट		

21-22 वाऽन्यस्य संयोगादेः ॥ घुमास्यादेरन्यस्य संयोगादेर्धातोरात् एत्व वा स्यादार्धधातु-
के किति लिटि । Other roots, ending in आ and beginning with a conjunct
consonant, change their final vowel to ए optionally.

24 to 42 (ch. III. 2. 5†) 42. § It does not assume the form भर्न्
or भ्रज्न् but undergoes Samprasarana before the weak terminations.

43 (ch. IV. 2. 86).

45 उपसर्गादप्रस्वङ्गतेः ॥ उपसर्गात्परस्वोहतेरचो ह्रस्वः स्यादादी किति । ऊह्, joined
with a preposition, shortens its penultimate vowel before the weak termi-
nations beginning with य्.

46 एतेर्लिङि ॥ उपसर्गात्परस्व इणोऽणो ह्रस्वः स्यादार्धधातुके किति लिटि इ. 2. P to go,
with any preposition, is not lengthened before the weak terminations,
of the Benedictive.

47-48 येविभाषा ॥ जनसनसनामात्वं वा स्यादादी किति आ is optionally
substituted for the final of जन्, सन् and रन् before the weak terminations
beginning with य्.

Roots.	3. Sing.	Roots.	3. Sing.	Roots	3. Sing.
49 खन्	खायात् खन्यात् खनिपीष्ट	53 दिव्	दाव्यात्	57 पुत्रीयति (आमन-पु- त्रमिच्छतीति)	पुत्रीयात्
50 तन्	तन्यात् तनिपीष्ट	54 कथ्	कथ्यात् कथयिपीष्ट	58 पुत्रायते (पुत्र- वाचरतीति)	पुत्रायिपीष्ट
51 अञ्ज्	अज्यात्	55 भू caus.	भाव्यात् भावयिपीष्ट	59 छु 6. P. to cut	छुर्यात्
52 गन् गम्यात्-संगंसीष्ट- संगसीष्ट		56 कम्	कामयिपीष्ट- कमिपीष्ट		

CHAPTER VII.

Roots of the tenth class.

1 छु P. A. to steal.

Par.	Present.		Âtm.		
S.	D.	P.	S.	D.	P.
1. चोरयामि*	चोरयावः	चोरयामः	चोरये	चोरयावहे	चोरयामहे
2. चोरयसि	चोरयथः	चोरयथ	चोरयसे	चोरयेथे	चोरयसे
3. चोरयति	चोरयतः	चोरयन्ति	चोरयते	चोरयेते	चोरयन्ते

53 (ch. II. 2. 1—3)

54 to 56 Roots of the tenth conjugation and cansals drop अच् in the Benedictive Parasmaipada and retain it in the Âtmanepada. 57-58 Denominatives too drop it and retain य् in the Parasmaipada and Âtmanepada respectively.

59 न भङ्ग्युत्तम् ॥ भस्य वृत्तुतेषोपधाया दीर्घो न स्यात् । The penultimate vowel of छु (fr. कृ to do वृयात्) and छु is not lengthened (except to इतिव (ch. II. 2. 1—3))

* To the root of the tenth class is added इ, before which the penultimate short vowel, except अ, takes its Guna substitute, as छु + इ = चोरि; then the base, thus formed, is to be conjugated like one of the roots of the first class ending in a vowel. The roots of this class are, generally, both Parasmaipada and Âtmanepadi.

Imperfect.

P. 2 तड् P. Â. to beat. Â.

1. अताडयम् † अताडयाव अताडयाम अताडये अताडयावहि अताडयामाहि
 2. अताडयः अताडयतम् अताडयत अताडयथाः अताडयेथाम् अताडयध्वम्
 3. अताडयत् अताडयताम् अताडयन् अताडयत अताडयेताम् अताडयन्त

Imperative.

३ भू 10. P. Â. to mix; to think.

1. भावयानि‡ भावयाव भावयाम भावयै भावयावहि भावयामाहि
 2. भावय भावयतम् भावयत भावयस्व भावयेथाम् भावयध्वम्
 3. भावयतु भावयताम् भावयन्तु भावयताम् भावयेताम् भावयन्ताम्

Potential.

P. 4 वृत् to celebrate. Â.

1. कीर्तयेयम् § कीर्तयेव कीर्तयेम कीर्तयेय कीर्तयेवहि कीर्तयेमहि
 2. कीर्तये कीर्तयेतम् कीर्तयेत कीर्तयेथाः कीर्तयेयाथाम् कीर्तयेध्वम्
 3. कीर्तयेत् कीर्तयेताम् कीर्तयेयुः कीर्तयेत कीर्तयेयाताम् कीर्तयेरन्

5 इप् to know, to make known, to beat, to please, to whet, to observe. इपयति-ते

6 यम् to encircle, to eclipse. यमयति-ते

8 { चह् to be wicked,
 चप् to chert, to be arrogant. चहयति-ते, चपयति-ते

9 रह् to leave. रहयति-ते

10 बल् to live. बलयति-ते

11 चि to collect. चपयति-ते; चपयति-ते

12 चित् to think. चेतयते

13 दंश् to bite. दंशयते

14 दंस् to see; to bite. दंसयते

15 दस् " " दासयते

5—11 मिताड्स्व ॥ मितामुपधायाड्स्वस्यान्तोपदे। The roots, denominated मित्, require the penultimate vowel to be short before the इ of the tenth class and causals. These are the only roots that are मित् in the tenth class.

12—54 These roots take Âtmanepada even when the fruit of the action expressed by them does not accrue to the agent, all other roots of the tenth class are conjugated in the Âtmanepada only when the fruit of the action expressed by them accrues to the agent.

† The penultimate short अ is lengthened. The roots 50 to 148 in (ch. 1V. §) and the seven roots beginning with वृप् do not take Guna or Vriddhi.

‡ The ending vowel takes its Vriddhi substitute.

§ (Vide note 4) P. 101)

- 16 डप् to accumulate. डापयते
 17 डिप् " डेपयते
 18 तन्त्र् to support a family,
 to spread. तन्त्रयते
 19 कुटुम्ब् to support. कुटुम्बयते
 20 मन्त्र् to speak privately, to
 counsel. मन्त्रयते
 21 स्पश् to take, to unite. स्पशयते
 22 तर्ज् to censure. तर्जयते
 23 भर्त्स " भर्त्सयते
 24 वस्त् to kill. वस्तयते
 25 गन्ध् " गन्धयते
 26 बिष्क् to kill. निष्कयते
 27 हिष्क् " हिष्कयते
 28 निष्क् to measure. निष्कयते
 29 लृत् to desire, to seek.
 लालयते
 30 कृण् to contract; to wink.
 कृणयते
 31 तृण् to fill. तृणयते
 32 भृण् to hope, to confide
 भृणयते
 33 शब् to praise. शाठयते
 34 यक्ष् to worship. यक्षयते
 35 स्पम् to consider. स्पामयते
 36 गृत् to strive. गूरयते
 37 शम् (to look at or inspect.
 38 लृक्ष्) शामयते, लक्षयते
 39 कुस् to despise. कुत्सयते
 40 उट् to cut. ओटयते
 41 कुट् to cut. कोटयते
 42 गल् to flow, to ooze. गालयते
 43 भर् to describe, to explain.
 भालयते
 44 कूट् to avoid giving; to
 render indistinct, to
 muddle. कूटयते
 45 कुह् to make hot, to burn.
 कुहयते
 46 वञ्च् to cheat. वञ्चयते
 47 वृप् to have the power of
 generation; to be power-
 ful. वर्पयते
 48 मद् to cause satisfaction.
 मादयते
 49 दिव् to lament, to wail.
 देवयते
 50 गृत् to know, to discern. गारयते
 51 निद् to know, to describe
 to dwell. वेदयते
 52 मान् to stop. मानयते
 53 यु to censure. यानयते
 54 कुस्म् to smile blamably.
 कुस्मयते
 55 सिम् to slight. स्माययते
 56 युज् (to bind, to restrain योज-
 57 पृच्) यति-योजति, पर्वयति पर्वति
 58 अर्च to worship. अर्चयति अर्चति
 59 सह् to forbear. साहयति सहति

60 ईर् to throw.	ईरयति-ईरति	73 ग्रन्थ् to bind.	ग्रन्थयति-ग्रन्थति
61 ली to melt.	लाययति-लयति	79 शीक् } to endure.	शीकयति-
62 वृज् to quit.	वर्जयति-वर्जति	80 चीक् } शीकति, चीकयति-चीकति	
63 वृ to cover.	वारयति-वरति-ते	some read सीक् instead of शीक्	
64 जृ to grow old.	जारयति-जरति	81 अर्द् to kill.	अर्दयति-अर्दति-ते
65 ञ्	आययति-अयति	82 हिस् ,	हिसयति-हिसति.
66 रिच् to separate; to join.	रेचयति-रेचति	83 अर्ह् to worship	अर्हयति-अर्हति
67 शिप् to leave a residue.	शेषयति-शेषति	84 सद् with आ to go; to assail	आसादयति-आसीदति (note
68 तप् to burn.	तापयति तपति	34 and 44 P. 38).	
69 तृप् to please; to be pleased;	तर्पयति-तर्पति	85. शुन्ध् to cleanse; to become	pure. शुन्धयति-शुन्धति
to kindle.	तर्पयति-तर्पति	86 छद् to cover, to hide.	छाद-यति छदति-ते.
1 छृद् to kindle.	छर्दयति-छर्दति.	87 जुप् to reason; to kill; to	please. जोषयति-जोषति
2 छृप् }	चर्पयति-चर्पति; छर्पयति.	88 धृ to shake, to make trem-	ble. धूनयति धवति-ते
3 छृप् }	छर्पति; दर्पयति-दर्पति.	89 प्री to please.	प्रीणयति-प्रयति-ते.
4 दम् to fear.	दर्भयति दर्भति	90 ग्रन्थ् } to connect or arrange	in a regular series.
5 दम् to string together. to	arrange. दर्भयति-दर्भति	91 ग्रन्थ् }	ग्रन्थयति-ग्रन्थति, ग्रन्थयति-ग्रन्थति.
76 श्रय् to liberate; to kill.	श्राययति श्रयति.		
77 मी to go.	माययति-मयति		

55 लि, भू (98), सङ्ग्राम् 'to fight' and the ten verbs beginning with पद्
(Page 103) are really Atmanepadi verbs.

55-104 These roots belong both to the first and the tenth classes. The following roots घृ, चि, जत् to beat, दिव् to rub, pain, युष् to aver, अञ्च्, वृन्, घृष्, पूर, and such of the roots of the tenth class inserted in ch. XXIII. 2 as are marked with both classes may belong also to the first or the tenth class.

88—89 धञ्प्रभाविर्गुक्त्वः ॥ The roots धू and प्री insert न् before the इ of

92 आप् to obtain. आपयति-आप- ति ते.	99 गर्ह् to censure. गर्हयति-गर्हति
93 तन् to confide; to aid. तानयति तनति; with preposition; to stretch. वितानयति, वितनति	100 मार्ग् to seek. मार्गयति-मार्गति
94 चन् to confide; to hurt. चा- नयति-चनति.	101 कण्ठ् to grieve. कण्ठयति-क- ण्ठति.
95 वद् to inform. वादयति-वादति-ते	102 मृज् to clean; to ornament. मार्जयति-मार्जति.
96 वच् to speak, tell; to read. वाचयति-वचति.	103 मृप् to endure. मर्पयति-मर्प- ति-ते.
97 मान् to worship, to respect. मानयति-मानति.	104 धृप् to overcome, to assail. धर्पयति-धर्पति.
98 भू Atm. to obtain. भावयते- भवते; according to some also. भवति	105 कथ् to tell. कथयति
	106 गण् to count. गणयति
	107 वण्ट् to divide. वण्टयति
	108 लज्ज् to shine. लज्जयति
	109 पत् to go. पतयति-पतन्ति

Non conjugational tenses.

Perfect.

Aor.

Aorist.

Par.

Atm.

1. चोरयामास-वभूव चकार-चकर† चोरयामास-वभूव-चके अचूचुरत्-त‡	
Futur.	Periphrastic. Future.
2. चोरयिष्यति चोरयिष्यते चोरयिता चोरयिता	
Conditional.	Benedictive.
3. अचोरयिष्यत् अचोरयिष्यत चोर्यात्* चोरयिषीष्ट	

the tenth class and Causals; according to some, these roots form also धावयति and प्राययति.

105—106 (ch. IV. 3. 50 †.)

105—106 According to शक्तिग्रन्थ and others the roots, called कथादि, form also कथापयति, गणापयति, वण्टापयति, लज्जापयति &c.

109 This root also belongs to the first or tenth class. According to some this root does not belong to the अदन्न class, as पतयति-वे.

† चोरे is the derivative root. It contains two syllables and therefore takes the prefix आम् before which ई is not dropped (exception to ch. IV. 3. 1.)

‡ Vide P. 95.

* rule 1. a. Page 96.

CHAPTER VIII.

Causals.

प्रयोजकस्य व्यापारे धातुमात्रात्कृते णिचि ॥
भावयत्यादि तत्रोहं णिचश्चेत्यात्मनेपदम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

SECTION I.

1 चि 5 P. A चापयति-ते, चाययति-ते	10 री 4 A (9 P according to some. रेपयति-ते
2 स्फुर 6 P स्फारयति-ते, स्फोरयति-ते	
3 रम् 1 A. आरम्भयति-ते.	11 क्नुय् 1 A क्नेपयति-ते } य् is
4 लम् 1. A. लम्भयति-ते.	12 क्ष्माय् 1 A क्ष्मापयति-ते } dropped.
5 रध् 4 P. रन्धयति-ते.	13 दा 3. P. A दापयति-ते.
6 जम् 1. A. जम्भयति ते.	14 पा 2 P to protect पाडयति-ते
7 ऋ 1. 3. P. अर्पयति-ते.	15 शो शाययति-ते.
8 ह्री 3. P. ह्रेपयति-ते.	16 छो छाययति ते.
9 ह्री 9 P ह्रेपयति-ते.	17 सो सापयति-ते. 18 ह्रे ह्रेपयति ते

*The causal base is formed like that of a root of the tenth class, it takes paramaśipada as well as Âtmanepada भावयति-ते

1—2 चिस्फुरागौ ॥ चिस्फुरोरात्वयास्यागौ परे । चि 5 10 P A and स्फुर substitute ऑ optionally for their vowel before चि चा + च By the following rule 7—13 we have चाययति चि cl 10 forms चययति वययति, it is मिन् : it requires the penultimate vowel to be short (ch VII 5-11) Aor अवीचयत्-त्, अवीवयत्-त्, अपुस्करत्-त् अपुस्फुरत्-त्

3—4 रमेरश्चिदो ॥ (a) लभश्च ॥ (b) रम् लभेधनुमस्यादाचि ननुरादिगो । रम् and लम् insert य् when followed by any termination beginning with a vowel except in the Perfect and conjugational tenses Aor आररम्भत् त, आल्लम्भत् त 5—6 (note 51 P 32) Aor अररन्धत् त, अजम्भत् त

7—13 अतिह्री-लंतीरन्तूरीक्ष्मायातपुह्वी । अत्यादीनां मादन्तानां पुगागम स्याज्जौ । The roots क हा, ङी, री, क्नुय्, क्ष्माय् and roots ending in ऑ take the augment य् पुगन्तलपूयस्यच ॥ These roots require गुण Aor अपिपिपत्-त्, अजिदिपत्-त्, अजिदिपत्-त्, अजिदिपत्-त्, अनुक्नुपत्-त्, अविदपपत्-त्, अदीदपत्-त्

11—12 लोपोप्योर्निति ॥ वक्ष्ययकारयो ल्येव स्यादिति । य् or य् is dropped before any consonant except य्.

14 पातेगौग्यच्छय ॥ पा 'to protect' requires ह् in the causative Aor. अपिपत्-त्.

15 राचरागुह्ययवेतो युक् ॥ एतां पुगागम स्याज्जौ परे । पुछोऽपवाद । These roots take the augment य् instead of य् in the causative अपिपत्-त्, अपिपत्-त्, अपिपत्-त्, अपिपत्-त् (ch. IV. 3. 30 and 32)

19 व्ये व्याययति-ते. 20 वे वाययति-ते	लालयति-ते निलापयति-ते.
21 पा 1. P. to drink and पै 1. P. to be dry- पाययति-ते	24 ली 4. A. 9. P. लापयते.
22 वै 1. P. to be dry. वाजयति ते	25 भी भापयते, भोपयते.
23 ली 4 A. 9 P. and ला (deduced from ली 4 9. or ला 2 P)	26 स्मि विस्मापयते.
निर्लीनयति ते, निलाययति-ते, वि-	27 स्फाप् 1. A. स्फावयति-ते.
	28 शद् शातयति-ते.
	29 रुह् रोहयति-ते; रोपयति-ते.

■ वेदिभूने जुह् ॥ वाने जुह् स्याणौ क्प्पार्थे । वै takes ज् when its meaning is to shake or tremble, but in its other acceptations it takes प् regularly, as केशान् वापयति According to माधव this verb does not admit ज् not य् but प् in the causative; according to others वाजयति is from वा 2. P. to blow, Aor अवविजत् त, वापयति अवीवपत्

23 लीलोनुग्लुकवन्त्यतरस्यास्नेहविपातने॥ लायते अतिथे कृमानुह्लुक्वागमौवा स्तोणी स्नेहव्रवे । The root ली 4 9 optionally admits न् and ल् (deduced from ला 4 9 or ला) admits क् optionally in the causative, provided the meaning be to melt an unctuous substance व्यलीलितत्-त्; व्यलीलयत्-त्, व्यलीलत्-त्; व्यलीलरत्-त् In other acceptations they form निलापयति-विलाययति.

24 प्ररम्भनाभिभवपूजासु लियौ नित्यमात्रमाधति वाच्यम् (a) ली 4. 9. substitutes आ for its final vowel necessarily before an Ārdhadhatuka affix or Personal terminations if it means to 'deceive' to 'defeat' or to 'worship' ली- (7-13) लाप् । लिप सम्माननशालीनीकरणयोश्च (b) लीङ् लिख्येर्धन्तयोरात्मनेपदस्यादकर्तृणे पि कले पूजाभिभवयो प्ररम्भने चार्थे । ली takes Ātmanepada in the causative in the sense of to worship, to defeat or to deceive, as जटभिर्गोपयते he gets himself worshipped by means of his clotted hair इयनोर्वनिकामुद्धापयते. A hawk overcomes a quail वारमुद्धापयते he deceives a child, लापयते अलीलपत.

25-26 विभेनेहेतुभये ॥ विभेतेरेव आत्स्वात्वात्प्रयोमकाद्रयचेत् । (a) नित्यस्मयते. ॥ स्मयतेरेचो नित्यमात्रस्याणौ हेतो रमदे । (b) मी substitutes भि optionally and स्मि necessarily for their vowel in the causative if the effect is produced by the agents. मियेहेतुभयेषुक् (c) भा ई इताकर प्रक्षिप्यते । ईदरान्तस्य भिप पुक् स्याणौ हेतुभये । भा takes the augment प् in the same circumstances भा + इ, स्मा + इ by note 7-13 भाप् + इ, स्माप् + इ, भीप् + इ भीस्मोहेतुभये (d) ध्यन्ताभ्या माभ्यामरामनेपदस्यादेतो येद्वयस्मयी । मूने भवप्रदण धत्वयोपेक्षणम् ॥

The roots भी and स्मि take Ātmanepada in the causative if the effect is produced by the agent भापयते, भीपयते inspires fear, विस्मापयते astonished. Ex मुण्डो भापयते, जटिलो विस्मापयते, otherwise भाययति, विस्माययति frightens or astonishes any one with anything Ex कुञ्चिकयैर्नभाययति, विस्माययति अवीभपत, अवीभिषत, व्यसिष्मपत अवीभयत्, व्यसिष्मयत्.

30 क्री क्रापयति-ते

31 इ with अधि 'to study.'
अध्यापयति-ते.

32 जि जापयति-ते.

33 सिध् 4. P. साधयति (he prepares.)

34 वी वापयति-ते; वाययति-ते.

35 गृह् गृहयति-ते.

36 दुष् 4. P. दूषयति-ते.

* दूषयति-ते दोषयति-ते

37 इ 2 P. to go. गमयति-ते

38 इ,, with अधि to remember,
अधिगमयति-ते.

39 हन् घातयति-ते.

40 अन् 2. P. आनयति-ते.

41 ईर्ष्य 1. P. ईर्ष्ययति-ते

42 ऊर्णु ऊर्णावयति-ते.

57 स्फावोवः॥स्फावो वः स्याणौ।स्फाव् changes its व् to व् in the causative, Aor. अपिस्फवत्-त्.

28 शदेरगतीतः ॥ शदेर्णीतोऽन्तादेशः स्यान्न तु गती।शद् converts द् into ण् unless the meaning be to go, as शातयति पुत्रानि but गतः शादयति गोविन्दः Govind drives cows. अशाशतत्-त्, अशाशदत्-त्.

29 रहः पोऽन्यतरस्याम्॥ रहः पोऽन्तादेशो वा स्याणौ ॥ रह् optionally substitutes प् for ह् Aor अरुहत्-त्, अरुहात्-त्.

30—32 क्रीद् जीनाणौ ॥ एयामेव आत्वस्याणौ। क्री, इ and जि change their vowel to औ in the causative (7-13) Aor. आविक्रपत्-त्; अजीजपत्-त्.

31 गौचसध्दो. ॥ सगरे च्छरे च णी इडोगाङ् वा स्यात्। इ with अधि 'to study' substitutes गौ optionally for its vowel in the Caus. Des. and in the third form of the Aorist; अध्यजीगपत्-त्; अध्यापिपत्-त्.

34 सिध्तेगपारलीकिके ॥ ऐहलीकिकेऽर्थे विद्यमानस्य सिध्ते रेच आत्वंस्याणौ। आ is substituted for the vowel of सिध् in the causative unless the import be a spiritual topic. as अर्थं साधयति; but सिधयति तापसे तपः he causes an ascetic to ascertain or know thoroughly his austerities अपीपध्त्-त्; असोपिधत्-त्.

34 प्रजने वीयतेः ॥ अस्त्यैव आत्वंवास्याणौ प्रजनेऽर्थे। आ is optionally substituted for the vowel of वी in the causative if it means to 'cause to conceive' Aor अवीवपत्-त् अवीवयत्-त्; in its other acceptations it forms regularly वाययति-ते.

35 (ch II. 1. 45) Aor. अज्जुहत्-त्.

36 दोषोणी॥दुष्यते रुघावा उस्त्याणौ। दुर् lengthens its penultimate vowel in the causative दूषयति depraves.

० वा चित्तविरागे॥ दुष्यते रुषावा ऊदास्याणौ चित्तस्याप्रीततायाम्। दुर् lengthens its vowel optionally in the sense of to deprave the heart; as चित्तं दूषयति, दोषयति वा कामः lust corrupts the mind, Aor. अदुषत्-त्.

37 गौगमेरदोधने॥दो गमिः स्याण्वावदोधनेऽर्थे। गम् is substituted for द्. 2. P.

अहांडि-अहिडि.

17 वट्	} to speak. वटयति, मट- यति; अवाटि अवाटि, अ- भाटि-अभटि	25 हुग्	} to cover. हुगयति, हुगयति, सगयति, स्थ- गयति; अहागि-अहूगि; अहूगि-अहूगि; अमागि- अत्तगि, अस्यागि; अस्थगि.
18 भट्		26 हूग्	
19 नट्	} to dance with indi- cation of passion; to dance with gestures. नटयति; अनाटि-अनाटि.	27 सग्	
		28 स्यग्	
20 स्तक् 1. P. to resist. स्तकय- ति; अस्ताकि-अम्ताकि.		29 कग्	} to do in general. कग्- यति; अक्तागि- अकगि.
21 चक् ॥ to be satisfied. चक- यति; अचाकि-अचकि.		30 अक्	
22 कख् ॥ to laugh. कखयति, अकाखि अकाखि.		31 अग्	} to move tortuously. अकयति, अगयति; आकि; आगि.
23 रग् ॥ to suspect. रगयति; अरागि-अरागि.		32 कण्	
24 लग् ॥ to be with or near लागयति; अलगि-अलगि.		33 रण्	} to go- कणयति, रणयति; अकाणि अकाणि, अराणि- अराणि.
		34 चण्	
		35 शण्	} 1. P. to give. चणयति, शणयति, भ्रणयति; अचा- णि अचाणि, अशाणि-अश- णि, अभ्राणि-अभ्राणि.
		36 धण्	

16 हेद् in the sense of to 'dishonour, to disgrace,' is Âtm, and is not भिद्. It forms its causal हेदयति.

17—18 वट् 1. P. to surround and भट् 1. P. to hold, cherish, maintain. They belong to this section in the sense of 'to speak'.

19 According to some नट् means 'to go and according to others it means 'to bend. वट् 1. P. to dance with verbal representation of passion (वाक्यम्) is not भिद्.

21 चक् 1. Â. to be satisfied, to resist. It belongs to this section in one of these senses and takes Parasmaipada.

23 No particular sense is stated, because some hold, that it signifies action in general, according to others its meaning is not stated because it admits many interpretations.

32—33 1. P. to sound.

35 Some read शण् to go. 35 some editions read कष and others श्य्.

39 वासिनिप्रहृष्टनाटकापविशद्दिशाम् ॥ कष्, occurring in this sūtra, is considered as the causative of the verb here exhibited the verb is placed in this section for the sake of the optional prolongation of the vowel ॥

37 थ्	} to kill. अथयति, वनथ- यति, क्राथयति, कथयति; ,, अग्राधि-अग्राधि; अक्ना- धि-अक्नाधि, अक्राधि-अ- क्राधि, अक्राधि-अक्राधि	44 हृल्	} 1 P to move or quake. प्रहृलयति, प्र-
38 क्थ्		45 लृल्	
39 क्थ्			लि, प्राहृलि प्राहृलि
40 क्थ्		46 स्मृ	to remember with tenderness, to regret. स्मरयति; अस्मारि अस्मारि
41 चन्	to kill. चनयति, अचानि अचानि	47 दृ	to fear, to be afraid of. दरयति, अदारि-अदरि
42 वन्	to act. प्र-वनयति; प्रा- धानि प्राधानि	48 नृ	to guide. नरयति, अनारि अनारि
43 ज्वल्	to shine. प्रज्वलयति, प्रा- ज्वालि प्राज्वालि	49 त्रा	to cook, to boil. क्षपयति; अत्रापि-अत्रापि
		50 श्	to slay, to gratify, to see,

अहीडि-अहिडि.

- 17 वट् } to speak. वटयति, वट-
 18 यति; अवाटि अवाटे, अ-
 भाटि अमटि

- 19 नट् to dance with indi-
 cation of passion; to
 dance with gestures.
 नटयति; अनाटि-अनाटि.

- 20 स्तक् 1 P. to resist. स्तकय-
 ति; अस्ताकि-अस्ताकि.

- 21 चक् ॥ to be satisfied. चक-
 यति, अचाकि-अचकि.

- 22 कल् ॥ to laugh. कल्यति,
 अकाखि अकाखि.

- 23 रग् ॥ to suspect. रणयति;
 अराणि-अरणि.

- 24 लग् ॥ to be with or near.
 लागयति; अलाणि-अलगि.

- 25 हृग् } to cover. हृगयति,
 26 हृग् } हृगयति, सगयति, स्थ-
 27 सग् } गयति; अहागि-अहृगि;
 28 स्यग् } अहागि-अहृगि; असागि-
 असगि, अस्यागि, अथगि.

- 29 कग् to do in general. कग-
 यति; अकागि-अकगि.

- 30 अक् } to move tortuously.
 31 अग् } अकयति, अगयति;
 आकि; आगि.

- 32 कण् } to go. कणयति, रणयति;
 33 रण् } अकाणि अकणि, अराणि-
 अरणि.

- 34 चण् } 1. P. to give. चणयति,
 शणयति, भ्रणयति, अचा-
 35 शण् } णि अचणि, अशाणि-अश-
 36 भण् } णि, अध्राणि-अभ्रणि.

16 हेद् In the sense of to 'dishonour, to disgrace,' is Ātm, and is not मित्. It forms its causal हेदयति.

17-18 वट् 1. P. to surround and भट् 1. P. to hold, cherish, maintain. They belong to this section in the sense of 'to speak.'

19 According to some नट् means 'to go' and according to others it means 'to bend' नट् 1. P. to dance with verbal representation of passion (वाच्यम्) is not मित्.

21 चक् 1. Ā. to be satisfied, to resist. It belongs to this section in one of these senses and takes Parasmaipada.

29 No particular sense is stated, because some hold, that it signifies action in general, according to others its meaning is not stated because it admits many interpretations.

32-33 1. P. to sound.

35 Some read ण्य् to go. 38 some editions read क्य and others क्य्.

39 वासिनिप्रहृषनाटकापयिषादिषाचाम् ॥ क्य्. occurring in this sūtra, is considered as the causative of the verb here exhibited. The verb is placed in this section for the sake of the optional prolongation of the vowel in

58 जृ to grow old. जरयति; अजारि-अजरि	61 रम् to sport. रमयति; अरामि- अरमि
59 क्त्स् to be cooked; to shine. क्त्सयति, अक्त्सासि-अक्त्ससि	62 क्रम् to go, to step. क्रमयति; अक्रामि-अक्रमि
60 रञ्ज् to dye. to be intend. रञ्जयति (रजयति); अराञ्जि-अरञ्जि.	63 गम् to go. गमयति, अगामि-अगमि
	64 फण् 1. P. to go. फणयति, अफाणि-अफणि.

SECTION III.

The following verbs are optionally मित्.

1 ज्वल्	ज्वलयति ज्वालयति; अज्वालि-अज्वालि	अह्वालि-अह्वालि
2 हल्	हलयति-हालयति; अहलि अहलि	4 नम् 1. P. to salute; to sound. नमयति-नामयति, अनामि-अनमि
3 झल्	झलयति-झालयति,	5 ग्ले 1 P. to be languid. ग्लपयति ग्लापयति; अग्लपि अग्लपि

58 जृ 9. P. forms its causative जरयति. some read स्तम् 4. A. 'to spit' instead of क्त्स् [जनीजृष्णमुद्दि] Ex. स्तसयति. According to Bopadeva स्तम् is optionally मित्.

60 रञ्जेर्णो मृगरमणे नलोपो वक्ष्यः॥ रञ्ज् drops its nasal in the causative if it means to 'hunt,' as रजयति मृगान् hunts deer, but रञ्जयति वस्त्राणि dyes clothes-

61 रम् 1. A. 62 क्रम् 1. P. 63 गम् 1. P. Some classical authors deviate from this rule and make the penultimate vowel long as धुर्यान्विधामयेतिसः; (Ragh. 1.54. रजोविधामयन् राक्षाम्, सगमयति &c. Vaman, the author of Kasikavritti, reconciles this anomaly by making the rule for shortening the vowel (मितां ह्रस्वः) optional. He takes वा from the preceding Sutra वा चित्तविरागे and connects it with the following मितां ह्रस्वः; so in his opinion the rule for shortening the vowel is optional.

64 According to some this verb is not मित्. They state घाणयति.

1—4 ज्वल हल झल नमामनुपसर्गाद्वा ॥ ज्वलादीनां वा मित्वं भवति । उपसर्गात्परे-
पां नायं विवक्ष्यस्वर्गः । प्राप्तविभाषेयम् । These roots lengthen their penulti-
mate vowel optionally unless joined with a preposition. With preposition
they form their causatives प्रज्वलयति, प्रहलयति, प्रझलयति, and उन्नमयति
(see sect. II. 43—45). But प्रज्वालयति, उग्रामयति &c. are some instances
met with in classical works which must be considered as so many forms
of the denominative verbs.

5 -8 ग्लाघ्रावनुवर्मा च ॥ अनुपसर्गां देवां मित्वास्त्रान् । आद्ययोरप्राप्ते इतरयोः प्राप्ते

to perceive by sight; to sharpen. झपयति; अज्ञापि अज्ञपि	54 मद् to rejoice; to be poor or distressed. मदयति; अमादि-अमदि
51 चल् to quake. चडयति; अचलि-अचलि	55 ध्वन् to sound. ध्वनयति, अध्वानि-अध्वनि
52 छद् to live, to be strong. छदयति; अच्छादि-अच्छदि	56 स्वन् to deck or to adorn. स्वनयति; अस्वानि अस्वनि.
53 लड् to loll the tongue; to stir with the tongue, to churn, to pain. लडयति; अलाडि-अलडि.	57 जन् to be produced. जनयति; अजनि*

9. P. is मित् in the sense of 'to know' as stated above they are derived from ज्ञा 10 P. Â

51 चल् 1 P (with the same import). Ex चलयति शाखाम् In its other acceptations it forms its causal चालयति, as शील चालयति changes or destroys the natural disposition सूत्र चालयति throws a thread or wire.

॥ छद् 10 P. Â 'to cover, to protect' is placed in this section with the limited acceptations here stated, as छदयति 'causes to live or strengthens' otherwise छादयति In these senses it may be conjugated like one of the roots of the first class, as छदति lives or is strong

53 लड् 1 P. 'to frolic, to sport' is placed in this section with the meanings above mentioned, otherwise लाडयति fondles

54 मद 4 P. Otherwise मादयति maddens (चित्तविकारमुत्पादयति. produces disturbance of mind)

55 ध्वन् 1, P. with the same import, Ex ध्वनयति घण्टाम्, rings a bell, but not so, in its other senses, Ex ध्वानयति, articulates indistinctly. Bhoja here places several verbs दलिवलिस्वलिराणिध्वनिनापिशपयश्च । एण् and ध्वन् (33, 55). दल् 1 P to cut, split दलयति अदालि-अदलि; धल् 1. Â to cover; to move पलयति, अवालि-अवलि, स्वरह् 1. P to move, to drop or stumble. स्वरलयति अस्वालि-अस्वलि, प्रप् 1 Â to be modest or ashamed प्रपयति; अप्रापि-अप्रपि and धे 1. P to wane or decline क्षपयति, अक्षापि-अक्षपि..

56 स्वन् 1 P to sound

57-63 अनाङ्गुष्कसुरज्जोऽमन्ताश्च ॥ जन्यादयोऽमन्ताश्च मितो भवन्ति । जन् 4. Â जृ 1 P. वनत् 1 P., रड् 1 P. Â. and the roots ending in अम् belong to this section in their proper acceptation. 57° (ch. 1V. 5 11°)

58 जृ to grow old . जरयति; अजारि-अजरि	61 स्मृ to sport . स्मयति; अरामि- अरमि
59 क्णस् to be cooked, to shine क्णसयति, अक्णासि-अक्णसि	62 क्रम् to go, to step . क्रमयति; अक्रामि-अक्रमि
60 रञ्ज् to dye. to be intend रञ्जयति (रजयति), अरारञ्जि-अररञ्जि.	63 गम् to go . गमयति, अगामि-अगमि
	64 फण् 1. P. to go . फणयति, अफाणि अफाणि.

SECTION III

The following verbs are optionally मित्.

1 ज्वल् ज्वलयति ज्वालयति; अज्वालि अज्वलि	अह्वालि-अह्वलि
2 हल् हलयति हालयति; अह्वलि अह्वलि	4 नम् 1. P. to salute, to sound. नमयति-नामयति, अनामि अनमि
3 हल् हलयति हालयति,	5 ग्लै 1 P. to be languid . ग्लपयति ग्लपयति, अग्लपि अग्लपि

55 जृ 9 P forms its causative जरयति some read स्मृ 4 A 'to spit' instead of क्णस् [जनीजृष्णसुद्धि] Ex स्नसयति. According to Bopadeva स्नस् is optionally मित्

60 रञ्जैर्ण मृगरमणे नलोपो वक्तव्यः ॥ रञ्ज् drops its nasal in the causative if it means to 'hunt' as रजयति मृगान् hunts deer, but रञ्जयति वस्त्राणि dyes clothes.

61 स्मृ 1 A 62 क्रम् 1 P 63 गम् 1 P Some classical authors deviate from this rule and make the penultimate vowel long as धुर्यान्विभामयेतिस्, (Ragh. 2 54 रजोविभ्रामयन् राक्षाम्, सगामयति &c Vaman, the author of Kasikavritti, reconciles this anomaly by making the rule for shortening the vowel (मितां दृष्ट्वा) optional He takes वा from the preceding Sutra वा चित्तविरागे and connects it with the following मितां दृष्ट्वा, so in his opinion the rule for shortening the vowel is optional.

64 According to some this verb is not मित् They state फणयति.

1—4 ज्वल् हल् हल् नमामनुपसर्गाद्वा ॥ ज्वलादीनां वा मित्वं भवति । उपसर्गात्परे पा नायं विकल्पस्यर्थः । प्राप्तविभाषेयम् । These roots lengthen their penultimate vowel optionally unless joined with a preposition With preposition they form their causatives प्रज्वलयति, प्रहलयति, प्रहालयति, and उन्नमयति (see sect II 43—45) But प्रज्वालयति, उन्नमयति &c are some instances met with in classical works which must be considered as so many forms of the denominative verbs.

5 -8 ग्लालावनुवमा च ॥ अनुपसर्गो देषो मित्वास्यात् । आद्ययोरप्राप्ते इतरयोः प्राप्ते

6 स्ना 2 Â to bathe or स्नै 1 P. to surround (con- vertible into स्ना) स्नपयति स्नापयति, अस्नापि-अस्नपि	7 वन् 1. P to act (see Section II 42) वनयति वानयति; अवानि-अवनि 8 वम् 1 P to vomit. वमयति-वा- मयति, अवामि-अवमि
---	---

SECTION IV.

• Verbs in अम् which do lengthen their penultimate vowel

1 कम् 1. Â. to desire. कामयते	4 शम् to see. शामयति
2 अम् 1. P to go, to sound, to serve. आमयति	5 यम् 1. P to stop or cease to refrain. यामयति
3 चम् 1 P to eat. चामयति	

विभाषा । These also make the penultimate vowel optionally short unless joined with a preposition. The two first (including स्नै also) do not shorten the vowel in the causative if connected with prepositions, as प्रस्नापयति, उपस्नापयति, the two last shorten it as उपवनयति, उद्गमयति

• See sect. II 61 to 63

1—2 नक्षत्रमिच्छाम् । अमन्तत्वा ह्याप्तमित्वमेषां न स्यात् । The roots कम्, अम्, and चम् are not considered as मित् i. e. as lengthening their penultimate vowel in the causative.

4 शमोदर्थने ऽ शाम्यतिदर्शने मित्रं स्यात् । शम् 4 P is not मित् if it mean to see. निशामयति he shows but शमयति calms or pacifies. प्रणयिनो निशामय्य वधू कथा &c निशामय hear or listen to (निशामय तदुत्पत्तिं विस्तारदत्तो मम) is not the causal form of the verb शम् 4 P but a simple form of the verb शम् belonging to the 10 th class. Since roots have many other senses besides those exhibited in the Dhatupatha, the root, meaning to see, 'is made here to signify to hear'

८ यमोऽ वरिवेषणे ऽ वच्छति भोजनार्तोऽ न्यत्र भिक्षुराह ८ यम् is not मित् if it does not signify to eat, ८x आयामयति lengthens or practises. But यमयति ब्राह्मणान् he feeds Brahmans. Other instances, as नियमयति restricts (पययति नियमयन्) &c are derived from the denominative verbs.

CHAPTER IX.

Desiderative verbs *

धातोस्तुमर्थादिच्छायां सनि रूपं बुभूषति ॥
ईचिक्षिपत् इत्यादि पूर्ववच्चात्मनेपदम् ॥ ? ॥

आख्यातचन्द्रिका.

1 मू.

Present.

Imperfect.

Par.	Ātm.	Pass.	Par.	Ātm.	Pass.
1. बुभूषामि	बुभूषे	बुभूष्ये	अबुभूषम्	अबुभूषे	अबुभूष्ये
2. बुभूषसि	बुभूषसे	बुभूष्यसे	अबुभूषः	अबुभूषथाः	अबुभूष्यथाः
3. बुभूषति	बुभूषते	बुभूष्यते	अबुभूषत्	अबुभूषत	अबुभूष्यत

Imperative.

Potential.

1. बुभूषाणि	बुभूषे	बुभूष्ये	बुभूषेयम्	बुभूषेय	बुभूष्येय
2. बुभूष	बुभूषस्व	बुभूष्यस्व	बुभूषेः	बुभूषेथाः	बुभूष्येथाः
3. बुभूषतु	बुभूषताम्	बुभूष्यताम्	बुभूषेत्	बुभूषेत	बुभूष्येत

Perfect.

Par.

Ātm.

1. बुभूषाञ्चकार-चकार-आस-बभूव	बुभूषाञ्चक्रे-आस-बभूव
2. बुभूषाञ्चकथ-आसिथ-बभूविथ	बुभूषाञ्चकृपे-आसिथ-बभूविथ
3. बुभूषाञ्चकार-आस-बभूव	बुभूषाञ्चक्रे-आस-बभूव

Perfect.

Aorist

Passive.

Par.

Ātm.

Pass.

1. बुभूषाञ्चक्रे-आसि-बभूवे	अबुभूषिषम्	अबुभूषिषि	अबुभूषिषि
2. बुभूषाञ्चकृपे-आसिपे-बभूविपे	अबुभूषीः	अबुभूषिषाः	अबुभूषिषाः
3. बभूषाञ्चक्रे-आसे-बभूवे	अबुभूषीत्	अबुभूषिष्ट	अबुभूषि

* स is added to the root in the conjugational tenses and स in the non-conjugational tenses. To this स, ई is to be prefixed after set roots and optionally after those that are optionally set, after anit roots it is prohibited.

1 मू + स । सनिप्रहृष्टोक्ष ॥ मदे गुहे द्यन्ताच्च सन इप्सस्यात् । (a) मद्, गुह् and the roots ending in उ, ऋ, or ल (short or long) do not admit the intermediate ई । सन्यङो ॥ सप्रन्तस्य यदन्तस्यच प्रथमस्वैकाचो द्वेस्तोऽजादेस्तु द्वितीयस्य । (b) The root is reduplicated in the Desiderative and Frequentative बुभू + स । इको हल् ॥ द्यन्ताज्झलादिः सन्धिरस्यात् । (c) स being destitute of

Par.	Future.		Periphrastic Future.	
	Atm.	Pass.	Par.	Atm. or Pass.
1. बुभूषिष्यामि	बुभूषिष्ये		बुभूषितास्मि	बुभूषिताहे
2. बुभूषिष्यासि	बुभूषिष्यसे		बुभूषितासि	बुभूषितासे
3. बुभूषिष्यति	बुभूषिष्यते		बुभूषिता	बुभूषिता
Conditional.			Benedictive.	
1. अबुभूषिष्यम्	अबुभूषिष्ये		बुभूष्यासम्	बुभूषिषीय
2. अबुभूषिष्यः	अबुभूषिष्यथाः		बुभूष्याः	बुभूषिषीष्टाः
3. अबुभूषिष्यत्	अबुभूषिष्यत्		बुभूष्यात्	बुभूषिषीष्ट
Roots.		Pres. 3rd. sing.	Roots: Pres. 3rd. sing.	
2 पठ् 1. P.	पिपठिषति		8 प्रच्छ्	पिपृच्छिषति
8 रुद्	रुदिषति		9 कृ 6 P.	चिकरिषति
4 विद् 2. P.	विविदिषति		10 गृ „	जिगरिषति जिगलिषति
5 मुप् 9. 4. P.	मुमुषिषति		11 दृ 6. Â.	दिदिषति
6 ग्रह्	जिघृक्षति-ते		12 धृ „	दिधरिषति
7 स्वप्	सुपुप्सति		13 धृ 1. P. Â. 1. Â.	दिधीर्यति-ते

the intermediate इ, is considered to be weak, when subjoined to a verb ending in इ, उ, ऋ, or ए (short or long) बुभूषति.

2 पठ् + स—पठ् + इ + स—पठ् + इ + स। सन्त्यतः । अभ्यासस्यात इकारः स्यात्सनि । Before the affix स, इ is substituted for अ in the reduplicative syllable पिपठिषति.

3—8 इद्विदमुपग्रहिवापिप्रच्छः सक्ष् ॥ एभ्यः सन् क्त्वा च कितौ स्तः । The affixes स and त्वा are weak in the case of these roots i. e. पठ्, विद् and मुप् do not take guna and ग्रह्, स्वप् and प्रच्छ take यप्रसारण see note § page 2.

3—8 किरक्ष पञ्चम्यः ॥ कृ वृ इर् धृ प्रच्छ् एभ्यः सन् इद् स्यात् । The roots कृ, गृ, दृ, धृ, and प्रच्छ admit of इ, this इ is not lengthened in the case of the roots कृ and गृ (ch. IV. 5 23 §).

13 अऊहानगमांसनि ॥ अवन्तानाहन्ते रजोदेशगमेथ् दीपेः स्याग्जलादी सनि । The final of a root ending in a vowel, and the penultimate vowels of इन् and गम् substituted for इ 2 P. to go, इ 2. P. with अपि to remember and इ with अपि to study in the desiderative) become long before the affix स, destitute of the intermediate इ दिध् + स—दिधीर्यति-ते (ch IV. 4 23.)

Roots.	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
14 दी 4. Â.	दिर्दापते	ber. Pass. अधिजिगास्यते	
15 गुह् 1. P. Â.	जुबुक्षति-ते	(Pre. अधिजिगमिषति)	
16 भिद् 7. P. Â.	विभिसति-ते	23 इ 2. Â. with अधि to study.	
17 वृष्	विवर्धिषते-विवृत्सति	अधिजिगांसते	
18 जि	जिगीषति*	24 गम् 1. P. to go. जिगमिषति	
19 चि	चिचिपति-ते; चिचीपति-ते	Âtm. सजिगंसते Pass. जिगंस्यते	
20 हन्	जिघांसति†	25 द्युत् द्युतिपते दिद्योतिपते	
21 इ 2. P. to go Pass. जिगास्यते		26 रुच् रुचिपते-रुचिपते	
(Pre. जिगमिषति)		27 लिख् लिखिपति-लिखिपति	
22 इ ,, with अधि to remem-		28 दिष् 4. P. दुदुष्यति दिदेधिपति	

14—(1. II) 15—16 हलन्ताश्च । इवसमापादनः परे शलादिः सन् किंस्यात् ।
 स when it does not take इ, is considered to be weak, if subjoined to a verb
 having for its penultimate इ उ ऋ or ए (short or long).

17 वृष् takes guna as it is set.

18—23 (13)

18° (ch III 5 21).

19† (ch. III. 5. 17)

20‡ (ch. III. 2. 51).

21 सनिच ॥ इषो गमि. स्यात्सनि न तु बोधने । गम् is substituted for इ 2. P.
 to go unless it means to understand प्रतीष्यति he wishes to understand. गम्
 too is substituted for इ 2. P with अधि to 'remember.'

23 इहश्च ॥ इहो गमिः स्यात्सनि । गम् is substituted for इ 2. Â. with अधि
 in the desiderative.

24 (ch V. 2 3.) विक्रमिषति-विकसते । सुस्त्रिपति सुत्सूयते ch. (1V 4. 20.

25—26 रलोव्युपधादलादे. सश्च ॥ इश्च उश्च वी ते उपधे यस्यतस्मादलादे रलन्ता
 त्यरी क्त्वासनी सेटी वा कितौ स्तः । स् (and त्वा) having इ prefixed to it, is option-
 ally weak, when subjoined to a verb beginning with a consonant and
 ending with any consonant except य् or र् and having इ or उ (short or
 long) for its penultimate.

29—37 सनीवन्तर्धभ्रस्वदम्भुधिसूयर्भ्रसिपिनाम् ॥ इवन्तेभ्य ऋधादिभ्यश्च सन इ-
 ङ्गा स्यात् । Roots ending in इन् and the roots ऋष्, भ्रस्ज्, दम्भ्, धि, सू, य, कर्ष्,
 भ्र, झप् and सन् admit इ optionally in the desiderative.

§ 28 च्यो. शङ्गुनासिक्वेच ॥ सतुकस्य छस्य वस्य च क्रमाच्छ ऊङ्गुतावादेशौ स्तोऽनुना-
 सिक्वे क्वौ शलादौ चकृति । श् and ऊ are respectively substituted for च्छ् and य
 before an affix beginning with a nasal or before the affix न्वि or before a
 weak termination beginning with any consonant except a nasal or a semi-
 vowel. दिव् + स (15—16)—दि + ऊ + स-दुष्यति. सिव् + स-सुष्यति.

Roots	Pres 3rd sing.	Roots	Pres 3rd sing.
29 सिक् 4. P.	सुस्यूति सिसेनियति	37 मृ 1. P. Â.	बुभूर्पति-ते† विभरिपति-ते
30 ऋक् 4. P. ऋ P.	अदिधिपति- ईर्त्सति	38 ञप् 1. P. Â.	(or the causal of ञ् ch VIII 2 50) झीप्सति ते जिज्ञापयिपति-ते
31 भ्रस्ज् विभ्रजिपति ते, विभर्जिपति-ते, विभ्रक्षति-ते, विभर्क्षति-ते		When झ् forms its 'causa- tive' ज्ञापयति-ते it assumes the form जिज्ञापयिपति-ते in the desiderative	
32 दम्भ् 5. P.	धिप्सति धीप्सति दिदम्भिपति	39 सन् ॥ P. Â.	सिसनिपति-ते- सिपासति-ते‡
33 श्रि 1. P. Â.	शिश्रीपति-ते* शिश्रयिपति-ते	40 तन् 8. P. Â.	तितासति-ते तित- सति ते, तितनिपति-ते
34 स्यू	सुस्यूति † सिस्वारिपति	41 दरिद्रा †दिदरिद्रिपति-दिदरिद्रासति‡	
35 यु 2. P.	युयूति यियविपति		
36 ऊर्णु	ऊर्णुनूति ते ऊर्णुनूविपति ते ऊर्णूननिपति ते*		

30 आपङ्मुधामीत् ॥ एवामच ईत्स्या त्सादी सनि (a) The roots आप् 5 P. ङप् and ऋप् substitute ई for their vowel when स् without the intermediate ई, follows. अत्रलोपोऽभ्यासस्य ॥ सनि मीमेत्यारभ्य यदुक्त तत्राभ्यासस्य लोप स्यात् । (b) All roots enumerated in 30 32 42 51 and 52 reject the reduplication आप् + सति—ईप्सति 31 (ch III 2 14)

32 दम्भश्च ॥ दम्भेरच इत्यादाश्च सादीसनि । अभ्यासलोप । दम्भ् substitutes ई or ई for its vowel when स्, without the intermediate ई, follows दिम्भ + स, by note 15—16 स् is weak (here म् and भ् are to be considered as one consonant thus it has ई for its penultimate) दिभ् + स, (ch IV 2 51) धिप्सति धीप्सति

33° (13).

34† (ch IV 4 27)

36° (ch III 6 6 °)

37‡ (13 ch IV 4 27)

38 Roots of the tenth class and Causals may be conjugated in the Desiderative.

39 § (ch IV 5 49)

40 तनिपतिदरिद्रातिभ्य सनेवेङ्गश्च (a) These roots take ई optionally before the affix स् तनेतेर्विभाषा ॥ अस्वोपधायादादीर्णवास्याज्झलादीसनि । (b) तन् lengthens its penultimate vowel optionally before the affix स् when it does not take ई

41 † (ch III 5 2) †

‡ (ch IV 5 1)

Roots.	Pres. 3rd. sing.	Roots	Pres 3rd sing.
42 मी १. P. \hat{A} . मि 5. P. \hat{A} .	मिप्सति ते	52 मुच् 6 P. \hat{A} .	मोक्षते-मुमुक्षते
43 म् 2. P. मिप्सति मा 3. 4. \hat{A} . and मे 1. \hat{A} .	return. मिप्सते	53 वृत्	विवृत्सति-विवर्तिपते
44 दा 1. P. दा 1. P. दिप्सति ते	1. \hat{A} . दिप्सते and दा P. \hat{A} . दिप्सति ते	54 वृष्	विनृत्सति विवर्धिपते
45 धे 1. P. धिप्सति. धा 3. P. \hat{A} .	धिप्सति ते	55 शृष्	शिशृत्सति-शिशर्धिपते
46 रम्	रिप्सते	56 स्पन्द्	सिस्पन्सति-सिस्पन्दिपते- सिस्पन्सते
47 लम्	लिप्सते	57 कृप्	चिकृप्सति चिकल्पिपते- चिकृप्सते
48 शक् 5. P. शिक्षति. शक् 4 P. \hat{A} .	शिक्षति-ते	58 कृत्	विकर्तिपति चिकृत्सति
49 पत्	पिप्सति (पिपतिपति)*	59 चृत्	चिचर्तिपति-चिचृत्सति
50 पद्	पिप्सते	60 छृद्	चिच्छर्दिपति-ते, चिच्छृत्स- ति ते
51 राष् to kill) रिप्सति.		61 रुद्	तिदर्दिपति ते, तिनृत्सति ते
		62 नृत्	निनर्तिपति निनृत्सति
		63 तृ	तितरिपति तितरीपति† तितीर्पति.

42—50 सनिमीमादुरभलमशत्रुपतपदामचरम् ॥ एषामचरत्स्वात्सादीनि । अभ्यास-
लोपः । The roots मी, मा, the धु verbs, रम्, लम्, शक्, पत् and पद् substitute
इस् for the radical vowel when स् without the prefix इ, follows मी मिस् +
स (ch IV 4 60†) मिप्सति.

49 ° see 40 and 76 (b)

51 राधो द्विषामि सनीस् वाच्य ॥ राष् signifying to kill, substitutes इस् for
its vowel, but आरिहन्ति wishes to propitiate.

52 मुचोऽकर्मकस्य गुणो वा ॥ अकर्मकस्य मुचो गुणो वात्यात्सादौ सनि । अभ्यास
लोपः ॥ The intransitive verb मुच् takes गुन् optionally before the affix स्
destitute of the prefix इ मुच्, transitive, forms its desiderative मुमुक्षति.
Ex मुमुक्षति वत्स कृष्ण

53—57 (ch V 2 4)

58—62 (ch V 3 9 to 13)

63—65 इत्सनिवा ॥ वृद् वृत् भ्यामृदन्ताच्च सन इद्वात्सात् । वृ १. ५ and roots
ending in ऋ take इ optionally before the affix स्.

63 † (ch IV 5 23 §)

Roots	Pres 3rd sing	Roots	Pres 3rd sing.
29 सिन् 4. P.	सुस्वपति सिस्वपति	37 भृ 1. P. Â.	बुभूर्पति-ते† विभरिपति-ते
30 ऋप् 4. P. 5 P.	आर्दिधिपति- ईर्त्सति	38 झप् 1. P. Â.	(or the causal of झ ch VIII 2 50) झीप्सति ते जिझपयिपति-ते
31 भ्रस् विभ्रजिपति ते, विभर्जिपति-ते, विभ्रक्षति-ते, विभर्क्षति-ते		When झ forms its 'causa- tive झपयति-ते it assumes the form जिझापयिपति-ते in the desiderative	
32 दम्भ् 5. P.	धिप्सति धीप्सति दिदम्भिपति	39 सन् 8 P. Â.	सिस्वनिपति-ते- सिपासति-ते‡
33 श्रि 1. P. Â.	शिश्रीपति-ते* शिश्त्रयिपति-ते	40 तन् 8. P. Â.	तितासति-ते तित- सति-ते, तितनिपति-ते
34 स्तृ	सुस्वर्पति † सिस्वरिपति	41 दरिद्रा †दिदरिद्रिपति-दिदरिद्राप्सति†	
35 यु 2. P.	युयपति यियविपति		
36 ऊर्णु	ऊर्णुन्पति ते ऊर्णुनुविपति ते ऊर्णुनापति ते*		

॥ आपहृधामात् ॥ एषामच ईत्स्यात्सादी सनि (a) The roots आप् 5 P. भृप् and ऋप् substitute ई for their vowel when स्, without the intermediate इ, follows. अत्रलोपोऽभ्यासस्य ॥ सनि मीमेत्यारभ्य बहुषु तनाभ्यासस्य लोपः स्यात् । (b) All roots enumerated in 30 32 42 51 and 53 reject the reduplication आप् + सति—ईप्सति 31 (ch III 2 14)

32 दम्भश्च ॥ दम्भेरच इत्स्यादाच सादीसनि । अभ्यासलोप । दम्भ् substitutes इ or ई for its vowel when स्, without the intermediate इ, follows दिम्भ + स, by note 15—16 स is weak (here भ् and भृ are to be considered as one consonant as it has इ for its penultimate) दिभ् + स, (ch IV 2 51) धिप्सति धीप्सति

33° (13)

34† (ch. IV 4 27)

36° (ch III 5 6 °)

37† (13 ch IV 4 27)

38 Roots of the tenth class and Causals may be conjugated in the Desiderative.

39 § (ch IV 5 49)

40 तनिपतिदारद्रतिभ्य सनोवेङ्ग्य (a) These roots take ई optionally before the affix स् तनोतेर्विभाषा ॥ अस्योपधायादीर्णोवास्याभ्यलादीसनि । (b) तन् lengthens its penultimate vowel optionally before the affix स् when it does not take इ

41 † (ch. III 5 20 †)

† (ch. IV 5 1)

Roots	Pres 3rd sing	Roots	Pres 3rd sing.
42 मी 9. P. Â. मि 5. P. Â.	मिस्सति ते	52 मुच् 6 P. Â. मोक्षते मुमुक्षते	
43 मा 2. P. मिस्सति मा 3. 4.	Â. and मे 1. Â. return. मिस्सते	53 वृत्	विमृत्सति-विमार्त्तपते
44 दा 1. P. दा 1. P. दिस्सति ते	1. Â. दिस्सते and दा P. Â. दिस्सति ते	54 वृष्	विमृत्सति विमर्धिपते
45 वे 1. P. विस्सति. घा 3. P. Â. विस्सति ते		55 वृष्	शिशृत्सति-शिशर्धिपते
46 रम्	रिप्सते	56 स्पन्द	सिस्पन्त्सति सिस्पन्दिपते- सिस्पन्सते
47 लम्	लिप्सते	57 कृप्	चिकृप्सति चिकल्पिपते- चिकृप्सते
48 शक् 5 P शिक्षति. शक् 4 P. Â. शिक्षति ते		58 कृत्	चिकर्त्तिपति चिकृत्सति
49 पत्	पिप्सति (पिपतिपाति)*	59 कृत्	चिचर्त्तिपति-चिचृत्सति
50 पद्	पिप्सते	60 कृद्	चिच्छर्दिपति-ते, चिच्छृत्स- ति ते
51 राध् to kill रिप्सति.		61 तृद्	तिदर्दिपति ते, तितृत्सति ते
		62 नृत्	निनर्त्तिपति निनृत्सति
		63 तृ	तितरिपति तितरीपति† तितीर्पति.

42—50 सनिमीमागुर्भलमशकपतपदामचइम् ॥ एषामचइरास्यात्सादीसनि । अभ्यास लोप । The roots मी, मा, the 9 verbs रम् लम्, शक् पत् and पद् substitute इप् for the radical vowel when स् without the prefix इ, follows मी मिम् + स (ch IV 4 60†) मिस्सति.

49 = see 40 and 76 (b)

51 राधो हिंसायां सनीष् वाच्य ॥ राध् signifying to kill, substitutes इप् for its vowel, but आरिरास्सति wishes to propitiate

52 मुचोऽक्मकस्य गुणो वा ॥ अस्मंस्य मुचो गुणो पास्यात्सादी सनि । अभ्यास लोप ॥ The intransitive verb मुच् takes guna optionally before the affix स् destitute of the prefix इ मृच्, transitive, forms its desiderative मुमुक्षति Ex मुमुक्षति वत्स कृष्ण

53—57 (ch V 2 4)

58—62 (ch V 2 9 to 13)

63—65 इत्थनिवा ॥ वृद् वृष् वृभ्यामृदन्ताच्च सन इद्वास्यान् । वृ 9 ७ and roots ending in ऋ take इ optionally before the affix स्.

63† (ch. IV 5 23 §)

Roots	Pres 3rd sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
64 वृ ० P. Â	निरिपति ते विरिपति ते. वुवूर्पति ते	73 वृह्	तितृक्षति तितृक्षति
65 वृ 9 Â.	विरिपते, निरिपते, वुवूर्पते	74 हि 5 P.	जिवापति
66 स्मि 1. Â.	सिस्मयिपते	75 इप्	एपिपिपति
67 पू 1 Â.	पिपिपते	76 मृ	मुमूर्पति
68 क्	अरिपति	77 अन् with प्र	प्राणिणिपति
69 अञ्ज् 7. P.	अन्जिपति	78 उञ्	उञ्चिपति
70 अश् 5 Â.	अशिपति	79 मृच्	मिमृक्षति मिमार्जिपति*
71 अद्	जिप्सति	80 नश्	निनद्धति निनशिपति
72 ईर्ष्य् 1 P.	ईर्ष्यिपति-ईर्ष्यिपति	81 मरज्	मिमृक्षति
		82 ज्ञा	जिज्ञामते, अनुजिज्ञासति†

66—70 स्मि वृञ्ज् वृश्ना सनि ॥ स्मि पू क् अञ्ज् अश् एभ्य सन् इत् स्थान् । These roots take ई in the desiderative क्+इ+स—अरिस् (1 c.) अरिपति (ch III 5 6a अनादेर्द्वितीयस्य)

71 लुट्सनो घेत्स् ॥ अदो घेत्स् स्यादिति सनि च । घस् is substituted for अद् in the Aorist and Desiderative अपसर्त्

72 ईर्ष्यतेस्तृतीयस्यतिवक्तव्यम् (तृतीयान्यञ्जनस्य तृतीयैकाच इति वाऽर्थः) In this verb the third consonant or as some interpret the rule, the third syllable is doubled

73 वृह् is optionally set. तितृह्+स (15-16) तितृक्षति (ch IV 2 51); see note on दम् (35) 74 (ch III 5 6b)

75 The penultimate vowel is to be geminated before the reduplication takes place.

76 म्रियतेर्लृङ्गिन्नेश्च ॥ लृङ्गिन्नेश्च प्रवृत्तिभूतान्मृत् स्तर् नान्यत्र । मृ is conjugated in the Âtmanepada only in the Aorist, Benedictive and in the conjugational tenses आसृङ्ग्यासन्वक्तव्य (b) A desiderative form also conveys the notion that a person or thing is about to perform the action or to undergo the state expressed by the root. मुमूर्पति is about to die. पिपतिपति is about to fall

77 (ch VIII 1 40) मृज् and नश् are optionally set.

79 ° (ch III 3 9-10)

80-81 (ch III 2 15)

82—85 ज्ञाधुस्मृक्षाम् ॥ सप्तन्तानामेषा मामनेपद स्यात् । These roots take Âtmanepada in the Desiderative.

82 मानोऽ ॥ अनृपसृष्टस्य च आत्मनेपद न स्यात् । When अन् is prefixed to ॥ it does not take Âtmanepada in the Desiderative.

Roots	Pres 3rd sing	Roots	Pres 3rd sing.
83 श्रु	शुश्रूषते, प्रति आ शुश्रूषति†	95 इ with अधि	to remember.
84 स्मृ	सुस्मृषते		अध्यापिषति
85 दृश्	दिदृक्षते	96 सू 6. P	सुसृषति
86 गुप् 1. Â.	जुगुप्सते	97 सिच्	सिसिषति ते
87 तिज् „	तितिक्षते	98 स्तु 2 P.	तुष्टुषति
88 क्ति 1. P. Â.	चिक्त्तिषति-ते	99 स्वप् caus	सुष्यापयिषति ते
89 मान् 1. Â	मामासते	100 सिच् „	सिपेधयिषति-ते
90 बध् „	बीभत्सते	101 स्विद् „	सिस्वेदयिषति ते
91 दान् 1 P. Â.	दीदासति ते	102 स्वद् „	सिस्वादयिषति ते
92 शान् „	शाशासति-ते	103 सद् „	सिसाहयिषति-ते
93 स्था	तिष्ठासति	104 इ „	with अधि to study.
94 इ ३ P to go	with प्रति		अधिजिगापयिषति ते
	प्रतीपिषति		अध्यापिपयिषति-ते

॥ † प्रत्याभ्याश्रुव ॥ अभ्या सन्ताच्छ्रुव आत्मनेपद न स्यात् । श्रु with प्रति

or आ does not take Âtmanepada.

86—88 गुप्तिगुदिद्रघ सन् (a) मान्बधदा शान्भ्यो दार्घ्याभ्यासस्य ॥ सूत्रद्वयोतेभ्य सन्स्था मानादानामभ्यासस्यकारस्य दीर्घश्च । गुप् to blame तिज् to forbear क्ति to cure to chastize to remove to destroy and to doubt (with वि) मान् to seek knowledge or investigate बध् to suffer change or affection of the mind दान् to straighten and शान् to sharpen take the affix स् in these senses The roots मान् बध् दान् and शान् long then tie र इ in the reduplative syllable. These roots do not convey a desiderative sense though they take the affix स् Nor desiderative bases may be derived from them as जुगुप्सते he blames जुगुप्सिषते he wishes to blame

93 ए is substituted for स् after इ or उ contained in the reduplicative syllable of a root followed by the affix स्

96—100 स्तौतिष्यारिवपण्यभ्यासात् ॥ अभ्यासेण परस्य स्तौतिष्यन्तयोरेव सस्य ष स्यात्पभूते सनि नान्यस्य । ए is not substituted for स् if the affix स् is changed to ष unless in the instance of the verb स्तु and of a causal root.

99 see ch III 5 33

100—103 स स्विदिस्विदिसहीनाञ्च ॥ अभ्यासेण परस्य ण्यन्तानामेया सस्य स एव न ष यणि परे । These however, do not change their स् to ए

104 (ch VIII 1 31)

Roots	Pres 3rd sing	Roots	Pres 3rd sing
105 दि० caus.	दिशययिषति ते, दुशययिषति-ते†	117 दु० caus	दिद्रावयिषति ते, दुद्राव- यिषति ते
106 ह्वे	” जुहावयिषति ते	118 पु०	” पिप्रावयिषति-ते पुप्राव यिषति-ते
107 पू	” पिपावयिषति ते	119 दु०	” पिप्रावयिषति ते, पुप्राव- यिषति ते
108 भू	” मिभावयिषति ते	120 च्यु	” चिच्यावयिषति ते, चु- च्यावयिषति-ते
109 सू 1. Å.,	” मिमावयिषति-ते	121 स्फु०	” *पुस्फारयिषति ते or पुस्फोरयिषति-ते
110 यु० caus.	” यियावयिषति ते	122 क्षु	” चुक्षावयिषति-ते
111 रु	” रिरावयिषति-ते	123 सिच्	with परि परिपिपिक्षति
112 लू	” लिलावयिषति ते.	124 सु	with अभि अभिसुसुपति
113 जु० 1. to go	” जिजावयिषति ते		
114 नु	” नुनावयिषति-ते		
115 चु	” सिस्त्रावयिषति-ते, सुस्त्रावयिषति-ते		
116 श्रु	” शिश्रावयिषति ते, शुश्रावयिषति-ते		

105 † श्वि + इ + इत्, (ch IV 3 47) श्व + इ + इत्-शुश्व + इ + इत्-शु-
शावि + इत्-शुशावयिषति

106 ह्वे + इ + इत्, (ch IV 3 30) हु + इ + इत्-हुहु + इ + इत्-हुहावि +
इत्-जुहावयिषति

107-110 पू + इ-इत्-पुपू + इ + इत् पुपावयिष (ch. IV 3 6) पिपावयिषति

114 (ch IV 3 7)

115-120 (ch IV 3 8)

121 ० स्फु० + इ + इत्-पुस्फु० + इ + इत्- (ch VIII 11-2) =

पुस्फारयिषति No substitution for a vowel takes place before the root is re-
duplicated in the case of the root श्वि Vrid lhu is not substituted for उ in शु on
account of the इ of causals before शु is reduplicated so in others.

123-124 (ch XI 1, 6)

CHAPTER X.

The Frequentative. *

धातोर्ह्रलादेरेकाचः पौन.पुन्ये भृशे घडि ॥
 चेकीयतेप्रभृतयो न भृशार्थे शुभे रुचे. ॥ १ ॥
 बहुलं लुकि तत्रापि वोभोत्यादिकमूह्यताम् ॥
 सूचिसूत्र्युर्णुमूत्र्यर्त्यव्यशिभ्यश्च यडिप्यते ॥ २ ॥
 सोसूच्यतेऽटाव्यतेऽरार्यत इत्यादिकं तत् ॥
 गम्यर्थेभ्यस्तु कौटिल्ये लुप्यादेर्भाषगर्हणे ॥ ३ ॥
 यडि जङ्गम्यते लोलुप्यत इत्यादिकं भवेत् ॥

आख्यातचन्द्रिका.

First Kind

१ भू.

Ātmanepadi †

Present.

Sing.	Du	Plu.	Imperfect.
१. वोभूये†	वोभूयानहे	वोभूयामहे	अत्रोभूये
२. वोभूयसे	वोभूयेथे	वोभूयध्वे	अत्रोभूयथाः
३. वोभूयते	वोभूयन्ते	वोभूयन्ते	अत्रोभूयत

* धातोरेकाचो ह्रलादे क्रियासमभिहारे यद् । पौन पुन्ये भृशार्थे च क्रियासमभिहारस्तस्मिन्वोत्ये ह्रलादे रेकाचो धातो यद् स्यात् । A frequentative is derived from roots belonging to any conjugation except the 10 th, containing one syllable and beginning with a consonant. The verbs so formed denote that the subject of the verb performs the action or undergoes the state expressed by the original root, repeatedly or intensely. The derivation may take place in either of two ways. In each case the root must be first reduplicated according to the general rules of reduplication.

Here the frequentative base is derived from a root by adding य to the latter. The base so derived is conjugated in the Ātmanepadi only. The य is a weak termination.

† In all the conjugational tenses, the derived base may be taken as a root of the fourth conjugation, with य, the mark of that conjugation, added on to it.

‡ गुणो यङ्लुको ॥ अभ्यासस्य गुण स्याद्यटि यङ् लुकि च । इ or उ of the reduplicative syllable takes its Gun substitute in the Ātmanepadi and Parasmaipadi. Frequentatives

Roots.	Pres 3rd sing.	Roots.	Pres. 3rd sing.
6 सूच्	सोसूच्यते	20 दे	देदीयते
7 सून्	सोसूच्यते	21 घा	देधीयते
8 मून्	मोमूच्यते	22 मा	मेमीयते
9 अद्	अटाटयते	23 स्था	तेष्टीयते
10 ऋ	अरार्यते	24 गै	जेगीयते
11 अश्	अशादयते	25 पा to drink.	पैपीयते
12 ऊर्णु	ऊर्णोनूयते	26 पा to protect	पापायते
13 कु 1. P.	कोकूयते	27 हा to abandon	जेहीयते
14 कु 2. 6. P.	चोफूयते	28 हा to move or go	जाहायते
15 कृ	चेकीयते	29 सो	सेपीयते
16 कृ with सम्	संचेकीयते	30 छो	चाच्छायते
17 कृ	चेकीर्यते	31 रञ्च्	रारज्यते
13 पृ	पोपूर्यते	32 नन्द्	नानन्यते
19 स्तृ	तेत्तीर्यते	33 व्यच्	वोविच्यते

6 to 12 सूचिसूच्यमूच्यमूच्यते इति ॥ यद् वाच्य ॥ आधातयधुतादावन्ता ।
 सतध्वत्वारोऽजादय । The roots, सूच् 10 'to hint', सून् 10 'to string together
 and मून् 10 'to discharge urine' though they have more than one
 vowel in the base and अद् "to go" ऋ 'to go, अश् 'to pervade' and
 ऊर्णु to 'conceal' though they begin with a vowel, take the Frequentative
 form

13 नकवतेर्यङि ॥ कवतेरभ्यासस्य शुत्व नस्यायङि । In the case of the root ऊ
 1. P. the ए of the reduplicative syllable is not changed to च before the
 य of the Frequentative.

15 रीद् ऋत ॥ अकृयकारेऽसावधातुके यकारे च्वीचपरे ऋदन्तात्स्य रीमादेश स्यात् ।
 The ending ऋ of a root is changed to री before च्वि and any termina-
 tion beginning with य except the च्वि terminations.

17-18 The final ऋ (long) is changed to ई before the य, but if the ऋ is
 preceded by य or a letter of the labial class, then to ऊर् (ch. IV, 4 27 28).

19 The final vowel of दा (to give) दे सो, घा, धे, मा स्था, गै, पा (to
 drink) हा (to abandon) सो, घा (to smell) ध्या (to blow) is changed to ई
 before this य

20 Roots ending in ए, ऐ or ओ (not coming under the above rule
 change it to आ before this य (ch. III 5 35)

33 Those roots which undergo सम्सारण before the य of the present,
 undergo the same before this य (ch. III 2 5 f)

Roots.	Pres 3rd. sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
34 शास्	शेशिष्यते	42 चर्	चञ्चर्यते, चचर्यते
35 दिव्	देदाव्यते	43 जप्	जञ्जप्यते, जजप्यते (गर्हितं जपति)
36 भ्रम्	ब्रम्भ्यते-ब्रभ्रम्यते	44 जम्	जञ्जम्यते, जनम्यते
37 भाम्	बाभाम्यते	45 दह्	दन्दह्यते, ददह्यते
38 जन्	{ जञ्जन्यते-जंजन्यते जाजायते	46 दश्	दन्दस्यते, ददस्यते
39 ब्रज्	वात्रज्यते (कृटिक् ब्रजति)	47 गृ	जेगित्यते
40 लुप्	लोलुप्यते (गर्हितं लुपति)	48 भञ्ज्	ब्रम्भज्यते, बभज्यते
41 सद्	सासद्यते	49 पश्	पप्पश्यते, पपश्यते

34 शास् becomes शिष् before the य, of the Frequentative (ch IV. 2 86)

35 दिव् lengthens its vowel before the य of the Frequentative (ch II 2 1-3)

36 जुगतीऽनुनासिकान्तस्य ॥ अनुनासिकान्तरस्याङ्गस्य योभ्याषोऽदन्तत्तस्य नुक् स्यात् ।

If a root ends in a nasal and has अ for its penultimate the अ of the reduplicative syllable is not lengthened, but an अनुस्वार or the nasal (परसवर्ण) is inserted between the अ of the reduplicative syllable and the first radical consonant of the root

38 जन् optionally becomes जा before this य and then the rule of inserting an अनुस्वार does not hold good

39 नित्यं कौटिल्यं यती ॥ गत्यर्थाकौटिल्य एव यद् स्यात् तु क्रियासमभिहारे ।
The roots implying motion take the Frequentative form in the sense of tortuous motion and not of repetition

40 to 47 लुप्तदचरजपभ्रमदहदशगृभ्यो भावगर्हायाम् ॥ एभ्यो धात्वर्थगर्हायामेव यद् स्यात् । The roots लुप् 'to eat' सद् 'to sink down' चर् 'to go' जप् 'to mutter prayers' जम् 'to yawn' दह् 'to burn' दश् 'to bite' and गृ 'to swallow' take the Frequentative form in the sense of reproach

42 and 50 चरफलोश्च ॥ अनयोरभ्यासस्यातो नुक् स्यादित्यङ्गुसो । नुगित्वनेनानुस्वारो लक्ष्यते । स च पदान्त्यद्वाच्य । वा पदान्त्यस्येति यथा स्यात् । The roots चर् and पश् insert a र after the reduplicative syllable. The र is changed to an Anusvara or the nasal of that class to which the following letter belongs.

42 and 50 उत्तरस्याऽत् ॥ चरफलेरभ्यासात्परस्यात् उत्तराद्यङ्गुसो । In the case of the roots चर् and फल् the vowel अ of the syllable following the reduplicative one, is changed to उ

43 to 46 and 48, 49 जपजमदहदशमञ्जपशा च ॥ एषामभ्यासस्य नुक् स्यादित्यङ्गुसो । In the case of the roots जप्, जम्, दह्, दश्, भञ्ज् and पश्, र is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the first radical consonant

47 मो यदि ॥ गिरते रेफस्य लत्व स्यादिति । The र in the root गृ is changed to र् necessarily before the य of the Frequentative

Roots.	Pres. 3rd. sing.	Roots	Pres. 3rd. sing.
50 फल्	पफ्ल्यते, पंफ्ल्यते	62 कृप्	(कृप्) चर्लीकृत्यते
51 वञ्च्	वनीवच्यते	63 प्रच्छ्	परीपृच्छ्यते
52 स्त्रस्	सनीस्त्रस्यते	64 वश्	वरोवृश्यते
53 ध्वस्	दनीध्वस्यते	65 श्चि	शोश्च्यते, शोश्च्यते
54 भ्रस्	वनीभ्रस्यते	66 सिच्	सेसिच्यते
55 कस्	चर्नाकस्यते	67 सिच् with नि	नितेसिच्यते
56 पत्	पनीपत्यते	68 हन् to kill.	जघ्नीयते
57 पद्	पनीपद्यते	69 हन् to go.	जङ्घन्यते, जङ्घन्यते
58 स्कन्द्	चनीस्कद्यते	70 स्वप्	सोपुष्यते
59 नृत्	नरीनृत्यते	71 स्यम्	सेमिम्यते
60 वृत्	वरीवृत्यते	72 व्ये	वेवीयते
61 गृह्	जरीगृह्यते	73 वश्	वावश्यते

५१ नीग्वञ्चुलसुष्वसुप्रसुकसपतपदस्कन्दाम् ॥ एयामभ्यासस्य नीगागमः स्या-
द्यह्यङ्कुः । In the case of the roots वञ्च्, सस्, च्वस्, प्रेस्, कस्, पत्, पद् and
स्कन्द् the अ of the reduplicative syllable is not lengthened, and नी is inserted
between the अ of the reduplicative syllable and the first radical
consonant of the root.

59 to 61 रीगुपधस्य च ॥ ऋदुपधस्य धातोर्भ्यासस्य रीतागमः स्याद्यह्यह्लुकोः ।
 Roots having ऋ for their penultimate, have the syllable री inserted between the
 अ of their reduplicative syllable (which is not lengthend) and the first
 radical consonant of the root.

62 The root कृ, after य is added on to it, has ली inserted between अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the first radical consonant.

ॐ ६४ रीगृत्वत इति वक्तव्यम् ॥ When a root contains र्, the syllable री is inserted between the अ of the reduplicative syllable (which is not lengthened) and the radical consonant.

65 (ch III. I 11)

67 सिचो याडि ॥ सिच. सस्य पो न स्यायडि । The म् of सिच् is not changed to व् before the य of the Frequentative

68-69 हन्तेहिंसायां यटि प्रीमावो वाच्यः ।) प्री is substituted for हन् in the sense of killing, before the य of the Frequentative.

70 to 72 स्वप्तिस्वमिव्येना यडि ॥ एषा सप्रसारणं स्यादडि । The roots स्वप्, स्वम् and व्ये take सप्रसारण before the य of the Frequentative.

१३ न वशः॥ वशेर्धातोर्नङि परतः सप्रसारणं न स्यात् । In the case of the root वश्, सप्रसारणं does not take place before the य of the frequentative.

Roots.	Pres. 3rd sing.	Roots.	Pres 3rd sing.
74 चाय्	चेकीयते	78 ढौर्	ढोढौक्यते
75 घ्रा	जेघ्रीयते	79 ङौक्	तोङ्गौक्यते
76 घ्मा	देष्मीयते	80 रुक्	रोरुक्क्यते
77 शी	शाशय्यते	81 शुम्	शोरुम्क्यते

Second Kind †

Parasmaipadi.

1 भू

Present			Imperfect.		
Sing.	Du.	Plur.			
1. { बोभोमि	{ बोभूव.	{ बोभूम.	{ अत्रोभनम्	अत्रोभूय	अत्रोभूम
{ बोभरीमि			{ अत्रोभो.	अत्रोभूतम्	अत्रोभूत
2. { बोभोपि	{ बोभूयः	{ बोभूय	{ अत्रोभवी		
{ बोभवीपि			{ अत्रोभोत्	अत्रोभूताम्	अत्रोभवु
3. { बोभोति	{ बोभूत	{ बोभुवति	{ अत्रोभरीत्		
{ बोभनीति					

74 चाय की ॥ चाय् पूजानिशामनयो रित्येतस्य धातोर्यङि परत कीत्यादेशः स्यात् । की is substituted for चाय् before the य of the Frequentative

75-76 ईघ्राष्मो ॥ घ्रा घ्मा इत्येनयोर्यङि परत ईकारादेशः स्यात् । The final vowel of घ्रा and घ्मा is changed to ई before the य of the Frequentative

77 अयद् यि किति ॥ शीङोऽयडादेशः स्यादादी किति परे । शी is changed to चय् before the weak terminations beginning with य

78-79 In the case of the roots ढौर् and ङौक्, the long vowel of the reduplicative syllable is shortened and then takes Gana substitute

80-81 भूय रोचते रोभते इत्यत्र यङेति भाष्यम् । पीन पुन्ये लुस्यादेव । The roots रुक् and शुम् take the Frequentative form in the sense of repetition and not of intensity

† यङोच्चि ॥ यङोऽच्प्रत्यये लुक्स्याच्चकारात् विनापि बहुल लुक् स्यात् । In this case the Frequentative base is derived from the original root simply by reduplicating the latter The verb so formed is Parasmaipadi only

§ In the conjugational tenses the Frequentative base is conjugated as if it were a root of the 3rd conjugation. The इ or उ of the reduplicative syllable takes its guna and अ is changed to आ See note † P 181 and note 4 P 183 यङो वा ॥ यङन्तात्परस्य हलादे पित् सार्व धातुकस्य ईङ्ङा स्यात् । ई

Impera			Pot.		
1. बोभत्रानि	बोभत्रान्	बोभत्राम्	बोभूयाम्	बोभूयान्	बोभूयाम्
2. बोभूहि	बोभूतम्	बोभूत	बोभूया-	बोभूयातम्	बोभूयात
3. } बोभोतु	बोभूताम्	बोभुवतु	बोभूयात्	बोभूयाताम्	बोभूयु-
			Perf		
1. } बोभवाचकार	बोभवाचकृव	बोभवाचकृम			
2. बोभवाचकर्थ	बोभवाचकृथुः	बोभवाचकृ			
3. बोभवाचकार	बोभवाचकृतु	बोभवाचकृः			
			I Fut		
1. बोभवितास्मि	बोभवितास्व-	बोभवितास्म-			
2. बोभवितासि	बोभवितास्थ	बोभवितास्थ			
3. बोभविता	बोभवितारौ	बोभवितार			
			II Fut		
1. बोभविष्यामि	बोभविष्याव	बोभविष्यामः			
2. बोभविष्यसि	बोभविष्यथ.	बोभविष्यथ			
3. बोभविष्यति	बोभविष्यत.	बोभविष्यन्ति			
			Con.		
1. अबोभविष्यम्	अबोभविष्याव	अबोभविष्याम			
2. अबोभविष्य	अबोभविष्यतम्	अबोभविष्यत			
3. अबोभविष्यत्	अबोभविष्यताम्	अबोभविष्यन्			
			Ben		
1. बोभूयास्तम्	बोभूयास्व	बोभूयास्म			
2. बोभूया	बोभूयास्तम्	बोभूयास्त			
3. बोभूयात्	बोभूयास्ताम्	बोभूयास्तु			

is optionally added to the frequentative base before the singular terminations of the present before the 2nd and 3rd person singular of the imperfect, and before the 3rd person singular of the imperative नभ्यस्तस्याचि पिंति सार्वधातुके ॥ अभ्यस्तस्य लघूपधस्य शुभेन स्या दजार्द्रा पिंति स धातुके । The penultimate short vowel of the reduplicated base does not take its *ga* substitute before the vowel strong terminations in all conjugational tenses.

			2 बुध्.	Pre.
			Aor.	
1. अबोभूवम्	अबोभूव	अबोभूम्	बोबोधि बोबुधीमि	} बोबुध्वः बोबुध्मः
2. अबोभोः अबोभूरीः	} अबोभूतम्	अबोभूत	बोभोत्ति बोबुधीषि	
3. अबोभोत् अबोभूरीत्			बोबोद्धि बोबुधीति	} बोबुद्धः बोबुधति

अबोबोधिष्यत्		Impera.	Pot.
Imperf.		बोबुधानि	बोबुध्याम्
1. अबोबुधम्		बोबुद्धि	बोबुध्याः
2. अबोभोत्-अबोबुधीः		बोबुधीतु-बोबुद्धु	बोबुध्यात्
3. अबोभोत्-अबोबुधीत्		I Fut.	II Fut.
Perf.		बोबोधितास्मि	बोबोधिष्यामि
1. बोबोधाचकार-बोबोधांचकर		बोबोधितासि	बोबोधिष्यसि
2. बोबोधाचकर्थ		बोबोधिता	बोबोधिष्यति
3. बोबोधाचकार		Ben.	Aor.
Con.		बोबुध्यासम्	अबोबोधिषम्
1. अबोबोधिष्यम्		बोबुध्याः	अबोबोधीः
2. अबोबोधिष्यः		बोबुध्यात्	अबोबोधीत्
3. अबोबोधिष्यत्			

3 पा to drink.

			Present.	Imperf.
1. पापामि-पापेमि	पापावः	पापामः	पापाथः पापात्	अपापाम्
2. पापासि-पापेपि	पापाथः	पापाथ		अपापाः अपापेः
3. पापाति-पापेति	पापात्	पापति		अपापात् अपापेत्
			Pot.	Perf.
			पापायाम्	पापाचकार-पापाचकर
1. पापानि			पापायाः	पापाचकथं
2. पापाहि			पापायात्	पापाचकार
3. पापातु-पापेतु				

I Fut.	II Fut	Con.
1. पापितास्मि	पापिष्यामि	अपापिष्यम्
2. पापितासि	पापिष्यसि	अपापिष्यः
3. पापिता	पापिष्यति	अपापिष्यत्

Ben.	Aor.
1. पापायासम्	अपापाम्
2. पापायाः	अपापाः-अपापेः
3. पापायान्	अपापान् अपापेत्

4 श्रि

Present.			Imperf.
1. शोधेमि शोधयामि	शोध्नायः	शोध्नीमः	अशोधयम्
2. शोधेयि शोधययि	शोधयः	शोधयथ	अशोधेः-अशोधयीः
3. शोधेति-शोधयीति	शोधितः	शोधयन्ति	अशोधेत्-अशोधयीत्

Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. शोधयामि	शोध्यायाम्	शोधयान्चकार-शोधयाचकार	शोधयितास्मि
2. शोधयिहि	शोध्याय	शोधयान्चकथे	शोधयितासि
3. शोधेतु शोधयतु	शोध्यायात्	शोधयान्चकार	शोधयिता

II Fut.	Con	Ben.	Aor.
1. शोधयिष्यामि	अशोधयिष्यम्	शोध्यायासम्	अशोधयिष्यम्
2. शोधयिष्यसि	अशोधयिष्यः	शोध्यायाः	अशोधयायीः
3. शोधयिष्यति	अशोधयिष्यत्	शोध्यायान्	अशोधयायीत्

5 दु

Pre.

दोदोनि-दोदयीनि

Aor.

1. अदोदायिष्यम्	अदोदायिष्य	अदोदायिष्य
2. अदोदायीः	अदोदायिष्यम्	अदोदायिष्य
3. अदोदायीत्	अदोदायिष्यम्	अदोदायिष्यः

6 कृ

Present

	Sing.	Du	Plur
1st person	चर्कामि† चरिकमि चरीकमि चर्करीमि चरिकरीमि चरीकरीमि	चर्कथ चरिकथ चरीकथ	चर्कम चरिकम चरीकम
2nd person	चर्कषि चरिकाषि चरीकाषि चर्करापि चरिकरीषि चराकरापि	चर्कथ चरिकथ चरीकथ.	चर्कथ चरिकथ चरीकथ
3rd person	चर्कति चरिर्कति चरीर्कति चर्करीति चरिकरीति चरीकरीति	चर्कत चरिकत चरीकत	चर्कति चरिकति चरीकति

† द्रमिकौ च लुकि ॥ ऋतथ ॥ ऋदुपधस्य ऋदतस्य च घातोर्भ्यासस्य रुक् रिक् राक् एते आगमाः स्युमल्लुकि । If a root ends in ऋ (short) or has ऋ for its per ultimate र्, रि or रा is inserted between the vowel अ of the reduplicative syllable (which in this case is not lengthened) and the first radical consonant of the root लृ, लि or ली takes the place of र्, रि or री respectively in the case of the root कृप्

Pot

1. चर्क्याम्	चर्क्याव	चर्क्याम
चरिक्त्याम्	चरिक्त्याव	चरिक्त्याम
चरीक्त्याम्	चरीक्त्याव	चरीक्त्याम
2. चर्क्या	चर्क्यातम्	चर्क्यात
चरिक्त्याः	चरिक्त्यातम्	चरिक्त्यात
चरीक्त्या.	चरीक्त्यातम्	चरीक्त्यात
3. चर्क्यात्	चर्क्याताम्	चर्क्यु
चरिक्त्यात्	चरिक्त्याताम्	चरिक्त्युः
चरीक्त्यात्	चरीक्त्याताम्	चरीक्त्युः

Perf

1. चर्कराचकार	चरिक्कराचकार	चर्कराचकृतम्
चरीकराचकार	चरिक्कराचकार	चरीकराचकृतम्
चर्कराचकर	चरिक्कराचकर	चर्कराचकृतम्
चरीकराचकर	चरिक्कराचकर	चरीकराचकृतम्
2. चर्कराचकथ्य	चरिक्कराचकथ्य	चर्कराचक्रुः
चरीकराचकथ्य	चरिक्कराचकथ्य	चरीकराचक्रुः
3. चर्कराचक्रुः	चरिक्कराचक्रुः	चर्कराचक्रुः
चरीकराचक्रुः	चरिक्कराचक्रुः	चरीकराचक्रुः

I Fut

II Fut.

Con.

3. { चर्करिता	चर्करिष्यति	अचर्करिष्यत्
{ चरिक्करिता	चरिक्करिष्यति	अचरिक्करिष्यत्
{ चरीक्करिता	चरीक्करिष्यति	अचरीक्करिष्यत्

	Sing.	Ben. Du	Plur.
1.	{ चक्रियासम् चरिक्रियासम् चरीक्रियासम्	चक्रियास्व चरिक्रियास्व चरीक्रियास्व	चक्रियास्म चरिक्रियास्म चरीक्रियास्म
3.	{ अचक्रोरीत् अचरिकारीत् अचरीकारीत्	Aor. अचक्रोरिष्टम् अचरिकारिष्टम् अचरीकारिष्टम्	अचक्रोरिषुः अचरिकारिषुः अचरीकारिषुः

7 कृ

	Sing.	Pro. Du.	Plur.	Imperf.
1.	{ चाकर्मि चाकरोमि	चाकीर्यः	चाकर्मः	अचाकरम्
2.	{ चाकर्षि चाकरोषि	चाकीर्यः	चाकीर्य	अचाक-अचाकरीः
3.	{ चाकर्ति चाकरोति	चाकीर्यः	चाकिरति	अचाकर्तु-अचाकरीत्

	Impera.	Pot	Perf.
1.	चाकराणि	चाकीर्याम्	चाकराचकार-चाकराचकर
2.	चाकीरिहि	चाकीर्या	चाकराचकर्ष
3.	चाकर्तु-चाकरोतु	चाकीर्यात्	चाकराचकार

	I Fut.	II Fut.	Con.
1.	चाकरितास्मि	चाकरिष्यामि	अचाकरिष्यम्
2.	चाकरितासि	चाकरिष्यसि	अचाकरिष्यः
3.	चाकरिता	चाकरिष्यति	अचाकरिष्यत्

	Ben.	Aor.
1.	चाकीर्यासम्	अचाकारिषम्
2.	चाकीर्याः	अचाकरीः
3.	चाकीर्यात्	अचाकरीत्

8 वृत्

Pre

Sing.

Dual.

Plur.

1. वर्वस्मि
वर्वृतीमि
वरिवस्मि
वरिवृतीमि
वरीवस्मि
वरीवृतीमि

वर्वृत्वः

वर्वृत्तम्

वरिवृत्त्व

वरिवृत्तम्

वरीवृत्त्व

वरीवृत्तम्

2. वर्वस्ति
वर्वृतीपि
वरिवस्ति
वरिवृतीपि
वरीवस्ति
वरीवृतीपि

वर्वृत्थ

वर्वृत्थ

वरिवृत्थ.

वरिवृत्थ

वरीवृत्थ

वरीवृत्थ

3. वर्वर्ति ३०
चर्कर्ति ३० वत्

वर्वृत्त ३०

चर्कृत्त ३० वत्

वर्वृतति
वारवृतति-वरीवृतति

Imperf.

1. अववृतम्
2. { अववर्त्त अववरिवर्त्त
3. { अववर्त्त अववरीवर्त्त

अवरिवृतम्

{ अववर्त्ती अववरिवृती
{ अववर्त्ती अववरीवृती

अवरीवृतम्

{ अवर्वा अवरिवाः
{ अवर्वा अवरीवाः

अवरीवर्त्त
अवरीवृतीत्

Impera

Pot.

1. ववृत्तानि-वरिवृत्तानि-वरीवृत्तानि
2. ववृद्धि वरिवृद्धि वरीवृद्धि
3. { ववर्त्तु-वरिवर्त्तु वरीवर्त्तु
{ ववृत्तीतु वरिवृत्तीतु वरीवृत्तीतु

वर्वृत्याम्-वरिवृत्याम्-वरीवृत्याम्
वर्वृत्या -वरिवृत्या -वरीवृत्या

वर्वृत्यात् वरिवृत्यात् वरीवृत्यात्

Perf

1. { वर्तनीचकार-वरिवर्तनीचकार-वरीवर्तनीचकार
 { वर्तनीचकर वरिवर्तनीचकर वरीवर्तनीचकर
 2. वर्तनीचकर्थ-वरिवर्तनीचकर्थ वरीवर्तनीचकर्थ
 3. वर्तनीचकार-वरिवर्तनीचकार वरीवर्तनीचकार

I Fut.

1. वर्तनीतास्मि-वरिवर्तनीतास्मि-वरीवर्तनीतास्मि
 2. वर्तनीतासि-वरिवर्तनीतासि-वरीवर्तनीतासि
 3. वर्तनीता मारवर्तनीता-वरीवर्तनीता

II Fut.

1. Sing वर्तनीष्यामि-वरिवर्तनीष्यामि-वरीवर्तनीष्यामि

Con

1. Sing अवर्तनीष्यम्-अवरिवर्तनीष्यम्-अवरोवर्तनीष्यम्

Ben

1. Sing वर्तनीयासम्-वरिवर्तनीयासम्-वरीवर्तनीयासम्

Aor

1. Sing अवर्तनीषम्-अवरिवर्तनीषम्-अवरोवर्तनीषम्
 2. " अवर्तनी अवरिवर्तनी अवरोवर्तनी

Sing

Du

Pla

3. अवर्तनीत् अवरोवर्तनीत् ३०.
 अवरिवर्तनीत् अवरोवर्तनीत् ३०.

१ कृप् (कृप्)

Pre

Sing

Dual

3. चलक्षि चल्क्षीति चक्षु
 चलक्षि चल्क्षीति ३०
 चलक्षि चल्क्षीति ३०
 चलक्षि चल्क्षीति ३०
 Plur. चल्क्षीति ३०

अचल्क्षि, ३० अवर्तनी ३० वत्

10 भवन्

Present

1. चखन्मि-चखनीमि*	चखन्	चखन्म
2. चखसि-चखनीपि	चखाथ	चखाथ
3. चखन्ति चखनीति	चखात	चरनति

Imperf

Impera

Pot

1. अचखनम्	चखनानि	चखन्याम् चखायाम्
2. अचखन् अचखनी	चखाहि	चखन्या चखाया
3. अचखन्-अचखनीत्	चखन्तु, चखनीतु	चखन्यात् चखायात्

Perf

I Fut

II Fur

1. चखनाचकार चखनाचकर	चखनितास्मि	चखनिष्यामि
2. चखनाचकर्थ	चखनितासि	चखनिष्यसि
3. चखनाचकार	चखनिता	चखनिष्यति

Con

Ben

Aor

1. अचखनिष्यम्	चखन्यासम् चखायासम्	अचखनिपम् अचखानिपम्
2. अचखनिष्य	चखन्या चखाया	अचखनी अचखानी
3. अचखनिष्यत्	चखन्यात् चखायात्	अचखनात् अचखानीत्

11 चर् +

Pre

S

D

P

1. { चचुरीमि† चचूर् चचूर्म	
{ चचूर्मि	
2. { चचुरीपि चचूर्थ चचूर्थ	
{ चचूर्पि	
3. { चचुरीति चचूर्त चचुरति	
{ चचूर्ति	

Imperf

Impera

1. अचचुरम्	चचुराणि
2. अचचू अचचुरी	चचूर्ह
3. अचचुरीत् अचचूर्त्	चचुरीतु चचूर्तु

10 The rule as to the insertion of an अनुस्वार or नी, which holds good in the Âtmanepadi Frequentative base, applies here also. This अनुस्वार takes परसवण optionally चखन्मि or चङ्खन्मि (See note 36 P 185)

11 See note 42 and 50 P 186

	Pot	I Fut.	II Fut.	Aor.
1. Sing.	चंचूर्याम्	चंचुरितास्मि	चंचुरिष्यामि	अचंचुरिषम्
	Con.	Ben.		अचंचुरीः
	अचंचुरिष्यम्	चंचूर्यासम्		अचंचुरीत्

12 द्युत्

	Pre.		Imperf.	
S.	D.	P.		
1. देद्योमि	देद्युत्वः	देद्युत्मः	1. Sing. अदेद्युतम्	
देद्युतीमि			2. " अदेद्योत्-अदेद्युतीः	
2. देद्योस्ति	देद्युत्थः	देद्युत्थ	3. " अदेद्योत्-अदेद्युतीत्	
देद्युतीपि			Impera.	
3. देद्योत्ति	देद्युतः	देद्युताति	1. देद्युतानि	Pot.
देद्युतीति			2. देद्युद्धि	1. Sing. देद्युत्यान
			3. देद्योतु-देद्युतीतु	

	Perf.	I Fut	II Fut.
1. Sing.	देद्योताचकार-चकर	1. Sing. देद्योतितास्मि	1. Sing. देद्योतिष्यामि
	Con.		Aor.
1. Sing.	अदेद्योतिष्यम्		1. अदेद्योतिषम्
	Ben.		2. अदेद्योतीः
1. Sing.	देद्युत्यासम्		3. अदेद्योतीत्

13 फल्

	Pre.		Imperf.
1. पंपुलीमि	पंपुल्वः	पंपुल्मः	अपंपुलम्
पंपुल्मि			अपंपुल्-अपंपुलीः
2. पंपुलीपि	पंपुल्वः	पंपुल्थ	अपंपुल्-अपंपुलीत्
पंपुल्पि			
3. पंपुलीति	पंपुल्वः	पंपुल्वति	
पंपुल्ति			

Impera.	Pot.	I Fut.
1. पंफुलानि	1. Sing. पंफुल्याम्	1. पंफुलितास्मि
2. पफुलिह	Perf.	II Fut
3. पंफुल्लु-पंफुलीतु	1. पंफुलांचकार-पंफुलाचकर	1. Sing. पफुलिष्यामि
Con		Aor.
1. अपंफुलिष्यम्	1. Sing. अपंफुलिषम्	
Ben.	2. „ अपफुलीः	
1. पंफुल्यासम्	3. „ अपंफुलीत्	

14 हन्

Sing.	Du.	Plur.	Imperf.
1. जंघन्मि	जंघन्वः	जंघन्मः	अजंघनम्
जंघनीमि			अजंघन्-अजंघनीः
2. जंघंसि	जंघथः	जंघथ	अजघन्-अजंघनीत्
जघनीषि			Impera.
3. जंघन्ति	जंघतः	जंघति	अंघनानि
जंघनीति			जंघहि
			जंघन्तु-जंघनीतु
Pot.	Perf.	I Fut.	Aor.
1. Sing. जंघन्याम्	जंघनाचकार-चकर	जंघनितास्मि	1. Sing. अवधिषम्
II Fut	Con.	Ben	2. „ अवधीः
1. Sing. जंघनिष्यामि	अजंघनिष्यम्	वध्यासम्	3. „ अवधीत्
Roots.	Pre 3rd. sing.	Roots.	Pre. 3rd. sing.
15 चाय्	चैकेति-चैकयीति	22 स्कृद्	चोस्कृन्ति-चोस्कृन्तीति
16 जन्	{ जजन्ति-जजनीति	23 मुद्	मोमोत्ति-मोमुदीति
	{ जञ्जन्ति-जञ्जनीति	24 कुद्	चोक्वत्ति-चोक्व्तीति
17 सन्	ससन्ति-संसनीति	25 वञ्च्	वनीवङ्ति-वनीवञ्चीति
18 स्पर्ध्	पास्पर्द्धि-पास्पर्धीति	26 खंस्	सनीखंस्ति-सनीखंसीति
19 गाध्	जागाद्धि-जागाधीति	27 ध्वंस्	दनीध्वंस्ति-दनीध्वंसीति
20 नाध्	नानात्ति-नानाधीति	28 भ्रस्	वनीभ्रस्ति-वनीभ्रंसीति
21 दध्	दादद्धि-दादधीति	29 कस्	चनीकस्ति-चनीकसीति

Roots.	Pre. 3rd. sing.	Roots	Pre 3rd. sing.
30 पत्	पनीपत्ति-पनीपतीति	41 ग्रह्	जाप्राटि, जाग्रहीति
31 पद्	पनीपत्ति पनीपदीति	42 प्रच्छ्	पाप्राष्टि पाप्रच्छीति
32 स्कन्द्	चनीष्कन्ति चनीष्कन्दीति	43 मय्	मामति-मामन्याति
33 गम्	जङ्गन्ति-जङ्गमाति	44 हय्	जाहति जाहयानि
34 यु	योयोति योयनाति	45 हय्	जाहति-जाहयानि
35 नु	नोनोति-नोनयीति	46 मव्	मामोति मामयीति
36 हा	जाहाति जाहेति	47 वृ	वोतोति-तोतूरीति
37 स्वप्	सास्वप्ति सास्वपीति	48 धुव्	तोयोति-तोयूरीति
38 तृ	तातति-तातिरति	49 धुर्	दोघोति-दोघूरीति
39 ऋ	{ अरति अरियति	50 मूर्च्छ्	मोमोति-मोमूर्च्छीति
	{ अररोति अररयीति	51 गृ	जागति-जागरीति
	{ जर्गटि-जरिगटि	52 शी	शेशेति शेशयीति
40 गृह्	{ जरिगटि जरिगहीति	53 धि	शेश्वेति-शेश्वयीति
	{ जरिगृहीति-जरिगृहीति		

CHAPTER XI.

NOMINAL VERBS . (Denominatives)

I Head. †

कृष्ण

Present

Sing.	Du.	Plur.	Imperf	
1. कृष्णामि ‡	कृष्णार	कृष्णाम	1. Sing. अकृष्णम्	
2. कृष्णसि	कृष्णयः	कृष्णथ	2. " अकृष्ण	
3. कृष्णाति	कृष्णात	कृष्णन्ति	3. " अकृष्णात्	
Impera.	Pot.	Perf.		
1. कृष्णानि	कृष्णयम्	कृष्णाचकार-कृष्णाचकर		
2. कृष्ण	कृष्णे	कृष्णाचरुर्ध		
3. कृष्णातु	कृष्णेत्	कृष्णाचकार		
I Fut.	II Fut.	Con	Ben	Aor
1. कृष्णितास्मि	कृष्णिष्यामि	अकृष्णिष्यम्	कृष्ण्यासम्	अकृष्णिष्यम्
2. कृष्णितासि	कृष्णिष्यसि	अकृष्णिष्य	कृष्ण्या	अकृष्णी
3. कृष्णिता	कृष्णिष्यति	अकृष्णिष्यत्	कृष्ण्यात्	अकृष्णात्

* These are so called because they are formed from nouns. There are several ways in which they are formed. They may be grouped under six heads.

† सर्वे प्रातिपदिकेभ्य निम्ना दत्तव्यः ॥ प्रातिपदिकग्रहणादिह सुप्र इति न सारथ्यसे । तेन प्रदकार्येन । Verbs are formed from nouns without any suffix being added to the latter. The noun in its crude form is taken as the verbal base and the characteristic marks of the tenses and moods and the personal terminations applied. These verbs are conjugated in the parasmaipada only, and imply that the subject of the verb acts or is like that which is expressed by the nominal base.

‡ In the conjugational tenses, verbal bases so formed are treated as roots of the first conjugation, dual अ, as dropped before अ, the sign of the conjugational tenses.

2 माला

Present.			
S.	D.	P.	Imperf
1. मालामि	मालाव	मालाम	1. Sing. अमालाम्
2. मालासि	मालाथ	मालाय	2. „ अमालाः
3. मालाति	मालातः	मालान्ति	3. „ अमालात्
Impera	Pot.	Perf.	I Fut.
1. मालानि	मालायाम् *	मालाचकार-मालाचकर	मालितास्मि
2. मालाहि	मालाया	मालाचकर्थ	मालिनासि
3. मालातु	मालायात्	मालाचकार	मालिता
II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. मालिष्यामि	अमालिष्यम्	मालायासम्	अमालासिपम्
2. मालिष्यमि	अमालिष्यः	मालायाः	अमालासीः
3. मालिष्यति	अमालिष्यन्	मालायात्	अमालासीत्

3 कवि

Present.				
S.	D.	P.	Imperf.	Imper
1. कवयामि*	कवयाव	कवयामः	1. Sing. अकवयम्	कवया
2. कवयसि	कवयथः	कवयथ	2. „ अकवय	कवय
3. कवयति	कवयतः	कवयन्ति	3. „ अकवयत्	कवयतु
Pot.	Perf.		I Fut.	II Fut.
1. कवयेयम्	कवयाचकार-कवयानकर		कवयितास्मि	कवयिष्यामि
2. कवयेः	कवयाचकर्थ		कवयितासि	कवयिष्यसि
3. कवयेत्	कवयाचकार		कवयिना	कवयिष्यति

* Though we have said that these verbal bases are to be taken as roots of the 1st conjugation in the conjugational tenses, still if the base ends in आ, the terminations of the Potential are यासम्, यास, यात् &c. and not ईयम्, ईय, ईत्, &c.

• कवि + अ + मि = कवे + अ + मि = कवय् + अ + मि = कवय् + आ + मि = कवयामि.

Con.	Ben.	Aor.
1. अकवयिष्यम्	कवीयासम्	अकवायिषम्†
2. अकवयिष्यः	कवीयाः	अकवायीः
3. अकवयिष्यत्	कवीयात्	अकवायीत्

4 द्यो

Present.		Imperf.	
Sing.	Du.	Plur.	
1. द्यामि	द्यावः	द्यामः	1. Sing. अद्यवम्
2. द्यासि	द्यवथः	द्यवथ	2. " अद्यरः
3. द्याति	द्यवतः	द्यान्ति	3. " अद्यवत्
Impera.	Pot.	Perf.	I Fut
1. द्यानि	द्येयम्	दुद्याव-दुद्यर	द्यवितास्मि
2. द्यव	द्ये	दुद्यविथ	द्यवितासि
3. द्यवतु	द्येत्	दुद्याव	द्यविता
II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. द्यविष्यामि	अद्यविष्यम्	द्यन्यासम्	अद्याविषम्
2. द्यविष्यसि	अद्यविष्यः	द्यन्याः	अद्यावीः
3. द्यविष्यति	अद्यविष्यत्	द्यन्यात्	अद्यावीत्

5 सुयुज्

Present.		Imperf.	
Sing	Du.	Plur.	
1. सुयोजामि*	सुयोजावः	सुयोजामः	1. Sing. स्वयोजम्
2. सुयोजसि	सुयोजथः	सुयोजथ	2. " स्वयोनः
3. सुयोजति	सुयोजतः	सुयोजन्ति	3. " स्वयोजत्
Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. सुयोजानि	सुयोजेयम्	सुयुयोज	सुयोजितास्मि
2. सुयोज	सुयोजे	सुयुयोजिथ	सुयोजितासि
3. सुयोजतु	सुयोजेत्	सुयुयोज	सुयोजिता

† मित्रिवृद्धिरित्यत्र घातोरित्यनुसृत्य घातुरेवयोषानुरिति व्याख्यानाप्रानधानोर्न वृद्धिरिति कैयटादयः । अकवायीत् । माधवस्तु नानघातोरपि वृद्धिं मिच्छति ।
According to कैयट and others the Denominatives do not take Vridhi in the Aorist, but in the opinion of Madhava they take Vridhi.

* सुयुज् + अ + नि = सुयोज् + अ + मि = सुयोज् + आ + मि = सुयोजामि

II Fut.	Con.	Ben. ^	Aor.
1. सुयोजिष्यामि	स्वयोजिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयोजिषम्
2. सुयोजिष्यसि	स्वयोजिष्यः	सुयुज्याः	स्वयोजीः
3. सुयोजिष्यति	स्वयोजिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयोजीत्

6 राजन् *

	Present.				
Sing.	Du	Plur.	Imperf.		Impera.
1. राजानामि	राजानावः	राजानामः	1. Sing.	अराजानम्	राजानानि
2. राजानसि	राजानथः	राजानथः	2 "	अराजानः	राजान
3. राजानति	राजानतः	राजानन्ति	3 "	अराजानत्	राजानतु
Pot	Perf.				I Fut.
1. राजानेयम्	राजानाचकार-राजानांचकर				राजानितास्मि
2. राजाने.	राजानांचकर्थ				राजानितासि
3. राजानेन्	राजानांचकार				राजानित्
II Fut.	Con.		Ben.		Aor.
1. Sing. राजानिष्यामि	अराजानिष्यम्		राजान्यासम्		अराजानिषम्
2. " राजानिष्यः	अराजानिष्यः		राजान्याः		अराजानीः
3. " राजानिष्यत्	अराजानिष्यत्		राजान्यात्		अराजानीत्
7. अ (Name of Vishnu.) अति(अङ्वाचरति) He acts like Vishnu.					
Perf. अँ, अतु, उः					
8. पि (a bird) वयति (गिरिवाचरति) He behaves like a bird.					
Perf. विनाय, विव्यतुः, विव्युः Aor. अवयीन्-अवार्यात्					
Ben. वीपात्					
9. श्री (Name of Lakshmi) श्रयति (श्रीरिवाचरति) He acts like श्री.					
Perf. 3 rd शिश्राय, शिश्रियतु. शिश्रियुः					
10 पितृ (Father) पितरति (पितेनाचरति) He acts like a father.					
Ben. पित्रियात्					

* अनुनामिकस्य द्विसंज्ञोः कृति ॥ अनुनासिकान्तस्थोपधाया क्षर्धः स्यात् कौ हलादौ च कृति । If the verbal base ends in a nasal and has a vowel for its penultimate syllable the latter is lengthened. राजन् + अ + मि = राजान् + अ + मि = राजान् + आ + मि = राजानामि.

- 11 भू (The earth) भवति (भूत्वाचरति) He acts like the earth
Perf उभाव Aor अभवीत्
- 12 द्रु (A tree) द्रवति (द्रुत्वाचरति) He acts like a tree
Aor अद्रवीत्
- 13 इदम् (This) इदमिति (इदमिवाचरति) He behaves like this
- 14 पथिन् (A road) पर्यायति (पथाइवाचरति) It serves as a road
- 15 मथिन् (A churning handle) मथीयति (मथ्याइवाचरति) It
serves as a churning handle
- 16 ऋभुक्षिन् (Name of Indra) ऋभुक्षीयति (ऋभुक्षाइवाचरति) He
acts like Indra
- 17 दिव् (The sky) द्यवति (द्यौत्वाचरति) It acts like the
sky
- 18 क (Name of Brahma) कति (कइवाचरति) He acts like God
Brahma Perf चरौ or चक
- 19 स्व (A relative) स्वति (स्वइवाचरति) He acts like a relative.
- 20 अवगल्भ (A bold man) अवगल्भते (अवगल्भइवाचरति) He
behaves like a bold man Perf अवगल्भाञ्चके
- 21 होड (A child) होडते (होडइवाचरति) He behaves like a child
Perf होडाञ्चके
- 22 क्रीन् (A neuter) क्रीयते (क्रीवइवाचरति) He acts like a neuter
Perf क्रीवाञ्चके

11 भुवो दुर्गिति भवतेर इतिच न भवति । अभिव्यक्तत्वेन धातुपाठस्यस्येव तत्र ग्रहणात्
The changes which the root भू undergoes do not take place in this case

18 चक्राविति हरदत्त । माघवस्तु व्यहोपाविति वचनान् णलि वृद्धि बाधित्वाऽतो
लोपाच्च इति रूपमाह ।

20-21-22 आचारेऽवगल्भहोडोभ्य किञ्चा वक्तव्य ॥ वाग्रहणात्क्यञ्चि ।
अवगल्भादय पचायन्ता । किप्समियोगेनानुदात्तवमनुनासिकव चाचप्रत्ययस्य प्रतिज्ञा-
यते । तेन तद् । The words अवगल्भ, होड and क्रीव take the affixes किप् and क्यञ्
optionally and are conjugated in the At name; a la. अवगन्भायन्, होडायते,
क्रीवायते

II Head †

1 पुत्र

Present.		Plur.	Imperf.	
Sing.	Du.		1. Sing.	
1. पुत्रकाम्यामि	पुत्रकाम्यावः	पुत्रकाम्यामः	अपुत्रकाम्यम्	
2. पुत्रकाम्यासि	पुत्रकाम्यथः	पुत्रकाम्यथ	2. " अपुत्रकाम्यः	
3. पुत्रकाम्याति	पुत्रकाम्यतः	पुत्रकाम्यन्ति	3. " अपुत्रकाम्यत्	
Impera.		Pot.	Perf.	
1. पुत्रकाम्याणि		पुत्रकाम्येयम्	पुत्रकाम्यांचकार-पुत्रकाम्यांचकर	
2. पुत्रकाम्य		पुत्रकाम्येः	पुत्रकाम्यांचकथं	
3. पुत्रकाम्यतु		पुत्रकाम्येत्	पुत्रकाम्यांचकार	
I Fut		II Fut.	Con.	
1. पुत्रकाम्यितास्मि		पुत्रकाम्यिष्यामि	अपुत्रकाम्यिष्यम्	
2. पुत्रकाम्यितासि		पुत्रकाम्यिष्यासि	अपुत्रकाम्यिष्यः	
3. पुत्रकाम्यिता		पुत्रकाम्यिष्यति	अपुत्रकाम्यिष्यत्	
Ben.		Aor.		
1. पुत्रकाम्यासम् §		अपुत्रकाम्यिषम्		
2. पुत्रकाम्याः		अपुत्रकाम्यीः		
3. पुत्रकाम्यात्		अपुत्रकाम्यीत्		
2. †किम् (What) —		किंकाम्यति	He wishes for what.	
3. स्वः (Heaven) —		स्वकाम्यति	He wishes for heaven.	
4. *राजन् (King) —		राजकाम्यति	He wishes for a King.	
5. यशस् (Fame) —		यशस्काम्यति	He wishes for fame.	
6. सर्पिस् (Ghee) —		सर्पिष्काम्यति	He wishes for ghee.	

† काम्यच् ॥ इयिकर्मण एयित् सवधिनः सुवन्तादिच्छाशामर्थे काम्यन् प्रत्ययो वा स्यात् ।
 Verbs are formed from nouns by adding the suffix काम्य to the latter, in the sense that the subject of a verb so formed wishes for that which is expressed by the noun. They are conjugated in the Parasmaipada only. काम्य is a weak suffix.

§ Before the terminations of the Benedictive, the अ of काम्य is dropped.
 † मान्ताव्ययेभ्योप्ययस्यादेव । The affix काम्य = added to nouns ending in म and to Indeclinables

* (नलोपः प्रतिपादिकान्तस्य) The final न् of a noun is dropped before the terminations, nominal or verbal, beginning with a consonant.

III Head

1 पुत्र (पुत्रीय)†

	Present		
Sing.	Du	Plur	Imper.
1. पुत्रीयामि †	पुत्रीयानः	पुत्रीयाम.	1. Sing अपुत्रीयम्
2. पुत्रीयसि	पुत्रीयथ	पुत्रीयथ	2. " अपुत्रीय
3. पुत्रीयति	पुत्रीयत	पुत्रीयन्ति	3. " अपुत्रीयत्
Impera.	Pot.	Perf	1 Fut
1. पुत्रीयाणि	पुत्रीयेयम्	पुत्रीयाचकार पुत्रीयाचकर	पुत्रीयितास्मि
2. पुत्रीय	पुत्रीये.	पुत्रीयाचकर्थ	पुत्रीयितासि
3. पुत्रीयतु	पुत्रीयेत्	पुत्रीयाचकार	पुत्रीयिता
11 Fut	Con	Ben	Aor
1. पुत्रीयिष्यामि	अपुत्रीयिष्यम्	पुत्रीय्यासम्*	अपुत्रीयिषम्
2. पुत्रीयिष्यसि	अपुत्रीयिष्य.	पुत्रीय्या	अपुत्रीयी
3. पुत्रीयिष्यति	अपुत्रीयिष्यत्	पुत्रीय्यात्	अपुत्रीयीत्

2 कवि

	Present.		
Sing	Du	Plur	Imperf
1. कवीयामि †	कवीयान	कवीयाम	1. Sing. अकवीयम्
2. कवीयसि	कवीयथ	कवीयथ	2. " अकवीयः
3. कवीयति	कवीयतः	कवीयन्ति	3. " अकवीयत्
Impera.	Pot	Perf	1 Fut
1. कवीयानि	कवीयेयम्	कवीयाचकार-कवीयाचकर	कवीयितास्मि
2. कवीय	कवीये	कवीयाचकर्थ	कवीयितासि
3. कवीयतु	कवीयेत्	कवीयाचकार	कवीयिता

† सुप आत्मन क्यच् ॥ इतिरुमण एवितुमबन्धिन् सुवन्तादिच्छायामर्थे क्यच् प्रत्ययो वा स्यात् । Another way of forming verbs from nouns is by adding य् to the latter. Verbs so formed are conjugated in the Parasma-pada only, and mean that the subject of the verb wishes for that or treats another as that which is denoted by the noun. This य् is a weak suffix.

‡ क्यचि च ॥ अस्य ईत्स्यात् । The final अ or औ of the nominal base is changed to ई before this य् मालीयामि

* Before the terminations of the Benedictive, the अ of य् is dropped.

† The final ई or उ of the nominal base is lengthened before this य्

11 Fut.	Con	Ben	Aor.
1. करीष्यामि	अकरीष्यम्	कराश्यात्	अकरीष्यन्
2. करीष्यसि	अकरीष्य	कराश्या	अकरीष्यः
3. करीष्यति	अकरीष्यत्	कराश्यात्	अकरीष्यन्

	Pres.	3. पितृ.
Sing.	Du	Plur
1. पित्रीयामि	पित्रीयानः	पित्रीयाम
2. पित्रीयसि	पित्रीयथः	पित्रीयथ
3. पित्रीयति	पित्रीयत.	पित्रीयन्ति.

	Pre.	4 गो	
Sing	Du	Plur.	Imperf
1. गव्यामि	गव्यात्र	गव्याम	1. Sing. अगव्यम्
2. गव्यसि	गव्यथ	गव्यथ	2. " अगव्य
3. गव्यति	गव्यतः	गव्यन्ति	3. " अगव्यत्
Pot	Perf		I Fut
1. गव्येयम्	गव्याचकार-गव्याचकृ		गव्यितासि
2. गव्येः	गव्याचकर्ध		गव्यितासि
3. गव्येत्	गव्याचकार		गव्यिता
Con.		Ben	Aor.
1. अगव्यिष्यम्		अगव्यामम्	अगव्यिष्यन्
2. अगव्यिष्यः		अगव्या	अगव्याः
3. अगव्यिष्यत्		अगव्यात्	अगव्यात्

	Present	5 राजन्	
S	D	P.	Imperf Impera.
1. राजीयमि*	राजीयावः	राजीयामः	1. Sing. अराजीयम् राजीयाति
2. राजीयसि	राजीयथः	राजीयथ	2. " अराजीय राजीय
3. राजीयति	राजीयत	राजीयन्ति	3. " अराजीयत् राजीयतु

* The final क of the nominal base is changed to री before this य

† चान्तो हि प्रत्यये ॥ यक्षरादी प्रत्यये परे लोदीतोस्व आव् एतावादेस्तात् । The final ओ and औ of the nominal base are changed to अर् and आव् respectively before this य

० नलोप प्रातिपदिकान्तस्य ॥ A final nasal is dropped and the preceding vowel is changed like an original final vowel. So we have

राजर् + य + अ + मि = राज् + य + अ + मि = राजी + य + अ + मि = राजी + य
+ अ + मि = राजीयामि.

Pot.	Perf.	I Fut.	II Fut.
1. राजीयेयम्	राजीयाचकार-राजीयाचकर	राजीयितास्मि	राजीयिष्यामि
2. राजीये:	राजीयाचकर्थ	राजीयितासि	राजीयिष्यसि
3. राजीयेत्	राजीयाचकार	राजीयिता	राजीयिष्यति
Con.	Ben.	Aor.	
1. अराजीयिष्यम्	राजीय्यासम्	अराजीयिषम्	
2. अराजीयिष्य:	राजीय्या:	अराजीयी.	
3. अराजीयिष्यत्	राजीय्यात्	अराजीयीत्	

6 सुयुज्

Present.		Imperfect.	
Sing.	Du.	Plu.	
1. सुयुज्यामि*	सुयुज्यावः	सुयुज्यामः	1. Sing. स्वयुज्यम्
2. सुयुज्यसि	सुयुज्यथः	सुयुज्यथ	2. " स्वयुज्यः
3. सुयुज्यति	सुयुज्यतः	सुयुज्यन्ति	3. " स्वयुज्यत्
Impera.	Pot.	Perf.	I Fut.
1. सुयुज्यानि	सुयुज्येयम्	सुयुज्याचकार सुयुज्याचकर	सुयुज्यितास्मि
2. सुयुज्य	सुयुज्ये.	सुयुज्यानकर्थ	सुयुज्यितासि
3. सुयुज्यत्	सुयुज्येत्	सुयुज्याचकार	सुयुज्यिता
II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. सुयुज्यिष्यामि	स्वयुज्यिष्यम्	सुयुज्यासम्	स्वयुज्यिषम्
2. सुयुज्यिष्यसि	स्वयुज्यिष्यः	सुयुज्या	स्वयुज्यी:
3. सुयुज्यिष्यति	स्वयुज्यिष्यत्	सुयुज्यात्	स्वयुज्यीत्

7 गिर्

Present.		Imperf.	
Sing.	Du.	Plur.	
1. गीर्यामि†	गीर्यावः	गीर्यामः	1. Sing. अगीर्यम्
2. गीर्यसि	गीर्यथः	गीर्यथ	2. " अगीर्यः
3. गीर्यति	गीर्यतः	गीर्यन्ति	3. " अगीर्यत्

* If the nominal base has any consonant except र् for its final letter, it remains unchanged before this य.

† If the nominal base ends in र् or र्, and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य गिर् + य + मि = गीर् + य + मि = गीर्यामि.

Impera.	Pot.	Perf	I Fut.
1. गीर्षाणि	गीर्षेयम्	गीर्षानन्नर-गीर्षानन्नर	गीर्षितामि
2. गीर्षे	गीर्षेः	गीर्षोचरुर्ष	गीर्षितामि
3. गीर्षेत्	गीर्षेत्	गीर्षोचरार	गीर्षिता
II Fut.	Con.	Ben.	Aor.
1. गीर्षिष्यामि	अगीर्षिष्यम्	गीर्ष्यामम्	अगीर्षिषम्
2. गीर्षिष्यसि	अगीर्षिष्य	गीर्ष्याः	अगीर्षी.
3. गीर्षिष्यति	अगीर्षिष्यत्	गीर्ष्यान्	अगीर्षीत्
॥ राजन्	राजीयाति	He wishes for a king.	
9 युष्मत् (S.)	त्वयति	He wishes for thou.	
10 युष्मत् (P.)	युष्मयति	He wishes for you.	
11 अस्मत् (S.)	मयति	He wishes for me.	
12 अस्मत् (P.)	अस्मयति	He wishes for us.	
13 अदस्	अदस्यति	He wishes for this or that.	
14 पुर	पूरयति	He wishes for a town.	
15 कर्तृ	कर्त्रीयति	He wishes for a doer.	
16 गार्ग्य	गार्गीयति	He wishes for Gārgya.	
17 वाच्	वाच्यति	He wishes for words.	
18 समिन्	समिष्यति	He wishes for holy sticks.	
		P R समिधिता, समिष्यिता.	
19 भानु	भानूपति	He wishes for the sun.	
20 नौ	नान्यति	He wishes for a boat.	
21 पुत्र पुत्रीयति (श्रुत्रम्)		He treats the pupil as a son.	
22 विष्णु विष्णूयति (द्विजम्)		He treats the Brahmana like Vishnu.	

16 क्यच्चोद्य ॥ हल परस्यापत्यवकारस्य लोप स्थान्त्ये चोच् परत. । Before the terminations य (क्यच्) and णि, the Taddhita affix expressing 'a descendant of and following a consonant, is dropped

21—22 उपमापदाचारे ॥ उपमानारम्भेण सुवन्नादाचारेऽथ क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to a noun in the accusative case expressing the standard of comparison to form a denominative in the sense of treating or considering

- 23 प्रासाद प्रासादीयति (कुट्या भिक्षु) The beggar considers his hut a palace.
- 24 कुटी कुटीयति (प्रासादे राजा) The King in his palace considers himself to be in a hut.
- 25 अशन अशनीयति He wishes to possess food.
अशनायति He wishes to eat.
- 26 उदक उदकीयति He wishes to possess water.
उदन्याति He wishes to drink water.
- 27 धन धनीयति He wishes to be wealthy.
धनायति He wishes to acquire money.
- 28 नमस् नमस्यति (देवान्) पूजयतीत्यर्थ He adores the Gods.
- 29 वरिवस् वरिवस्यति (गुरुन्) शुश्रूषत इत्यर्थ He serves the preceptors.
- 30 चित्र चित्रीयते (लोक) विस्मयत इत्यर्थ People strike with wonder. विस्मापयत इत्यन्ये He strikes the people with wonder. चित्रयति He makes (the scene) variegated.

23—24 अधिकरणेति वक्तव्यम् ॥ The termination य (क्यच्) is added to a noun in the locative case expressing the standard of comparison to form a denominative in the sense of treating or caring during.

25—26—27 अशनायोदन्यधनाया वृमुक्षापिपासागर्भेण न क्यञ्जन्तानिषान्यन्ते । The termination य (क्यच्) is added to the words अशन उदक and धन in the senses of hunger thirst and covetousness respectively.

28—29—30 नमोवरिवधित्रय क्यच् ॥ करणदयनुवृत्ते क्रियाविशेषे पूजायापरिचर्याया माधयेन नम आदिभ्य क्यच् स्यात् । The termination य (क्यच्) is added to नमस्, वरिवस् and चित्र in the senses of adoring, serving and striking with wonder respectively चित्राय takes Ātmanepada termination.

IV Head §

1 पुत्र

Sing.	Present. Du.	Plur.	Imperf.
1. पुत्रस्यामि०	पुत्रस्यावः	पुत्रस्यामः	1. Sing अपुत्रस्यम्
2. पुत्रस्यसि	पुत्रस्यवः	पुत्रस्यथः	2. „ अपुत्रस्यः
3. पुत्रस्यति	पुत्रस्यतः	पुत्रस्यन्ति	3. „ अपुत्रस्यत्
Impera.	Pot.	Perf	I Fut
1. पुत्रस्यानि	पुत्रस्येयम्	पुत्रस्यांचकार-पुत्रस्याचकर	पुत्रस्यितास्मि
2 पुत्रस्य	पुत्रस्येः	पुत्रस्याचकर्थ	पुत्रस्यितासि
3. पुत्रस्यतु	पुत्रस्येत्	पुत्रस्याचकार	पुत्रास्यिता
II Fut	Con	Ben.	Aor.
1. पुत्रस्यिष्यामि	अपुत्रस्यिष्यम्	पुत्रस्यासम् †	अपुत्रस्यिष्यम्
2. पुत्रस्यिष्यसि	अपुत्रस्यिष्यः	पुत्रस्याः	अपुत्रस्यीः
3. पुत्रस्यिष्यति	अपुत्रस्यिष्यत्	पुत्रस्यात्	अपुत्रस्यीत्

2 दधि.

Present.

Sing.	Du.	Plur.
1. दधिम्यामि-दध्यस्यामि	दधिस्यावः दध्यस्यावः	दधिस्यामः-दध्यम्यामः
2. दधिस्यसि-दध्यस्यसि	दधिस्यवः-दध्यस्यथः	दधिस्यथ दध्यस्यथ
3. दधिस्यति-दध्यस्यति	दधिस्यतः दध्यस्यतः	दधिस्यन्ति-दध्यस्यन्ति
Imperf.	Impera.	Pot.
1. Sing. अदधिस्यम्-अदध्यस्यम्	दधिस्यानि-दध्यस्यानि	दधिस्येयम्-दध्यस्येयम्
2. „ अदधिस्यः-अदध्यस्यः	दधिस्य-दध्यस्य	दधिस्येः-दध्यस्येः
3. „ अदधिस्यत्-अदध्यस्यत्	दधिस्यतु-दध्यस्यतु	दधिस्येत्-दध्यस्येत्

§ सर्वप्रातिपदिकानां क्यचि लालसाया समुक्तौ ॥ A fourth way of deriving verbs from nouns is by adding स्य or अस्य to the latter. They are conjugated in the Parasmaipada only, and denote that the subject of the verb wishes ardently for that which is expressed by the nominal base. Both the suffixes are weak.

• (अतोऽणुणे) Therefore the final अ of the nominal base is dropped before अस्य, hence if the nominal base ends in अ, the verbal base will be the same whether the suffix added be स्य or अस्य.

† Before the terminations of the Benedictive, the final अ of स्य or अस्य is dropped.

Perf

I Fut

1 Sing	{ दधिस्याचकार-दधिस्याचकार दध्यस्याचकार दध्यस्याचकार	दधिस्यितास्मि-दध्यस्यितास्मि
2 "	दधिस्याचकथ-दध्यस्याचकथ	दधिस्यितासि-दध्यस्यितासि
3 "	दधिस्याचकार-दध्यस्याचकार	दधिस्यिता दध्यस्यिता

II Fut

Con

1	दधिस्यिष्यामि-दध्यस्यिष्यामि	अदधिस्यिष्यम्-अदध्यस्यिष्यम्
2	दधिस्यिष्यसि दध्यस्यिष्यसि	अदधिस्यिष्य अदध्यस्यिष्य
3	दधिस्यिष्यति-दध्यस्यिष्यति	अदधिस्यिष्यत् अदध्यस्यिष्यत्

Ben

Aor

1	दधिस्यासम् दध्यस्यासम्	अदधिस्यिष्यम् अदध्यस्यिष्यम्
2	दधिस्या-दध्यस्या	अदधिस्यी-अदध्यस्यी
3	दधिस्यात्-दध्यस्यात्	अदधिस्यीत्-अदध्यस्यीत्

3 सुयुज्

Present

Sing

Du

Plur

1.	{ सुयुजस्यामि सुयुक्ष्यामि }	सुयुजस्याव सुयुक्ष्याव	सुयुजस्याम- सुयुक्ष्याम
2	{ सुयुजस्यसि सुयुक्ष्यसि }	सुयुजस्यथ सुयुक्ष्यथ	सुयुजस्यथ सुयुक्ष्यथ
3	{ सुयुजस्यति सुयुक्ष्यति }	सुयुजस्यत सुयुक्ष्यत	सुयुजस्यन्ति सुयुक्ष्यन्ति

Imperf

Impera

1 Sing	स्वयुजस्यम् स्वयुक्ष्यम्	सुयुजस्यानि सुयुक्ष्याणि
2 "	स्वयुजस्य स्वयुक्ष्य	सुयुजस्य सुयुक्ष्य सुयुजस्यतात् सुयुक्ष्यतात्
3. "	स्वयुजस्यत् स्वयुक्ष्यत्	सुयुजस्यतु { सुयुजस्यतात् सुयुक्ष्यतु } सुयुक्ष्यतात्

Pot.

1. Sing. सुयुजस्येयम् सुयुक्ष्येयम्

2. " सुयुजस्येः-सुयुक्ष्येः }

3. " सुयुजस्येत् सुयुक्ष्येत्
I Fut

1. सुयुजस्यितास्मि-सुयुक्ष्यितास्मि

2. सुयुजस्यितासि-सुयुक्ष्यितासि

3. सुयुजस्यिता-सुयुक्ष्यिता

Con.

1. स्वयुजस्यिष्यम् स्वयुक्ष्यिष्यम्

2. स्वयुजस्यिष्यः-स्वयुक्ष्यिष्यः

3. स्वयुजस्यिष्यत्-स्वयुक्ष्यिष्यत्

Aorist.

1. स्वयुजस्यिषम्-स्वयुक्ष्यिषम्

2. स्वयुजस्यीः-स्वयुक्ष्यीः

3. स्वयुजस्यीत्-स्वयुक्ष्यीत्

Perf

सुयुजस्यांचकार-सुयुजस्यांचकर

सुयुक्ष्यांचकार सुयुक्ष्यांचकर

सुयुजस्यांचकथं-सुयुक्ष्यांचकथं

सुयुजस्यांचकार-सुयुक्ष्यांचकार

II Fut.

सुयुजस्यिष्यामि-सुयुक्ष्यिष्यामि

सुयुजस्यिष्यसि-सुयुक्ष्यिष्यसि

सुयुजस्यिष्यति-सुयुक्ष्यिष्यति

Ben.

सुयुजस्य्यासम् सुयुक्ष्य्यासम्

सुयुजस्याः-सुयुक्ष्य्याः

सुयुजस्य्यात्-सुयुक्ष्य्यात्

- 4 मधु मधुस्यति-मध्वस्यति He wishes for honey.
- 5 अश्व अश्वस्यति (वदवा) The mare longs for the horse.
अश्वीयति He wishes for a horse.
- 6 वृष वृषस्यति (गौः) The cow longs for the ox.
वृषीयति He wishes for an ox.
- 7 क्षीर क्षीरस्यति (बालः) The child desires to drink milk.
क्षीरीयति He desires to have milk.
- 8 लवण लवणस्यति (उटूः) The camel wishes for licking the salt.
लवणीयति He wishes for salt.

5 to 8 अश्वक्षीरवृषलवणानामात्मयोतो कथञ्चि ॥ एषां कथञ्चि अनुनासः स्यात्
अश्ववृषयोर्मैघनेच्छायाम् । क्षीरलवणयोर्लोलसायाम् । अस् is inserted after
अश्व and वृष in the sense to be conveyed is that of longing for them, after
क्षीर and लवण when the one is desired to be drunk and the other to be
licked.

V Head †

1 पुत्र.

	Present		Imperf
1. पुत्रायै*	पुत्रायामहे	पुत्रायामहे	अपुत्रायै
2. पुत्रायसे	पुत्रायैथे	पुत्रायधे	अपुत्रायथा
3. पुत्रायत	पुत्रायेते	पुत्रायन्ते	अपुत्रायत
Impera	Pot	Perf	I Fut
1. पुत्रायै	पुत्रायैय	पुत्रायाचक्रे	पुत्रायिताहे
2. पुत्रायस्व	पुत्रायैथा.	पुत्रायाचरूपे	पुत्रायितासे
3. पुत्रायताम्	पुत्रायेत	पुत्रायाचक्रे	पुत्रायिता
II Fut	Con	Ben.	Aor.
1. पुत्रायिष्ये	अपुत्रायिष्ये	पुत्रायिषीय	अपुत्रायिषि
2. पुत्रायिष्यसे	अपुत्रायिष्यथा	पुत्रायिषीष्टा	अपुत्रायिष्टाः
3. पुत्रायिष्यते	अपुत्रायिष्यत	पुत्रायिषीष्ट	अपुत्रायिष्ट

2 कवि

	Present.		Imperf.
1. कवीयेऽ	कवीयामहे	कवीयामहे	अकवीये
2. कवीयसे	कवीयैथे	कवीयध्वे	अकवीयथाः
3. कवीयते	कवीयेते	कवीयन्ते	अकवीयत
Impera	Pot	Perf	I Fut.
1. कवीयै	कवीयैय	कवीयाचक्रे	कवीयिताहे
2. कवीयस्व	कवीयैथा.	कवीयाचरूपे	कवीयितासे
3. कवीयताम्	कवीयेत	कवीयाचक्रे	कवीयिता

† कर्तुं क्यङ् सलोप्य ॥ उपमानात्कर्तुं सुबन्तादाचारे क्यङ् वा स्यात् । सान्तरय तु कर्तुवाचकस्य लोपो वा स्यात् । क्यङ् वेत्युक्त पक्षे वाक्यम् । सान्तरय लोपस्तु क्यङ् सान्तरयोऽपि । अत्र च व्यवस्थित । Another way of forming verbs from nouns, denoting the agent of an action and expressing the standard of comparison, is by adding the suffix य to the latter. They are conjugated in the Atmanepada only and imply that the subject of the verb behaves like that which is denoted by the noun. The य is a weak suffix.

* If the nominal base ends in अ it is lengthened before the य

§ The final letters except अ or आ, of the nominal base undergo the same changes before this य that they undergo before the Parasmaipada य mentioned before

II Fut.

1. कर्त्रीयिष्ये
2. कर्त्रीयिष्यसे
3. कर्त्रीयिष्यते

Con.

- अकर्त्रीयिष्ये
अकर्त्रीयिष्यथाः
अकर्त्रीयिष्यत

Ben.

- कर्त्रीयिषीय
कर्त्रीयिषीष्टाः
कर्त्रीयिषीष्ट

Aor

- अकर्त्रीयिषि
अकर्त्रीयिष्टाः
अकर्त्रीयिष्ट

3 गो

Present.

1. गव्ये गव्यावहे
2. गव्यसे गव्येधे
3. गव्यते गव्येते

- गव्यामहे
गव्यध्वे
गव्यन्ते

Imperf.

- अगव्ये
अगव्यथाः
अगव्यत

Impera.

1. गव्ये
2. गव्यस्व
3. गव्यताम्

Pot.

- गव्येय
गव्येथाः
गव्येत

Perf.

- गव्यांचक्रे
गव्याचकृपे
गव्यांचक्रे

I Fut.

- गव्यिताहे
गव्यितासे
गव्यिता

II Fut.

1. गव्यिष्ये
2. गव्यिष्यसे
3. गव्यिष्यते

Con

- अगव्यिष्ये
अगव्यिष्यथाः
अगव्यिष्यत

Ben

- गव्यिषीय
गव्यिषीष्टाः
गव्यिषीष्ट

Aor.

- अगव्यिषि
अगव्यिष्टाः
अगव्यिष्ट

4 गिर्

Present.

1. गीर्ये † गीर्यावहे
2. गीर्यमे गीर्यध्वे
3. गीर्यते गीर्यन्ते

- गीर्यामहे
गीर्यध्वे
गीर्यन्ते

Imperf.

- अगीर्ये
अगीर्यथाः
अगीर्यत

Impera.

1. गीर्ये
2. गीर्यस्व
3. गीर्यताम्

Pot.

- गीर्येय
गीर्येथाः
गीर्येत

- गीर्याचक्रे
गीर्याचकृपे
गीर्याचक्रे

Perf.

I Fut.

- गीर्यिताहे
गीर्यितासे
गीर्यिता

II Fut.

1. गीर्यिष्ये
2. गीर्यिष्यसे
3. गीर्यिष्यते

Con.

- अगीर्यिष्यन्
अगीर्यिष्यथाः
अगीर्यिष्यत

Ben.

- गीर्यिषीय
गीर्यिषीष्टाः
गीर्यिषीष्ट

Aor

- अगीर्यिषि
अगीर्यिष्टाः
अगीर्यिष्ट

† If the nominal base ends in र् or य् and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य्.

5 यशस्

Present

1	यशस्य }	यशस्यावहे }	यशम्यामहे }
	यशाये }	यशायावहे }	यशायामह }
2	यशस्यसे }	यशस्येथे }	यशस्यध्वे }
	यशायमे }	यशायेथे }	यशायध्वे }
3	यशस्यते }	यशस्यते }	यशस्यते }
	यशावते }	यशास्ते }	यशास्ते }

Imperf

3 Per S ng अयशस्यत अयशावत

Impera

Pot

Perf

1	यशस्यै यशाये	यशस्येय-यशायेय	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे
2	यशस्यस्व यशावस्व	यशस्यथा यशायेथा	यशस्याचकृव यशायाचकृवे
3	यशस्यताम्-यशावताम्	यशस्यन् यशायेन्	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे

I Fut

II Fut

1	यशस्यिताहे यशायिताहे	यशस्यिष्य यशायिष्ये
2	यशस्यितासे यशायितासे	यशस्यिष्यसे यशायिष्यसे
3	यशस्यिता यशायिता	यशस्यिष्यत यशायिष्यते

Con

3 S ng अयशस्यिष्यत अयशायिष्यत

Ben

Aor

1	यशस्यिषीय यशायिषीय	अयशस्यिषि अयशायिषि
2	यशस्यिषीष्ठा यशायिषीष्ठा	अयशस्यिष्ठा अयशायिष्ठा
3	यशस्यिषाष्ट यशायिषाष्ट	अयशस्यिष्ट अयशायिष्ट

6	माण	मालायते (मालेनाचरति)	It serves as a garland
7	मानु	मानूयते	He acts like the sun
8	पितृ	पित्रायते	He behaves like a father.
9	नौ	नान्वयते	It serves as a boat.
10	राजन्	राजायते	He behaves like a king

6 The final आ of the nominal base remains unchanged before ति स य (कयइ)

II Fut.	Con	Ben.	Aor
1. कवीयिष्ये	अकवीयिष्ये	कवीयिषीय	अकवीयिषि
2. कवीयिष्यसे	अकवीयिष्यथाः	कवीयिषीषाः	अकवीयिषाः
3. कवीयिष्यते	अकवीयिष्यत	कवीयिषीष्ट	अकवीयिष्ट

3 गो

	Present.		Imperf
1. गव्ये	गव्यावहे	गव्यामहे	अगव्ये
2. गव्यसे	गव्येधे	गव्यध्वे	अगव्यथा.
3. गव्यते	गव्येते	गव्यन्ते	अगव्यत

	Pot.	Perf.	I Fut
1. गव्यै	गव्येय	गव्याचक्रे	गव्यिताहे
2. गव्यस्व	गव्येथाः	गव्याचक्रे	गव्यितासे
3. गव्यताम्	गव्येत	गव्याचक्रे	गव्यिता

	Con	Ben	Aor.
1. गव्यिष्ये	अगव्यिष्ये	गव्यिषीय	अगव्यिषि
2. गव्यिष्यसे	अगव्यिष्यथाः	गव्यिषीषाः	अगव्यिषाः
3. गव्यिष्यते	अगव्यिष्यत	गव्यिषीष्ट	अगव्यिष्ट

4 गिर्

Present

			Imperf.
1. गीर्ये †	गीर्यावहे	गीर्यामहे	अगीर्ये
2. गीर्यसे	गीर्येधे	गीर्यध्वे	अगीर्यथाः
3. गीर्यते	गीर्येते	गीर्यन्ते	अगीर्यत
	Pot.	Perf	I Fut
1. गीर्यै	गीर्येय	गीर्याचक्रे	गीर्यिताहे
2. गीर्यस्व	गीर्येथाः	गीर्याचक्रे	गीर्यितासे
3. गीर्यताम्	गीर्येत	गीर्याचक्रे	गीर्यिता

	Con	Ben.	Aor
1. गीर्यिष्ये	अगीर्यिष्यम्	गीर्यिषीय	अगीर्यिषि
2. गीर्यिष्यसे	अगीर्यिष्यथाः	गीर्यिषीषाः	अगीर्यिषाः
3. गीर्यिष्यते	अगीर्यिष्यत	गीर्यिषीष्ट	अगीर्यिष्ट

† If the nominal base ends in र् or य and has इ or उ for its penultimate, the latter is lengthened before this य.

5 यशस्

Present.

1. यशस्ये }	यशस्यावहे }	यशम्यामहे }
यशाये }	यशायावहे }	यशायामहे }
2. यशस्यसे }	यशस्येथे }	यशस्यध्वे }
यशास्यसे }	यशायेथे }	यशायध्वे }
3. यशस्यते }	यशस्येते }	यशस्यन्ते }
यशास्यते }	यशायेते }	यशायन्ते }

Imperf.

3. Per. Sing अयशस्यत-अयशास्यत .

Impera

Pot

Perf.

1. यशस्यै यशास्यै	यशस्येय-यशास्येय	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे
2. यशस्यस्व-यशास्यस्व	यशस्येथाः-यशास्येथाः	यशस्याचकृषे-यशायाचकृषे
3. यशस्यताम्-यशास्यताम्	यशस्येन यशास्येन	यशस्याचक्रे यशायाचक्रे

I Fut

II Fut.

1. यशस्यिताहे-यशास्यिताहे	यशस्यिष्ये यशास्यिष्ये
2. यशस्यितासे-यशास्यितासे	यशस्यिष्यसे-यशास्यिष्यसे
3. यशस्यिता यशास्यिता	यशस्यिष्यते-यशास्यिष्यते

Con.

3. Sing. अयशस्यिष्यत-अयशास्यिष्यत

Ben.

Aor.

1. यशस्यिषीय यशास्यिषीय	अयशस्यिषि-अयशास्यिषि
2. यशस्यिषीष्ठा-यशास्यिषीष्ठाः	अयशस्यिष्ठा-अयशास्यिष्ठाः
3. यशस्यिषीष्ट-यशास्यिषीष्ट	अयशस्यिष्ट-अयशास्यिष्ट

6 माला	मालायते (मालेयाचरति)	It serves as a garland.
7 भानु	भानूयते	He acts like the sun.
8 पितृ	पित्रायते	He behaves like a father.
9 ना	नान्यते	It serves as a boat.
10 राजन्	राजीयते	He behaves like a king.

6 The final *आ* of the nominal base remains unchanged before this *य* (ययङ्)

- 11 ओजस् ओजायते He acts like one who is lustrous.
 12 अप्सरस् अप्सरायते She behaves like an Apsaras.
 Imperf. आप्सरायत.
 13 विद्वस् विद्वायते-विद्वस्यते He acts like a learned man.
 14 युष्मत् (S) वयते He acts like thou.
 15 „ (P) युष्मद्यते He acts like you.
 16 अस्मन् (S) मयते He acts like me.
 17 „ (P) अस्मद्यते He acts like us
 18 कुमारी कुमारायते He behaves like a girl.
 19 हरिणी हरितायते She behaves like a female deer.
 20 गुरी गुरायते She acts like a stout woman.
 21 सपत्नी सपत्नायते } She acts like a co wife.
 सपतीयते }
 सपत्नीयते }
 22 युवति युनायते She behaves like a young woman.
 23 पद्मीमृद्वयौ पद्मीमृद्वयते She acts like a woman who is clever & wild.
 24 पाचिका पाचिकायते She acts like a female cook.
 25 अवगत्त अवगत्तायते He behaves like a bold man.
 26 क्लीब क्लीबायते He behaves like a neuter.
 27 होड होडायते He behaves like a child.
 28 कष्ट कष्टायते He prompts in committing sin-
 (कष्टायकमते) (पाप कर्तुमुसहते)

11 to 12 ओजसोऽप्सरसोर्नित्यमितरेषा विभाषा । The final अत् of ओजस् and अप्सरस् is changed to आ necessarily and that of the other nominal bases optionally.

18 to 23 क्यङ्मानिनोश्च ॥ एतयो परत. स्त्रिया. पुवत् । Before the affix य (क्यङ्) and the word मानिन् the feminine words are treated as masculine

24 नकोपधायाः ॥ कोपधाया स्त्रियान् पुनर्वत् । Feminine words having क for their penultimate are not treated as masculine before this affix य (क्यङ्) and the word मानिन् .

25 कष्टय कर्मणे ॥ चतुर्थ्यन्तात्कष्टशब्दादुत्साहेऽये क्यङ् स्यात् । The affix य (क्यङ्) is added to कष्ट in the sense of promptness.

29 सत्र	सत्रायते	(पापंचिकीर्षति) He desires of committing sin.
30 कक्ष	कक्षायते	
31 कष्ट	कष्टायते	
32 कृच्छ्र	कृच्छ्रायते	
33 गहन	गहनायते	
34 रोमन्थ	रोमन्थायते (रोमन्थं वर्तयति)	He is ruminating.
35 तपस्	तपस्याति (तपश्चरति)	He practises penance.
36 बाष्प	बाष्पायते (बाष्पमुद्गमति)	He sheds tears.
37 ऊष्मन्	ऊष्मायते (ऊष्माणमुद्गमति)	It gives out heat.
38 फेन	फेनायते (फेनमुद्गमति)	It sends forth foam.
39 शब्द	शब्दायते (शब्दं करोति)	He makes a noise.
40 वैर	वैरायते (वैर करोति)	He is at enmity.
41 कलह	कलहायते (कलहं करोति)	He picks up a quarrel.
42 अन्न	अन्नायते (अन्न करोति)	It produces clouds.
43 कण्व	कण्वायते (कण्व करोति)	He commits sin.
44 मेघ	मेघायते (मेघं करोति)	It produces clouds.
45 सुदिन	सुदिनायते (सुदिनं करोति)	It makes a fair day.
46 दुर्दिन	दुर्दिनायते (दुर्दिनं करोति)	It makes a cloudy day.
47 नीहार	नीहारायते (नीहार करोति)	It makes a misty day.

29 to 33 सत्रकक्षकृच्छ्रगहनेभ्य कण्वचिकीर्षायामिति वक्तव्यम् । कण्व पापम् । सत्रादयो वृत्तिविषये पापार्था । तेभ्यो द्वितीयान्तेभ्यश्चिकीर्षाया क्यङ् । The affix य (क्यङ्) is added to सत्र and others in the sense of 'desirous of committing sin'.

34 to 35 वर्मणो रोमन्थतपोभ्या वर्तचरोः ॥ रोमन्थतपोभ्या कर्मभ्या प्रमेण वर्तनाया चरणे चार्थे क्यङ् स्यात् । हनुचलन इति वक्तव्यम् ॥ तपस् परस्मैपदच । The affix य (क्यङ्) is added to words रोमन्थ and तपस् when they are objects of the verbs वर्तयति and चरति respectively. The word तपस् (with the affix य) takes the Parasmanipada terminations.

36--38 बाष्पोष्मभ्यामुद्गमने ॥ आभ्या कर्मभ्या क्यङ् स्यात् । फेनावेतिवाच्यम् ॥ The affix य (क्यङ्) is added to बाष्प, ऊष्मन् and फेन when they are objects of the verbs in the sense of 'sending forth' or 'vomiting'.

40 to 47 शब्दवैरकलहान्नरूपमेघेभ्यः करणे ॥ एभ्यः कर्मभ्यः करोत्यर्थे क्यङ् स्यात् । पक्षेत्करोतीति गिजरीष्यत् इतिन्यास । सुदिनदुर्दिननीहारेभ्यश्च ॥ The affix य (क्यङ्) is added to words शब्द and others in the sense of making or doing.

48 सुख	सुखायते (सुखं वेदयते)	He enjoys happiness.
but.	(परस्य सुखं वेदयते)	He shows the happiness of another.
49 लोहित	लोहितायति-ते }	It becomes red.
50 लोहिनी	लोहिनीयति-ते }	
51 पटपट	पटपटायति-ते	He utters the sound <i>Patpat</i> .
52 भृश	भृशायते	What was not much
	(अभृशो भृशो भवति)	before now becomes much.
53 शीघ्र	शीघ्रायते	He becomes quick.
54 मन्द	मन्दायते	He (who was not slow before) becomes slow.

48 सुखादिभ्य कर्तृवेदनायाम् ॥ सुखादिभ्य कर्मभ्यो वेदनायामप्येक्यह स्याद्वेदनाकर्तुरेव चेत्सुखादीनि स्युः । सुखं दुःखास कृपण करणालोकं तृप्तवत् ॥ इच्छ प्रतीपसोढा स्युरमी दश सुखादयः ॥ The affix य (क्यङ्) is added to सुख and others in the sense of experiencing or enjoying

49—51 लोहितादिङाज्भ्य क्यप् ॥ लोहितशब्दाङ्गाजन्ताश्च भवत्यर्थे क्यप् स्यात् । वाक्ययः ॥ क्यपन्तात्परस्मैपद वा स्यात् । The affix य (क्यङ्) is added to लोहित and words ending in the affix आ (ङाप्) in the sense of becoming and the nominal base thus formed is conjugated in the Parasmaipada and Ātmanipada.

52 to 58 भृशादिभ्यो भु-यच्चेलेष्व इत् ॥ अभृततद्वावविषयेभ्यो भृशादिभ्यो भवत्यर्थे क्यङ् स्यात् ॥ हलन्तानामेषा लोपः । The affix य (क्यङ्) is added to भृश and other nouns in the sense of becoming what was not before. In the case of nouns ending in consonants the final consonant is dropped

भृशशश्वत्पट्रेहद्वेहद्वचोऽथ दुर्मना ॥

सुमनाउत्मना ओनोऽभिमनाश्चल शुचिः ॥ १ ॥

मन्दमेवो मद्रमद्र पण्डिताण्डरकण्डना ॥

उत्सुको हरितोमोल. फेनः शीघ्रो भृशादयः ॥ २ ॥

“लोहितङाज्भ्यः क्यप्प्रचन भृशादिष्वितराणि” इति वार्तिका ।

लोहितादिगणेष्विदिता शब्दा लोहितवर्ज मनेन ज्ञेया ॥ ३ ॥

The words mentioned under the लोहितादिगण are to be considered as coming under भृशादि except the word लोहित : a. They take the termination य (क्यङ्) and not य (क्यप्)

लोहितजिह्वाश्यामा. मुखदुःखे धूमर्मगर्गाश्च ॥

दण्डो मूर्च्छानिद्राकृपाश्च करणादयोऽप्यवृकरणात् ॥ ४ ॥

आख्यातचन्द्रिका

55	पण्डित	पण्डितायते	He pretends to be learned
56	दुर्मनस्	दुर्मनायते	He becomes sad.
57	सुमनस्	सुमनायते	He becomes well disposed.
58	उन्मनस्	उन्मनायते	He becomes uneasy.
59	अधर	अधरायते (अधरो भवति) but अधरयति (अधरं करोति)	He is defeated. He surpasses.
60	उत्क	उत्कायते (उत्को भवति) but उत्कयति (उत्कं करोति)	He longs for. It makes uneasy.
61	उत्सुक	उत्सुकायते (उत्सुके भवति) but उत्सुकयति (उत्सुकं करोति)	He becomes anxious. It makes uneasy.
62	निर	चिरायते (चिरद्वाचरति) but चिरयति (चिरं करोति)	He delays. He delays.
63	तरल	तरलायते (तरलो भवति) but तरलयति (तरलं करोति)	He trembles. He causes to shake.
64	तीव्र	तीव्रायते (तीव्रं वेद्यते) but तीव्रयति (तीव्रं करोति)	He suffers pain. He makes sharp.
65	प्रतीप	प्रतीपायते (प्रतीपो भवति) but प्रतीपयति (प्रतीपं करोति)	He dislikes. It causes to turn back.
66	मण्डल	मण्डलायते (मण्डलो भवति) but मण्डलयति (मण्डलं करोति)	It forms into a circle. It whirls round.
67	मन्द	मन्दायते (मन्दो भवति) but मन्दयति (मन्दं करोति)	He goes slowly. It weakens.
68	शिथिल	शिथिलायते (शिथिलो भवति) but शिथिलयति (शिथिलं करोति)	It becomes weak. It lessens.

VI †

Parasmaipadī

1 पुत्र

	Present		Imperf	Impera
1. पुत्रयामि	पुत्रयाम	पुत्रयाम	अपुत्रयम्	पुत्रयाणि
2. पुत्रयासि	पुत्रयथ	पुत्रयथ	अपुत्रय	पुत्रय पुत्रयतात्
3. पुत्रयति	पुत्रयत	पुत्रयन्ति	अपुत्रयत्	पुत्रयतु पुत्रयतात्
Pot	Perf	Il Fut	Ben	Aor
1. पुत्रयेयम्	पुत्रयाचकार	पुत्रयिष्यति	1. पुत्र्यासम्	अपुत्रम्
2. पुत्रये	I Fut	Con	2 पुत्र्या	अपुत्र
3. पुत्रयत्	पुत्रार्यता	अपुत्रयिष्यत्	3 पुत्र्यात्	अपुत्रत्

Atmanepadī

पुत्र

	Present		Imperf.
1. पुत्रये	पुत्रयावरे	पुत्रयामरे	अपुत्रये
2. पुत्रयसे	पुत्रयेथे	पुत्रयध्वे	अपुत्रयथाः
3. पुत्रयन्ते	पुत्रयेते	पुत्रयन्ते	अपुत्रयत
Impera	Pot	Perf	I Fut
1. पुत्रये	पुत्रयेय	पुत्रयाचक्रे	पुत्रयिताहे
2. पुत्रयस्व	पुत्रयेथा	पुत्रयाचकृषे	पुत्रयितासे
3. पुत्रयताम्	पुत्रयेत	पुत्रयाचक्रे	पुत्रयिता
Il Fut		Ben	Aor
3. Sing पुत्रयिष्यते		1 पुत्रयिषीय	अपुत्रये
Con		3 पुत्रयिषीष्टा	अपुत्रयथा
अपुत्रयिष्यन्त		3 पुत्रयिषीष्ट	अपुत्रयत

† प्रातिपदिकादात्वर्थे बहुलमित्यत्र ॥ प्रातिपदिकादात्वर्थे निच स्यादिष्टे यथा प्रातिपदिकस्य पुनर्भावमावाटलापवि मनुजोपयणादिलोपश्चस्वाद्यादेशभक्त्या स्तद्वृणावपि स्युः । There is one more way in which verbs are derived from nouns (in the subjective case) i.e. by adding to the latter the suffix इ (णच्) The noun undergoes the same changes as before the term inat on इत् (इन्त्) Verbs so formed are both Parasmaipadī and Atmanepadī and are conjugated as if they were roots of the 10th conjugation.

२ सत्य

	Præ	Imperf	Impera	
3. Sing Pars	सत्यापयति	असत्यापयत्	सत्यापयतु सत्यापयतात्	
" " Atm	सत्यापयते	असत्यापयन	सत्यापयताम्	
	Pot	Perf	I I ut	
3. Sing Pars	सत्यापयेत्	सत्यापयाचकार	सत्यापयितासि	
" " Atm	सत्यापयेत	सत्यापयाचक्रे	सत्यापयितासे	
	II Fut		Con	
3. Sing Pars	सत्यापयिष्यति		असत्यापयिष्यत्	
" " Atm	सत्यापयिष्यते		असत्यापयिष्यत	
	Ben		Aor	
	I	A	P	A
1. सत्याप्यासम्	सत्यापयिषीय	अससत्यापम्	अससत्यापे	
2 सत्याप्या	सत्यापयिषीष्ठा	अससत्याप	अससत्यापथाः	
3 सत्याप्यात्	सत्यापयिषीष्ट	अससत्यापत	अससत्यापत	
3 पुच्छ with उद्	उत्पुच्छयते (पुच्छमुदस्याति) It raises the tail.			
4 पुच्छ " त्रि	त्रिपुच्छयते (पुच्छ व्यस्यति) It moves the tail to and fro			
5 " " परि	परिपुच्छयते (पुच्छ पर्यस्यति) It throws the tail round about.			
6 भाण्ड with सम्	सभाण्डयते (भाण्डानि समाननोति) He collects together vessels.			

■ सत्यापयादास्पदीणात्तुल्योऽस्तेनालोमत्ववमवगवृणचरादिभ्योणिच् । एभ्योणिच्-स्यात् । सत्यस्यापुगधम् । The termination इ (णिच्) is added to the words सत्य and others and the roots चुर and others The word सत्य assumes the form सत्याप before this इ (णिच्)

3 to 7 पुच्छभाण्डावराणिङ् ॥ पुच्छमुदसने व्यसने पर्यगनेच । विविध विरुद्ध योक्षेपग व्यसनम् । मण्डालमाचरने । चौराद्वन परिधाने च । The termination इ (णिङ्) is added to the words पुच्छ भाण्ड and चौर to form denominatives to signify in the case of पुच्छ throwing up throwing in various directions or in opposite directions or throwing round about, in the case of भाण्ड gathering or collecting and in the case of चौर earning or wearing The denominatives so formed are conjugated in the Aṭmanepada

- 7 चोर with सम् मचावरयने (भिक्षु) (चांगण्यर्जयति परिधत्ते वा)
The mendicant collects together or
wears tattered garments
- 8 मुण्ड मुण्डयति (माणयन्म्) (मुण्डकरोति) He
shaves Manavaka-
- 9 मिश्र मिश्रयति (अन्नम्) He mixes food with-
- 10 श्लक्ष्ण श्लक्ष्णयति (वस्त्रम्) He weaves cloth of a
very thin texture-
- 11 लवण लवणयति (व्यञ्जनम्) He mixes condiments
with salt
- 12 व्रत व्रतयति (पय) अश्नाति He observes 'the vow of
living upon milk only' व्रतयति (शूद्रानम्) वर्ज-
यति He observes the vow of abstaining
from eating food at a Sudra's house-
- 13 वस्त्र with सम् सन्नयति (वस्त्राच्छादन करोति) He clothes
with a garment.
- 14 हलि (महदलम्) हलयति (हलिं गृह्णाति) He uses a large plough
Aor. अजहलत्.
- 15 कलि कलयति (कलिं गृह्णाति) He picks up a quarrel.
Aor. अचरलत्.
- 16 कृत कृतयति (कृतं गृह्णाति) He is grateful.

■ to 17 मुण्डमिश्रश्लक्ष्णलवणव्रतहलकलकृततुल्येभ्यो भिच् । मुण्डादभ्य कर-
णे णिच्प्रत्यय स्यात् । The termination इ (णिच्) is added to the words
मुण्ड and others to form denominatives in the sense of doing

12 व्रताद्वोननतनिट्यो ■ In the case of व्रत the denominative so formed
signifies that the subject of it takes or abstains from the thing denoted
by the object.

13 वस्त्रादभ्यो नान्छादने । In the case of वस्त्र the denominative so formed
signifies covering

14 to 16 हल्यादिभ्यो ग्रहणे । हलिकन्योरदन्तन्व च निपातरते । In the case of
हलि, कलि and कृत the denominative so formed signifies the taking of the
things denoted by these words. The words हलि and कलि assume the forms
हल and कल

- 17 तूत् with वि वितूत्तयति (तूत्तानि विहन्ति) He ties into a braid the hair. तूत्तं केशा इति श्रीभद्र. ॥ अटी-भूताः केशा इति बोधिण्यासे । पापमिति वैजयन्त्याम् । He removes sin.
- 18 अर्थ अर्थयति (अर्थकरोत्याचष्टे वा) He explains.
- 19 वेद वेदापयति (वेदकरोत्याचष्टे वा) He explains the Vedas.
- 20 पाश with वि विपाशयति (पाशं विमुञ्चति) He loosens the snare.
- 21 रूप रूपयति (रूपं पश्यति) He sees the form
- 22 वीणा with उप उपवीणयति (वीणयोपगायति) He plays on a lute.
- 23 तूल , अनु अनुतूलयति (तूलेनानुकुण्णाति) He covers the end of the stick with cotton.
- 24 श्लोक , उप उपश्लोकयति (श्लोकैरुपस्तौति) He praises in verses.
- 25 सेना , अभि अभिसेणयति (सेनयाभियाति) He attacks with an army Aor. अभ्यसेणयन् Des. अभिषिपेणयिष्यति.
- 26 लोमन् , अनु अनुलोमयति (लोमान्यनुमार्ष्टि) He combs the hair.
- 27 त्वच् त्वचयति (त्वचं गृह्णाति) He peels off the bark.
- 28 वर्मन् with सम् सर्वमयति (चर्मणा सन्नहति) He puts on a mail armour.
- 29 वर्ण वर्णयति (वर्णं गृह्णाति) It is dyed
- 30 चूर्ण with अव अवचूर्णयति (चूर्णैर्वध्मंसयति) He powders.
- 31 सूत्र सूत्रयति (सूत्रं करोति) He composes an aphorism. Aor. असुमूत्रत

18, 19 अर्थवेदयोरेत्यापुनश्चक्ष्यः । The words, अर्थ and वेद, assume the form अर्थाय and वेदाय respectively before this र् (विच्).
20 to 30 See note 2 page 223

31-32 तत्करोतिताचष्टे ! The termination इ (पिच्) is added to the noun in the objective case to form denominatives the subject of which does something or calls something which is denoted by the noun

* ३२ परत्वादूर्द्धा सत्या टिलोप. । णीचर्दत्त्यय भाष्येतु वृद्धे लोपो बलीयानिति स्थितम् ।

32 पटु पटयति (पटुमाचष्टे) He declares him clever.

Aor. अपीपटत् अपपटत्

33 अश्व अश्वयति (अश्वेनातिक्रामति) He goes by a horse.

34 हस्तिन् हस्तयति (हस्तिनातिक्रामति) He goes by an elephant.

35 कंसयध कंसं धातयति (कंसय माचष्टे) He describes or represents the killing of कंस. Aor. कंसमजीघतत्

36 बलिबन्ध बलिं बन्धयति (बलिबन्धमाचष्टे) He describes or represents the imprisonment of बलि. Aor. बलिमबबन्धत्

37 राजागमन राजानमागमयति (राजागमनमाचष्टे) He describes or represents the arrival of the king. Aor. राजानमजीगमत्

38 असि अमयति (अग्निना हन्ति) He kills by his sword.

39 हस्त हस्तयते (हस्तौ निरस्यति) He throws his hands.

40 पाद पादयते (पादौ निरस्यति) He throws his feet

41 श्वेताश्व श्वेतयति-ते (श्वेताश्वमाचष्टे तेनातिक्रामति वा)

33—34 तेनातिक्रामति । The termination इ (णिच्) is added to a noun in the instrumental case to form a denominative expressing the going by means of the conveyance expressed by the noun

35 to 37 धातृपञ्च ॥ णिच्प्रकृतिधातुरूप्रतिपद्यते । चञ्चन्दोऽनुक्तसमुच्चयार्थं । तथा च वार्तिकम् । आख्यानात्कृतस्तदाचष्टे कृद्भ्यप्रकृतिप्रत्यापत्तिं प्रकृतिवच्च कारकमिति ॥ प्रकृति वक्ष्येति चकारो भिन्नक्रमः । कारकं च चात्कार्यम् । हेतुमणिवच प्रकृतेर्हेतुन्यादेर्हेतुमणौ यादृश कारकं धातावनन्तर्भूतं द्वितीयान्तं यादृश च कार्यं कुञ्चतत्वादि तदिहापीत्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to a compound word, formed of a noun and a verbal derivative expressing an event to form a denominative expressing the description or representation of an event. Before this termination the verbal termination is dropped. The verb takes the causal form and the noun is governed by that form

38 कर्तृकरणाद्धातुर्थे ॥ कर्तुर्ध्यापाराध्यन्करणे न ॥ चञ्चुरादिमात्रमित्यर्थः । The termination इ (णिच्) is added to nouns denoting the instruments of an action to form denominatives expressing the action performed by the instrument

39, 40 णिङ्गान्निरसने ॥ अङ्गवाचिनः प्रातिपदिकान्निरसनेऽर्थे णिङ् स्यात् । The termination इ (णिङ्) is added to words expressing the limbs of the body to form denominatives having the sense of throwing. These forms take आत्मानपादा terminations.

41 to 44 श्वेताश्वश्वतरगालोऽजिताद्वरकाणामश्वतरैरुक्तलोपच ॥ श्वेताश्वदीनाचतुर्णामश्वदयो लुप्यन्ते णिङ् च धातुर्थे । केचित्तु णिचमेवानुवर्तयन्ति तन्मते परस्मैपदमपि । The termination इ (णिङ्) is added to words श्वेताश्व, अश्वतर, आलोऽजित and आद्वरक ॥

- 42 अश्वतर अश्वयति ते (अश्वतर माचष्टे) He calls it a mule.
 43 गालोडित गालोडयति-ते (गालोडितं [वाचाविमर्शम्] करोति)
 44 आन्हरक आन्हरकयति (आन्हरकमाचष्टे) He calls him a low or expelled man.
 45 एनी Variegated. एतयति (एनीमाचष्टे)
 46 दरद् Male descendant of Darada. दारदयति (दारदमाचष्टे)
 47 पृथु Large, great. प्रययति (पृथुमाचष्टे) Aor. अपिप्रयत्-अपप्रयत्
 48 मृदु Soft. म्रदयति (मृदुमाचष्टे) Aor. अभिम्रदत्, अमम्रदत्
 49 भृश Much, mighty. भ्रशयति (भृशमाचष्टे) Aor. अबभ्रशत्
 50 कृश Weak, thin. क्रशयति (कृशमाचष्टे) Aor. अचक्रशत्
 51 दृढ Firm, strong. द्रढयति (दृढमाचष्टे) Aor. अदद्रढत्
 52 परिवृढ Master, owner. परित्रदयति (परिवृढमाचष्टे) Aor. पर्यवत्रदत्
 53 ऊढि Carrying, marriage. ऊढयति (ऊढिमाचष्टे) Aor. औजिदत् औडिदत्

- 54 ऊढ Borne; married. ऊढयति (ऊढमाचष्टे) Aor. ओजढत् औडढत्
 55 स्थूल large; great. स्थवयति स्थूलमाचष्टे) Aor. अतुस्थवत्

form denominatives expressing the sense of calling or going The portions अश्व तर, इत and क are dropped from these words respectively These denominatives are conjugated in the Âtmanepada, (according to some) in Parasmaipada.

45, 46 भस्याडे तद्धिते ॥ दमिप्रे तद्धिते परे भस्यकृत्य स्त्रीवाचकशब्दस्य पुंवाचकस्येव रूप स्यात् । A feminine word assumes its masculine form before the Taddhita terminations beginning with य or a vowel except the terminations एय (ङ)
 47 to 52 रक्तोह्लादेल्लो ॥ ह्लादे लघोरङ्कारस्य र स्यादिष्टेमेयस्यु । पृथु मृदु भृश चैव कृशचदृढमेव च । परिपूर्वं उड चैव पङ्केतान् रविचो स्मरेत् ॥ १ ॥ र is substituted for ऋ (Prosodially short) in the words beginning with Consonants before the terminations इष्ट, इमन् and ईयस् .

47 टे ॥ भस्य टेर्लोप स्यादिष्टेमेय सु । The final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped before the terminations इष्ट, इमन् and ईयस्

55 to 60 स्थूलदूरयुवह्रस्वक्षिप्रमुद्राणा यणादिपर पूर्वस्य च गुण ॥ एपा यणादिपर लुप्यते पूर्वस्य च गुण इष्टादिषु । The final syllable, i. e. the last vowel with the preceding consonant of the words स्थूल, दूर, दृस्व, क्षिप्र, and मुद्र and the portion वन् of युवन् is dropped and the preceding vowel takes guna. इष्टस्य यिट् च । बहो परस्य इष्टस्य लोप स्यादिष्टागमथ बहोश्च भूरादेश म्यान् । बहु assumes the form भू before इष्ट and इ of इष्ट is dropped and the augment यि is added to it.

- 56 दूर Long. दूयति (दूरमाचष्टे) Aor. अदूयन्त्
 57 ह्रस्व Short. ह्रसयति (ह्रस्वमाचष्टे)
 58 क्षिप्र Elastic; quick. क्षेपयति (क्षिप्रमाचष्टे)
 59 क्षुद्र Small; mean. क्षोदयति (क्षुद्रमाचष्टे)
 60 युवन् Youth. यवयति, कनयति (युवानमाचष्टे) Aor. (अयूयन्त्,
 अचीकनन्त्)
 61 स्रग्विन् Wearing a garland. स्रजयति (स्रग्विणमाचष्टे) Aor.
 अस्रजन्त्
 62 श्रीमत् Rich. श्रययति (श्रीमन्तमाचष्टे) Aor. अशिश्रयत्
 63 श्रीमती Rich. श्रययति (श्रीमतामाचष्टे) Aor. अशिश्रयत्
 64 पयस्विन् Milky. } पयसयति (पयस्वन्त-पयस्विनीं वाचष्टे)
 पयस्विनी Milch cow. } Aor. अपपयसत्
 65 गोमत् Rich in cows. गययति (गोमन्तमाचष्टे) Aor. अज्जगवत्
 66 प्रिय Dear. प्रापयति (प्रियमाचष्टे) Aor आपिप्रयत्
 67 स्थिर Firm. स्थापयति (स्थिरमाचष्टे) Aor अतिस्थयत्
 68 स्फिर Thick; much स्फारयति (स्फिरमाचष्टे) Aor. अपिस्फरत्
 69 उरु Wide. वरयति, वारयति (उरमाचष्टे) Aor अवीररत्
 70 बहुल Many; much बहयति (बहुलमाचष्टे) Aor. अवबहत्
 71 गुरु Heavy. गरयति (गुरुमाचष्टे) Aor अनीगरत्
 72 तृप्त Anxious, pleased. त्रापयति (तृप्तमाचष्टे) Aor. अतित्रपत्
 73 दीर्घ Long. द्राघयति (दीर्घमाचष्टे) Aor अदद्राघत्
 74 वृन्दारक Eminent, much respectable वृन्दयति (वृन्दारक माचष्टे)
 Aor अववृन्दत्

60 to 75 युवात्पयो वनन्यतरस्याम् ॥ एतयो. कनादेशो वा स्यादिष्टेयनो । युवन्
 and अल्प assume the form क्न् optionally before the termination ईयन्
 and ईय्

61, to 65 वि मनोर्लुक् ॥ विनो मनुष्य दृग्म्यादिष्टेयसो । The possessive termi-
 nations विन् and मन् are dropped before the terminations ईयस् and ईय्

66 to 74 प्रियस्थिरस्फिरारुबहुलगुरुवृद्धतृप्तदीर्घवृन्दारकाणां प्रत्यस्यस्यबर्हिगर्वादिप्रप्-
 दाधिगृन्दा. ॥ प्रियादीनां क्रमाप्रादय्य स्युरिप्रदिषु । The words प्रिय, स्थिर, स्फिर,
 उरु, बहुल, गुरु, वृद्ध, तृप्त, दीर्घ and वृन्दारक assume the forms प्र, स्थ, स्फ, वर,
 बहु, गर, वर्प्, त्रप्, द्राघ and वृन् respectively before the terminations ईय्, ईमन्
 and ईयन्

- 75 अल्प Small. अल्पायति, कनयति (अल्पमाचष्टे) Aor. अर्चाकनत्
 76 अन्तिक Near. नेदयति (अन्तिकमाचष्टे) Aor. अनिनेदत्
 77 बाढ Firm, well. साधयति (बाढमाचष्टे) Aor. अससाधत्
 78 प्रशस्य Praiseworthy. प्रशस्ययति (प्रशस्यमाचष्टे) Aor.
 प्राशशस्यत्
 79 वृद्ध Old. ज्यापयति, वर्पयति (वृद्धमाचष्टे) Aor. अजिज्यपत्
 अजजर्पत्
 80 स्व स्नापयति (स्वमाचष्टे)
 81 युष्मत् (S.) Thou. त्वापयति-त्वादयति (त्वामाचष्टे)
 82 युष्मत् (P.) You. युष्मयति (युग्मा युष्मान्वाचष्टे)
 83 अस्मत् (S.) I. मापयति, मादयति (मामाचष्टे)
 84 अस्मद् (P.) We. अस्मयति (आवामस्मान्वाचष्टे)
 85 श्वन् A dog. शानयति, शुनयति (श्वानमाचष्टे)
 86 विद्वस् A learned man. विद्वयति, निदावयति, निदयति (विद्वान्माचष्टे)
 87 उदच् Northern. उदीचयति (उदञ्चमाचष्टे) Aor. उदीचिचत्
 88 प्रयच् Western. प्रतीचयति (प्रत्यञ्चमाचष्टे) Aor. प्रत्यचिचन्-
 प्रतिमचिचत्
 89 सम्यच् Good. समीचयति (सम्यञ्चमाचष्टे) Aor. सम्यचिचत्-
 समिमचिचत्
 90 तिर्यच् (Noun.) lower animal, (Adj.) horizontal.
 तिराययति (तिर्यञ्चमाचष्टे) Aor. अतितिरायत्

76 77 अन्तिर्यादयोर्नेदसाधौ ॥ अन्तिकवाडयोर्विभासस्य नेदमाधस्येतावादे
 शौ स्तोऽजाशौ परत । अन्तिः and वाड take the forms नेद and साध respect-
 ively before ईयस् and इत्

78 प्रशस्यस्य थ ॥ उवच ॥ प्रशस्यस्य धादेशे उपदेशे च स्यादिदृश्यते । प्रशस्य
 assumes the form थ or उव before इत् or ईयस्.

प्रतुन्यकाच् ॥ इतिदिक्पेक्षात्पृथ्वा स्यात् । Monosyllabic words remain un-
 changed before ईयस् and इत्

ज्यादादीयम् ॥ उपपरस्येयम् आदेशादेः स्यात् । The ई of ईयस् is changed
 to आ after ज्य

79 वृद्धस्य च ॥ वृद्धस्य आदेशः स्यादिदृश्यते । वृद्ध assumes the form उव
 before इयम् or इत्

- 91 सद्यच् Associated with companion. सन्नाययति
(सद्यञ्चमाचष्टे) Aor. असत्सन्नायत्
- 92 विश्वद्यच् All pervading. विश्वद्राययति (विश्वद्यञ्चमाचष्टे)
Aor. अविश्वद्रायत्
- 93 देवद्यच् Adorning a deity. देवद्राययति (देवद्यञ्चमाचष्टे)
Aor. अदिदेवद्रायत्
- 94 अदद्यच् Going to that. अदद्राययति (अदद्यञ्चमाचष्टे)
Aor. अददद्रायत्
- 95 अदमुयच् Going to that. अदमुआययति (अदमुयञ्चमाचष्टे)
Aor. आददमुआयत्
- 96 अमुनुयच् Going to that. अमुमुआययति (अमुनुयञ्चमाचष्टे)
- 97 भू The earth. भाययति (भुवमाचष्टे) Aor. अर्वाभवत्
- 98 भ्रू An eyebrow. भ्रावयति (भ्रुवमाचष्टे) Aor. अब्रुवत्
- 99 श्री Wealth. श्रावयति (श्रियमाचष्टे) Aor. आशिश्रयत्
- 100 गो A cow. गाययति (गामाचष्टे) Aor. अज्गावत्
- 101 रै Wealth. राययति (रायमाचष्टे) Aor. अरीरयन्
- 102 नौ A boat. नाययति (नावमाचष्टे) Aor. अनूनयत्
- 103 स्वध्व Good horse or one who has a good horse
स्वध्वयति (स्वध्वमाचष्टे) Aor. स्वाशश्वत्
- 104 स्वर Heaven. स्वयति (स्वरमाचष्टे) Aor. असिस्वन्
- 105 बहु Much; many. भावयति, बहयति (बह्नाचष्टे)
- 106 अनुकूल अनुकूलयति (अनुकूलं करोति) He conciliates.
- 107 अपहस्त अपहस्तयति (हस्तेनापसारयति) He abandons.
- 108 आकुल आकुलयति (आकुलं करोति) He confounds.
- 109 आविल आविलयति (आविलं करोति) He makes turbid.
- 110 उत्कलाप उत्कलापयति (उत्कलापं करोति) He takes leave or
causes the peacock
spread its plumage
- 111 उदम उदमयति (उदमं करोति) He displays prominently.
- 112 उध्द उध्दयति (उध्दं करोति) He powders or sprinkles
with powder or dust.

113 उल्ल	उल्लयति (उल्ल करोति)	He jumps.
114 कदर्थ	कदर्थयति (कदर्थ करोति)	He despises.
115 कलङ्क	कलङ्कयति (कलङ्क करोति)	He defames.
116 कवल	कवलयति (कवल करोति)	He eats.
117 चिह्न	चिह्नयति (चिह्न करोति)	He marks.
118 छिद्र	छिद्रयति (छिद्र करोति)	He perforates.
119 जड	जडयति (जड करोति)	It benumbs.
120 जर्जर	जर्जरयति (जर्जर करोति)	It wounds.
121 तिमिर	तिमिरयति (तिमिर करोति)	It darkens.
122 तिरस्	तिरयति (तिर करोति)	He obstructs or conceals
123 तुच्छ	तुच्छयति (तुच्छ करोति)	He makes empty or despises.
124 तुला	तुलयति (तुलामारोहति)	He weighs.
125 पवित्र	पवित्रयति (पवित्र करोति)	He cleanses or purifies.
126 प्रकट	प्रकटयति (प्रकट करोति)	He manifests or proclaims.
127 प्रगुण	प्रगुणयति (प्रगुण करोति)	He arranges.
128 प्रतिकूल	प्रतिकूलयति (प्रतिकूल करोति)	He opposes.
129 प्रमाण	प्रमाणयति (प्रमाण करोति)	He regards as an authority.
130 मलिन	मलिनयति (मलिन करोति)	He spoils or makes dirty.
131 मुद्रा	मुद्रयति (मुद्रा करोति)	He stamps or makes an impression.
132 रित्य	रित्ययति (रित्यं करोति)	He makes false.

The following verses from भाष्यतत्त्वटिप्पणी are given here to help the memory of the students, they contain the most important information given in this chapter.

सुपो मान्ताव्ययान्यस्माक्यचि काम्यचि कर्मण. ॥

आमनस्तत्तदिच्छायामर्थे स्यातामुभे क्रिये ॥ १ ॥

पुत्रकाम्यति पुत्रीयनृकाम्यनृच्यनीति दिक् ॥

एव कर्मण आचार आधारानुपनार्थकान् ॥ २ ॥
 क्यचि पुरीयनि च्छात्रं मध्ये सौधीयतीति दिक् ॥
 उपमानात्तया कर्तुराचारार्थे क्यङि किपि ॥ ३ ॥
 द्वे रूपे भवनो यद्धर्द्धभोऽभ्यायतेऽभ्यनि ॥
 क्यङ्योऽस्मरमोर्नित्य पयआदेस्तु वा सलुक् ॥ ४ ॥
 कन्याऽप्सरायते त्वोजायते दधि पयायते ॥
 पयम्यते तथाऽन्यस्मानलोपे वा दिगूह्यताम् ॥ ५ ॥
 र्व्वर्थे मृशादेर्ह्रस्वोपे भवन्त्यर्थे भृशायते ॥
 सुमनायत इत्यादि रुगाण्युद्धानि सर्वनः ॥ ६ ॥
 तत्रैव ङान्लोहितादेः क्यपि वा चामनेपदम् ॥
 दिग्लोहिनायतीत्यादि ङाच्चा पटपटायते ॥ ७ ॥
 कष्टान्नत्राच्च कृच्छ्रश्च कक्षाद्ग्रहनतोऽपि च ॥
 कष्टायतेप्रभृतयः पापार्थे क्रमणे क्यङि ॥ ८ ॥
 तं कर्तयति रोमन्थाद्रोमन्यायत इत्यदः ॥
 बाष्पोऽभ्यमेनादुद्धान्तौ पद बाष्पायतेमुखम् ॥ ९ ॥
 सुखोदरनुभूयर्थे शब्दा दुग्नायतेमुखाः ॥
 शब्दादिभ्यः कृती शब्दान्तेवैरायतेमुखा १० ॥
 शब्दादयस्तु सूत्रोक्ता वार्तिकोक्ता अग्रदय ॥
 अटाद्यादीनामोटाश्च सोऽग्र मुऽग्र च दुर्दिनम् ॥ ११ ॥
 पोटा पृष्टा च सुदिन नीहारश्चेत्यटादयः ॥
 सुकन्ताणिञ्च धान्वर्थे बहुलं भादि चेष्टवन् ॥ १२ ॥
 तत्करोतीति मुण्डार्थे वट्ट मुण्डयतीति दिक् ॥
 रथुशदेस्तु तदाचष्टे स्थयन्यादिक भवेत् ॥ १३ ॥
 सत्यार्थेनेदादापुक्च स्यात्सत्यापयतीति दिक् ॥
 श्वेताश्वादश्वतरतो लोपोऽश्वतरयोर्गिचि ॥ १४ ॥
 आलोडिताहरकयो र्लुप्येते तुतकौ यथा ॥
 श्वेतयन्यश्वयत्यालोड्यन्याहरयत्यपि ॥ १५ ॥
 णिञ्च कृतवन्वर्णेभ्यन्तद्रूहात्यर्थ इष्यते ॥
 अत्वं च हलिकल्योः स्यान्निष्पाने रूपशब्दतः ॥ १६ ॥
 विमोके सयमे पाशात्तस्तादिहने भवेत् ॥
 भोजने तन्निवृत्तौ च व्रतशब्दाणिचो विधेः ॥ १७ ॥

परिधाने समाच्छादे बस्त्राहोमोऽनुमार्जने ॥ १७ ॥

तेनातिक्रामतीत्यर्थे लतिहस्तेयतीति दिक् ॥ १७ ॥

सेनाशब्दात्तृतीयात्तादभियाने, तु, स्यास्यते ॥

वीणाया उपगाने स्यात्सन्नाहे धर्मणो भवेत् ॥ १८ ॥

चूर्णादिवज्रसनेऽर्थे तूष्णिखकोपणे ॥ १९ ॥

श्लोकादुपस्तुतौ वा स्यात्परिच्छेदेन इष्यते ॥ १९ ॥

णिङ्ङुतो निरसने दिग्घस्तयत आदिकम् ॥

पुच्छादुदसने णिङ्ङ्यसने पर्यसनेऽपि च ॥ २० ॥

चीवरात्सञ्चयेच्चाये परिधाने च णिङ्ङ भवेत् ॥ २१ ॥

भाग्दात्समाचिनोत्यर्थे णिङ् संभाण्डयते ऽथ यत् ॥ २१ ॥

निर्दिष्टार्थे दृश्यते तदुपसर्गादितो ऽपि च ॥ २२ ॥

कंसं घातयतीत्यादिसिद्धये यो णिजुच्यते ॥ २२ ॥

प्रत्यक्षमिव कंसादेः साधनत्वाच्च सिध्यति ॥ २३ ॥

उक्तं हि भर्तृहरिणा महाभाष्यानुसारिणा ॥ २३ ॥

शब्दोपहितरूपांश्च बुद्धेर्विषयतां गतान् ॥

प्रत्यक्षमिव कंसादीन्साधनत्वेन मन्यते ॥ २४ ॥

CHAPTER XII.

कण्डूदिप्रक्रिया. *

कण्डूदेर्यकि कण्डूयत्यात्मनेऽपि हृणीयते ॥

असूयतीत्यादिकं च प्रायः प्रागेव कीर्तितम् ॥ १ ॥

आख्यातचन्द्रिका.

- 1 कण्डू U. गात्रविमर्शने to rub gently, to scratch, to itch.
कण्डूयति-त्ते
- 2 मनु P. अपराधे । रोपे इत्येके. to offend, to be angry. मन्तुयति
according to चन्द्र this root is U. मन्तुयते
- 3 वलगु P. पूजामाधुर्ययो to worship, to be lovely or gentle.
वलगूयति
- 4 असु P. } असूयति
5 असु P. } उपतापे to envy. असूयति
6 असु U. } असूयति-त्ते
- 7 लोट् P. } धौर्त्ये पूर्वभावे स्वप्नेच । दीप्तामित्येके । लोट्यति, लोट्यति
8 लोट् P. } P. F. लोटिता, लोटिता
- 9 लेल P. दीप्तौ to shine लेलायति
- 10 इरस् P. }
11 इरज् P. } ईर्ष्यायाम् to envy. इरस्यति, इरज्यति. ईर्यति-त्ते
12 इर U. }
- 13 इयस् ऐश्वर्ये to rule इयस्यति
- 14 उपस् P. प्रभातीभावे to dawn. उपस्यति

* कण्डूदिभ्योयङ् ॥ एभ्योधातुभ्यो नित्यं यङ् स्यात्स्वार्थे । There are several roots which are also Prātipadikas. These roots are classed under the head of कण्डूदिगण in Sanskrit Grammar. These roots take यङ् (यङ्) before which the ending अ of the roots is dropped, आ remains unchanged, and उ is lengthened.

These roots are conjugated like पुनायति in Parasmaipada and like पुनायते in Atmanepada.

Form VII.

	11 दिश्	12 रुश्	13 गुह्	14 कृप्
1. अदिक्षि	अदिक्षावहि	अदिक्षामहि	अरुक्षि	अवुक्षि
2. अदिक्षथाः	अदिक्षाथाम्	अदिक्षध्वम्	अरुक्षथाः	अवुक्षथाः
3. अदेदि	अदिक्षाताम्	अदिक्षन्त	अरुक्षि	अकृषि

Form IV.

Roots ending in vowels.

	15 नी*	16 दा
1. {	{ अनायिपि अनायिष्वहि अनायिष्महि	{ अदायिपि अदायिष्वहि अदायिष्महि
2. {	{ अनेषि अनेष्वहि अनेष्महि	{ अदिपि अदिष्वहि अदिष्महि
3. {	{ अनायिष्ठा अनायिष्याथाम्-अनायिष्य	{ अदायिष्ठा अदायिष्याथाम् अदायिष्व इम्
4. {	{ अनेष्ठाः अनेष्याथाम् इम्-अनेङ्गम्	{ अदिष्या अदिष्याथाम् अदिङ्गम्
5. अनायि	{ अनायिष्याताम् अनायिष्यत	{ अदायि अदायिष्याताम् अदायिष्यत
6. {	{ अनेष्याताम् अनेष्यत	{ अदिष्या अदिष्याताम् अदिष्यत
	17 ग्ले	18. स्तु 19 स्तृ
1. {	{ अग्लायिपि अग्लायिष्वहि अग्लायिष्महि	{ अस्तारिपि अस्तारिष्वहि-अस्तृपि-
2. {	{ अग्लासि अग्लासवहि अग्लासामहि	{ अस्तोपि अस्तारिष्वहि
3. {	{ अग्लायिष्ठाः अग्लायिष्याथाम्-अग्लायिष्व-	{ अस्ताविष्ठा { अस्तारिष्ठा-
4. {	{ अग्लास्याः अग्लास्याथाम् अग्लाष्वम्	{ अस्तोष्ठा. { अस्तृथा.
5. अग्लायि	{ अग्लायिष्याताम् अग्लायिष्यत	{ अस्तारिष्ठा. { अस्तारिष्वहि
6. {	{ अग्लासताम् अग्लासत	{ अस्तारि अस्तारि

15 * स्वसिचस्तीयुक्तासिपु भावकर्मणोरुपदेशोऽज्जनप्रहृष्टा वा चिष्वदिद्वच ॥ उप-
देशेयोऽच् तदन्तानां हनादीनाञ्च चिणीवाङ्कार्ये वा स्यात्स्यादिपुपरेषु भावाकर्मणोर्गम्य-
मानयो । स्यादीनामिडागमश्च । चिष्वद्वाङ्कार्ये । Roots ending in a vowel and
in अय् (roots of the tenth class, Denom &c) and the roots हन्, प्रह् and
रुश् may optionally make up their Passive or impersonal forms of
the Aorist, the two Futures, the Conditional and the Benedictive by
adding णि to the root and undergoing such changes as the root requires
before the इ substituted for त् in the third person singular of the Aorist
This इ remains unchanged in the Aorist

16 † आतायुक् चिष्वृता ॥ आदन्तानां युगागम स्याचिणि णिति णिति कृति च ।
Roots ending आ and in ए, ऐ and औ (changeable to आ) take य् before the
इ substituted for त्.

Form V.

Roots ending in vowels.

20 भू with अनु

21 कारि (caus of कृ)

1. अन्वभारिपि	अन्वभाविष्यहि	अन्वभा- विष्महि	अकारयिपि-	अकारयिष्यहि-
				अकारयिष्महि
अन्वभविपि	अन्वभविष्यहि	अन्वभ- विष्महि	अकारिपि-	अकारिष्यहि-
				अकारिष्महि
2. अन्वभाविष्ठा	अन्वभाविष्याथाम्	अन्वभा- विष्व-ङ्म	अकारयिष्ठाः	अकारयिष्याथाम्-
				अकारयिष्व-ङ्म
अन्वभविष्ठाः	अन्वभविष्याथाम्	अन्वभ- विष्व-ङ्म	अकारिष्ठाः	अकारिष्याथाम्-
				अकारिष्व-ङ्म
3. अन्वभावि	{ अन्वभाविष्याथाम्	अन्वभा- विपत	अकारि	अकारयिष्याथाम्-
	{ अन्वभविष्याथाम्	अन्वभविपत		अकारयिपत
				अकारिष्याथाम्-
				अकारिपत

22 भावि (caus. of भू)

23 भुर्

1. अभावयिपि	अचोरयिपि	अचोरयिष्महि
अभावयिपि	अचोरिपि	अचोरिष्महि
2. अभावयिष्ठाः	अचोरयिष्ठाः	अचोरयिष्व-ङ्म
अभावयिष्ठाः	अचोरिष्ठाः	अचोरिष्व-ङ्म
3. अभावि	अचोरि	अचोरयिपत-
		अचोरिपत

21—23 चिष्यदित् आभीयत्वेनासिद्धत्वाणिलोपः । In forming the optional forms of the Passive the इ (णिच्) of the Causal and of the tenth conjugation is dropped.

24 हन्

1.	{ अघानिपि अहसि अवधिपि	{ अघानिष्वहि अहस्वहि अवधिष्वहि	{ अघानिष्महि अहस्महि अवधिष्महि
2.	{ अघानिष्ठाः अहयाः अवधिष्ठाः	{ अघानिपायाम् अहसायाम् अवधिपायाम्	{ अघानिच्वम् अहध्वम् अवधिच्वम्
3.	{ अघानि अवधि	{ अघानिपाताम् अहसाताम् अवधिपाताम्	{ अघानिपत अहसत अवधिपत

25 प्रह्

26 दृश्

1.	{ अप्राहिपि अप्रहीपि	{ अप्राहिष्वहि अप्रहीष्वहि	{ अप्राहिष्महि अप्रहीष्महि	{ अदर्शपि अदृक्षि	{ अदर्शिष्वहि अदृक्ष्वहि	{ अदर्शिष्महि अदृक्ष्महि
2.	{ अप्राहिष्ठाः अप्रहीष्ठाः	{ अप्राहिपायाम् अप्रहीपायाम्	{ अप्राहिच्वम् अप्रहीच्वम्	{ अदर्शिष्ठाः अदृक्षायाः	{ अदर्शिपायाम् अदृक्षायाम्	{ अदर्शि- च्वम् अदृक्ष्वम्
3.	{ अप्राहि अप्रही	{ अप्राहिपाताम् अप्रहीपाताम्	{ अप्राहिपत अप्रहीपत	{ अदर्शि अदृक्षा	{ अदर्शिपाताम् अदृक्षाताम्	{ अदर्शिपत अदृक्षत

27 शम्

28 चम् with आ

29 कम्

1.	अशमिपि	आचमिपि	अकामयिपि- अकामिपि- अकमिपि
2.	अशमिष्ठाः	आचमिष्ठाः	अकामयिष्ठाः- अकामिष्ठा- अकमिष्ठाः
3.	अशमि	आचमि	अकामि

24 हो हन्तेर्जिग्रेषु॥मिति णिति च प्रत्यये नकारेच परे हन्तेर्कारस्य कृत्वं स्यात् । २४ of हन् is changed to ण् before न् and before an affix containing a mate म् or ण् (the passive इ is included in the affixes containing a mate ण्)

27 नोदातोपदेशस्यमान्तस्यानाचमे ॥ उपधायावृद्धिर्नस्याधिणि णिति णिति कृतिच । Set roots, ending in म् except the root चम् with आ, do not lengthen their penultimate vowel before the passive इ.

28—30 अनाचमिकमिवर्मानामितिवक्तव्यम् ॥ चम् with आ, कम् and वम् though set, lengthen their penultimate vowel before the passive इ.

30 वम्

1. अवमिपि
2. अवमिष्ठाः
3. अवामि

31 गम्

1. अगंसि-अगसि
2. अगंस्थाः-अगथाः
3. अगामि

32 नम्

33 यम्

34 स्म्

35 जन्

36 वध्

37 जागृ

1. अनंसि	अयंसि	अरंसि	अजनिपि	अवधिवि	अजागरिपि
2. अनंस्थाः	अयंस्थाः	अरंस्थाः	अजनिष्ठाः	अवधिष्ठाः	अजागरिष्ठाः
3. अनामि	अयामि	अरामि	अजनि	अवधि	अजागारि

38 रम् (Caus.)

1. अरमयिपि	अरमिपि-अरामिपि	अरमयिष्महि-अरमिष्महि-	अरामिष्महि
2. अरमयिष्ठाः	अरमिष्ठाः-अरामिष्ठाः	अरमयिष्यन्-अरमिष्यन्-अरामिष्यन्	अरामिष्यन्
3. अरामि-अरमि		अरमयिष्यत-अरमिष्यत	अरामिष्यत

39 रम्

40 रध्

41 जम्

42 भञ्ज्

43 लम्

3. अरम्भि	अरन्धि	अजम्भि	अभञ्जि-अभाजि	अलम्भि-अलाभि	प्रालम्भि

The Âtmanepadî forms of the 2nd and 3rd varieties are not used in the Passive. The first and the sixth have no Âtmanepadî forms; the roots of these varieties, therefore take the passive Form IV. or V. of the Aor. Âtm. according as they are anit or set.

31—34 These, being anit, lengthen their penultimate vowel (नेदात्तो &c.)

35—36 (ch. IV. § 41.° P. 130)

37 जागृ takes Vridhi before the passive ई

38 चिष्णमुलोदीर्घोऽन्यतरस्याम् ॥ चिष् परे णमुल् परेच णी मित्ता सुप्रधाया दीर्घौ वा स्यात् । Roots mentioned in ch. VIII. sections 2 3 and चप्, यप्, चद्, षप्, रद्, बल् and चि lengthen their radical vowel optionally before the passive ई. These roots are denominated मित् i. e. roots distinguished by a mute म्.

39 (ch. VIII. 1 3)

40—41 (ch. VI. 1. 64).

42 भञ्जेथ चिणि ॥ न सोपो वा स्यात् । भञ्ज् drops its nasal optionally.

43 विभाषा चिष्णमुलोः ॥ लभेर्नुमागमो वा स्यात् । व्यवस्थितविभक्त्यत्वात्प्रादेर्नित्यं नुम् । लभ् inserts म् optionally before the passive ई but necessarily if joined with a preposition.

44 तप्
अतप्त

45 गु
† अगारिष्वम्-अगारिष्वम्- ‡ अगरीष्वम्

The forms of the two Futures, Conditional and Benedictive are the same as in the Âtmanepada.

Roots ending in vowels.

1 ज्ञा (anit.)

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1. {	ज्ञाताहे	ज्ञास्ये	अज्ञास्ये	ज्ञासीय
1. {	ज्ञायिताहे	ज्ञायिष्ये	अज्ञायिष्ये	ज्ञायिषीय
2. {	ज्ञातासे	ज्ञास्यसे	अज्ञास्यथाः	ज्ञासीष्टाः
2. {	ज्ञायितासे	ज्ञायिष्यसे	अज्ञायिष्यथाः	ज्ञायिषीष्टाः
3. {	ज्ञाता	ज्ञास्यते	अज्ञास्यत	ज्ञासीष्ट
3. {	ज्ञायिता	ज्ञायिष्यते	अज्ञायिष्यत	ज्ञायिषीष्ट
2 दारिद्रा (set.)	दारिद्रिता	दारिद्रिष्यते	अदारिद्रिष्यत	दारिद्रिषीष्ट
	दारिद्रायिता	दारिद्रायिष्यते	अदारिद्रायिष्यत	दारिद्रायिषीष्ट
3 जि (anit.)	जेता-जायिता	जेष्यते	अजेष्यत	जेषीय
		जायिष्यते	अजायिष्यत	जायिषीष्ट
4 श्रि (set.)	श्रयिता	श्रयिष्यते	अश्रयिष्यत	श्रयिषीष्ट
	श्रायिता	श्रायिष्यते	अश्रायिष्यत	श्रायिषीष्ट

44 तुपोऽनुतापेच न तपश्चलेधिन् न स्वात्कर्मकर्तव्यनुतापेच । In the passive or impersonal form when तप् means ' to repent ' इ is not substituted for त. In the reciprocal Passive too, तप् does not take इ.

45 The forms of the 2 nd pers. plu. Aorist of the root गु may be one hundred and four.

† The passive इ is not lengthened.

‡ See (ch. IV. 5. 23-24 P. 127.) By (11. 3 21.) र् is optionally changed to ह्; thus we have six forms By optionally substituting ह् for ध्व we have twelve forms By doubling optionally ह् and ध्व in ह् and ध्व we have twenty-four forms By doubling ध्व we have forty-eight forms By doubling म् in ध्वम् we have 96 forms By (ch. IV. 5 1) गु forms its Aorist अगृह्णाम्. By doubling ह्, र् and म् we have eight forms thus 96 and eight make 104.

2 (ch. III. 5 29 †)

Root.	I Fut.	II Fut.	Con	Ben.
5 धि (set.)	धयिता धयिना	धयिष्यते धयिष्यते	अधयिष्यत अधायिष्यत	धयिषीष्ट धयिषीष्ट
6 नी (anit.)	नेता नायिता	नेष्यते नायिष्यते	अनेष्यत अनायिष्यत	नेषीष्ट नायिषीष्ट
7 डी (set.)	डयिता डयिता	डयिष्यते डयिष्यते	अडयिष्यत अडायिष्यत	डयिषीष्ट डयिषीष्ट
8 शी "	शयिता शयिता	शयिष्यते शयिष्यते	अशयिष्यत अशायिष्यत	शयिषीष्ट शयिषीष्ट
9 श्रु (anit.)	श्रोता श्राविता	श्रोष्यते श्राविष्यते	अश्रोष्यत अश्राविष्यत	श्रोषीष्ट श्राविषीष्ट
10 क्षु (set.)	क्षविता क्षविता	क्षविष्यते क्षविष्यते	अक्षविष्यत अक्षविष्यत	क्षविषीष्ट क्षविषीष्ट
11 लु "	लोता लाविता	लोष्यते लाविष्यते	अलोष्यत अलाविष्यत	लोषीष्ट लाविषीष्ट
12 कु (कुटादि) A.	कुता (anit.) काविता	कुष्यते काविष्यते	अकुष्यत अकाविष्यत	कुषीष्ट काविषीष्ट
13 ऊर्णु (set.)	ऊर्णयिता ऊर्णयिता ऊर्णयिता	ऊर्णविष्यते ऊर्णविष्यते ऊर्णविष्यते	और्णविष्यत और्णविष्यत और्णविष्यत	ऊर्णविषीष्ट ऊर्णविषीष्ट ऊर्णविषीष्ट
14 भू "	भविता भाविता	भविष्यते भाविष्यते	अभविष्यत अभाविष्यत	भविषीष्ट भाविषीष्ट
15 धू 5. 9. (wet.)	धोता धविता धाविता	धोष्यते धविष्यते धाविष्यते	अधोष्यत अधविष्यत अधाविष्यत	धोषीष्ट धविषीष्ट धाविषीष्ट
16 धू 6. (कुटादि) (set.)	धुविता धाविता	धुविष्यते धाविष्यते	अधुविष्यत अधाविष्यत	धुविषीष्ट धाविषीष्ट

11 (ch IV 4 20)

12-16 (ch IV 4, 10 b)

13 (ch III 6 6°)

Root	I Fur.	II Fut.	Con	Ben
17 नू (कुटादि)	नुषिता	नुषिष्यते	अनुषिष्यत	नुषिपीष्ट
(set.)	नाषिता	नाषिष्यते	अनाषिष्यत	नाषिपीष्ट
18 सू (wet.)	सोता	सोष्यते	असोष्यत	सोषीष्ट
	सविता	सविष्यते	असविष्यत	सविपीष्ट
	साविता	साविष्यते	असाविष्यत	साविपीष्ट
19 कू (anit.)	कर्ता	करिष्यते	अकरिष्यत	कृपीष्ट
	कारिता	कारिष्यते	अकारिष्यत	कारिपीष्ट
20 वृ (set.)	वरिता	वरिष्यते	अवरिष्यत	†वरिपीष्ट
	वरीता	वरीष्यते	अवरीष्यत	‡वृपीष्ट
	‡वारिता	वारिष्यते	अवारिष्यत	वारिपीष्ट
21 स्तू (anit.)	स्तर्ता	स्तारिष्यते	अस्तारिष्यत	स्तृपीष्ट
				॥ स्तरिपीष्ट
	स्तारिता	स्तारिष्यते	अस्तारिष्यत	स्तारिपीष्ट
22 स्तृ (wet.)	स्वर्ता	स्वरिष्यते	अस्वरिष्यत	स्वरिपीष्ट
	स्वरिता	स्वारिष्यते	अस्वारिष्यत	स्वृपीष्ट
	स्वारिता			स्वारिपीष्ट
23 जागृ (set.)	जागरिता	जागरिष्यते	अजागरिष्यत	जागरिपीष्ट
	जागारिता	जागारिष्यते	अजागारिष्यत	जागारिपीष्ट
24 पृ	परिता	परिष्यते	अपरिष्यत	†परिपीष्ट
"	परीता	परीष्यते	अपरीष्यत	‡पूर्वाष्ट
	पारिता	पारिष्यते	अपारिष्यत	पारिपीष्ट

17 (Ch IV 4 10 b)

20 † (ch VI note 7)

20 ‡ (ch IV 4 23 P 110)

20 † चिष्वदिटो न दीर्घत्वं प्रकृतस्य बलादिल्लग्नस्यैवेदो वृत्तोवेत्यनेन दीर्घश्चिक्त्वं वि-

धानात् । In the optional forms of the Passive of वृत् 5 9 and roots ending in long ऋ the augment इ is not lengthened

21 * (ch IV 4 26 P 111)

23 (Ch III 4 11)

24 to 26 (Ch IV 4 23 §)

24 † (Ch VI note 7)

24 ‡ (ch IV 4 23, 27)

Root	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
25 वृ (set.)	वरिता वरीता वारिता	वरिष्यते वरीष्यते वारिष्यते	अवरिष्यन् अवरीष्यन् अवारिष्यन्	† वरिषीष्ट ‡ वरीषीष्ट वारिषीष्ट
26 स्तृ "	स्तरिता स्तरिता स्तारिता	स्तरिष्यते स्तरिष्यते स्तारिष्यते	अस्तरिष्यन् अस्तरिष्यन् अस्तारिष्यन्	† स्तरिषीष्ट ‡ स्तरिषीष्ट स्तारिषीष्ट
27 धे (aor.)	धाता धायिता	धास्यते धायिष्यते	अधास्यन् अधायिष्यन्	धासीष्ट धायिषीष्ट
28 छा "	छाता छायिता	छाम्यते छायिष्यते	अच्छास्यन् अच्छायिष्यन्	छासीष्ट छायिषीष्ट
29 गे "	गाता गायिता	गास्यते गायिष्यते	अगास्यन् अगायिष्यन्	गासीष्ट गायिषीष्ट
30 चुर (set.)	चोरयिता { चोरयिता चोरिता	चोरयिष्यते चोरयिष्यते चोरिष्यते	अचोरयिष्यन् अचोरयिष्यन् अचोरिष्यन्	चोरयिषीष्ट चोरयिषीष्ट चोरिषीष्ट

31 भू (Caus.)

	I Fut.	II Fut.	Con.	Ben.
1. भावयिताहे भाविताहे	भावयिष्ये भावयिष्ये	अभावयिष्ये अभावयिष्ये	अभावयिष्ये अभावयिष्ये	भावयिषीष्ट भावयिषीष्ट
2. भावयितासे भावितासे	भावयिष्ये भावयिष्ये	अभावयिष्ये अभावयिष्ये	अभावयिष्ये अभावयिष्ये	भावयिषीष्ट भावयिषीष्ट
3. भावयिता भाविता	भावयिष्ये भावयिष्ये	अभावयिष्ये अभावयिष्ये	अभावयिष्ये अभावयिष्ये	भावयिषीष्ट भावयिषीष्ट

25 † (ch. VI. note 7)

25 ‡ (ch. IV. 4. 23, 27)

26 † (ch. VI. note 7)

26 § (ch. IV. 4. 23, 28)

27-28-29 (Ch. III. 5. 35 and note 15 ° P. 243.)

30 See note 21-23 P. 244

32 शम् (Caus)			
I Fut	II Fut	Con.	Ben.
1. { शमयिताहे	शमयिष्ये	अशमयिष्ये	शमयिषीय
{ शमिताहे	शमिष्ये	अशमिष्ये	शमिषीय
{ शमिताहे	शामिष्ये	अशामिष्ये	शामिषीय
2. { शमयितासे	शमयिष्यसे	अशमयिष्यथाः	शमयिषीष्ठाः
{ शमितासे	शमिष्यसे	अशमिष्यथाः	शमिषीष्ठाः
{ शमितासे	शामिष्यसे	अशामिष्यथाः	शामिषीष्ठाः
3. { शमयिता	शमयिष्यते	अशमयिष्यत	शमयिषीष्ट
{ शमिता	शमिष्यते	अशमिष्यत	शमिषीष्ट
{ शमिता	शामिष्यते	अशामिष्यत	शामिषीष्ट

Roots ending in consonants.

33 दिश्			
I Fut.	II Fut.	Con	Ben.
1. देष्टाहे	देक्ष्ये	अदेक्ष्ये	दिक्षीय
2. देष्टासे	देक्ष्यसे	अदेक्ष्यथाः	दिक्षीष्ठाः
3. देष्टा	देक्ष्यते	अदेक्ष्यत	दिक्षीष्ट

34 बुध् (I Conj.)			
I Fut.	II Fut	Con.	Ben
1. बोधिताहे	बोधिष्ये	अबोधिष्ये	बोधिषीय
2. बोधितासे	बोधिष्यसे	अबोधिष्यथाः	बोधिषीष्ठाः
3. बोधिता	बोधिष्यते	अबोधिष्यत	बोधिषीष्ट

35 हन्			
I Fut.	II Fut.	Con	Ben.
1. { हन्ताहे	हनिष्ये	अहनिष्ये	वधिषीय
{ घानिताहे	घानिष्ये	अघानिष्ये	घानिषीय
2. { हन्तासे	हनिष्यसे	अहनिष्यथाः	वधिषीष्ठाः
{ घानितासे	घानिष्यसे	अघानिष्यथाः	घानिषीष्ठाः
3. { हन्ता	हनिष्यते	अहनिष्यत	वधिषीष्ट
{ घानिता	घानिष्यते	अघानिष्यत	घानिषीष्ट

36 ग्रह्

	I Fut	II Fut.	Con	Ben
1.	ग्रहीताहे ग्राहिताहे†	ग्रहीष्ये ग्राहिष्ये	अग्रहीष्ये अग्राहिष्ये	ग्रहीषीय ग्राहिषीय
2.	ग्रहोतामे ग्राहितासे	ग्रहीष्यसे ग्राहिष्यसे	अग्रहीष्यथा. अग्राहिष्यथा.	ग्रहीषीष्टा ग्राहिषीष्टा:
3.	ग्रहीता ग्राहिता	ग्रहीष्यते ग्राहिष्यते	अग्रहीष्यत अग्राहिष्यत	ग्रहीषीष्ट ग्राहिषीष्ट

37 दृश्

	I Fut	II Fut.	Con	Ben.
1.	दर्शिताहे द्रष्टाहे	दर्शिष्ये द्रक्षे	अदर्शिष्ये अद्रक्षे	दर्शिषीय दृक्षीय
2.	दर्शितासे द्रष्टासे	दर्शिष्यसे द्रक्ष्यसे	अदर्शिष्यथा. अद्रक्ष्यथा	दर्शिषीष्टा. दृक्षीष्टा.
3.	दर्शिता द्रष्टा	दर्शिष्यते द्रक्ष्यते	अदर्शिष्यन् अद्रक्ष्यन्	दर्शिषीष्ट दृक्षीष्ट

36 (Ch IV. 5 37)

36 † निष्प्रक्षिपे न दीर्घत्व प्रकृतस्य बलादित्यक्षयस्यैवेत्ये ग्रहोऽलिटीत्यनेन दीर्घान् । In the optional forms of the Passive of ग्रह् the augment इ is not lengthened

अर् दृश् takes guna. See note † P 242

SECTION II.

Reflexive Passive *

(Karmakartari Prakriya)

- 1 पक् पश्यते (ओदन स्वयमेव) Rice goes easy to be cooked.
 2 भिद् भिद्यते (काष्ठ स्वयमेव) Wood goes easy to be splintered
 3 कृ लूयते (केदार स्वयमेव) The crop goes easy to be cut down
 4 स्पर्श स्पृशत (अन्योन्यम्) They touch each other.
 5 नी नयति (अजा ग्रामम्) She goat goes easy to be taken to a village
 6 दुह दुग्धे (गौ पय) The cow goes easy to be milked. Aor. अदोहि, अदुग्ध, अधुश्रुत

* यदा सौकर्यातिशय द्योतयितुं कर्तृव्यापारे न विवक्ष्यते तदा कारकान्तराणां कर्तृ सहा लभते स्वव्यापारे स्वतन्त्रत्वात् । कर्मणस्तु कर्तृत्वविवक्षायां प्राक्सकर्मका अपि प्रायेणाकर्मकान्तेभ्यः भावे कर्तरिच लकारा । When extreme ease of the performance of an action is intended to be expressed without the direct mention of the subject the object and the other Karakas on account of the r having absolute independent control over their movements are used as subject of the action and in this case (when object is used as subject) the original transitive verbs become generally intransitive and such intransitive verbs take impersonal and active forms

1 to 3 कर्मकर्तृकर्मणा तुल्यक्रिय ॥ कर्मस्वया क्रियया तुल्यक्रिय कर्ता कर्मवत्स्यात् । कार्यातिदेशोऽयम् । तेन यगात्मनेपदचिन्विचिन्विदिट् स्युः । कर्तुरभिहितत्वात्प्रथमा । In the कर्मकर्तरि (Reflexive Passive form) the roots are Atmanepadi and are conjugated as in the Passive and the subject (object in the active voice) is put in the nominative case

4 6 सकर्मकाणां प्रतिषेधो वक्तव्य ॥ The transitive verbs do not take the Reflexive Passive form

७ दुह्दुह् ॥ दुह्दलेक्षिण् वा स्यात् कर्मकर्तरि तशब्देपरे । पक्षे कस्य । लुग्वेति पदे लुक् । The root दुह takes इ (चिण्) optionally in the Reflexive Passive

6 7 दुहिपच्योर्बहुलं सकर्मकयोरिति याच्यम् ॥ न दुहस्तुनमा यक्चिणौ । एवा कर्मकर्तरि यक्चिणौ न स्तः । दुहेरेणेन यक् एव निषेधः । चिण् तु विकल्पेनेष्यते । The root दुह् स्तु and नम् do not take the terminations य (यक्) and इ (चिण्) when they are used in the Reflexive Passive

- 7 पृ पच्यते (उदुम्बर फलम्) The उदुम्बर tree goes easy to be ripened
- 8 रु with प्र प्रसृते (गौ) It goes easy for a cow to pour forth her milk from the udder
Aor. प्रास्नाविष्ट, प्रास्नोष्ट
- 9 नम् नमत (दण्ड) Aor. अनस्त The rod bends easily.
- 10 कृ क्रियत Aor. अकृत, अकारि
- 11 रु सृज्यते (क्षत्र भक्त) श्रद्धया निष्पादयतीत्यर्थः A devotee makes a garland with devotion.
Aor. वसर्जि
- 12 युन् युज्यते (ब्रह्मचारी योगम्) A bachelor finds it easy to concentrate his mind
- 13 कृ with अल्म् अलङ्कुरुते (कन्या) A girl goes easy to be adorned Aor. अल्मङ्कृत
- 14 कृ with अव अवमिरते (हस्ती) The elephant scatters the dust Aor. अवाकीर्ष्ट
- 15 गृ गिरते Aor. अगीर्ष्ट
- 16 इ with आ आद्रियते Aor. आदृत
- 17 कृ (desid.) चिकीर्षते (कट) The mat goes easy to be worked up Aor. अचिकापीष्ट
- 18 रु रुच्यते (गौ) The cow goes easy to be confined.
Aor. अवारुद्ध

10 अच कर्मकर्तरि ॥ अगन्तान् च्लेधिन् वा स्यात् कर्मकर्तरि तदाच्चे पर । Roots end
45g in vowels take इ (चिण्) optionally in the 3rd pers sing of the Aor st

11 12 रुजिगुज्यो द्यस्तु ॥ अनयो सकर्मकयो क्ता बहुल कर्मवन् । यगपवादश्च द्यन्वा
च्य इत्यर्थः । सुने श्रद्धापपमे वर्तयेवेति वाच्यम् । The subject of the transitive verbs
रुच and युज् is treated as the object and the subject in the case of the root
रुच् must be a man of piety, in the Reflexive Passive. These roots take य्
(द्यन्) instead of य् (यङ्)

13 to 17 भूयाकर्मकिरादिसना वा यत्रात्मनेपदात् । भूयावाचिना किरादीनां समन्तानां
च यक्चिणौ विष्वादिट् च नीतेवाच्यमि-त्यर्थः । Roots expressing ornaments and
the roots कृ गृ टृ धृ and प्रच्छ् and the Desideratives do not take य् (यङ्)
and the augment इ which is treated as चिण् in the Reflexive Passive

18 न रुच ॥ अस्माच्चे धिन् न कर्मकर्तरि । The root रुच् does not take इ (चिण्)
in the Reflexive Passive.

- 19 तप् तप्यते (तपस्तापम्) अर्जयतीत्यर्थ । The ascetic practises
penance Aor अतप्त
20 कृ (caus.) वारयते Aor. अर्चाकरत II Fut कारिष्यते
21 थि with उद् उच्छ्रियते (दण्ड) The rod rises up easily.
Aor. उदशिथ्रियत
II Fut उच्छ्रायिष्यते
22 मृ मृते (कथा) The story goes easy to be told.
Aor. अवोचत
23 पृच्छ with उद् (णिङ्) उत्पृच्छयते (गौ) The cow raises
her tail up Aor. उदुपुच्छत
24 ग्रन्थ् ग्रन्थते (ग्रन्थ) The book goes easy to be written
Aor. अग्रन्थिष्ट
25 श्रन्थ् श्रन्थते (मेखलां देवदत्त) Dewadatta makes a string.
Aor. अश्रन्थिष्ट
26 कृ with वि विवर्णयते (सैन्धवा) वल्गन्तीत्यर्थ The horses
neigh. Aor. व्यवर्णिष्ट, व्यकृत
27 कुप् कुर्याति ते (पाद स्वयमेव) It is easy to draw the leg
28 रज्ज् रज्यति ते (वस्त्रम्) The cloth goes easy to be dyed.

19 तपस्तप कर्मकस्यैव ॥ कर्ता कर्मवत्स्यात् । तपोनुतापे चेति चिणनिषेधासिद्ध ।
The root तप takes the Reflexive Passive when it is a तपस् for its object
20 to 2 यकाचणो प्रातर्वेधे हतुमणिध्रिभूनामुपसहयानम् । The Causals and
the roots थि and मृ do not take य (यक्) and इ (चिण)

20 to 26 भारद्वाजीया पठन्ति ॥ निध्रन्विप्रचिन्नत्वेपि दाकमकाणा मुपस-
हयानम् । According to भारद्वाजीया the roots ending in इ (णि) अथ ग्रन्थ्
and मृ when intransitive and Âtma-epadi do not take य (यक् and इ (चिण)

27, 28 कुर्यात्-जे प्राचा इत्यपरस्मैपदच ॥ अनयो कर्मकर्तारि न यक् किन्तु इत्यपर
स्मैपदच ॥ आत्मोपदापवाद । The roots कुप् and रज्ज् do not take य (यक्) and
Atma-epadi but take य (यक्) and Parasma-pada in the conjugational
tenses when they are used in the Reflexive Passive

4 प्राश्रितादश्च्यवायेऽति ॥ सेवतिनेभ्यश्च मित्रशब्दात्प्राये हुनोत्वादयस्तेषां नङ् च्यवायेऽति पत्वस्यान् ॥ ५ is substituted for ४ in the fifteen verbs beginning with सु and ending with सेच् even though the prefix अ intervenes. पश्यन्; अन्यथ्यन्; अभ्यर्च्यन्; व्यष्टोभिष्ट (Aor.), अयग्रान् (Aor.) अध्वजा स्वन् (Vol.) अभ्यषेधयन्, न्यषेधन्, न्यषेतिन्, न्यषेक्षिष्यन्; अभ्यद्रिडयन्; अभ्य-

5 सिव् with नि न्यपेवती न्यसेतीत् ॥	स्तन्म् ,, अय अवातस्तम्भत्
6 सिच ,, अभि अभिषिषेच,	10 सिम् ,, रि रिसेधति
	अभिषिषिक्षति 11 सह् with परि परिसोढा
7 सद् ,, नि निपमाद्	12 सु 4. P A- ,, रि निसोस्यति
8 स्वञ्म् ,, परि परिपस्वजे परि-	13 स्यन्द् with अनु अनुष्यन्दने
	पस्वजे अनुस्यन्दते

पजन्, प्रत्यष्वङ्क, न्यपीदा, व्यष्टभत्, व्यष्टम्भोत्, अवाष्टभत्, अवाष्टम्भोत्; अय-व्य-
ध्वागात्, अय-व्यध्नीत्, परेनिव्यपेवत्

5 सिवादीनावाङ्-यवायऽपि ॥ परिनिविभ्य परेषा सिवादाना सस्य पा वा स्याद्व्यवा
येऽपि ॥ After पार and वि the change takes place optionally in the verbs
beginning with सिव् (1 ॥ सिव् सद्, स्तु, स्तुञ्च and the prefix स्) and
though the prefix अ् inter is पार नि व्यपेतीत् परि नि-व्यपेवत्, परि नि
-व्यपद् परि नि-व्यसद्, परि नि-व्यष्टीत् परे नि-व्यस्तात्, परि नि व्यष्ट्वङ्क, पार-
नि-व्यस्वङ्क पर्यङ्गातीत्, पयस्कापीत्

6 स्यादिष्व-भासेनचाभ्यासस्य ॥ प्राक् भित्तस्यादिष्व-भासेन व्यवायेऽपि पत्व स्यादेवा
भव चाभ्यासस्य नतु मुने यादवानाम् । प् is substituted for स in the ten verbs
from स्य to सव् (both : class vi) notwithstanding the intervention of
a reduplicative syllable and even in the reduplicative syllable itself
अभिनष्टा अभिषिषेधयिषि निविदेध अभिषेधयिषति अभिषवद्वात्, अभिषिष्वङ्कने
निषिष्यति अभितष्टम् अतष्टम्, निषगाण अवगाण, परि नि विषिषवे

7—8 भवे परस्य णिटे ॥ सदेरभ्यासात्परस्य पत्व न स्यात्त्रिदि । (स्वङ्जेरपसङ्ख्यानम्)
स्वङ्जे रभ्यासा परस्य पत्व न स्या त्रिदि । स of सद् and स्वङ्च is not changed to प्
after the reduplicative syllable in the perfect exception to 6 स्यादिष्व

9 स्तन्मुनिवृद्धा चि ॥ उपर्यङ्गस्यानिमतादेवा मस्य यो न स्याच्छि । स of these
roots is not changed to प् in the third variety of Aor st पयमीषिवत्, न्यसी
षद् (exception to 4 and ८)

10 सयतेगतो ॥ यत्पर्यत्य सेवते पत्र न स्यात् । स of सिव is not changed to प्
when it means to go (exception to ३)

11 सोऽ ॥ सोद् रस्य सेहे सस्य पत्व न स्यात् ॥ The स of the form सोऽ is not
changed to प् (exception to ३ f)

12 सनेते त्यसने ॥ त्यसनि च परे मुन यो न स्यात् ॥ स of सु 5 P A is not changed
to प् : see further 60 d tional and the Desiderative (exception to ३)

13 अनुपिपर्वमिनिभ्य स्वन्देतरप्राणिषु ॥ ऽभ्य परस्याप्राणिमृत्कस्यन्दते सस्य षो वा-
स्यात् ॥ The substitution of प् for स in स्यन्द with अनु वि, परि, अभि, or नि
takes place optionally if it has no living being for its subject. अनु-
वि परि अभि नि-स्यन्दत स्वन्दने न चग (exception to 2) अनुस्यन्दते हस्ती

14 स्कन्द् with वि विष्कन्ता विस्कन्ता	19 स्कन्म् with नि विष्कन्ताति.
15 " परि परिष्कन्दति	विष्कन्ताति
परिस्कन्दति	20 अस् (to be) with नि निष्पात्
16 स्वप् " सुषुपुषु	निपन्ति
17 स्फुर " निर नि स्फुरति	" " प्रादुस् प्रादु ध्यात्
नि स्फुरति	प्रादु पन्ति
18 स्फुल् " नि स्फुलति-	21 तप् " निस् निष्टपति
नि स्फुलति	

14-1. ये स्कन्दैरनिष्ठायाम् ॥ वे परस्य स्कन्दे पत्व वा स्यमिष्टाभिने कृतप्रत्यये परे ।
(a) परेध (b), अस्मात्परस्य स्कन्दे सस्य यो वा स्यात् । $\sqrt{\text{प}}$ is optionally substituted for $\sqrt{\text{स्}}$ in स्कन्द् with वि (but not before the affixes त् and तवत् विक्रम) and परि (even before those affixes परिस्कन्त परिध्वज्)

16 सुविनिर्दुर्भ्य सुपिसृनिममा ॥ एभ्य सुप्यादे सस्य प स्यात् । After गु वि निर and दुर $\sqrt{\text{प}}$ is substituted for $\sqrt{\text{सु}}$ in सुप् (deduced from स्वर) and in the terms सृति and सम, सस्वप् + अनुस सुगुप् सुगुप् (here $\sqrt{\text{सु}}$ in सुप् is changed to $\sqrt{\text{प}}$ after the preposition सु) सुगुपुषु (here सुप् is reduplicated) सुसुष्वाप 3rd sing

17 स्फुरतिस्फुल्लयोर्निनिविभ्य ॥ निनिविभ्य परयो स्फुरतिस्फुल्लो सस्य पत्व वा स्यात् । After निर नि or वि, $\sqrt{\text{स्}}$ of स्फुर 6 P and स्फुल् 6 P is changed to $\sqrt{\text{प}}$ optionally

19 वे स्कन्तातेर्नितम् ॥ वे परस्य स्कन्ताते सस्य प स्यात् । $\sqrt{\text{स्}}$ of स्कन्म् with वि is necessarily changed to $\sqrt{\text{प}}$

20 उपसर्गप्रादुर्भासित्यध्वर ॥ उपसर्गं प्रादुस्य परस्यास्ते सस्य प स्यात्कारेऽच्चिपरे । After a preposition containing इण् or after प्रादुस्य $\sqrt{\text{प}}$ is substituted for $\sqrt{\text{स्}}$ in अस् 'to be' provided it be immediately followed by य or a vowel

21 निसस्तपतावनासेरने ॥ निस परस्य तपते सस्य प स्यादासेवतादन्यस्मिन्विषये । $\sqrt{\text{स्}}$ of the preposition निस् joined to the root तप् is changed to $\sqrt{\text{प}}$ when there is no constant repetition of the action

SECTION II.

Substitution of ण् for न्

1 चक्षणम्	5 प्रभयाणि	8 प्राणिनि	11 प्रहण्मि or प्रहन्मि
2 प्रणनाद्	6 प्रणिगदति		प्रहण्य or प्रहन्वः
3 प्रहिणोमि	7 प्रणिभवति	9 प्राणिणत्	12 प्रनष्टा, प्रनष्ट्यति
4 प्रमोणाति	or प्रनिभवति	10 प्रहण्यात्	

1 See ch III 3 20 21 b c

2 (ch III 5 36)

3—4 हिनुनीना ॥ उपसर्गस्थाभिप्रित्तात्परस्यैतयोर्नस्य ण स्यात् । After a preposition containing ऋ or ॠ न् in हि cl 5 and मी 15 is changed to ण्

5 आनिशोद् ॥ उपसर्गस्थाभिप्रित्तात्परस्य लोडदेशस्यानान्यस्य नस्य ण स्यात् । After such a preposition न् in आनि (1st sing) is changed to ण् The preposition दुर् is excepted and अन्तर् is included in the list of preposition, दुर्भवाणि, अन्तर्भवाण

6 नेर्गद् नद् पत् पद् धु मा स्यनि हन्ति याति वाति श्रति प्याति वषति वहति शाम्यति चिनोति देग्धिषु च ॥ उपसर्गस्थाभिप्रित्तात्परस्य नेर्ण स्याद् द्वादशेषु परेषु । (a) After such a preposition ण् is necessarily substituted for न् in the preposition नि before the following roots—गद्, नद्, पत्, पद् धु verbs दा धा &c see ch IV 1 I मा 3 A म, सो, हन्, वा, वा द्रा प्सा वृ, वह् शम् 4 P चि. 5 and दिद् 2 P प्रणिनदति, प्रण्यमत्त, प्रण्यपादि प्रणिद्वाति, प्रणिद्धाति, प्रणियच्छति प्रणिदाता (fr दो) &c प्रण्यमास्व, प्रणिमयते प्रणिमयति, प्रणिहति, प्रणियाति, प्रणिवानि, प्रणिश्रति, प्राणप्साति, प्रणिवपति, प्रणिवहति, प्रणिशाम्यति, प्रणिचक्राय, and प्रणिदेग्धि वि 1 P A प्रणिचयात् प्रणिचयात्

7 शने विभापाऽकल दावयान्त उपदेशे ॥ उपदेश कादि वादियान्तवर्गे गदनगादे रन्यास्मि न्धातो परे उपसर्गस्थाभिप्रित्तात्परस्य नेर्नस्य णत्व वा स्यात् । But optionally before such roots as do not begin with क् or ख् and before those that have no ण् for their final consonant प्रणिमाति or प्रनिमाति (fr मा 2)

8 अनित ॥ उपसर्गस्थाभिप्रित्तात्परस्यानित नस्य ण स्यात् । न् in अन् 2 P is changed to ण् (The term after such a preposition must be taken in connection with every rule)

9 उभौ साभ्यासस्य ॥ साभ्यासस्यानिते कौ नकारौ णत्व प्राप्नुवो निमित्ते सति । Both the nasal consonants in अन् with its reduplicative syllable are changed to ण

10 हन्नेरत्पूर्वस्य ॥ वमोर्वा ॥ उपसर्गस्थाभिप्रित्तात्परस्य हन्ने नस्य णत्व वा स्याद् वमयो परया ॥ न् in हन् is changed to ण if अ precedes the nasal consonant न् (otherwise प्रमन्ति) and optionally terminations व and म

12 नशे पान्तस्य ॥ पान्तस्य नशे णत्व न स्यात् । अतःप्रहण भूतपूर्वप्रतिपत्त्यर्थम् । न् in नश् is not changed to ण् if the radical श् be converted into प्

CHAPTER XV.

Participles, Gerunds, and Infinitives.

SECTION I

Participles

I Present Participles Parasmaipada

1 पच cl. I.	पचतु (पचन्त चन् पश्य.)	11 वुर् (Freq.)	बोमुय्यत्
2 अस् ,, 2	सन् (सन्नाहण)	12 शिप् "	चेक्षिपत्
3 पृष्	पृष्यत् (हे पुष्यन्)	13 या	यान्
4 कम्	काम्यत् कामन्	14 अद्	अदत्
5 दिव्	दाव्यत्	15 जक्ष्	जक्षत्
6 क्षिप्	क्षिपत	16 जागृ	जाग्रत्
7 चर्	चोरयत्	17 दरिद्रा	दरिद्रत्
8 बृध् (Caus.)	बोधयत्	18 शास्	शासत्
9 मुध् (Desid.)	मुग्धेयिषत्	19 चकास्	चकासत्
10 दा (Desid.)	दित्तत्	20 दीधा	दीध्यत्
		21 वेनी	वेव्यत्

1 † लृ शतृशानच्वावप्रथमासमानाधिकरणेन ॥ अप्रथमान्तेन सामानाधिकरण्ये स धाता लृट् शतृशानचोस्त । The present participles (active) are formed by adding the termination अत् (शतृ) to Parasmaipada roots and अन् (शानच्) to the Atmanepada roots when the participles so formed do not agree with a substantive in the nominative case.

The conjugational sign is first added to the root and then the terminations.

2 लाङ्ग्यनुवर्तमाने पुनर्लङ्गप्रद्वेण मयिकविधानार्थम् । तेन प्रथमासमानाधिकरण्य अप्रथमान्तेन सामानाधिकरण्यामावऽप्यङ्गितम् । (Sometimes however they do agree with the nouns in the nominative case also.)

3 सवोधने च । The Present participle is used with a noun in the vocative case.

20 21 दाधावेव्योर्दित्वेऽपि छान्दसत्वाभावात् परस्मैपदम् ।

22 स्तु	स्तवत्	34 द्विप् द्विपत् ('in enemy) but
23 दा	ददत्	द्वेष्टे भार्या पतिम् ।
24 हु	हुवत्	35 सु सुन्वन्त सर्वे सुन्वन्तः सर्वेयजमाना
25 सु	सुन्वत्	सन्निधौ उच्यन्ते but
26 रुध	रुन्धत्	सन्नाति सुराम् ।
27 तन्	तन्वत्	36 अर्ह् cl. 1 अर्हत् but (अर्हति
28 कृ	कुर्यत्	चारी वधम्)
29 क्री	क्रीणत्	37 जीव् जीवत् (माजान् य परा-
30 मुप्	मुष्णत्	वज्राद्गु र्व दग्धोऽपि-
31 विद्	विदत् विदस्	जावति)
32 ई with अधि अधीयत्		38 अर्ज् cl. 10 अर्जयत् (अर्जय-
	learning easily, but	न्वसति)
	कृच्छ्रेणाधीते	39 दृश् पश्यत् (दारपश्यन् मुच्यते)
33 धृ धारयत् holding with ease,		40 गम् गच्छत् (गच्छन् भक्षयति)
but कृच्छ्रेण धारयति		41 स्या तिष्ठत् (तिष्ठन् मूत्रयति)

31 विदे शतुर्वसु ॥ वेत्ते परस्य शतुर्वसुरादेशो वा स्यात् । वस् is substituted for अस् optionally in the case of the root विद्

32, 33 इह धार्या शनदृच्छिणि ॥ आभ्या शतृप्रत्यय स्यादकृच्छिणि कर्तरि । The termination अत् (शतृ) is added to the root ई (इद्) and धारि to express ease on the part of the agent.

34 द्विपोऽमित्र ॥ अमित्रे शतु । अमित्रे कर्तरि द्विप् शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root द्विप् to express an enemy.

35 मुजो यज्ञसयामि ॥ यज्ञेन सयोगो यज्ञसयोग । यज्ञसयुक्तोऽभिषेके वर्तमानात्सुनोते । शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root मु when its subject is the sacrificer.

36 अर्ह प्रशसायाम् ॥ प्रशसा स्तुति । अर्हते प्रशसायां शतृप्रत्यय स्यात् । The termination अत् (शतृ) is added to the root अर्ह when it expresses praise.

37 माडयाक्रोश इति वाच्यम् । The present participle is used with the prohibitive particle मा to imply a curse.

38 to 40 लक्षणहेत्वो नियाया ॥ क्रियाया पारेचायके हेतोचायके वर्तमानादातो-
लं शतृशानचोस्त । हेतु पक्ष कारण च । The present participle is used to
express the manner, the cause and the effect of an action.

II Participles of the Present

Ātmanepada *

1 पच् cl I.	पचमान† (पचमान चैत्र पश्य)	14 आस्	आप्मीन
2 एध्	एधमान	15 शी	शयान (शयाना भुङ्गते यवना)
3 वन्द्	वन्दमान		the Yavanas take
4 क्रम्	क्रममाण		their meals (by) lying
5 पू	पवमान		down
6 यज्	यजमान	16 स्तु	स्तुमान
7 दाप्	दीप्यमान	17 हन् with आ	आप्मान
8 तुद्	तुदमान	18 दा	ददान
9 चुर	चोरयमाण	19 धा	दधान
10 बोधि (Caus of बुध) बोधयमान		20 सु	सुन्वान
11 बुध् (Devid) बुभुत्समान		21 रुध्	रुन्धान
12 भू (Freq A) बोभूयमान		22 तन्	तन्वान
13 द्विप्	द्विषाण	23 क्रा	क्रीणाण

III Participles of the future Parasmaipada

1 दा दास्यत्	4 श्रु श्रोष्यत्	7 हन् हनिष्यत्	10 चुर चोरयेष्यत्
2 जि जेष्यत्	5 कृ कारिष्यत्	8 तद् तोत्स्यत्	
3 भू भविष्यत्	6 गम् गामिष्यत्	9 नृत् नर्त्स्यत्	

(II) Participles ending in अ should be declined in the Masculine Feminine and neuter like नृप् शाला and वन

* See note 1 † Page 20

† आने मुक्ता॥ अत्र स्यात्ता मुमागमः स्यादाने परे । भू (मुक्) is added on to the base ending in अ before the termination आन

5 c पूहयत्रा शानन् ॥ पूह यजोर्वर्तमाने शानन् प्रत्यय स्यान् । The termination आन् (शानन्) is added to the root पू and यज् to form the present participle before the termination the conjugational a gu is added to the root.

14 दास ॥ आस परस्यानस्याद रीत्यात् । The आ of आस् is changed to ई when it is added to the root आत्

III तामत् ॥ तौतानृशानचौ उत्सहौत् । लृट् शस्त्र ॥ व्यवस्थितविभाषेयम् । तेनाप्रय भासमानाधिकरण्य प्रत्ययोत्तरपदयो संवाधने लक्षण हेत्वो धनिलम् । प्रयभासमानाधिकरण्येऽपि वृत्तिः । The termination अद् (शनृ) आन (शानन्) are used to form the future participle before which the termination स्य is added to the root

Declension of the Present and Future Participles Active

*Masculine.

	भवत्	पुष्यत्	चोरयत्	बोधयत्	बुभोधिपत्
N.	भवन् भवन्तौ	भवन्तः पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुभोधिपन्
Acc	भवन्तम् भवन्तौ	भवतः पुष्यन्तम्	चोरयन्तम्	बोधयन्तम्	बुभोधिपन्तम्
V.	भवन् भवन्तौ	भवन्त पुष्यन्	चोरयन्	बोधयन्	बुभोधिपन्

Neuter †

Nom.	{	S.	भवत्-द्	पुष्यत्-द्	चोरयत्-द्	बोधयत्-द्	बुभोधिपत्-द्
		D.	भवन्ती	पुष्यन्ती	चोरयन्ती	बोधयन्ती	बुभोधिपन्ती
		P.	भवन्ति	पुष्यन्ति	चोरयन्ति	बोधयन्ति	बुभोधिपन्ति

‡ Feminine.

Nom.	{	S.	भवन्ती	पुष्यन्ती	चोरयन्ती	बोधयन्ती	बुभोधिपन्ती
		D.	भवन्त्यौ	पुष्यन्त्यौ	चोरयन्त्यौ	बोधयन्त्यौ	बुभोधिपन्त्यौ
		P.	भवन्त्यः	पुष्यन्त्यः	चोरयन्त्यः	बोधयन्त्यः	बुभोधिपन्त्यः

Masculine

‡ Neuter.

	क्षिपत्	यान्	करिष्यत्	क्षिपत्	यात्	करिष्यत्
Nom.	{	S.	क्षिपन् यान्	करिष्यन्	V. {	क्षिपत्-द् यात्-द् करिष्यत्-द्
		D.	क्षिपन्तौ यान्तौ	करिष्यन्तौ		क्षिपती याती करिष्यती
		P.	क्षिपन्तः यान्तः	करिष्यन्तः		क्षिपन्ती यान्ती करिष्यन्ती
				Acc		क्षिपन्ति यान्ति करिष्यन्ति

* Participles of the Present tense Par. of roots of the ten classes (except those of the roots of the 3rd class) and of causal and desiderative verbs are declined in the masculine like भवन्त्. In the Nom. Sing. the penultimate अ is not lengthened.

† क्षप्यनोर्निष्पत् ॥ क्षप्यनो रात्परोय. क्षपुर्वयवस्तदन्तस्य नित्यं नुम् स्याच्छानियोः

परत. ‡ Participles of the Present tense Par. of roots of the first fourth and tenth classes and of causal and desiderative verbs keep न् in the Nom. Acc and Voc. Dual Neut.

§ The feminine base is identical in form with the Nom. Dual Neut.

‡ आच्छानियोर्नुम् ॥ अगर्गन्तादगर्गरोय. क्षपुर्वयवस्तदन्तस्याप्तस्य नुम् वा स्याच्छानियोः

नयो. परत. ‡ Participles of the Present tense Par. of roots of the sixth class, and of roots of the 2nd class ending in अ and of the Fut. Par. in ह्यन् may not insert न् in the Nom. Acc. Voc. Dual Neut.

		Feminine ††				
Nom S	क्षिपती-क्षिपन्ती	यानो यान्ती	कारिष्यती-कारिष्यन्ती			
		Masculine				
Nom	S	अदत्	सुन्वत्	रुन्वत्	तन्वत्	क्रौणत्
	D	अदन	सुन्वन्	रुन्वन्	तन्वन्	क्रौणन्
	P.	अदन्तौ	सुन्वन्तौ	रुन्वन्तौ	तन्वन्तौ	क्रौणन्तौ
		Neuter.				
N. Acc. V.	S	अदत् द	सुन्वत्-द्	रुन्वत्-द्	तन्वत् द	क्रौणत् द
	D	अदती	सुन्वती	रुन्वती	तन्वती	क्रौणती
	P	अदन्ते	सुन्वन्ति	रुन्वन्ते	तन्वन्ति	क्रौणन्ति
		Feminine ††				
Nom S	अदनी	सुन्वती	रुन्वती	तन्वती	क्रौणती	
		Masculine *				
Nom	S.	ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शामत् चक्रामत्
	D.	ददत्	जक्षत्-द्	जाग्रत्-द्	दरिद्रत्-द्	शामत् द चक्रामत् द
	P.	ददती	जक्षन्तौ	जाग्रन्तौ	दरिद्रन्तौ	शासतौ चक्रासतौ
		† Neuter				
N. Acc. V. :	S.	ददत्	जक्षत्	जाग्रत्	दरिद्रत्	शासत् चक्रासत्
	D.	ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती चक्रासती
	P.	ददति	जक्षति	जाग्रति	दरिद्रति	शासति चक्रासति
		Feminine. ††				
		ददती	जक्षती	जाग्रती	दरिद्रती	शासती चक्रासती

• धा नपुंगवस्व । अन्वस्तास्येय स्याददन्तस्य द्वीवत्य तुप् वा म्वात्सर्वनाम स्थाने परे । Participles of the Present tense Pa of roots of the 3rd class and जक्षत् जाग्रत् दरिद्रत् शासत् चक्रामत् दीप्यन् and वेप्यन्, are declined in the masculine like मरुन्, they insert न् optionally before त् in the Nom Acc. and Voc Plur Neut

† Participles of all other roots must reject the न् in the Nom, Acc. and Voc. Dual Neuter

†† The feminine ba e is identical in form with the Nom Dual Neut.

IV Participles of the Present Passive.

क्रियमाण नीयमाण बोध्यमाण चोर्यमाण

V Participles of the Future Active.

कृ भू ब्रू crus चुर cl 10.
करिष्यमाण भविष्यमाण बोधयिष्यमाण चोरयिष्यमाण

VI Participles of the Future Passive.

दा भू ब्रू चुर
{ दास्यमाण भविष्यमाण बोधिष्यमाण चेरिष्यमाण
{ दायिष्यमाण भाविष्यमाण चोरिष्यमाण

VII Participles of the Reduplicated Perfect Active Parasmaipada.

Root	Base	Nom S	Acc P	Loc P.
1 दा	ददिसस्	ददिसान्	ददुप *	ददिवसु
2 धा	दधिवस्	दधिसान्	दधुप	दधिवसु
3 पा	पपिवस्	पपिसान्	पपुप	पपिवसु
4 स्था	तस्थिवम्	तस्थिसान्	तस्थुप	तस्थिवसु
5 इ	ईयिवस्	ईयिसान्	ईयुप	ईयिवसु

IV The Present Passive Participles are formed by adding य् (यक्) to the root and then appending the termination अनि (शानच्) with the augment म् (मुक्) See note † Page 262

V The Future Passive Participles are formed by adding स्य to the root and then appending the termination अनि (शानच्) with the augment म् (मुक्) to it See note † Page 263

VII क्वमुश्च ॥ छन्दसि लिटि कमुवा स्यात् । The Participles of the Perfect Active of Par roots are formed by adding वत् (क्वमु) to that form of the root which it assumes before the weak termination of the perfect such as that of the 3rd pers. Plural

1 to 6 वस्येकाज्जदसाम् ॥ इतद्विष्वचनानामेकाचामादन्ताना षतेथ वयोरेट् नान्येषाम् । The reduplicated weak base, consisting of one syllable, the roots ending in अ and the verb वत् admit the intermediate इ before the affix एम् । Other roots do not admit it

The 3rd Pers. Pl. form of the Perfect should be taken as the base of the Participles before the vowel terminations of the cases beginning with the Accusative Plur and before the ई of the Feminine and of the dual Nom and Acc of the neuter

5, 6 उपयिव तत्पशानन्वान् ॥ एते निगमन्ते । उपपञ्चादिभ्यो भाषायामपि भूतमात्रे

Root.	Base	Nom. S.	Acc. P.	Loc. P.
6 इ	उपेयिस्	उपेयिन्	उपेयुः	उपेयिन् सु
7 श्रि	शिथ्रिवम्	शिथ्रिवान्	शिथ्रिषुः	शिथ्रिषु सु
8 क्री	चिक्रीयम्	चिक्रीयान्	चिक्रीषुः	चिक्रीयन् सु
9 नी	निनीवस्	निनीवान्	निनीषुः	निनीवन् सु
10 ध्रु	धुध्रुयम्	धुध्रुवान्	धुध्रुषुः	धुध्रुयन् सु
11 सु	सुषुयस्	सुषुयान्	सुषुषुः	सुषुयन् सु
12 स्तु	तुष्टुयस्	तुष्टुयान्	तुष्टुषुः	तुष्टुयन् सु
13 भू	बभूयम्	बभूयान्	बभूषुः	बभूयन् सु
14 ऋ	आरिषस्	आरिवान्	आरिषुः	आरिषु सु
15 रु	चरुयम्	चरुवान्	चरुषुः	चरुयन् सु
16 कृ with सम्	सञ्चकृयस्	सञ्चकृवान्	सञ्चकृषुः	सञ्चकृयन् सु
17 जागृ	{ जजागृयस् जजागृयस्	{ जजागृवान् जजागृवान्	{ जजागृषुः जजागृषुः	{ जजागृयन् सु जजागृयन् सु
18 स्मृ	सस्मृयम्	सस्मृयान्	सस्मृषुः	सस्मृयन् सु
19 तृ	तितीर्यस्	तितीर्यान्	तितीर्युः	तितीर्यन् सु

लिङ् । तस्य नित्य इम् । उपेयिविधिनम् । नम्पूर्वादध्नाते. इगुरिङ्भावध । अनुपूर्वा-

द्वये क्तेरि कानच् । The perfect participle of इ (इण्) is formed by adding षम् (इम्) with the augment इ. The termination वर्य is added to the root अरि with अ (अम्) without the augment इ. आन (कानच्) is added to the root वृ with अनु in the active sense.

10, 34, 47 भाषाया सदवगधुव ॥ तदादिभ्यो भूततामान्ये भाषाया लिङ्वा स्यान् ।

तस्य च नित्य कृणु । The roots सद्, वृ and शु take the termination वर्य to form the Perfect Participle.

14—22 ऋतश्चगवोगेदिगुण इति सूत्रेऽरिष सिद्धे गुणग्रहण मित्त्वक्षणत्वेन किञि चेति निषेधाय । क्वप्ना चित्त्वसामर्थ्यान्नेषधविषयस्यापि तस्य गुणस्य निषेधाज्ञाकारान् । Before the termination वर्य (वम्) roots ending रु or ऋ do not take गुण. 14 23 24 27 28 29 34 see note 1 to 6 Page 265

17 जाग्रतीति सत्रे घृता केचिद्दिक्कारमुच्चारणार्थं वर्णयन्ति । तत्र क्वसावपि वकारादी गुणो न भवति । जाग्रतामी अनु मन् । इत्युक्तम् ॥ आग्नेयस्तु तथाच सति शसि जजागृ-
रुपक्षितस्यादिति वक्तुम् मिदं क्त दूषायता "अमयोपादिर्दृक्" इति क्वसो चित्त्वे सिद्धे पुनस्तद्वरणा प्रसिद्धे विषयवाररूपस्यापि गुणस्य निषेध इति जजागृय इति भवित-
व्यम् । कैयटेऽपि क्वयो भाषावपयस्वरदिना चित्त्वसामर्थ्यादगुणत्वमुक्तम् । अत्र
वर्णमान, "क्वसावगुणतयाह । जजागृवाति" इत्याह ।

माधवायपानुत्ति

Root.	Base	Nom. S.	Acc P.	Loc P.
20 पृ	पृपूर्वस्	पृपूर्णन्	पृपूरुप	पृपूर्वत्सु
21 वृ	वृपूर्वस्	वृपूर्णन्	वृपूरुप	वृपूर्वत्सु
22 शि	शिशीर्वस्	शिशीर्वान्	शिशीरुपः	शिशीर्वत्सु
23 पेच	पेचिवस्	पेचिवान्	पेचुप.	पेचिवत्सु
24 ऊच	ऊचिवस्	ऊचिवान्	ऊचुप.	ऊचिवत्सु
25 आनृच्छ	आनृच्छस्	आनृच्छान्	आनृच्छुपः	आनृच्छत्सु
26 पपृच्छ	पपृच्छस्	पपृच्छान्	पपृच्छुपः	पपृच्छत्सु
27 ईजि	ईजिवस्	ईजिवान्	ईजुप.	ईजिवत्सु
28 रराज	{ रराजिवस् रेजिवस्.	{ रराजिवान् रेजिवान्	{ रराजुपः रेजुप.	{ रराजिवत्सु रेजिवत्सु
29 आजि	आजिवस्	आजिवान्	आजुप.	आजिवत्सु
30 बभज्	बभज्वस्	बभज्वान्	बभजुप	बभज्वत्सु
31 तुद	तुतुद्वस्	तुतुद्वान्	तुतुदुप	तुतुद्वत्सु
32 भिद	विभिद्वस्	विभिद्वान्	विभिदुपः	विभिद्वत्सु
33 निद Cl. 6.	{ विविद्वस् विभिदिनस्	{ विविद्वान् विभिदिवान्	{ विविदुपः विविदुप.	{ विविद्वत्सु विविदिवत्सु
34 सद	सेदिवस्	सेदिवान्	सेदुप	सेदिवत्सु
35 रुध्	रुध्वस्	रुध्वान्	रुधुप.	रुध्वत्सु
36 बन्ध्	बन्ध्वस्	बन्ध्वान्	बन्धुपः	बन्ध्वत्सु
37 खन्	चखन्वस्	चखन्वान्	चखनुपः	चखन्वत्सु
38 तन्	तेनिनस्	तेनिनान्	तेनुपः	तेनिनत्सु
39 हन्	{ जघन्वस् जघ्निवस्	{ जघन्वान् जघ्निवान्	{ जघनुपः जघ्नुपः	{ जघन्वत्सु जघ्निवत्सु
40 क्रम्	चक्रणस्	चक्रणान्	चक्रमुपः	चक्रणत्सु
41 गम्	{ जग्मिन्स् जगन्वस्	{ जग्मिन्वान् जगन्वान्	{ जग्मुपः जग्मुप.	{ जग्मिवत्सु जगन्वत्सु

29, 30, 36 (ch IV 11. 51 Page 89)

33 39, 41 विभाषागमहनविदविशाम् ॥ एभ्यो वसोतिङ् । विशिना साहचर्या द्विन्दते-
ग्रहणम् । The roots यम्, हन्, विद् cl. 6. and विश् admit इ optionally before
the affix वस्.

38 see note 1 to 6, Page 265.

Root	Base	Nom S	Acc P	Loc. P
42 अश्	अनाश्वस्	अनाश्वन्	अनाश्वप	अनाश्वत्सु
43 दश्	{ ददृशिनस् ददृश्वस्	{ ददृशिनान् ददृश्वान्	{ ददृशुप ददृशुप	{ ददृशिनत्सु ददृश्वत्सु
44 विश्	{ विविशिवस् विविश्वस्	{ विविशिनान् विविश्वान्	{ विविशुप विविशुप	{ विविशिवत्सु विविश्वत्सु
45 द्विप्	दिद्विष्वस्	दिद्विष्वान्	दिद्विष्वप	दिद्विष्वत्सु
46 जश्	जक्षिवस्	जक्षिवान्	जक्षुप	जक्षिवत्सु
47 वस् with अधि	अध्यपिवम्	अध्यपिवान्	अध्यपुप	अध्यपिवत्सु

VIII Participles of the Reduplicated Perfect Active Atmanepada

1 दा	ददान	13 तृ	ततिराण नितिराण
2 धा	दधान	14 पृ	पपुराण पुपुराण
3 मी	चित्रियाण	15 वृ	ववुराण वुवुराण
4 नी	निन्याण	16 शृ	शशिराण शिशिराण
5 श्रु with सम्	सश्रुवाण	17 पच्	पेचान
6 सु	सुबुवाण	18 वच्	ऊचान
7 रु	तुष्टुवाण	19 वच् with अनु	अनूचान
8 भू	बभूवाण	20 प्रच्छ with आ	आप्रच्छान
9 कृ	चक्राण	21 यन्	ईजान
10 कृ with अप	अपचक्रिण	22 राज्	रराजान रेजान
11 कृ with सम्	सचक्राण	23 तुद्	तुतुदान
12 कृ	चक्रिण चक्रिण	24 भिद्	बिभिदान

42 see note 5, p page 260

43 ददोश् ॥ दश क्वसा रिङ्गस्यात् । The root दश् admits इ optionally before the affix वस् (वरसु).

44 see note 33-39 41 page 267

45, 46 see note 3, 40 p page 265

VIII लिट् कानज्वा ॥ छन्दसि लिट् कानच् वा स्यात् । The Participles of the Perfect Active of Ātm roots are formed by adding कान् (कानच्) to the form of the root which it assumes before the weak terminations of the Perfect such as that of the third person plural

19 see note 5, 6 page 265

25 विद्	विदिदान	31 क्रम्	चक्रमण
26 रुद्	रुरुगान	32 गम् with सम्	सजगमान
27 खन्	खरुनान	33 दृश् with सम्	सदृष्टान
28 तन्	तेनान	34 विश्	विदिशान
29 जन्	जज्ञान	35 द्विप्	दिद्विषाण
30 हन् with आ	आजघ्नान		

IX Participles of the Periphrastic Perfect Active.

1 दय्	दयाञ्चक्राण दयाम्बभूवस् दयामासिवस्	5 उन्द्	उन्दाञ्चकृवस् उन्दाम्बभूवस् उन्दामासिवस्
2 अय्	अयाञ्चक्राण अयाम्बभूवस् अयामासिवस्	6 चर्	चोरयाञ्चकृवस् चोरयाञ्चक्राण चोरयाम्बभूवस् चोरयामासिवस्
3 कास्	कासाञ्चक्राण कासाम्बभूवस् कासामासिवस्	7 गण्	गणयाञ्चकृवस् गणयाम्बभूवस् गणयामासिवस्
4 आस्	आसाञ्चक्राण आसाम्बभूवस् आसामासिवस्		

X The Perfect Participles Passive.

1 दा	ददान	5 दय्	दयाञ्चक्राण दयाम्बभूवान् दयामासां
2 नां	निन्यान		
3 तुं	तुष्टुवान्	6 डुर	चोरयाञ्चक्रान् चोरयाम्बभूवान् चोरयानन्
4 उन्द्	उन्दाञ्चक्राण उन्दाम्बभूवान् उन्दामासां		

X The Perfect Participle passive is formed by adding **कृन्** (कन्च्) to that form of the root which it assumes before the weak termination as that of the 3rd person plural.

But in the case of roots which take the Periphrastic Perfect the Participle is formed by adding **आम्** to the root and then according to the Perfect Participles of कृ भू, or अम् that is by adding चक्रमण, रुरुगान, and जज्ञान.

XI The Past passive and active Participles.

(a) त without intermediate ई

1 शि क्षीणः Emaciated	10 स्यै स्यानः	19 भू भूर्गः
2 श्रि श्रितः	11 ग्लै ग्लानः	20 मृ मूर्णः
3 भू भूतः	12 लृ लृनः	21 दृ दीर्णः
4 क्षु क्षुत	13 स्तृ स्तीर्णः	22 जृ जर्णः
5 नु नुतः	14 कृ 9 P. A. कीर्णः	23 नृ नीर्णः
6 ऊर्ण ऊर्णुतः	15 वृ " वर्गः	24 कृ 9. P कोर्णः
7 शृ शीर्णः	16 धृ धूनः	25 ऋ समोर्णः
8 भिद् भिन्नः	17 शृ शीर्णः	26 गृ गोर्णः
9 द्रा द्राणः	18 वृ 9. P वर्गः	27 ज्या जीर्णः

XI क्तवत् निष्ठा ॥ एतौ निष्ठासङ्गौ स्त ॥ निष्ठा ॥ भूतायं तृतेर्धातो निष्ठा स्यात् ।
The past passive and the past active participles are formed by adding त् (or न्) and तवत् respectively to the root

1 निष्ठायामग्यदर्थे ॥ प्यदर्थो भावकर्मणी । ततोऽन्यत्र निष्ठायाम् श्रियो दीर्घः स्यात् । शि lengthens its vowel before the affix त् or तवत् if that affix does not convey the sense of the passive or impersonal form शि + त् or तवत् - क्षी । श्रियो दीर्घात् ॥ दीर्घा श्रियो निष्ठातस्य न स्यात् । (b) शि takes the affix न् instead of त् when it is lengthened, as क्षीणो जातम्, क्षीणवास्तपस्वी; but क्षित कामो मया.

2-5 ध्रुक किति ॥ श्रिज एगञ् उगन्ताश्च परयोगिकितोरिण् न स्यात् । श्रि and all monosyllabic roots ending in उ, ऊ, and लृ (short or long) do not take the intermediate ई before the weak terminations. These four roots are set (ch. 111 1. ०). The affixes त्, तवत् and स्त्वा are weak

6 उर्णोतिर्णवद्भाषो वाच्य ॥ उर्णु does not take ई like नृ, the active past participles of these roots are श्रितवान्; भूतवान्; क्षुतवान्; नुतवान् &c.

7-8 रदाभ्या निष्ठातो न. पूर्वस्य च द् ॥ रेफदकाराभ्यां परस्य निष्ठातस्य न. स्यात् । निष्ठप्रेक्षया पूर्वस्य धातोर्दकारस्य च । The affix न् takes the place of त् after a final र् or द् this final द् is also changed to नृ as स्तृ + त् (ch. iv. 4 28 Page 111) स्तीर् + त् - स्तीर्ण स्तीर्णवान्.

9-11 सयोगादे रातो धातो र्यञ्वत् ॥ सयोगादेर्यञ्वत् आदन्ताद्भातो निष्ठातस्य नः स्यात् । ऋ is changed to न् after roots which end in आ (or ए, ऐ, ओ changeable to आ) and begin with a conjunct consonant containing a semi-vowel, as द्राण्, द्राणवान्

12-3I and वृ (पूर्णः) त्वादिभ्यः ॥ एङ्विभतेलूभादिभ्यो निष्ठातस्य न स्यात् । त् is changed to न् after त्वादि : & those following लृ (ch. 11. 4. 7-27) लृनवान्, स्तीर्णवान्, पूर्णवान् &c.

26 री	रीण.	39 प्याय् पीन. प्यानः	50 धै 1. P. धानः
29 ली	लीन.	40 भज्ज् 7. P. भज्जः	51 व्रथ् 6. P. वृक्णः
30 व्ली	व्लीन.	41 भुज् 6. P. भुज्जः	52 व्री 4. A. व्रीणः
31 घी	घीन.	42 मज् 6. P. मज्जः	53 दिव 1. P. दून.
32 दु	दूनः	43 मो 4. A. मीन.	54 सू 4. A. सूनः
33 गु	गून	44 रज् 6 P. रज्जः	55 स्फुर्ज 1. P. स्फुर्णः
34 पू	पूनः	45 लज् 6. A. लज्जः	56 हा 3. P. हीनः
35 मि	मिन	46 लाज् 6. A. लज्जः	57 हा 3. A. हान
36 डी	उड्डीन	47 ली 6. A. लीन	58 दी 4 A दीनः
37 दू	दून	48 विज् 6. A उड्दिम.	59 री 4 A रीण.
38 धी	धानः	49 निज् 7. P. निज्जः	

32-33 दुग्धो दीर्घश्च । आशामुत्तरस्य निष्ठातस्य न स्याद्वत्त्वेरघो दीर्घश्च । दु 1 P to go and धु lengthen their vowel and take the affix न instead of त

34 पूषो विनाशो ॥ पूष परस्म निष्ठातस्य न स्याद्विनाशे । पू 9 P. A takes the affix न in the sense of 'to destroy' as पूना यवा विनष्टा इत्यर्थे । otherwise पूतम्

35 सिनोतेप्रातराफर्मवर्तुवस्य ॥ प्राप्त्यपकर्म प्राप्तकर्म । तत्त्वत्वरस्य सिनोत स्तत् परस्य निष्ठातस्य न स्यात् । The verb सि 3 P. A takes the affix न if it refers to प्राप्त and if it conveys the sense of a reciprocal passive, as सिनो प्राप्त, otherwise सित. as सिता पाशेन सूकरी or सिनो ग्रामो देवदत्तेन

36-59 ओदितश्च (a) स्वादयश्च ओदित ॥ आकारेतो धातोस्तस्य निष्ठातस्य न स्यात् (b) These roots take न instead of त उड्डीनवान्, दूनवान्, धानवान् &c.

39 प्याय पी ॥ यास्यानिष्ठायाम् । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन स्वाङ्गे निन्यम् । पी optionally substituted for प्याय before ॥ and तवन्, पी is necessarily substituted when it is used with one's own limb as पीन मुन्यम् but प्यान-पीन. स्वेद; not when connected with a preposition प्रप्यान, but when it is used with अन्तु or उध्ग with the preposition ओ, पी is necessarily substituted, आनीनेऽन्तु, आपानमूषः

40 (ch IV 2 54 P 89)

42 and 46 (ch III 3 -5)

51 (ch III 2 5† and ch II. 4 29).

53 (ch II 1 16.)

56 (ch IV 4 10 c Page 103).

60 इयै १. Å to ए० शीन -शीत इयान *इयै with प्रति प्रति शीन. † इयै ,, अभि or अव अभिदयान - अभिशीन, अव- इयान अवशीन	स्कन्द् with परि परिष्कण परिष्क 63 म्भ् ,, प्रति or नि प्रति व्य ; निस्तब्ध.
61 अञ्च समवन*, उदक्तः	64 दिग् दृन ; दृनम्
62 स्कन्द् with वि निस्कल	65 या with निर् निवाण. निर्वा
	66 शुप् शुकः
	67 पच् पक्.

60 इवमर्षिस्वक्षयो इय ॥ इवस्यमूर्तो कण्डिने स्पर्शेचार्थे इयङ्. सप्रसारण स्या
ष्टायाम् । (a) इयै takes सप्रसारण when it means to 'cardic' or 'to be col-
dness + त—री + त (ch III 5 3 b. and ch II 4 28) इयोऽम्भर्षे ॥
बो निष्ठातस्य न स्यादस्पर्शेऽर्थे । (b) इयै substitutes न for त unless it signifies
coldness as रीन घन, otherwise it forms शीतन्, as शीतन वर, which
does not convey either of these senses it forms इयान, as सदयानो वृत्रि
शीतात्सकुचितः इत्यर्थः । A scorpion contracted from cold.

* प्रतेध ॥ प्रतिपर्वस्य इय सप्रसारण स्यान्निष्ठायाम् । इयै takes सप्रसारण if join
with प्रति.

† विभाषाऽन्वयपर्वस्य ॥ अन्वयपर्वस्य इय सप्रसारण वा स्यान्निष्ठायाम् । Optional
if joined with अभि or अव, with any other preposition it forms regular
समवदयात्

61 अवबोऽनरादाने ॥ अञ्चा निष्ठातस्य न स्यात्प्रत्वाद्ने । (a) अञ्च् tak-
the affix न instead of त if it does not govern the ablative of a
thing out of which something is to be taken य य विभाषा ॥ यद्वेकाय व
द्विभाषयद्विहितस्ततो निष्ठाया इण न स्यात् । (b) Any verb with which the use
the intermediate इ is optional must not take the intermediate इ but
the affix त and तव् अञ्च् admits इ optionally before the affix र्वा (।
अञ्च) । Ex समानी शकुने पादौ, but उदक्तमुदकं रूपत् water is taken out of
milk

62 see ch XIV 1 14 15

63 प्रतिरत्ननिस्तब्धैव ॥ अत्र स्त-भोरिति पञ्च न स्यात् । ए = not substituted
ए in स्तम्भ् with प्रति or नि (except to ch XIV 1 3 c d)

64 दिवोऽविजिगीषायाम् ॥ दिवो निष्ठातस्य न स्यादविजिगीषायाम् । दिव् (a
न unless it means to gamble (ch IX 28 5)

66 निवाणोऽवते ॥ निष्ठायां द्वाते निष्ठातस्य नत्व स्याद्वातयेत्वनो न । वा with
takes न as निवाणोऽभिर्मुनिवां, if used with वात it forms निवाते as निवाता व

66 शुप् क ॥ शुपो निष्ठातस्य क स्यात् । शुप् takes क instead of त

67 पचो व ॥ पचो निष्ठातस्य व स्यात् । पच् takes व instead of त

68 ले क्षाम	72 कृक् कृश emaciated	78 घ्रा 1 P. घ्राण घ्रातः
69 स्ये 1 P. प्रस्तीत प्रस्तीम.	73 छान् with उत् उल्लाष convalescent.	79 ह्री 3 P. ह्रीण ह्रीतः
70 फल् 1 P to divide फुल्ल opened (फुल्ल वन)	74 नुद् 6 P नुन नुत्	80 घ्यै 1 P. घ्यात
71 क्षीन् क्षीव intoxic ated.	75 विद् ३ A to consider विन्न वित्	81 ख्या 2. P. ख्यातः
	76 उन्द 6 P उन्न-उत्त	82 पृ 3 P. 1 P. पूर्तः
	77 त्रै 1. A. त्राण त्रात्	83 मुच्छ् 1 P. मूर्त्.
		84 मद् 4 P. मत्
		85 विद् 4 A विन्न

68 क्षायो म ॥ क्षायो निष्ठातस्य म स्यात् । ले takes म instead of त

69 स्य प्रपूर्वस्य ॥ प्रात् स्य सप्रसारण स्याभिगमयाम् । (a) स्यै or एयै with प्र takes सप्रसारण before the affix तै or तवत् (ch III 6 33 b and ch II 4 28) प्रख्याऽ-यतस्याम् ॥ प्रपूर्वा स्यो निगतास्य मो वा स्यात् । (b) स्यै or एयै with प्र takes the affix म or तै With any other preposition it forms स्यान्

70 आदितश्च ॥ आकारेतो निष्ठाया इण् न स्यात् । Roots which are marked with आ do not take the intermediate इ before the affixes तै and तवत्

70-73 अप्रसर्गकुञ्ज क्षान्छोत्रया । कुञ्ज क्षाव कृश उल्लाष इत्येते निपात्यन्ते न वेदुःसर्गादुत्ता भवन्ति । When connected with a preposition they form प्रपुस्त, प्रक्षीविन्, प्रहृषित, प्रोद्धापित, the past active participles of क्षीव्, कृश and उल्लाष are not used

70 निच ॥ चरफको रत्त उत्पत्तादौ किति । The roots चर् and फल् change their penultimate vo vel अ to उ when followed by any weak termination beginning with त्

74-79 तुदविदोन्द्राग्राक्षीभ्योऽ न्यतरस्याम् ॥ एभ्यो निष्ठातस्य नो वा स्यात् । These roots take न optionally

76 श्रीदितो निष्ठायाम् ॥ श्रयतेरादित न निष्ठाया इण् न स्यात् । The roots श्रि and such roots as are marked with an indicative letter इ do not take the intermediate इ before the affixes तै and तवत्

80-81 न च्चरषाभूम् उभयाम् ॥ एभ्यो निगतास्य नत्वं न स्यात् । These roots do not take न

82 (2-5)

83 (70 आदितश्च)

84 (76 श्रीदितो)

85 मुच्छ् + त (ch II 1-16) मूर्च्छ् + त । रात्रोप ॥ रेफपरयो भृगोर्नाप स्यात् रत्ता क्षत्रादावनुनामिकादौ च प्रत्यय । च्छ् or व, preceded by र and followed by रिञ् or an affix beginning with a nasal or a termination beginning with a सञ् consonant is dropped मत् मुच्छ् forms also मूर्च्छित See further optional insertion of इ (18-20)

112 मक् मूत	117 म्लेच्छ म्लिष्टम्	123 दृक्	1. P. to
113 क्षुम् क्षुब्ध	indistinct	124 दृक्	
a churning stick,	118 रेम् विरिम्भ a tone	125 वृद्	1 P to grow
a mixed beverage	119 फण् फण्टम्	126 वृद्	
(usually सकृदुक्तम्)	decoction easily	127 कप् P to grow	10
114 स्यन् स्वात्तम् the	prepared	128 घृप् 1. P. वृष्टि	
mind	120 बाह्वाढम् much	P A I. P वृष्टि	नि
115 ध्वन् ध्वान्तम्	121 धृप् 5. P. धृष्ट.	129 अर्दे with सम्, नि	
darkness	122 शस् 1. P. to kill	वि समर्ण ;	व्यर्ण ; व्यर्ण :
116 ल्ग 1. P. रम्भ	विशस्त		
attached			

ऊ for व and the roots शिव 4 P अव I P and मक् I P substitute it for व् and the penultimate vowel before a म्ल् consonant, a nasal or the affix क्वि

113—120 धुम्भस्वा तन्वान्तसम्प्रसारिविरिम्भफण्टवाडानि मन्यमनस्तम सञ्जाविराष्ट-
स्वरानायासमृशेषु ॥ धुम्भादी यशवनिङ्गानि निपात्यन्त समुदायन मन्धादिषु वाच्येषु ।
The roots following धुम् form these past participles in the limited
senses stated above. In their usual senses they form धुम्भतम्, स्वान्तम्,
ध्वनितम्, जगितम्, म्लेच्छितम् विरेमितम् फणितम् and बाहितम्

121 1-2 धृप् धृष्टो वैवाले ॥ एनौ निष्ठायामविनय एवानर्गस्त । The roots धृप् and
शस् do not admit इ before the affixes त् and तवत् if they signify immodesty
otherwise धृष्टित विशमित

123—124 दृक् स्थूलबलयो ॥ स्थूले बलवतिच इति निपात्यते । The past passive
participle of these roots is दृक् if it means 'to be bulky or to be strong,'
but दृहित, दृष्टित grown

125—126 प्रमी परिवृद्ध ॥ प्रमी परिवृद्ध इति निपात्यते । परिवृद्ध is the past partic-
iple of वृद् or वृह् if it means a master, but परिवृद्धित, परिवृद्धित grown.

127 कुच्छग्रहनयो कप् ॥ कयो निष्ठाया इण् न स्यादतयोरपयो । कप् does not
take इ before त् or तवत् if it means 'to be painful or impenetrable' as
कष्ट व्याकरणम्, कष्टानि वनानि कष्ट शास्त्रम् but कपित सुवर्णम्.

128 घृष्टिविशब्दे ॥ घृष्टनिर्गमामनिर्दस्याद्विशब्दे । घृष्ट does not take इ
when it means to do any thing without manifest sentiments by sound as
घृष्टा रज्जु, but घृष्टित वाक्यम् शब्देन प्रकृतीकृतमिष्टाया मयम् ॥ घृष्ट 1 1 घृष्ट
(ch IV, sect II No 2 35) and घृष्ट 10 P A I P to aver घृष्ट
(ch VII 56—104)

129 अर्दे सनिविध्य ॥ एतत्पूर्वा ददर्शनया इण् न स्यात् । अर्दे if joined with सम्
नि or वि does not take इ, if not, it forms अर्दित.

* अद् with अभि अभ्यर्णः	134 सो अवाप्ति.	† दा with प्र प्रत्तः
130 वृत् वृत्तम्	135 मा 2 P. 3 4 A.	‡ दा with नि नात्तम्
131 आ and थप् (the causal of आ) श्रुतम्	मे 1 A. मिन.	141 धे घातम्
132 ह्राद् 1. A. प्रहृज्.	136 स्था स्थित.	142 गै गीतम्
133 दा निदिन	137 घा निहितम्	143 पा पीतम्
	138 दा 3 P. A.	144 अद् जग्धः
	139 दा 1. P. }	
	140 दे 1. A. }	

• अभ्याविदूयें ॥ अभिपूर्वाद्देराविदूयेंऽर्थे निग्रायामिन् न स्यात् । अद् with अनि in the sense of 'to be near' does not take इ, but अभ्यादीतो वृत्तः घातन परिपोषित इत्यर्थः

130 गेरभ्ययने वृत्तम् । ण्यन्ताद्देरात्स्येडभावो णिलुक् चार्थायमानेऽर्थे । वृत्तम् is the past passive participle of (वृत्यं the causal of वृत्) if it means 'read' as वृत् व्याकरणम् but वर्तितार रज्जु

131 घृत पाके ॥ आतिश्रपयत्यो के भूभावो निपात्यने क्षोरहविषो पाके । घृतम् 'boiled' is the past participle of आ or थप् if it is used with क्षीरम् or हवि

132 व्हादो निदायाम् ॥ व्हादो ह्रस्व स्यानिशायाम् । व्हाद् shortens its penultimate vowel before त् or तवत्

133—136 घतिस्पतिमास्थामितिकिति ॥ एषामिकारोऽन्तादेशः स्यात्तादी किति । These roots substitute इ for their final vowel before a weak termination beginning with त्

• 137 दधातेर्हि ॥ दधातेर्हि स्यात्तादी किति । हि is substituted for धा before a weak termination beginning with त्

138 दौददधो ॥ धुनइकस्यदाइत्यस्य दप् स्यात्तादी किति । चत्वं । दप् is substituted for दा 3 P. A. (also दा 1. P. and दे 1. A.), ex दत्त दत्तवान्, दत्त्वा, + अचउपमर्गात् ॥ अजन्तादुपमर्गात्परस्य दा इत्यस्य घोरचस्त स्यात्तादी किति । After a preposition ending in a vowel दा substitutes त् for its vowel, as प्रत्त or प्रत्त (note § page 29)

‡ दस्ति ॥ इगन्तोपमर्गस्यदीर्घ स्यादादेशो यस्तकारस्तदादाउत्तरपदे । The final इ or उ of a preposition is lengthened before त्, as वात्तम्. After prepositions with a final vowel दा forms also दत्त. as अवदत्तविदत्तच प्रदत्तचादिकर्मणे । मुदत्तनमुदत्तचनिदत्तमिनिचेत्यते ॥

141—143 (ch. IV. § 10 c. Page 108)

144 अदोजगिर्त्यसि किति ॥ अदो जग्ध स्यादपि तादी किति च । जग्ध is substituted for अद् before the gerund in य and before a weak termination beginning with त्, जग्ध + त जग्ध + थ जग्ध. (note § page 29).

145 क्षि क्षित क्षीण	159 ग्रह्	गृहात्	174 नह्	नद्ध
146 स्ना with नि निष्णात	160 ज्या	जान	175 सह्	साढ
147 द्या with नदा नदीष्ण	161 व्यध्	विद्ध	176 मुच्	मुक्त
148 वच्	162 वश्	उष्ट	177 सिच्	सित्त
149 स्वप्	163 व्यच्	यिक्त	178 त्यन्	त्यक्त
150 यज्	164 ब्रध्	बृक्ण	179 युज्	युक्त
151 वप्	165 प्रच्छ्	पृष्ट	180 सृज्	सृष्ट
152 वह्	166 अस्ज्	भृष्ट	181 वृध्	वृद्ध
153 वस्	167 शास्	शिष्ट	182 इन्ध्	इद्ध
154 वे	168 स्रस्	स्रस्त	183 जुप्	जुष्ट
155 व्ये	169 ध्वस्	ध्वस्त	184 ऋस्	ऋस्त
156 ह्वे	170 गाह्	गाढ	185 दाप्	दाप्त
157 षद्	171 गुह्	गूढ	186 यत्	यत्त
158 श्वि	172 लिह्	लीढ	187 ऋध्	ऋष्ट
	173 मुह्	मुग्ध मूढ	188 गुर्	गूर्ण

140 वा क्रोशदैन्ययो ॥ श्रियो निग्राह्या दीर्घो वास्यादाक्रोश दैन्येच । श्रि in the sense of to abuse or to be wretched lengthens its vowel optionally before त् or तवत्, if त् or तवत् does not convey the sense of the passive or impersonal form as क्षितायु or क्षीणायुजास्म क्षित or क्षीणोऽयतपस्वी

146 147 निनदीभ्या स्नाते कौशले ॥ आभ्यां स्नाते सस्य व स्यात्कौशले गम्ये । स् of स्ना joined with नि or नदी is changed to व् if the meaning is to be skilful, as निष्णात वाक्सेपु well versed in the shastras नदीष्ण (नद्या स्नातीति नदीष्ण) otherwise निस्नात, नदास्नात

148 to 166 (ch III 2 5 f a b)

167 (ch IV 2 86 page 91)

168—169 (ch IV 2 54)

170 गाह् does not admit ह् as t is optionally set.

171 गुढ + त-गुढ + ध-गुढ + द-गुढ + गूढ

170 to 174 These roots are wet, therefore they do not admit ह् before त् and तवत्

182 to 189 These roots are marked with an ancatory letter ह्. Therefore they do not admit of ह् (see note 76)

189 चित्	चित्	193 वञ्	वद्	197 भद्	सोढः
190 क्रम्	क्रान्त	194 दश्	दष्ट	198 लुम्	लुब्धः
191 सिव्	स्यूत	195 तर्	तूर्ण.	199 रिप्	रिष्टः
192 उप्	ऊत	196 इप्	इष्टः		

(b) त with intermediate इ.

1 वस्	उयित	6 शा	शायित.	12 भू	भाषितः
2 क्षुप्	क्षुधित	7 त्विद्	प्रस्वेदित.	(The causal of भू)	
3 अञ्च	अञ्चित	8 मिद्	प्रमेदित.	13 पत्	पतित.
4 लुम् 5. P. लुभित		9 क्षिद्	प्रक्षेदित.	14 दरिद्रा	दरिद्रितः
confused		10 धृप्	प्रधर्षितः	15 जागृ	जागरितः
5 कृप्	वर्धनिरनञ्कुपितः	11 मृप्	मर्षितः		

192 ऊत स्यूत मुतयति नृतय तन्मुन्तती । अमरकोश. ॥

196 to 199 These roots take इ optionally in the first Future, therefore they do not admit of इ [see note 61 (b) page 272]

I.—2 वसतिश्च रोरेट् ॥ आञ्च्य त्वानिष्टयोर्नित्यामिद् स्यात् । वस् and क्षुप् take इ before त्वा त and तवत्

3 अञ्च पूजयाम् ॥ पूजायादञ्चते त्वानिष्टयोरेद् स्यात् । अञ्च in the sense of 'to worship' takes इ before त्वा त and तवत्, अञ्च 'to go' forms अञ्

4 लुभोविमाहने ॥ लुभ त्वानिष्टयोर्नित्यामिद् स्यात् तनुयाप्य । लुम् takes इ before त्वा, त and तवत् unless it means 'to covet', as विलुभिता केषां but लुम् + P to covet forms लुब्ध, लुब्धवान्, लुब्ध्वा

5 इप्निष्टायाम् ॥ निर कुपो निष्टाया इद् स्यात् । कुप् with निर takes इ before त or तवत्.

6—10 निष्टाशोहस्वेदिमोदोक्षिदिष्ट ॥ एभ्य सेष्विष्टा किञ्च स्यात् । The affix त or तवत् when it takes इ is not weak in the case of these roots

11 मृवस्तिष्ठेष्टायाम् ॥ मृप् सेण निष्टा किञ्च स्यात् तातथायान् । मृप् 'to endure' takes गुञ् before त or तवत् with intermediate इ

12 निष्टाया सेटि ॥ निष्टायासेटि णर्त्ताय स्यात् । अय् is dropped before त or तवत् when त or तवत् takes इ

13—14 द्वितीयाधितस्तिष्ठे निपातनात्पतेरेद् ॥ यत्स्वदिभापेयर्वाच इत्येव । तेनदरि-
शतेरेनकार्त्वादिट् । These roots take इ notwithstanding they optionally insert इ in the Desiderative the former on account of its being used so by Pantini himself in one of his Sūtras and the latter, on account of its having more than one syllable. आ in दरिद्रा is dropped before an Ārdha-dhātuka affix.

16 शु	प्रयुक्ति	19 अन्	अरित	23 कृ	चिन्तित
	प्रयोजित	20 ज्व	ज्वरित		(desid. of कृ)
17 शक्	शक्ति	21 ग्रन्थ	ग्रन्थित	24 बुध्	बोधित
18 निन्द	निन्दित	22 चूर्	चोरित	25 भू	बोध्यित

(c) Optional insertion of इ

1 दम्	दान्त दमित	9 अम्	आन्त अमित
2 शम्	शान्त शमित	10 त्वर्	तूर्ग त्वरित
3 पुर	पूर्ण पूरित	11 घृप्	10 P A 1 P with सम्
4 दस्	दस्त दामित		सङ्घट्ट सङ्घटित
5 स्पश	स्पष्ट स्पशित		धु धु
6 छद्	छन छदित	12 स्वन्	with भा आस्थान्त आस्व-
7 जप्	जस्त जपित		नित
8 रुप्	रुष्ट रुधित	13 हृप्	4 P 1 P हृष्ट हृपित

16 उदुपवाद्वादिः कर्मणोरन्यतरस्याम् ॥ उदुपवात्तरा भावादिकर्मणो सेभिना वा फिन्त्यन्ते । The affix प् is inserted where added with intermediate इ is optionally weak after such verbs of the 1st class as हृष् for their penultimate syllable is the affix is used impersonally or conveys the sense of being about to perform the act or to undergo the state expressed by the verb as प्रमुदित प्रमोदित स धृता, प्रमुदित - प्रमोदन साधु

17 चार् + इन् by 12 निगद्योपे इ or अय is dropped hence चरित

19 अत आधरहितमवित गोत्राधिव गुप्तम् । अमरकोश ॥

1-7 वदानशाः प्रमुदन्तस्पष्टञ्चनज्ञता ॥ एतानि निगता वा निपातानि । पञ्चे दमित इत्यादि । These are the optional past passive participles of दृ, शम्, पुर, दम्, स्पश छद् and जप्

८-1- रुप्म वरसुसम्बन्धम् ॥ रुभ्यो निगद्या इडा स्यात् । These roots take इ optionally before त् or तवन्

1 हर्षानाम् ॥ हर्षनिगद्या इडा स्यात् । हर्षये विस्मिन प्रतिपातयोध ॥ हर्षनिगद्या इडा स्यात् विस्मिन प्रतिपातयोधयो । हर्ष takes इ optionally when it is used with लम्, as हर्ष हर्षयन् । I am erect with pleasure also when it means to enjoy the or to disapprove as हर्ष हर्षयाम्य, विस्मिन प्रतिपातयाम्य

14 चि with अप	अपचितः-	18 सिद् cl. 1. प्रस्वेदितः-प्रस्विन्नः
	अपचायितः	19 मिद् cl. 1. 4 प्रमेदितः-प्रमिन्नः
15 शो	शितःशतः	20 शिद् प्रस्वेदितः-प्रस्विन्नः
16 छो	छित छातः	21 लिश् 6. P.4. Â लिशितः-लिष्टः
17 धाच्	धातः-धावित.	22 पू 1. Â पवित-पूतः

(d) The different uses of the past participles.

1 कृ with प्र प्रकृत.

2 क्षि ,, प्रक्षीणः

14 अपचितथ । अवपूर्वस्य चावते निर्णयामनिद्बं विभावथ वा निवारयते । It is the optional past participle of the causative of चि with अप

15 शाच्छोरग्यतस्याम् ॥ एतयोरिवारादेशो वा स्यात्तादौ निनि प्रयये । अद्यत्पिन विभाषात्वाग्रतविषय इत्यत नित्यम् । इ is optionally substituted for the ending vowel of घो and छा before a weak termination beginning with त्.

19—20 विभाषा भावादकर्मणो ॥ भारेआदिकर्मणिचादितो निगावा इडा स्यात् । The roots which are marked with an indicatory letter आ, take इ optionally before the affix त् or तवत्. If it is used impersonally or conveys the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root

21 लिशक्त्वानिप्रयो. ॥ लिश इडा स्यात्त्वानिप्रयो. । (22) पूढथ ॥ पूढ.वरवा निप्रयो रिद् वा स्यात् ॥ These roots take इ optionally before, त्, तवत् and त्वत्.

22 पूढ वरवा ॥ पूढ.स्त्वानिगचसिद् किम स्यात् । The affixes त्, तवत् and त्वत् when added with इ are not weak in the case of the root पू 1. Â.

Other set or Anit roots are regular in admitting or rejecting इ before the affix त् or तवत्.

1—2 आदिकर्मणिनिष्टायकव्या ॥ आदिकर्मणिक्तः कर्तृरिचं ॥ आदिकर्मणिक्.क्तम् कर्मरसाचाद्भारकर्मणो ।

The terminations त् and तवत् convey the sense of beginning to perform the action or to undergo the state expressed by the root, and then the त् has an active sense also. They are also used in the Passive and Impersonal sense.

प्रकृत. कटं म ; प्रकृतः कटम्भेन. प्रक्षीण. स.,

3 गम् गत (गङ्गाम्)	10 वस् with उप. उपोषित (हरिदिनम्)
4 आप् with प्र प्राप्त (गङ्गाम्)	11 जन-जात (सुत)
5 ग्ल् ग्लान (स)	12 र्ह् with आ आरुढ (वक्षम्)
6 श्लिप् with आ आश्लिष्ट (दक्षमोम्)	13 ज् , अनु-अनुनीर्ण (विश्वम्)
7 शी , अधि अधिशायित (शपम्)	14 रम् , उप उपरत (नर)
8 स्था , अधि अधिष्ठित (वैकुण्ठम्)	15 मन् मत (राज्ञाम्) राजभिर्गण्य- माण इत्यर्थ
9 आस् , उप उपासित (शिवम्)	16 वस् वुद्ध
	17 पून पजित
	18 * शल् शालित

3 14 गत्यर्थान्तरमरुश्लिपशीडस्थासवसजनरुहजीर्गतिभ्यश्च॥
एभ्य कर्तारक म्याद्वावमणोश्च । The past passive participles of
roots implying motion of intransitive roots and of the
roots श्लिप्, शी, स्था आस् वस्, 1st Conj जन्, रुह, and 4th
Conj have an active sense. They have also the
Passive and Impersonal sense.

17 मतिबुद्धिर्ज्ञार्थेभ्यश्च॥ मतिरञ्ज । बुद्धिर्ज्ञानम् । पूना सना ।
एतदर्थेभ्यश्चावतुभ्यावनमानक स्यात् । The past passive participles
of the roots मन्, to think to wish बुध् to know अ । पू, to adore
and their synonyms are used in the sense of the present tense.

18 * There are other words which are similarly used.
They are as follows —

शालितो रक्षित क्षान्त आरुणे जुष्ट * यति ॥ *

रुष्टश्च रुपितश्चोभायाम दाहन् इत्याप ॥ १ ॥

दृष्टनुष्ट तथा कान्तस्तथाभा स्यतास्ततो ॥

कष्ट भिष्यतात्याहु रमृत पूवस्मृत ॥ २ ॥

कष्ट शत भोष्यति काट । अमृत ज्ञान पूर्ववत् । वर्णिता इत्यर्थ ।

तथा मुष्ट । शयित । आशत । तिस्र । तृ ।

रुक्मणादयो मनमान ऽऽ या ॥ ३ ॥

19 स्विद क्षिण्णः	21 आम्-आसितम्	23 भुज्-भुक्तम्
20 इग्-इद्धः	22 या-यातम्	

GERUNDS.

SECTION II.

(a) Gerund in त्वा.

1 ज्ञा	ज्ञात्वा	10 पृ	पठित्वा पूषा
2 दा	दत्त्वा	11 भृ	भूत्वा
3 पा	पात्वा	12 सृ	सृत्वा
4 जि	जित्वा	13 कृ	कृत्वा
5 नी	नीत्वा	14 मृ	मृत्वा
6 शी	शयित्वा	15 जृ	जरित्वा-जरीत्वा
7 यु	युत्वा	16 तृ	तृत्वा
8 स्तु	स्तुत्वा	17 पृ	पृत्वा
9 धू	धूत्वा	18 त्रै	त्रात्वा

19-20 **धीतः कः ॥** नीतो घातो र्तमाने कः स्यात् । The past passive participles of the roots having नि for their indicatory letter are used in the sense of the present tense.

21-23. **क्तोऽधिकरणे च ध्रौव्यगतिप्रत्यवसानार्थिभ्यः ॥**
एभ्योऽधिकरणे कः स्वाद्यादयाप्राप्तम् । The past participles of roots expressing steadiness (ध्रौव्यम्), motion and eating, indicate the place, in or on which an action is represented as taking place. They have also the Passive and Impersonal sense.

॥ (ch xv sec I. xi a 13c)

6 न वच्चा मेद् ॥ सेद् वत्वा निप्रत्यार् । The affix त्वा with intermediate **॥** is not weak

7, 9, 11, 12, 14 (ch xv. sec. I xi a 2-5)

10 (ch XV. Sec. I. XI c 22) and a second on ॥

15 मृष्यो दिव ॥ आभ्यो पश्य क्व इद्-इष्टम् । त्वा takes इ in these verbs जरी वा (ch IV. sec V. 27-28)

16 (ch IV. 4 26 page III)

17 (ch IV. 4, 27 page III)

18 (ch III. a 35)

19 मुच्	मुक्त्वा	37 कच्	कृत्वा
20 छिद्	छित्त्वा	38 स्वप्	सुप्त्वा
21 बन्	बद्धा	39 यज्	इष्ट्वा
22 स्कन्द	स्कन्त्वा	40 वप्	उपप्
23 स्यन्द	स्यन्दित्वा स्यन्त्वा	41 वह	ऊङ्वा
24 नम्	नत्वा	42 वस्	उपित्वा
25 कम्	कामयित्वा कामित्वा-कान्त्वा	43 व	उत्वा
26 क्रम्	क्रमित्वा कृत्वा क्रान्त्या	44 व्ये	वात्वा
27 गम्	गत्वा	45 ह	हत्वा
28 कृम्	कृमित्वा कृन्त्वा	46 वद्	उदित्वा
29 चम्	चमित्वा चान्त्वा	47 भि	भयित्वा
30 तम्	तमित्वा-तान्त्वा	48 ग्रह्	गृह्यन्त्वा
31 दम्	दमित्वा-दान्त्वा	49 ज्या	जीत्वा
32 भ्रम्	भ्रमित्वा भ्रान्त्वा	50 व्यध्	विद्ध्वा
33 रम्	रमित्वा रन्त्वा	51 वश्	उष्ट्वा
34 शम्	शमित्वा शान्त्वा	52 व्यच्	विचित्वा
35 श्रम्	श्रमित्वा श्रान्त्वा	53 वध्	व्राधत्वा
36 स्यम्	स्यमित्वा स्यान्त्वा	54 प्रच्छ्	पृष्ट्वा

21 (ch IV 2 54)

22 23 क्तिवस्कन्दिस्थन्दो ॥ एतया न लोपो न स्यात् क्तिव परे । These roots do not drop their nasal before the affix त्वा स्यन्द is optionally set. The forms स्कन्त्वा स्यन्त्वा are also correct.

24 (ch XV sec I XI a 91 105)

25 26 उदित्वा ॥ उदित परस्व क्त इडा स्यात् । All verbs which are marked with उ take ॥ optionally before the affix त्वा

26 क्रमश्च क्तिव ॥ क्रम उपधाया वा दीर्घ स्या उज्ज्वलादी क्तिव परे । क्रम् lengthens its penultimate vowel optionally before त्वा without intermediate क्

31 34 (ch XV sec I XI a 90)

37 55 (ch XII 2 5 f page 20 31)

38 (ch IX 3 8)

42 (XV sec. I XI b 1 2)

42 वस् } see note 29 to 63

46 वद् }

48 (ch IX 3 8)

53 see note 12

54 (ch IX 3-8)

55 अस्ज्	भृष्टा	71 रुन्च्	रुन्त्वा रुन्चित्वा
56 शाम्	शिष्टा	72 ऋन्	ऋत्वा अर्त्तिवा
57 दिन्	दृष्टा देष्टिवा	73 तृप्	तृप्तिवा-तृप्तिवा
58 व्रत्	वर्त्तिवा वृत्वा	74 मृप्	मृप्तिवा-मृप्तिवा
59 मृड्	मृडित्वा	75 कृश्	कृशित्वा कर्शित्वा
60 मृद्	मृदित्वा	76 युत्	युत्तिवा योत्तिवा
61 गुप्	गुप्तत्वा	77 लिप्	लिप्तिवा-लेप्तिवा
62 कुप्	कुपित्वा	78 क्षुर्	क्षुप्तिवा क्षोपित्वा
63 क्लिन्	क्लिप्तिवा क्लिष्टा	79 अन्च्	अन्चित्वा
64 रुड्	रुदित्वा	80 ऋद्	ऋदित्वा ऋदित्वा-
65 विद् 2. P.	गिदित्वा		ऋत्वा
66 मुप्	मुपित्वा	81 इप् 6. P.	एपित्वा इष्टा
67 ग्रन्च्	ग्रथित्वा-ग्रन्थित्वा	82 सह	सहित्वा सोढा
68 गुम्फ्	गुम्फित्वा गुम्फित्वा	83 रुम् 4. 6. P.	रुम्पित्वा-लोम्पित्वा-
69 ग्रन्ध्	ग्रथित्वा ग्रन्थित्वा		रुम्पित्वा
70 वञ्च् I. P. to go, and 1 A.	वञ्चित्वा वञ्चित्वा	84 रप् 1. 4. P.	रपित्वा-रोपित्वा-
	वक्त्वा		रुष्टा
		85 रिप् 1. 4. P.	रेपित्वा रिपित्वा रिष्टा

59 to 63 मृड् मृद् गुप् कुप् क्लिन् वद वस वक्त्वा ॥ एभ्य सेद् क्त्वा क्तिद् । त्वा with intermediate इ is weak in the case of these roots.

63 (ch XV sec 1 XI c 21)

64 66 (ch IX 3 b)

67 -69 नापधात्यफान्ताद्वा ॥ सेद् क्त्वा क्तिस्त्वाद्वा ॥ The affix त्वा with intermediate इ is optionally weak in the case of such roots as end in च् or फ् and have न् for their penultimate See ch IV 2 No 1 54

70 -73 वञ्चित्वा वञ्चित्वा ॥ एभ्य सेद् क्त्वा क्तिस्त्वाद्वा ॥ The affix त्वा with intermediate इ is optionally weak in the case of these roots.

73 to 75 तृप्तिमृप्तिरुक्ते काश्यपस्य ॥ न क्त्वा सोडति प्रतिपद्य प्राप्ते क्तिव विकल्प्यते । तृप्तिमृप्ति कृशि इत्यनभ्य पर क्त्वाप्रत्यय सेद् काश्यपस्याचार्यस्य मते वा न किञ्चनति । The affix त्वा with intermediate इ is optionally weak in the case of these roots

76 77 (IX 25 26)

78 (ch XV sec 1 XI b 1 2)

79 (ch XV sec 1 XI b 3) अञ्च् 'to go' forms अक्त्वा

81 85 (ch V sec. I 86 to 90)

83 (ch XV sec 1 XI b 4) and ch IX 25 26) रुम् 4 P forms रुम्पित्वा

86 भञ्ज्	भक्त्या भङ्क्त्वा	100 रथा	स्थिता
87 रञ्ज्	रक्त्या रङ्क्त्वा	101 धा	हित्वा
89 अञ्ज्	अज्जित्या अङ्क्त्वा	102 हा ३ P. हाना	
	अक्त्वा	103 हा to go हात्वा	
90 मञ्ज्	मक्त्या मङ्क्त्वा	104 अद्	जग्म्या
91 नश्	नशित्या नष्टा नष्टा	105 गुह्	गुहित्वा गूहित्वा गूह्या
92 जन्	जनित्या	106 मृज्	मार्जित्वा मृष्टा
93 सन्	सनित्वा सात्वा	107 सस्	स्वसित्वा सस्त्वा
94 खन्	खनित्वा खात्वा	108 स्तम्भ्	स्तम्भित्वा-स्तम्भ्या
95 तन्	तनित्वा तत्वा	109 जीव्	जीवित्वा
96 मन्	मनित्वा मत्वा	110 चुर्	चोरयित्वा
97 दो	दित्वा	111 बुन् (Caus.)	बोधयित्वा
98 सो	सित्वा	112 बृष् (Desid.)	बुब्रूधिपित्वा
99 मा	मित्वा	113 वृष् (Freq)	बोब्रुधित्वा

(b) Gerund in य °

1 ज्या	प्रज्याय	4 मा	प्रमाय
2 दा	आदाय	5 स्या	प्रस्थाय
3 धा	विधाय	6 मै	प्रगाय

86—91 जान्तनशा विभाषा ॥ जाताना नशेत् न लपो वा स्या क्त्वि परे । All roots ending in ज् and the root नश् drop their nasal optionally before त्वा when it does not take इ

93 94 (ch IV sec V 49)

97 100 (ch XV sec I XI a 133 136)

101 (ch XV sec I xi a 138)

102 जहातेश्च क्त्वि ॥ जहाते ही त्ययमादेश स्यात् क्त्वि परे । हि is substituted for ह्वा ' to abandon before the affix त्वा

104 (ch xv sec I xi a 141)

105 see ch ix 25 26 Besides this is wet

106 This root is wet and (ch III 2 8 †)

107 108 see note 26 and (ch IV 2 54)

° समासेऽनपूर्वे तु ल्यप् ॥ अव्ययपूर्वपदे अनन् समासे क्वो ल्यवादेश स्यात् ।

All verbs connected with prepositions or adverbs (except such as are preceded by the negative particle) take the affix य (ल्यप्) instead of त्वा

2—9 न ल्यपि ॥ ल्यपि परे धुमास्थादरीत्वं न स्यात् । ई is not substituted for the final vowel of the roots mentioned in (ch IV 4 10 c.) before the affix य

7 पा to drink प्रपाय	24 जागृ	प्रजागर्य
8 हा to abandon प्रहाय	25 ह	प्रहत्य
9 सो प्रसाय	26 कृ	प्रकार्य
10 इ with प्र प्रेत्य	27 कृ	उत्तीर्य
11 इ with अत्रि अधीत्य	28 पू	प्रपूर्य
12 क्षि दक्षाय	29 मे	अपामित्य-अपमाय
13 जि विजित्य	30 त्र	परित्राय
14 मि निमाय	31 अद्	प्रजगद्य
15 दी उपदाय	32 छिद्	प्रच्छिन्य
16 नी विनाय	33 तुद्	प्रतुद्य
17 पी J. cl. A. निपीय	34 नुद्	अपनुद्य
18 मी प्रमाय	35 बन्ध्	निबन्ध्य
19 ली विलाय or विलीय	36 बच्	प्रोच्य
20 दी निशप्य	37 स्वप्	विपुष्य
21 स्तु प्रस्तुत्य	38 यज्	समिष्य
22 भू प्रभूय	39 वप्	निरुष्य
23 कृ उपकृत्य	40 बह्	प्रोक्ष्य

10—11 इत्स्वस्य णिति इति तुक् ॥ इत्स्वस्य नुपायनः स्यात्तिति इति परे। Roots ending in a short vowel, insert त् before the affix य.

12 श्रियः ॥ श्रियो ह्याप दीर्घः स्यात् । श्रि lengthens its vowel before य.

14 15 (ch. III. 5 46—47)

18 (ch. III. 5 42—43 and 46)

19 (ch. III. 5 50)

20 (ch. X. note 77 P. 197)

20, 22 The affix य does not take the intermediate इ (ch. III. 1. 1 00).

24 (ch. III. 4. 2 †)

26 and 27 (ch. IV. 4. 28. P. III)

28 (ch. IV. 4 27 P. III)

29 मयतेरिदम्यतरस्याम् ॥ मेह् इकाराऽन्तादेशः । स्वादा ह्यपि । The ending vowel of मे (मेह्) is changed to इ before the termination य (इयप्)

33 (ch. III. 2—3 †)

34 (ch. III. 2. 8 †)

35 (ch. III. 2. 5 †)

36—56 [ch. III. 2 3† (a)(b)]

40 ch. IV. 2 31 P. 89)

41 वस्	प्रोष्य	49 यम्	नियम्य or नियत्य
42 वे	प्रवाय	60 रम्	विरम्य or विरत्य
43 व्ये	प्रव्याय	61 नम्	प्रणम्य or प्रणत्य
44 व्ये with परि	परिवीय परिव्याय	62 गम्	आगम्य or आगत्य
45 ह्वे	आह्वय	63 हन्	प्रहृत्य
46 वद्	अनुद्य	64 मन	प्रमत्य
47 श्वि	उच्छृष्य	65 वन्	प्रवृत्य
48 प्रह्	सगृह्य	66 तन्	वितत्य
49 ज्या	प्रज्याय	67 क्षण्	विक्षत्य
50 व्यष्	आविध्य	68 क्षिण्	विक्षित्य
51 वश्	समुक्ष्य	69 ऋण्	समृत्य
52 व्यच्	संविच्य	70 तृण्	सतृत्य
53 वृश्	संवृश्च्य	71 वृण्	विचृत्य
54 प्रच्छ्	आपृच्छ्य	72 मन	अवमत्य
55 भ्रस्ज्	आभृज्य	73 जन्	प्रजन्य or प्रजाय
56 शास्	सगिष्य	74 स्नन्	प्रसन्य-प्रमाय
57 क्रम्	प्रक्रम्य	75 खन्	निखन्य-निखाय
58 दिव्	परिदीव्य	76 चुर्	प्रचौर्य

41-43 (ch III 2 5 †)

42 ल्यपि च ॥ वेर्मा ल्यपि सप्रसारण न स्यात् । The root वे does not take samprasāraṇa before the affix य.

43 व्यश्च ॥ व्येन सप्रसारण न स्याद्व्यपि । The root व्ये does not take samprasāraṇa before the affix य.

44 विभाषापरे ॥ परे व्यञ्जो वा सप्रसारण स्याद्व्यपि । तुक् बाधित्वा परत्वाद्वल इति-दीर्घ । व्ये, when joined with परि, takes it optionally.

45 (ch II 2. 1-3)

49 ज्यश्च ॥ ज्या धातो. सप्रसारण न स्याद्व्यपि । The root ज्या does not take samprasāraṇa before the affix य.

59-64 वा ल्यपि ॥ अनुदात्तोपदेशना वनतितनोत्यादीना मनुष्याभिरलोपो वा स्याद्व्यपि । व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन मान्तानिटा नान्तानिटा वनदीनाच नित्यम् । Ant roots with a final म् drop it optionally and those with a final न् and the roots following वन् drop it necessarily before the affix य.

73, 75 (ch. VI I. 47-49)

77 गण्	विगणय्य	82 नम्	Cau. प्रगमय्य
78 वुच् Cau.	प्रवोष्य	83 आप्	प्रापय्य or प्राप्य
79 नी	आनाय्य	84 वृश्	Desid. प्रवृष्य
80 कृ	आकुर्य	85 वृश्	Freq. A. प्रवृष्य
81 गम्	अपगमय्य	86 मू	प्रवोभूय्य

(C) Gerund in अन् (जमुल्)

1. This is formed by adding the termination अम् (जमुल्) to the root making the same changes as are made before the इ of the passive Aorist third person singular. It expresses repetition of the action expressed by the root. This sense is expressed even by एत् The form undergoes repetition, as:-

स्मृ—स्मरं स्मरम्; स्मृत्वा स्मृत्वा.

पा—पाय पायम्; पीत्वा पीत्वा.

भुज्—भोज भोजम्; भुक्त्वा भुक्त्वा.

श्रु—श्राव श्रावम्; श्रुत्वा श्रुत्वा.

गम् (Causal)—गाम गामम्; गमं गमम्.

लभ्—लभ् लभम्, लाभ लाभम्; but प्रलम्भ प्रलम्भम्.

जागृ—जागर जागरम्

2 When the words अमे, श्रमन्, and एवं are used with verbs, they take this termination without expressing the sense of repetition, as:-अमेभोजं व्रजति, अमेभुक्त्वा व्रजति also अमं भुङ्क्ते ततो व्रजति, so also श्रमन् भाजन्, श्रमन् भुक्त्वा, एवं भुक्त्वा &c.

78-80 Causative bases and the roots of the tenth conjugation drop अम् before the suffix च

81-82 अयपेत्पुत्रं ॥ लघुपुत्रं तस्य णेरयोदेत्. स्यद्गतिः । They (i. e. causative bases) retain अम् if they have a short penultimate vowel

83 विप्रपापः ॥ आपोनेषे रयादेशो वा स्वात्पापः । The causative base of आप् retains अम् optionally before the suffix च

1 आर्भक्ष्ये जमुल् च ॥ पैन पुत्रे द्योने समानकर्तृकरो धात्रयोः पूर्वकादे विद्यमानाद्दातोर्णमुल् स्थान् क्त्वाच ।

2 विभाषाग्रेप्रथमपूर्वेषु ॥ आर्भक्ष्यति नानुरन्ते । एतरेषु समानकर्तृकरोः पूर्वकादे क्त्वाणमुल् वा लः । पक्षे लङादयः ।

3 The root च preceded by its object along with this termination takes this form in the sense of "censure", as चोरकारमाक्रोशति । चारश्चमुच्चार्योक्तोक्तित्वर्थ (He says in censure 'Thief, he is a thief')

4 With the words सृज्, लय्, स्पन्न and other words having the same sense कृ takes this termination, and मृ is added to these words, as स्वादुकार भुङ्के. (अस्वादो स्वादो कृत्वा भुङ्के इत्यर्थ) so also सपन्नकार भुङ्के, लवणकार भुङ्के.

5 With the words अन्यथा, एवम्, इत्थम्, and कथम्, कृ takes this termination when it does not imply its own sense, as, अन्यथाकार भुङ्के, इत्थकार भुङ्के (इत्थं भुङ्के इत्यर्थ) but शिरोऽन्यथाकृत्वा भुङ्के.

6 With the words यथा and तथा कृ takes this suffix to express an angry reply, using its own sense as before, as, यथाकारमहं भाक्ष्ये तथाकारमहं भाक्ष्ये किं तत्रानेन (I will eat in this manner, what have you to do with it but यथा कृत्वाहं भाक्ष्ये तथा त्वं दक्षयि.

7 धृतिः सृज् च । चिद् when the object are along with then take this termination to express the sense of totality, as कृत्वादर्शं परयति (यत्र कृत्वा पश्यति तासां परयति), ब्राह्मणं भोजयति (यत्र ब्रह्मणं जानति—चमते—त्रिवाग्यति या तन्सर्गान्भोजयतीत्यर्थ) but ब्रह्मणं दृष्ट्वा भोजयति

3 कर्मण्याक्रोशे कृञ् स्वमुञ् ॥ कर्मण्युपपद आक्रोशे गम्ये कृधातोः खष्टन् प्रत्ययो भवति । करोतादिहोच्चारणे ।

4 स्वादुभिः णलुल्—स्वादोऽप्युपपदेषु कृञो णमुल् स्यादेककर्तृकयोः पूर्वकालः । पूर्वपदस्य भान्त्यत्र निपायते । सपन्नलणशब्दो स्वादुपर्यायो । वास-
रूपग कृत्वाऽपि । स्वादु कृत्वा भुङ्के ।

5 अन्यथैवंकथमित्यंस्तुसिद्धाप्रयोगश्चेत् ॥ एषु कृञो णमुल् स्यात् सिद्धाऽप्रयोगोऽप्येवमूतचेत् कृञ् व्यत्यात् प्रयोगानर्ह इत्यर्थः ।

6 यथात्वयोरसुखप्रतिवचने ॥ कृञ् सिद्धाप्रयोग इत्येवाऽसूत्रा प्रतिवचने ।

7 कर्मणि दृशिचिदो साकल्ये ॥ कर्मण्युपपदे साकल्ये गम्ये दृशिचिदोर्णमृत् स्यात् ।

8 With the words यावत् (as long as) the root विद्, 6th conj, and जीन् take this termination, as यावद्वेदं भुङ्क्ते, (यावत्तुल्ये-तावद्भुङ्कत्यर्थ, He eats as much as he earns) यावज्जीवमश्नते, (यावज्जीवति तावदधीत इत्यर्थ, He studies as long as he lives).

9 With चर्म and उदर as objects the root पू 10th Conj takes this termination, as (चर्मपूरं स्तृणोति, (covers the body so as to cover the whole skin,) उदरपूरं भुङ्क्ते (eats till the belly is full)

10 The root पू, 10th conj when used with its object takes this termination to express the amount of rainfall, then the ऊ of पू is optionally dropped, गोष्पदपूरं वृष्टो देव or गोष्पदप्र वृष्टो देव (It rained so much that water was deep enough to wet the hoof of a cow)

11 The causal of वृन्तु along with its object expressive of a garment takes this termination to express the amount of rainfall as चेत्ततोप—उन्मत्तोपम्—वमनतोपम् वृष्टो देव (The rain fell so as to drench the garment)

12 With the words निमूल and समूल as adverbs the root कृ to destroy takes this termination—as निमूलकाय कवनि

8 यावति विन्दजीवो ॥ यावयुपद विन्दजीवोर्णमुल् स्यात् ।

9. चर्मोदरयो पूरे ॥ चमादरयो कर्मणोरुपपदयो पूरे णमुल् । इह पूर्णात् इति न सङ्गच्छते । परणस्यैव स्तरणभोजनोत्तरकाविक्रान्तात् । अतश्चर्म-पूरणादिनिशिष्टा स्तरणभोजनादि त्रियेति बोधः ।

10 वर्षप्रमाण ऊलोपश्चास्यान्यतरस्याम् ॥ कर्मण्युपपदे पूरे णमुल् स्यात्कारलापश्च ना समुदायेन वर्षप्रमाणे गम्ये । अस्यानेकिम् उपपदस्य माम् त । मषिकागिरिप्रम् ।

11 चेले ऋषेः ॥ चेलार्थेषु कर्मस्युपपदेषु ऋषेर्णमुल् स्याद्वर्षप्रमाणे । यावर्षणेन चेलानि ऋष्य ते शब्दाव्ययने तथा वृष्ट इत्यर्थे ।

12 निमूलसमूलयो कवः ॥ निमूलसमूलयो कर्मणोरुपपदयो कवो णमुल् स्यात् । अत्र प्रकरणे पूर्वकल इति न सङ्गच्छते । एकस्यापि धात्वर्थस्य निमूलादि विशेषणमवभादे । तत्र साम यविशेषमयो विशेष्यविशेषणमात्र ।

destroys) up to the root, extirpates.) समूलकायं कपति (समूहं कपतीत्यर्थः)

* *N B From rule 12 to 23 (both inclusive) the form of the same verb must be used after the Gerund in अम्.*

13. With the words शुष्क, चूर्ण, and रूक्ष as objects the root पिप् takes this termination;—as शुष्कपेयं पिनष्टि. (pounds dry things); so also चूर्णपेयं—रूक्षपेयं पिनष्टि (चूर्णं पिनष्टीत्यर्थः)

14. The roots हन्, कृ and ग्रह् having for their objects समूल, अकृत and जीव respectively take this termination—as समूल-घातं हन्ति, (kills entirely) अकृतकारं करोति. (Does what ought not to be done) जीवग्राहं गृह्णाति, (captures alive.)

15. With words expressive of instruments, the root हन् takes this termination.—as पादघातं हन्ति (पादेन हन्तीत्यर्थः, strikes with the foot.

16 With words implying liquids expressive of instruments the root पिप् takes this अम्:—as उदपेयं पिनष्टि (उदकेन पिनष्टीत्यर्थः grinds with water.)

17. With the words हस्ति and its equivalents, the roots ग्रह् and the causal of वृत् take this अम्, as—हस्तवर्तं वर्तयति (हस्तेन वर्तयति । हस्तेन गुलिकां करोतीत्यर्थः He makes pills with his hands) so also हस्तग्राहं गृह्णाति (हस्तेन गृह्णातीत्यर्थः); करवर्तम्; पाणिवर्तम्. &c.

* कषादिषु यथाविध्यनुप्रयोगः ॥ यस्मादनुमुक्तः स एवानुप्रयोक्तव्य इत्यर्थः । तथैवोदाहृतम् ।

13. शुष्कचूर्णरूक्षेषु पिपः ॥ एषु कर्मसूपपदेषु पिपे णमुल् ।

14. समूलाकृतजीवेषु हन्कृज्ग्रहः ॥ यथासंख्यमेपपदेषु हनकृज्ग्रहो णमुल् ।

15. करणे हनः ॥ करण उपपदे हनो णमुल् स्यात् । यथाविध्यनुप्रयोगार्थः सन्नियसमासार्थोऽयं योगः । भिन्नधातुसंबन्धे तु हिंसाधर्माच्चैति दृश्यते ।

16. स्नेहने पिपः ॥ स्निह्यते येन तस्मिन् करण उपपदे पिपे णमुल् ।

17. हस्ते वर्तिग्रहोः ॥ हस्तार्थे करण उपपदे वर्तिग्रहा कर्मम् ।

18 With the word स्व (meaning आनीय. one's own, जनि, kinship, & धन wealth) in its other equivalents and the words expressing its particular species all expressive of instruments the root घृ takes this अम्. As — स्वपोष घृणाति (म्येन पुष्पातीत्यर्थ) so also आमपोष—गेपोष—पितृपोष—मातृपोष—धनपोष—रपोष घृणाति ।

19 With words expressing अभिरुग्ण the root बन्ध् takes this अम्. As — चक्रान्व बन्नाति [चक्रे वज्जार्तायर्थ He ties to the wheel, or composes a verse in चक्रबन्ध, a kind of शब्दालङ्कार.)

20 With words such as कौञ्च, मयूरिका, and अट्टात्रिका the root बन्ध् takes this अम्, to signify a particular arrangement of the same. As — कौञ्चबन्ध बन्नाति, मयूरिकान्वम्, अट्टात्रिकान्वम् &c.

21 With words जैव and पुरः signifying agents the roots नश् and वह् respectively takes this अम्. As — जैवनाश नश्यति (जौरो नश्यतायय Life perishes), पुरःराह वहति (पुन्य प्रेशो भूत्वा वहतीत्यर्थ . A man bears)

22 With the word ऊर्ध्व signifying agent the roots शुष् and पूर् 4th conj take this अम्. As — ऊर्ध्वशोष शुष्यति (वृक्षादिरूर्ध्व एव तिष्ठन्शुष्यतीत्यर्थ It dries in its standing position ऊर्ध्वपूर पूर्यते (ऊर्ध्वमुख एव घटादिर्गोदकगटिना पूर्णो भवतीत्यर्थ).

23 With words meaning standard of comparison expressive of objects or subjects, roots take this अम्. As —

18 स्वे पुष ॥ वरण इत्येव । स्व इयमग्रहणम् । तेन स्वरूपे पर्याये विशेषे च णमुल् ।

19. अधिकरणे बन्धः ॥ अधिकरण उपपदे वज्जार्तेर्णमुल् ।

20 संज्ञायाम् ॥ वज्जार्ते णमुल् सज्ञायाम् ।

21. कर्त्रोर्जीवदुरुद्धयोर्नशिवहो ॥ कर्त्राचक्रयोर्जीवपुरःपरयोर्हप-
दयोर्पर्यायनय नशिवहोर्णमुल् ।

22 ऊर्ध्वे शुषिपूरोः ॥ ऊर्ध्वे वर्तते शुषिपूरोर्णमुल् ।

23. उपमाने कर्मणि च ॥ चा स्तारि । उपमाने कर्मणि स्तारि चो
पपदे धातोर्णमुल् ।

घृतनिवाय निहित जलम् (घृतमित्रमुरक्षित जल निहितमित्यर्थ The water was kept with as much care as ghee) अजकनाश नष्ट (अजक इव नष्ट इत्यर्थ, He died like a goat)

24 With words in the instrumental case, the root दम् with उप takes this अम् and also य As —मुल्केनोपदश भुङ्के, मुल्केनोपदश भुङ्के, मुल्केनोपदश्य d (He dines with a radish).

25 With words in the instrumental case, roots having the sense of killing, take this अम् when the object of the principal verb and of the gerund is the same, as —दण्डोपयात (दण्डेनेपयातम्) or दण्डताट गा कालयति (He collects together cows beating them with sticks), but चोर दण्डेनाहत्य गोपालको गा कालयति ।

26 The roots णङ्, कृष्, and कृष् of the first conjugation, each preceded by उप, with nouns in the locative and instrumental case take the termination अम् as —पार्श्वोपपीड शेते (पार्श्वोरुपपाडम् or पार्श्वोभ्यामुपपाडम्) ब्रजोपरोध गा स्थापयति (ब्रजेन ब्रज उपरोध या), पाण्युस्पर्ष वाना सगृह्णाति (पाणावुपकर्ष पाणिनापकर्ष वा.)

27 Roots with nouns in the instrumental and locative cases take this termination to express nearness, as —केशग्राह युष्यन्ते (केशेषु ग्राहेशेर्गृह्णात्या युष्यन्ते । युद्धसरम्भादत्यन्त सनिकृष्यन्त इत्यर्थ । They fight seizing each others hairs

28 Nouns in the instrumental & locative cases take this termination of less length as —द्व्यङ्गुलेत्कर्ष खण्डिका शिञ्जन्ति (द्व्यङ्गुलन, द्व्यङ्गुल्या । He cuts into pieces of two fingerbreadths each)

24. उपदंशस्तृतीयायाम् ॥ तृतीयान्त उपपद उपोपसृष्टादशतेर्णमुल् ।

25. द्विसार्थानां च समानकर्मकाणाम् ॥ तृतीयान्त उपपदेऽनुप्रयोगधातुना समानकर्मकाद्विसार्थाणामुल् स्यात् ।

26. सप्तम्यां चोपपीडरुधकर्ष ॥ उपपुंभ्य पीडादिभ्य सप्तम्यन्ते तृतीयान्ते चोपपदे णपुल स्यात् ।

27. समासत्तौ ॥ तृतीयासप्तम्योर्धातोर्णमुल् स्यात्सन्निकर्षे गम्यमाने ।

28. प्रमाणे च ॥ तृतीयासप्तम्योर्धातोर्णमुल् स्यात्प्रमाणे गम्यमाने ।

29 Roots with nouns in the ablative and accusative cases take अम् to express haste—as शय्योत्थायं धावति (शय्याया उत्थायेत्यर्थः) यष्टिग्राह युष्यते (एव हि त्वरते यदायुधग्रहणं मपि नाद्रियते, यष्ट्यादिकं यत्किञ्चिदासनं तद्गृह्णातीत्यर्थः) अस्यपगार* or अस्यपगोरं युष्यन्ते. (They fight with uplifted swords).

30. Nouns which express parts of the body which can be removed without the loss of the life take this अम् as—भ्रूविक्षेपं कथयति (भ्रुव विक्षेपम्) but शिर उल्लिख्य कथयति.

31 Roots with nouns in the accusative case expressing the part of the body take this termination when the entire part is afflicted as—उर.प्रतिवेध युष्यन्ते (कृत्स्नमुर पीडयन्त इत्यर्थः Afflicting the whole bosom they fight.) उरोविदार प्रतिचस्करे नखे.

32. The roots विश्, पत्, पद्, and स्कन्द along with their objects in the accusative case take this termination to express complete occupation, pervasion, or repetition;—as गेहानुप्रवेशमास्ते (गेह गेहमनुप्रवेशमास्ते गेहमनुप्रवेशमनुप्रवेशमास्ते) so also गेहानुप्रपातम्; गेहानुप्रपादम्, गेहानुस्कन्दम् &c.

* अपगुरोणमुलि ॥ गुरी उद्यमने इत्यस्यैव आवं वा स्याण्णमुलि । Before this अम् the penultimate ओ of गुर् is optionally changed to आ.

29. अपादाने परीप्सायाम् ॥ द्वितीयायां च ॥ पञ्चम्यन्ते द्वितीयान्ते चोपपदे धातोर्णमुल् स्यात् त्वराया गम्यमानायाम् ।

30 स्वाङ्गेऽध्रुवे ॥ अध्रुवे स्वाङ्गे द्वितीयान्त उपपदे धातोर्णमुल् । येन विना न जीवनं तदध्रुवम् ।

31. परिहृिश्यमाने च ॥ सर्वतो विवाप्यमाने स्वाङ्गे द्वितीयान्त उपपदे धातोर्णमुल् स्यात् । ध्रुयार्थमिदम् ।

32. विशिपतिपदिस्कन्दां व्याप्यमानासेव्यमानयोः ॥ द्वितीयान्त उपपदे त्रिष्टयादिभ्यो णमुल् स्याद्व्याप्यमाने आसेव्यमाने चार्थे गम्ये ।

33 The roots अस् 4th conj and वृप् along with the nouns in the accusative case expressive of time take this अम् 'o express the interval of actions, As — द्यहायास गा पाय-
यनि (द्वाहमन्यासम्, अय पाययित्वा द्यह मतिक्रम्य पुन पाययतीत्यर्थ)
so als, द्यहतपम्—द्यहतर्मम् ।

34. With the word नामन् in the accusative case टिश् with आ and ग्रह take this termination, As — नामादेशमाचष्टे, नामग्राह-
माह्वयति ।

35 The root कृ along with an indeclinable takes अम् and वा to express loudly what is disagreeable, and lowly what is agreeable, As — उच्चै कृत्य, उच्चै कृवा, and उच्चै कारमप्रियमाचष्टे.
(He tells evil news loudly) नीचै कृत्य, नीचै कृवा, नाचै नार प्रिय
ब्रूते (He tells good news in a low voice)

36 The root कृ along with the word तिर्यक् takes अम् and
त्वा to express completion as — तिर्यक्कृत्य कृत्वा कार गत (समाप्य गत-
इत्यर्थ (He completes the work and goes), but तिर्यक् कृत्वा काष्ठ-
गत (He goes placing the piece of wood crosswise)

37 The roots कृ and भू along with words formed by the
suffix तस expressive of the part of the body take अम् and
त्वा as — मुखत कृय—कृत्वा—कार गत, मुखतोभूय,=भूता—भावम् &c.

११. अस्यतिवृषो क्रियान्तरे कालेषु ॥ क्रियामन्तरयति व्ययधत्त
इति क्रियातर । तस्मिन्धात्वर्थे वर्तमानादस्यते स्तृष्यते ध कालराचिषु द्वितीया-
न्तेषूपपदेषु णमुल् स्यात् ।

34 नाम्न्यादिशिग्रहोः ॥ द्वितीयान्तनामशब्द उपपद आदिशि-
ग्रहोर्णमुल् ।

35 अव्ययेऽव्यथाभिप्रेताख्याने कृञः क्त्वाणमुलौ ॥ अव्यथा-
भिप्रेताख्यान नामप्रियस्योच्चै प्रियस्य च नाचै कथन तस्मिन्गम्यमानेऽव्यय
उपपदे कृञ क्त्वाणमुलौ स्त ।

36 तिर्यच्यपवर्गे ॥ तिर्यक्शब्द उपपदे कृञ क्त्वाणमुलौ स्त
समाप्तो गम्यायाम् ॥

37 स्वाङ्गे नन्प्रत्यये कृभ्वोः ॥ नन्प्रत्यया ते स्वाङ्ग उपपदे कृभ्वोर्णमुल् ।

38. The roots कृ and भू along with words विना, नाना, and the words formed by the suffix वा and other terminations of the same sense take लृ and अम् to express the being or doing like, as,— नानाकृत्या कृ य-सारगतः (अनाना नाना कृत्या गत इत्यर्थे Creating many where there were few, he went) विनाकृत्या-कृत्य-सारगत एकवाभ्या-भूय=भावम् (अनेक द्रव्यमेकधाभूय-एक भूया Having combined several things into one) द्वैक कृत्या कृत्य-सारगत (Having separated a single thing into two)

39. The root भू along with the word तूष्णीम् takes लृ and अम्. as—तूष्णाभ्या-भूय-भावम्.

40. The root भू along with the word अन्वसृ takes अम् and लृ to express unanimity as—अन्वभूया-भूय-भावमारी (He lives in good society) But अन्वभूया णिष्ठति (पृष्टता-भूयत्वर्थः. He stands at the back)

38. नाधार्थप्रत्यये च्यर्थे ॥ नाधार्थप्रययान्ते च्यर्थविषय उपपदे कृम्यो क्त्वाणमुलौ स्त ।

39. तूष्णीमि भूय ॥ तूष्णीमि उपपदे भूय क्त्वाणमुलौ स्त ।

40. अन्वचयानुलोम्य ॥ अन्वचयानु उपपदे भूय क्त्वाणमुलौ स्त आनकृम्ये गम्यमाने ।

SECTION III.

* The infinitive

1. दा दातुम्	5. सृ भ्रूतुम्	8 धृ 19. धीतुम्
2. नी नेतुम्	स्त्रीतुम्	धातुम्
3. भू भूतुम्	6 हृ हृतुम्	9 कृ कृतुम्
4. हृ हृतुम्	7 गृ गृतुम्	10 कृ कृतुम्

The infinitive is formed by adding इप् to the root which undergoes the same change as before the affix of the infinitive.

CHAPTER XVI.

Potential participles (कृत्यप्रक्रिया).

1 The following terminations express the object and the abstract notions *Sometimes they are used to express the different *Karalas* as -कणीयम्, what is to be done, भवनीयम्, what must or ought to be स्नानीयम्, (स्नायनेनेति स्नानीय चूर्णम्) (the powder) used in bathing. दानीयो विप्रः (दायतेऽयम् दानीयो विप्रः) † They also express (1) command, (2) giving permission (3) proper time (4) capability. (5) necessity (6) discharging of debt by the debtor, and (7) fitness. As —

(1) भवता कट करणीय you should make a mat, (2) you may make the mat (3) it is time for you to make the mat

(4) भवता भारो रोढव्य you are able to bear the load

(5) भवता कटोऽवश्य कर्तव्य ।

(6) भवता शत दातव्यम् ।

(7) भवता खलु भारो रोढव्य ।

POTENTIAL PARTICIPLES IN तव्य अनीय, and एलिम.

2 The terminations तव्य अनीय and sometimes एलिम are

1. तयोरेव कृत्यक्तस्त्वर्थः ॥ एते कृत्यक्तस्त्वर्थः भावक्रमणोरेव स्युः ।*

* कृत्यत्पुटो बहुलम् ॥ कृत्यसङ्का प्रत्यया ह्युच्च यत्रार्थे विहिता-
ततोऽप्यत्रापि स्युः ।

+ (1 to 3) प्रैयातिसर्गप्रसङ्गकालेषु कृत्याश्च ॥ प्रेषा विधि । अति-
सर्ग कामचारानुज्ञा ।

(4) अर्हे कृत्यतृचश्च ॥ अर्हे योग्ये कर्तारि गम्यमाने कृत्यतृचो लिङ्-
श्च भवन्ति ।

(5-6) कृत्याश्च ॥ आपस्वनाधमर्णयो कृत्यप्रत्यया भवन्ति ।

(7) शक्ति लिङ्च ॥ शक्तो गम्यमानाया लिङ् कृत्याश्च भवन्ति ।

2. तव्यत्तव्यानीयरः ॥ केलिमर उपसंख्यानम् ॥ धातारंते
प्रत्यया स्युः ।

applied to roots to form potential participles. तव्य and अनीय are strong terminations and एलिम् is weak. As:—

चि-चेत्तव्यम्, चयनीयम् ।

भिद्-भेत्तव्यम्, भेदनीयम् & भिदेलिमाः (सरलाः)

यच्-यत्तव्यम्, यचनीयम्, यचेलिमाः (मायाः)

Before तव्य, the *set* roots take ई. the *Anit* ones do not take it; while the *net* ones take it optionally.

set निग्द्-निन्दितव्य, निन्दनीय.

Anit कृ-कर्तव्य, करणीय.

net मृज्-मार्ष्टव्य, मार्जनीय.

कथ्-कथयितव्य, कथनीय.

बुध्-(Causal)-बोधयितव्य, बोधनीय.

” (Desiderative)-बुबोधयितव्य, बुबोधयणीय.

” (Frequentative)-बोबुधितव्य, बोबुधनीय.

* तव्य added to the root वस् 1st conj expresses the sense of an agent, and its penultimate अ takes its वृद्धि substitute. As:—वास्तव्य.-(वसतीति वास्तव्यः) one who dwells.

Potential Participles in य (यत्, ण्यत् and क्यप्)

3 The termination य (यत्) is added on to the roots ending in vowels to form the potential participle. This termination is strong. As:—नि-जैयम्, चि-चेयम्.

4. The ending आ of a root is changed to ई (changeable by गुण to ए) before this य. As:—दा-देयम्; धे-धेयम्; गै-गैयम्; सो-सेयम्.

5. The roots तक्, शस्, चत्, यत् and जन्, also शक् and सह्

* यस्सेस्तव्यत् कर्तरि णिच् ॥ वस्वातोस्तव्यन् प्रत्ययः कर्तरि भवति । स च णित् ।

३. अचो यत् ॥ अजन्ताद्वातोऽप्ययः स्यात् ।

4. ईयति ॥ यति परे आत् ईत्स्यात् । गुणः ।

5. तकिशसिचतियतिजनिभ्यो यद्वाच्यः ॥ शकिसहोश्च ॥

take this य (यत्). As:—तस्यम्, शस्यम्, चत्यम्, ययम्, जन्यम्, शक्यम् & सह्यम्.

6. The root हन् takes this य optionally before which वध् is substituted for हन् As:—वध्य. (by यत्); घात्य: (by प्यत्).

7. Roots ending in a consonant of the labial class having अ for their penultimate take य As.—शप्-शप्यम्, लभ्-लभ्यम्. But *लभ् with आ आलभ्य: (गौ.) while लभ् with उप*उपलभ्य:- (साधु: a saint प्रशस्य इत्यर्थः) but उपलभ्य: (उपलब्धुं शक्यः obtainable).

8. The roots गद्, मद्, चर् and यम् (all without a preposition) take य. As —गयम्, मयम्, चयम् and यम्यम्.

† चर् with आ also takes य when the participle thus formed does not mean a preceptor.

As.—आचर्य means गन्तव्यः but

आचार्यः means गुरुः

† यम् with नि takes this य. As.—नियम्यम् but

‡ प्रयाम्यम्.

6. हनो वा यद्धश्च चक्तव्यः ॥ हन्ते वा यत्प्रत्ययः स्यात् । यति परे हन्ते नित्यं यथादेशः स्यात् । पक्षे घात्यः ।

7. पोरदुपधात् ॥ पवर्गान्तादुपधाद्यत् स्यात् । प्यतोऽपवादः ।

* आछो यि ॥ आरुः परस्य लभेर्नुम् स्याद्यादौ प्रत्यये निवक्षिते । नुमि कृतेऽनुपधत्वाभावाज्ज्यपदेन । Before the termination beginning with य, लभ् with आ becomes आलभ्यम्.

* उपात्प्रशंसायाम् ॥ उपः परस्य लभेर्नुम् स्याद्यादौ प्रत्यये निवक्षिते प्रशंसाया गम्यमानायाम् । Before the terminations beginning with य, लभ् with उप becomes उपलभ्यम् to express praise.

8. गदमदचरयमश्चानुपसर्गे ॥ अनुपसृष्टाद्गदमदचरयमो यत्स्यात् ।

† चरे राडिचागुरौ ॥ † निपूर्वात्स्यादेव. “तेन तत्र भवेद्विनियम्यमिति” वार्तिकप्रयोगात् । ‡ पोदुपधादित्यनेनैव सिद्धे नियमार्थं यमो ग्रहणम् । सोऽप-सर्गान्माभूदिति ।

9. The following roots take this य in particular senses -
- (1) ऋ-अये, a lord and a man of the वैश्य caste) but आये (प्राप्तव्य. to be sought, a Brahmin).
- (2) क्री-क्रयम् (exposed for sale) but केयम् (fit to be sold)
- (3) क्षि-क्षयम् (what can be reduced)-क्षेयम् (fit to be reduced as क्षेय पापम्).
- (4) वि-व्यम् (what can be conquered)-जेयम् (what is fit to be conquered, as जेय मन)
- (5) जृ-with अ (नञ्)-अजर्यम् (what does not decay or grow old) This word must qualify सगत. but if it does not qualify सगत it would take the termination तृ, as अजरिता कम्बल (a blanket which never wears out)
- (6) पण्-पण्यम् (a marketable article).
पाण्य (स्तुय, deserving praise)
- (7) वद्-with अ (नञ्)-अवद्यम् (censurable).
अनुद्यम् (not to be spoken out of respect as अनुद्य गुरनाम).

10. (1) अर्थ स्वामिवैश्ययोः ॥ ऋगतावस्माद्यन् स्वामिवैश्ययोरभि-
धेययो । (2) क्रय्यस्तदर्थे ॥ तस्मै प्रकृत्यथायेद तदर्थम् । क्रयार्थे वस्तुनि
क्रय्य इति निपात्यते । (3, 4) क्षय्यजय्यौ शक्यार्थे ॥ यान्तादेशनिपा-
तनार्थमिदम् । यादो प्रत्यये परे क्षि क्षये जिजय इत्यनयोरेकारस्यायादेशे स्वाच्छ-
क्यार्थे गम्यमाने । (5) अजर्य संगतम् ॥ नञ्पूर्वाजीर्यते कर्तरि यत्स-
गत चेद्विज्ञेयम् । न जीर्यतात्यजर्यम् । भावे तु सगतकर्तृकेऽपि ण्यदेव । अजार्थ-
सगतेन । (6, 7, 9) अवद्यपण्यवर्या गर्ह्यपणितन्यानिरोधेषु ॥
वद नञ्पुण्ड्रे “ वद सुपीति ” यत्पणो प्राप्तयोर्यदेव । सोऽपिगर्हायामेवेत्यु-
भयार्थ निपातनम् । व्यवहारार्थकात्पणघातोऽर्थत्वात् । अनिरोधोऽप्रतिबन्धस्तस्मि-
न्विषये वृद्धो यत् । कन्याया वरणे वरयितृणा नियमो नाम्नीत्यप्रतिबन्ध इत्यर्थः ।

5856

(8) वह्-वह्यम् (वहत्यनेनेति—a waggon),
वाह्यम्—(what can be borne).

(9) वृ-वर्गो (a girl that can be sought after for marriage by many men)
वृया (a girl that can be sought after only by a particular man)

(10) सू with उप—उपमयो (a cow fit to be covered by a bull,) but उपसर्ग्य कारशो (प्राप्तव्येचर्यः, Kashi should be resorted to)

10 Roots ending in क् and those ending in a consonant take the termination य् (प्यत्) Before this य् (प्यत्), the final vowel and the penultimate अ take their वृद्धि substitute; As—कार्यम्, वर्ज्यम्.

11. (a) The च् or ज् of a root which is anit in निष्ठा (i. e. before the termination ते and तवत् are changed to क् and ग् respectively before the termination having a mute च्, and the termination प्यत् when it does not express necessity. As—मृज्-मार्ज्यम्, पच्-पाक्यम्; but अयस्य पाच्यम्.

(b) The च् of वञ्च् when it means ' to go ' is not changed to क् under the above mentioned circumstances As—वञ्च्यम् (that can be approached), but वद्व्यम् (that can be bent).

(c) The roots यञ्, याच्, रुच्, प्रवच्, ऋच्, त्यज्, and पूज् do not change their final to क् or ग् before प्यत् As—याज्यम्, या-

9. (8) बह्यं करणम् ॥ बहुधातोः वरणे यत् । (10) उपसर्ग्य काल्या प्रजने ॥ उपोपसृष्टात्सरेत्यर्धप्रहणे प्राप्तकालाया गम्यमानायाम् ।

10. ऋहलोर्ण्यत् ॥ ऋवर्णान्तादलन्ताच्च धातोर्ण्यत्स्यात् ।

11. (a) चजोः कुविण्यतो. ॥ चस्य जस्य च कुत्वं स्यादिति प्यति च परे । निष्ठाया मनिट इति वक्तव्यम् ॥ तेनेह न । गर्ज्-गर्ज्यम् । प्यआचक्ष्यके ॥ चस्य जस्य च कुत्वं न स्यादावक्ष्यके प्यति परे ।

11 (b) वञ्चेर्गतौ ॥ गत्यर्थकस्य वञ्चतेत्यस्य कुत्वं न ।

11. (c) यजयाचरुचप्रवचर्चश्च ॥ त्यजिपूज्योश्च ॥ इति का-
शिका । एषा चम्य जस्य च कुत्वं न ।

5856

च्यम्, रोच्यम्, प्रवाच्यम्, (a particular kind of literary work)

* अच्यम्, त्याज्यम्, पूज्यम्.

(d) The root वच् does not change its final to क् before ण्यत् unless when it means a sentence. As:-वाच्यम् what is to be said); but वाक्यम् a sentence.

(e) The root युज् with प्र or नि does not change its final to ग् before ण्यत् when the words denote capability. As:-प्रयोज्यः=प्रयोक्तुं शक्यः to be used. नियोज्यः=नियोक्तुं शक्यः; one charged with any duty, but प्रयोज्यः— a horse; नियोज्यः—a lord.

(f) The root भुज् does not change its ज् to ग् when it means ' food ' As:-भोज्यम्. But भोग्यम् (what is fit to be enjoyed)

12. Roots ending in उ short or long take this य (ण्यत्) in the sense of what ought necessarily to be done. As:-लु-
लाभ्यम्, पू पाब्यम्.

13 The roots सु with आ, यु, वप्, रप्, लप्, शप्, चम्, and दम् take this termination. As:-आसाब्यम्, याब्यम्, बाब्यम्, राब्यम्, ला-
प्यम्, त्राब्यम्, चाब्यम् and दाम्यम्.

14. The root सृज् along with पाणि or preposition समव takes ' this termination. As:- पाणिसर्ग्या (पाणिभ्यां सृज्यते, रज्जुः a rope);
' समवसर्ग्या.

15. The following words are derived irregularly by means of ण्यत् in particular senses.

(1) वस् with अमा—अमावास्या or अमावस्या (अमा सह वसतोऽ

* ऋदुपधत्वेऽप्यत एव ज्ञापकाण्यत् ।

11. (d) वचोऽशब्दसंज्ञायाम् ॥ वचः कृत्वं न स्यादशब्दसंज्ञायाम् ।

11. (e) प्रयोज्यनियोज्यौ शक्यार्थे ॥

11 (f) भोज्यं भक्ष्ये ॥

12. ओरावश्यके ॥ उवर्णान्ताद्वातोर्ण्यत्स्यादवश्यमावे द्योत्ये ।

13. आसुपुवपिरपिलपित्रपिचमश्च ॥ दध्नेश्चेति वक्तव्यम् ॥

14. पाणौ मृजेर्ण्यद्वाच्यः ॥ समवपूर्वाच्च ॥ ऋदुपधलक्षणस्य
, क्यपोऽपवादः ।

15. (1) अमावस्यदन्यतरस्याम् ॥ अमोपपदाद्देशेऽधिकरणे ण्यत् ।
बृहो सत्यां पाक्षिको ह्यस्य निपाणने ।

स्या चन्द्रावौ The day when the sun
and the moon come together)

(2) नी with आ-आनाय्य (दक्षिणशिविशेष सोऽनित्य सततम-
प्रज्वलनात्. what ought to be brought
from गार्हपत्य) but आनेय (घटादि or वै-
श्यकुलोदेरानतो दक्षिणाग्निश्च).

(3) नी with प्र-प्रणाय्य (चोर , प्रीत्यनर्ह).
प्रणाय्य (अन्तेवासी, विरक्त one disgusted
with worldly pleasures)
but प्रणेय) प्रणेतु योग्य - fit to be carried.

(4) मा-माय्यम् (मायतेऽनेन a measure),
but मेयम् मातु योग्यम्-capable of being estimated).

(5) नी with सम्-सानाय्यम् (हविर्विशेष , सम्यङ्नायते होमार्थ-
मग्निं प्रतीति Any substance mixed with clarified
butter and offered as an oblation to the
sacrificial fire), but सनेय - (सनेतु योग्य - to
be brought together)

(6) चि with नि-निनाय्यम् (निचीयतेऽस्मिन्धान्यादिकम्. a house.
but निचैयम् (fit to be stored).

(7) धा-धाय्या (सामिधेनी. धीयतेऽनया समिदिति.) a particu-
lar kind of ऋक् after reciting which the
stick समित is thrown into the sacrificial
fire) but, धेयम् धातु योग्यम्-fit to be pleased).

15. (2). आनाय्योऽनित्ये ॥ आहपूर्वान्नयतेर्ष्यदायादशब्ध निपात्यते ।

15 (3). प्रणाय्योऽसंमनौ ॥ समनि प्रीतिमिषयोमयन कर्म व्यञ्ज. ।

तथा भोगेष्वदरोऽपि समति । प्रपूर्वान्नयतेर्ष्यदायादशब्ध निपात्यतेऽसंमनौ न्य-
मानायाम् ।

15. (4 to 7) पाय्य सान्नाय्य निकाय धाय्या मानहविर्नि-
वास सामिधेनीषु ॥ माघातोर्ष्यत । घावादे पल च । अनेन च ।
सपूर्वान्नयतेर्ष्यदायादशब्ध समो दीर्घश्च निपात्यते । निपूर्वान्नयतेर्ष्यदायादशब्ध
आय् घावाद कुच च निपात्यते । घावानो कण्ठे ण्यत् ।

- (8) कुण्ड+पा-कुण्डपाय्य (ननु, कुण्डेन पीयतेऽस्मिन्मोमे इति. a particular sacrifice) but कुण्डपानम् (अधि-करणे ल्युट्)
- (9) चि with मम्-सचाय्य (सर्चायतेऽस्मिन्मोमे इति a particular sacrifice) but सचेय (सचेतु योग्य - what is fit to be stored)
- (10) चि with परि-परिचाय्य
- (11) ,, ,, उप-उपचाय्य
- (12) रह् ,, सम्-समूह्य
- { These three denote particular places for sacrificial fire.
- but परिचेय, उपचेय, सषह्य .
- (13) चि-चित्य (चीयतेऽग्नौ sacrificial fire) but चेय..
- (14) चि with अग्नि-अग्निचित्या ।

THE TERMINATION य (क्यप्)

16 Before the (वृत्) termination with a mute & the short vowel of a root takes त् after it. This termination is weak.

17 The root वद् along with a noun without a preposition takes य (क्यप् or यत्) to express abstract notion. As — ब्रह्मोद्यम् or ब्रह्मवद्यम् (ब्रह्म वेदस्य वदन विवरणम्, the exposition of the vedas) सत्योद्यम् or सत्यवद्यम्. But वाद्यम्, प्रवाद्यम्. वद् takes सम्प्रसारण before this weak termination.

18 The root भू under the same circumstances as वद्

15. (89) ऋतौ कुण्डपाय्यसंचाय्यौ ॥ कुण्डपाय्य सचाय्य इत्ये-
तौ शब्दौ निरस्येते क्तावभिधायं ।

(10 to 12) अग्नौ परिचाय्योपचाय्यसमूह्या ॥ अग्निधारणार्थं
स्थलविशेष एतं माधत्त ।

(13, 14) चित्याग्निचित्ये च ॥ अग्निचयनमेवाग्निचित्या ।

16 ऋस्वस्य पिनि कृनि तुक् ॥ ऋम्यस्य तुनागम स्यापिति इति परे ।

17. वदः सुवि न्यप्च ॥ उत्तरसुग्रादेह भाव इत्याहुर्व्यो । वदभावे
क्यप्स्याच्चाद्यनुपसर्गे सुप्युपपद ।

18. भुनो भावे ॥ भुना भावे क्यप् स्यादनुपसर्गे सुप्युपपदे ।

above takes क्यप् As—ब्रह्मभूयम् (ब्रह्मणो भवनम् , becoming ब्रह्म) but भव्यम्, प्रभव्यम् , देवभूयम् .

19 The root हन् under the same circumstances takes क्यप् and its न् is changed to त्. As.—ब्रह्महत्या (ब्रह्मणो हननम्), अश्वहत्या.

20 The roots इ, स्तु, शास्, वृ 5th conj. ण् and जुप् take क्यप्. As.—इत्य्, स्तु यः, * अवस्यस्तुत्यः, शिष्यः, वृत्त्यः, आरत्यः, जुष्यः, According to काशिका, शस्, दुह् and गुह् take क्यप् optionally. As.—शस्—शस्य (by क्यप्) but शस्यः by ण्यत्.

दुह्—दुह्यः (by क्यप्) but दोह्यः (by ण्यत्)

गुह्—गुह्यः. " गाह्यः "

21. अञ् with आ takes this क्यप् to signify ghee. आज्यम् (अज्यतेऽनेन, ghee).

22. Roots with penultimate ऋ short except कृप् and चृत् take क्यप्. As —वृष्यम् But कल्प्यम्, चर्त्यम्.

23. The root खन् takes this termination before which the final न् is changed to ई. As —खेयम्.

24. The root मृ 1st conj takes this termination when it

19. हनस्त च ॥ अनुपसर्गे सुप्पुपपदे हन्तेर्भावे क्यप्स्यात्कारधान्तादेशः । ब्रह्महत्या । स्त्रीत्य लोकात् ।

20. एतिस्तुशास्वृदृजुषः क्यप् ॥ एभ्यः क्यप्स्यात् । वृ इति वृजो ग्रहणम् । न वृड् । मृत्त्य । वृड्स्तु वार्या ऋत्विज । * पुन. क्यनुक्ति परस्यापि ण्यते बाधनार्था । शंसिदुह्निगुहिभ्यो वा । इति काशिका ।

21. आहूपूर्वादञ्जेः संज्ञायामुपसंख्यानम् ॥ अञ् नृ व्यक्तिप्रक्षणादिषु । बाहुलकाकरणे क्यप् । अनिदितामिनि नलोप ।

22. ऋदुपधाश्चाकृपिचृतेः ॥ ऋरुपधाच्च घानोः क्यप्प्रययो भवति कृपिचृती वर्जयित्वा ।

23. ईच खनः ॥ खन्धातो. क्यप् । अन्यस्येनागदेशश्च । आहुणः ।

24. मृजोऽसंज्ञायाम् ॥ मृजातो. क्यप् स्यादम्हत्या गन्धमानायाम् । समध्वबहुलम् ॥ अमज्ञायामेव विकृतार्थं सिद्धे नार्थिकम् ।

does not express a name As.—भृत्या (भर्तव्या इत्यर्थ) but भार्या
नाम क्षत्रिया . The word भार्या meaning a wife is derived from
भृ 3rd conj or भृ 9th conj by termination ण्यत्

भृ with a preposition takes क्यप् optionally. As —सभृत्या ,
सभार्या .

25 The roots मृञ्, कृ & दृष् take this termination
optionally As मृच्य or मार्ग्य , कृत्यम् or कार्यन् , दृष्यम् or वर्ण्यम् .

26 Some of the following words are formed by क्यप्
irregularly and are used in particular senses

(1) राजसूय or राजसूयम् a kind of sacrifice (राजा सोतव्योऽ
भिपयद्वाग निष्ठादयितव्य , यद्वा एनामरु सोमो राजा
स भूयते कङ्कडतेऽज्रेत्यधिकरणे क्यप् । निपातनाद्दार्ढ्य)
राजन्+मु+क्यप् .

(2) सूर्य —सृ or सू 6th conj +क्यप्

(a) सत्प्राकाशे सूर्य . The क्यप् here denotes the
agent and the क of सृ is changed to डर्
and we get सूर्य .

(b) सुरति कर्मणि लोक प्रेरयति सू+क्यप् In this case
र is added to the root.

(3) मृगो दम् or दाम् —रु ह्रि

(4) रुच्य —Tashtv . रोचतऽमौ रुच्य । कर्तरि क्यप्

(5) कुप्यम्—सुर्णरजतमित्थं धनं कुप्यम्=wealth which does

25 मृजेर्विभाषा ॥ मृजे क्यन्वा म्यान् । ऋदुपध वान्निये प्राप्ते विभा-
षेयम् । पक्षे ण्यन् । मृज्य ।

26 राजसूय सूर्य मृपोद्य रुच्य कुप्य कृष्टपच्यान्यन्या ॥
एन सप्त क्यन्वा निपात्यन्ते ।

(2) (a) कर्तरि क्यप् । निपातनादुत्तम् । (b) पू प्रेरणे तुरादि । क्यपो
रुत् ।

(3) मृगोपदाददे कर्मणि नित्य क्यप् । विशेष्यनिर्गोऽयम् ।

(4) उपरादेः कृत्वं च सदायान् ॥

not include gold or silver. But गोप्यम्—what is to be concealed.

(6) कृष्टपच्यम्—कृष्टे स्वयमेव पच्यन्ते कृष्टपच्यः. That which grows spontaneously in a field. But,

कृष्टपाक्या—Produced by labour in a field

(7) अव्यय्य —न व्यथते (कर्तरि क्यप्) one senseless to pain.

(8) भिय —भिनत्ति कूल भियः—a river.

(9) उच्च्यः—उज्जत्पुदकमुच्च्यः—a river. उज्जेर्धत्वं निपात्यते but भेत्ता, उज्जिता In both the cases भिय and उच्च्य, the termination क्यप् denotes the agent which must necessarily be a river

(10) पुष्य. & (11) सिध्य — The roots पुश् and सिश् take क्यप् in the sense of अधिस्तरण, when the whole word expresses a constellation.

पुष्यन्त्यस्मिन्नर्था इति पुष्यः ।

सिध्यन्त्यस्मिन्निति सिध्य. but पोषणम्, सेधनम्, (अधि-करणे ल्युट्).

(12) विपूय — (नि+पू+क्यप्) मुञ्जः (रज्यादिकरणाय शोधयितव्यो दर्भविशेषः । A kind of grass (मुञ्ज) to be prepared for a rope. क्यप् here denotes the object of an action; otherwise निपूय (by यत्).

(13) विनीय —नि+नी+यः (कृक्, sin or a kind of medical preparation made by grinding drugs between the slabs of stone). Otherwise विनेय ।

(14) जियः—जि+य (क्यप्); (a kind of wooden apparatus to level a ploughed field.) कृष्टसमीकरणार्थे र्यूड-काष्टम्) otherwise जेयम् ।

(8—9) भियोद्धयौ नदे ॥ भिदेरुज्जेश्च क्यप् । उज्जेर्धत्वं च ।

(10—11) . पुष्यसिध्यौ नक्षत्रे ॥ अधिस्तरणे क्यप् निपात्यते ।

(12) विपूय विनीयजित्या मुञ्जकल्कहलिषु ॥ विपूय विनीय जि-यइयेते शब्दा निपात्यन्ते यथासरस्य मुख कल्क हलि इत्यर्थेषु बोध्येषु ।

27 The root ग्रह takes य (क्यप् to express the senses of पद, अस्वैरी, बाह्या, and पक्ष्य As - अग्रगृह्यम्, प्रगृह्यम्. (पदम्), (These signify two technical terms for words in grammar)

(अस्वैरी) गृह्यका (शुका . पञ्जरादिवन्धनेन परतन्त्रोरुना, parrots confined in a cage)

(बाह्या) ग्रामगृह्या- (मेना ग्रामाद्वहिर्भूता an army stationed outside a village)

स्त्रीलिङ्गनिर्देशात्पुनपुसकयोर्न भवति.

(पक्ष्य) आर्यगृह्य - (आर्यैर्गृह्यत इति तत्पञ्चाश्रिन , one on the side of the noble)

28 The roots कृ and वृप् take य (क्यप्) optionally कृत्यम्, वृत्त्यम् (by क्यप्), कार्यम्, वर्त्यम् by (ण्यत्)

(a) The root युञ् takes य (क्यप्) and its ज् is changed to ग् when the word thus formed expresses a conveyance

29 भव्य, जन्य, आह्वान्य, आपात्य express active and impersonal senses, and गेय, प्रवचनीय, उपस्थानीय, express active and passive sense

भव्य = भवतीति or भव्यमनेनेति

जन्य = जायतेऽसौ or जन्यमनेनेति

आह्वान्य = आह्वयतेऽसौ or आह्वयमनेनेति.

आपात्य = आपतयसौ or आपतत्यनेनेति.

गेय = गायतीति (साम्नामयम्)

= गेयम् (समानेन).

प्रवचनीय = प्रवचतीति (गुरु स्वाध्यायस्य), प्रोच्यते (गुरुणा स्वाध्याय)

उपस्थानीय = उपतिष्ठतीति (अन्तेगासी गुरो) or उपस्थायते (गुरु शिष्येण).

27. पदास्वैरिवाह्यापक्ष्येषु च ॥ एवर्धेषु ग्रहे क्यप् स्यात् ॥

28. विभाषा कृवृपो ॥ क्यप् स्यात्पक्षे ण्यत् । कृत्यम् । कार्यम् वृत्त्यम् । वर्त्यम् । (a) युग्यं च पत्रे ॥ युञ्जातो. क्यप् कुत्व च निपात्यते पत्रे (बाहने) गम्यमाने । योग्यमन्यत् ।

29. भव्य गेयप्रवचनीयोपस्थानीय जन्याह्वान्यापात्या वा । एते कृत्यप्रत्ययान्ता कर्तारि वा निपात्यन्ते । पक्षे तयोरेवेति सकर्मकावर्मणि भवर्मराचु भावे ज्ञेया ।

CHAPTER XVII.

UPA-PADA-PRAKRIYĀ (उपपदप्रक्रिया.)

(a) TERMINATIONS DEVOTING AGENT IN GENERAL.

1. Roots take the termination अ (अण्) when the objects are with them

Before this अ (अण्) the final vowel and the penultimate अ of roots take their वृद्धि substitute and the penultimate short vowel takes its guna substitute, and य is added on to the roots ending in आ. As.—कुम्भकारः (कुम्भ करोतीति, a potter), गोसन्दायः. The words गङ्गाधर and मूधर are genitive तत्पुरुष compounds. As- गङ्गाया धरः and मूधो धरः The word धर is formed by the root धृ taking the termination अ (अच्). As.—धरतीति धरः.

2. The roots शिल्, काम्, मश्, चर् with आ, ईक्ष् and क्षम् take अ (ण and not अण्) As—मांसशिल्, मांसकाम्, मांसमश्, कल्याणाचारः, सुखप्रतीक्षः, बहुक्षमः.

The difference between अण् and ण is that the feminine forms of the former are made up by adding ई while those of the latter are made up by adding आ. As.—कुम्भकारी, मांसशिला.

3 The roots ह्वे, वे and मा take अण् when the object is prefixed to them As.—स्वर्गह्वायः, तन्तुवायः, धान्यमायः.

(a) कर्तरिकृत् ॥ कृतप्रत्ययः कर्तारं स्यात् ।

1. कर्मण्यण् ॥ कर्मण्युपपदे धातोरणप्रत्ययः स्यात् । उपपदसमासः । आदित्यं पश्यतीत्यादावनभिधानात् । कयं तर्हि गङ्गाधरमूधरादयः । कर्मणः तेष्वन्विभक्त्यायां भविष्यन्ति ।

2. शीलिकामिभिक्षाचरिभ्यो णः ॥ ईक्षिक्षमिभ्यां च ॥ अगो पवादार्थं धातिरुदयन् ।

3. ह्वावामश्च ॥ कर्मण्युपपदे ह्वावामोऽण् स्यात् । आतोऽनुपसर्गेकं ति निहितस्य कस्यापवादः ।

4 Roots ending in आ not preceded by a preposition take अ (क) when the object is prefixed to them. Before this अ (क) the ending आ of a root is dropped. As — गोद, पार्थिवम्. But गतिन्दाय (by अण्)

5 Roots capable of taking सप्रसारण take अ (ड) instead of अ (क) under the same circumstances as above. Before अ (ड) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped. As — ब्रह्मज्य (ब्रह्म जिनातीति).

6 Roots ending in आ take अ (क) when a सुबन्त (word with a case termination) is prefixed to it. As — द्विपः (elephant, द्विम्या पिपतीति), समस्य, विमस्य, प्रष्ट .*

7 The root स्या takes अ (क) when it is preceded by a सुबन्त and expresses an abstract notion. As — आखूय (आखूनामुत्थानम्)

† N B In the following rules, the transitive verbs are preceded by an object while the intransitive ones are preceded by a सुबन्त

8 The roots मृज् with परि and नुद् with अप take अ (क) when they are preceded by तुन्द and शोक respectively, to express idleness and giver of comfort.

4. आतोऽनुपसर्गे कः ॥ आदन्ताद्वातोऽनुपसर्गात्कर्मण्युपपदे क स्यात् । माण् ।

5. कविधौ सर्वत्र प्रसारिणिभ्यो डः ॥

6. सुपि स्थः ॥ सुपीति योगो विभज्यते । सुयुपपद आदन्तात्क स्यात् ।

7 स्थ ॥ सुपि तिष्ठते क स्यादात्मसामर्थ्याद्वारे ।

* प्रष्टोऽग्रगामिनि ॥ The स् of स्या is changed into प् in the word प्रष्ट when it expresses a leader, otherwise प्रष्ट

† इत ऊर्ध्वं कर्मणि सुपीति द्वयमण्यनुवर्तते । तत्र सकर्मकेषु कर्मणोऽत्यस्य सवन्ध । अकर्मकेषु सुपीत्यस्य सवन्ध ।

8. तुन्दशोकयोः परिमृजापनुदोः ॥ आलस्यसुखाहरणयोरिति वक्तव्यम् ॥ तुन्दशोकयोः कर्मणोरुपपदयोः परिमृजापनुदो क स्यात् । यथामलस्यसुखाहरणयोग्यमानयो ।

As—तुन्दपरिमृज (an idle man) but

तुन्दपरिमाज (तुन्द परिमार्ष्टीति) one who rubs his belly.

शोकापनुद (शोकमपनुदतीति, सुखम्याहर्ता, one that brings happiness) but

शोकापनोद (ससारासारत्वोपदेशेन शोकमपनुदतीति, one that removes grief by advising that there is nothing substantial in this world)

9 The following words are derived by adding अ (क) to the roots मूलविभुज (रय), नवमुच्चानि (धनूषि), वाकगुहा (तिला) कुमुदम् (कौ मोदत), महोद्व, कुध्र, गिल, and others of the same sort, प्रलम्ब, शत्रुघ्न, कृतघ्न &c

10. The roots द and झ both with प्र take अ (क) when preceded by an object As—सर्पप्रद, पथिप्रद but गोसंप्रदाय (by अण्).

11 The root ह्या preceded by सम् takes अ (क) when the object is prefixed to it As—गोमह्य (गा. सचष्टे, one who counts cows)

12 The roots गै and पा not preceded by a preposition take अ (ट्) when an object is prefixed to गै, and सुरा and शीतु to पा.

A—सामग (fem. सामगी), मुराप (fem. मुरापी), and शीधुष (fem शीधुषी), but क्षीरपा (by क, ब्राह्मणी).

13. The root ह takes अ (अच्) when an object is prefixed to

9. मूलविभुजादिभ्यः कस्योपसंख्यानम् ॥ मूलविभुजादिराष्टात्रिणम् ।

10. प्रे दाज्ञः ॥ दारुपाञ्जानातेष्व प्रोपसृष्टा कर्मण्युपदे क स्यात् । अणोऽपवाद । आतोऽनुपसर्ग इति सूत्रेऽनुवर्ग इत्युक्ते प्रादन्त्यभिन्नुपि न क ।

11. समि रयः ॥ कर्मण्युपदे ममुपसृष्टाभ्यामतो क स्यात् ।

12. गापोष्टर् ॥ अनुपसृष्टाभ्यामाभ्या ट् स्यात् कर्मण्युपदे । दिवान्दीप् । सामगी । पिवतेः सुराशीध्वोरिति वाच्यम् ॥

13--14 हस्तेरनुग्रहमनेऽच ॥ कर्मण्युपदे हस्तेरनुग्रह स्यादनुग्रहे गम्यमाने । शक्तिलाङ्गलाङ्गुलानामग्राष्टिपदघटीधनुःषु ग्रहेरनुग्रहसंख्यानम् ॥

it and when ह् has not the sense of 'lifting up'. As:—अंगहरः (one entitled to a share) but भारहारः (by अङ् one who bears a load.).

14. The root ग्रह् takes thus अ (अच्) when the words शक्ति, लाङ्गुल, अङ्गुल, तोमर, यष्टि, घट, घटी, and घनुस् are prefixed to it. As.—शक्तिग्रहः, लाङ्गुलग्रहः, अङ्गुलग्रहः, यष्टिग्रहः, तोमरग्रहः, घटग्रहः, घटीग्रहः, घनुग्रहः.

15. The root ग्रह् takes अ (अच्) when it is preceded by सूत्र, when it expresses the sense of wearing. As:—सूत्रग्रह (one who wears a thread), but सूत्रग्राहः (one who takes a thread in his hands).

16 The root ह् takes अ (अच्) when the object is prefixed to it and when it expresses age. As:—कवचहरः (क्षत्रियकुमारः); अस्तिहरः (श्वा).

17. ह् with आ takes अ (अच्) when the object is prefixed to it and when it expresses a habit As.—पुत्राहर (पुत्रगण्याहरति तच्छील.) फलाहरः but भाराहार (one who bears a load).

18. The root अर्ह् takes अ (अच्) when the object is prefixed to it पूजार्हः (fem. पूजार्हा).

19. The roots रम् and जप् preceded by a सुबन्त take अ (अच्) when the whole word thus formed means 'an elephant' and 'a back-biter' respectively.

15. सूत्रे च धार्यर्थे ॥ यस्तु सूत्रं केवलमुपादत्ते न तु धारयति तत्राणेत्र ।

16. वयसि च ॥ वयसि गम्यमाने हरतेः कर्मण्युपपदेऽच्प्रत्ययो भवति । उपमनार्थोऽयमारम्भ । कालकृता शरीरावस्था यौवनादिवयः । यदुपमनं क्रियमाणं संभाव्यमानं वा वयो गमयति तत्राय विधिः ।

17. आङि ताच्छील्ये ॥ आङ्पूर्वादिते. कर्मण्युपपदेऽच्प्रत्ययो भवति ताच्छील्ये गम्यमाने । ताच्छील्यं तात्पर्यमावता ।

18. अर्हः ॥ अर्हतेरस्यात्कर्मण्युपपदे । अणोऽपवादः ।

19. स्तम्बकर्णयो रमिजपो ॥ इस्तिमूचकयोरिति वक्तव्यम् ॥

sense of cause, habit or obedience, but it takes अ (अण्)

As — शब्दकार, &c

26 With the words स्तम्भ and शकृत् as objects, the root कृ takes the termination ई (इन्) to express rice and a young one respectively. As — स्तम्भकार (बीहि), शकृत्कार (वस); but स्तम्भकार, शकृत्कार (by अण्)

27 With the words दति & नाथ as objects the root हृ takes the termination ई (इन्) to express a beast as agent of the action

As — दतिहरि (दति हरतीति).

नाथहरि, (नाथ नासारज्जु हरतीति) but दतिहार, नाथहार, by अण्.

28 The root ग्रह् with the word फल (changeable into फले) as an object and the root भृ with the words आमन्, कुक्षि, or उदर as an object take ई (इन्); १० — फलेग्रहे, आत्मभरि, कुक्षिभरि, उदरभरि. Here म् is added to आत्मन्, कुक्षि and उदर.

THE TERMINATION अ (खश्)

29 Before this termination, conjugational sign is added on to the root and the ending long vowel if any, of the preceding word except in indeclinable is shortened and म् is added on to the words ending in a vowel, अरुप् and द्विप्.

30 With the words expressive of an object the causal of एज् takes अ (खश्). As — जनमेजय (जनमेजयतीति).

26 स्तम्भशकृतोरिन् ॥ ग्रीहिवत्सयोरिति वक्तव्यम् ॥ स्तम्भ शकृत् इत्येतयो कमणोरुपपदयोरिन्प्रत्ययो भवति ग्रीहिवत्सयोगम्यमानयो ।

27. हरतेर्दृतिनाथयो पशौ ॥ दृतिनाथयोऽपपदयोर्दृञ् इत्यापशौ कर्तारि ।

28. फलेग्रहिगत्सम्भरिश्च ॥ उपपदस्येदन्तत्वं ग्रहेरिन्प्रत्ययश्च निपात्यते । फलानि गृह्णातीति फलेग्रहे । आमनो मुमागम । भृञ् इन् । आत्मान विभर्तीति—आत्मभरि । चात्कुक्षिभरि । चाद्रास्तु “आत्मोदरकुक्षिषु” इति पेटुः ।

29. त्वित्यनव्ययस्य ॥ त्विदन्ते परेऽनव्ययस्य पूर्वेपदस्य ह्रस्व स्यात् । अरुद्धिपदजन्तस्य मुम् । अरयो द्विपतोऽनन्तस्य च मुमागम स्यात् त्विदन्त उत्तरपद । नत्वव्ययस्य । शिन्वा उवाटि ।

30 एजेः खश् ॥ ण्यन्तादेजने खश् म्यान ।

31 The root अच with the word वात, the root धे with the word शुनी, the root तुद् with the word तिल, and the root हृ (in the causal sense) with the word शर्व take अ (खश्). As - वातमजा (deer facing the wind), शुनिधय (शुनी धयताति a whelp), तिलतुद् (an oilman), शर्वश् (a kind of bean, because they produce flatulence)

32 The root धे with the word स्तन and the root घ्ना with words नासिका and स्तन expressive of objects take अ (खश्). As - स्तनधय (स्तन धयतीति, a child at the breast) Tem स्तनधया.

नासिकधम (नासिका धमतीति) Blowing through the nose.

नासिभय (नासिका धयतीति). Drinking through the nose

33 The roots घ्ना and घ with the preposition नाडी, मुष्टि, घटी, खारा and खरी, take अ (खश्). As - नाडिधम (a gold smith) नाडिधय, मुष्टिधम, मुष्टिधय, घटिधम, घटिधय, खारिधम, खारिधय, खरिधम, खरिधय

34 The roots रुञ् and वह् with the preposition उद् when compounded with the word कूले take अ (खश्) कूलमुद्ग. (कूलमुद्गताति), कूलमुद्ग (कूलमुद्गतीति).

35 The root लिह् with the words वह and अभ्र as objects

31. वातशुनीतिलशर्वेष्वजघेदुद्गजातिभ्य उपसंख्यानम् ॥ शपोऽपानशब्द । त जहतीति विग्रह । जहातिरन्तर्भावित्यर्थः ।

32 नासिकास्तनयोऽर्थाधेदोः ॥ स्तने धेदो नासिकायां धमश्चेति वाच्यम् ॥ घटिष्ठिरान्दीप् । स्तनधया ।

33 नाडीमुष्टयोश्च ॥ घटी खारी खरीपूपसंख्यानम् ॥ कर्मणाचिष्वन्तेपूपपदेपु ध्माधेदो खश् स्यात् ।

34. उदि कूले रुजिवहो ॥ उत्प्राग्भ्या रजिगहिभ्या कूले कर्मण्युपपदे खश् स्यात् ।

35. वहाम्रे लिहः ॥ एतयो रपपदयो कर्मणोर्लिह खश् स्यात् । वहः स्कन्ध । त लेढीति वहलिहो गो । अदादिस्वाच्छपो लृक् । खसो द्वित्वान गुण ।

takes अ (खश्) As—

वहलिहः (वह लेढोति a bull licking his Lump)

अभ्रंलिहः (अभ्रं लेढोति, wind).

36. The root पच् with the words expressive of measure and with words मित and नख takes अ (खश्). As - प्रस्थंपचा (स्थाली); द्रोणपचः. खारिपचः, मितंपचा (ब्राह्मणी); *नखपचा (यवागु.)

37. The root तुद् with the words विधु and अरुष् expressive of objects अ (खश्)

As—विधुंतुदः (विधुं तुदतीति, राहुः the afflictor of the moon.)

अरुंतुदः (अरुषि तुदतीति, piercing the vital parts.)

38 The root दश् with the word असूर्य, and the root तप् with the word ललाट take अ (खश्).

As:—असूर्यपश्याः (सूर्यं न पश्यन्तीति, गजदाराः); ललाटंतपः (सूर्यः, scorching the fore-head).

39. The root दश् with उग्र, the root मद् with इरा, and the root घ्रा with पाणि take अ (खश्) As:—उग्रपश्यः (उग्र पश्यतीति) इरमदः (इरा-उदकेन माघति दीप्यतेऽभिन्वनत्वादिति, मेघज्योतिः), पाणिधमः (पाणयो ध्मायन्तेऽस्मिन्निति, a road, so full of darkness that a person when passing through it, claps his hands to drive off reptiles).

36. परिमाणे पचः ॥ परिमाणवाचकेषु कर्मसूपपदेषु पचः खश् स्यात् । मितनखे च । * पचिरत्र तापवाची.

37. विध्वरूपोस्तुदः ॥ एतयो रूपपदयोः कर्मणोस्तुदः खश् स्यात् । अरुंतुदः । मुमि कृते संयोगान्तस्य छोपः ।

38. असूर्यललाटयोर्दृशितपोः ॥ एतयोरूपपदयोः कर्मणोर्दृशितपोः खश् स्यात् । असूर्यमित्यसमर्थसमासः । दृशिना नञः सम्बन्धात् ।

39. उग्रपश्येरमदपाणिधमाश्च ॥ एते निपात्यन्ते । उग्रमिति क्रिया-विशेषणं तस्मिन्नुपपदे दृशेः खश् । इरमद इत्यत्र निपातनाच्छयन्न । पाणिधमः । पाणयो ध्मायन्तेऽस्मिन्निति । अघ्राऽन्धकाराद्यावृत्त इत्यर्थः । तत्र हि सर्पायपनो-दनाय पाणयः शन्यन्ते ।

- 40 The root वृ after the words प्रिय, and वश takes अ (खच्). As — प्रियवदः, वशवदः.

41. The root गम् with nouns takes अ (खच्) As:- मितगमो हर्ता. (fem. मितगमा) *विहङ्गम, विहङ्गः, विहग (विहायसा गच्छ-
तांति. a bird). Here विह is substituted for विहायम् and अम्
of गम् is dropped optionally.

42. The root तप् (causal) after the words द्वित् and पर takes अ (खच्). As - द्वितपः, परतपः, (द्वितन्तं पर वा तापय-
तांति) N B ; The penultimate vowel is shortened before अप्
(णि) of the causal, when it is followed by अ (खच्).

43 The root यम् after the word वाच् expressive of object takes अ (खच्) to express a vow. As — †वाचयम्, (मौनव्रती)
but वाच्याम् (वाच यच्छतीति one who cannot speak through
weakness)

44. The root दृ (in the causal) after the words पुर and भग, and the root सह after the word मरि, take अ (खच्) As:-
पुरन्दरः (पुराणि दारयतीति, इन्द्रः), भगदर (भग दारयतीति fistula),
सर्वसहः (राजा).

40. प्रियवशे वदः खच् ॥ एतयोः कर्मणोरुपपदयोर्वदेः खच् ।

41. गमेः भुवि वाच्यः ॥ असहार्थमेदम् । सहाया तु गमश्चेति सूत्रे-
ण सिद्धम् ।

* विहायसो विह इति वाच्यम् ॥ खच् द्वित् वाच्यः ॥
विहायस् इत्यस्य विहादेशो भवति । गमश्चोपधाया वा शेषः ।

42. द्वितपस्यो स्तापेः ॥ द्वितपरयोरुपपदयोः कर्मणोस्तापेः खच्-
स्यात् ।

‡ खचि ऋस्वः ॥ खच्परे णा उपधाया ऋस्वः स्यात् ।

43. वाचि यमो व्रते ॥ वाचश्च उपपदे यमेः खच् स्याद्रूते गम्ये ।

† वाचयम् पुरन्दरौ च ॥ वाक्पुरारमन्तत्वं निपात्यते ।

44. पू सर्वयोद्धारिसहोः ॥ महिग्रहणमसंज्ञार्थम् । भगे च दारेः
इति काशिका ॥ बाहुल्येन लब्धमिदं विज्ञातुः ।

45 The root कष after the words सर्व, कूल, अभ्र, and कराप takes अ (खच्) as -सर्वकष (सर्वकषतीति, खल, destroying all), कूलकषा (नदी, destroying the bank), अभ्रकष (वयु), करापकषा (चात्या, a gale scattering dried cowdung).

46 The root कृ after the words भेज, ऋते, भय and words ending in भय takes अ (खच्). As -भेजकर, ऋतिकर, भयकर अभयकर.

47 The root कृ after the words मेघ, प्रिय, मद्र, takes अ (खच् and अण also) to express cause (हेतु) &c As -क्षेमकरः क्षेमकार, प्रियकर, प्रियकार, मद्रकर मद्रकार

48 The root भू after the words आशित takes अ (खच्) to express an instrument or an abstract idea. As - (करणे) आशितभय (ओदन आशितो भवन्न्यनन), (भावे) आशितभयम् (आशितस्य भवनम्).

49 The roots भृ, तृ, वृ, मि, घृ, सृ, तप्, and दम्, after any सुन्त take अ (खच्) to express a proper name. As - विश्वभरः (विश्वं विभर्तीति), विश्वभरा (पृथ्वी) * रथतरम् (साम), पतितरा (a bride), शत्रुजय (an elephant), यावर (a mountain) १२-१५, शत्रुसह, † आरिदम्, but कुटुम्भार (one who supports one's family).

45. सर्वकूलाभ्रकरीषेषु कप ॥ एषूपदेषु कप खच् ।

46. मेघनिभयेषु कृञ् ॥ एषूपदेषु कर्मसु कृञ् खच् स्यत् । भय-
शब्देन तदन्तविधिः ।

47. क्षेमप्रियमद्रेऽण् च ॥ एषु कृञोऽण् स्यात् । चाखच् । वेति
वाच्येऽण्ग्रहणं हेत्वादिषु टो भावदिति । कथं तर्हि “ अत्यारम्भा क्षेमकरा ”
इति । कर्मणः शेषत्वविवक्षाया पचायच् ।

48. आशिते भुवः कर्णभावयोः ॥ आशितशब्द उपपद भयने,
खच् करणभावयोः ।

49. संज्ञायाः भृदृवृजिघारिसहितपिदम् ॥ कर्मणाम्नि सुगतिश्च
संज्ञावशाद्यत्रासभयः सवध्यते । एष्यो घातस्य संज्ञाया विषये खच् स्यात् ।

* इह रथेन तरतीति व्युत्पत्तिमात्रम् । न तत्रयवार्थानुगमः ।

† दाम शमनायाम् । तेन गरुडः । मना-नङ्गा-गर्भादिपञ्चमोऽत्र दमिः ।

50. The root गम् after a सुवन्त takes अ (खच्) to express a proper name As—सुतेगमः.

51. The root गम् preceded by उरस्, अन्त, अत्यन्त, अध्वन्, दूर, पार, सर्व, अनन्त, विहायस्, सर्वत्र and पत्र takes अ (ड). Before this अ (ड) the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped. As:—*उरगः (उरसा गच्छतीति, a serpent); अन्तग, अत्यन्तग, अध्वग, दूरग, पारग, सर्वग, अनन्तग; +विहगः (विहायसा गच्छतीति a bird); *सर्वत्रगः, पत्रगः (पत्र पतिर्न गच्छतीति a serpent).

(a) When compounded with गम्, उरस् and विहायस् become उर and विह. As:—उरग, विहग.

(b) With the preposition सु and दुर्, the root गम् takes अ (ड) to express the place. As:—सुगः (सुखेन गच्छत्यस्मिन्निति); दुग.

(c) With some other words also गम् takes this termination As:—ग्रामग, स्वयमारग, गुरतल्पग.

52. With words expressive of objects the root हन् takes अ (ड) when a blessing is implied. As:—शत्रुहः (शत्रुं बध्नादिति); but शत्रुधात.

50. गमश्च ॥ सुवन्ते कर्मण्युपदे गमः खच् ।

51. अन्तात्यन्ताध्वदूरपारसर्वानन्तेषु डः ॥ संज्ञायामिति निवृत्तम् । एषु गमेर्डेः स्यात् । इत्थस्सामर्घ्यादिभस्यापि टेलोपः ।

* उरसो लोपश्च ॥

+ डे च विहायसो विहादेशो वक्तव्यः ॥

* सर्वत्रपत्रयोरुभसंख्यानम् ॥ पत्रमिति पत्रतेः कान्तं क्रिया-विशेषणम् ।

(b) सुदुरोरधिकरणे ॥

(c) अन्यत्रापि दृश्यत इति वक्तव्यम् ॥

52. आशिपि हनः ॥ आशिपि गम्यमानाया हन्तेर्भानो कर्मण्युपदे उभययो भवति ।

53, The root हन् with अ when compounded with दाह takes अण् and then the final न् of हन् is changed to द्. As:—**दार्वाघाटः**; but when हन् is compounded with चारु the final न् of हन् is changed to द् optionally. As:—**चारवाघाटः**, or **चारघाटः**.

(a) The root हन् with the preposition सम् and preceded by words expressive of an object take अ (ड) and the final न् is changed to द् optionally. As:—**वर्णमंघाट** or **वर्णसंघाटः** (वर्णा-न्संहन्तीति) **पदसंघाटः** or **पदसंघातः**.

(b) With the preposition अप्, the root हन् preceded by क्लेश and तमम् takes अ (ड), even when the sense of blessing is not implied. As:—**देव्यापहः** (पुत्रः); **तमोपहः** (सूर्यः).

(c) The root हन् compounded with कुमार, शार्प (for शिरस्) takes इन् (णिनिः); before this termination हन् is changed to घात् As—**कुमारघाती**, **शार्पघाती**.

(d) The root हन् with words जाया and पति takes the termination अ (ट्क्) when the whole word expresses an individual bearing an inauspicious mark As:—**जायाघ्नः** (ना) **पतिघ्नः** (स्त्री). Before this termination हन् becomes घ्.

53. **दारावाहनोऽणन्तस्य च दः संज्ञायाम् ॥** दाहशब्द उपपद आह् पूर्वाद्धन्तेरण् । टकारश्चातदेशो वक्तव्य इत्यर्थः । **चारौ घा ॥** आह् पूर्वाद्धन्ते श्चारावुपपदेऽण् । अन्तस्य वा टकारादेशः ।

(१) **कर्मणि समिच ॥** कर्मण्युपपदे संपूर्वाद्धन्तेरण्प्रत्ययोऽन्तस्य च । टकारादेशः ।

(२) **अपे क्लेशतमसोः ॥** अपपूर्वाद्धन्तेर्दः स्थात् । अनाशौर्यमिदम् ।

(३) **कुमारशार्पयोर्णिनिः ॥** कुमार शार्प इत्येतयोरुपपदयोर्हन्तेर्णिनि-प्रत्ययः स्यात् । शिरसः शार्पभावो निबन्धते ।

(४) **लक्षणे जायापत्योष्टक् ॥** हन्तेर्जायाग्न्योः कर्मणोऽप्यट्प्रत्ययौ । अण्वणि कर्तव्ये ट्क् प्रत्ययो भवति ।

(e) The root हन् preceded by an object takes अ (टक्) when the whole word expresses an agent other than man जायन्न (तिलकाटक) पतिघ्ना (पाणिरेखा), पित्तघ्नम् (घृतम्), श्लेष्मघ्नम् (मृदु), but आखुगत (शूद्र, by अण्).

(f) The root हन् preceded by शक्ति and क्पाट or क्पाट takes अ (टक्) when strength is implied As — हस्तिघ्न (नर), क्पाटघ्न (चोर).

(g) The root हन् preceded by पाणि, ताड or राज takes अ (टक्) to express the sense of skill In this case हन् is changed to च् As — पाणिघ, ताडघ, राजघ, but पाणिघात, ताडघात. (by अण्)

54 The root कृ with the words आढ्य, सुभग, स्थूल पलित, नम्र, अध, and प्रिय, expressing the being of what it was not before, takes अन (ङ्युन्) to express an instrument As — आढ्यकरणम् (अनाढ्यमाढ्य कुन्त्यनन, that which makes one rich who was not so before) सुभगकरणम्, स्थूलकरणम्, पलितकरणम्, नम्रकरणम्, अधकरणम्, प्रियकरणम्. Before this termination म् is added on to the preceding word

55 The root भू takes इष्णु (विष्णुच्) and उक (खुञ्च्) to

(e) अमनुष्यकर्तृके च ॥ अमनुष्यकर्तृके वर्तमानाद्भन्तेर्धातो कर्म-
ण्युपपदे टक् प्रत्ययो भवति ।

(f) शक्तौ हस्तिरूपा (वा) टयो ॥ शक्तौ घोत्याया हरि-
क्पाट्या कर्मणोरुपपदयोर्हन्तेष्टक् प्रत्ययो भवति । मनुष्यकर्तृकार्थमिदम् ।

(g) पाणिघताडघौ शिल्पिनि ॥ हन्तेष्टक् मिटोपो घत्व च नि-
पायत पाणिताडयै रूपपदयो । राजघ उपसंख्यानम् ॥

54 आढ्यसुभग स्थूल पलित नम्रान्धप्रियेषु व्यर्थेष्वच्यौ
कृञ् करणे ङ्युन् ॥ एषु व्यर्थेष्वन्यन्तेषु कर्मसुपपदेषु कृञ् रयन् स्यात् ।

55. कर्तरि भुव विष्णुच् खुञ्जौ ॥ आख्यादिषु व्यर्थेष्वन्यन्तेषु
भवते वर्तार वारते विष्णुच् खुञ्च् इत्यनौ प्रयोगे भवत ।

express an agent under the same circumstances as mentioned before As — आढ्यमाविष्णु. (अनाढ्य आढ्यो भवतीति, becoming rich, not being so before-); आढ्यमावुरु Before इष्णु (सिष्णुच्) the ending vowel of मू takes guna and before उक् (खुरुक्) it takes वृद्धि, and म् is added to the preceding word

56 The root स्पृश् preceded by any सुबन्त except उदक् takes किन् which leaves nothing to add to the root, but it effects some changes in the final letter of the root As — घृतस्पृक् (घृत स्पृशतीति), मन्त्रस्पृक् (मन्त्रेण स्पृशतीति one who touches any thing by repeating a मन्त्र), but उदक्स्पर्श (by अण्, one who touches water.)

57. The words ऋत्विक् (ऋतु+यज्), दधृक् (धृप्), स्रक् (सज्), दिक् (दिश्), उष्णिक् (उत्+जिह्), अच्, युज्, कुब् are formed by the termination किन् (Of these the first five are irregular.

The root अच् preceded by any सुबन्त and the root युज् and कुब् both without any word with them take किन्.

As — प्राच्, प्रत्यच्, उदच्, युच्, कुच्.

56. स्पृशोऽनुदके किन् ॥ स्पृशेर्धातोः अनुदके सुबन्त उपपदे किन् प्रत्ययो भवति कर्तरि ।

57. ऋत्विग्दधृक् स्रद्धिगुष्णिगश्चुयुजिक्रुच्चां च ॥ ऋत्विगादयः पञ्च शब्दाः किन् प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । अपरे त्रयो धातवो निर्दिश्यन्ते । (1) ऋतुशब्द उपपदे यजे र्धातो. किन्प्रत्ययो निपात्यते । ऋतौ यजति । ऋतुं वा यजति । ऋतुप्रयुक्तो वा यजति । ऋत्विक् । रुद्धिरेषा यथाकथंचिदनु गन्तव्या । (2) धृप्. किन्प्रत्ययः । द्विर्वचनमन्तोदात्तत्वं च निपात्यते । धृष्णोतीति दधृक् । (3) सृजे कर्मणि किन् । अमागमश्च निपायते । सृजन्ति तामिति स्रक् । (4) दिशे कर्मणि किन्निपात्यते । दिशन्ति तामिति दिक् । (5) उत्पूर्वलिङ्गहः किन्प्रत्ययान्तलोपः पत्वं च निपात्यते । (6) अच्तः सुबन्तमात्र उपपदे किन्प्रत्ययो भवति । युजे. कुब्श्च केवलादेव । सोपपदाचु सत्सूद्विषेयादिना किप्

58 The root दृश् (not meaning 'to see') preceded by the pronouns त्यद् and others, समान and अन्य takes अ (कञ्) विन् and स (क्त). The final of the pronouns is then changed to आ As-तादृश, तादृक्, तादृश्, सदृश, सदृक्, सदृश्, अन्यादृश, अन्यादृक्, अन्यादृश्

59 The roots सद्, सू (2nd conj), द्विप्, दुह, दुह, युज्, (both 4th & 7th conj) विद् (2nd 4th. and 7th conjugation) भिद्, छिद्, जि, ना, राज् combined with a सुबन्त whether preceded by a preposition or not take क्तिप् to form verbal nouns As—युसत्, उपनिषत्, अण्डसू, प्रसू, मित्रद्विद्, प्राद्विद्, मित्रधुज, प्रधुक्, गोधुक्, प्रधुक्, अश्वयुक्, प्रयुक्, वेदावित्, प्रवित्, पाष्ठभिद्, प्रभिद्, रज्जुच्छिद्, प्रच्छिद्, शत्रुनित्, प्रजित्, सेनानीः, X ग्रामणी, अग्रणा, राट्, सम्राट्.

59 (2) This क्तिप् is added to all roots to form verbal nouns As—कामधुक् (काम+दुह), लिट् (लिह), घृक् (घृह), पर्णधत् (पर्ण+धृप्), उपानत् (उप+आ+नह), प्राण् (प्र+अन्), मित्रशी (मित्र+शास्), *आशी (आ+शास्), गी (गृ), पू (पृ), भू (भृ), धू (धुर्ग), अक्षयू (अक्ष+दिव्), जू (जृ), तू (तृ), सू (सृ), जनो (जन+अय्), मू, मुगी, मुर. (मव्), सुम्, सुम्बा, सुम्ब (सु+मव्), मू, मुरो, मुर (मृर्ग), † अङ्गन्, (अङ्ग+गम्), तदुच्छद् (तनु+

58 त्यदादिषु दृशोऽनालोचने कञ्च ॥ त्यदादिषूपपदेषु दृशोर्भा-
तोऽनानेचनेऽर्थे यत्तमानत् कञ्प्रत्ययो भवति । चकारात् विन्निप् । समाना-
न्ययोश्चेति वाच्यम् ॥ कसोऽपि वाच्यः ।

59 सत्सृष्टिपट्टदुहयुजविदभिदछिदजिनीराजा मुपसर्गेऽ
पि क्तिप् ॥ एवम् क्तिप्स्यादुपसर्गे ॥ यति च सुयुपपदे ।

X अग्रग्रामाभ्यां नयतेर्णो वाच्यः ॥

59. A. क्तिप्च ॥ सर्वधातुभ्य सोपपदेभ्यो निरपपदेभ्यश्च छन्दसि भाग-
या च क्तिप् प्रत्ययो भवति । *आशासः क्तिप्प्रधाया इत्वं वाच्यम् ॥
† गमः कौ ॥ अनुनासिकलोप स्यात् ।

उद्), प्रज्ञान् (प्र+ज्ञम्), प्रतान् (प्र+तम्), अप्रेग्, (अप्रे+ग्म्), अप्रेभ् † (अप्र+भ्रम्), परीतत् ‡ (पारि+तन्), सयत् (स+यम्), सुनत् (सु+नम्).

60 The root भञ् preceded by a सुवन्त takes the termination णि leaving nothing to add, but the penultimate अ is lengthened. As -अशभाक्, प्रयाक्.

61 The root अद् preceded by a सुवन्त except अन्न takes the termination विट्. As -आमात् (आममत्तीति one who eats raw food) सस्यात् कल्याद् (eating raw flesh) This termination also leaves nothing to add to the root. But कृयाद् (eating cooked flesh) by अण्.

62 The root दुह् with a सुवन्त takes अ (क) and then the ending ह् is changed to घ्. As -कामदुघा, अर्जदुघा.

63 The terminations मन् (मनिन्), वन् (कनिप्), वन् (वनिप्), निच् (nothing) are added to the roots to form nouns. As -सुशर्मा (by मनिन्)

प्रातरित्वा (by) कनिप् one going out every morning).

*विजाया (विजन्+वनिप् one being born).

अगवा (ओण्+वनिप् a Brahmin woman)

† गमादीनामितियक्तव्यम् ॥

‡ ऊह्व गमादीना मिति वक्तव्यम् ॥ लोपश्च ॥

60. भजो णि. ॥ सुप्यपसर्गेचोपपदे भजोणि स्यात् ।

61. अदोऽनस्ते ॥ अदेर्धातोर्नञ् सुप्यपपदे निट् प्रत्ययो भजति । क-
ञ्येच । कन्यशब्दे उपपद अदेर्धातोर्निट् प्रत्ययो भजति । अण्वाधनार्थं मिदम् ।
तथ तर्हि “ कन्यादोस्तपआशर ” इति । पकमासशब्द उपपदेऽण् । उपपदस्य
कन्यादेशः ।

62. दुहे कन्धश्च ॥ दुहेर्धातोः सुप्युपपदे कप्प्रत्ययो भवति । घकारश्चान्तरा
देशः ।

63. अन्येभ्योऽपि दृश्यन्ते ॥ अन्येभ्योऽपि धातुभ्योऽनाकारान्तेभ्यो
मनिन् कनिप् वनिप् निच् एते प्रयथा. स्युः ।

* विङ्नारेनुनासिकस्यात् ॥ अनुनासिकस्यात्स्यान् ।

रोट् (from रुह् by विच्, one growing), रेट् (from रिश् by विच्, one shining) सुगण्, (by विच् one counting well).

64. The root स्था preceded by a सुवन्त takes अ (क) and also क्तिप् . As:— शंस्यः (by क), शंस्याः (by क्तिप्).

65. Roots with a सुवन्त except जाति (class-names) take इन् (णिनि) to express habit. As:—उष्णभोजी, शीतभोजी, अनुपारी, अनुजीवी, विसारी, * साधुकारी, साधुदायी, ब्रह्मवादी.

Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and the penultimate short vowel takes गुण, य is added to roots ending in आ.

66. Roots with words expressing comparison take इन् (णिनि). As:—उष्ट्रक्रोशी, (उष्ट्र इव क्रोशति one who roars like a camel) . प्वाह्वरावी (one who crows like a crow.)

67. The roots with a सुवन्त take इन् (णिनि) (a) to express a vow. As:—स्पण्डिलशायी, अश्राद्धभोजी; (b) to express a repetition. As:—क्षारपायी, कषायपायी, सौवीरपायी; but कुल्माषखादः (by अण्)

64. स्थः कच्च ॥ ' स्था ' इत्येवस्माद्भातोः सुप्युपपदे क प्रत्ययो भवति क्तिप् । शमि धातोः संज्ञायामित्यचं बाधितुं सूत्रम् ।

65. सुप्यजातौ णिनिस्ताच्छील्ये ॥ अजात्यर्थे सुपि धातोर्णिनिः स्मात्ताच्छील्ये षोड्ये । *साधुकारिण्युपसंख्यानम् ॥ ब्रह्मणि चदः ॥ अताच्छील्यार्थे वार्तिकद्वयम् ।

66. कर्तुर्युपमाने ॥ कर्तृवाचिन्युपमानोपपदे धातोर्णिनिः प्रत्ययो भवति । उपपदार्थः कर्ता प्रत्ययार्थस्य कर्तृरुपमानम् । अताच्छील्यार्थे जात्यर्थे च सूत्रम् ।

67. व्रते ॥ व्रत इति शास्त्रतो नियम उच्यते । व्रते गम्यमाने सुवन्त उपपदे धातोर्णिनिः प्रत्ययो भवति । समुदायोपाधिश्चायम् । धातूपपदप्रत्ययसमुदायेन व्रतं गम्यते । अताच्छील्यार्थे आरम्भः । जात्यर्थे वा । (b) बहुलमाभीक्ष्ण्ये ॥ आभीक्ष्ण्ये गम्यमाने धातोर्बहुलं णिनिः प्रत्ययो भवति । आभीक्ष्ण्यं पौनः पुन्यं तात्पर्यमासेषा ताच्छील्यं दान्यत् । बहुलग्रहणात्कुल्माषखाद इत्यत्र न भवति ।

68 The root मन् (4 th conj) with a मुन्त takes इन् (गिनि)
As — दर्शनीयमानो, शोभनमानो.

69 The root मन् (4th conj) with a मुन्त takes इन् (गिनि)
or अ(खश्) to express one's self as the object of the root
(vide rule 29 above) अम् is added on to the monosyllabic
words ending in any vowel except अ or आ when they are
followed by a verbal form made up by a termination with
a mute ख Before this अम् words undergo the same change
as before the अम् of the accusative singular.

As — पण्डितमन्य = पण्डितमानी कालिमन्य, * गामन्य, स्त्रियमन्य =
स्त्रीमन्य, नरमन्य, भुवमन्य, शिष्यमन्य. §

70 The root यज् with a noun in the instrumental case
(करण) takes इन् (गिनि) to express past actions As —
सोमयानी, (सोमेनेष्टयन् one who performed a सोम sacrifice).

71. The root हन् with an object takes इन् (गिनि) to ex-
press past actions by way of censure As - पितृव्यघाती,
(one who murdered an uncle,) मातुःघाती (one who murder-
ed a maternal uncle) but चौर हतान्

72 The root हन् with मस्र, भ्रूग and वृत्र takes क्तिप् only to

68. मनः ॥ सुपि मन्यतेर्गिनि स्यात् ।

69. आत्ममाने खश्च ॥ स्वकर्मके मननं वर्तमानान्मन्यते सुपि खश्
स्यात् । चाण्डिनि * भाष्यकारवचनाच्छ्रुतस्य नृस्यो मुममारेभारथ ।

§ इच्च एकाचोऽम्प्रत्ययवच्च ॥ इजन्तादेकाचोऽम् स्यात् स च स्वाद्य-
म्यत्तिवदन्ते परे ।

70. करणे यजः ॥ करण उपपदे भूतार्थाद्यत्रेर्गिनि. स्यात्कर्त्तरि ।

71. कर्मणि हनः ॥ कर्मण्युपपदे हन्तेर्भाते र्गिनि प्रत्ययो भवति भूत-
काले । कुत्सितग्रहणं कर्तव्यम् ॥

72. ब्रह्मभ्रूगवृत्रेषु क्तिप् ॥ एषु कर्मस्युपपदे हन्तेर्भाते क्तिप् स्यात् ।
व्यादिष्वेव क्रियेवेति द्विगोऽन नियमः ।

denote past actions As — ब्रह्महा, भ्रूणहा, वज्रहा. But with other words it does not take क्तिप्). As — पृथग् हतवान्. This is a restrictive rule, that is, no other termination but क्तिप् is added to हन् after these words only. Thus this rule has two restrictions.

73 The root कृ with सु, कर्म, पाप, मन्त्र and पुण्य takes क्तिप् only to express past actions As — सुकृत्, कर्मकृत्, पापकृत्, मन्त्रकृत् and पुण्यकृत्. But कर्म कृतवान् where no अण् is added. Also भाष्यकृत्. Other roots than कृ with these words do not take क्तिप् but अण्. As — मन्त्राध्याय, (मन्त्रमध्यातवान्) This क्तिप् is restricted to the past tense मन्त्र करोति कर्हिष्यति here there cannot be क्तिप्. Thus this rule has three restrictions.

74 The root सु (5th. conj.) preceded by सोम takes क्तिप्. As — सोमसुत्. This is a restrictive rule, that is no other termination but क्तिप् is used after सु only to express past tense in composition with this word alone. Thus there are four restrictions here.

75 The root चि with अग्नि takes क्तिप्. As — अग्निचिन्. This rule also has four restrictions as above.

76 The root चि with a word expressive of an object takes क्तिप् in the past tense in the passive sense when the whole

73. सुकर्मपापमन्त्रपुण्येषु कृजः ॥ सौ र्मादिषु च कृजः क्तिप् स्यात् । कालोपपदप्रत्ययनियम । स्वादिष्वेवेति नियमाभावादन्यस्मिन्नप्युपपदे क्तिप् ।

74. सोमे सुजः ॥ सोमे कर्मण्युपपदे सुनोतेर्धातो क्तिप् प्रत्यय स्यात् धातुविधेयात्र नियम इष्यते । धातुकालोपपदप्रत्ययविषय ।

75. अग्नौ चेः ॥ अग्नौ कर्मण्युपपदे चिनोतेर्धातो क्तिप् प्रत्यय स्यात् अत्रापि पूर्ववत्तुर्विधो नियम इष्यते ।

76. कर्मण्यग्न्याख्यायाम् ॥ कर्मण्युपपदे कर्मण्यत्र कारके चिनोते क्तिप् स्यात् । अन्याधारस्थलविशेषस्याख्यायाम् ।

noun is the name of a sacrificial fire place, as -इयेनचित् (इयन् इव चित्), कङ्कचित्.

77 The root चि with नि, in composition with an object takes इन् (इनि) in the sense of censure, as.—सोमविक्रयी, तै-लविक्रयी, घृतानिक्रयी, but धान्यविक्राय (by अण्)

78 The root दृश् with its object takes the termination वन् (कनिप्); as — पारदृश्या (पार दृष्टवान्) परलोकदृश्या (परलोक दृष्टवान्).

79 The roots युध् and कृ preceded by the word राजन् as an object and सह take वन् (कनिप्), as — राजयुद्धा (one who made the king fight) राजकृत्वा, सहयुद्धा, सहकृत्वा

80 The root सु 5th conj and यञ् take वन् (कनिप्) to express the past tense, as — सुता, सुत्वानो, सुतान्, यज्वा, यज्वानो, यज्वान् .

81 The root जृ 4th conj takes अत् (अतृन्) to express past tense, as — जर्त्, old जीर्णान् also are derived.

The termination अ (ड)

82 Before this termination the final vowel or the final consonant with the preceding vowel is dropped

२७. कर्मणीनि चिक्रियः ॥ कर्मण्युपपदे निपूर्वात्कीणात्ते रिनि स्यात् ।
कुत्सितग्रहणं कर्मध्यम् ॥

२८. दृशेः कनिप् ॥ दृशर्गानो कर्मण्युपपदे कनिप्प्रत्यय एवाद्भूते ।

२९. राजनि युधि कृज ॥ राजन्शब्दे कर्मण्युपपदे युध्यते कतेतेश्च कनिप् प्रत्यय स्यात् । युधिरन्तर्भावितण्यर्थवामस्मिन् । सह्ये च ॥ सहश-
ब्दे चोपपद युधिरुन्तर्भावो कनिप्प्रत्यय स्यात् । अतस्त्वयाचित्वान्नोपपद कर्मणा
प्राप्यते ।

३०. सुयजोर्द्वनिप् ॥ सुनोनेर्यनतेश्च द्वनिप् स्याद्भूते ।

३१. जीर्यतेरतृन् ॥ जीर्यतेर्गन्तृप्रत्ययो भवति भूते । वामरूपव्यायेन
निष्ठासि ।

83 The root जन् takes अ (ङ) when compounded with a word in the locative case, or in the ablative case not expressive of class names, as —सरसिन्म्, मन्दुरजः, सस्कारजः, अद्भुत, but हस्तिनो जातः, अश्वजातः.

84 The root जन् with a preposition takes अ (ङ) to express a name, as —पुत्रा, (offspring or people in general)

85 The root जन् with अनु preceded by a word in the oblique case takes अ (ङ), as —पुमनुजा (पुमात्पुमनुरुप्य जाता, a woman born after a man), स्त्र्यनुजा (one born after a woman).

86 The root जन् with other words also takes अ (ङ), as —अज (न जायत इति), द्विज (द्विर्जातः), ब्राह्मण (ब्राह्मणाजानः), अभिज (अभितो जातः), अनुज (अनुजातः)

87 This termination is applied to other roots also and in the sense of other cases, as —परिखा (परितः खाताः).

88 The termination अ (अण्) is added on to the roots along with their objects to express fatuity and dependence of one action upon another. No other termination expresses this sense, as —काण्डलागो व्रजति, अश्वदायो व्रजति.

83. सप्तम्यां जनेर्ङः ॥ सप्तम्यन्त उपपदे जनेर्धातोर्ङ स्यात् । पञ्चम्या मजातौ ॥ जातिशद्वर्णिने जनेर्ङः स्यात्पञ्चम्यन्त उपपदे ।

84 उपसर्गे च संज्ञायाम् ॥ उपसर्गे चोपपदे जनेर्ङः स्यात्संज्ञाया विषये । समुदायोपाधि स्था ।

85 अनौ कर्मणि ॥ अनुपूर्वाजने कर्मण्युपपदे ङ स्यात् । इह जनि सर्मर्कः । अनुरोधमिश्रजननवत्तिवात् ।

86. अन्येष्वपि दृश्यते ॥ अ-येष्वप्युपपदेषु कारकेषु जनेर्ङप्रत्ययो दृश्यते ।

87. अपिशब्द सर्वोपाधिव्यभिचारार्थः । तेन घात्वन्तरादपि कारकान्तरेष्वपि कश्चित् ।

88 अण् कर्मणि च ॥ भविष्यतीत्येव । चकार सनियोगार्थः । धातो-रण प्रत्ययो भगति भविष्यति काले कर्मण्युपपदे क्रियाया च क्रियार्थायाम् । ण्वुलोऽपवादः । परत्यादयः कादीन बाधते । काण्डलागो व्रजति (काण्ड लविष्य इति व्रजति) । अश्वदायो व्रजति (अश्व दाम्य इति व्रजति)

CHAPTER XVIII.

तच्छीलिकप्रक्रिया.

TACHCHHĪLĪCA-PRAKRIYĀ.

1. The terminations under this head signify (1) तच्छील (disposition) (2) तद्धर्म (sense of obligatory duty) (3) तत्साधुकारी (signifying agents performing the action indicated by the verb in a good manner).

2. Roots take त् in the above-mentioned senses. This is a strong termination and governs the accusative; as:-कर्ता कटम् (one who is in the habit of making mats).

3. क् with अलम् or लर् and आ. जन् with प्र. पच् with उत्, प् with उत्, मद् with उत्, रुच्, त्रप् with अप, वृत्, वृध्, सह् and चर् take इष्णु (इष्णुच्); as:-अलंकरिष्णुः, निराकरिष्णुः, प्रजनिष्णुः, उत्पचिष्णुः, उत्पतिष्णुः, उन्मदिष्णुः, रोचिष्णुः, अपत्रपिष्णुः, वर्तिष्णुः, वर्धिष्णुः, सहिष्णुः, चरिष्णुः.

Besides these भविष्णुः (भू), भ्रानिष्णुः (भ्राज्), and क्षयिष्णुः (क्षि), are met with occasionally.

1. आकेस्तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिषु ॥ क्लिपमभिव्याप्य वक्ष्यमाणः प्रत्ययास्तच्छीलतद्धर्मतत्साधुकारिषु कर्तृषु । तदिति धात्वर्थः शीलादिविशेषणत्वेन निर्दिश्यते । तच्छीलो यः स्वभावतः फलनिपेक्षस्तत्र प्रवर्तते । तद्धर्मस्तदाचारः । यः स्वधर्मे ममायमिति प्रवर्तते विनापि शोभेन । तत्साधुकारो यो धात्वर्थं साधु करोति ।

2. तृन् ॥ सर्वधातुम्यस्तन्प्रत्ययो भगति तच्छीलादिषु कर्तृषु ।

3. अलंकृन्निराकृञ् प्रजनोत्पचोत्पतोन्मदरुच्यत्रपवृत्तुधुसहचर इष्णुच् ॥ अलंकृञ्नादिभ्यो धातुम्यस्तच्छीलादिषु कर्तृविष्णुच् प्रत्ययः स्यात् ।

4. Roots ग्लै, जि, स्था and मू take स्तु (क्स्तुः); as:-ग्लास्तुः, जिष्णुः, *स्थास्तुः, मूष्णुः. This termination is weak.

5. Roots त्रम्, गृष्, धृष् and क्षिप् take व्तु (क्व्तुः); as:-त्रव्तुः, गृव्तुः, धृव्तुः, क्षिप्तुः. This termination is weak.

6. The following words are thus formed by the termination इन् (घिनुण्).

(1) शम्-शमी.	(3) दम्-दमी.	(5) भम्-भमी.
(2) तम्-तमी.	(4) त्रम्-त्रमी.	(6) क्षम्-क्षमी.

(7) कम्-कमी.	(16) देव् 1st conj with परि परिदेवी.
(8) मद- with प्र-प्रमादो.	(17) ज्वर् with सम्-संस्वारी.
(9) *मद् with उत्-उन्मादो.	(18) क्षिप् 4th and 6th conj. with परि परिक्षेपी.
(10) पृष् 7th conj. with सम्-सपकी.	(19) रट् with परि-परिराटी.
(11) रुष् with अनु-अनुरोधी.	(20) वद with परि-वारंवादी.
(12) यम् with आ-आयामी.	(21) दह् with परि-परिदाही.
(13) यस् with आ-आयासी.	(22) मुह् with परि-परिमोही.
(14) सृ with परि-परिसारी.	(23) दुप्-दोपी.
(15) सृज् with सम्-ससर्गा.	(24) दिप्-द्वेयो.

4. ग्लैजिस्थश्च कस्तुः ॥ ग्लै जि स्था इत्येतेभ्यो धातुभ्यश्चकाराद्गुबश्च तच्छीलादिषु कस्तुः प्रत्ययः स्यात् । *गिदयम् । न तु रिक् । तेन स्थ इत्वं न ।

5. त्रसिगृधिधृपिक्षिपेः क्व्तुः ॥ त्रसादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु क्व्तुः स्यात् ।

6. (1 to 9) शमित्यष्टाभ्यो घिनुण् ॥ इतिशब्द आचर्ये । शमादिभ्यो धातुभ्योऽष्टाम्यस्तच्छीलादिषु घिनुण् स्यात् । नांदात्तोपदेशस्येति वृत्तिनिषेधः । * उत्पूर्वांन्मदेरलंकृआदिसूत्रेणशुजुक्तो वासरूपनिधिना घिनुणपि । (10 to 36) संपृचानुरुधाड्यमाड्यसपरिस्संसृजपरिदेविसं-ज्वरपरिक्षेप परिरट्परिवदपरिदहपरिमुहदुपलिषदुहदुहयु-जाक्रीडविविचत्यजरजभजातिचरापचगमुपाभ्याहनश्च ॥ संपृचादिभ्यो धातुभ्यो घिनुण् स्यात्तच्छीलादिषु कर्तव्यम् ।

- (7) रु with परि-परिराटकः
 (8) वद् (Causal) with परि-परि-
 वादकः
 (9) भाष् with वि and आ-व्या-
 भाषकः
 (10) असूय-असूयकः

(11) देव् and (12) कृष् (both
 with any preposition)—आ-
 देवकः, आक्रोशकः, परिदेवकः, परि-
 क्रोशकः; but देवयिता and
 क्रोष्ट (by वृच्)

8. Intransitive roots implying motion and sound take अ-
 न (युच्); as:-चल् चलनः, चुप्-चोपनः, कम्प्-कम्पनः, शङ्-शङ्गनः,
 रु-रवणः, but पठिता (विद्याम्) by वृच्; here पठ् is transitive.

9. Intransitive Atmanepadi roots beginning with conso-
 nants except सूद्, दीप् and दीक्ष् take अन (युच्); as:-वृत्-
 वर्तनः, वृष्-वर्षनः, but भविता, एधिता, वसिता (वस्त्रम्); सूद्-सूदिता,
 दीप्-दीपिता, दीक्ष्-दीक्षिता.

10. The roots जु, चंक्रम्य, दंद्रम्य, सृ, गृष्, ज्वल्, शुच्, लप्, पत्,
 and पद take अन (युच्); as:-जवनः, चंक्रमणः, दंद्रमणः, सरणः,
 गर्धनः, ज्वलनः, शोचनः, लपणः, पतनः, पदनः.

11. Roots having the sense of anger and decoration
 except roots ending in य् take अन (युच्); as:-क्रुष्-क्रोधनः,
 रूप्-रौपणः, मुण्ड्-मुण्डनः, भूष्-भूषणः; but कूप्-कूपिता, क्ष्माय्-क्ष्मापिता.

7. (11-12) देविकुशोभोपसर्गे ॥ देवयतेः कुशोभोपसर्गे
 छपपदे वुन् स्यात् ।

8. चलनशब्दार्थादिकर्मकाद्युच् ॥ चलनार्थाच्छब्दार्थाच्च युच् स्यात् ।

9. अनुदात्तेतश्च हलादेः ॥ अनुदात्तेद्यो धातुर्हलादिकर्मकस्ततश्च
 युच् स्यात् । सूद्दीपदीक्षश्च ॥ एभ्यो युच्प्रत्ययो न स्यात् ।

10. जुचंक्रम्यदंद्रम्यसृगृधिज्वलशुचलपपतपदः ॥ एभ्यो
 धातुभ्यो युच् स्यात्छोलादिषु कर्तुषु । 'जु' इति सौत्रो धातुर्गतो वेगे च ।
 अनुदात्तेतथेतितूत्रेण सिद्धे पदग्रहणं लपपतपदेत्युक्त्या बाधा माभूदिति । तेन
 ताच्छालिकेषु परस्परं वासरूपविधिर्नास्तीति । तेनालंकृतस्तृज ।

11. क्रुधमण्डार्थेभ्यश्च ॥ क्रुधकोपे । मडिभूयायाम् । इत्येतदर्थेभ्यश्च धातु-
 भ्यो युच्प्रत्ययः स्यात् । न यः ॥ यकारान्ताद्भातायुच्प्रत्ययो न स्यात् ।

12. The roots लप्, पत्, पद्, स्था, भू, वृप्, हन्, कम्, गम् and शृ take उक् (उक्ञ्); as:—लपुक्, पातुक्, पादुक्, स्थायुक्, भातुक्, चर्षुक्, घातुक्, कामुक्, गामुक्, शारुक्. Before this termination final vowel and penultimate अ take शृद्धि and other penultimate short vowels take गुण.

13. The roots जल्प्, भिक्ष्, कुद्, लुण्ट्, & वृ take आक् (पाक्ञ्); as:—जल्पाक्, भिक्षाक्, कुद्वाक्, लुण्टाक्, & वराक्; the feminine of these is formed by adding ई; as:—वराकी.

14. The root जु with प्र takes the termination इन् (इनि); as:—प्रजयी, प्रजयिनौ, प्रजविनः.

15. The roots जि, द्, क्षि, श्रि with वि, इ, वम्, व्यप् with अ (नञ्), अम् with अभि, भू with परि and तू with प्र take इन् (इनि); as:—जयी, दरी, क्षयी, विश्रयी, अत्ययी, वमी, अव्ययी, अभ्ययी, परिमयी, प्रसयी.

16. The roots स्पृह्, गृह्, पत् all three belonging to the 10th conjugation, दप्, द्रा with नि, द्रा with तद् (changeable into तन्), घा with श्रद् and शी take the termination आलु (आलुच्); as:—स्पृह्यालु, गृह्यालु, पत्यालु, दयालु, निद्रालु, तन्द्रालु, शयालु.

12. लपपतपदस्थाभूवृपहनकमगमगृभ्य उक्ञ् ॥ लपादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृपूकञ् स्यात् ।

13. जल्पभिक्षकुद्लुण्टवृडः पाक्ञ् ॥ जल्पादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु पारुन्प्रत्ययो भवति । यकारो ङापयः ।

14. प्रजोरिनिः । प्रपूर्वाजपतेस्तच्छीलादिषु कर्तृविनिः प्रत्ययः स्यात् ।

15. जिदक्षिविश्रीण्वमाच्ययाभ्यमपरिभूमसूभ्यश्च ॥ निप्रभृतिभ्यो धातुभ्य इनिः प्रत्ययः स्यात्तच्छीलादिषु कर्तृषु ।

16. स्पृहिगृहिपतिदयिनिद्रातन्द्राश्रद्धाभ्य आलुच् ॥ स्पृहादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृप्रालुन्प्रत्ययो भवति । शीडो वाच्यः ॥

17. The roots दा, धे, सि, शद् and सद् take the termination रु; as:—दारुः, धारुः, सरुः, शद्रुः, and सद्रुः.

18. The roots स्मृ, घम् and अद् take the termination मरु (क्मरच्); as:—स्मरुः, घस्मरुः, अद्वरुः.

19. The roots भञ्ज्, भाप् and भिद् take the termination उरु (घुरच्); as:—भङ्गुरः, भासुरः, भेदुरः.

20. The roots विद् to know, भिद्, छिद् and व्यर् (changeable into विध्) take उरु (कुरच्); as—विदुरः, (a learned man); भिदुर् (काष्ठम्); छिदुरः and विधुरः.

21. The roots इ, नश्, जि, सू and गम् take the termination घरु (करप्); as—इत्वरः, नश्वरः, जित्वरः, सूचरः and गत्वरः. The feminine is formed by adding ई; as:—इत्वरी, नश्वरी, गत्वरी &c.

The root गम् loses its final before this termination.

22. The root जागृ takes the termination ऊक, as—जगृऊकः.

17. दाधेदसिशदसदो रुः ॥ दा धेद् सि शद् सद् इत्येतेभ्यो रुप्रत्ययः स्यात् ।

18. स्मृघस्पदः क्मरच् ॥ स्मृघस्पद इत्येतेभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु क्मरच् प्रत्ययः स्यात् ।

19. भञ्जभासभिदो घुरच् ॥ भञ्ज भास भिद् इत्येतेभ्यो घुरच्प्रत्ययः स्यात्छीलादिषु कर्तृषु । भङ्गुरः । धित्वाकुलम् । अभिधानसमाभाव्याद्भञ्जोः कर्मकर्तारि प्रत्ययः ।

20. विदिभि दिछिदेः कुरच् ॥ विदादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु कुरच्प्रत्ययः स्यात् । भिदिछिद्योः कर्मकर्तारि प्रयोगः । व्यधेः सम्प्रसारणं कुरच् वक्तव्यः ॥

21. इणनशजिसर्तिभ्यः करप् ॥ इण नश् जि सू इत्येतेभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु करप्प्रत्ययः स्यात् । पकारस्तुगर्व । गत्वरश्च ॥ गमेरुनानि कलोप करप्प्रत्ययश्च ।

22. जागृऊकः ॥ जागर्तेरुक् स्यात् ।

23 The frequentative base of यञ्, जप् and दश् takes ऊङ्, as -यायञ्क, जञ्पक, दन्दश्क.

24 The roots नम्, कम्, स्मि, जस् with अ (नन्), कम्, हिस् and दीप् take र्; as -नम्, कम्, स्मेर, अजस्त्रम् (always, constantly), ज्व, हिस्त्र and दीप्त्र. The feminine of these is formed by adding आ, as -नसा, कम्पा &c.

25 The desiderative base of roots, and the root दास् with आ ' to wish ' and भिश् take उ, as- भिकीर्षु, आशसु, भिक्षु.

26. The roots विद् and conj and इप् make चिन्द् and इच्छु.. Here विद् and इप् become चिन्द् and इच्छु respectively.

27 The roots धा, क, स, गम् जन् and नम्, take the termination ई (कि) before which the root assumes its Perfect base, as.-दधि, चकि, ससि, जग्मि, जहि, नेमि.

28 The words सासहि, वासहि, चाचलि and पापति are formed by adding ई (कि) to the frequentative bases of सह्, वह्, चल् and पन् respectively.

29. यजजपदशां यङ् ॥ एषां यङन्तेभ्य ऊङ् स्यात् । दशमि-
तिभाविना नलपेन निर्देश ।

24 नभिरुम्पिस्त्व्यजमकमहिमदीपो र ॥ नम्यादिभ्यो धातुभ्य-
स्त्वेच्छालादिभ्य कर्तुर्भ्य 'र' प्रत्यय स्यात् । जसिन्जपूर्वक क्रियासाधने रतेने ।
अजस्त्रम्-सतामिभ्य ।

25 मनाशंसभिः उः ॥ सञ्जिती सनप्रत्ययान्तो गृणते । सज्जतेभ्यो
धातुभ्य आशमेभिभेध तच्छोरादिभ्य कर्तुर्भ्य 'उ' प्रत्यय. स्यात् । ' आञ् श-
सि ' इत्यादिभ्यो दम्य मरणम् । न शसे रुयर्थम् ।

26. चिन्दुरिच्छु ॥ वेत्तेर्भ्य । इप्श्चिन्मुकाश्च प्रत्ययो निपात्यते ।

27. भाषायां धात्रकृमृगमिजनिनमिभ्य मिकिनी चरत्तच्यैः ॥

28 सामहिवाचिचाचलिपापनीनामुपसंख्यानम् ॥ यङन्ते-
भ्य सह्-रादिभ्य विभिनो पनेर्नागप्रावश्च निपात्यते ।

29 The roots स्वप्, तृप् and धृप् take नञ् (नजिङ्), as — स्वप्नर, तृष्णर, धृष्णक.

30 The roots शृ and वद take अर, as — शारर, वन्दार

31 The root भा takes the termination रु, रुक् or रुक्, as:— भारर, भाररु, भारुक.

32 The roots म्या, ईश्, भास्, पिस and कस् take वर (वरच्), as — स्यार, ईश्वर, मास्वर पेश्वर and कस्वर.

33 The frequentative base of या also takes this termination, as — यायार.

34 The roots आज्, भास्, धुर, वि+द्युत्, उर्ज, पू, जु, स्तु with प्राव take क्तिप्, as — विभ्राट्, विभ्राजी, विभ्राज; भा, भाभौ, भास, धू, धुरौ, धुर, विद्युत्, विद्युतो, विद्युत, उर्ज, उर्ज, उर्ज, उर्ज, पू, पुरौ-पुर, *जु, जुवौ, जुव, *प्रावस्तुत्. § 35 Some other roots also take this termination, as — भिद् (भिद्), भिद् (भिद्), युक् (युज्).

29. स्वपितृषोर्नजिङ् ॥ स्वपेस्तृपेश्च तच्छीलादिषु कर्तृषु नजिङ्प्रत्ययः स्यात् । धृपेश्चोर्न वक्तव्यम् ॥ इति काशिका ।

30. शृवन्वोरारु ॥ शृ ' हितायाम् । ' वटि ' अभिवादनस्तुत्यो । एताभ्या धातुभ्या तच्छीलादिषु कर्तृष्वारु प्रत्ययः स्यात् ।

31. भिय कुक्कुकर्ना ॥ ' भिभीभवे ' अस्मादातोस्तच्छीलादिषु कुक्कुकर्ना प्रत्ययौ स्त । कुक्कुपि वाच्यः ॥

32. स्थेनाभासपिसकसो वरच् ॥ स्थादिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु वरच् प्रत्ययो भवति ।

33. यश्चयङ् ॥ यातेर्यङ्न्ताद्वरच् स्यात् ।

34. आजभासधुर्विद्युतोर्जिष्टुप्रावस्तुव क्तिप् ॥ आजदिभ्यो धातुभ्यस्तच्छीलादिषु कर्तृषु क्तिप् प्रत्ययः स्यात् ।

× उत्तरसूत्रादृशिग्रहणस्यापकपाजतेर्दीर्घः । * प्रायशदस्य धातुना ममास सूत्रे निपात्यते । ततः क्तिप् । § 35 अन्येभ्योऽपि दृश्यते ॥ अन्येभ्योऽपि धातुभ्यस्तच्छीलादिषु क्तिप्प्रत्ययो दृश्यते । दृशिग्रहण विध्यन्तरोपमग्रहार्थम् । कचिदीर्घः । कचिद्विचनम् । कचिमप्रसारणम् । कचिदसप्रसारणम् । कचिदस ।

(a) The roots वच्, प्रश्, स्तु with आयत्, यु with कट्, जु and श्रि take क्तिप् before which their vowel is lengthened, and the सप्रसारण does not take place, as—वाक्-गू, शब्दप्राट्, आयनस्तू, (आयत् स्तौति), कटप्. (कट प्रवर्ते), जू and श्री (श्रयति हरिम्).

(b) The roots युत्, गम् and हु take this termination before which the root is reduplicated as in the Perfect; and the vowel of हु is lengthened, as—दिद्युत्, जगत्, and जुहू.

(c) The root दृ to fear forms ददृत् by reduplication and shortening of the final vowel.

(d) The root ध्यै takes सप्रसारण and forms धी.

36. The root भू takes क्तिप् to signify a security or a proper name, as—प्रतिभू (धनिकाधमर्णयोरन्तरे यस्तिष्ठति विश्वासार्थं स, a security), मित्रम् and निभू* are proper names

37. The root भू with विप्र or सम् takes the termination उ (डु) when it does not signify a proper name. Before this termination the final vowel of this root is dropped, as—विभु (व्यापक) प्रभु (a lord), सम्भु (जनिता the Creator).

38. मितद्बु (मित द्रवतीति), शतद्बु (शन द्रवतीति), शम्भु (श भावयतीति) and other words of the same nature are made up by this termination

(a) किञ्चिप्रच्छायतस्तुकटपुजुश्रीणां दीर्घोऽसंप्रसारणं च॥

(b) शुतिगमिजुहोतीनां द्वेच ॥ दशिप्रहणादभ्याससज्ञा । जुहोतेर्दीर्घश्च ॥

(c) दृभय इत्यस्य ऋस्वश्च द्वेच ॥

(d) ध्यायतेः संप्रसारणं च ।

36. भुवः संज्ञान्तरयोः॥ मश्तेर्धातो सज्ञायाम्तरे च गम्यमाने क्तिप्-प्रत्यय स्यात् ।

37. विप्रसंभ्यो हुसंज्ञायाम् ॥ एभ्यो भुयो डु स्यात् तु सज्ञायाम् ।

38. मितद्बुदिभ्य उपसंख्यानम्॥ शम्भु । अन्तर्भावितव्यर्थोऽत्र मयति ।

2 (b) The termination अ (घञ्) is added on to the root ई with अघि 'to study' to express कर्म or अपादान, as:—अध्ययः (अधीयत इति), उपाध्यायः (उपन्यस्मादधीयत इति), Fem. *उपाध्याया or उपाध्यायी.

2 (1) The root शृ takes the termination अ (घञ्) when the word thus formed expresses (1) 'a wind' (2) colour or (3) covering, as—शार.

3. Before the word काश, the final ई or उ (and not अ) of a preposition is lengthened, as—नीकाश, अनूकाश; but प्रकाश.

4. The penultimate न् of the root स्पन्द is dropped and the vowel remains unchanged before this अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies 'speed', as:—स्पदः (वेगः speed), in other sense स्पन्द.

5. The roots उन्द् with अव, इन्द्, उन्द् (with termination म्) and अन्य् preceded by प्र or हिम form abstract nouns rather irregularly; as—अवोदः, एध, ओद्य, प्रधयः, हिमग्रयः.

6. The root रु with a preposition takes अ (घञ्), as:—संराव; उपराव; but रव (b) अप्.

2. (b) इडश्च॥ इडो घातोर्धञ् प्रथमः स्यात् । अवोऽपवादः ।

* अपादाने स्त्रियामुपसंख्यानम् ॥ तदन्ताच्च वा डीप् ॥

2 (i) शृ वायुवर्णनिवृत्तेषु ॥ 'शृ' इत्यभिहितो निर्देशः । शारो वायुः । करणे घञ् । शारो वर्णः । चित्राकरणमिह धात्वर्थः । निव्रियते—आव्रियतेनेति निवृत्तावरणम् । बाहुल्यकारणे क । " गौरिवाक्यनांशार प्रायेण शिशिरे कृशः " । अकृतप्रावरण इत्यर्थः ।

3. इकः काशे॥ काश उत्तरपद इगन्तस्यैव प्रादेशार्थः ।

4. स्पदो जवे ॥ स्पन्देर्घाभि नलोपो वृद्धभावश्च निपात्यते ।

5. अवोदेधौग्रमग्रथहिमग्रयाः ॥ अवोदः (अवेहृदनम्), एधः (इधनम्) ओद्य (उन्दनम्) ग्रन्थेर्नलोपो वृद्धभावश्च निपात्यते ।

6. उपसर्गे रवः॥ उपसर्ग उपसदे रवानोर्धञ् स्यात् । अपोऽपवादः ।

7. The roots यु, द्र, दु all with the preposition सम् take अ (घञ्); as:—सयाव (संयुयते मिश्रोक्रियते गुडादिभेरिति), सदाय., सदाय.; but प्रयय., प्रदव., प्रदवः (by अप्).

8. The roots भि, नी, and भू all without any preposition take अ (घञ्), as:—आय., नाय., याव.; but प्रथय., प्रगय., प्रभव.. + The word प्रभाव is made up by the प्रादि compound प्रकृष्टधातो भावश्च. *The word नय is formed by the termination अ (अच्).

9. The roots क्षु and श्रु both with वि take अ (घञ्); as:—विक्षाव.; विश्राव.; otherwise क्षव., श्रव..

10 The root ना with अव or उद् takes अ (घञ्); as:—अव. नाय. (lowering), उन्नायः (lifting up). § The word उन्नय is formed by अ (अच्).

11. The roots हृ, स्तु, स्तु, all with the preposition प्र take अ (घञ्), as:—प्रद्राव., प्रस्ताव., प्रस्ताव., but द्रव., स्तव., स्तव..

7. सम्भि युद्भुचः ॥ सम्भुपपदे 'यु, द्र, दु' इत्येतेभ्यो धातुभ्यो घञ् स्यात् ।

8. भिगीभुचोऽनुपसर्गे ॥ 'भि, नी, भू' इत्येतेभ्यो धातुभ्योऽनुपसर्गेभ्यो घञ् स्यात् । अनयोऽपवादः । + कथं 'प्रभावो राज्ञः' प्रकृष्टो भाव इति प्रादिसमाप्तः ।

* कथं, 'राज्ञो नय' इति । कृत्यन्पुटोवहुलमित्यच् ॥

9. यौ क्षुश्रुचः ॥ वावुपपदे 'क्षु, श्रु' इत्येताभ्यां धातुभ्यां घञ् स्यात् । अनयोऽपवादः ।

10. अवोदोर्नियः ॥ 'अव, उद्' इत्येतयोः पदयोर्नयतेर्धातोर्वञ् स्यात् । इत्यम् 'उन्नय. पदार्थान्तर' । कृत्यन्पुटोवहुलमित्यच् ॥

11. प्रे हृस्तुचः ॥ प्रशब्द उपपदे 'हृ, स्तु, स्तु' इत्येतेभ्यो धातुभ्यो घञ् स्यात् ।

12. The roots गृ with निस् and लृ with अभि take अ (घञ्); as:— निष्ठावः, अभिलावः; but पवः, टवः.

13. The root गृ with the preposition उद् or नि takes अ (घञ्); as:— उद्गारः (समुद्रस्य); निगारः (देवदत्तस्य); but गरः.

14. The root गृ preceded by उद् or नि takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies the scattering of corn; as:— उत्कारः, निकारः; but भिक्षोत्करः. पुष्पनिकरः.

15. The root स्तु with सम् takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a particular place for sacrifice; as:— संस्तावः, (समेत्य स्तुवान्ति यस्मिन्देशे छन्दाणाः स देशः); but संस्तवः (परिचयः close acquaintance).

16. The root स्तृ with प्र takes अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies a thing not belonging to a sacrifice, as:— प्रस्तारः but प्रस्तरः. [मुष्टिर्विशेषः (बर्हिः)]

17. The root स्तृ with नि takes अ (घञ्) when it signifies the extension of an object but not that of a word; as:— विस्तारः; but शब्दविस्तरः. तृणविस्तरः.

12. निरभ्योः पून्वोः ॥ पू इति पूङ्गुपूजोः सामान्येन ग्रहणम् । लृञ् छेदने । यथासंख्यमुपसर्गमन्यः । निरभेपूर्वोः पून्वोर्धात्वोर्धञ् स्यात् । निष्पृ-
यते शूर्पादिभिरिति निष्ठावो धान्यविशेषः ।

13. उन्व्योर्धः ॥ गृ शब्दे । गृ निगरणे । द्वयोरपि ग्रहणम् । उन्व्योरुपपद-
योर्गुधातोर्धञ् स्यात् ।

14. कृधान्वे ॥ कृ इयस्माद्धान्यविषयकादुन्व्योर्धञ् स्यात् । विशेषार्थस्य-
कित्तेर्ग्रहणम् । न हिंसार्थस्य । अनभिधानात् ।

15. यज्ञे समिस्तुवः ॥ यज्ञविषये प्रयोगे संपूर्वात्सोर्धञ् स्यात् ।

16. प्रे स्त्रोऽयज्ञ ॥ अयज्ञ इति शब्दः । यज्ञ इति प्रकृतं यात् । मृश्
स्त्रादादे । अस्मादातोः प्रसज्य उपपदे घञ् स्यात् । न चैयज्ञविषयः प्रयोगो
भवति ।

17. प्रथने चावशब्दे ॥ विपुर्गान्स्तृणानेर्धञ् स्यादश्चन्द्रविषये प्रथने ।
प्रथने विस्तीर्णता ।

18. The root स्तृ with नि takes अ (घञ्) when it signifies the name of a vedic metre, as —विष्टारपङ्क्ति (उद्) In this word the स् of the root is changed to प्.

19 The root मृह् with उत् takes अ (घञ्), as —उद्ग्राह

20 The root ग्रह् with सम् takes this अ when it signifies a fist, as—(मल्लस्य) सग्रह , otherwise सग्रह (घा-यस्य).

21 The roots नी with परि and ई with नि take this अ (घञ्) when the whole word thus formed signifies gambling and proper duty respectively, as —परिणाय (for example — परिणयेन शागन्हन्ति, समन्तान्नयनेनेयर्थ ।) न्याय (एषोऽत्र न्याय । उचितमित्यर्थ) but परिणय (a marriage) न्यय (नाश ruin).

22 The root ई with परि takes अ (घञ्) when it signifies a proper turn, as —पर्याय , but पर्याय (काटस्य)

23 The root शी with नि or उप takes अ (घञ्) to signify a turn, as —विशाय , उपशाय , but निशय . (सशय , a doubt), उपशयः (समीपशयनम् sleeping near).

18 छन्दोनाम्नि च॥ विपूर्वास्तृगातेऽछन्दोनाम्नि घञ् स्यात् । ाष्टर-
पङ्क्ति । ास्तीर्यन्नेऽस्मिन्नङ्गणात्तद्धिरुग्ने घञ् । तत्र कर्मवारय । छन्दो-
नाम्नि च ॥ विपूर्वास्तृगातेर्वजन्तस्य मस्य पत्व स्यात् ।

19 उदि ग्रहः ॥ उद्युपपद ग्रहेर्घञ् स्यात् । अपाऽपनाद ।

20. सामि मुष्टौ ॥ सम्मुपपदे ग्रहेर्घञ् मुष्टिविषयश्चेद्धान्वर्थो भवति ।

21. परिन्योर्नीणोर्द्युताभ्रेययोः ॥ परिपूर्वाङ्गयतेर्निपूर्वादिणश्च घञ्
स्यात् क्रमेण द्युतेऽभ्रे च विषये । पदार्थानां मनपचारो यथाप्राप्तकरणमभ्रेय ।

22 परावदुपालय ङाः ॥ परिशब्द उपपद ङो घ तोर्घञ् प्रत्ययः
स्यादनुपत्यय गम्यमाने । क्रमप्राप्तस्थाननिपातोऽनुपालय परिपाटी । तत्र पर्या-
य । मम पर्याय । काटस्य पर्याय । अतिपात इत्यर्थः ।

23 व्युपयोः शेतेः पर्याये॥ व्युपयोः रूपपदो शीघ्रातोर्घञ् स्यात्पर्याये
गम्यमाने ।

24. The root चि takes अ (चञ्) when it signifies the taking of a thing by the hand, (not stealthily); as:—पुष्पप्रचायः, फलप्रचायः, but प्रचयः (वृक्षाप्रस्थानां फलानां यदृषा प्रचय करोति), पुष्पप्रचयः (चौर्येण).

25. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing (1) a habitation, (2) a sacrifice (चितिः), (3) a body or (4) collection. In this formation च् of the root is changed to क्, as:—1 काशीनिकायः, 2 आकायमाग्निं चित्राति, 3 कायः, 4 गोमयनिकायः; but चयः (by अच्), *काष्ठनिचयः (much wood). In this last example, a large quantity is expressed, not collection.

26. The root चि takes अ (घञ्) to form words expressing a collection (not made up by heaping one upon another) of animals. Here also च् of the root is changed to क्; as:—भिक्षुनिकायः, but सूकरनिचयः (a collection of young boars formed by heaping one upon another at the time of sucking) हानकर्मसमुच्चयः, * निचेक्ययः (गोमयानाम्), collecting cow-dung again and again.

24. हस्तादाने चेरस्तेये ॥ हस्तादाने गम्यमाने विधातोर्घञ् स्यात् । न चेस्तेयं—चौर्यं भवति । हस्तादान इत्यनेन प्रत्यासत्तिरादेयस्य लक्ष्यते ।

25. निवासचिनिशरीरोपसमाधानेऽप्यादेशश्च कः ॥ एषु चिनोर्तेर्घञ् । धातारादेश्च ककारः । उपसमाधानं राशौकरणम् । तच्च धात्वर्थः । अन्ये प्रत्ययार्थस्य कारकस्योपाधिभूताः । *चेः क इति वक्तव्य आदेरित्युक्तिर्यङ्लुक्पादेरेव यथा स्यादिति । गोमयाना निचेकायः । पुनः पुनाराशौकरणमित्यर्थः ।

× बहुत्वमत्र विवक्षितं नोपसमाधानम् ।

26. संघे चानौत्तराधये ॥ उत्तरे चाधरे चोत्तराधरास्तेषां भावस्तद्विचार्यके सवे गम्ये चर्घञ् । आदेशश्च कः । प्राणिना समुदायः संघः । च द्वाम्यां प्रकाराभ्यां भवति । एकधर्मसमावेशेनौत्तराधयेण वा । तत्रोत्तराधयेर्पुंसादिर्लो गृह्यते ।

27. Roots in general take अ (णच्) to form feminine abstract nouns to express reciprocal action. Before this termination the final vowel and the penultimate अ take वृद्धि and other penultimate short vowel takes गुण. * The words take ई as a feminine termination; as —व्यानक्रोशो (mutual abuse); व्यानहासी (mutual laughter).

28. Roots take इन् to form words expressing completeness and then the termination अ is added to the word, and the first vowel of the word takes वृद्धि; as —संरागिणं वर्तते.

29. The root प्रह् with अव or नि takes अ (घञ्) to express a curse, as —अप्रग्राहस्ते भूयात् (अभिभूय इत्यर्थः), निग्राहस्ते भूयात् (बाध इत्यर्थः); but अग्रह (पदस्य), निग्रहः (चोरस्य).

30. The root प्रह् with प्र takes अ (घञ्) to express a wish to obtain; as —पात्रप्रग्राहेण चरति भिक्षुः पिण्डार्थी; (an ascetic wanders with a pot with a desire to get food); but प्रपद्दो देवदत्तस्य, (The holding of Devdatta).

31. The root प्रह् with परि takes this termination to ex-

27. कर्मव्यतिहारे णच् स्त्रियाम् ॥ कर्म-क्रिया, व्यतिहारः- परस्परं करणम् । कर्मव्यतिहारे गम्यमाने धातोर्णच्प्रत्ययो भवति स्त्रीलिङ्गे वाच्ये । तच्च भावे । चकारो विशेषणार्थः । णच्स्त्रियामिति ॥ *णचः स्त्रियामञ् ॥ स्त्रिया विहितजन्तात्त्वार्थेऽञ् स्यात् । अजन्तत्वाब्दीप् ।

28. अभिविधौ भाव इनुण् ॥ अभिविधिरभिव्याप्तिः क्रियागुणाम्नां कात्स्न्येन संबन्धः । अभिविधौ गम्यमाने धातोर्भाव इनुण् स्यात् । अणिनुणः ॥ इनुणन्तात्त्वार्थेऽण् स्यात् ।

29. आक्रोशेऽवन्योर्ग्रहः ॥ 'अव, नि' इत्येतयोरुपपदयोर्ग्रहर्धञ् स्यादाक्रोशे गम्यमाने । आक्रोशः शापः ।

30. प्रे लिप्सायाम् ॥ प्रशब्द उपपदे ग्रहर्धञ् स्याद्विप्सायां गम्यमानायाम् ।

31. परौ यज्ञे ॥ परिशब्द उपपदे ग्रहर्धञ् स्याद्विषयश्चेत्प्रत्ययान्ताभिधेयः स्यात् ।

press a sacrificial thing; as—परिग्राहः, (मयेन वेदेः स्वीकरणम् a 'sacring round of the sacrificial altar); but परिग्रहः means 'seizing or grasping'.

32. The root घृ with नि takes अ (घञ्) to express a name of corn; as—नीवारः (rice growing wild) but निवरा कन्या (an unmarried woman, a virgin).

33. The roots धि, यु, पू and दृ with the preposition उद् take अ (घञ्), as—उद्ध्राय, उद्याव, उत्पाव, उद्दाव.

34. Roots कृ and दृ with आ take अ (घञ्) optionally; as—आरावः, or आरवः (by अप्) आह्वारः or आह्वः (by अप्).

35. The root ग्रह् with अन् takes अ (घञ्) optionally to express with-holding of rain; as—अवग्राहः but अवग्रहः (by अप्). Both these words mean 'with holding of rain, a draught; but अन्ग्रहः (पदस्य).

36. The root ग्रह् with प्र takes अ (घञ्) optionally

32. नौ घृ घान्ये ॥ घृ इति लुप्तपञ्चमीकम् । घृ इति घृह्घृओः सामान्ये-
त ग्रहणम् । निशब्द उपपदे 'घृ' इत्येतस्माद्धातो धान्यविशेषेऽभिधेये घञ् स्या-
त् । निवरा । क्तिन्विषयेऽपि बाहुलकाद्ग्रहवृद्धित्यादिना कर्मण्यपि कर्मार्थत्वास्ती-
त्वम् ।

33. उदि अयतियौतिपूदुवः ॥ उच्छन्द उपपदे अयन्यादिभ्यो घञ्
स्यात् । अजपोरपवादः । समुच्छ्रय इति बाहुलकादपि बोध्यम् ।

34. विभापाठि रुधुवोः ॥ आद्युपपदे रौते. पृथक्थ विभापा घञ्
स्यात् ।

35. अवग्रहो वर्धप्रतियन्धे ॥ विभापेति वर्तते । 'अव' उपपदे
ग्रहो र्तिर्धञ् स्याद्विभाषा वर्धप्रतियन्धेऽभिधेये । प्रातस्तस्य वर्धस्य कुतश्चिन्निमि-
षाट्प्रत्यये वर्धप्रतियन्धः ।

36. (1) प्रे वणिजाम् ॥ प्रेग्रहेर्घञ् वा वणिजां संबन्धो चेत्प्रत्ययार्थः ।
(2) रउमौ च ॥ प्रेग्रहेर्घञ् वा रश्मिधेत्यप्रत्ययान्तेनाभि-
धेये । स्यादिसुक्तानामन्धादीनां संयमनार्थो रञ्जूरश्मिर्ग्रह गृह्यते ।

to express (1) तुल्यसूत्रम् a string of the balance or (2) reins; as.—(1) तुल्यप्रग्राहेण (प्रग्रहेण) चरति, (2) प्रग्रहः, or प्रग्राहः, (rein of a horse).

37. The root वृ (वृञ्) with प्र takes अ (घञ्) optionally when the whole word thus formed expresses a particular sort of garment; as:—प्रावारः, प्रवरः; but प्रवरः (गौः, प्रशस्त इत्यर्थः).

38. The root भू with परि takes अ (घञ्) optionally to express disrespect; as:—परिभाव or परिभवः; but परिभवः (सर्व-तौ भयनम्, becoming on all sides).

39. (a) Roots ending in इ take the termination अ (अच्) to form abstract nouns and to express case-relations (कारकाणि) except nominative and genitive This termination is strong; as:—चि-चयः, जि-जय, क्षि-क्षयः, इ-अयः, (b) The roots भी, वृप् and others take अ (अच्) & not त (क्त), to form neuter abstract nouns, as:—भयम्, वर्गम्.

40. Roots ending in क्, उ, ऊ take अ (अप्). This is also a strong termination; as - कृ-करः, गृ-गरः, दृ-दरः, यु-यवः, लृ-लवः, पू-पवः.

37. घृणोतेराच्छादने ॥ प्रे घृणोतेर्घञ् वा प्रत्ययान्तेन चेदाञ्जनवि-
शेष उच्यते ।

38. परौ भुवोऽवज्ञाने ॥ परिशब्द उपपदे भूवातेर्घञ् वा ज्ञाने
गम्यमाने । अवज्ञानमस कार. ।

39. (a) एरच् ॥ इवर्णान्ताद्वातोर्भावे ऽकर्तारि च कारके संज्ञायामच्प्र-
त्यय. स्यात् । घञोऽपवादः । (b) अज्विघौ भयादीनामुपसंख्यान-
म् ॥ नपुंसके क्तादि निवृत्त्यर्थम् ।

40. कृदोरप् ॥ ऋवर्णान्तादुवर्णान्तादप् स्यात् । घञोऽपवादः । दकारे
मुखमुखर्थ. माभूतादपि परस्तर. ।

41. The root स्तृ with नि takes this termination अ (अप्) to express ■ tree or ■ seat; and then the स् of the root is changed to प्; as:- विष्टरः, but विस्तरः (वाक्यस्य).

42. The roots ग्रह्, वृ, दृ, चि with नि, गम्, वश् and रण् take अ (अप्); as:- ग्रहः, वरः, दरः, निश्चयः, गमः, वशः, रणः.

43. The words प्रस्थः (प्रतिष्ठन्तेऽस्मिन्निति a summit), प्रक्षः (प्रक्षत्पस्मिन्निति, a vessel for bathing), प्रपा (प्रपिबत्यस्यामिति, a place where water is distributed to travellers), आविधः (आविध्यन्तेऽनेनेति an awl, drill), विघ्नः (विहन्यतेऽस्मिन्निति, an obstacle), आयुधम् (आयुष्यतेऽनेनेति a weapon) and others of the same kind are formed by the termination अ (क) used in the sense of घञ्.

44. The roots कृ, क्लिद् and क्लस् and some others are reduplicated before this अ (क); as:- कृ-चक्रम्; क्लिद्-चिक्लिदम्; क्लस्-चक्लसः.

45. The root अद् with a preposition takes the termination-अ (अप्) before which अद् becomes घस्; as:-*प्रघसः, विघसः, but घासः (by घञ्)

46. The root अद् with नि takes अ (अप् or ण); as:-न्यादः, निघसः.

41. वृक्षासनयोर्विष्टरः ॥ अनयोर्विपूर्वस्य छः पठं निपात्यते । विष्टरो वृक्ष आसन च ।

42. ग्रहवृदृनिश्चिगमश्च ॥ ग्रहादिभ्यो घातुभ्योऽप्रत्ययः स्यात् । पञ्चोपवादः । वजिरण्योरुपसंख्यानम् ॥

43. घञर्थकविधानम् ॥ स्थास्नापाव्यधित्तनियुध्यर्थम् ॥

44. हित्वप्रकरणे के कृपादीनामिति वक्तव्यम् ॥

45. उपसर्गेऽदः ॥ उपसर्ग उपपदेऽर्धतोरप् स्यात् । * घञपोश्च ॥ अर्धेऽस्तृ स्याद्व्यपि च ।

46. नौ ण च ॥ नानुपपदेऽदेर्णस्यादश्च ।

47 The roots व्य् and जप् without any preposition take अ (अप्); as:—व्यधः; जपः; but आध्याधः (by धम्); उपजापः (by घञ्)

48. The roots स्क्न् and हस् without any preposition take अ (अप्) optionally; as:—स्वनः, स्वानः, हसः, हासः, but प्रस्वानः, प्रहासः.

49. The root यम् with सम्, उप, नि or वि or without any preposition takes अ (अप्) optionally; as:—सयमः, संयामः, उपयमः, उपयामः, नियमः, नियामः, वियमः, वियामः, यमः, यामः.

50. The roots गद्, नद्, पठ् and स्क्न् all with नि, take अ (अप्) optionally; as:—निगदः, निगादः, निनदः, निनादः, निपठः, निपाठः, निस्वनः, निस्वानः.

51. The root कण् with नि or without any preposition and when it expresses the sound of a lute takes अ (अप्) optionally; as:—निकणः, निकाणः, कणः, काणः, प्रकणः, प्रकाणः, but अतिकणो वर्तते.

52. The root ण् takes अ (अप्) necessarily to express a bundle prepared for selling; as:—मूलकणः, शकणः, but पाणः.

53. The root मद् without any preposition takes this अ (अप्); as:—धनमदः, कुलमदः, विद्यामदः; but उन्मादः, प्रमादः.

47. व्यधजपेरनुपसर्गे ॥ ' व्यध् , जप् ' इत्येतयोरनुपसर्गयोरप् स्यात् । घञोऽपवादः ।

48. स्वनहसोर्वा ॥ स्वनहसोरनुपसर्गयोर्वाऽय स्यात् ।

49. यमः समुपनिविषु च ॥ एष्वनुपसर्गे च मंगरन्वा स्यात् । घञोऽपवादः ।

50. नौ गदनदपठस्वनः ॥ निशब्द उपपदे गदादिभ्योऽञ्वा स्यात् ।

51. कणो वीणायां च ॥ नावनुपसर्गे च वीणात्रिययाञ्च कणतेरम्वा स्यात् । वीणाग्रहणं प्राद्यर्थम् ।

52. नित्यं णः परिमाणे ॥ णधातोर्नित्यमप्रत्ययः स्यात्परिमाणे गन्धमाने । व्यवहारार्थं मूलकादीनां यः परिमितो मुष्टिर्वच्यते सोऽस्य विषयः ।

53. मदोऽनुपसर्गे ॥ मदेरनुपसर्गादप्प्रत्ययः स्यात् । घञोऽपवादः ।

54. The root मद् with प्र or सम् takes अ (अप्) to express joy; as:—प्रमदः, संमदः; otherwise प्रमादः, संमादः.

55. The root अज् with सम् to express collection, and with उद् to express driving takes अ (अप्) when the words thus formed are used of lower animals; as:—समजः (पशूनां संघः), उदजः (पशूनां प्रेरणम्); but समाजो ब्राह्मणानाम्, उदाजः क्षत्रियाणाम्.

56 The root ग्रह् takes अ (अप्) to express a wager. Before this termination, the र् of the root is changed to ह्; as:—ग्रह (अक्षस्य), but ग्रहः (पादस्य).

57. The root सृ takes अ (अप्) to form words meaning the first conception; as:—उपसरः (गताम्). The words असर and प्रसर are formed by the termination अ (घ)

58. The root व्हे with नि, अभि, उप, and रि takes अ (अप्) and takes सप्रसारण; as:—निहवः, अभिहवः, उपहवः, विहवः; but ग्रहयः (by घञ्).

54. प्रमदसंमदौ ह्ये ॥ 'प्रमद, संमद' इत्येतौ शब्दौ निपायेते ह्येऽभिधेये ।

55. समुदोरजः पशुषु ॥ सपूर्वोऽजि. समुदाये । उत्पूर्वथ प्रेरणे । तस्मात्पशुविषयत्वाद् स्यात् । अघञपोरित्युक्तेर्बिभागे न ।

56. अक्षेषु गृहः ॥ अक्षशब्देन देवनं लक्ष्यते तत्र यत्पणरूपेण प्राप्तं तत्र गृह इति निपात्यते । ग्रहेरप् सिद्ध एव । छत्वार्य निपातनम् । अन्ये गृहिं प्रकृत्यन्तरमाहुः । ते घञं प्रयुदाहरन्ति । ग्लहः ।

57. प्रजने सृतेः ॥ सृधातोः प्रजने विषयेऽप्प्रत्ययः स्यात् । घञोऽपवादः । प्रजनं प्रथमगर्भग्रहणम् । गताशुपसरः । स्त्रीगवीषु पुंगवानां गर्भाधानस्य प्रथममुपसरणमुच्यते । दधम् 'अवसरः, प्रसरः' इति । अधिकरणे पुंसि संज्ञायामिति घः ।

58. व्हः संप्रसारणं च न्यभ्युपविषु ॥ 'नि, अभि, उप, रि' इत्येतेषूपदेशु न्यतेर्धातोः संप्रसारणमप्रत्ययश्च स्यात् । घञोऽपवादः ।

59 The root है with आ takes अ (अप्) and undergoes सप्रसारण to express a battle, as —आदिव, but आह्वाय [by अ (अप्)].

60 The root है with आ takes अ (अप्) and undergoes सप्रसारण and वृद्धि to express a place or trough near a well for watering cattle, as —आहार, but आह्वाय

61. The root है without any preposition takes अ (अप्) and undergoes सप्रसारण, as —हव a call.

62. The root हन् without any preposition takes अ (अप् or घञ्) to form an abstract noun and before अ (अप्) वध् is substituted for हन्, as —वध, घात

63 The root हन् takes अ (अप्) to express 'hard substances' & then the ह् of the root is changed to घ्, as —अन्नघन दधिमन्. In the expression अघन दधि, the abstract noun घन (thickness) is used in the sense of an adjective 'thick'.

64 The roots हन् with अन् takes अ (अप्) and the root is

59. आहि युद्धे ॥ आह्युपपदे ब्रह्मनेत्रातो सप्रसारणमप्य स्याद्युद्धेऽभिप्रेये । आह्यन्ते प्रमान्त्याहव ।

60. निवानमाहावः ॥ आह्युपपदे ब्रह्मनेत्रातो सप्रसारण वृद्धिश्च । उदकाधारश्चैवाहव । आहारस्तु निवान स्यादुपकरणसदृशे ॥ आहय पशूना कुपेपसरेषु य इदकाशस्मिन् हि पानाय पशव आह्यन्ते ।

61. भावेऽनुपसर्गस्य ॥ अनुपसर्गस्य ब्रह्मनेत्रातो सप्रसारणमप्य स्याद्भावेऽभिप्रेये । भावप्रहणमर्हति च कारः सञ्ज्ञायामि यस्य निरासत्यम् ।

62. हनश्च वधः ॥ अनुपसर्गाद्धन्तर्भावेऽप्य स्याद्वधोददेशात्तादात्म्ये । घातम् ।

63. मूर्तौ घनः ॥ मूर्ति कठिनम् । तस्मिन्नाभिप्रेये हन्तेरप्य स्याद्वनश्चादेशः । कर्त्तुं 'घन दधि' इति । अस्मिन् वधमा लक्ष्यते ।

64. अन्तर्धनो देशे ॥ अन्तर्धन इति पाठान्तरम् । अन्तर्धनाद्धन्तर्धनप्रत्यय स्याद्वधोददेशश्च दण्डाभिप्रेये । अन्तर्धन । गरीशेषु देशभिप्रेये उच्यते ।

then changed to घन् to express a country, as —अन्तर्गन्, or अन्तर्गण (a name of a village in the country बर्हीग). In the second example न् is also changed to ण् according to another reading.

65 The root हन् with प्रे forms प्रेण and प्रमाण (a portico, a porch before a house), otherwise प्रघात

66 The root हन् with उद् forms उद्घन to express carpenter's bench, the plank on which he works, otherwise उद्घात.

67 हन् with अप forms अपघन meaning hand or foot, otherwise अपघात

68 हन् with अयस्, मि or ह् takes the termination अ (अप्) in the sense of instrument, (करण) and घन् is then substituted for हन्, as —अयोघन, दृघन. (दृगण according to some grammarians)

69 The root हन् with स्तम्भ takes अ (व् or अप्) in the sense of instrument (करण). Before अ (अप) घन् is substituted

60 अगारैकदेशे प्रघणः प्रघाणश्च ॥ प्रपूर्वस्य हन्ते 'प्रण, प्रमाण' इत्येते शब्दो निपायते अगारैकदेशे वाच्ये । द्वाग्देशे द्वौ प्रकोष्ठावलिन्दौ । आभ्यन्तरे ग्राह्यश्च । तत्र बह्वप्रघाष्ठे निपातनमिदम् । प्रविशद्भिर्जनैः । पदैः प्रकर्षेण हन्यत इति । प्रण, प्रमाण । कर्मण्यप् । पक्ष वृद्धिः ।

66. उच्छनऽन्याधानम् ॥ उष्मन् हन्तरुद्धन इति निपात्यतेऽन्याधानं चेद्वनति । अन्याधानमुपरि स्थापनम् । यस्मिन्संघेऽन्यानि काष्ठानि स्थापयित्वा तक्ष्यते तदभिधीयते । आधारणेऽप् ।

67. अपघनाऽङ्गम् ॥ अपपूर्वस्य हन्तेरपघन इति निपात्यतेऽङ्गचेत्तद्वनति । अङ्गं शरीरावरः । स चेह न सः । किन्तु पाणि पादश्चाहुः । करणेऽप् ।

68 करणेऽयोधितुषु ॥ एषु हन्ते करणेऽप्याहुर्नदेशश्च । अयो हन्यमानेन ययोनः । इवञ्च स हन्यतेऽनेनति । दृघन । दृगण इत्येके । संज्ञायाग्रस्य । पूर्वपदात्मंज्ञायामग इति णत्वम् ।

68 स्तम्भे क च ॥ स्तम्भ उपपदे हन्ते करणे क स्यादप्य । अपक्षे इत्येतेष्वङ् ।

for हन्, as—स्तम्बन् (a hoe), fem स्तम्बन्ना, स्तम्बान् fem स्तम्ब-
यना, otherwise स्तम्बघात.

70 हन् with परि takes अ (अप्) in the sense of करण when
घ् is substituted for हन्, as—परिघः (a bar), *परिघ.

Note—The र् of परि is optionally changed to र् before घ्
or अङ्, as—पर्यङ् or पर्यङ्.

71 The root हन् with उप takes अ (अप्), (before
which the penultimate अ is dropped) to express proximity,
as—पर्यतोपन्नो देशः, (a country lying near a mountain);
otherwise पर्यतोपघात.

72 The root हन् with the preposition सम् or उद् takes अ
(अप्) to express collection or praise respectively. Here, हन्
drops its final अन् and ह् is changed to व्, as—संघः (a collec-
tion of animals), उद्घः (मनुष्याणाम् an excellent man); other-

wise सघातः (संहननम्).

73. हन् with नि takes अ (अप्), drops its अन् and changes
its ह् to घ् to form the word निव meaning ' as high as it is
'road'.

70 परौ घः ॥ परौ हन्तेरप्यात्करणे घश्चादेशः । परैर्हन्त्यतेऽनेनेति परि-
घः । *परेश्वं घाङ्कयोः ॥ परैरेकस्य लो वा स्याद्वचनस्येऽङ्कशब्दे च । इह
तरन्तमपौघ इति कृत्रिमस्य न ग्रहण व्याख्यानात् ।

71. उपग्र आश्रये ॥ उपपूर्वाद्धन्तेरप्यादुपशालोपध । आश्रयशब्देन
सामीप्य लक्ष्यते । पर्यतोपहन्त्यते सामीप्यम् गम्यत इति, पर्यतोपग्र ।

72. संघोद्धौ गणप्रशंसयोः ॥ समुदोरपदयोर्हन्तेरप् प्रत्यय स्याद्दि-
कृतो घत्व च निपात्यते यथासह्य गणेऽभिधेये प्रशंसायां गम्यमानायाम् ।
उज्ज्वलः । भावेऽपि । उद्गम्यते (उत्कृष्टो ज्ञायते) इत्युद् । कर्मण्यपि ।
आदेशः । पर्यतोपघातः ।

मितम् ॥ निपूर्वाद्धन्तेरप् प्रत्ययद्विलोपो घत्व च निपात्यते ।

न भवति । समतान्मित निमितम् । निविशेष हन्यन्ते इत्यन्त
रानना नृक्षा. समारोहपरिणीहा इत्यर्थः ।

74. The roots with 'डु' as their indicatory letter (अनुबन्ध) take त्रि (क्रि) to form abstract nouns. The words so formed by त्रि take म् after them; as:—पच्-पक्रिमम् (पाकेन निर्वृत्तम्), वप्-उपत्रिमम्, कृ-कृत्रिमम्. This termination त्रि is weak.

75. The roots with a mute 'दु' form abstract nouns by अथु (अथुच्); as:—वेप्-वेपथुः, धि-धयथुः, क्षु-क्षयथुः, दु-द्वयथुः.

76. The roots यञ्, याच्, यन्, निश्च्, प्रश्च् and रक्ष् form abstract nouns by न (नङ्); as:—यज्ञः, याच्या, यन्नः, विश्वः, प्रश्नः. (The root प्रश्च् does not undergo संप्रसारण here), रक्षणः.

77. The root स्वप् forms स्वप्नः (a dream) by the termination न (नन्).

78. The roots दा and धा and other roots assuming these forms except 'दा 2nd conj. to cut' and 'दा 1st conj. to purify', with prepositions take इ (किं) before which the final आच् is dropped; as:—प्रधिः, अन्तर्धिः, उपाधिः.

74. द्वितः क्रिः ॥ भावे कर्तरि च कारक इति वर्तते । 'डु' इयस्य तस्माद्वितो धातोः क्रिः स्यात् । अयं भाव एव स्वभावात् । कर्त्रेर्मन् नित्यम् । क्रि प्रत्ययान्तात्मन् निर्वृत्तऽर्थे । नित्यग्रहणात्किर्मन्विषयः । अतएव क्रयन्तं न विग्रहः ।

75. द्वितोऽथुच् ॥ 'दु' इयस्य तस्माद्वितो धातोर्धुच् प्रत्ययः स्यात् । अयं स्वभावाद्भाव एव ।

76. यजयाययतविच्छप्रच्छरक्षो नङ् ॥ यजादिभ्यो धातुभ्यो नङ्प्रत्ययः स्यात् । ऊकारो गुणवृद्धिप्रतिषेधार्थः । 'प्रश्ने चासन्नेति' शापकान्तसंप्रसारणम् ।

77. स्वपो नन् ॥ स्वपेर्भानोर्नन्प्रत्ययः स्यात् । नकारः स्वरार्थः ।

78. उपसर्गे घोः किः ॥ उपसर्ग उपपदे घुमंश्चैभ्यो धातुभ्यः किः प्रत्ययः स्यात् । कि/करणमातोऽलोपार्थम् । उपाधीयनेऽनेने उपाधिः ।

79. These roots preceded by their objects take इ (इ) to express a place of action, as—जलधिः, शराधिः.

80. Roots take ति (त्ति) to form feminine abstract nouns; as—कृ-कृतिः, चि-चितिः, स्तु-स्तुतिः, स्थाय-स्थातिः, ह्राद् with प्र-प्रहन्तिः*, +चर्-चूत, फल्-फुल्लतिः, चिाय् with अप-अपावतिः. § Before this termination roots in general reject the augment इ, but प्रह and some other roots do take इ.

81. The roots श्रु यज्, इप् and स्तु take this termination to express an instrument; as—श्रुतिः, शष्टः (from यज् or इप्), स्तुतिः.

82. The roots ending in रु and the root लृ and twenty other roots take this termination which is then treated like निष्ठा (the terminations त्त and तत्त); as—कु-काणिः, गृ-गार्णिः, जृ-जार्णिः, शृ-शीर्णिः, लृ-लूनिः, यू-यूनिः.

83. The roots ग्ले, ग्ल, ज्या and ह्य take the termination नि; as—ग्लानिः, ग्लानिः, ज्यानि, हानिः.

84. The root षद् with सम्, वि, आ, प्रात, परि and others

79. कर्मण्यधिकरणे च ॥ कर्मण्युपपदे घुसन्नैक्यो धातुभ्यः क्तिः प्रत्ययः स्यादधिकरणे कारके । जलानि घायन्तेऽस्मिन्निति जलधिः । अधिकरण-ग्रहणमर्थान्तरानिरासार्थम् । चकारः प्रत्ययानुकरणार्थम् ।

80. स्त्रियां क्तिन् ॥ खालिङ्ग भाषादी क्तिन् स्यात् । घञोऽपवादः । अ-भयो तु परत्राद्वाधते । § तितुग्रतयसिसुसरकसेषु च ॥ एषां दशानां कृत्प्रत्ययानामिष्टं स्यात् । तितुग्रेष्वग्रहादीनामिति वाच्यम् ॥

* 'ह्लादो निष्ठायाम्' इत्यत्र 'ह्लाद्' इत्येवमभिभागात् क्तिनि इत्य् + तिच । ऋफलांत उत्स्यात्वादौ क्तिने । † चापतेः क्तिनि चि-भावो वाच्यः ॥

81. श्रुयजीपिस्तुभ्यःकरणे ॥ एभ्यो धातुभ्यः क्तिन् स्यात्करणेऽर्थे ।

82. ऋत्वादिभ्यः क्तिन्निष्ठावद्वाच्यः । लृ, स्तृ, कृ, वृ, धृ, शृ, पृ, भृ, मृ, दृ, जृ, मृ, (घृ), नृ, कृ, गृ, ज्या, रं, लं, न्दा, शी, एतेत्यादयः । Here the first five are उभयपदौ and the rest are परस्मैपदौ.

83. ग्लाम्लज्याह्राभ्यो निः ॥

84. संपदादिभ्यः क्तिप् ॥ क्तिन्नपीप्यते ॥

takes क्तिप् or ति (क्तिन्); as—संपद्, मंपत्तिः विपद्, विपत्तिः.

85. The roots स्या, गै, पा and पृच् take ति (क्तिन्); as:—उपस्थितिः, प्रस्थितिः, सर्गातिः, मंपोतिः, पक्तिः. The words अवस्था and संस्था are formed by the termination अ (अद्).

86. The words given below are formed irregularly by ति (क्तिन्); as:—अब्-ऊतिः, यु-यूतेः, जु-जूतिः, सो-सातिः, हन्-हतिः, कृन्-क्रीर्तिः.

87. The roots वज् and यज् take ये to form abstract nouns; as:—वज्या, इज्या.

88. The roots अज् with सम्, सद् with नि, पृच् with नि, मन्, विद्, सू, शौ, भृ and इ take य to form abstract nouns; as:—समज्या, (समजन्यस्याम् an assembly); निपद्या, (निपीदन्यस्याम् a market), निप्या (निपतन्यस्याम्, a slippery ground); मन्या (मन्यतेऽन्या, गल्पार्थशिरा, the nape or back of the neck); विद्या (विदन्त्यनया); सुत्या, (सूयतेऽस्यामिति, आभयः distillery; शौव्या (शय्यतेऽस्याम् a bed, भृत्या wages or service); इत्या (इयतेऽन्या a palanquin).

85. स्थागापापयो भावे ॥ स्यादिभ्यो धातुभ्यः खौल्लिङ्गे भावे क्तिन्-प्रत्ययः स्यात् । अबोऽपवादः । कथम् ' अवस्था, संस्थेति ' । व्यवस्थायाम् ' इति शेषका दह ।

86. ऊतियूति-जूति साति-हेति कीर्तयथ ॥ ऊत्यादयः शब्दा निपात्यन्ते । ऊतिः । अयतेऽन्त्येत्पूठ । स्वार्थं वचनम् । यूतिः । जूतिः । अनपोर्दीर्घत्वं च निपात्यते । सातिः । घनिस्यतीति-प्राप्तयेत्यस्याभावो निपात्यते । सनोतेर्वा ॥ जनसनेत्यत्वे कृते स्वार्थं निपातनम् । हेतिः । हन्तोर्हिनोतेर्वा । कीर्तिः । कीर्तयने ।

87. वजयजोर्भावे कथम् ॥ वजयनोर्धात्वोः खौल्लिङ्गे भावे क्यप् प्रत्ययो भवति । क्तिनोऽपवादः । पिक्वणमुत्तरत्र तुगर्थम् ।

88. संजायां समजनिपदनिपतमनविदपुञ्जशौभृप्रिणः ॥ समजादिभ्यः स्त्रियां भावाद्वा कथम् स्यासंज्ञायाम् । अजेः क्यपि वीभावो नेति वाच्यम् ॥

- 9 The root कृ takes अ (श), य or ति; as—किया, कृत्या, कृतिः.
 90 The root हृ forms हृत् by the termination अ (श) (cre प् of the root is changed to छ, and य is not added, and it takes the feminine termination आ)
 91. चर with परि-परिचर्या, सृ with परि-परिसर्या, मृग्-मृगया; ई-अट्या (a roaming).

- 92 The root जागृ takes अ [अ or अ (श)]; as—जागरा or जागर्ग्यो Before अ (श) य is added to the root, the ending ऋ takes गुण and then the feminine termination आ is added

- 93 Derivative roots take अ to form abstract nouns, as—वेत्तार्या पुत्रवाम्या, पुत्रीया, छेद्या, कण्ड्या.

94. Roots which are set in निष्ठा, and end in a consonant and have a prosodially long vowel in them, take अ to form abstract nouns, as — ईह-ईहा, उह-उहा.

95. The roots with a mute प्, भिद् and others, take अ
 89. कृज्ज जव ॥ 'कृज्ज.' इति योगविभाग । कृज्ज क्यप् स्यात् । इया । शच ॥ जातिन् ।

- 90 इच्छा ॥ इमेवावे श । यगभावश्च निपात्यते ।
 91. परिचर्या परिसर्या मृगयाऽऽट्यानामुपसर्ल्यानम् ॥ जो यकच निपात्यते । परिचर्या पृजा । परिसर्या-परिमरणम् । अत्र गुणोऽपि । मृगया । मृगअन्येषण । चुरादाअटन्त । अतो छेपाभावोऽपि । यकि णिलो । आट्या । अटते शे यकि ट्यशब्दम्य द्विव पूर्वम ग यकारनिष्पत्तिर्दीर्घश्च ।

92. जागर्तेरकारो वा ॥ पक्षे शः ।
 93. अ प्रत्ययात् ॥ प्रययान्तेभ्यो भातुम्य क्षियामकार प्रत्ययः स्यात् । केनोऽराट् ।

94. गुरोश्च हलः ॥ मुख्यो हलन्तात् क्षियामकारः स्यात् । क्तिनोऽत्ताड । निष्ठायां सेट् इति चक्तव्यम् ॥

- 95 पिद्भिदादिभ्योऽश् ॥ पिद्भयो भिदादिभ्यश्च क्षियामक् । गणपठि-
 त्पु भिदादिषु निष्कृष्य प्रकृतयो गृह्यन्ते । भिदा विदारणे ॥ छिदा द्वै-
 र्वाकरणे ॥ गुहा गिर्योपभ्योः ॥ जारा शरुयाम् ॥ धारा ज-
 उपवाहे ॥ काग चन्धनस्थाने ॥ तारा ज्योतिषि ॥ क्रपेः सं-
 प्रसारणञ्च ॥

हारणा, आसना, श्रयणा, घम्ना, वन्दना, वेदना The word made up by the termination य (ण्यत्) from the root अ (१) . 99. The root इप् takes अन (युच्) necessarily when it does not mean ' to wish ' and optionally when preceded by अ, as — अन्वेपणा, पयेपणा, परीष्टि .

100 Roots take अक (ण्वुल्) to form nouns expressing the names of diseases, as — प्रच्छदिका, प्रवाहिका, निच १७ ६१ शिरोऽर्ति (by किल्) .

101 Roots take अक (ण्वुल्) to express the meaning of the root, as — आस्-आसिका, शी-शायिका .

102 The termination ई (इक्) and ति (क्तिप्) are added to roots to express the roots themselves Before ति the conjugational sign is added on to the root, as — भिद्-भिदि, छिद्-छिदि, पच्-पचति, पठ्-पठति Sometimes no termination is added as — गुप्, तिच्, कित &c .

103 When the letters of the alphabet are to be expressed the termination कार is added on to them, and ० इक् १५० is optionally added to र, as — अकार, इकार, रकार or रेफ .

99. इधेरनिच्छार्थस्य ॥ परेर्चा ॥

100. रोगारयायां ण्वुल् बहुलम् ॥ रोगारयाया गम्यमानाया धातोर्बहुल ण्वुल् प्रयय स्यात् । क्तवादीनामपवाद । आपग्रहण रोगस्य चेत्यन्ययान्तन सज्ञा भवति । बहुलग्रहण व्यभिचारार्थम् । तेन कचिन । शिरोऽर्ति .

101. धात्वर्थनिर्देशे ण्वुल् वक्तव्यः ॥

102 इक्षुश्चिन्तौ धातुनिर्देशे ॥ अत्र धातुनिर्देशोऽनुकरणम् । बहुलभियदुपतते । तेन ' गुप्तिचिद्वयःसन् ' इत्यादौ कचिल । " उपसर्गात्सुनोतेः " इत्यादि निर्देशादकर्ण्यपि शब्दादयः ।

103. वर्णात्कारः ॥ निर्देश इयेन । कारप्रत्ययस्य धातोरभिहितनेऽपि धातुधकारस्यत्व वृत्तसज्ञा । तेन कृदन्तत्वात्प्रातिपदिकत्वम् । प्रयोजनाभावात्कस्य नैसज्ञा । आर्धातुवचामात्रानेद् । *Consonants are to be taken with अ in this case *रादिकः ॥ पूर्वोच्चीया वृत्त्याद्वामरूपविधिनाकारोऽपि । तन ' रकारादीनि नामानि शृण्वन्तो मम पार्श्वे ' इति साधु ।

fitness (3) debt and (4) production, as —(1) आम अर्पका, शी शायिका, ग्रस् अग्रप्राप्तिका.

(2) भक्ष-इक्षुभक्षिकाम् (अर्हति भवान्).

(3) भुज्-ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा—पय पायिका.

(4) भक्ष-इक्षुभक्षिना (म उदपादि)

109 Roots with नञ् take the termination अनि to express a curse, as -अकरणिस्ते भूयात्, अजीरनिस्ते शठ भूयात्, अप्रयाणिस्ते भूयात्.

110 Roots take त (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns त (क्त) is a weak termination and अन (ल्युट्) strong, as -हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प-जल्पितम् or जलनम्, शी-शयितम् or शयनम्, गम् गतम् or गमनम्.

111 The root अज् substitutes वी optionally before this अन (ल्युट्), as —अज with प्र-प्रवयणम् or प्राजनम्.

112 The roots with an object the touch of which is pleasing to the body of the subject take अन (ल्युट्) to form neuter abstract nouns, as — पय पान सुखम्, ओदनभोजन सुखम्.

These words are always used in compounds

स्येषु धातोर्णुच्प्रत्ययो वा स्यात् । क्तिन्नादीनामपवाद । ण्वुलि प्रकृते प्रत्ययान्तरकरण स्वरार्थम् ।

109. आक्रोशे नञ्यनि ॥ विभाषेति निवृत्तम् । आक्रोश शपनम् । आक्रोशे गम्यमाने नञ्युपपदे धातोरनि प्रत्यय स्यात् । क्तिन्नादीनामपवाद ।

110. नपुंसके भावे क्त ॥ नपुंसकलिङ्गे भावे धातो क्तप्रत्यय स्यात् । ल्युट् च ॥ नपुंसकलिङ्गे भावे धातोर्ल्युट् प्रत्यय स्यात् । योगविभाग उत्तरार्थ ।

111. वा यौ ॥ अजेवी वा स्याद्यौ ।

112 कर्मणि च येन संस्पर्शात्कर्तुं शरीरसुखम् ॥ येन स्पृश्यमानस्य कर्तुं शरीरसुखमुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपपदे धातोर्नपुंसकलिङ्गे भावे ल्युट् स्यात् । पूर्वेण सिद्धे नित्यसमासार्थ वचनम् । सुख-मानसा प्रीति ।

हारणा, आसना, श्रवणा, घटना, वन्दना, वेदना. The word made up by the termination य (प्यत्) from the root ११९. The root इप् takes अन (युच्) necessarily when it does not mean 'to wish' and optionally when preceded by अस्—अन्वेपणा, पयंपणा, परीष्टिः.

100. Roots take अक (ण्वल्) to form nouns expressing the names of diseases; as—प्रच्छदिका, प्रगाहिका, निचयिका; विशिरोऽस्तिः (by क्तिन्).

101. Roots take अक (ण्वल्) to express the meaning of the root; as—आस्—आसिका; शी—शायिका.

102 The termination इ (इक्) and ति (स्तिप्) are added to roots to express the roots themselves. Before ति the conjugational sign is added on to the root; as—भिद्—भिदिः, छिद्—छिदि, पच—पचनि, पठ्—पठति. Sometimes no termination added, as—गुप्, तिज्, कित् &c.

103. When the 7 letters of the alphabet are to be expressed the termination कार is added on to them, and ० इफ् is optionally added to र, as—अकारः, इकारः, रकारः or रेफ

११९. इधेरनिच्छार्थस्य ॥ परेषां ॥

100. रोगाख्यायां ण्वल् बहुलम् ॥ रोगाख्यायां मम तोर्बहुल ण्वल् प्रयय स्वात् । क्तमादीनामपवद । आत्प्राग्रहण स्ययान्तेन संज्ञा भवति । बहुलग्रहण व्यभिचारार्थम् । तेन कचिन्न

101. धात्वर्थनिर्देशे ण्वल् वक्तव्यः ॥

102 इक्षिण्यौ धातुनिर्देशे ॥ अत्र धातोर्निर्देशोऽलभित्युत्पन्नते । तेन " गुप्तिच्छिद्भयःसन् " इत्यादौ सर्गात्सुनोतेः " इत्यादि निर्देशादकर्तर्यपि शवादयः

103. वर्णात्कारः ॥ निर्देश इत्येव । कारप्रत्य

धातुधिकारस्थत्वात्कृतज्ञा । तेन कृदन्तत्वात्प्रातिपदिकम् नमज्ञा । आर्धधातुकमामात्रेद् ॥ Consonants are to

as in this case. *रादिकः ॥ पूर्वोक्तस्या वृत्त्यादामरु पि । तेन ' रमरादीनि नामानि दृष्यन्ते मम पार्वणि ' इति साधु ।

fitness, (3) debt and (4), production; as:—(1) आत् आर्ति-
का, शी शायिका, ग्रस्-अग्रप्राप्तिका.

(2) भक्ष्-इक्षुभक्षिकाम् (अर्हति भवान्).

(3) भुज्-ओदनभोजिकाम् (मे धारयति), पा—पयःपायिका.

(4) भक्ष्-इक्षुभक्षिका (म उदपादि).

109. Roots with नञ् take the termination अनि to express
a curse; as:—अकरणिस्ते भूयात्, अनीवनिस्ते शठ भूयात्, अप्रयाणिस्ते
भूयात्.

110. Roots take त् (क्त) and अन (ल्युट्) to form neuter ab-
stract nouns. त् (क्त) is a weak termination and अन strong; as:—
हसितम् or हसनम् (छात्रस्य), जल्प्-जल्पितम् or जलनम्, शी-शयितम्
or शयनम्, गम् गतम् or गमनम्.

111. The root अज् substitutes वी optionally before this
अन (ल्युट्); as:—अज् with प्र-प्रवयणम् or प्राजनम्.

112. The roots with an object the touch of which is
pleasing to the body of the subject take अन (ल्युट्) to form
neuter abstract nouns, as:—पय.पान सुखम्, ओदनभोजनं सुखम्.

These words are always used in compounds.

त्येषु धातोर्णुच्प्रत्ययो वा स्यात् । क्तिनादीनामपवादः । ण्युलि प्रकृते प्रत्ययान्त-
रकरण स्वरार्थम् ।

109. आक्रोशे नञ्यनि ॥ विभाषेति निवृत्तम् । आक्रोश. शपनम् ।
आक्रोशे गन्धमाने नञ्युपपदे धातोरनिः प्रत्ययः स्यात् । क्तिनादीनामपवादः ।

110. नपुंसके भावे क्तः ॥ नपुंसकलिङ्गे भावे धातोः क्तप्रत्ययः स्यात् ।
ल्युट्च ॥ नपुंसकलिङ्गे भावे धातोर्ल्युट् प्रत्ययः स्यात् । योगविभाग उत्तरार्थः ।

111. वा यौ ॥ अजेवी वा स्यायौ ।

112. कर्मणि च येन संस्पर्शात्कर्तुः शरीरसुखम् ॥ येन स्पृ-
श्यमानस्य कर्तुः शरीरसुखं मुत्पद्यते तस्मिन्कर्मण्युपपदे धातोर्नपुंसकलिङ्गे भावे
ल्युट् म्यात् । पूर्वैण सिद्धे नित्यसमासार्थं वचनम् । सुखं—मानसी प्रीतिः ।

CHAPTER XX.

MISCELLANEOUS AFFIXES DENOTING AGENT.

1. (a) Roots take **कृत्** (कृत्) and **वृत्** (वृत्) to denote agent. Before **कृत्** (कृत्) the final vowel and the penultimate vowel take **इटि** and the other penultimate vowel take **गुण**. **वृत्** is a strong termination; as:—

(1) कृ-करकः, fem. करिका. !	(7) दृन्-दृनकः, दृनिता.
(2) वृ-वाहकः, वादिता.	(8) दन्-दनकः, दनिता.
(3) कृट्-कंटकः, कुटिता.	(9) यन् with नि-नियानकः, निनन्ता.
(4) विन्-वैनकः, विनिता.	(10) जन्-जनकः, जनिता.
(5) हन्-यानकः, हन्ता.	(11) वन्-वचकः, वविता.
(6) दा-दायकः, दाता.	

1 (a) एषुल तृचौ ॥ सर्ववर्तुष्यो षुलृचौ प्रययो स्तः ।

* युचोर्भाकौ ॥ 'यु, वृ' एतयोर्लुनासिकयोः क्रमान् 'अन, अक' एतयोर्भाकौ स्तः । The यु and वृ of a termination substitute अ and अक respectively.

(3) कुटिता-गाट्कुटेति द्वित्वम् । Vide chap. IV, 4, 10 & page 104 । कंटकः-अण्णित्युक्तेन द्वित्वम् ।

(4) विनिता-Vide chap III, 5, 54, page 80.

(5) दातकः-Vide chap. VIII, 1, 39, page 165.

(6) दायकः-आतो युक् चिण्कृतोः ॥ आदन्ताना युगागमः स्या-
चिणि चिति गिति कृति च । य् is added to roots ending in आ before the termination इ (चिण्) and the कृत् terminations with a mute व् or ण्, Vide chap. XIII, 1, 16, page 243.

(7, 8) दमकः, दमकः-Vide chap XIII, 27, Page 245.

(10, 11) जनकः, वचकः-Vide chap. IV, 5, 41 * page 130.

(12) रध्-रन्धक, रधिता or रद्धा.	(20) कम् with प्र-प्रक्रमक, प्रक्रन्ता.
(13) जम्-जम्भकः, जम्भिता.	(21) कम् ,, सम्-संक्रमकः, संक्रामिता.
(14) मरज्-मज्जकः, मज्जिता.	(22) कम् - क्रमक, क्रमिता or क्रन्ता.
(15) नश्-नाशकः, नशिना or नंघा.	(23) गम् with सम् (Desid.)- संजिगमिषकः, संजिगमिषिता.
(16) रम्-रम्भकः, रब्धा.	
(17) लम्-लम्भकः, लब्धा.	
(18) इप्-एषक, एषिता or एष्टा.	
(19) दरिद्रा-दारिद्रायक, दरिद्रिता.	

(12 18) रन्धकः, जम्भक-—Vide chap. II. 1, 54, page 39। रधि-
ता-नेट्यलिटि रधेः ॥ लिङ्ग इटि रधेर्नुम् न स्यात्। रध् does not
take a nasal before the augment इ except in the perfect.

(14, 15) मज्जता, नष्टा—Vide chap. III, 2, 15, page 52.

(16, 17) रम्भकः, लम्भकः—Vide chap VIII, 1, 3-4, page 163.

(18) एषिता. एष्टा—Vide chap. V, 1, 86, to 90 page 147.

(19) दरिद्रिता—Vide chap. IV, 5, 1, page 125.

दारिद्रायक-ण्वुलि न ॥ The ending आ of दारिद्रा is not
dropped before the termination अक (ण्वुल्).

(20) प्रक्रन्ता-क्रमेः कर्तर्यात्मनेपदविषयात्कृत इणिनपेधो
वाच्यः ॥ The क्त terminations denoting agent do not take
the augment इ after क्रम् when it is Atmanepadi only; but
संक्रमिता.

(21) क्रमिता-अनन्यभावो विषयशब्दः । तेन 'अनुपसर्गाद्वा'
इति विकल्पाहस्य न निषेधः । The rule given above in (20) is
not applicable when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(22) क्रन्ता-तदर्हत्वमेव तद्विषयत्वम् । तेन क्रन्तेत्यपीति केचित् ।
According to some, the rule in (20) above is applicable
when क्रम् is optionally Atmanepadi.

(23) संजिगमिषिता—Vide chap. V, 2, 3, page 149.

'गमेरिङ्परस्मैपदेषु' इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तद्वानयोरभावं
लक्षयति । The root गम् takes the augment इ before an Ardh-
dhatuka suffix beginning with स् when it is not followed
by Atmanepada terminations [तद् and आन (ज्ञानच्)].

(24) वृत् (Desid.)—विवृत्सकः, विवृत्सिता.

(25) पच् (Freq.)—पापचकः, पापाचकः, पापचिता.

(b) The termination अक (ण्वुल्) is also used to denote futurity when one action depends upon another. This sense is expressed by तुम् (तुमुन्), the terminations forming abstract nouns such as अ (घञ्) and others, the 2nd future, and अ (अण्). This sense is expressed only by these and no other-terminations. The termination अ (अण्) is applied only when the object is with the verb; as—यात्रको याति । यष्टुं याति । यक्ष्य इति याति । काण्डलावो याति ।

(24) विवृत्सिता—“ न वृद्धयश्चतुर्भ्यः ” इत्यत्र परस्मैपदग्रहणं तडानयो रमावं लक्षयति । The roots वृत् and others do not take the augment इ before an Ardhadhatuka suffix beginning with स् when it is not followed by Atmanepada terminations [तद् and आन (शानच्)].

(25) पापचकः—यङ्न्ताण्वुल् । अलोपस्य स्थानिवत्त्वान्नृदिः । Here the penultimate अ of पापच्, the frequentative (Atmanepada) base of पच्, does not take वृद्धि.

पापाचकः—यङ्लुगन्ताण्वुल् । Here the penultimate अ of पापच् does take वृद्धि.

(b) तुमुन्ण्वुलौ क्रियायां क्रियार्थायाम् ॥ भविष्यतीत्येव । क्रियार्थायां क्रियायामुपपदे घातार्थं भविष्यति कांठ तुमुन्ण्वुलौ प्रत्ययो स्तः । अथ किमर्थं ण्वुत्विर्धायते । यावता ण्वुल्तुचाविति सामान्येन विहित एव । सोऽस्मिन्नापि विषये भविष्यति । लृट् क्रियार्थोपपदेन बाध्यते । वासरूपविधिना सोऽपि भविष्यति । एव तर्हेतुज्जायते । क्रियाया मुपपदे क्रियार्थायां वासरूपेण तृनादयो न भवन्तीति । तेन कर्ता व्रजति । विशिषो व्रजतीत्येवमादि निरर्थते ।

2. Roots नन्द् and others take अन (ल्यु) to form nouns denoting agent; as—

(1) नन्द् (causal) — नन्दनः; (नन्दयतीति).	(14) दृप् — दर्पणः.
(2) वस् (") — वासनः.	(15) वल्द् with सम् — संक्रन्दनः.
(3) मद् (") — मदनः.	(16) कृप् " सम् — संकर्षणः.
(4) दुप् (") — दुषणः.	(17) हृप् " सम् — संहर्षणः.
(5) साध् (") — साधनः.	(18) अर्द् " जन — जनार्दनः.
(6) वर् (") — वर्धनः.	(जनमर्दयतीति).
(7) शुम् (") — शोभनः.	(19) यु — यजनः.
(8) रुच् (रुप्) (") — रोचनः.	(20) सूद् with मधु — मधूसूदनः.
(रोपणः).	(मधुं सूदयतीति).
(9) सह् — सहनः.	(21) भीप् " वि — विभीषणः.
(10) तप् — तपनः.	(विशेषेण भीषयतीति)
(11) दम् — दमनः.	(22) लू — लवणः.
(12) जप् — जल्पनः.	(23) { नश् (causal) with
(13) रम् — रमणः.	{ वि & चित्त — चित्तविनाशनः.
3 Roots मृद् and others take इन् (णिनि) to express agent, as—	(24) दम् with कुल — कुलमनः.
(1) ग्रह् — ग्राही.	(25) दम् " शत्रु — शत्रुदमनः.
(2) सह् with उद् — उत्साही.	(3) स्था — स्थायी.
(3) दस् " उद् — उदासी.	(6) मन् — मन्त्री.
(4) भास् " उद् — उद्भासी.	(7) मृद् with सम् — संमर्दी.
	(8) रक्ष् " नि — निरक्षी.

2, 3, 5. नन्दिग्रहिपचादिभ्यो ल्युणिन्यचः ॥ प्रत्येकमादिशब्दः सवध्यते । त्रिभ्यो गणेभ्यस्त्रयः प्रत्यया यथासह्य भवन्ति । नन्दादिभ्यो ल्युः । ग्राहादिभ्यो णिनिः । पचादिभ्योऽच स्यत् । (1 to 8) नन्दिवासिमदिदृपि साधिवर्धिशोभिरोचि (वि) भ्यो ण्यन्तेभ्यः संज्ञायाम् ॥ (9-11) सहितपिदमः संज्ञायाम् ॥ (22) नन्दादिगणे निपातनाण्यत्वम् ।

3. (8 12) रक्षश्रुचसवपशां नौ ॥

त, वद, वदायदः, (b) हनः, घनाघनः, (=) पद् (causal)-पा-
टः; पाटूपाटः; (d) चर् or अर् with रात्रि रात्रिचरः, or रात्रिचरः;
रात्र्यट. or रात्रिमटः.

7. Before this अच् the य of the frequentative base is drop-
ped; as:— कृ-चेक्रियः, नी-नेन्यः, लृ-लोलुवः, पू-पूपुनः, मृन्-मर्मृजः.

8. Roots having इ उ or ऋ or ॠ for their penultimate
and the roots क्षा, प्री and कृ take अ (क) * in addition to तृ and
अक to form nouns denoting agent अ (क) is a weak ter-
mination as — क्षिप, लिख, उच-ओकः, (a bird or a Shudra),
बुध, कुश, क, प्रिय, किर., and शेषकः (by अक), क्षेप्ता (by तृच्).

(b) हन्तेर्घत्वं च ॥ हनो वा द्वित्वमचि । आकृष्याभ्यासस्य । घत्वंचा-
भ्यामस्य । उत्तरस्य त्वभ्यासाविति कुत्वम् । (c) पाटोर्णिलुकृचोक्चदी-
र्घाभ्यामस्य ॥ (d) “ रात्रेः कृति विभाषा ” इति या मुम् ।
7. चेक्रिय । “ यडोऽचिच ” इति डुक् । “ न धातुलोप आ-
र्धधातुके ” इति गुणवृद्धिनिषेधः ।

8. इगुपधज्ञाभीकरः क. ॥ इगुपधेभ्यो जानातेः प्रीणातेः किरितेऽ
कप्रत्ययः स्यात् ।

* वाऽसरूपोऽन्त्रियाम् ॥ परिभाषेयम् । अस्मिन्धात्वधिकारेऽसरूपोऽ
वाङ्प्रत्यय उत्सर्गस्य बाधको वा स्यात् स्यधिकारेण विना ॥ अतएवासरूपोऽप्य
द. कप्रत्ययो षुल् तृचौ न बाधते Except in स्यधिकार, special termi-
nations (अपवादप्रत्ययाः), dissimilar in form (असरूपाः
become exceptions optionally to general termination
(उत्सर्गप्रत्ययाः) in forming verbal derivatives. So the termi-
nation अ (क), अक (षुल्), and तृ (तृच्) form three wor-
शिवः, क्षेपः, and क्षेमा.

† ओक उचः के ॥ उचेर्गुणकुत्वे निपात्येते के परे । ओक शकुन्तमृक
Before अ (क) the penultimate vowel of the root उच् (al-
गुण and the final च् is changed to रु

9. Roots ending in आ, with prepositions take अ (क); as:—सुगलः, प्रज्ञः, प्रस्थः, सुम्भः.

The termination अ (श).

Before this termination the conjugational sign is added to the roots.

10. The roots पा, घ्रा, घ्ना, धे and दृश् take अ (श) to denote agent; as:—पिबः, जिघ्रः, घ्नः, धयः, Fem. ऽधया (a girl), पश्यः.

11. The root घ्रा with वि and आ does not take अ [श] but अ [क] to express a tiger; as:—व्याघ्रः.

12. The roots लिप्, विद्, both of the 6th conj. and the causals of घृ, पृ, or पू, विद्, एज् with उद् चित्, सात् a (सौत्रः root) and सह्, all without any preposition take अ [श] to denote agent; as:—लिम्पः, विन्द, धारयः, पारयः, वेदयः, उदेजयः, चेतयः, and सातयः साहयः, but प्रलिप (by क). (b) However लिप् with नि takes अ (श); as:—निलिम्पाः (देवाः).

9. आतश्चोपसर्गे ॥ आकारान्तेभ्यो धातुभ्य उपसर्गे उपपदे कः स्यात् ।
' इयाद्वयधा ' इति णस्यापवादः ।

10. पाघ्राध्माधेट्दृशः शः ॥ पादिभ्यो धातुभ्यः शः स्यात् ।
॥ घेटष्टित्वात्स्तनंययीति खशावि ङीप् प्राप्ताः । खशोऽन्यत्र नेष्यत इति हरदत्तः ।

11. घ्रः संज्ञायां न ॥ ' व्याघ्रादिभिः ' इति निर्देशात् ।

12. अनुपसर्गाल्लिम्पविन्दधारिपारिवेशुदेजिचेतिसातिसा-
हिभ्यश्च ॥ अनुपसर्गेभ्यो लिम्पादिभ्यः शः स्यात् । (a) सातिः सुखार्थः सौत्रो
हेतुमण्यन्तः । वासरूपन्यायेन किपि सात्परमात्मा । सात्वन्तो भक्ताः । (b)
नौलिम्पेर्वाच्यः ॥

अव, लिह्, श्लिप्, and श्वस् take अ (ण) necessarily; as:— अव-
श्यायः, प्रतिश्यायः, दायः, धायः, व्यावः, आस्ताव. सस्तावः, अत्यायः, अव-
साय, अवहारः, लेहः, श्लेषः, and श्वासः.

19. The roots दु and नी without any preposition take अ (ण); as:— दावः, (from दु, 5th. conj); नायः (from नी); but प्रद-
वः and प्रणयः (by अच्). दु 1st conj. forms दवः by अ (अच्).

20. (a) The root ग्रह् takes अ (ण) optionally; as:— ग्रहः
(a planet); ग्राहः (a crocodile).

(b) The root भू, according to काशिका takes अ (ण)
optionally; as:— भवः (worldly existence or God Shiva) and
भाराः (things). According to भाष्य these two words are
formed by the termination अ (अच्) added to the root भ
1st. conj and भू (भावि) 10th conj. respectively

21. The root ग्रह् takes अ (क) to express a house; as:—
गृहम् (a house), गृही. (a wife)

22 The roots नृत्, खन् and रज् take अक (ण्युन्). Before
this termination the nasal of रज् is dropped as:—नर्तकः,
खनकः, रजकः. The feminine of these is formed by adding ई;
as:—नर्तकी, खनकी, रजकी. The word रजिका is made up from
the word रजक formed by the termination अक (ण्युन्).

19. दुन्योरनुपसर्गे ॥ दुनोतेर्नयते श्वानुपसर्गे णप्रत्ययः स्यात् ।

20. (a) विभाषा ग्रहः ॥ ग्रहघातोर्णप्रत्ययो वा स्यात् । पक्षेऽच् ।
व्यवस्थितविभाषेयम् । तेन जलचरे ग्राहः । ज्योतिषि ग्रहः । (b) “ भव-
तेश्च ” इति काशिका ॥ भवो देवः संसारश्च । भाराः पदार्थाः । भाष्य-
मते तु प्राप्त्यर्थाश्चुरादिष्यन्तादच् ।

21. गेहे कः ॥ गेहे कर्तारि ग्रहः कः स्यात् । गृह्णाति धान्यादिकमिति
गृहम् । तात्स्थ्याद्गृहा दाराः ।

22. शिल्पिनि ण्युन् ॥ क्रियाकौशलं शिल्पम् । तद्वति कर्तारि ण्युन्
स्यात् । नृतिग्वनिरज्जिभ्य एव ॥ अस्यकेने च रज्जेर्नलोपो
चाच्यः ॥ रज. (by अस्) रजकः by [अक (ण्युन्)] । रजनम् by
[अन (ल्युट्)] .

38. Roots ending in consonants take अ (घञ्) to express an instrument and place of action; as:-रामः (रमन्ते योगिनोऽस्मिन्निति); अपामार्गः (अपामृज्यतेऽनेन व्याध्यादिरिति); विमार्गः (विमृज्यतेऽनेनेति a broom).

39. The following words are formed by अ (घञ्).

अध्यापः=[अधि+इ+अ(घञ्)] अधीयतेऽस्मिन्निति a lesson or a lecture.

न्यायः=[नि+इ+अ(घञ्)] नीयतेऽनेनेति, a method or system.

उद्यावः=[उद्+यु+अ(घञ्)] उद्युक्त्यस्मिन्निति, a mixing, joining or blending.

संहारः=[सम्+हृ+अ(घञ्)] संहर्तयन्नेनेति.

आधारः=[आ+धृ+अ(घञ्)] आध्रियतेऽस्मिन्निति, a support.

आवायः=[आ+वे+अ(घञ्)] आवहन्त्यस्मिन्निति.

अवहारः=[अव+हृ+अ(घञ्)] अवहर्तयस्मिन्निति.

40. The root अच् with उद् takes अ (घञ्) to express a leathern vessel for holding liquids other than water; as:—घृतोदक् (घृतमुदयते-उद्भिद्यते-ऽस्मिन्निति) but उदकोदजनः [(by अन (ल्युट्), a bucket)].

41. The root नी with आ takes अ (घञ्) to express a net; as:-आनायः (आनीयन्ते मत्स्यादयोऽनेनेति); otherwise आनयनः.

38. हलश्च ॥ पुंसि संज्ञाया करणाधिकरणयोश्चेति सर्वमनुवर्तते । हलन्ता-
द्भातोः करणाधिकरणयोर्वञ्प्रत्ययः स्यात् । घस्यापवादः ।

39. अध्यापन्यायोद्याव संहाराश्च ॥ अवहाराधारावाया-
नामुपसंख्यानम् ॥ अन्थायादयः शब्दा घञन्ता निरात्यन्ते । पुंसि सज्ञायां
ये प्राप्ते घञ् विधीयते । शकारोऽनुक्तममुच्चयार्थः ।

40 उदङ्कोऽनुदके ॥ उत्पूरीदयतेर्वञ् स्यान्नूदके ।

41 जालमानायः ॥ आनाय इति निपात्यते जालं चेत्तद्वगति आङ्पूर्वा-
न्यतेः नृणे घञ् निपायते ।

42. The root खन् with आ takes अ (घ), अ (घञ्), अ (ङ) र (ङ्र), इक् and इक् (व) क; as:-आखनः, आखानः, आखः, आखरः, आखनिकः, आखनिकर (व) कः.

THE TERMINATION खल्.

43. Roots in composition with the words दुस् meaning ' difficulty, ' ईप्त्, and सु meaning ' ease ' take अ (खल्) to express an abstract notion or an object; as:-दुष्करः कटो भक्तः (your honour will find it difficult to make a mat); ईपनिमयः, दुष्प्रापः, ईप्त्करः or सुकरः (to be prepared with ease).

44. The roots मी 9th conj. मि 5th conj. with नि, and ली do not change their final vowels to आ before the terminations खल् and अच्; as:-ईपनिमयः, दुष्प्रमयः, सुविलयः, मयः, निमयः, लयः. The first three of these are formed by खल् and the rest by अच्.

45. The root लम् with a preposition becomes लम् before the terminations खल् and अच्, as:-ईप्त्प्रलम्भः, दुष्प्रलम्भः, सुप्रलम्भः, उपलम्भः (by घञ्); otherwise ईप्त्लुभः, लुभः.

42. खनो घञ् ॥ खनतेर्धातोः कणाधिकरणयोर्वः प्रत्ययः स्यात् । विस्करणमन्यतोऽप्ययमिति ज्ञापनार्थम् । तेन भाः पदं मित्यादि । खनेर्ङङ् इकइकर (व) का वाच्याः ॥

43. ईपद्दुःसुपु कृच्छ्राकृच्छ्रार्थेषु खल् ॥ कणाधिकरणयोरिति निवृत्तम् । एषु दुःखसुखार्थेषूपपदेषु खल् स्यात् । कृच्छ्रं दुःखम् । तदुरो विशेषणम् । अकृच्छ्रं सुखम् । तदितरयोर्विशेषणं संभवात् । ' तयोरेव ' इति भावे कर्मणि च । vide note cha. XVI. 1 page 297.

44. निमिमिलियां खलचोरात्वं नेति वाच्यम् ॥

45. उपसर्गात्खल्घञोः ॥ उपसर्गादेव लभेर्लुम् स्यात् खलघञोः परयोः ।

46. The root लम् with सु or दुर्, not accompanied by any other preposition, does not become लम् before the terminations खल् or घञ्; as:—सुलभः, दुर्लभः; but सुप्रलम्भः अतिदुर्लम्भः.

* In the words अतिसुलभ and अतिदुर्लभ, सु and अति are not prepositions but कर्मप्रवचनीय.

47. The roots भू and कृ along with words denoting the subject or object expressing the being or doing like, and preceded by ईप्स्, दुर् and सु, take अ (खल्); as:—दुराढ्यंभवम्, स्वाढ्यंभवम्, ईपदाढ्यंकरः, दुराढ्यंकरः, स्वाढ्यंकरः; but आढ्येन सुभूयते.

48. Roots ending in आ take the termination अन (युच्) when the roots are compounded with ईप्स्, सु or दुर्; as:—ईपत्पान (सोमो भवता), दुष्पानः, सुपानः.

49. The roots शास्, युष्, दृश्, धृप्, मृप् take अन (युच्), when compounded with ईप्स्, सु or दुर्; as:—दुःशासनः, दुर्योधनः, दुर्दर्शनः, दुर्धर्षणः, दुर्मर्षणः.

50. Roots take इन् (णिनि) to express necessity or debt; as:—अवश्यंकारी, शतंदायी.

46. न सुदुर्भा केवलाभ्याम् ॥ उपसर्गान्तररहिताभ्यां सुदुर्भा लभेर्नुम् न स्यात् खल्वञोः परयोः । * कथं तर्हि 'अतिसुलभमतिदुर्लभमिति' यदा स्वती कर्मप्रवचनीयौ तदा भविष्यति ।

47. कर्तृकर्मणोश्च भूकृञोः ॥ कर्तृकर्मणोरीपदादिषु चापपदेषु भूकृञोः खल् स्यात् । चकारः सन्नियोगार्थः । यदा कर्तृकर्मणोरीपदादीनां च युगपत्प्रयोगस्तत्रैव प्रत्ययः । यथासंख्यं नेष्यते । कर्तृकर्मणी च धातोरन्यवधानेन प्रयोग्ये । ईपदादयस्तु ततः प्राक् । कर्तृकर्मणोश्चन्यर्थयोरिति वाच्यम् ।

48. आतो युच् ॥ ईपदादयोऽनुवर्तन्ते । कर्तृकर्मणोरिति नानुवर्तते । कृच्छ्राकृच्छ्रार्थेष्वीपदादिपूपपदेष्वाकारान्तेभ्यो धातुभ्यो युच् स्यात् । खलोऽपवादः ।

49. भाषायां शासि युधि दृशि धृषि मृषिभ्यो युज्वाच्यः ॥

50. आवश्यकार्थमण्ययोरिनिः ॥ अवश्यंभाव आनश्यकम् । उपपरित्यं नोपपदम् अवश्यंभावविशिष्टे आधमर्ण्यविशिष्टे च कर्तारि वाच्ये धातोरिनिः स्यात् । अवश्यकारी । मयूरन्यसकादिवात्समासः ।

51. Roots take ति (क्तिच्) or त (क्त) to express a blessing. These terminations are weak, and roots do not take इ before them; as:—भूतिः (भवतात्), यन्तिः (यच्छतात्) *रन्तिः, तन्तिः, †सातिः, सतिः, सन्तिः, देवदत्तः (देवा एनं देयासुः).

52. The roots पू (पूङ्) and यञ् take the termination आन (शानन्) denoting the agent of an action of the present tense. The roots take their conjugational sign before this termination; as:—पवमानः (सेमम्), यजमानः. The words thus formed govern the accusative.

53. Roots in general take the termination आन (चानश्) to express ताच्छील्य (disposition), ययोवचन (age), and शक्ति (ability). The roots take their conjugational sign before this termination also. The words thus formed govern the accusative; as:—भुञ्-भुञ्जानः (भोगम्); भृ-विभ्राणः (कवचम्); वहमानः (शिखण्डम्); हन् with नि-निघ्नानः (शत्रुम्). This termination is quite different from the termination आन (शानच्) of the Atmanepada present participles. Parasmaipadi roots, as well as Atmanepadi ones take this termination in the senses given above.

51. क्तिच् क्तौ च संज्ञायाम् ॥ धातोः क्तिच् क्तश्च स्यादाशिषि । समुदायेन चेत् सज्ञा गम्यते ।

* न क्तिचि दीर्घश्च ॥ अनित्यं वनतितनोत्यादीनां च दीर्घानुनासिकलोपौ न स्तः क्तिचि परे । Anit roots and the roots वन्, तन्, and some other roots do not drop their nasal nor lengthen their penultimate short vowel before ति । (क्तिच्).

† सनः क्तिचि लोपश्चास्यान्यतरस्याम् ॥ सनोतेः क्तिच्चात्वं वा स्याल्लोपश्च या । The root सन् changes its न् to आ and makes सातिः, it loses its न् optionally and forms सतिः and सन्तिः.

52. पूङ्यजोः शानन् ॥ पूङो यजेथ धातोः शानन्प्रत्ययो भवति वर्तमाने ।

53. ताच्छील्यवयोवचनशक्तियु चानश् ॥ ताच्छील्यम्—तत्त्वभावता । वयः—शरीरावस्था यौवनादिः । शक्तिः—सामर्थ्यम् । ताच्छील्यदिषु द्योत्येषु धातोः कर्तारि चानश् ।

CHAPTER XXI.

ĀTMANĒPADA-PRAKRIYĀ.

आत्मनेपदप्रक्रिया.

1. Roots that are given in the धातुपाठ as अनुदात्तेत् (with a mute अनुदात्त) and ङित् (with a mute ङ) are Ātmanepadi; as:— एध्-एधते, स्पर्ध्-स्पर्धते; आस् आस्ते; वस्-वस्ते; पूङ्-सूते; शोङ्-शोते.

2. Roots in impersonal and passive forms are Ātmanepadi, as —

ग्लै-ग्लायते (भवता);

स्वप्-सुष्यते (भवता);

आस् आस्यते (भवता);

*पच्-पच्यत ओदनेन.

*भिद्-भिद्यते काष्ठेन.

Impersonal construction (भावे)

1. अनुदात्तङित आत्मनेपदम् ॥ अनुदात्तं च ङ् च तावितौ य स्येति विग्रहः । अनुदात्तेत उपदेशो यो ङितदन्ताच्च धातोर्यस्य स्थान आत्मनेपदं स्यात् । तत्र एधस्पर्धादयोऽनुदात्तेतः । पूङ्गादयो ङितः ।

2. भावकर्मणोः ॥ भावे कर्मणि च विहितलकारस्य स्थान आत्मनेपदं स्यात् ।

* यदा सौकर्यातिशयं चोत्तयितुं कर्तृव्यापारो न विवक्ष्यते तदा कारकान्त-
राण्यपि कर्तृमंजं लभन्ते स्वव्यापारे स्वतन्त्रत्वात् । कर्मणस्तु कर्तृत्वविमक्षायां प्रा-
क्सकर्मका अपि प्रायेणाकर्मकास्तेभ्यो भावे कर्तरि च लकाराः ।

When extreme ease of the performance of an action is intended to be expressed without the direct mention of the subject, the object and other karakas, on account of their having absolute independent control over their movements, are used as subject of the action and in this case (when object is used as subject) the original transitive verbs become generally intransitive and such intransitive verbs take impersonal and active forms.

कृ-क्रियते (कटः);
 हृ-ह्रियते (भारः); } Passive construction (कर्मणि).

3. In the कर्मकर्तरि (reflexive passive form) the roots are Atmanepadi, and the subject (object in the active voice) is put in the nominative case; as:- पच-पच्यते (ओदनः स्वयमेव); भिद्-भिद्यते (काष्ठं स्वयमेव); स्रू-स्रूयते (केदारः स्वयमेव). See note * on second rule above.

4. When an action fit to be performed by one man is done by another, the verb expressing the action takes the Atmanepadi form. The prepositions व्यति (वि+अति) are generally prefixed to verbs expressing such an action; as:- व्यतिलुनीते ब्राह्मणः (शूद्रस्य योग्यं खननं करोति). The same happens when reciprocity of actions is implied, as:- संप्रहरन्ते राजानः, (kings fight with one another).

5. Verbs having the sense of going, killing, and the verbs हृस् and others implying vocal actions do not take Atmanepada when an interchange of action is meant; as:- व्यतिगच्छन्ति, व्यतिगन्ति, व्यतिहसन्ति, व्यतिजल्पन्ति, व्यतिपठन्ति.

3. कर्मवत्कर्मणा तुल्यक्रियः कर्मस्थया क्रियया तुल्यक्रियः । कर्ता कर्मवत्स्यात् । कार्यातिदेशोऽयम् । तेन यगात्मनेपदचिण्णिष्ठादिदृष्टः स्युः । कर्तुरभिहितत्वात्प्रथमा ।

4. कर्तरि कर्मव्यतिहारे ॥ कर्मशब्दः क्रियायाच्चा । व्यतिहारो विनिमयः । यद्यस्य न योग्यं तस्य तत्कर्मकरणं व्यतिहारः । क्रियाविनिमये योत्ये कर्तृयात्मनेपदं स्यात् । व्यतिलुनीते । शूद्रस्य योग्यं शस्यादिखननं ब्राह्मणः करोतीत्यर्थः । परस्परकरणमपि व्यतिहारः । संप्रहरन्ते राजान इत्यादिप्रयोगात् ।

5. न गतिर्हिसार्थेभ्यः ॥ पूर्वेणात्मनेपदं प्राप्तं प्रतिषिध्यते । गत्यर्थेभ्यो हिसार्थेभ्यश्च धातुभ्यः कर्मव्यतिहार आत्मनेपदं न स्यात् । प्रतिषेधे हसादीनामुपसख्यानम् ॥ हसादयो हसप्रकाराः शब्दक्रियाः ।

15 The root नार् is Atmanepadi when it expresses 'a wish' as.- सर्पिषोनाथते (सर्पिर्मैस्यादित्याशास्त इत्यर्थः, he wishes that he should get ghee), but माणवक्रमनुनाथति (He solicits for माणवक).

16 The root ह् is Atmanepadi when it expresses a habit of constantly practising, as - पैतृकमथा अनुहरन्ते (पितुर्गत प्रकार सतत परिशीलयन्तीत्यर्थः, horses always imitate their progenitors), but *मातुरहति (He imitates his mother, not constantly).

17 The root कृ 6th conj with अप् is Atmanepadi when it signifies 'scratching with joy', 'scratching for maintenance', or 'scratching for making an abode' †प् is prefixed to कृ after अप् when it means the scratching as described above, of a quadruped or of a bird, as - अपस्किरते वृष (वृष्ट) (a bull turns up the ground in joy), अपस्किरते कुकुटः (म-क्ष्यार्थी) (a cock scratches the ground for food), अपस्किरते श्व (आश्रयार्थी) (a dog digs a hole to lie in), but ‡ अपस्किरति कुसुमम् (He scatters a flower), § गजोऽपस्किरति वूलिम् .

15. आशिषि नाथ इति वाच्यम् ॥ अनुदात्तेत्वादेनसिद्धे नियमार्थं मिदम् । अस्याशिष्येनामनेपद स्यात् । अनुदात्तेत्वं तु 'अनुदात्तेतश्च हलादेः' इति युच्प्रत्ययार्थम् । तेन नाथनमिति सिद्धम् । 'कथम्' नाथसे विमुपति न भू 'भूताम्' इति । नाथस इति पाठ्यम् ।

16. हरतेर्गतताच्छील्ये ॥ गत प्रकारः ।

* मातुरहतीत्यत्र सादृश्यमात्र विगञ्जितम् । न तु प्रकारताच्छील्यम् ।

17. किरतेर्हर्षजीविकाकुलायकरणेष्विति वाच्यम् ॥ हर्षादप्येवमप्या । तत्र हर्षो निक्षेप्य कारणम् । इतरे फले ।

† अपाच्चतुष्पाच्छकुनिज्वालेखने ॥ अपास्किरते सुट् स्यात् सुट्पिहपादिष्वेव वक्तव्यः ।

‡ इह तद्भुञ्जी न । हर्षादिमात्रविगञ्जाया यद्यपि तद् प्राप्तमप्यापि सुट्भां नेत्यत्र दयाह ।

§ अत्र हर्षे मत्पणालेखनाभावान्न सुट् । नातन्तदित्यर्थः ।

18 The roots उ and प्रञ् both with आ are Atmanepadi, as — आनुते (शृगाल) ‘ a jackal howls ’, आपृच्छते गुरुम्, (He takes leave of his preceptor).

19 The root शप् is Atmanepadi in the sense of censuring though the fruit of the action does not accrue to the agent as.— कृष्णाय शपते.

20 The root स्या with सम्, अव, प्र or नि is Atmanepadi, as — सतिष्ठते, अवतिष्ठते, प्रतिष्ठते, नितिष्ठते

21 The root स्या with आ is Atmanepadi in solemn assertions, as — शब्द नित्यमातिष्ठते (नियत्येन प्रतिजानीत इत्यर्थ, He solemnly declares that words are imperishable)

22 The root स्या is Atmanepadi in the sense of expressing one's animus (mind) and expressing the sense of abiding by the decision of an umpire, as — गोपी कृष्णाय तिष्ठते (स्वाशय प्रकाशयतामर्थ, A गोपी discloses her mind to कृष्ण). सशय्य कर्णादिषु तिष्ठते य (He who abides by the decision of कर्ण and others in points of doubt).

18. आडि नुप्रच्छयोरुपसंख्यानम् ॥

19 शप उपालम्भ इति वक्तव्यम् ॥ वाचाशरीरस्पर्शनमुपालम्भ । आक्रोशार्थात्स्वरितेन कर्तृगेऽपि फले शपथरूपे श्रयामनेपद वक्तव्यमियर्थ ।

20 समवप्रविभ्यः स्थः ॥ “ सम्, अव, प्र, वि, ” इत्येवपूर्वात्तिष्ठतेरामनेपद स्यात् ।

21. आडः प्रतिज्ञाया मुपसंख्यानम् ॥

22 प्रकाशनस्थेयारव्यायोश्च ॥ स्वाभिप्रायवचन प्रकाशनम् । स्वेय-स्वारव्यास्थेयारव्या । तिष्ठयस्मिन्निति स्वेय । निगदपदनिर्णेतो लोके स्वेय इति प्रसिद्धस्तस्य प्रतिपत्त्यर्थमारव्याग्रहणम् । प्रकाशने स्थेयारव्याया च तिष्ठतेरामनेपद स्यात् ।

23. The root स्था with उद् is Atmanepadi when it is used in the figurative sense, that is, in the sense of trying; as:— मुक्ता उत्तिष्ठते (He tries to obtain absolution) But पीठादुत्तिष्ठति (He gets up from his seat), ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति. (The village revenues amount to a hundred).

24. The root स्था with उप is Atmanepadi when it means to praise a deity with Mantras; as:— ऐन्द्रा गार्हपत्यमुपतिष्ठते (He praises गार्हपत्य by repeating a ऋक् extolling इन्द्र). But भर्तारमुपतिष्ठति यौनेन (She goes to the husband through youth.)

25 The root स्था with उप is Atmanepadi in the sense of worshipping a deity, in the sense of joining, forming friendship with, or direction of a road; as:— आदित्यमुपतिष्ठते (He worships the sun), गङ्गा यमुनामुपतिष्ठते (The Ganges flows into the Yamuna), रथिकानुपतिष्ठते (He forms friendship with the charioteers); अयं पन्थाः स्तुत्रमुपतिष्ठते (this way leads to स्तुत्र).

In the following verse, the king is supposed to be a deity and therefore Atmanepada is used. *स्तुत्यं स्तुतिभिरर्घ्याभिरुपतस्थे

23. उदोऽनूर्ध्वकर्मणि ॥ ऊर्ध्वदेशसंयोगानुकूलं यत्कर्म तदूर्ध्वकर्म । तदन्यदनूर्ध्वकर्म । तस्मिन्नित्यर्थः । कर्मशब्दः क्रियावाची । अनूर्ध्वताविशिष्टक्रियावचनात्तिष्ठतेरात्मनेपदं स्यात् । उद् ईहायामिति वक्तव्यम् । इह माभूत् । अस्माद्ग्रामाच्छतमुत्तिष्ठति । शतमुत्पद्यत इत्यर्थः । ईहाग्रहणमनूर्ध्वकर्मण एव विशेषणं नापवादः ।

24. उपान्मन्त्रकरणे ॥ उपपूर्वात्तिष्ठतेर्मन्त्रकरणेऽर्थे वर्तमानादात्मनेपदं स्यात् ।

25. उपाद्देवपूजासंगतिकरणमित्रीकरणपथिष्विति वाच्यम् ॥ संगतिकरणमुपश्लेषः । मित्रीकरणं तु निनाप्युपश्लेषेण मैत्रीसंबन्धः ।

* देवतात्परोपान्वृत्तस्य देवताशब्दाद्वा आत्मनेपदम् । यत्र तु न देवतात्परोपस्तत्र नात्मनेपदम् ।

सरस्वती; but when he is not supposed to be a deity, the root takes Parasmaipada; as:—उपतस्थुर्मात्मानं धर्मपुत्रं युधिष्ठिरम् ।

26. The root स्था with उप is optionally Atmanepadi in the sense of desire for getting a thing; as:—भिक्षुरु प्रमुमुपतिष्ठते or उपतिष्ठति (लिप्सयोपगच्छतोत्यर्थः, A mendicant goes to a lord with a desire to get something).

27. The root स्था with उप is Atmanepadi when it is used intransitively; as:—भोजनकाले स उपतिष्ठते (सन्निहितोभवतीत्यर्थः. He stands ready at the time of dinner.). But राजानमुपतिष्ठति (He waits upon the king) Here the root is transitive.

28. The root तप् with उद् or वि is Atmanepadi when it is used intransitively or when it has an object which is the part of the agent's own body; as —उत्तपते (आतपः)=दीप्यत इत्यर्थः. becomes hot; वितपते (सूर्यः)=becomes hot. Also उत्तपते or वितपते पाणिम्=He warms his hand. Otherwise सुवर्णकारः सुवर्णमुत्तपति (A goldsmith heats gold); सन्निता वितपति पृष्ठम् (The sun heats the back); चैत्रो मैत्रस्य पाणिमुत्तपति (सन्तापयतीत्यर्थः Chaitra heats the hand of Maitra).

29. The roots यन् and हन् both with आ are Atmanepadi

26. या लिप्सायामिति वक्तव्यम् ।

27.—अकर्मकाच्च ॥ 'उपपूर्वात्तिष्ठतेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् ।
बुद्धि क्षय भय जीवित मरण लज्जा सत्ता स्थिति जागरणम् ॥
शयन क्रोडा रुनि दीप्यर्थं घातुगणं तमकर्मकमाहुः ॥

28. उट्ठिभ्यां तपः ॥ 'उद्, वि,' इत्येतेपूर्वात्तपतेरकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् । स्वाङ्गकर्मकाचेति वक्तव्यम् ।

29. आङो यमह्नः ॥ 'यम उपरमे' 'हन हिंसागम्योः' इति परस्मैपदिनो । ताभ्यामकर्मकक्रियावचनाभ्यां स्वाङ्गकर्मकाभ्यां चाङ्पूर्वाभ्यामात्मनेपदं स्यात् । कथं तर्हि "आजगमे निपमविलोचनस्य वक्षः" इति भारविः । "आ-

to challenge, as:— कृष्णश्चाणूरमाह्वयते, (Krishna challenges Chanur to fight), but पिता पुत्रमाह्वयति.

35. The root कृ is Atmanepadī in the following senses:—

- (1) गन्धने (The act of giving a hint to deprive life);
as —उत्कुस्ते (सूचयतीत्यर्थः, He hints at taking the
life of a man).
- (2) अवक्षेपणे (the act of reproving), as:—त्येनो वरि-
कामुदाकुस्ते (भर्त्सयतीत्यर्थः, the hawk reproves a व-
रिका, a kind of bird).
- (3) सेवने (waiting upon), as:—हरिमुपकुस्ते (He waits
upon Hari)
- (4) साहसिक्ये (an outrage); as:—परदारान् प्रकुस्ते (तेषु
सहसा प्रवर्तत इत्यर्थः, He outrages another's wife).
- (5) प्रतिपत्ने (the act of giving a new property), as:—
एधोदक्रस्योपकुस्ते, * (तस्य सतो गुणान्तराधानं करोतीत्यर्थः,
Fuel imparts heat to water).

35. गन्धनावक्षेपण सेवन साहसिक्य प्रतिपत्नप्रकथनी-
पयोगेषु कृजः ॥ कर्त्रभिप्राये क्रियाफले सिद्धमेवात्मनेपदम् । भर्त्त्रभिप्रा-
यार्थोऽयमारम्भः । गन्धनादिष्वर्थेषु वर्तमानात्करोतेरात्मनेपदं स्यात् । गन्धनम्—
अपकारप्रयुक्तं हिंसामर्कं सूचनम् । अवक्षेपणम्—भर्त्सनम् । सेवनम्—अनुयुक्तिः ।
साहसिक्यम्—सहसा वर्तनं इति साहसिकः । तस्य कर्म साहसिक्यम्—साहसिकं
कर्म । प्रतिपत्नं—मतो गुणान्तराधानम् । प्रकथनम्—प्ररूपेण कथनम् । उपयोगो—
धर्मादिप्रयोजनो विनियोगः ।

* पद्यानुवर्तमानं करोते, प्रतिपत्न एव विधीयते । उपात्प्रतिपत्नदेककृत-
चारयाभ्याहारेषु च ॥ उपात्कृतं मुद्रादिष्वर्थेषु भूषणे समग्रमेव च ।
उपात्कृतं भुङ्क्ते । निवृत्तमित्यर्थः । उपकृतं वृत्ते—वाक्याभ्याहारेण वृत्तः इत्यर्थः ।
उपकृता मन्त्रा—अवहृतेत्यर्थः । उपकृता ब्रह्मणा—समुदिता इत्यर्थः ।

- (6) प्रकथने (the act of reciting) as — गाथा प्रकुरुते
 (प्रकर्षेण कथयतीत्यर्थः He recites stories)
- (7) उपयोगे (the act of laying out), as — शत प्रकुरुते
 (धर्मार्थं शतं विनियुङ्क्त इत्यर्थः He lays out a hundred
 in charity), but कट करोति

36 The root कृ with अधि is Atmanepadi in the sense of defeating or bearing with as — शत्रुमधिकुरुते (क्षमते इत्यर्थः, अभिभवतीति वा, He forgives or defeats an enemy) But शास्त्रं मनुष्यानाधिकरोति (scripture authorizes men)

37 The root कृ with नि is Atmanepadi when it has a sound for its object as — कोट्य स्वरान् विकुरुते (A fox howls) But चित्तं विकरोति काम (Love affects the mind)

38 The root कृ with नि is also Atmanepadi when used intransitively, as — छात्रा विकुरुते (निष्कलं चेष्टते इत्यादि) Students strive without any object in view) विकुरुते सेधवा (साधुदाता शोभनं वरगन्तव्यार्थं) Horses well trained neigh pleasantly

39 The root नी is Atmanepadi in the following senses—

- (1) संमानने (honouring), as:—शास्त्रे नयते (शास्त्रस्य सिद्धान्तं शिष्येभ्यः * प्रापयतीत्यर्थः He instructs his pupils in sciences).
- (2) उत्सृजने (उत्क्षेपणे lifting up); as:—दण्डमुन्नयते (उत्क्षिपतीत्यर्थः He lifts up a stick).
- (3) †आचार्यकरणे (initiating into the sacred rites); as:—माणवकमुपनयते (विधिनात्मसमीपं प्रापयतीत्यर्थः He initiates माणवक into the sacred rites).
- (4) ज्ञाने (प्रमेयनिश्चये investigation, knowledge); as - तत्त्व नयते (प्रमेयं निश्चिनोतीत्यर्थः He investigates the truth).
- (5) भूतौ (वेतने employing on wages); as:—कर्मकरानुपनयते (भूतिदानेन स्वसमीपं प्रापयतीत्यर्थः He employs labourers as hired servants).
- (6) निगणने (ऋणादेर्निर्यातने, paying debts, taxes &c); as, करं विनयते (राज्ञे देय भाग परिशोधयतीत्यर्थः He pays taxes to the king).
- (7) व्यये (spending or applying to good use); as:—शतं विनयते (धर्माचार्यं शतं विनियुक्तं इत्यर्थः, He spends a hundred in charity). But अज्ञा नयति ग्रामम्.

40 The root नी with वि is Atmanepadi when the object is something other than the part of the body, but must

*तेन च शिष्यसमं नन फलितम् । †आचार्यकरणमाचार्यक्रिया । माणवकमीदृशेन विधिनाऽऽत्मसमीपं प्रापयति यथा स उपनेता स्वयमाचार्यं सम्पद्यते । उपनयनपृथग्नेणाध्यापनेन ह्युपनेतर्याचार्यं क्रियते ।

40. कर्तृस्थे चाशरीरे कर्मणि ॥ नियः कर्तृस्थे कर्मणि—क्रियाफले यदात्मनोपदं प्राप्ता तच्छरीरावयवभेदा एव स्यात् । सूत्रे शरीरशब्देन तदवयवो लक्ष्यते ।

exist in the body; as:— क्रोधं* विनयते (He removes anger). But गण्डं विनयति (He turns away his cheek). In the example विगणय्य नयन्ति पौरुषम्, the speaker intends that the fruit of the action does not accrue to the agent.

41. The root कम् is Atmanepadi when it expresses (1) want of interruption or free scope वृत्तिः-अप्रतिबन्धः, (2) energy (सर्गः-उत्साहः), or (3) development (तायनम्-स्फीतता); as:—

- (1) ऋचि क्रमते बुद्धिः (न प्रतिहन्यत इत्यर्थः He makes uninterrupted progress in ऋक्).
- (2) अध्ययनाय क्रमते (उत्सहत इत्यर्थः); He shows energy for study.
- (3) अस्मिन् शास्त्राणि क्रमन्ते (स्फीतानि भवन्तीत्यर्थः); the shastras are developed in him.

42. The root कम् is also Atmanepadi when preceded by उप or परा in the foregoing senses; as:-- उपक्रमते, पराक्रमते. But संक्रामति, उपक्रामति, पराक्रामति.

When the root expresses these senses no other prepositions except these are allowed.

43. The root कम् with आ is Atmanepadi when it expresses

* क्रोधं विनयते-अपगमयति । तत्फलस्य चित्तप्रसादस्य कर्तृगत्वान् “ स्वरितञित ” इत्येव सिद्धे नियमार्थमिदम् । कथं तर्हि “ विगणय्य नयन्ति पौरुषम् ” इति । कर्तृगामिन्वाविबक्षायां भविष्यति ।

41. वृत्तिसर्गतायनेषु क्रमः ॥ शेषात्कर्तारं परस्मैपदे प्राप्ते वृत्त्यादिभ्यर्धेषु कम्पेर्वातोऽरम्भनेपदं स्यात् ।

42. उपपराभ्याम् ॥ वृत्त्यादिभ्याम्प्राप्तेव ‘कमेरामनेपदं स्यान्नतुपसर्गान्तरपूर्वात् ।

43. आङ् उद्गमने ॥ ज्योतिरुद्गमन इति वाच्यम् ॥ आङ्-पूर्वाक्रमतेज्योतिरुद्गमने वर्तमानादागमनेपदं स्यात् ।

the rising of a luminary body, as — आक्रमते सूर्यः (उदयत इत्यर्थः The sun rises) But आक्रमति धूमो हर्म्यतलम् (The smoke covers the terrace) आक्रमति धूमो हर्म्यतलात् (The smoke issues from the terrace)

44. The root कम् with वि is Atmanepadī when it expresses stepping, as.—साधु * विक्रमते वाजी (The horse has a good tread). But विक्रमति सन्धिः (द्विधा भगति—स्फुटतीत्यर्थः. The joint splits).

45. The root क्रम् preceded by प्र or उप is Atmanepadī when it expresses beginning, as —प्रक्रमते or उपक्रमते (He begins) But प्रक्रमति (गच्छतीत्यर्थः He goes); उपक्रमति (आगच्छतीत्यर्थः He comes).

46 The root कम् without any preposition is both Atmanepadī and Parasmaipadī when it does not express want of interruption, energy or development, as.—क्रमते or क्रामति.

47. The root झ् with अप is Atmanepadī in the sense of concealing or denying, as — शतमपजानीते (अपलपतीत्यर्थः He denies a hundred)

44. वेः पादविहरणे ॥ विपूर्वात्मने. पादविहरणेऽयं वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । विहरण विक्षेपः ।

* अश्वादीनां गतिविशेषो विक्रमणमुच्यते । यद्यपि क्रमि पादविहरण एव पठ्यते “ क्रमु पादविक्षेपे ” इति । तथाप्यनेकार्थत्वाद्वातूनामेवमुक्तम् ।

45. प्रोपाभ्यां समर्थोभ्याम् ॥ समर्थौ—तुल्यार्थौ । शक्त्वादित्वात्पररूपम् । प्रारम्भेऽनयोस्तुल्यार्थता । प्र, उप, इत्येताभ्यां प्रारम्भार्थाभ्यां परस्मात्क्रमतेरात्मनेपद स्यात् ।

46. अनुपसर्गाद्वा ॥ क्रम इत्यनुवर्तते । अप्राप्तविभाषेयम् । उपसर्गवियुक्ताक्रमतेरात्मनेपद स्यात् । वृत्त्यादौ तु नित्यमेवात्मनेपदम् ।

47. अपह्नवे झः ॥ जानातेरपह्नवे वर्तमानादात्मनेपद स्यात् । अपह्नवः अपह्नति—अपलापः । सोपसर्गश्चायमपह्नवे वर्तते । न कोऽलः ।

48 ॐ is Atmanepadi when used intransitively, as — सर्पियो जानीते (सर्पियोपायेन प्रवर्तते इत्यर्थः Having obtained ghee, he proceeds to perform a sacrifice with it), but स्वरेण पुत्र जानाति (He recognizes his son by his voice)

49 The root ॐ with सम् or प्रति is Atmanepadi, when it is used transitively and does not express remembering with tenderness, as — शत सजानीते (अनेक्षत इत्यर्थः He looks for a hundred), शत प्रतिजानीते (अद्वाकरोतात्यर्थः He promises a hundred) But मातर * मातुर्या सजानाति (उत्कण्ठत इत्यर्थः He remembers his mother with tenderness)

50 The root वद् is Atmanepadi in the following senses —

(1) भासने (दीप्तौ, showing brilliancy or proficiency in), as — शास्त्रे वदते (भासमानो ब्रवीतीत्यर्थः He shows brilliancy in a science)

(2) उपसमापायाम् (उपसामन्त्रणे, pacifying), as — भृत्यानुपदते (सान्वयतीत्यर्थः He pacifies his servants)

48 अकर्मकाच्च ॥ अकर्माभिप्रायार्थमिदम् । कर्माभिप्राये ह्यनुपसर्गाञ्ज इति वक्ष्यति । जानातेरकर्मक्रियावचनादात्मनेपद स्यात् । कथं चायमकर्मकः । नात्र सर्पिरादि ज्ञेयत्वेन निश्चितम् । किं तर्हि ज्ञानपूर्विकायाः प्रवृत्तौ करणत्वेन । तथा च “ ज्ञोऽविदर्थस्यकरणे ” इति पृष्ठी निर्धारिते ।

49 संप्रतिभ्यामनाध्याने ॥ ॐ इत्यनुवर्तते । सकर्मकार्थमिदम् । ‘सम्, प्रति’ इत्येवपूर्वाजानातेरनाध्याने वर्तमानादामनेपद स्यात् । आध्यानमुत्कृष्टापूर्वकं स्मरणम् । ‘अनाध्याने’ इति योगो विभज्यते । तसामर्थ्यात् ‘अकर्मकाच्च’ इति प्राप्तिरपि वार्यते ।

* कर्मणः शेषात्प्रतिपक्षेण पृष्ठी ।

50 भासनोपसमापाज्ञानयत्नविमत्युपमन्त्रणेषु वदः ॥ शेषाकर्तारं परस्मैपदे प्राप्ते भासनादिषु निशेषणेषु सत्सु वदतेरात्मनेपद स्यात् उपसमापोपमन्त्रणे घातोर्गोचरे । इतरे प्रयोगोपाधयः ।

In this sense the root is generally preceded by उप.

(3) ज्ञाने (सम्यगवबोधे perfect knowledge); as:—शास्त्रे वदते (वदितुं जानातीत्यर्थः He knows how to explain a science).

(4) यत्ने (उत्साहे energy); as:—क्षेत्रे वदते (तदिष्यमुत्साहमाविष्करोतीत्यर्थः He toils in the field).

(5) विमतौ (नानामतौ dispute or quarrel). शास्त्राणि परस्परं विवदन्ते (Scriptures differ from one another).

(6) उपनिमन्त्रणे (रहस्युपच्छन्दने requesting), as:—कुटुम्बायामुपवदते (रहस्युपच्छन्दयतीत्यर्थः He requests a lady).

51. The root वद् with सम् and प्र is Atmanepadi when it is used to express a loud and conjoint speech of men; as:—संप्रवदन्ते ब्राह्मणाः (Brahmins are speaking loudly together). But संप्रवदन्ति खगाः (Birds make sound)

52 The root वद् with अनु is Atmanepadi when it is used transitively in the above mentioned sense; as:—अनुवदते कठः *कठपाठ्य (यथाकठपाठोऽधीयानो वदति तथा कठ इत्यर्थः Katha, while studying recites like Kalapa) But उक्तमनुवदति (He reproduces what is said); here the root is transitive अनुवदति वाङ्मा (The late re-ounds); here the sound is not distinct.

53. The root वद् with वि and प्र is Atmanepadi optionally

51. व्यक्तवाचां समुच्चारणे ॥ वद इत्यनुवर्तते । मनुष्यादीनां संभूयोच्चारणे वदेरात्मनेपदं स्यात् । ननु ' वदव्यक्तावाचि ' इत्येव पठ्यते । तत्र किं व्यक्तवाचां निमित्तं विशेषणे । प्रसिद्धयुपसंग्रहार्थमेतत् । व्यक्तवाच इति हि मनुष्याः प्रसिद्धाः । तेषां समुच्चारणे यथा स्यात् ।

52. अनोरकर्मकात् ॥ व्यक्तवाग्विषयादनुपूर्वादि कर्मकादेरात्मनेपदं स्यात् । *अनुः सादृश्ये । तेन कठपाठ्येति तु न्यार्थयोगेऽपि शेषविविक्तवाचां पट्टी ।

53. विभाषा विप्रलापे ॥ विरुद्धोक्तिरूपे व्यक्तवाचां समुच्चारणे वर्तमानाददन्तेरात्मनेपदं वा स्यात् । प्रातिविभाषेयम् ।

in the sense of disputing; as:— विप्रवदन्ति-न्ते वैद्याः (युगपत्परस्परप्रतिपेदेन विरुद्धं वदन्तीत्यर्थः Doctors are at variance). But संप्रवदन्ते ब्राह्मणाः (The Brāhmins talk conjointly); विप्रवदन्ति शकुनयः (Birds make noise indistinctly); क्रमेण वैद्या वैद्येन सह विप्रवदन्ति (Doctors discuss with a doctor in turns).

54. The root गृ 6th. conj. with अव is Atmanepadi; as:— अवगिरते प्रासम् (He swallows a mouthful).

55. गृ with सम् is Atmanepadi when it expresses acceptance; as:— शब्दं नित्यं संगिरते (He maintains that words are constant). But संगिरति प्रासम् (He swallows a mouthful).

56. The root चर् with उद् is Atmanepadi when it is used transitively; as:— धर्ममुचरते (उल्लङ्घ्य गच्छतीत्यर्थः He transgresses duty). But वाष्पमुचरति (उपरिप्राद्वच्छतीत्यर्थः Vapour goes up).

57. The root चर् with सम् along with a word in the instrumental case is Atmanepadi; as:— रथेन संचरते (He goes in a chariot). अथेन संचरते. Other prepositions may come between सम् and the root, as.—रथेन समुदाचरते. But इमं लोकं सचरति (He wanders over this world).

58 The root दा 1st conj. 'to give' with सम् is Atmanepadi

54. अवाद्ग्रः ॥ अवपूर्वाद्गिरतेरात्मनेपदं स्यात् । गृणातेस्त्ववपूर्वो न प्रयुज्यत एवेति भाष्यम् ।

55. समः प्रतिज्ञाने ॥ प्रतिज्ञानमभ्युपगमः । संपूर्वाद्गिरतेरात्मनेपदं स्यात् प्रतिज्ञाने ।

56. उदश्चरः सकर्मकात् ॥ उत्पूर्वाचरतेः सकर्मकक्रियावचनादात्मनेपदं स्यात् ।

57. समस्तृतीयायुक्तात् ॥ संपूर्वाचरतेस्तृतीयायुक्तादात्मनेपदं स्यात् । तृतीयेति तृतीयाभिभक्तिर्गृह्यते । तथा चरतेर्यद्भारको योगः । सम इति विशेषणौ पष्ठौ नतु पञ्चमी । तेनेदं सूत्रं व्याहृतेऽपि प्रवर्तते ।

58. दाणश्च सा चेच्चतुर्थ्यर्थे ॥ सपूर्वादाणस्तृतीयान्तेन युक्तादात्मनेपदं स्यात्तृतीयाचेच्चतुर्थ्यर्थे ।

65 The root भुज् 7th conj is Atmanepadi when it means other than protection, as — ओदन भुङ्के (He eats food). But महीं भुनक्ति (He protects the earth). In the examples like बुभुजे पृथिवीपालं पृथिवामेव केवलम्, or वृद्धो जनो दुःखशतानि भुङ्के, भुन् has the sense of experience.

66 The roots which are given in the धातुपाठ with a mute स्वरित and mute are Atmanepadi, when the fruit of the action accrues to the agent, as— यजते, पचते, मुनुते, कुरुते *स्वामिदासौ पचते

65 भुजोऽनघने ॥ ['भुज' पालनाभ्यवहारयोः] इति रुधादौ-
पठ्यते । तस्मादनघनेऽपालने वर्तमानादात्मनेसद् स्यात् । अनघनप्रतिषेधेन रौ-
धादिकस्येव ग्रहणं विज्ञापने । न तौदादिकस्य ' भुजोऽकौटिल्ये ' इत्यस्य ।
तेनेह न ' निभुनति पाणिम् ' । अदन इति वक्तव्ये ऽनघन इति पर्युदात्तग्रह-
णादघनभिन्नउपभोगादान्नोऽप्यात्मनेपदविधानार्थमिदम् ।

66 स्वरितजितः कर्त्रभिप्राये क्रियाफले ॥ स्वरितेतो अतश्च
धातोरात्मनेपद स्यात् कर्तृणामिनि क्रियाफले । क्रियाफलं च क्रियाजन्यमुद्योगोद्देश्य-
भूतं फलं तृप्तिस्वर्गादि । न तु धात्वर्थमात्रम् । नापि दक्षिणार्धतनादिलाभरूपम् ।
यथाक्त हरिणा ॥ " यस्यार्थस्य प्रसिद्धयर्थमारभ्यन्ते पचादय ॥ तत्प्रधान
फलं तासां न लाभादिप्रयोजनम् ॥ " इति । अर्पित इत्यर्थः । प्रयोजनापरप-
र्यायं फलम् । तस्येत्यर्थः पचादय फलावच्छिन्नन्यापाररूपा पचाप्रभृति क्रिया ।
तासां पचाप्रभृति क्रियाणां फलं स्वेच्छयानदिऽप्रयोजकम् । तेन याजकपाचका-
दानां दक्षिणावतनादिलाभरूपप्रयोजननस्त्वेऽपि तदर्थं क्रियावृत्तेर्धानोर्ने प्रसङ्गः ।

* ' स्वामिदासौ पचते ' इत्यादौ स्वामिधर्मस्य दास आरोपादात्मनेपदम् ।
दासधर्मस्य तु न स्वामिन्यारोपः । उत्तमे निष्ठश्रुमारोपस्य प्रयोजनं त्रिना स्वर-
सतोऽप्रतीतिरिति न कदाचित्तत्र परस्मैपदम् ।

In such cases, as स्वामिदासौ पचते, the Atmanepadi is used because, the servant is made to form an appendage to the master. To conceive the master to form an appendage to the servant, without any special reason, is revolting to the mind.

(The master and his servant cook) But यजन्ति याजकाः, पचन्ति पाचकाः, कुर्वन्ति कर्मकराः. Here the fruit means the principal fruit for which the action is undertaken. In the examples यजन्ति याजकाः &c. though the fruit (दक्षिणा wages &c.) accrues to the doer, it is not the principal fruit.

67. The root वद् with अप is Atmanepadi when the fruit of the action accrues to the agent, as— धनकामो न्यायमपवादते (न्यायापवादेन धनमर्जयिष्यामीति मन्यते, (one who desires wealth thinks of acquiring it by the abuse of justice). But अवदति.

68. The causal forms of roots take the Atmanepada when the fruit of the action accrues to the agent; as— कारयते (कटम्), पाचयते (ओदनम्), but करयति (कटं परस्य).

69. The root यम् with सम्, उद् or अद् is Atmanepadi, when the object is not a literary work, or when the fruit of the action accrues to the agent; as — ग्रीहीन् संपृच्छते (He gathers rice); भारमुपृच्छते (He lifts up a load); वस्त्रमापृच्छते (He spreads the cloth). But उपृच्छति वेदम् (अधिगन्तुमुद्यमं करोतीत्यर्थः He tries to learn the Vedas).

67. अपाठदः॥ कर्तृभिप्राय इत्यनुवर्तते । अपपूर्वाद्धदतेः कर्तृभिप्राये क्रियाफल आत्मनेपदं स्यात् ।

68. णिचश्च ॥ णिञन्तादात्मनेपदं स्यात्कर्तृभिप्राये क्रियाफले ।

69. समुदाङ्भ्यो यमोऽग्रन्थे । अग्रन्थ इतिच्छेदः । 'सम्, उद्, अद्, इत्येवंपूर्वाग्रमे. कर्तृगामिनि क्रियाफल आत्मनेपद स्यादग्रन्थविषयश्चेत्प्रयोगो न भवति । आङ्पूर्वादकर्मकात् " आङोयमहन " इति सिद्धमेवात्मनेपदम् । सकर्मकार्थमिदं पुनर्ग्रहणम् ।

70 The root **ज्ञा** without any preposition is **Atmanepadi** when the fruit of the action accrues to the agent; as— **गां जानाति**, but **स्वर्गं लोकं न प्रजानाति मूढः** (A fool does not know the next world); **देवदत्तस्य गां जानाति**. In the verse “**इत्थं नृप पूर्वमबालुलोचै ततोऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य**” from **Bhatti**, the form **अनुजज्ञे** is the passive perfect of **ज्ञा** with **अनु**.

71. The **Atmanepadi** forms sanctioned by the foregoing five rules are optionally used, when the words in the text denote that the fruit of the action accrues to the agent; as— **स्व यज्ञं यजति यजते वा** (He offers his own sacrifice).

स्व वटं करोति कुरुते वा (He makes his own mat.).

स्व पुत्रमाश्वदति अपश्वदते वा (He reproaches his own son)

स्व यज्ञं कारयति कारयते वा (He causes his own sacrifice to be performed).

स्वान्ग्रीहीन् सयच्छति सयच्छते वा (He gathers his own rice).

स्यां गां जानाति जानाते वा (He recognizes his own cow).

72 The Causal of **गम्** with **आ** takes **Atmanepada** in the sense of having patience, as— **आगमयस्व तावत्** (मात्सरिण्या इत्यर्थः; Come at your leisure, do not make haste).

70. **अनुपसर्गाज्ज्ञः ॥ ‘अकर्मकाच्च’ इत्येव सिद्धे सकर्मकार्थमारम्भः । अनुपसर्गाज्जानात कर्तृगामिनि क्रियाफल आत्मनेपदे स्यात् । कथं तर्हि भट्टिः ॥ इत्थं नृप पूर्वमबालुलोचै ततोऽनुजज्ञे गमनं सुतस्य ” इति । कर्मणि लिट् । नृपणेतिविभक्तिविवरिणामः ।**

71 **विभाषोपपदेन प्रनीयमाने ॥** स्वरितमिन् इत्यादिपञ्चसूत्राय यदात्मनेपदं विहितं तत्समीपेच्चारितेन पदेन क्रियाफलस्यकर्तृगामिने चोत्तिष्ठे वा स्यात् । समीपे श्रूयमाणं शब्दान्तरमुपपदम् । स्व यज्ञं यजति यजते वा । स्वमित्युपपन्नञ्जम् । स्वार्थमात्मार्थं यज्ञं यजति यजत इत्याद्यपि ब्राह्मम् ।

72. **आगमेः क्षमायामात्मनेपदं वक्तव्यम् ॥** प्यन्तस्येदं ग्रहणम् । क्षमा-उपेक्षा-शालहरणमिति यावत् ।

73 Causal forms of transitive roots take the Atmanepada terminations, when the verbs are used reflexively, or when the object in the primitive sense becomes the agent in the Causal, except in the sense of remembering with tenderness; as —दर्शयते भव (भव shows himself), आरोहयते हस्ती (न्यामव-
तीत्यर्थः . The elephant bends down), स्मरयति वनगुल्म (उत्कण्ठ-
पूर्णस्मृतौ विषयो भवतीत्यर्थः A wild thicket fills (his) mind with
tender remembrance of itself)

74 The roots भी and स्मि in the Causal form take the Atmanepada, when the agent of the Causal verb is the cause of fear or surprise, as —मुण्डो भापयते or मुण्डो भीपयते (A man with a shaved head inspires fear). जटिलो विस्मापयते (A man with matted hair astonishes) But कुञ्चिकयैव भापयति (He frightens him with a कुञ्चिका). रूपेण विस्मापयति (He astonishes by his beauty) Vide Chap VIII Sect 1 26 (b).

75 The Causal of गृध् and वञ्च् is Atmanepada, when the Causal base implies deceiving as —माणवक वञ्चयते (He deceives माणवक). But श्वान गर्दयति (अमिदं क्लृप्तमन्येन दर्पतां नर्ध-
He creates a desire in a dog to get something) अहं वञ्चय-
ति (वर्जयतीत्यर्थः He avoids a serpent).

73 णेरणौ यत्कर्म णौचेत्तु कर्त्ताऽ नाघ्नाने ॥ प्यन्तादामने-
पद स्यादणो या त्रिया सैत्र चेण्यन्तेनेन्येऽतौ यत्कर्मकारक म चेण्यौ कर्त्ता
स्यान्तत्वाध्याने । ' णिवश्च ' इति मिदं कर्त्तृनिप्राप्यमिदम् । कर्त्तृनिप्रापे तु
' विभापोपपदेन ' इति विकल्पे ' अणावकर्मकात् ' इति पञ्चमपदे च
परत्वात्प्राप्ते पूर्वविप्रतिषेधेनेदमवश्यते ।

74. भीस्म्योहेतुभ्ये ॥ णेरत्यनुवर्तते । अकर्त्तृनिप्राप्योऽयमारम्भ ।
त्रिभेदे स्मयतेश्च प्यन्तादामनेपद स्याद्वेत्तु येद्वयमर्थौ । सूत्रे मण्यहण, च्छ, यर्थे,
पठक्षणम् ।

75. गृधिवञ्च्यो प्रलम्भने ॥ णेरत्यनुवर्तते । अकर्त्तृनिप्राप्योऽय-
मारम्भ । ' गृधु ' अभिज्ञाह्वयान् । ' वञ्चु ' गणौ । इयत्तयोर्धनयोः
प्रलम्भने वर्तमानयोरामनेपद स्यात् । प्रलम्भनम् मिमांसनम् मिथ्याकल्पारण्यनम्
प्रतारणमित्यर्थः ।

76 The Causal of ली 4th and 8th Conj is Atmanepadi in the sense of worshipping, defeating or deceiving, as — जटाभिर्जापयते (पूजा समधिगच्छतीत्यर्थ He commands respect by his matted hair), श्येनो वर्तिकामुल्लापयते (न्यकरोति-अभिभवतीत्यर्थ A hawk overcomes a वर्तिका, a kind of bird) बालमुल्लापयते (विसबादयति-ब्रूयतीत्यर्थ He deceives a child) Vide Chapter VIII Sec 1,24 (b)

77 The Causal of कृ is Atmanepadi, when the word मिथ्या is in composition with it and when the action is done repeatedly as -पद मिथ्या कारयते (सापचार स्वरादिदुष्टमसकृदुच्चारयतीत्यर्थ He frequently mispronounces a word) But पद सुष्ठु कारयति (He pronounces a word correctly) पद मिथ्या कारयति (सकृदुच्चारयतीत्यर्थ He mispronounces a word only once)

78 शिक्ष्, the Desiderative base of शक्, is Atmanepadi in the sense of having the curiosity to learn, as — शिक्षते (धनुषि) (धनुर्विषये ज्ञाने शक्तोभवितुमिच्छतीत्यर्थ He wishes to get proficiency in archery)

79 The Desiderative form of a root is Atmanepadi in the circumstances under which the primitive is, as — एध् एधिष्यते, शी शिष्यते, विश् with नि निविष्यते, कम् with आ आ

76 लियः संमाननशालीनीकरणयोश्च ॥ लाङ्लियोर्ण्यतयोरामनेपदं स्यादकर्तृगोऽपि फले पूजाभिभवया प्रलम्बने चार्थे । समाननम्—पूजनम् । शालानीकरणम्—न्यग्भावनम् ।

77. मिथ्योपपदात्कृञोऽभ्यासे ॥ गेरित्यनुवर्तते । अकर्त्रभिप्राया-र्थोऽयमारम्भ । ण्यत्तात्करोतेर्मिथ्यापपदादात्मनपद स्यादभ्यासे । अभ्यास -पुन पुन करणम्—आवृत्ति ।

78 शिक्षेर्जिज्ञासायाम् ॥ अत्र ' शिक्षविद्योपादाने ' इत्यस्य न ग्रहणम् । तस्यानुदात्तत्वादात्मनेपदसिद्धे । किंतु शक सन्नतस्य ।

79. पूर्ववत्सनः ॥ सन पूर्वो यो घातुरामनेपदो तद्वत् सन्न तादात्मनेपद स्यात् । येन निमित्तेन पूर्वस्मादात्मनेपद निर्धीयते तेनैव सन्न तादापि भवति ।

चिकसते, भू बुभूषति, इ शद्-शिशत्सति, मृ मुमूर्षति.

The last two roots in the Desiderative form do not take Atmanepada, though they are Atmanepadi in the primitive

80 The Desiderative base of the roots ज्ञा, श्रु, स्मृ and दृश् is Atmanepadi, as - जिज्ञासते (धर्मम्) He wishes to know धर्म, शुश्रूषते (गुरुम्) He wishes to hear from (serve) a preceptor, सुस्मरति (नष्टम्) He recollects lost things, दिदृक्षते (नृपम्) He wishes to see the king Vide chap IX 82-85, page 178

81 The Desiderative form of ज्ञा with अनु does not take Atmanepada, as - पुत्रमनुजिज्ञासति (पुत्रमनुज्ञातुमिच्छति He wishes to give permission to his son) Vide chap IX, 82, page 178. But *सर्पिणोऽनुजिज्ञासते (सर्पिणा प्रवर्तितुमिच्छतीत्यर्थ He wishes to proceed with ghee)

82 The Desiderative base of श्रु with प्रति or आ does not take Atmanepada, as - प्रतिशुश्रूषति, आशुश्रूषति, but देवदत्त † प्रतिशुश्रूषते (He serves देवदत्त) Here प्रति is not a preposition, but a कर्मप्रवचनीय (a preposition used by itself) Vide Chap IX 83 †page 179

इ शदेरिषादिसूत्रद्वये सनोनेत्यनुसृत्य वाक्यभेदेन व्याख्येयम् ।

80 ज्ञाश्रुस्मृदृशां सनः ॥ ' ज्ञा, श्रु, स्मृ, दृश, ' इत्येतेषां सन्नन्ता-
नामात्मनेपद स्यात् ।

81. नानोर्ज्ञः ॥ पूर्वेण योगेन प्राप्तमामनेपद प्रतिषिध्यते । अनुपूर्वाज्ञा-
नाते सन्नन्तादामनेपद न स्यात् । तथा च सति सकर्मकस्यैवाय प्रतिषेधः ।

* ' पूर्ववत्सनः ' इति तद् । ' अकर्मकाच्च ' इति केनलाद्विधानात् ।

82 प्रत्याङ्म्यां श्रुचः ॥ प्रति, आङ् ' इत्येवपूर्वाच्छृणोते सन्नन्तादा-
त्मनेपद न स्यात् ।

† उपसर्गग्रहण चेदम् । तस्मादिह प्रतिषेधो न भवति । प्रते कर्मप्रवच-
नीयत्वत् ।

(causes the lotus to bloom) योष्यन्ति (काष्ठानि) (causes sticks to fight), नाशयति (दुःखम्) (destroys pain), जनयति (सुखम्) (begets pleasure), अध्यापयति (वेदम्) (teaches Vedas), प्रावयति (प्रापयतीत्यर्थं brings), द्रावयति (विहापयतीत्यर्थं melts), स्रावयति (स्पन्दयतीत्यर्थं causes to flow).

11 Roots expressing eating and moving, take Parasmaipada in the Causal As -- गृह्णाति' नि-निगारयति (makes one swallow), अण् आशयति (feeds), भुञ्जते eat भानयति (feeds), चल्-चलयति (moves), चुप्-चोपयति (moves), कम्प्-कम्पयति (shakes).

12 The Causal of अद् is Parasmaipadi, when the fruit of the action does not accrue to the agent As 'आदयत्यन्नं बटुना' (he causes the boy to eat his food) But it is Atmanepadi, when the fruit accrues to the agent As -आदयते देवदत्तेन (It is caused to be eaten by Devadatta)

13 The Causal of intransitive roots, having sentient beings for their agents take Parasmaipada As शोते कृष्णं कृष्ण गोपा शाययति (the गायी lulls Krishna to sleep) आस्ते देवदत्त - देवदत्तमासयति (makes Devadatta sit), But शुष्यन्ति व्रीहयः -शोषयते व्रीहीनात्प (the sun dries up corn) Here the subject, आत्प the sun, of the verb, शोषयते being not a sentient being, the verb is Atmanepadi

11. निगरणचलनार्थेभ्यश्च ॥ णेरिति वर्तते । कर्त्रभिप्रायक्रियाफल-विरक्षायामानेपदापवाद परस्मैपद विधीयते । निगरणम्-अप्यवहार । चलनम्-कम्पनम् । निगरणार्थेभ्यश्चलनार्थेभ्यश्च धातुभ्यो ण्यन्तेभ्य परस्मैपद स्यात् । अयमपि योगः सकर्मकार्थः । अचित्तनकर्तृमार्थश्च ।

12 अदेः प्रतिषेधः ॥ ' निगरणचलनार्थेभ्यश्च ' इति सूत्रेण प्राप्तस्वेनाय निषेधः । अकर्त्रभिप्राये क्रियाफले शेषादिति परस्मैपद स्यादेव ।

13 अणावकर्मकाचित्तवत्कर्तृकात् ॥ णेरिति वर्तते । कर्त्रभिप्रायक्रियाफलविरक्षायामानेपदापवाद परस्मैपद विधीयते । अण्यन्तो यो धातुरनर्थकश्चित्तनकर्तृश्च तस्याण्यनापरस्मैपद स्यात् ।

14. The Causals of पा 'to drink,' दम् 'to restrain,' यम् with आ 'to draw in,' यस् with आ 'to try,' मुह् with परि 'to faint,' रुच् 'to shine or like,' नृत् 'to dance,' वद् 'to speak,' वस् 'to dwell,' and घे 'to suck,' do not take Parasmaipada, when the fruit of the action accrues to the agent. As: पाययते, दमयते, आयामयते, आयासयते, परिमोहयते, रोचयते, नर्तयते, वादयते, वासयते, घापयेते शिशुमेकं *समीची (two good nurses suckle one child).

The Causals of these roots take Parasmaipada, when the fruit of the action does not accrue to the agent. As -- यत्स्तान् पाययति पयः; दमयन्ती कमनीयतामदम् (checking the pride of beauty); भिक्षा वासयति (alms make one dwell).

15. The Denominatives formed by ड्य (क्यप्) take either pada As: - लोहितायति ते (he becomes red); पटपटायते (he makes the sound Pat, Pat).

16. The roots युत् and others, all Atmanepadi, take either pada in the Aorist. As: - अयुतत् or अयोतिष्ट, अलुङत् or अलोठिष्ट.

14. नपादभ्याङ्घ्रमाङ्घ्रसपरिमुहुरुचिनृतिवदवसः ॥ पूर्वेण योगद्वयेन कर्त्रभिप्रायक्रियाफलविवक्षायामात्मनेपदापवादः परस्मैपद विहितम् । तस्यप्रतिषेधोऽयमुच्यते । यत्कर्त्रभिप्रायविषयमात्मनेपद तदवस्थितमेव न प्रतिषिध्यते । एभ्यो ण्यन्तेभ्यः परस्मैपद न स्यात् । 'णिचश्च' इत्यात्मनेपदं भवति । तत्रपिप्रतिनिर्गणार्थः । इतरे चित्तव कर्तृकाऽकर्मकाः । नृतिश्चलनार्थोऽपि । पादिपुष्टे उपसंख्यानम् ।

* समीची इति प्रथमादिवचनम् ।

15. वा क्यप् । क्यपन्तात्परस्मैपदं वा स्यात् ।

१ लोहितादिङाज्भ्यः क्यप् । लोहितादिभ्यो ङानन्तेभ्यश्च भवत्यर्थे क्यप् स्यात् । लोहित, नील, हरित, पीत, मद्ग, फेन, मन्द, लोहितादिराकृतिगणः ।

16. युभ्यो लुङि । वेल्येव । 'युतदीप्तौ' तस्मादहर्षालुङादयोऽपि कृपपर्यन्तास्तथैव व्यपदिश्यन्ते । अनुदात्तेत्वान्नित्यमेवामनेपदे प्राप्ते युतादिभ्यो लुङः परस्मैपदं वा स्यात् । पुषादीति सूत्रेण परस्मैपदेऽङ् । Vide chap. IV. sect. II no III. page 94.

*सृजेः श्रद्धावनि श्यंस्तु यथा मालां हि सृज्यते ॥ १७ ॥

प्रावत्समैः प्रतिज्ञाने चरेत्सुदि सकर्मकात् ॥

समस्तृतीयायुक्तात्स्वाकारेण तृपयच्छने ॥ १८ ॥

तृतीया चेच्चतुर्थ्यर्थे दाणः शिति शदेर्मृदः ॥

लिङ्लुङ्श्च कृञ्चैः प्राग्वदामो यस्तु प्रयुज्यते ॥ १९ ॥

सिनः श्रुस्मृदादिज्ञाम्यो नीनोर्ज्ञो नादप्रतेः श्रुवः ॥

ईयज्ञपात्रेषु यजेरजायन्तोपभर्गतः ॥ २० ॥

सैवः क्षणानेरेनेवने भुनक्तेरय गेरणौ ॥

यत्कर्म णौ स कर्ता चेद्भवेदाध्यानमर्जिते ॥ २१ ॥

यथाऽऽरोहयते हस्ती स्वयं दर्शयते नृपः ॥

भार्गवोः प्रयोजकाद्भ्रातिस्मययोर्वन्तेगृवेः ॥ २२ ॥

प्रलम्भने लियः पूजान्यकृयोर्वञ्चनेऽपि च ॥

मिथ्याशब्दोपपदतः पौन पुन्ये कृञो णिचः ॥ २३ ॥

फेले च कर्त्रभिप्राये स्वरितेतो जिहो णिर्वः ॥

पचते कुरुते ऋते घट कारयते तथा ॥ २४ ॥

अर्पाद्भदः समोद्भुद्भयो यमेरग्रन्थगोचरे ॥

शब्धोपसर्गरहिताच्छब्दोन्तरगतौ तु वा ॥ २५ ॥

निजेऽर्थे च दुहेर्नित्यं सामान्योक्तं न सत्स्मृतम् ॥

परस्मैपदमेन्यरमाह्वयोऽप्यनुपरापरात् ॥ २६ ॥

क्षिप्तोऽभिप्रत्यतिम्यः प्रोद्धेहर्मपि बहोः परेः ॥

व्याङ्परिम्यो रम ईपादिभाषा चेदकर्मकः ॥ २७ ॥

औहारचलनार्थाणेरण्येन्ते यद्यकर्मकः ॥

* सृजियुज्योः श्यंस्तु । अनयोः सकर्मकयोः कर्ता बहुलं कर्मयत्
कापवादश्च इत्याद्य इत्यर्थः ॥ सृजेः श्रद्धोपपन्ने कर्तयैवेति धाच्यम्

The roots सृज् and युज्, when transitive, take Passive form though they retain the Active sense, and in this construction the agent of सृज् is supposed to do the work with devotion. Ex. सृज्यते स्वनं मत्तः—श्रद्धया निष्पादयतीत्यर्थः A devotee makes a wreath with devotion. युज्यते ब्रह्मचारी योगम् / bachelor concentrates his mind.

चित्तवत्कर्तृमो यद्वत्तोपयत्येष पार्येन ॥ २८ ॥
 प्रेद्वस्तुजन्यध्वनेड नशिम्यश्च णिचोऽथ न ॥
 दे-यायमायसपरिमहो न रुचिप्रदस ॥ २९ ॥
 नृतिधेट्पिबतिम्यश्च कैथेफन्ताच्च रिभापया ॥
 यो युतादेर्लुङि वृद्धेय स्यसनो लुङ् कल्पते ॥ ३० ॥
 पूर्वोक्तात्कचिदन्यस्मात्तथा शिष्टप्रयोगतः ॥

APPENDIX

The following §Karikas give the 46 mono-syllabic roots which take the Periphrastic Perfect by इजादेश्च &c. Vide (ch III sect IV 3-5) P 67

*इङ्गतिश्चेङ्गतिर्गत्या परैश्वर्ये तु चेन्देति ।
 इन्दे टासावथ व्याप्तावि-नतिभ्वादिर्गता गतौ ॥ १ ॥
 ईत् † कान्तिगतिव्याप्तिरेपप्रजनत्वादाने ।
 ईयतेच गतौ दृष्ट्या त्वाक्षते चेवेति गतौ ॥ २ ॥
 ईङ्गतिर्गमने प्रोक्त ईजते गतिरुत्सयो ।
 प्रशसायाभनेदीष्टे क्षेपणे त्वीरतिर्मतः ॥ ३ ॥
 ईत् गतोच कुत्साया मीर्ष्यायाभीक्ष्यताभ्याम् ॥
 ईष्टे चैश्वर्यआदाने त्वीपाति कणश मृत ॥ ४ ॥

1 इङ् 1 P.	6 ई 1 P.	11 ईङ् 1 P.	16 ईक्ष्य 1 P.
2 इङ् 1 P.	7 ई 2 P.	12 ईज् 1 A.	17 ईष्य 1 P.
3 इन्द् 1 P.	8 ई 4 A.	13 ईङ् 2 A.	18 ईश् 2 A.
4 इन्ध् 7 A.	9 ईक्ष 1 A.	14 ईर 1 P.	19 ईप् 1 P.
5 इन् 1 P.	10 ईप् 1 P.	15 ईर 2 A.	

§ These Karikas are composed by Mr Chintamani Atmaram Kelkar, the principal teacher of the Poona Training College.
 * The meanings of all these roots are given in Part II.
 † added to this root shows that the root belongs to the second conjugation.

ईषत गतिर्हससे चेष्टाया त्वीहन तथा ॥
 उक्षति सेचने गयामुद्धेत्युद्धति वासने ॥ ५ ॥
 कणश स्यादुग्रादान उञ्जेयुञ्जतिरार्जने ॥
 उत्सर्ग उज्जति क्लेदे तूनत्येम्माति पूरणे ॥ ६ ॥
 उदतेक्रीडनेमित्यामुर्वेतिर्हसने मत ॥
 ऊत्तिश्वापयानस्यादुर्धते त-तुस ततौ ॥ ७ ॥
 ऊर्जतिश्च प्रलप्राणे रुजायामिभेनिस्तथा ॥
 ऊहेतेच पितरुम्याद्दहतिश्च कचिद्भवन ॥ ८ ॥
 ऋज्जते भजने प्रेक्ता हिंसायामुर्धति स्मृत ॥
 ऋक्कथादिर्गमने चैज्जम्पने चजते गुतौ ॥ ९ ॥
 एठते बाधने वृद्धौ त्वधते चैपते गतौ ॥
 शोपालमर्धयाराखचोणतिश्वापसारणे ॥ १० ॥
 एकाचो गुरुमत पट् चवारिंशदिजादय ॥

20 ईष 1 A	27 उज्ज 6 P	34 ऊर्ज 1 P	41 एव 1 A
21 ईह 1 A	2 उन्द 7 P	3 ऊप 1 P	42 एठ 1 A
22 उक्ष 1 P	3 उम्भ 1 P	4 ऊ 1 A	43 एम 1 A
23 उह 1 P	30 उद 1 A	37 ऋज् 1 A	44 एप 1 A
24 उच्छ 1 P	31 उवे 1 P	38 ऋम्प 1 P	45 ओख 1 P
25 उज्ज 1 P	32 ऊठ 1 P	39 ऋ 9 P	46 ओण 1 P.
26 उज्ज 6 P	33 ऊय 1 A	40 एज् 1 P	

PART II.

INTRODUCTORY REMARKS

In giving verbal forms in the case of almost all important roots the following order is observed —

- 1 Third person singular of the Present tense
- 2 Third person singular of the Perfect and in almost all cases, the second person singular
- 3 Third person singular of the First Future
- 4 Third person singular of the Second Future
- 5 Third person singular of the Conditional in the case of some roots only
- 6 Third person singular and in some cases, dual also of the Aorist
- 7 Third person singular of the Benedictive
- 8 Third person singular of the Causal Present
- 9 Third person singular of the Causal Aorist
- 10 Third person singular of the Desiderative Present
- 11 Third person singular of the Frequentative Present, (where possible)
- 12 Third person singular of the Passive Present
- 13 Third person singular of the Passive Aorist
- 14 Past passive participle
- 15 Gerund
- 16 Infinitive

In the case of unimportant roots the forms from Nos 1 to 16 have not been given. But some special peculiarities have been noticed. Except in the case of a few roots the forms of Present participles, Perfect participles, Future participles, Past Active participles, are not given as they can be easily made up from the forms that have been already given. So also in the case of conjugational verbal forms no mention has been made of other tenses than the Present tense simply because these tenses can readily be formed from the bases of that tense. Peculiarities, however, have not been omitted.

THE FOLLOWING ABBREVIATIONS HAVE BEEN USED —

1	stands for the	First	Conjugation,	भ्वादि.
2	"	2nd	"	अदादि.
3	"	3rd	"	जुहोत्यादि.
4	"	4th	"	डिवादि.
5	"	5th	"	स्थादि.
6	"	6th	"	तुदादि.
7	"	7th	"	रधादि.
8	"	8th	"	तनादि.
9	"	9th	"	नचादि.
10	"	10th	"	चुरादि.
11	"	11th	"	कण्डूवादि.
P	coming after the Arabic figure stands for			परस्मैपदी.
A	"	"	"	आत्मनेपदी.
U	"	"	"	उभयपदी.
P	stands for Present tense			लट्.
Pf	"	Perfect		लिट्.
P F.	"	First Future		लुट्.
F	"	Second Future		लृट्.
Impera.	"	Imperative		लोट्.
Imperf	"	Imperfect		लङ्.
Pot.	"	Potential		विधिलिट्.
B.	"	Benedictive		आशीर्षलिट्.
Aor or A.	"	Aorist		लुङ्.
Con	"	Conditional		लृङ्.
Caus	"	Causal		णिजन्त.
Des or D	"	Desiderative		सजन्त.
Frequ	"	Frequentative		{ यङन्त or यङ् लृजन्त }

PART II.

LIST OF VERBS

A LIST OF ALL ROOTS WITH THEIR CONJUGATIONS,
PADAS, MEANINGS AND IMPORTANT FORMS

अ

अक् (म्) 1 P. कुटिलाया गतौ. To move tortuously P अकति.
P1 आक. P. F अकिता. F. अकिष्यति. C. आकिष्यन् Aor.
आकात् Ben. अक्यात्. Caus. अक्यति-ते.

अक्ष् (ञ्) 15 P व्याप्तो. To pervade P अक्षति अक्षोति. अक्षोपि-
अक्षसि. अक्षोमि-अक्षामि Imperf अक्षते अक्षत. आक्षो-
आक्ष. आक्षयम्-आक्षम्. Imper अक्ष्यात्-अक्षतु अक्ष्याहि-
अक्ष अक्षयानि-अक्षायण Pot अक्ष्यत्-अक्षेत् अक्ष्या-
अक्षे. अक्ष्याम्-अक्षयम् Pf आनक्ष आनक्षिय-आनष्ट. आन-
क्षिम-आनक्षम्. P1 अक्षिता-अष्टा. 1 आक्षयि-अक्षयि. C.
आक्षयत आक्षयत A1 आक्ष्यात् आक्ष्याम् आक्षिपु-
आक्षिपु Ben अक्ष्यात् Caus अक्षयति-ते Aor आक्षिपु-
Des आक्षिपति-अक्षिपति Pass अक्ष्यते Aor आक्षि P P.
अष्ट Ger अक्षिता-अष्ट Int अक्षितुम्-अष्टम्. Pot. P अक्षि-
तय-अष्टय P1 अक्षयम्.

अगृ (म्) 1 1 कृत्वाय ग 11 T. move tortuously P अगति. Pf.
आग. P1 अगिता 1 अगिष्यति. C आगिष्यन्. Aor आगीत्.
1 Ben अग्यात् Caus अगयति-ते.

अगृ 11 P नारायण T. have good health, to make one
healthy P अगयत 11 अगदायस्वर भूय अस. P1 अगदित्ता.
F अगदप्यति C आगिष्यन्. Aor आगदीन्. Ben अगयान्.

अव् 10 U पपस्वरणे. 'to go wrong, to sin P अवयति ते. Pf.
अवयत्कार-चक्र-चमूय अस. P1 अवयिता. F अवयिष्यति-ते.
Aor आविष्यत्. Ben अवयान् अवयिष्यत्.

The figure 11 after a root shows that the root is कृद्धि.

† अङ् (अकि) 1. A. लक्षणे. To mark. P. अङ्कते. Pf. आनङ्क P.F. अङ्किता. F. अङ्किष्यते. C. आङ्किष्यत्. Aor. आङ्किष्ट. Ben. अङ्किषीष्ट. Caus. अङ्कयति ते. Des. अङ्किष्यते. Pass. अङ्क्यते. P. P. अङ्कित. Ger. अङ्कित्वा. Inf. अङ्कितुम्.

अङ् 10 U. पदे लक्षणेच. To page, to mark. P. अङ्कयति-ते (also अङ्कापयति ते). Pf. अङ्कयाद्यकार-चक्रे-बभूव-आस. Pf. अङ्कयिना. F. अङ्कयिष्यति ते. C. आङ्कयिष्यत् त. Aor. आङ्कयत्-त. Ben. अङ्क्य-त्-अङ्कयिषीष्ट. Des. अङ्कयिष्यति-ते. Pass. अङ्क्यते (also अङ्क्यते). Aor. आङ्कि. P. P. अङ्कित Ger. अङ्कित्वा, समङ्क्य. Inf. अङ्कयितुम्.

अङ् (अगि) 1 P. गत्यर्थे. To go P. अङ्गति Pf. आनङ्ग P. F. अङ्गिता. F. अङ्गिष्यति. C. आङ्गिष्यत्. Aor. आङ्गीत्. Ben. अङ्ग्य-त्. Caus. अङ्गयति-ने. Des. अङ्गिष्यति. Pass. अङ्ग्यते. P. P. अङ्गित. Ger. अङ्गित्वा. Inf. अङ्गितुम्.

अङ् 10 U पदे लक्षणेच. To page, to mark. P. अङ्गयति ते (also अङ्गापयति ते). Pf. अङ्गयाद्यकार-चक्रे-बभूव-आस. P. F. अङ्गयिता. F. अङ्गयिष्यति ते. C. आङ्गयिष्यत् त. Aor. आङ्गित् त. Ben. अङ्ग्य-त्-अङ्गिषीष्ट. Des. अङ्गिष्यति-ते. P. P. अङ्गित. Ger. अङ्गित्वा Inf. अङ्गयितुम्.

अङ् (अवि). 1 A. गत्याक्षेपे आरम्भेच. To go, to blame, to commence. P. अङ्कते. Pf. आनङ्क P. F. अङ्किता. F. अङ्किष्यते. C. आङ्किष्यत्. Aor. आङ्किष्ट. Ben. अङ्किषीष्ट. Caus. अङ्कयति-ते. Des. अङ्किष्यते.

† This and the other roots are written in the Dhātupatha with an indicative letter इ, as अकि, स्कुदि, शिदि &c. इदितोऽम् पाने. || Such roots insert न् after their last vowel, thus we have अङ्, मृन्द, शिन्द &c.

अञ्च् (अञ्चु) 1 U गतो याचनेऽस्मिष्टकथनेच. To go, to beg, to speak indistinctly-P अचति ते. Pf. आच चे. P F अचिता. I' अचिष्यति ते. C आचिष्यत् त. Aor आचोत्, आचिष्ट. Ben. अच्यात्, अचिषीष्ट Caus आचयति, आचयते. Des अचिचिपति ते. P P अक्त. Ger. अचित्वा, अक्त्वा.

अञ्च् 1. P गतिक्षेपणयो. To go, to drive P अजति Pf 3 sing विवाय; 2 sing निगमिष्य, निवेय, आजिघ. P F अजिता-वेता. I'. अजिष्यति वेध्यति. C आजिष्यत्, अजेष्यत्. Aor. अजैषीत्, अजिज्. Ben वीयात् Caus वाययति ते. Aor अवावयत् त. Des अनिजिपति, निवोपति Pass P वोयेते Pf निव्ये. P. I' अजिता, वायिता, वेता. I. अजिष्यते, वायिष्यते, वेष्यते C आभिष्यत्, अवायिष्यत्, अजेष्यत्. Aor अवायि, 3 du. आजिपाताम्, अवायिपाताम्, अजेपाताम्. 2nd pl आनिट्, अवायिष्यम्, अवेदुम्. P P. वीत, अजित. Ger अजित्वा, वीत्वा, सरीय Inf अनितुम्, वेतुम्.

अञ्च् (अञ्चु) 1 P गतिपूजनयो. To go, to worship P अञ्चति. Pf आनञ्च. P I' अञ्चिता. F अञ्चिष्यति C आञ्चिष्यन्. Aor आञ्चत्. Ben अञ्च्यात् (गतो). * अञ्च्यात् (पूजने). Caus अञ्चयति ते Aor आञ्चिचत् त Des अञ्चिचिपति. P P. अक्त (उदक्त), अक्ता (समक्ता), अञ्चित (पूजायाम्). Ger अञ्चित्वा, अक्त्वा. Inf अञ्चितुम्

अञ्च् (अञ्चि) 1 U गतोयाचनेच. To go to beg P अञ्चति, अञ्चते. Pf आनञ्च चे P I' अञ्चिता. F अञ्चिष्यति-ते C आञ्चिष्यन् त. Aor आञ्चोत्, आञ्चिष्ट. Ben अञ्चयात्, अञ्चिषीष्ट. Pass. अञ्चयते. P P. अञ्चित. Ger अञ्चित्वा. Inf अञ्चिनुम्.

अञ्च् (अञ्चु) 1 U गतोयाचनेच. To go, to beg This root is conjugated like अञ्च् (अञ्चि). P. P. अक्त Ger अञ्चित्वा, अक्त्वा Inf अञ्चिनुम्.

P. P. जघ्, अन्नम् (food) Ger. जग्घ्या, प्रजग्घ्य. Inf. अत्तुम्.
 अन् 2. P. प्राणने. To breathe, to live P अनिति—with प्र,
 प्राणिनि. Imperf. 3rd singu आनीत्, आनत्; 2nd singu.
 आनी, आन. Pf आन. P. F. अनिता. F. अनिष्यति. C.
 आनिष्यन्. Aor. आनीत्. Ben. अन्यात्. Caus. आनयति ते.
 Aor. आनितत् Des. अनिनिषति. Pass. अन्यते. Aor. आनि.
 P. P. अनित. Ger अनिया, प्राण्य. Inf अनितुम्.

अन् 4. A. प्राणने. To breathe, to live The forms of this root
 are like those of अण् 4. A. न् being substituted for ण्.

अन्त् (अति) 1. P. बन्धने. To bind P. अन्तति. Pf आनन्त.
 P F अन्तिता. F अन्तिष्यति. C. आन्तिष्यत्. Aor. आन्तीत्.
 Ben. अन्यात्. Caus अन्तयति ते. Aor. आन्तितत्. Des.
 अन्तितयति. Pass अन्यते. Aor. आन्ति. P. P. अन्तित Ger.
 अन्तिवा. Inf. अन्तितुम्.

अन्द् (अदि) 1 P. बन्धने to bind The forms of this root
 are like those of अन्त् 1. P., द् being substituted for
 त् throughout.

अन्ध् 10 U. दृष्ट्वाघाते दृष्ट्युपसहारेच To become blind, to shut
 eyes. P. अन्धयति ते Pf अन्धयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. अन्ध-
 यिता. F अन्धयिष्यति ते C. आन्धयिष्यत् Aor. आन्धयत्.
 Ben. अन्ध्यात्, अन्धयिषीष्ट. Des. अन्धिष्यति-ते. P. P.
 अन्धित. Ger. अन्धयित्वा. Inf. अन्धयितुम्.

अभ् 1. P. गतौ To go P. अभति. Pf. आनभ. P. F. अभिता. F.
 अभिष्यति. C. आभिष्यन्. Aor. आभीत्. Ben. अभ्यात्.

अम् 1. P. गतिशब्दसमक्तिषु. To go, to sound, to serve. P. अमति.
 Pf आम. P. F. अमिता F. अमिष्यति. C आमिष्यत्. Aor.
 आमीत्. Ben. अम्यात्. Caus आमयति ते. Aor. आमिमत्-न्.
 Des. अमिमयति Pass अम्यते Aor. आमि. P. P. अमित,
 आन्त. Ger. अमिया Inf. अमितुम्.

अम् 10 U रोगे. To afflict with sickness P. आमयति ते.

- P। आमयाञ्चकार चक्रे &c P. F. आमयिता. F. आमयिष्यति-ते.
 C. आमयिष्यत् त Aor. आमिमत् त. Ben. आम्यात्. आमयिषीष्ट.
 अम्ब (अम्बि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. P. अम्बते. Pf.
 आनम्बे. P. F. अम्बिता F. अम्बिष्यते C. आम्बिष्यत्. Aor.
 आम्बिष्ट. Ben. अम्बिषीष्ट.
 अम्बर 11 P. संभरणे. To bring together. P, अम्बरयति Pf.
 अम्बराञ्चकार-चक्रे &c P. F. अम्बारिता
 अम्भ (अम्भि) 1. A. शब्दे गतौच. To sound; to go. The
 forms of this root are like those of अम्ब 1. A, भ् being
 substituted for च्.
 अय् 1. A. गतौ. To go. P. अयते; with * प्र, ग्रायते. Pf. अयाञ्चके
 &c. P. F. अयिता. F. अयिष्यते. C. आयिष्यत्. Aor. आयिष्ट.
 Ben. अयिषीष्ट. Caus. आययते ति. Aor. आयियत्-त्. Des.
 अयियिष्यते Pass. अय्यते. Aor. आयि. P. P. अयित. Ger.
 अयित्वा, पलाय्य. Inf. अयितुम्.
 अरर् 11 P. आरा कर्मणि. To bore holes with an awl P. अरयति.
 अर्क् 10 U स्तवनेतपनेच. To praise, to heat. P. अर्कयति ते. Pf.
 अर्कयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. अर्कयिता. F. अर्कयिष्यति-ने. C.
 आर्कयिष्यत्-त्. Aor आर्चिकत्-त्. Ben अर्क्यात्, अर्कयिषीष्ट.
 P P. अर्कित. Ger. अर्कयित्वा Inf अर्कयितुम्
 अर्घ् 1 P मूल्ये. To be worth P अर्घति. Pf आनर्घ P. F.
 आर्धिता F आर्धिष्यति. C. आर्धिष्यत्. Aor आर्धीत्. Ben अर्घ्यात्.
 Caus अर्घयति-ते. Aor. अर्जिष्यत्. Des. अर्जिष्यति.
 अर्घ् 10. U मूल्ये. To be worth. P. अर्घयति-ते. Pf. अर्घयाञ्च-

* उपसर्गस्यायतौ॥ इ is substituted for र् in a preposition
 joined to अय्; प्र+अयते=ग्रायते, परा+अयते=पलायते, निर्+अयते=
 निरयते दुर+अयते=दुलयते; not, however, in निस् and दुम् converted
 into निर् and दुर; as निरयते, दुरयते. The form उदयति is derived
 from ई or ई 1. P. to go, and not from अय् 1. A.

कार-चक्रे *dc P F* अर्चयिता *Γ* अर्चयिष्यति-ते *C* आर्चयिष्यत्-त *Aor* आर्चयत् *Ben* अर्चयान्, अर्चयिषीष्ट

अर्च 1 *P* पूजयाम् *To worship P* अर्चयति *Pf* आर्चयति *Γ* *I.* अर्चयिता *Γ* अर्चयिष्यति *C* आर्चयिष्यत् *Aor* आर्चीत्. *Ben* अर्चयात् *Caus* अर्चयति-ते *Aor* अर्चयत्-त *Dcs* अर्चयिष्यति *Pass* अर्च्यते. *Aor* आर्चि *P P* अर्चित *Ger* अर्चिना. *Int* अर्चितुम्

अर्च 10 *U* पूजयाम् *To worship P* अर्चयति-ते *Pf* अर्चयात् *कार-चक्रे dc P F* अर्चयिता *Γ* आर्चयिष्यति ते *C* आर्चयिष्यत्-त *Aor* अर्चयत्-त *Ben* अर्चयात्, अर्चयिषीष्ट *Dcs* आर्चयिष्यति-ते. *Pass* अर्च्यते *Aor* आर्चि *3rd dual.* आर्चयिष्याताम्, आर्चिष्याताम् *P P* अर्चयति *Ger* अर्चयिष्यात्, अर्चयिष्यात् *Int* अर्चयितुम्

अर्ज 1 *P* अर्जयाम् *To earn P* अर्जयति *Pf* आर्जयति *P Γ* अर्जयिता. *F* अर्जयिष्यति *C* आर्जयिष्यत् *Aor* आर्जयत् *Ben* अर्जयात् *Caus* अर्जयति ते *Aor* आर्जयन् *Dcs* आर्जयिष्यति *Pass* अर्ज्यते *Aor* आर्जि *P P* अर्जित *Ger* अर्जिना, अर्जयिष्यात्. *Int* अर्जितुम्

अर्ज 10 *U* अर्जयाम् *To procure, to acquire P* अर्जयति ते *Pf* अर्जयिष्यात् *कार-चक्रे dc P 1* अर्जयिता *Γ* अर्जयिष्यति ते. *C.* आर्जयिष्यत् *Aor* आर्जयत् *Ben.* अर्जयात्. अर्जयिषीष्ट *Des* अर्जयिष्यति-ते *Pass* अर्ज्यते *Aor* आर्जि *3rd dual* अर्जयिष्याताम्, अर्जिष्याताम्. *P P* अर्जयति *Ger.* अर्जयिष्यात् *Int* अर्जयितुम्

अर्थ 10 *A* उपयाचयाम् *To request to beg P* अर्थयति *Pf.* अर्थयिष्यात् *कार-चक्रे dc P F* अर्थयिता *Γ* अर्थयिष्यति *C* आर्थयिष्यत्. *Aor.* अर्थयत् *Ben* अर्थयिष्यात् *Des* अर्थयिष्यति *Pass* अर्थ्यते (*also* अर्थय्यते) *Aor* आर्थि *P P* अर्थित. *Ger.* अर्थयिष्यात् *Int.* अर्थयितुम्

अर्द 1 *P* गतायाचनेच *To go, to beg P.* अर्दयति *Pf.* आर्दयति

P. F. अर्दिता F. अर्दिष्यति C. आर्दिष्यत्. Aor. आर्दित. Ben. अर्द्यात्. Caus. अर्दयति-ते. Aor. आर्दिदत् त. Des. अर्दिदयिषति. Pass. अर्द्यते. Aor. आर्दि. P. P. अर्दिन, समर्ग (asked), अभ्यर्ण (near). Ger. अर्दिता. Inf. अर्दितुम्.

अर्द् 10. U. हिंसायाम्. To kill, to hurt. P. अर्दयति ते. Pf. अर्दयाञ्च्कार-चक्रे &c. P. F. अर्दयिता. F. अर्दयिष्यति ते. C. आर्दयिष्यत् त. Aor. आर्दिदत् त. Ben. अर्द्यात्, अर्दयिषीष्ट. Des. अर्दिदयिषति ते. Pass. अर्द्यते. Aor. आर्दि. P. P. अर्दित. Ger. अर्दयि या Inf. अर्दयितुम्.

अर्व 1. P. गतौ. To go. P. अर्गति. Pf. आनर्व. P. F. अर्विता. F. अर्विष्यति. C. आर्विष्यत्. Aor. आर्गीत्. Ben. अर्ग्यात्.

अर्व 1. P. हिंसायाम्. To kill. P. अर्वति. Pf. आनर्व P. F. अर्विता. F. अर्विष्यति. C. आर्विष्यन्. Aor. आर्गीत्. Ben. अर्ग्यात्.

अर्ह 1. P. पूजायायोग्यत्वेच. To worship, to deserve. P. अर्हति. Pf. आनर्ह. P. F. अर्हिता. F. अर्हिष्यति. C. आर्हिष्यत्. Aor. आर्हीत्. Ben. अर्ह्यात्. Caus. अर्हयति ते. Aor. आर्जिहत्-त्. Des. अर्जिहयिषति. Pass. अर्ह्यते. Aor. आर्हि. P. P. अर्हित. Ger. अर्हिता. Inf. अर्हितुम्.

अर्ह 10. U. पूजने योग्यत्वेच. To worship to deserve P. अर्हयति ते. Pf. अर्हयाञ्च्कार चक्रे &c P. F. अर्हिता. F. अर्हिष्यति-ते C. आर्हिष्यत् त. Aor. आर्जिहत् त Ben. अर्ह्यात्, अर्हयिषीष्ट. Des. अर्जिहयिषति-ते. Pass. अर्ह्यते. Aor. आर्हि. P. P. अर्हित. Ger. अर्हिष्या. Inf. अर्हयितुम्.

अल् 1. P. according to some, A. also. भूषणपर्याप्तिनारणेपु. To adorn, to be able, to prevent. P. अलति ते. Pf. आल छे. P. F. अलिता. F. अलिष्यति-ते. C. आलिष्यत् त. Aor. आलीत्, आलिष्ट. Ben. अल्यात्, अलिषीष्ट. Caus. आलयति ते. Aor. आलित् त. Des. अलिलिषति ते.

अच् 1. P. रक्षणगनिकान्निध्रीनिनृस्यगमप्रपेक्षप्रयगम्याम्यर्थयाचनक्रिये लदी-प्यराप्यालिमनहिंसादानभागवृद्धिपु. To protect, to move, to be lovely, to please, to satisfy, to know; to enter, to hear,

अंस् 10 U. समाधत्ते. To distribute The forms of this root are like those of the preceding root

अह् (+ छान्दस) 5 P व्याप्ता. To pervade P. अहोनि

अह् (अहि) 1 A गतो. To go P. अहते. Pf. आनहे. P. F. अहिता. Γ. अहिष्यते. C. आहिष्यत्. Aor. आहिष्ट Ren. अहिर्षाष्ट.

१ अह् (अहि) 10 U भासते To shine P. अहयति ते Pf अहया-
जकार-चक्र &c P F अहयिता. F अहयिष्यति-ते. C आहयिष्यन्-
त. Aor आञ्जित्-त. Ben अह्यात्, अहयिषीष्ट

आ.

आञ्छ् (आञ्छि) 1 P आयामे. To lengthen P आञ्छति. Pf आञ्छ,
(according to some, आनाञ्छ). P F आञ्छिता. F. आञ्छिष्य-
ति C आञ्छिष्यत्. Aor. आञ्छत्. Ben आञ्छ्यात् Caus आञ्छ-
यति-ते. Aor आञ्छित्-त. Des आञ्छिष्यति

आन्दोल् 10 U आन्दोलने. To swing P आन्दोलयति-ते. Pf आ-
न्दोलयाजकार-चक्र &c P Γ आन्दोलयिता. F आन्दोलयिष्यति ते.
C आन्दोलयिष्यत्-त. Aor आन्दुलत्-त. Ben आन्दोल्यात्,
आन्दोलयिषाष्ट. Des आन्दुलदोलयिषति ते. Pass आन्दोल्यते Aor.
आन्दोलि. P P आन्दोलित्, Ger आन्दोलयिता. Inf आन्दोलयितुम्.

आप् (आप्ल) 5 P व्याप्तो. To pervade, to obtain आमोति, 2nd
sing आमोपि, 1st sing आमोमि. 1st dual आमुव. 3rd plu.
आमुवन्ति. Imperf आमोत्, 1st sing आमवम्, 1st dual आमु-
व. 3rd plu आमुवन्. Imper आमोतु, 1st sing. आमवानि. 2nd
sing आमहि. 3rd plu आमुवन्तु. Pf आप. 2nd sing आपिथ.
P F आप्ता. F आप्यति. C आप्यत् Aor आपत्. Ben आ-
प्यात् Caus आप्यति ते Aor आपिपत्-न Do० ईप्सति Pass.
आप्यते Aor आपि. P P आप्त. Ger आप्त्वा, प्राप्य. Inf आप्नुम्.

† The word छान्दस after a root shows that the use of the root is restricted to the Vedās only

* This root belongs to the 1st conjugation also, then it is P अहति, अहह, अहिता &c.

†आप् (आप्) 10 U लभने To obtain P आपयति-ते Pf आपयाञ्चकार-चक्रे &c P F आपयिता F आपयिष्यति-ते C आपयिष्यत् Aor आपिपत् Ben आप्यात्, आपयिषीष्ट Des, आपिपयिषति ते Pass आप्यत Aor आपि P P आपित Ger आपयिष्या Inf आपयितुम्

आस् 2 A उपवेशने To sit P आस्ते. Pf आसाचक्रे &c P F आसिता F आसिष्यते C आसिष्यत् Aor आसिष्ट Ben आसिषीष्ट Caus *आसयति (देवदत्त आस्ते, देवदत्त यज्ञदत्त आसयति). Aor आमिसत् Des आसिसिष्यते Pass आस्यते Aor आसि. Pre P आसीन P. P आसित Ger आसिष्या, वपास्य Inf आसितुम्

इ.

इ I P गतो To go P अयति Imperf आयत् Pf इयाय 2nd sing इययिष, इयय P F एता F एष्यति C एष्यत् Aor. ऐपात् Ben इयात् Caus आययति-ते Aor आयियत् Des. इयायति Pass इयते Aor आयि P P इत् Ger इत्ता, उदित्य. Inf एतुम्

इ (इण्) 2 P गतौ. To go P एनि, †उपैति Imperf. 3rd plu आयन 2d sing ए Imper 2nd sing इहि, *अवेहि Pf. इयाय 2nd sing इययिष, इयेथ P F एता I एष्यति C *एष्यत्.

† Tl s root belo gs to the first conjugation optionally then it is Ublayapad P आपात त &c

*अणावकर्मण्यसित्तवत्कर्तृकात् ॥ An intransitive verb takes 1 transupad in the causative if it has in its primitive sense a living being for its agent.

† एत्येधत्यूस्तु ॥ Vriddhi is substituted for both vowels, when अ or आ is followed by ई 2 P raised to ए (by Guna), or by एम् or by ऊ (ऊर् See note 32 § ch 11 sect 4)

*ओमाडोश्च ॥ When अ or आ is followed by the particle ओम् or the preposition आ the Guna element is substituted for both vowels, अ+एहि(आ+एहि=एहि=अएहि, शिन+आम् शिवोम्

ईर्ष्यता. F ईर्ष्ययति C. ऐर्ष्ययत्. Aor ऐर्ष्यान्. Ben. ईर्ष्यात्.
Caus. ईर्ष्ययति-ते. Aor. ऐर्ष्ययत्-त, ऐर्ष्ययत्-त. Des. ईर्ष्ययिष-
ति, ईर्ष्ययिषति. Pass. ईर्ष्यते. Aor. ऐर्ष्य. P. P. ईर्ष्यत. Ger.
ईर्ष्यत्वा. Inf. ईर्ष्यतुम्.

ईश २. A. ऐश्वर्ये To command, to possess power. P. ईष्टे. 2nd
sing. ईशिषे. plu. ईशिषे. Imperf 2nd plu. ऐशुम्. Imper.
2nd sing. ईशिष्य. plu. ईशिष्यम्. Pf. ईशाञ्चक्रे &c P. F.
ईशिता 1 ईशियते. C ऐशियत्. Aor ऐशिट. Ben. ईशिषीष्ट.
Caus ईशयति ते. Aor ऐशिशत् त. Des. ईशिशिषते. Pass. ईश्यते.
Aor. ऐशि P. P. ईशित. Ger. ईशिवा. Inf. ईशितुम्.

ईप् १ १ गतिरित्तादशनेषु. To go; to kill, to see. P. ईपते. Pf.
ईपाञ्चक्रे &c P. F. ईपिता. F. ईपियते C. ऐपियत्. Aor.
ऐपिट. Ben. ईपिषीष्ट.

ईप् १ P. उज्जृष्टे. To gleam P. ईपति. Pf. ईपाञ्चकार &c. P. F.
ईपिता. F. ईपियति C. ऐपियन् Aor ऐषान् Ben. ईपान्

ईह १ A. चेष्टायाम्. To endeavour P. ईहे Pf. ईहाञ्चक्रे &c. P.
F. ईहिता. F. ईहियते C ऐहियत् Aor ऐहित. Ben. ईहिषीष्ट.
Caus ईहयति-ते. Aor. ऐजिहत् त Des. ईजिहियते Pass. ईह्यते.
Aor. ऐहि. P. P. ईहित. Ger. ईहिवा. Inf. ईहितुम्.

उ.

उ (उङ्) १ A. शब्दे. To sound P. अवने. Pf. उये. P. F. ओना.
F. औप्यते. C. औप्यत्. Aor. औष्ट. Ben. औषीष्ट. P. P. उत.

उक्ष १. P. To sprinkle P. उक्षति. Pf. उक्षाञ्चकार &c P. F. उक्षिता.
F. उक्षियति. C. औक्षियन्. Aor. औक्षीन् Ben. उक्ष्यात् Caus.
उक्षयति ते. Aor. औक्षिषत् त. Des. उक्षिषियते. Pass. उक्ष्यते.
Aor. औक्षि. P. P. उक्षित. Ger. उक्षिवा, प्रोक्ष्य. Inf उक्षितुम्.

उगम् १. P. गमि. To go. P. ओगति. Imperf ओगत् Pf. उवागे.
3rd plu. उगु. 2nd sing. उगोमिय. P. F. ओमिता F. ओ-
मियति. C. औमियत्. Aor. औगीन्. Ben. उग्यान्. Caus.

आखयति-ते. Aor. औचिखत् त. Des. औचिखिपति. P. P. उखित.
ओचित Ger. ओखिवा. Inf. ओखितुम्.

उङ् (उखि) 1. P. गतौ. To go. P. उङ्गति Pf उङ्गाद्यकार &c. P. F.
उङ्गिता. F. उङ्गिष्यति C. औङ्गिष्यत्. Aor. औङ्गीत् Ben उङ्ग्यात्.

उच् 4 P. समवाये. To be gathered together. P. उच्यति. Pf.
उयोच. 3rd dual. ऊचतुः. P. F. ओचिता. F. ओचिष्यति. C.
औचिष्यत्. Aor. औचत्. Ben. उच्यात्.

† उच्छ (उच्छी) 1. P. विवासे. To finish P. उच्छति Pf. उच्छाद्य-
कार &c. P. F. उच्छिता. F. उच्छिष्यति. C. औच्छिष्यत्. Aor.
औच्छीत्. Ben. उच्छ्यात्. Caus. उच्छयति ते. Aor. औचिच्छत्-त.
Des. उचिच्छिपति P. P. उष्ट Ger. उच्छिवा. Inf. उच्छितुम्.

उज् 6. P. उत्सर्गे. To leave P. उज्जति. Pf. उज्जाद्यकार &c. P. F.
उज्जिता. F. उज्जिष्यति. C औज्जिष्यत्. Aor. औज्जीत्. Ben. उज्ज्या-
त् Caus. उज्जयति-ते. Aor. औज्जित्-त. Des. उज्जिपति. Pass.
उज्जयते. Aor. औज्जि. P. P. उज्जित. Ger. उज्जिवा. Inf. उज्जितुम्.

उज्छ (उच्छि) 1. P. उञ्छे. To glean. P. उञ्छति. Pf. उञ्छाद्य-
कार &c. P. F. उञ्छिता. F. उञ्छिष्यति. C. औञ्छिष्यत्. Aor.
औञ्छीत्. Ben. उञ्छ्यात्. Caus. उञ्छयति ते. Aor. औञ्छित्-त.
Des. उञ्छिपति. Pass. उञ्छयते. Aor. औञ्छि. P. P. उञ्छि-
त. Ger. उञ्छिवा. Inf. उञ्छितुम्.

उज्ज् (उच्छि) 6. P. उञ्जे. To glean. The forms of this root
are like those of the above root.

उठ् 1. P. उपायते. To strike. P. ओठति. Pf उरोठ. 3rd dual. ऊ-
ठतुः. 2nd sing. उपोठिय. P. F. ओठिता. F. ओठिष्यति. C. औ-
ठिष्यत्. Aor. औठात्. Ben. उठ्यात्.

* उध्रस् 9. P. उञ्जे. To glean. P. उध्रस्नाति. Pf. उध्रसाद्यकार &c.
P. F. उध्रसिता. F. उध्रसिष्यति. C. औध्रसिष्यत्. Aor. औध्रासीत्.
Ben. उध्रस्यात्.

† This root is generally used with वि.

* Some think that this root is ध्रस् and उ is अनुबन्ध (indicative letter).
P. ध्रस्नाति Ger ध्रस्वा, ध्रसित्वा.

ऊर्जाश्चकार &c P. F. ऊर्जिता. F. ऊर्जयति. C. और्जिष्यत्. Aor. और्जीत्. Ben. ऊर्ज्यात्.

ऊर्ज 10. U. बलप्राप्तनयोः. To be strong; to live. P. ऊर्जयति-ते. Pf. ऊर्जयाश्चकार चक्रे &c. P. F. ऊर्जयिता. F. ऊर्जयिष्यति ते. C. और्जिष्यत्-त. Aor. और्जिनत्. Ben. ऊर्ज्यात्, ऊर्जयिष्यात्. P. P. ऊर्जित. Ger. ऊर्जयित्वा. Inf. ऊर्जयितुम्.

ऊर्ण (ऊर्ण्) 2. U. आच्छादने. To cover. P. ऊर्णीति, ऊर्णोति, ऊर्णते. Imperf. और्णोत्, और्णुत्. Pf. ऊर्णुनाव, ऊर्णुनव, ऊर्णुनुवे. 2nd sing. ऊर्णुनविष, ऊर्णुनुविष, ऊर्णुनुमिषे. P. F. ऊर्णविता, ऊर्णविना. F. ऊर्णविष्यति-ते, ऊर्णविष्यति ते. C. और्णविष्यत् त. और्णुविष्यत् त. Aor. और्णूनवत्-त. Ben. ऊर्णूयात्, ऊर्णविपीष्ट, ऊर्णविपीष्ट. Caus. ऊर्णावयति-ते. Aor. और्णूनवत्-त. Des. ऊर्णुनपति ते, ऊर्णुनुविपति-ने, ऊर्णुनविपति ते. Pass. ऊर्णयते. Pf. ऊर्णुनुये. P. F. ऊर्णविता, ऊर्णविता, ऊर्णाविता. F. ऊर्णविष्यते, ऊर्णुविष्यते, ऊर्णाविष्यते. Aor. और्णावि. 3rd dual. और्णविपाताम्, और्णुविपाताम्, और्णाविपाताम् Ben. ऊर्णविपीष्ट, ऊर्णुविपीष्ट, ऊर्णाविपीष्ट P. P. ऊर्णुत. Ger. ऊर्णुत्वा, ऊर्णवित्वा. Inf. ऊर्णुवितुम्, ऊर्णवितुम्.

ऊष् 1. P. रुज्याम्. To be diseased. P. उपनि Pf. ऊपाश्चकार &c. P. F. उपिता. F. उपिष्यति. C. औपिष्यत्. Aor. ओपोत्. Ben. ऊप्यात्. P. P. उपित. Ger. उपित्वा. Inf. उपितुम्.

ऊह 1. A (Sometimes P. also.) मितर्के. To conjecture. P. ऊहते-ति. Imperf. औहत-त् Pf. ऊहाश्चके-चकार &c. P. F. ऊहिता. F. ऊहिष्यते-ति. C. ओहिष्यत-त् Aor. औहिष्ट, औहीत्. Ben. ऊहिपीष्ट, ऊहात्, (with सम्-समुदात्). Caus. ऊहयति-ते. Aor. औजिहत्-त. Des. ऊजिहिपते ति. Pass. ऊह्यते. (समुदात्ने). Aor. औहि. P. P. ऊहित. Ger. ऊहित्वा (समुदात्). Inf. ऊहितुम्.

क्र.

क्र 1. P. गतिप्राप्तनयोः. To go; to get. P. क्रच्छति (with सम्, समुच्छने). Imperf. आच्छत्. Pf. आर. 2nd sing. आरिष्य. P. F. अर्ता. F. अरिष्यति. C. आरिष्यन्. Aor. आपर्त्त. 3rd dual. आर्ष्याम्.

- Ben अर्यात्. Caus अर्ययति ते. Aor. आरिषत् त. Des. अरिषिषति Frequ. अर्यते Pass. अर्यते Aor. आरि. P. अर्यते. (also ऋणम् debt). Ger ऋणा, समृत्य. Inf. अर्तुम्.
३. P. गतौ. To go P इयति. Imperf. ऐय.. Aor. आरत्. (with सम्, समारत) Remaining forms of this root are like those of the above root
५. P. हिंसायाम् To kill P. ऋणोति Aor. आरिषत्. ऋक्षि (छन्दस) 5 P हिंसायाम् To kill. P ऋक्षिणोति.
६. P. स्तुतौ. To praise P ऋचति Pf. आनर्च. P. F. अर्चिता. F अर्चिष्यति. C अर्चिष्यत् Aor. आर्चत् Ben. ऋच्यात्
६. P. गतीन्द्रियप्रलयमूर्तिभावेणु To go; to fail in faculties; to congeal P. ऋच्छति-(with प्र, * प्राच्छति). Imperf. आच्छत्. Pf आनर्च्छ. 2nd sing आनर्च्छिष्य P. F. ऋच्छिता. F. ऋच्छिष्यति. C आर्च्छिष्यत् Aor आर्च्छत् Ben. ऋच्छ्यात्. Caus. ऋच्छयति-ते. Aor. आर्चिच्छत्-त Des. ऋचिच्छिषति. P. F. ऋच्छित Ger. ऋच्छिना. Inf ऋच्छितुम्.
१. A. गतिस्थानार्जनोपार्जनेषु To go; to stand; to gain; to be strong, P. अर्जते Pf. अनृजे P. F. अर्जिता. F. अर्जिष्यते. C. आर्जिष्यत. Aor आर्जिष्ट Ben. अर्जिषीष्ट Caus. अर्जयति-ते. Aor. आजिजत् त. Des. अर्जिनिषे. Pass. ऋज्यते Aor. आर्जि. P. P. ऋजित. Ger. अर्जिता Inf. अर्जितुम्.
- (ऋजि) 1. A. भर्जने. To fry. P ऋजत. Pf. ऋजाबने & c. P. F. ऋजि. F. ऋजिष्यते. C आर्जिष्यत Aor आर्जिष्ट Ben. ऋजिषाष्ट.
- (ऋणु) 8. U. गतौ To go. P. ऋणोति, ऋणुते. अर्णोति, अर्णुते. Imperf आर्णोत्, आर्णुत. Pf. आनर्ण, आनृणे. 2nd sing. आनर्णिष, आनर्णिषे. P. F. अर्णिता. F. अर्णिष्यति ते. C. आर्णि-

० उपगमादृतिधानी ॥ If a preposition ending in अ or आ be followed by a root beginning with ऋ the substitution for both vowels shall be a Vridha element उपानर्छति, पराच्छति The substitution for Vridha is, however, optional, if a denominative verb begins with ऋ or लृ, as प्रापेभीयति or प्रपेभीयति (from ऋषभ), प्राप्नारीयति, प्रप्नारीयति (from लृकार).

Ben एधिषाष्ट Caus एधयति-ने Aor ऐदिषत् Des एदिष्यते.
 Pass एधयन् Aor. ऐधि P P एधित Ger एधित्वा Inf एधितुम्

एला 11 P. मिलासे. To be merry P. एलायति. P. एलायाञ्चकार
 &c Aor ऐलायीत्

एय् (एय्) 1 1. गतौ To go P एयते Pf एयाञ्चके &c P Γ.
 एयिता F एयित्यते C एयिष्यन् Aor ऐयिष्ट Pen एयिषाष्ट. Caus.
 एययति-ने Aor ऐययन्त् P P एयित. Ger एयित्वा Inf एयितुम्.

ओ.

ओख (ओख्) 1 P ओखणात्मर्थमे To be dry, to wither, to
 suffice P ओखते, with प्र, ओखति Imperf प्रौखन् Pf
 आखाञ्चकार &c P F ओखिता F आखिष्यति C आखिष्यन्.
 Aor ओखीन् Ben ओख्यान् Caus आखयति-ने Aor आखि-
 खन्-न् Des ओखिष्यति. Pass ओख्यते Aor औखि P P.
 ओखित Ger ओखित्वा Inf ओखितुम्.

ओण् (ओण्) 1 P अपनयने To remove P ओणति. Pf.
 आणाञ्चकार &c P. Γ ओणिता F. ओणित्यति C आणित्यत्.
 Aor ओणात् Ben ओण्यात् Caus आणयति-ने Aor ओणि-
 णत-न् Des ओणिष्यति. Pass ओण्यते. Aor. ओणि P. P.
 ओणित Ger ओणित्वा Inf ओणितुम्

ओलञ्ज् (ओलजि) 1. P. उक्षेपे To throw up P. ओलञ्जति.
 Pf ओलञ्जाञ्चकार &c Aor ओलञ्जात्.

* ओलण्ड् (ओलडि) 10 U क्षेपे To throw P ओलण्डयति-ने.
 Pf ओलण्डयाञ्चकार चक्र &c Aor औलण्डत्.

क.

कह् I A रोष्ये To wish to be proud P. चकते. Pf चकृते P F.
 ककिता Γ ककिष्यन् C अककिष्यन् Aor. अककिष्ट Ben ककिषाष्ट.

कख् 1 P हसने To laugh P कखति Pf चकाम्. P F ककिता 1.
 ककिष्यति C अककिष्यन् Aor अकखीत्, अकखीन् Ben कख्यान्.

* The root belongs to the 1st conjugation also then it is Parasma-
 pal Some think an anudatory letter अ is the root लङ्गयति ते

- काञ् (कले) (ण घटादिः) 1. P. हसने To laugh. Aor. अकवीत् .
Caus कणयति-ते. Aor. अर्चाकलत्-त. Pass Aor. अकालि,
अकालि. For the remaining forms see the above root.
- कग् (कगे) (घटादिः) 1.P. क्रियामात्रे To act P. कगति Pf.
चकाग P. F. कगिता. F. कगिष्यति C. अकगिष्यत् Aor. अक-
गीत्. Ben. कग्यात्. Caus. कणयति-ते Aor. अर्चाकगत्-त.
- कङ् (ककि) 1 A. गवौ. To go; P कङ्कते. Pf चकङ्के P. F. काङ्कि-
ता F कङ्किष्यते Aor. अकङ्किष्ट. Ben. कङ्किगीष्ट. Pass. कङ्कयते.
- कच् 1 A बन्धने. To bind; to fasten. P. कचते. Pf. चकचे.
P. F. कचिता. F. कचिष्यते. Aor. अकचिष्ट. Ben. कचिपीष्ट.
- कच् 1 P. रवे To sound. P कचति. Pf चकाच. P. F. कचिता. F.
कचिष्यति. Aor अकचीत्, अकार्चात्. Ben. कच्यात्.
- कट् (कटे) 1. P. वर्षागणयोः. To run, to cover P कटति. Pf.
चकाट P. F कटिता. F. कटिष्यति. Aor. अकटीत्. Ben कट्यात्.
Caus कटयति ते. Aor. अर्चकटत्-त. Des. चिरुटिपति.
- कट् (कटी) 1. P. गतौ. To go. P कटति. Pf. चकाट. P. F. कटिता.
F कटिष्यति Aor. अकटीत्, अकाटीत्. B कट्यात्.
- कट् 1. P. कृच्छ्रजीर्णने. To live in distress. P. कठति Pf चकाठ.
P. F. कठिता. F. कठिष्यति Aor अकटीत्, अकाटीत्. B कठ्यात्.
- कड् 1. P. मदे To be proud P. कडति. Pf. चकाड. P. F. कडिता.
F. कडिष्यति. Aor. अकडीत्. अकाडीत्. Ben. कड्यात्.
- कड् 6 P. मदे. To be proud. The forms of this root are
like those of the above root. Frequ. चाकड्यते, चाकटि. &c.
- कड् 1 P कार्कश्ये. To be hard. P कडुति Pf. चकडु. P. F. काडि-
ता. F. कडिष्यति. Aor. अकडूत्. Ben. कड्यात्.

१ The word घटादि after a root shows that the indicative letter (अनुबन्ध) of the root is म् and ण, i.e. it makes the penultimate vowel short in the causals and optionally before the ई of the passive Aorist and अम् (पमुद्), and forms its abstract noun by the termination अ (अद्) मितान्तस्वः चि-
णमुत्पेक्षादीन्वयत्स्याम् विद्दिदादिव्योऽद्.

चक्रद्. P. F. कन्दिता. F. कन्दिष्यति. C. अकन्दिष्यत्. Aor. अकन्दीत्. Ben. कन्द्यात्.

कब् (कवृ) 1 A. वर्णे. To colour. P. कञ्ते. Pf. चकवे. P. F. कविता. F. कविष्यते. C. अकविष्यत्. Aor. अकविष्ट. Ben. कविरीष्ट.

कम् (कमु) 1 A. कान्तौ. To desire. P. कामयते. Pf. कामयाञ्चरे &c. चरुमे. P. F. कामयिता, कामिता. F. कामयिष्यते, कामिष्यते. C. अकामयिष्यत्, अकमिष्यत्. Aor. अचीकमन्, अचकमत. Ben. कामयिषीष्ट, कमिषीष्ट. Caus. कामयति ते. Aor. अचोक्मत् त, अचरुमत् त. Des. चिकामयिषते, चिरुमिषते. Frequ. चकम्यते, चङ्कम्यते, चरुमीति, चङ्कमीति, चरुन्ति, चङ्कन्ति. Pass. कम्पते, काम्यते. Aor. अकामि. P. P. कान्त. Ger कान्ता, कमित्रा, कामयित्वा, संकाम्य. Inf. कमयितुम्, कमितुम्.

कम्प् (कपि) 1 A. चलने. To shake. P. कम्पते. Pf. चरुमे. P. F. कम्पिता. F. कम्पिष्यते. C. अकम्पिष्यत्. Aor. अकम्पिष्ट. Ben. कम्पिषीष्ट. Caus. †रुम्पयति. Aor. अचरुम्पत्. Des. चिरुम्पिषते. Frequ. चंकम्पते, चङ्कम्पते, चरुमीति, चकम्पति &c. Pass. कम्पते. Aor. अकम्पि. P. P. कम्पित. Ger. कम्पित्वा. Inf. कम्पितुम्.

कम्ब् 1 P. गौ. To go. P. कम्बति. Pf. चकम्ब. P. F. कम्बिता. F. कम्बिष्यति. C. अकम्बिष्यत्. Aor. अकम्बीत्. Ben. कम्ब्यात्.

कर्ज् 1 P. व्यथने. To pain. P. कर्जति. Pf. चकर्जे. P. F. कर्जिता. F. कर्जिष्यति. C. अकर्जिष्यत्. Aor. अकर्जीत्. Ben. कर्ज्यात्.

कर्ण 10 U. भेदने. To bore. P. कर्णयति ते. Pf. कर्णयाञ्चकार चरे &c. P. F. कर्णयिता. F. कर्णयिष्यति ते. C. अकर्णयिष्यत्-त्. Aor. अचरुर्णत्-त्. B. कर्ण्यात्, कर्णयिषीष्ट. Des. चिरुर्णयिषति ते. Pass. कर्ण्यते. Aor. अकर्ण. 3rd dual. अरुर्णयिताम्, अरुर्णयिषिताम्. P. P. कर्णित. Ger. कर्णयित्वा, आकर्ण. Inf. कर्णयितुम्.

कर्त् 10 U. शैथिल्ये. To slacken. P. कर्तयति ते. Pf. कर्तयाञ्चकार-चरे &c. P. F. कर्तयिता. F. कर्तयिष्यति ते. Aor. अचकर्तत्-त्. B. कर्त्यात्. कर्तयिषीष्ट.

कर्द 1 P. कुत्सितेशब्दे. To rumble as the bowels; to caw as a crow. P. कर्दति. Pf. चकर्द. P. F. कर्दता. F. कर्दिष्यति. C. अकर्दिष्यत्. Aor. अकर्दीत्. B. कर्द्यात्.

कर् 1 P. गतो. To go. P. कर्ति. Pf. चकर्. P. F. कर्ता. F. कर्षिष्यति. Aor. अकर्त्वात्. B. कर्न्यात्.

कर्च 1 P. दर्पे. To be proud. P. कर्चति. Pf. चकर्च. P. F. कर्चता. F. कर्चिष्यति. Aor. अकर्चात्. B. कर्च्यात्.

कल् 1 A. शब्दसंख्यानयोः. To count, to sound. P. कलते. Pf. चकले. P. F. कलिता. F. कलिष्यते. Aor. अकलिष्ट. B. कलिषीष्ट.

कल् 10 U. क्षेपे. To throw. P. कल्पति-ते. 1 f. कालयाञ्छकार-चक्रे &c P. F. कल्पिता. F. कल्पिष्यति ते. C. अकल्पिष्यत्-त. Aor. अकल्पित-त. Ben. कल्यात्, कल्पिषीष्ट. Des. चिकल्पिषति ते. Pass. कल्पते. Aor. अकालि. 3rd dual. अकालिपाताम्, अकालिपाताम्. P. P. कलित. Ger. कल्पित्वा, आकल्प. Inf. कल्पितुम्.

कल् 10 U. गतौसंख्यानने. To go, to count. P. कल्पति-ते. Pf. कलयाञ्छकार-चक्रे &c P. F. कल्पिता. F. कल्पिष्यति ते. C. अकल्पिष्यत्-त. Aor. अचकलत्-त. Ben. कल्यात्, कल्पिषीष्ट. Des. चिकल्पिषति ते. Pass. कल्पते. Aor. अकालि. P. P. कलित. Ger. कल्पित्वा, विकल्प्य. Inf. कल्पितुम्.

कल्ह 1 A. अभ्यक्तेशब्दे. To sound indistinctly. P. कल्हते. Pf. चकल्हे. P. F. कल्हिता. F. कल्हिष्यते. Aor. अकल्हिष्ट. Ben. कल्हिषीष्ट.

कव् (कवृ) (Another reading for कवृ) 1 A. स्तुतौर्गणनेच. To praise, to describe. P. कवते. Pf. चकवे. P. F. कविता. F. कविष्यते. C. अकविष्यत्. Aor. अकविष्ट. Ben. कविषीष्ट. Caus. कवयति-ते. Aor. अचकावत्-त.

कश 1 P. शब्दे. To sound. P. कशति. Pf. चकाश. P. F. काशिता. F. कशिष्यति. Aor. अकशीत्, अकाशीन्. Ben. कश्यात्.

कश 2 A. गतिशासनयोः. To go, to punish. P. कष्टे. Pf. चकशे. P. F. कशिता. F. कशिष्यते. Aor. अकशिष्ट. Ben. कशिषीष्ट.

कप् 1 P. हिंसायाम्. (निष्पीडनेघर्षणेच). To rub with a touch-

stone, to scratch. P. कषति. Pf. चकष. P. F. कषिता. F. कषिष्यति. C अकषिष्यत्. Aor अकषात्, अकषीत्. Ben कष्यात्. Caus कषयति ते. Aor अचीकषत् त. Des. चिकषिषति Freq. चाकष्यते, चाकषीति, चाकषि. Pass. कष्यते. Aor. अकषि. P. P. कषित. (also कष्ट painful) Ger कषिन्वा Inf कषितुम्.

कस् 1 P. गतो. 1o ger. P. कसति Pf चकास. P. F. कसिता. F. कसिष्यति. C अकसिष्यत्. Aor. अकसीत्, अकामीत्. Ben. कस्यात्. Caus कासयति ते. Aor अचीकसत् त. Des. चिकमिषति Frequ. चनीकस्यते, चनीकसंति, चनीकसि P. P. कसित. Ger कसिन्वा. Inf कसितुम्.

कस् 2 A. गतिनाशनयो To go, to destroy P कस्ते Pf. चकस्ते. P. F. कसिता. F. कसिष्यते. C. अकसिष्यत्. Aor. अकसिष्ट. Ben कसिषाष्ट.

कस् (कसि) 2 A. गतिनाशनयो. To go, to destroy P. कस्ते Pf चकस्ते P. F. कसिता. F. कसिष्यते C. अकसिष्यत्. Aor. अकसिष्ट Ben कसिषीष्ट Pass. कस्यते. Aor अकसि.

काङ्क्ष् (कक्षि) 1 P. sometimes 1 (न काङ्क्षे विनय कृष्ण d.c. -Gita) काङ्क्षाम् To long for, to wish P. काङ्क्षति. Pf. चकाङ्क्ष. P. F. काङ्क्षिता. F. काङ्क्षिष्यति C अकाङ्क्षिष्यत्. Aor. अकाङ्क्षीत्. Ben काङ्क्ष्यात् Caus काङ्क्षयति-ने. Aor. अचकाङ्क्षत् त. Des. चिकाङ्क्षिषति Frequ चाकाङ्क्ष्यते, चाकाङ्क्षीति, चाकाङ्क्षि. P. P. काङ्क्षित. Ger. कङ्क्षिन्वा Inf काङ्क्षितुम्.

काञ्च् (कानि) 1 A. दाप्ता To shine. P. काञ्चते. Pf चकाञ्चे. P. F. काञ्चिता. F. काञ्चिष्यते. Aor अकाञ्चिष्ट Ben काञ्चिषीष्ट.

काल् 10 U कालोपदेशे To count the time. P कालयति-ते. Pf. कालयाश्चकार-चक्रे d.c P. F. कालयता. F. कालयिष्यति ते. C अकालयिष्यत् त. Aor. अचकालत् त Ben. काल्यान्, कालयिषीष्ट. Des. निकालयिषति ते. Pass. काल्यते. Aor अकाल. P. P. कालित. Ger. कालयिन्वा. Inf कालयितुम्.

काश् (काशृ) 1 A. दीप्तौ To shine P. काशते. Pf चकाशे. P. F.

काशिता. Γ. काशिष्यते. C. अकाशिष्यत Aor. अकाशिष्ट Ben. काशि-
षीष्ट. Caus. काशयति ते. Aor. अचकाशत्-त. Des. चिकाशिषते.
Frequ. चाकाश्यते, चाकाशीति, चाकाष्टि. Pass काश्यने. Aor.
अकाशि P. P. काशित. Ger. काशित्वा, प्रकाश्य. Inf. काशितुम्.

काश् (काश) 4 A. दीप्तौ. To shine. P. काश्यते. For other
forms see the above root

कास् (कास) 1 A. शब्दकुसायाम्. To cough. P. कासते. Pf. कासा-
ब्धके &c. P. F. कासिता. F. कासिष्यते. C. अकासिष्यत Aor अकासिष्ट.
Ben. कासिषीष्ट. Caus. कासयति ते. Aor. अचकामत्-त. Des. चिका-
सिषते Frequ. चाकाश्यते, चाकासीनि, चाकास्ति. Pass कास्यते. Aor.
अकासि. P. P. कासित. Ger. कासित्वा. Inf. कासितुम्.

कि (जान्दस) 3. P. ज्ञाने. To know. P. चिन्तेति. Pf. चिन्ताय Aor.
अचैर्यात्.

किद् 1 P. गतौभयेच. To go, to alarm P. केटति Pf चिकेट P Γ.
केटिता. F केटिष्यति Aor. अकेटीत. Ben किट्यात्

कित् 1 P सशयैरोगापनयनेच To doubt to cure P चिकित्सति.
Pf चिकित्साब्धकार &c. P Γ चिकित्सिता F चिकित्सिष्यति. C.
अचिकित्सिष्यत्. Aor अचिकित्सीत्. Ben चिकित्स्यात्. Caus
चिकित्सयति ते Aor अचिकित्सत्-त Des चिकित्सिषति. P. P.
चिकित्सित Ger चिकित्सित्वा. Inf चिकित्सितुम्.

कित् 1 A सशयैरोगापनयनेच To doubt, to cure P चिकित्सते.
Pf चिकित्साब्धके &c P F चिकित्सिता. F चिकित्सिष्यते. Aor.
अचिकित्सिष्ट Ben चिकित्सिषाष्ट. For the remaining forms
see the above root

कित् 1 P इच्छायाम्. To desire P केतति Pf चिकेत. P 1'.
केतिता. F. केतिष्यति. Aor अकेतीत्. B कित्यान्.

कित् (जान्दस) 3 P. ज्ञाने. To know P चिन्तेति. Aor अचैर्यात्.
कित् 10 P. निगसे. To dwell P. केनयति. Pf केनयाब्धकार &c.
P Γ. केनयिता. Γ केनयिष्यति C. अकेतयिष्यत्. Aor अचीकितत्.
B केयात्. D चिकेतमिषति. P₁₅₃ केन्यने. Aor. अनेति. P. P.
केतित G केनयित्वा Inf केनयितुम्.

किल् 6 P श्वेत्यर्काङ्गयो . To become white to sport P.
 किलति. Pf चिकेल P F केलिता. 1 केलिष्यति. C. अकेलित्यत्.
 Aor अकेलीत B किल्यात्.

किल् 10 U प्रेरणे To send P केलयति-ते. Pf केलयाद्यकार-चक्रे
 ङ्क. P F केलयिता F केलयिष्यति ते Aor अर्चाकिलत् त. B.
 केल्यात्, केलयिषीष्ट

किष्क् (another reading for पिष्क्) 10 A वधे. To kill P.
 किष्कयते Pf पिष्कयाद्यकारे ङ्क P F किष्कयिता. F किष्कयि-
 ष्यत Aor अचिकिष्कत B किष्कयिषीष्ट.

कीट् 10 U वर्णे To tinge, to colour P कीटयति-ते. Pf. कीट-
 याद्यकार चक्रे ङ्क. P F कीटयिता F. कीटयिष्यति-ते C. अकी-
 टयिष्यत् त Aor अर्चाकिटत् त B कीट्यात्, काटयिषीष्ट.

कील 1 P बधने To bind to fix P बाँलति Pf चिबाँल.
 P 1 कीलति. F काळिष्यति C. अकीलिष्यत् Aor. अकीलीत् II
 कील्यात् Caus कीलयति ते Aor अचिक्कालत् त. Des चिक्कालि-
 पति Freq चेकील्यते, चेकीलीति, चेकीन्ति Pass. कील्यते. Aor.
 अकीलि P P कीलित Ger कीलित्वा Inf कीलितुम्.

कु (कुड) 1 A शब्दे To sound. P. कथते Pf चुकुने P. F.
 कोता F कोथ्यते Aor अमाष्ट B कोपीष्ट Freq कोक्यते ङ्क.

कु 2 P शब्दे To hum P कोति Pf चुमाव 2nd sing चुक-
 विष, चुकोथ P 1 कोता F कोप्यति C. अकोप्यत्. Aor.
 अकोपात् B कूयात् Freq कोक्यत, कोक्यति, कोकोति.

कु (कुड) (कुटादि) 6 A आर्तस्त्रे. To noan. P. कुवते. Pf.
 चुकुने P F कुता F कुप्यते. Aor. अकुत. B. कुपीष्ट Freq.
 कानूयते ङ्क

कुरु 1 A आटाने To take P कोकते Pf चुमुके P. F. कोकिता.
 F. कोकिष्यत Aor अकोकिष्ट B कोकिपीष्ट

कुच 1 P. शब्देतारमपचनेमोन्व्यप्रतिष्ठम्भविलम्बनेपुच To sound high;
 to connect to be cro ked, to oppose to mark with
 lines P रोचति II चुमाव P. 1 कोचिता F. कोचिष्यति.

C अकोचिष्यत्. Aor. अकोचात् B. कुन्यात्.

कुच (कुटादिः) 6 P. सकोचने. To contract. P. कुचति. Pf. चु-
कोच 2nd sing. चुकोचिय. P. F. कुचिता. F. कुचिष्यति. Aor.
अकुचात्. B कुच्यात् Caus कोचयति ते. Aor. अचूकुचत्-त् Des.
चुकुचिपति Frequ. चोकुच्यते, चोकुचाति, चोकोक्ति. Pass. कुच्यते.
Aor. अकोचि. P. P. कुचित. Ger. कुचित्वा. Inf. कुचितुम्.

कुज् (कुज्) 1 P. स्तेये. To steal. P. कोजति. Pf चुकोज P. F. कोजिता.
F. कोजिष्यति Aor. अकोजात्. B कुज्यात्. G. कोजित्वा, कुक्त्वा.

कुञ्च 1 P. कौटिल्याल्पीभावयोः. To make crooked; to lessen.
P. कुञ्चति. Pf. चुकुञ्च P F कुञ्चिता. F. कुञ्चिष्यति. C अकुञ्चिष्यत्.
Aor. अकुञ्चात्. B कुच्यात्. Caus. कुञ्चयति-ते. Aor. अचुकुञ्चत्-त्.
Des. चुकुञ्चिपति. Frequ. चोकुच्यते, चोकुञ्चाति, चोकुञ्चि. Pass.
कुच्यते. Aor. अकुञ्चि. P. P. कुञ्चित. G. कुञ्चित्वा. Inf. कुञ्चितुम्.

कुट् 4 J. कुट्ने. To break into pieces. P. कुटयति. Pf. चुकोट. 2nd
sing. चुकोटिथ. P F. कोटिता. F. कोटिष्यति. Aor. अकोटात्. B. कुटयात्.

कुट् (कुटादिः) 6 P. कोटिल्ये. To be crooked, to bend. P. कुट-
ति. Pf. चुकोट. 2nd sing. चुकुटिथ. P. F. कुटिता. F. कुटिष्य-
ति. C. अकुटिष्यत्. Aor. अकुटात्. Ben. कुट्यात्. Caus. कोटय-
ति ते. Aor. अचूकुटत्-त्. Des. चुकुटिपति. Frequ. चोकुटयते, चो-
कुटाति, चोकोटि. Pass. कुट्यते Aor. अकोटि. P. P. कुटित.
Ger. कुटित्वा, सकुटय. Inf. कुटितुम्.

कुट् 10 A. छेदने. To break to pieces. P. कोटयते. Pf. कोटयाद्यने &c.
P. F. कोटयिता. F. कोटयिष्यते. Aor. अचूकुटत्. Ben. कोटयिपीष्ट.

कुटुम्ब 10 A. धारणे. To support. P. कुटुम्बयते. Pf. कुटुम्बयाद्यने
&c. P. F. कुटुम्बयिता. F. कुटुम्बयिष्यते. C. अकुटुम्बयिष्यत्. Aor.
अचुकुटुम्बत्. B. कुटुम्बयिपीष्ट. Des. चुकुटुम्बयिपते. Pass. कुटुम्ब्यते.
Aor. अकुटुम्बि P. P. कुटुम्बित. Ger. कुटुम्बित्वा. Inf. कुटुम्बयितुम्.

कुट् 10 U. छेदनभर्सनयोः. To cut; to censure. P. कुटयति-ते. Pf.
कुटयाद्यकार-चके &c. P. F. कुटयिता. F. कुटयिष्यति-ते. Aor. अचू-
कुटत्-त्. Ben. कुटयात्, कुटयिपीष्ट.

कुड् 10 A प्रतापने To boil P कुड्यते Pf कुड्याचक्रे &c The remaining forms of this root are like the Atmanepadi forms of the above root

कुड् (सौत्र) 1 P छेदने To cut P कोठति Aor अकोर्ति.
कुड् (कुटादि) 6 P बाल्येसवातेच To play or act as a child,
to heap P कुडति Pf चुकोड 2nd sing चुकुडिथ P कुरि
ता F कुडिष्यति C अकुडिष्यत् Aor अकुडीत् Ben कुड्यात्

कुण् 6 P शब्दापकरणयो To sound to support with gifts P
कुणति Pf चुकाण P F कोणिता F काणयति C अकाणिष्य-
त् Aor अकोर्णति Ben कुण्यात्.

कुण् 10 U आमन्त्रण To invite P कुणयति-ते Pf कुणयाच्चकार
चक्र &c P F कुणयिता F कुणयिष्यति-ते Aor अचूकुणत्-त्
Pen कुण्यात्, कुणयिषाट्

कुण्ड् (कुटि) 1 P बेकल्ये To be lame P कुण्टति Pf चुकुण्ट
P F कुण्टिता F कुण्टिष्यति Aor अकुण्टात् Ben कुण्ड्यात्

कुण्ड् (कुठि) 1 P प्रतिघात, माचन, आलस्यच To be lame &
release to be lazy P कुण्टति Pf चुकुण्ट P F कुण्टिता F
कुण्टिष्यति Aor अकुण्टात् Ben कुण्ड्यात् Pass कुण्ड्यते Aor अकुण्

कुण्ड् (कुठि) 10 U बध्न To cover P कुण्डयति ते F
कुण्डयाच्चकार चक्रे &c P F कुण्डयिता F कुण्डयिष्यति-त्
अकुण्डयिष्यत् Aor अचुण्डत् B कुण्ड्यात्, कुण्डयिषाट् This
root belongs to the first conjugation al a then it is
Parasmaipadi P कुण्डति Pf चुकुण्ड P F कुण्डता &c

कुण्ड् (कुण्ड) 1 P बाल्ये. To be lame P कुण्डति Pf चुकुण्ड
P F कुण्डता F कुण्डिष्यति Aor अकुण्डीत् Ben कुण्ड्यात्
Pass कुण्ड्यते Aor अकुण्डि

कुण्ड् (कुडि) 1 A दाह To burn P कुण्डत Pf चकुण्डे P F.
कुण्डता Pf कुण्डिष्यते Aor. अकुण्डाट् Ben कुण्डिषाट्

कुण्ड् (कुडि) 10 U रक्षण To protect P कुण्डयति-त् Pf कुण्ड
याच्चकार चक्र &c P F कुण्डयिता F कुण्डयिष्यति ते C अकुण्ड

- विध्यत् त. Aor. अचकुण्डत्-त्. Ben. कुण्ड्यात्, कुण्डयिषीष्ट. This root belongs to the first conjugation also; then it is Parasmaipadi. P. कुण्डति. Pf. चुकुण्ड. P. F. कुण्डिता &c
- कुत् (सौत्र) 1 P. आस्तरणे. To cover. P. कोतति. Pf. चुकोत. P. F. कोतिता. F. कोतिष्यति. Aor. अकोतीत्. Ben. कृत्यात्.
- कुत्स् 10 A. अवक्षेपणे. To blame. P. कुत्सयते. Pf. कुत्सयाञ्चक्रे &c. P. F. कुत्सयिता. F. कुत्सयिष्यते. C. अकुत्सयिष्यत्. Aor. अचुकुत्सत् Ben. कुत्सयिषीष्ट. Pass. कुत्स्यते. Aor. अकुत्सि. 3rd dual. अकुत्सिपाताम्, अकुत्सयिपाताम्. P. P. कुत्सित. G. कुत्सयित्वा, सं-कुत्स्य. Inf. कुत्सयितुम्.
- कुथ् 4 P. पूर्ताभावे. To become putrid. P. कुथ्यति. Pf. चुकोथ. P. F. कोथिता. F. कोथिष्यति. Aor. अकोथीत्. Ben. कुथ्यात्.
- कुथ् 9 P. संश्लेषणेसंश्लेशेच. To cling to; to hurt. P. कुथ्नाति. Pf. चुकोथ P. F. कोथिता. F. कोथिष्यति. C. अकोथिष्यत्. Aor. अकोथीत्. Ben. कुथ्यात्. Pass. कुथ्यते. Aor. अकोथि.
- कुद् 10 U. मिथ्योक्तौ. To tell a lie. P. कोदयति-ते. Pf. कोदयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. कोदयिता. F. कोदयिष्यति ते. Aor. अचुकुदत्-त्. Ben. कोद्यात्, कोदयिषीष्ट.
- कुन्ध् (कुथि) I. P. हिंसाकेशनयो. To hurt; to suffer pain. P. कुन्धति. Pf. चुकुन्ध. P. F. कुन्धिता. F. कुन्धिष्यति. Aor. अकुन्धीत्. Ben. कुन्ध्यात्. Pass. कुन्ध्यते. Aor. अकुन्धि.
- कुन्ध् 9 P. संश्लेषणेसंश्लेशेच. To cling to; to suffer pain. P. कुन्ध्नाति. Pf. चुकुन्ध. P. F. कुन्धिता. F. कुन्धिष्यति. C. अकुन्धिष्यत्. Aor. अकुन्धीत्. B. कुन्ध्यात्. Pass. कुन्ध्यते. Aor. अकुन्धि.
- कुन्द्र (कुद्रि) 10 U. अनृतभाषणे. To tell a lie. P. कुन्द्रयति ते. Pf. कुन्द्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. कुन्द्रयिता. F. कुन्द्रयिष्यति-ते. Aor. अचुकुन्द्रत्-त्. B. कुन्द्र्यात्, कुन्द्रयिषीष्ट.
- कुप् 4 P. क्रोधे. To be angry. P. कुप्यति. Pf. चुकोप. 2nd sing. चुकोपिय. P. F. कोपिता. F. कोपिष्यति. C. अकोपिष्यत्. Aor. अकुपत् B. कुप्यात्. Caus. कोपयति-ते. Aor. अनुकुपत् त. Des. चुको-

पिपति, चुरुपिपति Frequ चोक्ष्यते, चोक्ष्याति, चोक्षेति. Pass कुप्यते.

Aor अक्षोपि. P P. कुपित G कुपित्वा, कोपित्वा, सकुप्य Inf कोपितुम्.

कुप् 10 U भाषाययुतौच. To speak, to shine P. कोपयति ते.
Pf. कोपयाञ्चकार-चक्रे &c P F कोपयिता. F. कोपयिष्यति ते.

Aor अचुकुपत्-त्. B कोप्यात्. कोपयिषीष्ट.

कुम्भ 1 P. उन्दने. To wet P कोभाति Pf चुकोम P F कोभिता.

F. कोभिष्यति. Aor अकोभोत्. B कुम्भ्यात्. D चुकोभिपति, चुकुं.

मिशति. Frequ चोक्षुम्यते, चोक्षुमीति, चोक्षोमि.

कुमार 10 U क्रीडायाम्. To play. P. कुमारयति-ते. Pf कुमारयाञ्चकार-

चक्रे &c. P. F. कुमारयेत्वा. F कुमारयिष्यति-ते. Aor. अचुकुमारत् त.

B कुमार्यात्, कुमारयिषीष्ट D. चुकुमारयिष्यति-ते. Pass कुमार्यते Aor.

अकुमारि. P. P. कुमारित Ger. कुमारयित्वा. Inf. कुमारयितुम्.

कुम्प् (कुपि) 10 U. 1 P. आच्छादने. To cover, to dress. P.

कुम्पयति ते; कुम्पति. Pf कुम्पयाञ्चकार-चक्रे &c, चुकुम्प् P. F.

कुम्पयिता, कुम्पिता. F. कुम्पयिष्यति-ते, कुम्पिष्यति Aor. अचुकुम्पत् त,

अकुम्पीत् Ben. कुम्प्यात्, कुम्पयिषीष्ट, कुम्प्यात्.

कुम्ब् (कुवि) 10 U. 1 P. आच्छादने. To cover. The forms of
this root are like those of the above root with the
difference of व् for प्

कुम्भ (कुभि) 10 U. 1 P. आच्छादने. To cover. The forms
of this root are like those of कुम्प् 10 U. 1 P., only with
the substitution of भ् for प्

कुर् 6 P. शब्दे. To sound P. कुरति. Pf. चुक्रे. P. F. कोरिता.
F. कोरिष्यति Aor. अकोरोत्. B *कुर्यात्

कुर्द 1 A. क्रीडायाम्. To play P कूर्दते. Pf चुकूर्दे. P. F. कूर्दिता.
F. कूर्दिष्यते. Aor. अकूर्दिष्ट. B कूर्दिषीष्ट.

कुल् 1 P संस्त्यानेयन्धुपुच. To accumulate, to be of kin, to
behave as a kinsman. P. कोलति. Pf चुकोल. P. F. कोलित्वा.
F. कोलिष्यति C. अकोलिष्यत्. Aor अकोलोत्. B कुल्यात्.

- कुश्** (another reading for कुम्) 4 P. आर्त्तान्नेष्टनधोः. To embrace; to cover. P. कुर्यति. Pf. चुकोश. P. F. कोशिता. F. कोशिष्यति. Aor. अकुशत्. B. कुर्यात्.
- कुंश्** (कुशि) 10 U. 1. P. दीप्तौ. To shine. P. कुंशयति-ते; कुंशति. Pf. कुंशयाञ्चकार-चक्रे &c; चुकुश. P. F. कुंशयिता; कुंशिता F. कुंशयिष्यति-ते; कुंशिष्यति. Aor. अचुकुशन्-त; अकुंशीत्. B. कुंश्यात्; कुशयिषीष्ट; कुंश्यात्. D. चुकुंशयिषति; चुकुंशिशति.
- कुप्** 9 P. निष्कर्षे. To tear; to expel. P. कुष्णाति. Pf. चुकोप. 2nd sing. चुकोपिथ. (with निर, निधुकोपिथ, निधुकोष्ट). P. F. कोपिता, (निष्कोपिता, निष्कोष्टा). F. कोपिष्यति, (निष्कोपिष्यति, निष्कोक्ष्यति). Aor. अकोपीत् (निरकोपीत्, निरकुक्षत्). B. कुष्यात्. Caus. कोपयति ते. Aor. अचूकपत् त. Des. चुकोपिषति, चुकुपिषति, (निधुकोपिषति, निधुकुपिषति, निधुकुक्षति). Frequ. चोक्रुष्यते, चोक्रुपीति, चोक्रोष्टि (निधोक्रुष्यते, निधोक्रुषीति, निधोक्रोष्टि). Pass. कुष्यते. Aor. अकोपि P. P. कृपित, (निष्कृपित). Ger. कृपित्वा, (निष्कृष्य). Inf. कोपितुम्, (निष्कोपितुम्, निष्कोष्टुम्).
- कुपुभ्** 11 P. क्षेपे. To throw. P. कुपुभ्यति. P. F. कुपुभिता. Aor. अकुपुमीत्.
- कुस्** 4 P. संश्लेषणे To embrace; to cover. P. कुर्यति. Pf. चुकोप्त. P. F. कोसिता. F. कोसिष्यति. C अकोसिष्यत्. Aor. अकुसत्. B. कुर्यात्. Caus. कोसयति-ते. Aor. अचूकुसत्-त. Des. चुकुसिषति, चुकोसिषति. Frequ. चोक्रुस्यते, चोक्रुसांति, चोक्रुस्ति. Pass. कुस्यते. Aor. अकोसि. P. P. कुसित. G. कुसित्वा, कोसित्वा. Inf. कुसितुम्, कोसितुम्.
- कुंस्** (कुस) 10 U. 1 P. भाषायाम्. To speak. P. कुंसयति-ते; कुंसति. Pf. कुंसयाञ्चकार-चक्रे &c; चुकुंस्. P. F. कुंसयिता; कुंसिता F. कुंसयिष्यति ते; कुंसिष्यति. Aor. अचुकुंसत्-त; अकुंसीत्. B. कुंस्यात्, कुंसयिषीष्ट; कुंस्यात्.
- *कुस्म** 10 A. कुस्मितस्मयने. To smile rudely. P. कुस्मयते. Pf. कुस्मयाञ्चक्रे &c. P. F. कुस्मयिता. F. कुस्मयिष्यते. Aor. अचुकुस्मत. B. कुस्मयिषीष्ट.

कुह् 10 A. निस्मापने. To surprise. P. कुह्यते. Pf. कुह्याद्यन्ते &c.
P. F. कुहयिता. F. कुहयिष्यते. Aor. अचुकुहत. B. कुहयिषीष्ट. D.
चुकुहयिषते. Pass. कुह्यते. Aor. अकुहि. P. P. कुहित. G. कुह-
यित्वा. Inf. कुहयितुम्.

कू (कूङ्) (कुटादि) 6 A. शब्दे. To sound. P. कुम्ते. Pf. चु-
कुय. P. F. कुयिता. F. कुयिष्यते. C. अकुयिष्यत्. Aor. अकुयिष्ट.
B. कुयिषीष्ट. Caus. कावयति-ते. Aor. अचूकम्-त्. Des. चुकुम्ते.
Frequ. चोकूयते. चोकूयति, चोकोति. Pass. कूयन्ते. Aor. अ-
कावि. P. P. कूत. G. कूयत्वा. Inf. कुयितुम्.

कू (कृत्) 9 U. शब्दे. To sound. P. कुनाति, कुनीते. Pf. चुकान,
चुकुवे. P. F. कविता. F. कविष्यति-ते. Aor. अकावीत्, अकाविष्ट.
B. कूयात्, कविषीष्ट.

कूज् 1 P. अव्यक्तेशब्दे. To make any inarticulate or monoton-
ous sound. P. कूजति Pf. चुकूज. P. F. कूजिता. F. कूजिष्यति.
Aor. अकूजीन्. B. कूयात्. Caus. कूजयति-ते. Aor. अचूकूजन्-त्.
Des. चुकूजिषति. Frequ. चोकूयते; चोकूयति; चोकूयति. Pass.
कूयन्ते. Aor. अकूजि. P. P. कूजित. G. कूजित्वा. Inf. कूजितुम्.

कूट् 10 A. आप्रणेश्वसदनेच. To avoid giving; to render indis-
tinct or unintelligible. P. कूट्यते. Pf. कूट्याद्यन्ते &c. P. F.
कूटयिता. F. कूटयिष्यते. Aor. अचुकूटत्. B. कूटयिषीष्ट.

कूट् 10 U. परितापे परिदाहेच. To burn, to give pain. P. कूट्य-
ति-ते. Pf. कूट्याद्यकार-चन्ते &c. P. F. कूटयिता. F. कूटयिष्यति ते
Aor. अचुकूटत्-त्. B. कूट्यात्, कूटयिषीष्ट. D. चुकूटयिषति-ते
Pass. कूट्यते. Aor. अकूटि.

कूड् 6 P. दाढ्ये भक्षणेषु. To become firm, to eat. P. कूडति. Pf.
चुकूड. P. F. कूडिता. F. कूडिष्यति. C. अकूडिष्यत्. Aor. अकूडीन्. B.
कूड्यात्. D. चुकूडिषति. Frequ. चोकूडयते, चोकूडीति, चोकूडि.

कूण् 10 A. संकोचने. To contract. P. कूण्यते. Pf. कूण्याद्यन्ते &c.
P. F. कूणयिता. F. कूणयिष्यते. C. अकूणयिष्यत्. Aor. अचुकूणत्.
B. कूणयिषीष्ट. Des. चुकूणयिषते. Pass. कूण्यते. Aor. अकूणि.

P. P. कूणित. G. कूणयित्वा. Inf कूणयितुम्.

कूण् 10 U आभाषेमन्त्रणेच. To speak, to hold a consultation.
P कूणयन्ति. P. F. कूणयिता. F. कूणयिष्यति. Aor. अचूणत्. B कूण्यात्, कूणयिषीष्ट.

कूल् 1 P. आवरणे. To cover. P. कूलति. Pf चुकूल. P. F. कूलिता.
F. कूलिष्यति. Aor. अकूलत्. B. कूल्यात्.

कृ (कृञ्) 5 U. हिसायाम् To kill. P. कृणोति, कृणुते. Pf. चकार-चक्रे.
2nd sing. चकर्ष, चकृपे. P. F. कर्ता. F. करिष्यति. Aor. अकार्षत्, अकृत. B. क्रियात्, कृषीष्ट. Caus. कारयति. Aor. अचीकरत्. D. चिकीर्षति. Frequ. चैक्रायते, चर्करीति, चरिर्करीति, चरीर्करीति, चरिर्करीति, चरीर्करीति. Pass. क्रियते. Aor. अकारि. P. P. कृत. G. कृत्वा, प्रकृत्य. Inf. कर्तुम्.

कृ (कृञ्) 8 U. करणे. To do. P. करोति, कुरुते. Pf. चकार-चक्रे.
2nd sing. चकर्ष, चकृपे. P. F. कर्ता. F. करिष्यति. Aor. अकार्षत्, अकृत. B. क्रियात्, कृषीष्ट. Caus. कारयति. Aor. अचीकरत्. D. चिकीर्षति. Frequ. See the above root. Pass. क्रियते. Aor. अकारि. 3rd dual. अकारिष्याताम्, अकृष्याताम्. P. F. कारिता, कर्ता. F. कारिष्यते, करिष्यते. B. कारिष्याष्ट, कृषीष्ट. P. P. कृत. G. कृत्वा. Inf. कर्तुम्. कृ with सम्, सम्करोति, सम्कुरते. Imperf. सम्करोत्, सम्कुरुत. Pf. सचस्कार, सचस्करे. 2nd sing. सचस्कारिष, सचस्कारिषे. P. F. सस्कारा. F. सस्करिष्यति. Aor. सम्स्कारिष्यात्, सम्कुरुत. Ben. सम्क्रियात्, सम्कृषीष्ट.

कृट् (कृटि) 6 P घनचे To become thick. P. कृडति. Pf. चकड. P. F. कृडिता. F. कृडिष्यति. Aor. अकृडात्. B. कृड्यात्.

कृत् (कर्त्ता) 6. P. छेदने. To cut. P. कृन्ति. Pf. चर्क. 2nd sing. चकर्तय. P. F. कर्तया. F. कर्तिष्यति, कर्त्स्यति. Aor. अकृत्तत्. B. कृत्त्यात्. Caus. कर्तयति. Aor. अचीकृत्तत्, अनकर्त्तत्. D. चिकृत्तिष्यति, चिकृत्सि. Frequ. चरीकृत्यते, चरीकृति, चरीकृतीति &c Pass. कृत्यते. Aor. अकृति. P. P. कृत्. G. कर्त्तवा, कृत्वा. Inf. कर्तुम्.

कृत् (कृती) 7 P. वेष्टने. To surround. P. कृणति. The remain:

forms of this root are like those of the above root.

कृप् (कृप्) 1 A. सामर्थ्ये. To be fit for; to be able. P. कल्पते. Pf. चकृप्ते. 2nd sing. चकृप्सि, चकृप्से P. F. कल्पिता, कल्प्ता. F. कल्पिष्यते, कल्पयन्ते, कल्पयन्ति. Aor. अकृप्त्, अकल्पिष्ट, अकृप्त्. B. कल्पिषीष्ट, कृप्सीष्ट. Caus. कल्पयन्ति-ते. Aor. अचीकृप्त्-त्, अचकल्पत्-त्. D. चिकल्पिषते, चिकृप्सते, चिकृप्सति. Frequ. चलीकृप्यते, चलीकल्पित, चलीकृप्ति &c. Pass. कृप्यते. Aor. अकल्पि. P. P. कृप्. Ger कल्पिन्वा, कृप्त्वा, संकल्प्य. Inf. कल्पितुम्, कल्पितुम्.

कृप् 10 U दौर्बल्ये. To be weak. P कृपयति-ते. Pf कृपयाद्यकार-चक्रे &c. P. F. कृपयिता. F. कृपयिष्यति ते. Aor. अचकृप्त्-त्. B. कृप्यात्, कृपयिषीष्ट.

कृप् (कृप्) 10 U 1 P. सामर्थ्ये. To be able P कल्पयति-ते; कल्पति. Pf कल्पयाद्यकार चक्रे &c, चकल्प. P. F कल्पयिता; कल्पिता, कल्प्ता. F. कल्पयिष्यति ते, कल्पिष्यति, कल्पयति. Aor. अचकल्पत्-त्, अचीकृप्त् त; अकल्प्यात्, अकल्प्यात्. B. कल्प्यात्, कल्पयिषीष्ट; कृप्यात्.

कृच् (कृचि) 1 P हिंसाकरणयोग्यतैश्च. To kill, to accomplish; to go. P कृणोति. Pf. चकृण. P. F. कृण्विता. F. कृण्विष्यति. Aor. अकृण्वीत्. B. कृण्व्यात्.

कृश् 4 P. तनूकरणे To become lean. P. कृश्यति. Pf. चकृश. P. F. कृशिता. F. कृशिष्यति. C. अकृशिष्यत्. Aor. अकृशत्. B. कृश्यात्. Caus. कृशयति ते. Aor. अचकृशत्-त्, अचीकृशत्-त्. D. चिकृशिषति. Frequ. चरीकृश्यते, चरीकृशीति, चरीकृष्टि &c. Pass. कृश्यते. Aor. अकृश. P. P. कृश. But with प्र, प्रकृशित. Ger कृशित्वा, कृशित्वा. Inf. कृशितुम्.

कृष् 1 P. विद्येयने. To draw; to plough. P. कर्षति. Pf. चकर्ष. 2nd sing. चकर्षि. P. F. कर्षिता, कृष्या F. कर्षयति, कृष्यति. Aor. अकर्षीत्, अकर्षीत्, अकृषत्. B. कृष्यात्. Caus. कर्षयति ते. Aor. अचीकृषत् त, अचकर्षत् त. Des. चिकृषति. Frequ. चरीकृष्यते, चरीकृषीति, चरीकृष्टि, चरीकृष्टि &c. Pass. कृष्यते. Aor. अकर्षि. P. P. कृष्ट. G. कृष्ट्वा, संकृष्य. Inf. कृष्टुम्, कृष्टुम्.

कृष् 6 U. विलेखने. To draw; to plough. P. कृषति-ते. Pf. चकष्य, चकषे. P. F. कर्ष्य, कर्ष्य. F. कर्ष्यति-ते, कर्षयति-ते. Aor (Par.) अकाशीत्. अकाशीत्, अकृक्षत्; (Atm.) अकृष्ट, अकृक्षत. B. कृष्यात्, कृक्षीष्ट. For Caus. Des. Frequ. &c. see the above root.

कृ 6 P. निक्षेपे. To throw. P. किरति. Pf. चकार &c. 2nd sing. चकरिय. P. F. करिता, करोता. F. करिष्यति, करीष्यति. Aor. अकरीत्. B. कीर्यात्, 'Caus. कारयति-ते. Aor. अचीकरत्-त. D. चिकरिषति only. Frequ. चेकीर्यते, चाकरीति, चारुति. Pass. कीर्यते. Aor. अकारि. P. P. कीर्ण. G. करिवा, करीत्वा, प्रकीर्य. Inf. करितुम्, करीतुम्. कृ with उप. P. * उपास्किरति. he cuts. Imperf. *उपास्किरत्. Pf. उपचस्कार. §उपस्किरति, प्रतिस्किरति. he kills. Also अपस्किरते कुकुटो मध्वर्षी (आलिख्य विक्षिपतोत्यर्थः).

कृ (कृञ्) 9 U. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. कृणाति, कृणीते. Pf. चकार, चकरे. P. F. करिता, करीता. F. करिष्यति-ते, करीष्यति-ते. C. अकरिष्यत्-त, अकरीष्यत्-त. Aor. अकरीत्, अकरिष्ट, अकरीष्ट, अक्रीष्ट. B. कीर्यात्, करिषीष्ट. Caus. कारयति ते. Aor. अचीकरत्-त. D. चिकरिषति ते, चिकरीषति-ते, चिकीर्यति-ते. Frequ. चेकीर्यते, चाकरीति, चारुति. Pass. कीर्यते. Aor. अकारि. P. P. कीर्ण. Ger. कीर्त्वा, संकीर्य. Inf. करितुम्, करीतुम्.

कृ 9 P. हिंसायाम्. To kill. The forms of this root are like the Parasmaipadi forms of the above root.

कृत् 10 U. संशब्दने. To mention, to celebrate. P. कीर्तयति-ते. Pf. कीर्तयाश्चकार-चक्रे &c P. F. कीर्तयिता. F. कीर्तयिष्यति-ते. Aor. अचिकीर्तत्-त, अचीकृतत्-त. B. कीर्त्यात्, कीर्तयिषीष्ट. D.

* किरतौल्यने । कृ after उप takes स् if it means to cut.

† अङ्भ्यासव्यवायेऽपि. सुद्धापूर्इतिवक्तव्यम् । कृ takes स् notwithstanding the intervention of the prefix अ or the eduplicative syllable.

§ हिंसायाप्रदेश । कृ after उप or प्रति takes स् if it means to kill.

चिकीर्तयिष्यति-ते. Pass. कीर्त्यते. Aor. अकीर्ति. P. P. कीर्तित. Ger. कीर्तयित्वा; संकीर्त्य. Inf कीर्तयितुम्.

केत् 10 U. श्रावणे, निमन्त्रणे, आमन्त्रणेच. To cause to hear; to call; to advise. P. केनयति ते. Pf केतयाञ्चकार चक्रे &c P. F. केतयिता. F केतयिष्यति-ते. Aor. अचिकेतत् त. B केन्यात्, केतयिष्यत्. D चिकेतयिष्यति ते Pass केत्यते. Aor. अकेति. P. P. केतिन. G केतयित्वा. Inf केतयितुम्.

केप् (केप्) 1 A कम्पने. To shake. P. केपते. Pf चिकेपे. P. B. केपिता. F केपिष्यते. Aor. अकेपिष्ट. B केपिष्यिष्ट. Caus. केपयति-ते. Aor. अचिकेपत् त.

केल् (केल) 1 P चलने. To move P. केळति. Pf चिकेळ. P. F. केळिता. F. केळिष्यति C. अकेळिष्यत् : Aor. अकेळीत्. B. केल्यात्. Caus. केळयति ते. Aor. अचिकेळत्-त.

केला 11 P विहासे. To be merry; to sport P. केलायति. Pf. केलायाञ्चकार &c. P. F. केलायिता. F. केलायिष्यति. Aor. अकेलार्यात्- B केलाय्यात्.

कै 1 P शब्दे. To sound. P. कायति. Pf चकौ. 2nd sing. चकिय, चकाय. P F काता. F. कास्यति. Aor अकासीत्. B कायात्. Caus कापयति-ते Aor. अर्चाकपत् त. D. चिकासति. Frequ. चाकायते, चाकेति, चान्नाति. Pass. कायते. Aor. अकायि. P. P. कात. G. कात्वा. Inf. कातुम्.

कथ् (घटादिः) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. कनथयति-ते; कनयति Pf. कनययाञ्चकार-चक्रे &c; चकनाथ. P. F. कनथयिता; कनाथिता. F. कनथयिष्यति ते; कनथिष्यति. Aor. अचिकनयत्-त; अकनयात्, अकनार्यात्. B. कनय्यात्, कनथयिष्यिष्ट, कनय्यात्.

कस् (कनु) (घटादि.) 4 P. इरण्दीप्यो. To be crooked (in mind or body), to shine. P. कनस्यति. Pf. चकनास. P. F. कनासिता. F. कनसिष्यति. Aor. अकनसीत्, अकनासीत्. B. कनस्यात्. Caus. कनयति ते. Aor. अचिकनसत् त. P. P. कनस्त G. कनसित्वा, कनस्त्वा. Inf. कनसितुम्.

वनू (वनूञ्) १ U. शब्दे. To sound P. वनूनाति, वनूनाते. Pf. चुक्नाव, चुक्नुवे. P. F. वनूति. F. वनूतिष्यति ते. Aor. अक्नावीत्, अक्नापिष्ट. B वनूयात्, वनूतिषीष्ट.

वनूय (वनूया) 1 A. शब्दे, उन्देच. To sound, to be wet. P. वनूयते. Pf. चुक्नुये P. F. वनूयिता. F वनूयिष्यते. Aor. अक्नुयिष्ट B. वनूयिषीष्ट. Caus क्लोपयति ते. Aor अक्नुयत् त. D. चुक्नुयेपत. Frequ. चोक्नुयते, चोक्नुयीति, चोक्नोति. Pass. वनूयत. Aor. अक्नुयि. P P. वनूत. Ger. वनूयित्वा. वेलक्नोपम्, वल्लक्नोपम् Inf. वनूयितुम्.

क्वमर् 1 P. हुच्छने To be crooked (in mind) P. क्वमरति. Pf. चक्वमर. P. F. क्वमरिता F क्वमरिष्यति Aor. अक्वमरीत्. B. क्वमरीत्.

क्रथ् (घटादिः) 1 P. हिंसायाम् To kill. P क्रयाति Pf. चक्राथ P. F क्रथिना. F. क्रथिष्यति. Aor. अक्रयात्, अक्रापीत्. B. क्रथ्यात्. Caus. क्रथयति-ते Aor अचिक्रयत्-त. Pass क्रथते Aor अक्रथि, अक्राथि. P. P. क्रथित. Ger क्रथित्वा, क्रथक्रथम्, क्रथक्रथम्. Inf. क्रथितुम्.

क्रद् 1 A (घटादि) वैकल्यवैकल्येच. To lament, to grieve P. क्रदते. Pf चक्रदे. P. F क्रदिता. F क्रदिष्यते. C अक्रदिष्यत. Aor. अक्रदिष्ट B. क्रदिषीष्ट. Caus क्रदयति ते. Aor. अचिक्रदत्-त. Frequ चारुयते, चारुदीति, चारुति.

क्रन्द् (क्रदि) 1 A (घटादि). रोदने, वैकल्ये, आह्वानेच. To cry; to grieve, to call out P. क्रन्दते. Pf. चक्रन्दे. P. F. क्रन्दिता. F. क्रन्दिष्यते. C. अक्रन्दिष्यत. Aor. अक्रन्दिष्ट. B. क्रन्दिषीष्ट. Caus. क्रन्दयति-ते. Aor. अचक्रन्दत्-त. D. चिक्रन्दिषते. Frequ. चारुयते, चारुन्दीति, चारुन्ति. Pass. क्रन्दते. Aor. अक्रन्दि. P. P. क्रन्दित. Ger. क्रन्दित्वा, आक्रन्द्य. Inf. क्रन्दितुम्.

क्रन्द् (क्रदि) 1 P. रोदने, आह्वानेच. To cry; to call out. P. क्रन्दति Pf. चक्रन्द. P I. क्रन्दिता. F. क्रन्दिष्यति C. अक्रन्दिष्यत्. Aor. अक्रन्दिष्ट. B. क्रन्दिषीष्ट. Caus. क्रन्दयति ते. Aor. अचक्रन्दत् त. Des. चिक्रन्दिषते. Frequ. चारुयते, चारुन्दीति, चारुन्ति. Pass. क्रन्दते. Aor. अक्रन्दि. P. P. क्रन्दित. G. क्रन्दित्वा, आक्रन्द्य. Inf. क्रन्दितुम्.

क्रन्द 10 U. क्रन्दसातये. To cry out continually; (generally with आ). P. आक्रन्दयति-ते. Pf. आक्रन्दयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. आक्रन्दयिता. F. आक्रन्दयिष्यति ते. Aor. आचक्रन्दत्-त. B. आक्रन्द्यात्, आक्रन्दयिषीष्ट.

क्रप (घटादिः) 1 A. कृपायागतौच. To be affected, to go. P. क्रपते. Pf. चक्रपे. P. F. कृपिता. F. कृपिष्यते. Aor. अकृपिष्ट. B. कृपिषीष्ट. Caus. कृपयति-ते. Aor. अचक्रपत्-त.

क्रम (क्रमु) 1 P. पादविक्षेपे. To walk; to step P. क्रामति, क्राम्यति, (क्रमते). Pf. चक्राम; (चक्रमे). P. F. क्रामिता; (क्रमता). F. क्रमिष्यति; (क्रस्यते). C. अक्रमिष्यत्; (अक्रस्यत). Aor. अक्रमीत्; (अक्रस्त). B. क्रम्यात्; (क्रमोष्ट). Caus. क्रमयति-ते. Aor. अचिक्रमत्-त. D. चिक्रमिषति; (चिक्रसते). Frequ. चंक्रम्यते, चङ्क्रम्यते, चक्रमीति, चङ्क्रमीति, चक्रान्ति चङ्क्रन्ति. Pass क्रम्यते. Aor. अक्रमि. P. P. क्रान्त. G. क्रमिन्वा, क्रान्त्वा, कन्त्वा, संक्रम्य Inf क्रामितुम्.

क्री (दुर्गञ्) 9 U. द्रव्यविनिमये. To buy. P. क्रीणाति, क्रीणीते. Pf. चिक्राय, चिक्रिये. 2nd sing. चिक्रायिष, चिक्रेय, चिक्रियिषे. P. F. क्रेता. F. क्रेष्यति-ते C. अक्रेष्यत्-त. Aor. अक्रेयात्, अक्रेष्ट. B. क्रीयात्, क्रीयाष्ट. Caus. क्रापयति-ते. Aor. अचिक्रापत्-त. Des. चिक्रीपति-ते Frequ. चैक्रीयते, चैक्रीयति, चैक्रेति. Pass. क्रीयते. Aor. अक्रायि. P. P. क्रीत. G. क्रीत्वा, विक्रीय. Inf. क्रेतुम्. Pot. P. क्रेतव्य, क्रीयीय, क्रेय. (क्रय्य exhibited for sale).

क्रीड (क्रीडृ) 1 P. विहारे. To play. P. *क्रीडति-ते. Pf. चिक्रीड-डे. 2nd sing. चिक्रीडिष, चिक्रीडिषे. P. F. क्रीडिता. F. क्रीडिष्यति-ते. Aor. अक्रीडीत्, अक्रीडिष्ट. B. क्रीड्यात्, क्रीडिषीष्ट. Caus. क्रीडयति-ते. Aor. अचिक्रीडत्-त. D. चिक्रीडिषति-ते. Frequ. चैक्रीड्यते, चैक्रीडीति, चैक्रीडि. Pass. क्रीड्यते. Aor. अक्रीडि. P. P. क्रीडित. G. क्रीडित्वा. Inf. क्रीडितुम्.

कुञ्च 1 P. कौटिल्याल्पीभावयोः. To curve; to make small. P. कु-

* क्रीडेतुसपरिभ्यश्च. क्रीड् is Atmanepadi after the prepositions अनु, यम्, परि, and आ.

अति. Pf. चुकुञ्च 2nd sing. चुकुञ्चिथ. P. F. कुञ्चिता. F. कुञ्चिष्यति Aor. अकुञ्चत्. B. कुञ्च्यात्. D. चुकुञ्चिषति. Pass. कुञ्च्यते. Frequ. चोकुञ्च्यते, चोकुञ्चति, चोकुञ्चि. Aor. अकुञ्चि.

कुड् 6 P. (कुटादि.) निमज्जनेघनीभावेच. To sink, to become thick. P. कुडति. Pf. चुकोड. P. F. कुडिता. F. कुडिष्यति. Aor. अकुडत्. B. कुड्यात्. D. चुकुडिषति. Frequ. चोकुड्यते, चोकोडि, चोकुडीति.

कुथ् 9 P. हिंसने. To kill. P. कुथाति. Pf. चुकोथ. P. F. कोथिता. F. कोथिष्यति. Aor. अकोथोत्. II. कुथ्यात्.

कुध् 4 P. क्रोधे To be angry. P. कुप्यति Pf. चुक्रोध 2nd sing. चुक्रोधिथ. P. F. क्रोद्धा. F. क्रोत्स्यति. C. अक्रोत्स्यत्. Aor अकुपत्. B. कुप्यात्. Caus. क्रोधयति ते. Aor. अचुकुपत्-त्. D. चुकुत्सति. Frequ. चोकुप्यते, चोक्रुधीति, चोक्रोहि. Pass. कुप्यते. Aor. अक्रोधि. P. P. कुद्ध. G. कुद्ध, सकुप्य. Inf. क्रोदुम्.

कुश् 1 P. आह्वानेरोदनेच To call out, to cry. P. क्रोशति. Pf. चुक्रोश. 2nd sing. चुक्रोशिथ. P. F. क्रोष्टा. F. क्रोक्ष्यति Aor. अकुशत्. B. क्रुश्यात्. Caus. क्रोशयति-ते. Aor. अचुकुशत्-त्. D. चुकुक्षति Frequ. चोक्रुश्यते, चोक्रुशीति, चोक्रोष्टि. Pass. क्रुश्यते. Aor. अक्रोशि P. P. कुष्ट. G. कुष्टा. Inf. रोदुम्.

क्रेव् (क्रेवृ) 1 A. सेवने. To serve. P. क्रेयते. Pf. चिक्रेवे. P. F. क्रेयिता. F. क्रेयिष्यते. Aor. अक्रेविष्ट. B. क्रेविपीष्ट. Caus. क्रेवयति ते. Aor. अचिक्रेयत्-त्.

हृथ् (घटादि) 10 U. 1 P. वधे. To kill. P. हृथयति ते; हृथति. Pf. हृथयाञ्चकार चक्रे &c; चक्राथ. P. F. हृथयिता, हृथिता. F. हृथयिष्यति ते; हृथिष्यति Aor. अचिहृथत्-त्; अहृथीत्, अहृथीत्. B. हृथ्यात्, हृथयिपीष्ट, हृथ्यात्. Frequ. of 1st Conj. चारुति &c.

हृद् (घटादि) 4 A. वेकले. To make defective. P. हृद्यते. Pf. चहृदे. P. F. हृदिता. F. हृदिष्यते. Aor. अहृदिष्ट. B. हृदिपीष्ट. Caus. हृदयति-ते Aor. अचिहृदत्-त्.

हृन्द (हृदि) 1 U. रोदने. To cry; to call out. P. हृन्दति-ते. Pf. चहृन्द. P. F. हृन्दिता. F. हृन्दिष्यति ते. Aor. अहृन्दीत्, अहृ-

न्दिष्ट. B. कृन्धात्, कृन्दिषीष्ट. Pass. कृन्द्यते. Aor. अकृन्दि.

कृप् (घदादिः) 10 U. अन्यक्तसन्दे. To whisper. P. कृपयति ते. Pf. कृपायश्चकार चक्रे &c P. Γ. कृपयिता F. कृपयिष्यति ते Aor. अचि-
कृपत् त. B. कृप्यात्, कृपयिषीष्ट

कृम् (कृमु) 4 P ग्लानौ. To be fatigued P. कृम्पयति, कृमाति Pf-
चकृम 2nd sing चकृमिथ. P. Γ. कृमिता. Γ. कृमिष्यति. C. अकृमि-
ष्यत् Aor. अकृमत. B. कृम्यत्. Caus कृमयति-ते Aor. अचि-
कृमत्-त. D. चिकृमिपति. Frequ चकृम्यते, चङ्कृम्यते, चकृमाति,
चङ्कृमाति, चकृन्ति, चङ्कृन्ति. Pass कृम्यते Aor. अकृमि. P. P.
कृन्त. G. कृमिवा, कृन्ता. Inf. कृमिषुम्

क्लिद् (क्लिद्) 4 P. आर्द्रोभावे. To become wet. P. क्लियति. Pf.
चिक्लेद 2nd sing चिक्लिद्य, चिक्लेय P. Γ. क्लेदिता, क्लेता F. क्लेदि-
ष्यति, क्लेत्स्यति. Aor अक्लिदत्. B. क्लियात्. Caus क्लेदयति-ते. Aor
अचिक्लिदत् त. D. चिक्लिदपति, चिक्लेदपति, चिक्लिप्तति. Frequ. चक्लि-
यते, चक्लिदीति, चक्लित. Pass क्लियते Aor. अक्लिदि. P. P. क्लिप्त.
G. क्लिदत्वा, क्लेदत्वा, क्लित्वा. Inf. क्लेदितुम्, क्लेत्तुम्.

क्लिन्द (क्लिदि) 1 P. परिदयने To lament. P. क्लिन्दति Pf चिक्लि-
न्द. P. F. क्लिन्दिता. F क्लिन्दिष्यति C. अक्लिन्दिष्यत्. Aor. अक्लि-
न्दात् B. क्लिन्धात्. Caus क्लिन्दयति-ते. Aor. अचिक्लि-
न्दत-त. D चिक्लिन्दपति Frequ. चक्लिन्दते, चक्लिन्दीति, चक्लिन्ति. Pass.
क्लिन्दते Aor अक्लिन्द. P P क्लिन्दत. G क्लिन्दत्वा. Inf. क्लिन्दितुम्.

15 क्लिन्द (क्लिदि) 1 A. परिदयने To lament P क्लिन्दते Pf चिक्लिन्दे.
P F. क्लिन्दिता. F क्लिन्दिष्यते Aor अक्लिन्दष्ट. B. क्लिन्दिषीष्ट. D.
चिक्लिन्दिषते. For the remaining forms see the above root

क्लिश् 4 A. (according to some P also त्रय परार्थे क्लिश्यन्ति Manu)
उपतापे To be afflicted, to be tormented P क्लिश्यते Pf
चिक्लिशे. 2nd sing चिक्लिशिषे P. Γ. क्लेशिता. F. क्लेशिष्यते
Aor अक्लेशिष्ट B क्लेशिषीष्ट Caus क्लेशयति-ते Aor. अचिक्लिश्त
त. D चिक्लिशिषते, चिक्लेशिषते. Frequ. चक्लिश्यते, चक्लिशीति
चक्लेशे, P. P. क्लिशित, क्लिष्ट Ger क्लिशित्वा, क्लिष्टा. Inf क्लेशितुम्

- क्रिञ्** (क्रिञ्) १ P. नित्राधने. To torment, to distress P क्रिञ्नाति.
Imper. 2nd sing. क्रिञ्शान. Pf क्रिञ्श. 2nd sing. चिह्नेशिय,
चिह्नेष्ट P F ह्नेशान, ह्नेष्ट F ह्नेशिष्यति, ह्नेष्टति. C अह्नेशिष्यत्,
अह्नेष्टयत्. Aor. अह्नेक्षात्, अह्नेशत्. B. क्रिञ्यात्. Caus ह्नेशयति-ते.
Aor. अचिह्नेशन्-न्. D चिह्नेशियति, चिह्नेशिष्यति, चिह्नेक्षति Frequ.
चिह्नेष्टयते, चिह्नेशति चिह्नेष्टे. Pass. क्रिञ्यते. Aor अह्नेशि. P. P.
क्रिञ्शित, क्रिष्ट. G. क्रिञ्शित्वा, क्रिष्ट्वा, सक्लिश्य. Inf. ह्नेशितुम्, ह्नेष्टुम्.
* **ह्रीञ्** (ह्रीञ्) १ A. अग्राष्टये To be timid P. ह्रीरते. Pf.
चिह्नेने P. F. ह्रीमिता. F. ह्रीमिष्यते Aor. अह्रीमिष्ट. B. ह्रीमि-
पीष्ट. Caus. ह्रीयति ये. Aor. अचिह्नेमत्-त्.
ह्रु (ह्रु) १ A. गतौ. To go. P. ह्रयते. Pf चुह्रुये. 2nd sing. चुह्रुयिषे.
P. F. ह्रोता. G. ह्रोष्यते. Aor. अह्रोष्ट. B. ह्रोपीष्ट. D. चुह्रूपते.
ह्रेश् १ A. अव्यक्ताया वाचि. To speak inarticulately P ह्रेशते. Pf.
चिह्नेशे P. F. ह्रेशान. F. ह्रेशिष्यते. C. अह्रेशिष्यत्. Aor. अह्रेशिष्ट.
B ह्रेशिपीष्ट.
कण् १ P. अव्यक्तशब्दे. To hum, to tinkle. P. कणति. Pf.
चकण्य. 2nd sing. चकणिय P. F कणिता. F कणिष्यति Aor.
अकणात्, अकणीत्. B कण्यात्. Caus. कणयति-न्. Aor. अ-
चिकणत्-त्. Des. चिकणियति Frequ. चकण्यत, चङ्कण्यते, चंक-
णीति, चङ्कणीति, चकण्टि, चङ्कण्टि Pass. कण्यते. Aor. अकणि.
P. P. कणित G. कणित्वा. Inf कणितुम्.
कथ् (कथे) १ P. निष्पाके. To boil, to decoct P. कथति. Pf.
चकाथ. 2nd sing. चकाथि. P. F. कथिता F कथिष्यति.
C. अकथिष्यत्. Aor. अकथ्यात्. B. कथ्यात् Caus कथयति ते. Aor.
अचिकथत्-त्. Des. चिकथियति. Frequ. चाकथ्यते, चाकथीति, चाकति.
Pass. कथ्यते. Aor. अकाथि. P. P. कथित. G. कथित्वा, उकथ्य. Inf.
कथितुम्.

* In कनिकल्पद्रुम this root is given as क्रीञ्.

ख.

खख 1 P. हसने. To laugh. P. खखति. Pf. खखत्. P. F. खखिता. F. खखिष्यति. Aor. अखखेत्. B. खख्यात्.

खच् 0 P. मृतप्रादुर्भावे. To come forth; to be born again. P. खच्नाति. Pf. चखाच. P. F. खचिता. F. खचिष्यति. C. अखचिष्यत्. Aor. अखचात्. अखाचात्. B. खच्यात्. D. चिखचिषति. Frequ. चाखच्यते, चाखचीति, चाखक्ति.

खच् 10. U. बन्धने. To fasten, to set. P. खचयति ते. Pf. खचया-
श्कार चके dc. P. F. खचयिता. F. खचयिष्यति ते. Aor. अखचत् त.
B. खच्यात्, खचयिषीष्ट. D. चिखचयिषति ते. Pass खच्यते. Aor.
अखचि. P. P. खचित. G. खचयित्वा, स्तखच्य. Inf. खचयितुम्.

खज् 1 P. (घटादि.) मन्थे. To churn, to agitate. P. खनति.
Pf. चखाज. P. F. खजिता. F. खजिष्यति. Aor. अखजीत्, अ-
खाजीत्. B. खज्यात्. Caus. खजयति ते. Aor. अखजनत् त.

खज्ज् (खजि) 1 P. गतिरैकल्ये. To lump. P. खज्जति. Pf. चखज्ज्.
P. F. खाज्जता. F. खाज्जिष्यति. C. अखाज्जिष्यत्. Aor. अखज्जत्. B.
खज्ज्यात्. Caus. खज्जयति ते. Aor. अखज्जत् त. D. चिखज्जिषति.
Frequ. चाखज्जयते, चाखज्जति, चाखज्जक्ति. Pass. खज्ज्यते. Aor.
अखज्जि. P. P. खज्जित. G. खज्जित्वा. Inf. खज्जितुम्.

खट् 1 P. काङ्क्षायाम्. To desire; to wish. P. खटति. Pf. चखाट्.
P. F. खाटता. F. खाटिष्यति. Aor. अखटीन्, अखाटीन्. B. खट्यान्.

खट् 10. U. सवरणे. To cover; to screen. P. खटयति ते. Pf. खट-
याश्कार चके dc. P. F. खटयिता. F. खटयिष्यति ते. Aor. अख-
खटन्त. B. खट्यात्, खटयिषीष्ट.

खड् 10. U. भेदने. To break in pieces. P. खाडयति ते. Pf. खाड-
याश्कार चके dc. P. F. खाडयिता. F. खाडयिष्यति ते. C. अखाड-
यिष्यत्. Aor. अखीखडत् त. B. खाड्यान्, खाडयिषीष्ट.

खण्ड् (खडि) 1 A. भेदने. To break in pieces. P. खण्डते. Pf.
पखण्डे. P. F. खण्डिता. F. खण्डिष्यते. Aor. अखण्डिष्ट. B. खण्डिषीष्ट.

- खण्ड्** (खडि) 10 U. भेदने. To break in pieces. P. खण्डयति-ते. Pf खण्डयाश्चकार चक्रे &c. P. F. खण्डयिता F. खण्डयिष्यति-ते. Aor. अखण्डत् त. B. खण्ड्यात्, खण्डयिषीष्ट. D. चिखण्डयिषति-ते. Pass. खण्ड्यते. Aor. अखण्डि. P. P. खण्डित. G. खण्डयित्वा Inf. खण्डयितुम्.
- खद्** 1 P. स्थैर्यहिंसाभक्षणेयु. To be steady, to kill, to eat. P. खदति. Pf. चखाद. P. F. खदिता. F. खदिष्यति. C. अखदिष्यत्. Aor. अखदीत्, अखादीत्. B. खद्यात् Caus. खादयति ते Aor. अर्चाखदत्-त्. D. चिखदयति. Frequ. चाखद्यते, चाखदीति, चाखत्ति. Pass. खद्यते Aor. अखादि. P. P. खदित G. खदित्वा. Inf. खदितुम्.
- खन्** (खनु) 1 U. अवदारणे To dig. P. खनति-ते. Pf. चखान, चख्ने. 2nd sing. चग्नयि चक्लिये P. F. खनिता. F. खनिष्यति-ते. Aor. अखनीत्, अखानीत्, अखविष्ट. B. खन्यात्, खायात्, खनिषीष्ट Caus. खानयाति-ते. Aor. अर्चाखनत्-त्. D. चिखनयति-ते Frequ. चखन्यते, चङ्खन्यते, चाख्यते, चङ्खनीति, चङ्खनीति, चखन्ति, चङ्खन्ति. Pass. खन्यते, खायते. Aor. अखानि. P. P. खात. G. खनिता, खात्वा लखाय, उत्खन्य. Inf. खनितुम्.
- खब्** 1 P. गता. To go. P. खवति. Pf. चखाव P. F. खाविता. F. खविष्यति. Aor. अखवीत्, अखावीत् B. खव्यात्.
- खम्बू** 1 P. गता. To go P. खम्बति. Pf. चखम्ब. P. F. खम्बिता. F. खम्बिष्यति Aor. अखम्बीत्. B. खम्ब्यात्.
- खर्ज्** 1 P. पूजाव्ययनयो. To worship, to be uneasy P. खर्जति. Pf. चखर्ज. P. F. खर्जिता. F. खर्जिष्यति. Aor. अखर्जात्. B. खर्ज्यात्. D. चिखर्जिषति Frequ. चाखर्ज्यते, चाखर्जि &c.
- खर्द्** 1 P. दन्दशूके. To bite P. खर्दति. Pf. चखर्द्. P. F. खर्दिता. F. खर्दिष्यति. Aor. अखर्दीत्. B. खर्द्यात्.
- खर्व्** 1 P. गता. To go P. खर्वति. Pf. चखर्व. P. F. खर्विता. F. खर्विष्यति. Aor. अखर्वीत्. B. खर्व्यात्.
- खर्व्** 1 P. गर्वे. To be proud, to be haughty P. खर्वति. Pf. चखर्व. P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति. Aor. अखर्वीत्. B. खर्व्यात्.
- खल्** 1 P. चउने सचयेच. To move, to gather. P. खलति. Pf.

चखाळ. P. F. खलिता. F. खलिष्यति. Aor. अम्याळीत्. B. मय्यात्.

खच् (Another reading of मच्) 9 P. भूतप्रादुर्भावे. To come forth; to be born again P. खानाति Imper. 2nd sing. खानीहि. Pf. चखाव. P. F. खयिता. F. खयिष्यति. Aor. अखवीत्, अखावीत् B. खन्यात्.

खप् 1 P. हिंसायाम्. To kill P. खयति. Pf. चखाप P. F. खयिता. F. खयिष्यति C. अखपिष्यत्. Aor. अखयीत्, अम्यायीत्. B. खभ्यात्.

खाद् 1 P. मक्षणे. To eat P. खादति. Pf. चखाद. 2nd sing. चखादिथ P. F. खादिता. F. खादिष्यति. Aor. अखादीत्. B. खायात्. Caus. खादयति only. Aor. अचखादत्. D. चिखादिपति. Frequ. चाखाद्यते, चाखादीति, चाखाति. Pass. खाद्यते. Aor. अखादि. P. P. खादित. G. खादित्वा. Inf. खादितुम्.

खिद् 1 P. त्रासे. To be terrified; to fear. P. खेदति. Pf. चिखेट. F. खेटिना. F. खेटिष्यति. Aor. अखेदीत्. B. खिट्यात्.

खिद् 4 A. दैन्ये. To be distressed P. खिद्यते Pf. चिखिदे. P. F. खेत्ता F. खेस्यते. C. अखेत्यत. Aor. अखित्त. B. खिसीष्ट. Caus. खेदयति ते. Aor. अचोखिदत्त D. चिखित्सते. Frequ. चेखिद्यते, चेखिदीति, चेखेत्ति. Pass. खिद्यते. Aor. अखेदि. P. P. खिन्न. G. खित्वा, पारखिद्य. Inf. खेतुम्.

खिद् 6 P. परिवातेपरितोषेच. To strike; to be displeased. P. खिन्दति. Pf. चिखेद. P. F. येत्ता. F. खेस्यति. Aor. अखेत्तात्. B. खियात्. Caus. खेदयति ते. Aor. अचोखिदत्त. D. चिखित्सति. Frequ. चेखिद्यते, चेखिदीति, चेखेत्ति. Pass. खिद्यते. Aor. अखेदि. P. P. खिन्न. G. खित्वा, पारखिद्य. Inf. खेतुम्.

खिद् 7 A. त्रासे. To be distressed; to be displeased. P. खिन्ते. Present. P. खिन्दान. The forms of this root except those of the conjugational tenses, moods & present participles are identical with those of खिद् 4 A.

खिल् 6 P. उञ्छे. To glean. P. खिलति. Pf. चिखेल. P. F. खेलिना. F. खेलिष्यति. Aor. अखेलीत्. B. खिल्यात्.

- खु (खुड्)** 1 A. शब्दे. To sound. P. खवने. Pf. चुखुने. P. F. खाता. F. खोष्यते. C अवोष्यन्. Aor. अखोष्ट. B. खोषीष्ट. D. चुखूरते. Frequ. खोखूयते, चोखवन्ति, चोखोति.
- खुज (खुजु)** 1 P. स्तेयकरणे. To steal. P. खोजति. Pf. चुखोज. P. F. खोजिता. F. खोजिष्यति. Aor. अखोजीत्. B. खुज्यात्. P. P. खुम. G. खोमिन्वा. खुत्वा. Inf. खोजितुम्.
- खुड् (कुटादि.)** 6 P सवरणे. To cover. P. खुडति. Pf. चुखोड. 2nd sing. चुखुडिथ. P. F. खुडिता. F. खुडिष्यति. Aor. अखुडीत्. B. खुड्यात्.
- खुड्** 10 U. भेदने. To break in pieces. P. खोडयति-ते. Pf. खोडयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. खोडयिता. F. खोडयिष्यति-ते. Aor. अचुखुडत्. त. B. खोड्यात्, खोडयिषीष्ट.
- खुण्ड (खुडि)** 1 A. खज्जे. To be lame. P. खुण्डते. Pf. चुखुण्डे. P. F. खुण्डिता. F. खुण्डिष्यते. Aor. अखुण्डिष्ट. B. खुण्डिषीष्ट.
- खुण्ड (खुडि)** 10 U. भेदने. To break in pieces. P. खुण्डयति-ते. Pf. खुण्डयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. खुण्डयिता. F. खुण्डयिष्यति-ते. Aor. अचुखुण्डत्. B. खुण्ड्यात्, खुण्डयिषीष्ट.
- खुर** 6 P. छेदने. To cut. P. खुरति. Pf. चुखोर. 2nd sing. चुखोरिथ. P. F. खोरिता. F. खोरिष्यति. Aor. अखोरीत्. B. खूर्यत्.
- खूर्द्** 1 A. क्रीडायाम्. To play, to sport. P. खूर्दते. Pf. चुखूर्दे. P. F. खूर्दिता. F. खूर्दिष्यते. C अखूर्दिष्यत्. Aor. अखूर्दिष्ट. B. खूर्दिषीष्ट. D. चुखूर्दिषते. Frequ. चोखूर्दते, चोखूर्दीति, चोखूर्ति.
- खेद्** 10 U भक्षणे. To eat. P. खटयति ते. Pf. खेटयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. खेटयिता. F. खेटयिष्यति-ते. Aor. अचिखेटत्-त. B. खेट्यात्, खेटयिषीष्ट.
- खेद्** 10 U. भक्षणे. To eat. The forms of this root are like those of the above root with the only difference of ड for ट्.
- खेल (खेल)** 1 P. चलने. To move to and fro; to sport. P. खेलति. Pf. चिखेल. P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति. C. अखेलिष्यन्. Aor. अखेलात्. B. खेल्यात्. Caus. खेलयति only. Aor. अचिखेलन्. Dcs. चिखेलियति. Frequ. चेखेल्यते, चेखेलीति, चेखेलिन्. Pass. खेल्यते. Aor. अखेलि. P. P. खेलित. G. खेलिचा. Inf. खेलितुम्.

खेल् 11 P चलेने To move to and fro. P. खेन्यति Pf खेलाय-
कार &c. P. F. खेलिता. F. खेलिष्यति Aor. अखेलान्. B खेल्यात्.

खेला 11 P विलासे To play, to sport P. खेलायति Pf. खेला-
याचकार &c P. F. खेलायिता. F. खेलपिष्यति. Aor. अखेला-
योत् B खेलाप्यात्

खेम् (खेवृ) 1 A सेवने To serve P. खेनते Pf चिखेने. P F.
खेविता. F. खेविष्यते. Aor. अखेविष्ट. B. खेविष्यष्ट Caus. खेव-
यति ते Aor अचिखेवत् त D. चिखेविष्यते Frequ चखेव्यते.

खै 1 P. खटने स्पर्धेखननेच. To strike, to make firm, to dig P.
खायति Pf खखौ 2nd sing खखिथ, चखाथ P.F. खाता F खास्यति.
Aor अखासन् B. खायात्. D चिखासति. Frequ चाखायते &c.

खोद् (खोट्) 1 P. गतिप्रतिघाते. To limp P खोटति Pf चुनोट.
P. F. खोटिता F. खोटिष्यति Aor. अखोट्यत्. B. खोन्त्यात्.
Caus. खोटयति-ते. Aor. अचुखोटत् त.

खोद् 10 U. क्षेपभक्षणेच. To throw, to eat P खोटयति ते Pf.
खोटयाचकार चक्रे &c. P F खोटयिता F. खोटयिष्यति त. Aor.
अचुखोटत्-त. B. खोट्यात्, खोटयिष्यष्ट

खोइ (खाइ) 1 P. गतिप्रतिघाते To limp This root is conjugated
like खोद् 1 P. with the only difference of इ for द्

खोइ 10 U. This is conjugated like खोद् 10 U, इ only
being substituted for द्

खोर (खोर्) 1 P. गतिप्रतिघाते. To limp P खोरति Pf चुखोर.
P F खोर्ता F. खोरिष्यति. C. अखोरिष्यत् Aor. अखोरीत् B.
खोर्तात्. Caus खोरयति-ते Aor. अचुखोर्त्त D. चुखोरिष्यति.
Frequ चोखोर्यते, चोखोर्ति, चोखोर्ति Pass. खोर्यते. A. अखोरि.

खोल् (खोल्) 1 P गतिप्रतिघाते To limp Conjugated like
the above root with the only difference of र् for द्.

ख्या 2 P. प्रकथने. To relate, to tell. P ख्याति. Imperf.
अस्यात्. 3rd plural. अख्यान्, अस्यु Imper रयात् 2nd sing.

ख्यादि Pot. रयायान्. Present P. ख्यात्. It is wanting in

the non conjugational tenses and moods According to
न्यासकार, ख्या is not used with the preposition सम्.

ग.

गज् 1 P. शब्देमदेच. To sound, to be drunk P. गजति Pf. जगाज. P. F. गजिता F. गजिष्यति. Aor. अगजीत्, अगाजीत्. B. गज्यात् D जिगजिषति Frequ. जागज्यते, जागर्ति &c
गज् 10 U. शब्दे To sound. P. गजयति ते Pf. गजयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. गजयिता. F. गजयिष्यति ते Aor. अजगनत्त. B. गज्यात्, गजयिषाष्ट

गज्ज् (गजि) 1 P. शब्दे. To sound. P. गज्जति. Pf. जगज्ज. P. F. गज्जिता. F. गज्जिष्यति. Aor अगज्जीत्. B. गज्ज्यात्. D. जिगज्जिषति. Frequ. जागज्ज्यते, जागज्जीति, जागज्जि.

गड् 1 P (घटादि.) सेचने To sprinkle P गडति Pf. जगाड, P. F. गडिता. F गडिष्यति. C. अगडिष्यत्. Aor अगडीत् B. गड्यात्. Caus गडयवि-ते. Aor. अनीगदत्त. Pass. गढ्यते. Aor. अगडि, अगाडि.

गण् 10 U. सच्यान To count. P. गणयति-ते; (also गणापयति) Pf गणयाञ्चकार चक्रे &c. P F. गणयिता. F. गणयिष्यति-ते. Aor. अर्जगणत् त, अजगणत् त. B. गण्यात्, गणयिषाष्ट D. जिगणयिषति ते. Pass. गण्यते, (also गणाप्यते). Aor. अगणि, P. P गणित. G. गणयित्वा, विगणय्य. Inf गणयितुम्.

गण्ड् (गडि) 1 P. वदनेकदेशे. To affect the cheek. P. गण्डति. Pf. जगण्ड P F. गण्डिता. F. गण्डिष्यति. Aor. अगण्डीन्. B. गण्ड्यात्.

गद् 1 P. व्यक्ताया वाचि. To speak, to say. P. गदति. Pf. जगाद. P. F. गदिता. F. गदिष्यति. C. अगदिष्यन्. Aor. अगदीत्, अनीदीत्. B गद्यात्. Caus. गादयनि-ते. Aor. अनीगदन्. D जिगदिषति. Frequ. जागद्यते, जागदीति, जागदि Pass. गद्यते. Aor. अगादि P. P. गदित. G. गदित्रा Inf. गदितुम्.

गद् (गदी) 10 U देवशब्दे. To thunder. P गदयनि-ते. Pf. गद-

याञ्चकार चक्रे &c. P. F. गदयिता. F. गदयिष्यति-ते. Aor. अजगदत्-त्त. B. गद्यात्, गदयिषीष्ट.

गद्गद् 11 P. वाक्स्फुल्लने 'to stammer'. P. गद्गदति. Pf. गद्गदाञ्चकार &c. P. F. गद्गदिता. F. गद्गदिष्यति Aor. अगद्गदात्. B. गद्गद्यात्.

गन्द (गदि) 1 P. वदनेरुददेशे To affect the cheek P. गन्दति. Pf. जगन्द. P. F. गन्दिता. F. गन्दिष्यति. Aor. अगन्दीत्. B. गन्द्यात्.

गन्ध 10 A. अर्दने. To injure; to ask. P. गन्धयते. Pf. गन्धयाञ्चकार &c. P. F. गन्धयिता. F. गन्धयिष्यते Aor. अजगन्धत्. B. गन्धयिषीष्ट.

गम् (गम्ल) 1 P. गतौ. To go. P. गच्छति. Pf. जगाम 2nd sing. जगामि, जगाम्य. P. F. गन्ता F. गमिष्यति. C. अगमिष्यत्. Aor. अगमत्. B. गम्यात्. Caus. गमयति-ते. Aor. अजीगमत्-त्त. D. जिगमिपति with सम् (संजिगमते). Frequ. जंगम्यते, जगमीति, जंगन्ति. Pass. गम्यते. Aor. अगाम P. P. गत. G. गत्वा, आगम्य, आगत्य. Inf. गन्तुम्. Pf. P. जगिष्यत्, जगन्वत्. (सजग्मान्).

गर्ज 1 P. शब्दे. To roar. P. गर्जति. Pf. जगर्ज. 2nd sing. जगर्जिष्य. P. F. गर्जिता F गर्जिष्यति. Aor. अगर्जीत्. B. गर्ज्यात्. Caus. गर्जयति-ते Aor. अजगर्जत्-त्त. D. जिगर्जिपति. Frequ. जागर्ज्यते, जागर्जीति, जागर्कि. Pass. गर्ज्यते. Aor. अगर्जि. P. P. गर्जित. G. गर्जित्वा. Inf गर्जितुम्.

गर्ज 10 U. शब्दे. To roar. P. गर्जयति-ते Pf. गर्जयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. गर्जयिता F. गर्जयिष्यति-ते. Aor. अजगर्जत्-त्त B. गर्ज्यात्, गर्जयिषीष्ट.

गर्द 1 P. शब्दे. To sound. P. गर्दति. Pf. जगर्द. P. F. गर्दिता. F. गर्दिष्यति. Aor. अगर्दीत्. B. गर्द्यात्. Pass. गर्द्यते. Aor. अगर्दि.

गर्द 10 U. शब्दे. To sound. P. गर्दयति-ते. Pf. गर्दयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. गर्दयिता. F. गर्दयिष्यति-ते. Aor. अजगर्दत्-त्त. B. गर्द्यात्, गर्दयिषीष्ट.

गर्ध 10 U. अभिकाङ्क्षायाम्. To desire. P. गर्धयति-ते. Pf. गर्धयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. गर्धयिता. F. गर्धयिष्यति-ते. Aor. अजगर्धत्-त्त B. गर्ध्यात्, गर्धयिषीष्ट.

गर्व 1 P. गतौ. To go. P. गर्वति Pf. जगर्व. P. F. गर्वता F. गर्दिष्यति. Aor. अगर्वात्. B. गर्व्यात्.

गर्व् 1 P दर्पे. To be proud. P. गर्वति. Pf. जगर्व. P. F. गर्विता. F. गर्विष्यति. Aor. अमर्षत्. B. गर्व्यान्. Caus. गर्वयति ते. Aor. अजगर्वत्. D. जिगर्विषति. Frequ. जागर्व्यते, जागर्षति, जागर्ति. Pass. गर्व्यते. Aor. अगर्षि. P. P. गर्षित. G. गर्षित्वा. Inf गर्षितुम्.

गर्व् 10 A माने. To be proud. P गर्वते. Pf. गर्वयाञ्चके &c. P. F. गर्वयिता. F. गर्वयिष्यते. Aor. अजगर्वन्. B. गर्वयिषीष्ट. D. जिगर्षयिष्यते. Pass गर्व्यते. Aor. अगर्षि. P. P. गर्षित. G. गर्वयित्वा. Inf. गर्षयितुम्.

गर्ह् 1 A. कुसायाम्. To censure P. गर्हते. Pf. जगर्हे. P. F. गर्हिता. F. गर्हिष्यते. C. अगर्हिष्यत. Aor. अगर्हिष्ट. B. गर्हिषीष्ट. Caus गर्हयति ते. Aor. अजगर्हत्. D. जिगर्हिषते. Frequ जागर्ह्यते, जागर्हिषति, जागर्हि. Pass. गर्ह्यते. Aor. अगर्हि. P. P. गर्हित. G. गर्हित्वा. Inf गर्हितुम्.

गर्ह् 10 U 1 P त्रिनिन्दने. To censure P. गर्हयति ते; गर्हति. Pf. गर्हयाञ्चकार चके &c, जगर्ह. P. F. गर्हयिता; गर्हिता. F. गर्हयिष्यति-ते; गर्हिष्यति. Aor अजगर्हत्-त; अगर्हीत्. B गर्ह्यान्; गर्हयिषीष्ट; गर्ह्यात्. D जिगर्हयिषति ते; जिगर्हिषति. Pass गर्ह्यते. Aor. अगर्हि. P. P. गर्हित. G. गर्हयित्वा; गर्हित्वा. Inf गर्हयितुम्; गर्हितुम्.

गल् 1 P. भक्षण्मायेच. To eat, to ooze. P गलति. Pf. जगाल. 2nd sing जगलिय. P. F. गालिता. F. गलिष्यति. Aor. अगालीत्. B. गल्यात्. Caus. गालयति. Aor अजगालत्. D. जिगलिषति. Frequ. जागल्यते, जागलीति, जागलित. Pass गल्यते. Aor. अगालि. P. P. गलित. G. गलित्वा. Inf गलितुम्.

गल् 10 A. स्रवणे. To flow. P गालयते. Pf गालयाञ्चके &c. P. F. गालयिता. F. गालयिष्यते. Aor. अजगलत्. B गालयिषीष्ट. D. जिगालयिषते. Pass गाल्यते. Aor. अगालि. P. P. गालित. G. गालयित्वा. Inf. गालयितुम्.

गल्भ् 1 A. (generally with प्र) घाट्ये. To be bold P. गल्भते. Pf. जगल्भे. 2nd sing. जगल्भिये. P. F. गल्भिता. F. गल्भिष्यते. C. अगल्भिष्यत. Aor. अगल्भिष्ट. B. गल्भिषीष्ट. Caus. गल्भयति-ते.

Aor. अजगम्भन्-त्त. D. जिगलिभ्यते. Frequ जागम्भ्यते, जागम्भीति
जागलि. Pass. गल्म्यते. Aor. अगन्मि. P. P. गलिमन्. G. .
गलिमवा. Inf गलिमतुम्.

गल्ह् 1 A. कुत्सायाम्. To censure P. गल्हते. Pf जगल्हे. P. I.
गल्हिता. F गल्हिष्यते. Aor अगल्हिष्ट. B गल्हिषीष्ट.

गवेष् 10 U मार्गणे. To seek P गवेषयति ते. Pf. गवेषयाञ्चकार चक्रे
८c P F गवेषयिता. F. गवेषयिष्यति-त्ते. Aor अजगवेप्सन्-त्त. B.
गवेष्यात्, गवेषयिषीष्ट. D जिगवेषयिष्यति-त्ते. Pass गवेष्यते. Aor.
अगवेषि P P गवेषित. G गवेषित्वा. Inf गवेषयितुम्.

गह् 10 U गहने. To be thick; to enter deeply into P. गहय-
ति-त्ते. Pf गहयाञ्चकार चक्रे ८c. P F. गहयिता. F. गहयिष्यति ते.
Aor अजगहत्-त्त. B गह्यात्, गहयिषीष्ट.

गा (गाह्) 1 A. गतौ. To go P. 3rd sing, dual & plural. गाते.
2nd sing. गान्ते. 1st sing. गै Imperf 1st sing. अगे. Pot.
3rd. गेत, गेयाताम्, गेन्. Pf. जगे. P. F. गाता. F. गास्यते. Aor.
अगाम्त. B. गासीष्ट Caus. गापयति-त्ते Aor. अजीगपत्-त्त. D. नि-
गासते. Frequ जागायते, जागेति, जागाति. Pass. गापते. Acr.
अगायि P. P. गात G. गात्वा. Inf. गातुम्.

गा (छन्दस्) 3 P. स्तुतौजन्मनिच. To praise, to be born. P. जिगा-
ति. Pl. जगो. P. F गाना F. गास्यति. Aor. अगापीत्. B. गापत्

गाध् (गाध्) 1 A. प्रतिश्राप्तिस्तयोर्ग्रन्थेच. To set out for, to seek;
to compile. P गाधते. Pf. जगाधे. 2nd sing. जगाधिषे. P. I.
गाधिता. F. गाधिष्यते Aor. अगाधिष्ट. B. गाधिषीष्ट. Caus. गाधयति.
ते Aor. अजगाधत्-त्त. D. जिगाधिषते. Frequ जागाध्यते, जागाधीति,
जागाद्धि Pass गाध्यते Aor. अगाधि. P. P. गाधित. G. गाधित्वा.
Inf. गाधितुम्.

गाह् (गाह्) 1 A. म्लोडने. To dive into, to bathe, to pene-
trate. P गाहते. Pf. जगाहे 2nd sing जगाहिये, जगाक्षे. P. F.
गाहिता, गाढा F. गाहिष्यते, घाक्ष्यते. C. अगाहिष्यत, अराक्ष्यत. Aor
अगाहिष्ट, अगाढ. (अगाहिताताम्, अगाक्षाताम्; अगाहिपन्, अग

क्षत. अग हिष्टा, अगाढा ; अगाहिषायाम्, अगाक्षाताम् ; अगाहिष्वम् इम्-
अवाङ्म्. अगाहिषि, अवाक्षि ; अगाहिष्वहि, अवाक्षगहि, अगाहिष्माहि,
अवाक्ष्माहि). Caus गाहयति-ते. Aor. अजीगहत्-त्. D. जिगाहिषते,
जिगाक्षते Frequ. जागाहते, जागाहीति, जागाढि Pass गाह्यते. Aor.
अगाहि, (अगाहिषाताम्, अवाक्षाताम्). P. P. गाढ. G. गाहित्वा.
गाङ्, अवगाह्य, वगाह्य. Inf. गाहितुम्, गाढुम्.

गु (गुड्) 1 A. अव्यक्तेशब्दे गतौच. To sound indistinctly ; to
go. P. गवते. Pf. जुगुवे. 2nd sing. जुगुविषे P. F. गोता. F.
गोष्यते. Aor. अगोष्ट. B गोषोष्ट Caus. गावयति ने Aor. अजूग-
वत् त D. जुगूयते Frequ. जोगूयते, जोगवीति, जोगोति.

गु (कुटादि) 6 P. पुरीषोत्सर्गे. To make void by stool P. गुवति. Pf.
जुगार. 2nd sing. जुगुविथ, जुगुय. P. F. गुता F. गुष्यति Aor.
अगुपीत्, (अगुताम्, अगुप्). B. गुपात्. P. P. गून.

गुज् 1 P. कूजने. To sound. P. गोजति. Pf. जुगोज. P. F. गो-
निता. F. गोजिष्यति. Aor. अगोजीत्. B गुज्यात्.

गुज् (कुशदि) 6 P. शब्दे. To sound. P. गुजति. Pf. जुगोज.
2nd sing. जुगुनिथ. P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति. Aor. अगु-
जीत्. B. गुज्यात्.

गुज्ज् (गुजि) 1 P. अव्यक्तेशब्दे To hum, to buzz. P. गुज्जति.
Pf. जुगुज्ज 2nd sing जगुज्जिथ. P. F. गुजिता. F. गुजिष्यति.
C. अगुजिष्यत्. Aor. अगुजीत्. B. गुज्यात्. Caus. गुज्जयति-ते.
Aor. अजुगुज्जत्-त् D. जगुज्जिषति. Frequ. जोगुज्ज्यते, जोगुज्जोति,
जोगुज्ज्क्ति. Pass. गुज्ज्यते. Aor. अगुज्जि. P. P. गुज्जिन G.
गुज्जित्वा. Inf. गुज्जितुम्.

गुड् (कुटादि.) 6 P. रक्षणे. To protect. P. गुडति. Pf. जुगोड.
2nd sing. जुगुडिथ P. F. गुडिता. F. गुडिष्यति. Aor. अगुडीत्.
B गुड्यात्.

गुण् 10 U. आमन्त्रणे, आम्रदने, आवृत्तौच. To invite; to multiply.
P. गुणयति-ते. Pf. गुणयाम् चक्रे. P. F. गुन्तिष्यति. F. गुन्-
यिष्यति-ते. Aor. अजुगुणत्-त्. B. गुण्यत्, गुन्तिष्यत्. D.

जुगुगयिषानि-त्ते. Pass. गुण्यते. Aor. अगुगि. P. P. गुणित. G. गुणयिषा. Inf. गुणयितुम्.

गुण्ड् (गुठि) (generally with अन्) 10 U. 1 P. वेष्टने. To enclose. P. गुण्डयति ते; गुण्डति. Pf. गुण्डयाश्चर-चके &c; जुगुण्ड. P. P. गुण्डयिता, गुण्डिता. F. गुण्डयिष्यति ते, गुण्डिष्यति. Aor. अजुगुण्डन्-त; अगुण्डोन्. B. गुण्ड्यान्, गुण्डयिषीष्ट; गुण्ड्यान्. D. जुगुण्डयिषानि-त्ते; जुगुण्डयति. Pass. गुण्डते. A. अगुण्डि. P. P. गुण्डित. G. गुण्डयित्वा, गुण्डित्वा. Inf. गुण्डयितुम्, गुण्डितुम्.

गुण्ड् (गुठि) 10 U. 1 P. वेष्टनेरक्षणेचूर्णेन. To enclose; to protect, to pound. P. गुण्डयति ते; गुण्डति. Pf. गुण्डयाश्चर-चके &c. जुगुण्ड. P. P. गुण्डयिता, गुण्डिता. F. गुण्डयिष्यति-त्ते; गुण्डिष्यति. Aor. अजुगुण्डन्-त, अगुण्डोन्. B. गुण्ड्यान्, गुण्डयिषीष्ट; गुण्ड्यान्. P. P. गुण्डित. G. गुण्डयित्वा; गुण्डित्वा. Inf. गुण्डयितुम्; गुण्डितुम्.

गुद् 1 A. रूढायाम्. To play, to sport. P. गोदते. Pf. जुगुदे. 2nd sing. जुगुदिष्ये. P. P. गोदिता. F. गोदिष्यते. Aor. अगोदिष्ट. B. गोदिषीष्ट

गुन्द्र् (गुद्रि) Another reading for कुन्द्र् (कुद्रि) 10 U. मिष्याकथने. To lie. P. गुन्द्रयति ते. Pf. गुन्द्रयाश्चर-चके &c. P. P. गुन्द्रयिता. F. गुन्द्रयिष्यति ते. A. अजुगुन्द्रत्. B. गुन्द्र्यान्, गुन्द्रयिषीष्ट.

गुध् 1 A. (Another reading for. गुद्) रूढायाम्. To play; to sport. P. गोधने. Pf. जुगुधे. 2nd sing. जुगुधिष्ये. P. P. गोधिता. F. गोधिष्यते. Aor. अगोधिष्ट. B. गोधिषीष्ट

गुघ् 4 P. परिवेष्टने. To cover. P. गुघ्यति. Pf. जुगोघ. 2nd sing. जुगोघिय. P. P. गोघिता. F. गोघिष्यति. Aor. अगोघीत्. B. गुघ्यात्. D. जुगुघिषति, जुगोघिषति. Frequ. जोगुघ्यते, जोगुघीनि, जोगोदि. G. गुघिषा.

गुघ् 9 P. रोधे. To be angry. P. गुनाति. Imper. 2nd sing. गुघान. Pf. जुगोघ. 2nd sing. जुगोघिय. P. P. गोघिता. F. गोघिष्यति. Aor. अगोघीत्. B. गुघ्यान्. G. गुघित्वा.

गुप् (गुप्) 1 P. रक्षणे. To protect, to conceal. P. गोपायति.

PF गोपायाञ्चकार &c; जुगोप. 2nd sing. गोपायाञ्चक्य &c
जुगोपिथ, जुगोप्य. P. F गोपायिता, गोपिता, गोप्ता. F. गोपायिष्यति;
गोपिष्यति, गोप्स्यति. Aor अगोपायीत्; अगोप्सीत्. B गोपायान्,
गुप्यात्. Caus गोपाययति ते, गोपयति ते. Aor अजुगोपायत्-त;
अजुगुपत्-त. D जुगोपायिषति, जुगोपिषति, जुगुपिषति, जुगुप्सति.
Frequ जोगुप्यते, जोगुपीति, जोगोप्ति. Pass गोपाय्यते, गुप्यते.
Aor अगोपायि; अगोपि. P. P. गोपायित, गुप्त. G गोपायित्वा,
गोपित्वा, गुपि वा, गुप्या. Inf गोपायितुम्, गोपितुम्, गोप्नुम्.

गुप् 1 A. निन्दायाम्. To despise, to censure P. जुगुप्सते. Pf.
जुगुप्साञ्चके &c. P. F. जुगुप्सिता. F. जुगुप्सिष्यते. Aor. अजुगु-
प्सिष्ट. B. जुगुप्सिषाष्ट. Caus. जुगुप्सयति-ते. Aor. अजुगुप्सत्-त.
D. जुगुप्सिषते. Pass. जुगुप्स्यते. Aor. अजुगुप्सि. P. P. जुगुप्सित.
G. जुगुप्सित्वा. Inf. जुगुप्सितुम्.

गुप् 4 P. व्याकुल्ये. To be confused or disturbed P. गुप्यति. Pf.
जुगोप. 2nd sing. जुगोपिथ. P. F. गोपिता. F. गोपिष्यति. C. अ-
गोपिष्यत्. Aor. अगुपत्. B. गुप्यात्. Caus. गोपयति ते. Aor.
अजुगुपत्-त. D. जुगुपिषति, जुगोपिषति. Frequ. जोगुप्यते, जोगुपीति,
जोगोप्ति. Pass. गुप्यते. Aor. अगोपि. P. P. गुपित. G. गुपि वा,
गोपि वा. Inf गोपितुम्.

गुप् 10 U भाषायाभासनेच. To speak, to shine P गोपयति-ते.
P; गोपायाञ्चकार चके &c P F गोपायिता. F गोपयिष्याने ते.
C अगोपयिष्यत्-त. Aor अजुगुपत्-त. B गोप्यात्, गोपयिषाष्ट. D.
जुगोपयिषति-ते. Pass गोप्यते. Aor अगोपि. P P. गोपित. G.
गोपयिवा. Inf गोपयितुम्.

गुक् 6 P. मध्ये. To string together P गुफ्ति. Pf जुगोक्. 2nd
sing. जुगोफ्तिथ. P. F. गोफिता. F. गोफिष्यति. Aor. अगोफीत्.
B. गुफ्यात्. Pass. गुफ्यते. Aor. अगोफि.

गुम् 6 P. मध्ये. To string together P. गुम्सति. Pf. जुगुम्.
2nd sing जुगुम्फिथ. P. F गुम्सिता. F. गुम्सिष्यति, C अगुम्सि-
ष्यत्. Aor. अगुम्सीत्. B गुम्स्यात्. Caus. गुम्सयति-ते. Aor.

अनुगुप्सन्-त्. D जगम्सिष्यति. Frequ जोगुप्सते, जोगुप्सति, जोगुप्सिष्यति. Pass गुप्स्यते. Aor. अगुप्सि. P. P. गुप्सित. G. गुप्सित्वा, गुप्सित्वा Inf गुप्सितुम्.

गुर् (गुरा) (कुटादि) ॥ A. उद्यमने. To make an effort P. गुरते. Pf. जुगुरे. P. F. गुरिता. F. गुरिष्यते. Aor. अगुरेष्ट. B. गुरिषीष्ट. Caus. गौरयति ते. Aor. अजगुरत्-त्. D. जुगुरेपते. Frequ. जोगुर्यते, जोगुरति, जोगोर्ति. Pass. गूर्यते. Aor. अगोरि. P. P. गूर्य. G. गुरित्वा Inf गुरितुम्.

२३ गुर् १ A क्रीडायाम् To play P गूर्दते. Pf जुगूर्दे. 2nd sing जुगूर्दिषे. P. F गूर्दिता. F गूर्दिष्यते. C. अगूर्दिष्यत् Aor अगूर्दिष्ट ॥ गूर्दिषीष्ट D जुगूर्दिष्यते. Frequ जोगूर्द्यते, जोगूर्दीति, जोगूर्ति Pass गूर्यते. A. अगूर्दि.

गुर् १० U निवृत्तने. To dwell P गूर्दयति-ते. Pf गूर्दयाञ्चकार-चक्रे &c P. F गूर्दयिता. F गूर्दयिष्यति-ते. Aor अजगूर्दत्-त् B गूर्द्यात्, गूर्दयिषीष्ट.

गुर्व (गुर्मी) १ P उद्यमने. To make an effort P गुरति Pf. जुगुर्व. P F गूर्विता. F गूर्विष्यति. Aor अगूर्मीत्. B गूर्व्यात्. D जुगूर्विष्यति. Frequ जोगूर्व्यते, जोगूर्मीति, जोगूर्ति P P. गूर्ण.

गुह् (गुह्) १ U सवरणे. To cover, to hide P गूहति-ते. Pf. जुगूह, जुगूहे 2nd sing जुगूहिष, जुगूह, जुगूहिषे, जुगूक्षे. P. F. गूहिता, गूहा. F गूहिष्यति-ते, घोक्ष्यति-ते. C अगूहिष्यत् त. अगूक्ष्यत्-त् Aor अगूहीत्, अगूक्षत्, अगूहिष्ट, अगूक्षत, अगूह. B गूह्यात्, गूहिषीष्ट, गूक्षीष्ट Caus गूहयति-ते. Aor अनुगूहत्-त्. D जुगूक्षति-ते. Frequ जोगूह्यते, जोगूहीति, जोगूहिषि. Pass गूह्यते. Aor. अगूहि P P. गूह. G गूहित्वा, गूहित्वा, गूह्य. Inf गूहितुम्, गूह्युम्.

गूर (गूरी) ४ A हिंसागत्या To kill, to go P. गूर्यते Pf जुगूरे. P F गूरिता. F गूरिष्यते. C अगूरिष्यत्. Aor अगूरिष्ट. B. गूरिषीष्ट. Caus गूरयति-ते Aor अजगूरत्-त्. D जुगूरिष्यते Frequ जोगूर्यते, जोगूरति, जोगूर्ति. Pass गूर्यते. Aor अगूरि P P गूर्ण. G गूरित्वा. Inf गूरितुम्.

गूर १० A उद्यमने. To make an effort P. गूर्यते Pf गूरयाञ्चक्रे &c P. F गूरयिता F गूरयिष्यते. Aor. अजगूरत्. B गूरयिषीष्ट.

- गृह्** 10 U. स्तुतौ To praise. P. गृह्यति-ते. Pf. गृह्याच्चकार-चके &c. P. F. गृह्यिता. F. गृह्यिष्यति-ते. Aor. अजुगृहत्-त्. B. गृह्यात्, गृह्यिषीष्ट. गृ 1 P. सेचने. To sprinkle. P. गरति. Pf. जगार P. F. गर्ता. F. गरिष्यति. C. अगरिष्यत्. Aor. अगर्षीत्. B. ग्रिषात्. D. जिगर्षति. Frequ. जेर्षीयते, जागर्षति, जागर्ति. Pass. ग्रियते. A. अगारि.
- गृ** 10 A. विज्ञाने. To know. P. गारयते. Pf. गारयाचके &c. P. F. गारयिता. F. गारयिष्यते. Aor. अजीगरत्. B. गारयिषीष्ट.
- गृज्** 1 P. शब्दे. To sound P. गर्जति. Pf. जगर्ज P. F. गर्जिता. F. गर्जिष्यति. Aor. अगर्जन्. B. गृज्यात्. Caus. गर्जयति-ते. Aor. अजीगृजत्-त्, अजगर्जत्-त्. D. जिगर्जयति. Frequ. जरीगृज्यते, जरिगृजीति, जरीगृजीति, जर्गृजीति, जर्गरक्ति, जरीगर्क्ति, जर्गर्क्ति. Pass. गृज्यते. Aor. अगर्ज. P. P. गर्जत. G. गर्जत्वा. Inf. गर्जितुम्.
- गृञ्ज्** (गृजि) 1 P. शब्दे To sound. P. गृञ्जति. Pf. जगृञ्ज. P. F. गृञ्जिता. F. गृञ्जिष्यति. Aor. अगृञ्जीत्. B. गृञ्ज्यात्. Pass. गृञ्ज्यते. Aor. अगृञ्ज.
- गृध्** (गृधु) 4 P. अभिकाङ्क्षायाम्. To covet; to desire. P. गृध्यति. Pf. जगर्ध. 2nd sing. जगर्धिय. P. F. गर्धिता F. गर्धिष्यति Aor. अगृधत्. B. गृध्यात्. Caus. गर्धयति-ते. Aor. अजीगृधत्-त्, अजगर्धत्-त्. D. जिगर्धयति. Frequ. जरीगृध्यते, जरीगृधीति, जरीगर्धि &c. Pass. गृध्यते. Aor. अगर्धि. P. P. गृध. G. गर्धित्वा, गृध्. Inf. गर्धितुम्. (गृधुः greedy).
- गृह्** (गृह्) 1 A. ग्रहणे. To take hold of; to seize. P. ग्रहते. Pf. जगृहे. 2nd sing. जगृहिषे, जघृसे. P. F. ग्रहिता, गर्डा. F. ग्रहिष्यते, घर्ष्यते. Aor. अग्रहिष्ट, अघृक्षत. B. ग्रहिषीष्ट, घृक्षीष्ट. Caus. ग्रहयति-ते. Aor. अजीगृहत्-त्, अजर्गहत्-त्. D. जिग्रहिषते, जिघृक्षते. Frequ. जरीगृह्यते, जरीगर्दि, जरिगर्दि जर्गर्दि, जरीगृहीनि, जरिगृहीनि. जर्गृहीनि. Pass. गृह्यते. Aor. अग्रहि. P. P. गृह. G. ग्रहिन्वा, गर्द्ध. Inf. ग्रहितुम्, गर्दुम्.
- गृह्** 10 A. ग्रहणे. To take hold of; to seize. P. गृह्यते. Pf. गृह्याचके &c. P. F. गृह्यिता F. गृह्यिष्यते. Aor. अजगृहत्.

B गृहयिष्यत्. D जिगृहयिष्यते. P_{acc.} गृह्यते. Aor. अगृहि. P. P. गृहित. G. गृहयिष्या Inf. गृहयितुम्.

गृ 6 P. निगरणे. To swallow P. गिरनि, * गिरति; with सम्, A. समिरते. Pf. जगार-ल. 2nd sing जगरिथ, जगलिथ. P. F. गरिता, गरीता, गलिता, गलीता F. गरिष्यति, गरीष्यति, गलिष्यति, गलीष्यति. Aor. अगारीत्, अगालीन् B. गीर्यात्. Caus गारयति only, गालयति. Aor. अर्जगरत्, अजीगलत्. D जिगारिषति, जिगलिषति. Frequ. जेमिल्यते. जागति &c. Pass. गीर्यते. Aor. अगारि, अगालि P. P. गीर्ण G. गीर्णा निर्गीर्य. Inf. गारितुम्, गरीतुम्, गलितुम्, गलीतुम्.

गृ 9 P. शब्दे To sound, to speak; to praise. P. गृणाति. Impar 2nd sing. गृणोहि. Pf. जगार. 2nd sing. जगरिथ P. F. गरिता, गरीता. F. गरिष्यति, गरीष्यति. C. अगारिष्यत्, अगरीष्यत् Aor. अगारीत्. B. गीर्यात्. Caus. गारयति ते. Aor. अर्जगरत्-त. D. जिगारिषति, जिगारिषति, जिगीर्यति. Frequ. जगीर्यते, जागरीति, जागति. Pass. गीर्यते. Aor. अगारि. P. P. गीर्ण. G. गीर्णा, अहुगीर्य. Inf. गारितुम्, गरीतुम्.

गेप् (गेष्ट) 1 A. कम्पनेगतौच. To shake, to go P. गेपते. Pf. जिगेपे. P. F. गेपिता, F. गेपिष्यते. Aor. अगेपिष्ट B. गेपिष्यत्. Caus गेपयति ते. Aor. अजिगेपत्-त.

गेष्ट (गेष्ट) 1 A. सेवने. To serve P. गेयते. Pf. जिगेये. P. F. गेयिता, F. गेयिष्यते. Aor. अगेयिष्ट. B. गेयिष्यत्. Caus. गेययति ते. Aor. अजिगेयत्-त D. जिगेयिषते. Frequ. जेगेय्यते.

गेष् (गेष्ट) 1 A. अन्विच्छायाम्. To seek P. गेयते. Pf. जिगेये. P. F. गेयिता, F. गेयिष्यते. Aor. अगेयिष्ट. B. गेयिष्यत्. Caus गेययति ते. Aor. अजिगेयत्-त.

गी 1 P. शब्दे. To sing, to relate P. गायति. Pf. जगा. 2nd sing जगिथ, जगाथ P. F. गाना. F. गास्यति. Aor. अगासीन् B. गेयात्. Caus. गापयति ते. Aor. अर्जागपत्-त. D. जिगासति

* अचिविभाषा ॥ र of गृ is changed to ऋ optionally, when it is followed by a termination beginning with a vowel.

Frequ जेगीयते, जागेति, जागाति. Pass गीयते. Aor. अगायि.
P. P. गीत. G. गीत्वा, प्रगाय. Inf. गातुम्.

गोम 10 U उम्लेपने. To smear; to anoint P. गोमयति-ते. Pf
गोमयाञ्चकार-चक्रे &c; P. F. गोमायता. F. गोमयिष्यति-ते. C. अगो-
मयिष्यत्-त. Aor. अनुगोमत्-त. B. गोम्यात्, गोमयिषीष्ट. D. जुगो-
मयिषाते-ते. Pass गोम्यते. Aor. अगोमि. P. P. गोमिन. G.
गोमयित्वा. Inf गोमयितुम्.

गोष्ठ 1 A. संचाते. To assemble. P. गोष्ठे. Pf जुगोष्ठे. P. F. गोष्ठी-
ता. F. गोष्ठिष्यते. Aor. अगोष्ठिष्ट. B गोष्ठिषीष्ट.

ग्रन्थ (ग्रथि) 1 A. कौटिल्ये. To be crooked. P ग्रन्थते. Pf जग्रन्थे.
2nd sing जग्रन्थिषे. P F ग्रन्थिता. F ग्रन्थिष्यते. C अग्रन्थिष्यन्.
Aor. अग्रन्थिष्ट. B ग्रन्थिषीष्ट Caus ग्रन्थयति-ते. Aor. अजग्रन्थत् त.
D. जिग्रन्थिषति. Frequ जाग्रन्थ्यते. जाग्रन्थीति, जाग्रन्ति. Pass. ग्रन्थ्य-
ते. Aor अग्रन्थि. P. P ग्रन्थित. G ग्रन्थिवा, ग्रथिवा. Inf. ग्रन्थितुम्.

ग्रन्थ 9 P. सन्दर्भे. To put together; to compose. P. ग्रन्थति.
Imper 2nd sing ग्रथान. Pf जग्रन्थ, ग्रथ. 2nd sing. जग्रन्थिष्य,
ग्रथिष्य. P F ग्रन्थिता. F ग्रन्थिष्यति. C अग्रन्थिष्यन्. Aor. अग्रन्थीत्.
B. ग्रथ्यात्. Caus ग्रन्थयति-ते. Aor. अजग्रन्थत् त. D जिग्रन्थिषति.
Frequ जाग्रन्थ्यते, जाग्रन्थीनि, जाग्रन्ति. Pass ग्रन्थ्यते. Aor. अग्रन्थि.
P. P ग्रन्थित. G ग्रन्थिवा, ग्रन्थिवा, उद्ग्रथ्य. Inf ग्रन्थितुम्.

ग्रन्थ 10 U. 1 P. बन्धनेसन्दर्भे. To bind; to arrange in a
regular series P. ग्रन्थयति-ते; ग्रन्थति. Pf. ग्रन्थयाञ्चकार-चक्रे &c;
जग्रन्थ. P F. ग्रन्थयिता; ग्रन्थिता. F. ग्रन्थयिष्यति-ते; ग्रन्थिष्यति.
C. अग्रन्थयिष्यत्-त; अग्रन्थिष्यत्. Aor अजग्रन्थन् त; अग्रन्थीत्. B.
ग्रन्थ्यात्, ग्रन्थयिषीष्ट; ग्रन्थ्यान्. Frequ of the first conj. see
the above root D. जिग्रन्थयिषति-ते; जिग्रन्थिषति. Pass. ग्रन्थ्यते;
ग्रन्थ्यते. Aor. अग्रन्थि. P. P. ग्रन्थित. G. ग्रन्थयित्वा; ग्रन्थिना,
ग्रथित्वा. Inf. ग्रन्थयितुम्; ग्रन्थितुम्.

ग्रस् (ग्रसु) 1 A. अदने. To eat. P. ग्रसते. Pf. जग्रसे. 2nd sing.
जग्रमिषे. P. F. ग्रमिता. F. ग्रसिष्यते. C. अग्रसिष्यन्. Aor. अग्रसिष्ट.

B ग्रमिषीष्ट. Caus ग्रामयति only Aor अग्रिमसत्. D निग्रमिष्यते.
 Frequ जाग्रस्यत, जाग्रमीति, जाग्रन्ति. Pass ग्रस्यते. Aor अग्रसि.
 P P ग्रस्त. G ग्रसित्वा, ग्रस्त्वा, सग्रस्य. Inf ग्रसितुम्.

ग्रस् 10 U ग्रहणे To take P ग्रहायति-ते Pf ग्रामयाञ्चकार चरे &c P.
 F ग्रहायिता F ग्रहायिष्यति-ते. Aor अग्रिमसत्-त. B ग्रह्यात्, ग्रामयिषीष्ट.

ग्रह् 9 U उपादाने. To take P गृह्णाति, गृह्णाते Imperf अगृह्णात्,
 अगृह्णात Imperf गृह्णातु, गृह्णाताम्. 2nd sing गृह्णाण, गृह्णाथ.
 Pot गृह्णायात्, गृह्णात. Pf. जग्राह, जगृहे. 2nd sing. जग्राह्य,
 जगृहिषे P F ग्रहीता F ग्रहीष्यति-ते. Aor अग्रहन्, अग्रहिष्ट.
 B गृह्यात्, ग्रहीषीष्ट Caus ग्राहयति-ते Aor अग्रिमहन्-त. D
 निघृक्षति-ते Frequ जरोगृह्यते, जाग्रहीति जाग्रहि. Pass गृह्यते,
 Aor अग्रहि P P गृह्यत. G गृह्यत्वा, सगृह्य. Inf ग्रहीतुम्.

ग्राम् 10 U आमन्त्रणे To invite, to counsel P ग्रामयति-ते. Pf
 ग्रामयाञ्चकार चरे &c P F ग्रामयिता. F ग्रामयिष्यति-ते. C अग्राम;
 यिष्यत्-त Aor अजग्रामन्-त B ग्राम्यात्, ग्रामयिषीष्ट D निग्राम
 यिषति-त Pass ग्राम्यते Aor अग्रामि P. P ग्रामिन. G ग्रामयि
 त्वा. Inf ग्रामयितुम्.

गुच् (गुचु) 1 P श्लेषकरणे गतौ च. To rob, to go P ग्रीचति Pf
 जुग्रीच. 2nd sing जुग्रीचिष. P F ग्रीचिता F ग्रीचिष्यति. C
 अग्रीचिष्यत् Aor अगुचत्, अग्रीचीत्. B गुच्यात्. Caus ग्री
 चयति-ते. Aor अनुगुचत्-त D जुग्रीचिषति, जुग्रीचिषति. Frequ
 जोनुच्यते, जोग्रीचीति, जोग्रीचि. Pass गुच्यते. Aor अग्रीचि. P P
 गुक्त G ग्रीचित्वा, ग्रीचित्वा, गुक्त्या. Inf ग्रीचितुम्.

गल्स् (गल्सु) 1 A अदाने To eat P गल्सते. Pf जगल्मे. P F
 गल्सिता F गल्मिष्यते C अगल्मिष्यत. Aor अगल्सिष्ट B गल्मि
 षीष्ट. Caus ग्लासयति only Aor अगिल्मसत् D जिगल्सिषते
 Frequ जागल्स्यते, जागल्सीति, जागल्सि Pass गल्स्यते. Aor
 अगल्सि. P P गल्स्त. G गल्सित्वा, गल्स्त्वा, सगल्स्य. Inf गल्सितुम्

गल्ह् 1 A उपादाने. To take P गल्हते Pf जगल्हे. P F गल्हिवा
 1. गल्हिष्यते Aor अगल्हिष्ट. B गल्हिषीष्ट D जिगल्हिषते. Frequ

जगलह्यते, जगलहीति, जगलादि. Pass गलह्यते. A. अगलहि, अगलाहि.
ग्लुच् (ग्लुचु) 1 P. स्तयकरणेगतौच. To rob; to go. The forms
 of this root are like those of the root युच् 1 P. with the
 only difference of ल् for र्.

ग्लुञ्च् (ग्लुञ्चु) 1 P. गतौ. To go. P. ग्लुञ्चति. Pf. जुग्लुञ्च. 2nd
 sing. जुग्लुञ्चिय. P. F. ग्लुञ्चिता. F. ग्लुञ्चिष्यति. C. अग्लुञ्चिष्यत्.
 Aor. अग्लुञ्चत्, अग्लुञ्चात्. B. ग्लुञ्च्यात्. P. P. ग्लुञ्क्त. G. ग्लुञ्चित्वा,
 ग्लुञ्क्त्वा. Inf. ग्लुञ्चितुम्.

ग्लेप् (ग्लेपृ) 1 A. दैन्येकम्पनेच. To be poor; to tremble. P.
 ग्लेपते. Pf. जिग्लेपे. P. F. ग्लेपिता. F. ग्लेपिष्यते. C. अग्लेपिष्यत्.
 Aor. अग्लेपिष्ट. B. ग्लेपिपीष्ट. Caus. ग्लेपयति-ते. Aor. अजिग्ले-
 पत्-त्. Pass. ग्लेप्यते. Aor. अग्लेपि.

ग्लेव् (ग्लेवृ) 1 A. सेवने. To serve. P. ग्लेवते. Pf. जिग्लेवे. P. F.
 ग्लेविता. F. ग्लेविष्यते. Aor. अग्लेविष्ट. B. ग्लेविपीष्ट. Caus.
 ग्लेवयति-ते. Aor. अजिग्लेवत्-त्. Pass. ग्लेव्यते. Aor. अग्लेवि.

ग्लेप् (ग्लेपृ) 1 A. अन्विच्छायाम्. To seek. P. ग्लेपते. Pf. जिग्लेपे.
 P. F. ग्लेपिता. F. ग्लेपिष्यते. Aor. अग्लेपिष्ट. B. ग्लेपिपीष्ट. Caus.
 ग्लेपयति-ते. Aor. अजिग्लेपत्-त्.

ग्लै 1 P. क्लमेहर्षक्षयेच. To fade; to be languid P. ग्लायति. Pf.
 जग्लौ. 2nd sing. जग्लिथ, जग्लाय. P. F. ग्लाता. F. ग्लास्यति.
 C. अग्लास्यत्. Aor. अग्लासीत्. B. ग्लायत्, ग्लेयात्. Caus.
 ग्लापयति-ते, ग्लपयति-ते, with प्र-प्रग्लापयति-ते. A. अजिग्लपत्-त्.
 D. जिग्लासति. Frequ. जाग्लायते, जाग्लेति, जाग्लाति. Pass. ग्ला-
 यते. Aor. अग्लायि. P. P. ग्लान. G. ग्लात्वा, प्रग्लाय. Inf. ग्लायितुम्.

घ.

घच् 1 P. हसने. To laugh. P. घवति. Pf. जवाच. P. F. घविता. F.
 घधिष्यति. C. अघधिष्यत्. Aor. अवघात्, अघाघात्. B. घप्यात्.
 D. जिघघिपति. Frequ. जाघध्यते, जाघधीति जाघग्धि.

घट् (घटादिः) 1 A. चेष्टायाम्. To strive after. P. घटते. Pf.

जघटे. 2nd sing जघटिषे. P. F. घटिता F. घटिष्यते. C. अघटिष्यत. Aor. अघटिष्ट B. घटिष्याष्ट. Caus घटयति ते. Aor. अजघत्-त D. जिघटिष्यते. Frequ जावध्यते, जाघटीति, जाघटि. Pass. घट्यते. Aor. अघाटि, अघटि P. P. घटित. G घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10 U. चलने, सघातेच. To move, to collect P. घाटयति ते. Pf घाटयाञ्चकार-चके &c. P. F. घाटयिता. F. घाटयिष्यति-ते. Aor. अजघटत् त. B. घाट्यात्, घाटयिष्याष्ट. D. जिघाटयिष्यति-ते. Pass. घाट्यते. Aor. अघाटि. P. P. घाटित G. घाटयित्वा, उद्घाट्य. Inf घाटयितुम्.

घट् 10 U. भाषायाम्. To speak The forms of this root are like those of the above root

घट् 1 A चलने. To move- P घटते. Pf. जघटे. P. F. घटिता. F. घटिष्यते. C अघटिष्यत Aor. अघटिष्ट. B घटिष्याष्ट. Caus घटयति-ते A अजघटत्-त. D जिघटिष्यते. Frequ जाघटयते. जाघटीति, जाघटि. Pass घट्यते. Aor. अघाटि. P P घटित. G घटित्वा. Inf. घटितुम्.

घट् 10 U. चलने To shake; to stir P घटयति-ते. Pf. घटयाञ्चकार-चके &c. P F घटयिता. F घटयिष्यति ते. Aor. अजघटत्-त. D जिघटयिष्यति-ते. Pass. घट्यते. A अघटि. P P. घटित. G. घटयित्वा. Inf. घटयितुम्.

घण्ट् (घटि) 10 U. 1 P. भाषायाम्. To speak, to shine P. घण्टयति ते; घण्टति. Pf. घण्टयाञ्चकार चके &c; जघण्ट. P. F. घण्टयिता, घण्टिता F. घण्टयिष्यति-ते, घण्टिष्यति. C. अघण्टयिष्यत्-त, अघण्टिष्यत्. Aor अजघण्टत्-त; अघण्टीत्. B. घण्टयात्, घण्टयिष्याष्ट; घण्टयात्. D जिघण्टयिष्यति-ते; जिघण्टिष्यति. Frequ. of the first conj. जाघण्टयते, जाघण्टीति, जाघण्टि. Pass. घण्ट्यते. Aor. अघण्टि. P. P. घण्टित G. घण्टयित्वा. Inf. घण्टयितुम्.

घर् 1 P. गतौ To go P. घर्ति. Pf. जघर्व. P. F. घर्विता F. घर्विष्यति. Aor अघर्वात् B. घर्व्यात्

घस् (घल्ल) 1 P अदने. To eat This root is defective and is only conjugated in conjugational tenses, moods, aorist,

present participle, and before आर्धधातुक terminations beginning with any consonant except य्, and before the termination मर (क्मरच्). P. घसति. Imperf. अघसत्. Imper. घसतु. Pot. घसेत्. P. F. घस्ता. F. घस्यति. C. अघस्यत्. Aor. अघसत्. Pass. P. F. घस्ता. F. घस्यते. D. जिघत्सति. P. P. वस्त. G. घस्त्वा. Inf. घस्तुम्. घस्मर. (a glutton.)

घिण्ण् (घिणि) I A. ग्रहणे. To take. P. घिण्णते. Pf. जिघिण्णे. P. F. घिण्णिता. F. घिण्णिष्यते. C. अघिण्णिष्यत्. Aor. अघिणिष्ट. B. घिणिषीष्ट. D. जिघिणिष्यते. Frequ. जेघिण्ण्यते, जेघिण्णीति, जेघिण्ण्टि.

घु (घुङ्) 1 A. शब्दे. To sound. P. घवते. Pf. जुघुवे. P. F. घोता. F. घोष्यते. Aor. अघोष्ट. B. घोषीष्ट. D. जुघुवते. Frequ. जोघूयते, जोघवीति, जोघोति. P. P. घुत.

घुद् 1 A. परिवर्तने. To return; to exchange. P. घोटते. Pf. जुघुटे. P. F. घोटिता. F. घोटिष्यते. C. अघोटिष्यत्. Aor. अघुटत्, अघोटिष्ट. B. घोटिषीष्ट. D. जुघुटिष्यते, जुघोटिष्यते. Frequ. जोघुट्यते, जोघुटीति, जोघोष्टि.

घुद् 6 P. (कुटादिः). प्रतिघाते. To strike against. P. घुटति. Pf. जुघोट. 2nd sing जुघुटिष्य. P. F. घुटिता. F. घुटिष्यति. C. अघुटिष्यत्. Aor. अघुटीत्. B. घुट्यात्. Pass घुट्यते. Aor. अघोटि.

घुङ् (कुटादिः) 6 P प्रतिघाते. To strike against. P. घुडति. Pf. जुघोड. 2nd sing. जुघुडिष्य. P. F. घुडिता. F. घुडिष्यति. Aor. अघुडीत्. B. घुड्यात्. D. जुघुडिष्यति. Frequ. जोघुड्यते &c.

घुण् 6 P. भ्रमणे. To roll. P. घुणति. Pf. जुघोण. P. F. घोणिता. F. घोणिष्यति. C. अघोणिष्यत्. Aor. अघोर्णात्. B. घुण्यात्. Pass. घुण्यते. Aor. अघोणि.

घुण् 1 A. भ्रमणे. To roll; to whirl P. घोणते. Pf. जुघुणे. P. F. घोणिता. F. घोणिष्यते. Aor. अघोणिष्ट. B. घोणिषीष्ट. Caus. घोणयति-न्ते. A. अजुघुणत्-न्त. G. घुणित्वा, घोणित्वा.

घुण्ण् (घुणि) I A. ग्रहणे. To take. P. घुण्णते. Pf. जुघुण्णे. P. F. घुण्णिता. F. घुण्णिष्यते. Aor. अघुण्णिष्ट. B. घुण्णिषीष्ट. Pass. घुण्ण्यते. A. अघुण्णि.

घुर P भीमार्थशब्दयोः. To frighten; to sound. P. घुरति. Pf. जुघोर. P. F. घोरिता. F. घोरिष्यति. Aor. अघोरीत्. B. घूर्यात्. D. जुघुरिषति, जुघोरिषति. Frequ. जोघूर्यते, जोघुरीति, जेघोर्ति.

घुष 1 A. कान्तिकरणे. To shine. P. घोषते. Pf. जुशुषे. P. F. घोषिता. F. घोषिष्यते. Aor. अघोषिष्ट. B. घोषिषीष्ट. D. जुघोषिषते, जुघुषिषते. Frequ. see the next root.

घुष (घुषि) 1 P. अविशब्दने. To sound; to declare. P. घोषति. Pf. जुघोष. 2nd sing जुघोषिष. P. F. घोषिता. F. घोषिष्यति. C अघोषिष्यत्. Aor. अघुषत्, अघोषीत्. B. घुष्यात्. Caus. घोषय-ति-ते. Aor. अजुघुषत्-त. D. जुघोषिषति, जुघुषिषति. Frequ. जोघुष्यते, जोघुषीति, जोघोषि. Pass. घुष्यते. A. अघोषि. P. P. घुष्ट, घुषित, घोषित. G. घुषित्वा, घोषित्वा, संघुष्य. Inf. घोषितुम्.

घुष (घुषि) 10 U. 1 P. विशब्दने. To proclaim; to announce. P. घोषयति-ते; घोषति. Pf. घोषयाचकार-चके &c; जुघोष. P. F. घोषयिता; घोषिता. F. घोषयिष्यति ते; घोषिष्यति. Aor. अजुघुषत्-त; अघुषत्, अघोषीत्. B. घोष्यात्, घोषयिषीष्ट; घुष्यात्. D. जुघोषयिष-ति-ते; जुघुषिषति, जुघोषिषति. Frequ. of the first conj. see the above root. Pass. घोष्यते; घुष्यते. A. अघोषि. P. P. घो-षित; घुष्ट, घुषित, घोषित. G. घोषयित्वा; घुषित्वा, घोषित्वा, उद्घोष्य, उद्घुष्य. Inf. घोषयितुम्; घोषितुम्.

घुष (घुषि) 1 A. कान्तौ. To diffuse lustre. P. घुंषेते. Pf. जुघुंषे. P. F. घुंषिता. F. घुंषिष्यते. Aor. अघुंषिष्ट. B. घुंषिषीष्ट. Pass. घुंष्यते. A. अघुंषि. Some think that this root ends in स्; अ घुंसते &c.

घूर (घूर्) 4 A. हिसाज्योहान्योः. To kill; to become old. P. घूर्यते. Pf. जुघूर्. P. F. घूरिता. F. घूरिष्यते. Aor. अघूर्षिष्ट. B. घूर्षिषीष्ट. P. P. घूर्ण. G. घूरित्वा. Inf. घूरितुम्.

घूर्ण 1 A. भ्रमणे. To move to and fro; to whirl. P. घूर्णते. P. जुघूर्णे. P. F. घूर्णिता. F. घूर्णिष्यते. C. अघूर्णिष्यत्. Aor. अघूर्णिष्ट. B. घूर्णिषीष्ट. Caus. घूर्णयति-ते. A. अनुघूर्णत्-त. D. जुघूर्णिषति

Frequ. जोघूर्ण्यते, जोघूर्णाति, जोघूर्णति Pass. घूर्ण्यते. A. अघूर्णि.
P. P. घूर्णित. G. घूर्णिन्त्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घूर्ण् 6 P. भ्रमणे. To roll; to whirl. P. घूर्णति. Pf. जुघूर्ण. 2nd
sing. जुघूर्णथ. P. F. घूर्णिता. F. घूर्णिष्यति Aor. अघूर्णीत्. B.
घूर्ण्यात्. Caus. घूर्णयति-ते. A. अनुघूर्णत्-त. D. जुघूर्णिषति. Frequ.
see the above root. Pass. घूर्ण्यते. Aor. अघूर्णि. P. P. घूर्-
णित. G. घूर्णिन्त्वा. Inf. घूर्णितुम्.

घृ 1 P. सेचने. To sprinkle. P. घरति. Pf. जघार. 2nd sing. जघर्थ.
P. F. घर्ता. F. घरिष्यति. Aor. अघर्षीत्. B. घ्रियात्. D. जिघी-
र्षति. Frequ. जेघ्रीयते, जर्घरीति, नर्घर्ति &c. P. P. घृत.

घृ (छान्दसः) 3 P. क्षरणदीप्तयोः. To sprinkle; to shine. P. जि-
घर्ति. Pf. जघार. P. F. घर्ता. F. घरिष्यति. Aor. अघर्षीत्. B. घ्रियात्.

घृ 10 U. प्रस्त्रवणेछादनेच. To sprinkle; to cover. P. घारयति-ते.
Pf. घारयाञ्छकार-चक्रे &c. P. F. घारयिता. F. घारयिष्यति-ते. Aor.
अजीघरत्-त. B. घार्यात्, घारयिषोष्ट. D. निघारयिषति ते. Pass.
घार्यते. A. अघारि. P. P. घारित. G. घारयित्वा. Inf. घारयितुम्.

घृण् (घृणु) 8 U. दीप्तौ. To shine, to burn. P. घृणाति, घर्णाति,
घृणुते, घर्णुते. Pf. जघर्ण, जघृणे. 2nd sing. जघर्णिथ, जघृणिये.
P. F. घर्णिता. F. घर्णिष्यति-ते. C. अघर्णिष्यत्-त. Aor. अघ-
र्णीत्, अघर्णिष्ट, अघृत. B. घृण्यात्, घर्णिषोष्ट. Caus. घर्णयति-ते.
A. अजघर्णत्-त, अजीघृणत्-त. D. निघर्णिषति ते. Frequ. जरी-
घृण्यते, नर्घृणाति &c Pass घृण्यते. A. अघर्णि. P. P. घृत. G.
घृणित्वा, घृत्वा, प्रघृष्य. Inf. घर्णितुम्.

घृण्ण (घृणि) 1 A. ग्रहणे. To take. P. घृण्यते. Pf. जघृण्ये. P. F.
घृणिता. F. घृणिष्यते. Aor. अघृणिष्ट. B. घृणिषोष्ट. Pass.
घृण्यते. A. अघृणि.

घृप् (घृपु) 1 P. संघर्सेस्पर्धायांच. To grind; to rival. P. घर्षति.
Pf. जघर्ष. 2nd sing. नघर्षथ. P. F. घर्षिता. F. घर्षिष्यति.
C. अघर्षिष्यत्. Aor. अघर्षीत्. B. घृष्यात्. Caus. घर्षयति-ते.
A. अजघर्षत्-त, अजीघृपत्-त. D. निघर्षिषति. Frequ. जरीघृष्यते,

जघृसीति &c Pass. घृष्यते. A. अघर्षे. P. P. घृष्ट. G घर्षित्वा, घृष्टा, सघृष्य. Inf घर्षितुम्.

घ्रा 1 P गन्धोपादाने. To smell. P. जिघ्रिषि. Pf जघ्रौ. 2nd sing. जघ्रिथ. जघ्रथ. P F. घ्राता F घ्रास्यति C. अघ्रास्यत्. Aor अघ्रात्, अघ्रासन्. B घ्रेयात्, घ्रायात्. Caus घ्रापयनित्ते. A अजिघ्रसत्-त्, अनिघ्रिस्त्-त्. D जिघ्रामति Frequ जेघ्रायते, जाघ्रेति, जाघ्राति. Pass घ्रायते. A. अघ्रायि. P P घ्रात, घ्राण. G घ्रात्वा, विघ्राय. Inf. घ्रातुम्.

ङ.

डु (डङ्) 1 A शब्दे To sound P डङ्क्ते. Pf डुङ्क्ते. P F. डोता. F डोष्यते. C अडोष्यत्. Aor अडोष्ट. II डोषीष्ट. Caus डानयति-ते Aor अमूङ्कत-त्. D डुङ्कते.

च.

चक् 1 A तृप्तौप्रतिघतेच. To be satisfied, to resist, to be afraid. of P चक्रे. Pf चचके. P F चकिता. F. चकिष्यते. C अचकिष्यत्. Aor अचकिष्ट. II चकिरीष्ट. Caus चाकयति ते. A. अचीचकत्-त्. D विचकिष्यते. Frequ चाचक्यते, चाचकीति, चाचकि. P P चकित. G चकिता. Inf. चकितुम्.

चक् 1 P (घटादि) तृप्तौ. To be satisfied P. चकति. Pf चचाक. P F चकिता F चकिष्यति. Aor अचकीत्, अचाकीत्. B चक्यात्. Caus चकयति-ते. Aor अचीचकत्-त्. D विचकिष्यति. Frequ see the above root Pass चक्यते. A अचकि, अचाकि. P. P. चकित. G चकिता. Inf चकितुम्.

चकास् (चकासृ) 2 P दीप्तौ. To shine, to be prosperous. P. चकासि. 3rd Plu चकासति. Imperf 3rd sing अचकात्-द्. 2nd sing अचका, त्-द्. Imper 2nd sing चकाधि द्वि. Pf चकासायकार &c P F चकासिता. F. चकासिष्यति. Aor. अचकासीत्. B चकास्यात्. Caus चकासयति ते. A. अचचकासत्-त्, अचीचकासत्-त् D विचकासिष्यति. Pass चकास्यते. A अचकासि. P. P. चकासित. G. चकान्तिवा, सचकास्य. Inf. चकासितुम्.

चकृ 10 U. व्यथने. To suffer; to give pain. P. चकयति-ते. Pf. चकया-
ञ्कार-चके &c. P. F. चकयिता. F. चकयिष्यति-ते. A. अचचकृत्-त.
B. चकृत्, चकयिषीष्ट. P. P. चकित. G. चकयित्वा. Inf. चकयितुम्.

चक्ष् (चक्षिङ्) 2 A. व्यक्ताया वाचि. To tell; to speak. P. चष्टे. Pf.
चचक्षे, चक्षौ, चक्षौ, चक्ष्ये, चक्षे. P. F. क्षयाता, कशाता. F.
क्षयास्यति-ते, कशास्यति, कशास्यते. C. अक्षयास्यत्-त, अकशास्यत्-त. Aor.
अक्षयत्-त, अकशासीत्, अकशास्त. B. क्षयायात्, क्षेयात्, क्षासीष्ट,
कशायात्, केशयात्, कशासीष्ट. Caus. क्षापयति-ते, कशापयति-ते. A.
अचिक्षपत्-त, अचिकशपत्-त. D. चिक्षास्यति-ते. Frequ. क्षाल्यायते,
आक्षेपेति, आक्षयाति. Pass. क्षयायते, कशायते. A. अक्षयायि, अकशायि.
P. P. क्षयात, कशात. G. क्षयात्वा, कशात्वा, आक्षयाय, आकशाय. Inf.
क्षयातुम्, कशातुम्. When it means to leave, it does not
substitute कशा; as समचक्षिष्ट.

चक्र (चकि.) (सौत्रः) 1 P. भ्रान्तौ. To roll P. चकृति. Pf. चचक्र.
P. F. चक्रिता. F. चक्रिष्यति. Aor. अचक्रात्. B. चक्रयात्. Pass.
चक्रयते. A. अचक्रि.

चञ्च् (चञु) 1 P. गतौ. To go; to jump P. चञ्चति. Pf. चचञ्च.
P. F. चञ्चिता. F. चञ्चिष्यति. Aor. अचञ्चात्. B. चञ्चयात्. D.
चिचञ्चिष्यति. Pass. चञ्चते. A. अचञ्चि.

चट् (चटे) 1 P. वर्गविरणयोः. To break off; to rain. P. चटति. Pf.
चचाट. P. F. चटिता. F. चटिष्यति. C. अचटिष्यत्. Aor. अचटीन्.
B. चट्यात्. Caus. चाटयति-ते. A. अचीचटन्-त. D. चिचटिष्यति.
Frequ. चाचञ्चते, चाचटति, चाचटि. Pass. चञ्चते. A. अचाटि.
P. P. चटित. G. चटित्वा. Inf. चटितुम्.

चट् 10 U. भेदने. To kill; to injure; to break. P. चाटयति-ते. Pf.
चाटयाञ्कार-चके &c. P. F. चाटयिना. F. चाटयिष्यति-ते. A. अची-
चटत्-त. B. चाटयात्, चाटयिषीष्ट. D. चिचाटयिष्यति-ते. Pass.
चाटयते. A. अचाटि. P. P. चाटिन. G. चाटयित्वा. Inf. चाटयितुम्.

चण् 1 P. (घ्रादिः) दानेन देन. To give; to sound. P. चणति.
Pf. चचाण. P. F. चणिना. F. चणिष्यति. C. अचाणिष्यत्

रीत् . B. चर्यात् . Caus. चारयति-ते . A. अचीचरत् -त् . D. चि-
चरिपति . Frequ. चञ्चूर्यते, चचूर्यते, चञ्चुरीति, चचुरीति, चञ्चूर्ति,
चचूर्ति . Pass. चर्यते . A. अचारि . P. P. चरित . G. चरित्वा, सं-
चर्य . Inf. चरितुम् . Pot. P. चर्य, आचार्य .

चर् 10 U. सशये . To doubt . } P. चारयति-ते . Pf. चारयाञ्च-
चर् with वि. असशये . To think . } P. चारयति-ते . Pf. चारयाञ्च-

कार-चक्रे &c. P. F. चारयिता . F. चारयिष्यति ते . Aor. अची-
चरत् त . B. चार्यात् , चारयिषीष्ट . D. चिचारयिपति . Pass. चार्यते .

* A. अचारि . P. P. चारित . G. चारयित्वा, सचार्य . Inf. चारयितुम् .

चरण् 11 P. गनौ . To go . P. चरण्यति . Pf. चरणाञ्चकार &c. P. F.
चरणिता . F. चरणिष्यति . Aor. अचरणीत् . B. चरण्यात् .

चर्च 1 P. परिभषणहिंसातर्जनेषु . To discuss; to condemn, to cen-
sure . P. चर्चति . Pf. चचर्च . 2nd sing. चचर्चिष . P. F. च-
र्चिता . F. चर्चिष्यति . C. अचर्चिष्यत् . Aor. अचर्चात् . B. चर्च्यात्
Caus. चर्चयति ते . A. अचचर्चत् -त् . U. चिचर्चिपति . Frequ. चाच-
र्च्यते, चाचर्चाति, चाचर्चि . Pass. चर्च्यते . A. अचर्चि . P. P. च-
र्चित . G. चर्चित्वा . Inf. चर्चितुम् .

चर्च 10 U. अध्ययने . To peruse, to study . P. चर्चयति-ते . Pf.
चर्चयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चर्चयिता . F. चर्चयिष्यति-ते . Aor
अचचर्चत् -त् . B. चर्च्यात् , चर्चयिषीष्ट . D. चिचर्चयिपति-ते . Pass
चर्च्यते . Aor. अचर्चि . P. P. चर्चित . G. चर्चयित्वा; सचर्च्य . Inf. चर्चयितुम्

चर्च 1 P. गतौ . To go, to move . P. चर्चति . Pf. चचर्च . P. F.
चर्चिता . F. चर्चिष्यति . Aor. अचर्चात् . B. चर्च्यात् .

चर्व 1 P. अदने . To eat . P. चर्वति . Pf. चचर्व . P. F. चर्चिता .
F. चर्विष्यति . Aor. अचर्वात् . B. चर्व्यात् . D. चिचर्विपति .
Frequ. चाचर्व्यते, चाचर्वाति, चाचर्चि .

चर्व 10 U. मक्षणे . To eat, to chew . P. चर्वयति ते . Pf. चर्वया-
ञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चर्वयिता . F. चर्वयिष्यति ते . Aor. अचचर्वत्-
त् . B. चर्व्यात् , चर्वयिषीष्ट . D. चिचर्वयिपति ते . Pass. चर्व्यते .
Aor. अचर्चि . P. P. चर्चित . G. चर्वयित्वा . Inf. चर्वयितुम् .

चल् (घटादिः) 1 P. कम्पने To shake. P. चलति. Pf. चचाल. 2nd sing. चेलिय. P. F. चलिता. F. चलिष्यति. C. अचलिष्यत्. Aor. अचालीत्. B. चल्यात्. Caus. चलयति, (चलयति changes.) A. अर्चाचलत्. D. चिचलिपाति. Frequ. चाचल्यते, चाचलीति, चाचलित्. Pass. चल्यते. A. अचालि. P. P. चलित. G. चलित्वा. Inf. चलितुम्.

चल् 6 P. विलसने. To play; to amuse oneself. The forms of this root are like those of the above root except the causal form, which is चलयति only.

चल् 10 U. मृती. To foster, to cherish. P. चलयति-ते. Pf. चालयाञ्कार-चके &c. P. F. चालयिता. F. चालयिष्यति ते. Aor. अचीचलत्-त्. B. चाल्यात्, चालयिषीष्ट. D. चिचालयिपाति-ते. Pass. चाल्यते. A. अचालि. P. P. चालित. G. चालयित्वा, संचाल्य. Inf. चालयितुम्.

चप् 1 U. भक्षणे. To eat. P. चपति-ते. Pf. चचाप, चेषे. P. F. चपिता. F. चपिष्यति-ते. Aor. अचपीत्, अचापीत्, अचपिष्ट. B. चप्प्यात्, चपिषीष्ट. D. चिचपिपाति-ते. Frequ. चाचप्यते, चाचपीति, चाचपिष्ट.

चह् 1 P. परिकल्कने (दम्भेशाज्येच.) To be wicked; to be proud; to cheat. P. चहति. Pf. चचाह. P. F. चहिता. F. चहिष्यति. Aor. अचहीत्. B. चहात्. Frequ. चाचह्यते, चाचाहि &c

चह् 10 U. परिकल्कने (दम्भेशाज्येच.) To be wicked, to be proud; to cheat. P. चहयति-ते. Pf. चहयाञ्कार-चके &c. P. F. चहयिता. F. चहयिष्यति-ते. Aor. अचचहत्-त्. B. चहात्, चहयिषीष्ट.

चह् (घटादिः) 10 U. परिकल्कने. To cheat. The forms of this root are like those of the above root, except those of the Aorist which are अचीचहत्-त्.

चाप् (चाप्) 1 U. पूजानिशामनयोः. To worship; to discern. P. चायति ते. Pf. चचाप, चचापे. 2nd sing. चचायिय, चचायिपे. Pf. चायिता. F. चायिष्यति ते. C. अचायिष्यत्. Aor. अचायीत्, अचापिष्ट. B. चाप्यात्, चायिषीष्ट. Caus. चापयति-ते. A. अचचाप्यत्-त्. D. चिचायिपाति-ते. Frequ. चेनीयते, चेकर्याति, चेरेति. Pass. चाप्यते. A. अचायि. P. P. चायित. (P. P. of causal

याञ्चकार चक्रे &c. P. F. चिहयिता. F. चिहयिष्यति-ते. Aor. अचि-
चिहत् -त्. B. चिहयात्, चिहयिषीष्ट.

चीक् 10 U. 1 P. आमर्षणे. To suffer. P. चीकयति ते; चीरुनि. Pf.
चीकयाञ्चकार-चक्रे &c; चिचीरु. P. F. चीकयिता; चीकिता. F.
चीकयिष्यति ते; चीकिष्यति. Aor. अचीचिक्त् -त्; अचीकात्. B. ची-
क्यात्, चीकयिषीष्ट; चीक्यात्

चीम् (चीभृ) 1 A कथने To praise. P. चीमते. Pf. चिचामे.
P. F. चीमिता F. चीमिष्यते. Aor. अचीमिष्ट. B. चीमिषीष्ट
Caus. चीमयति-ते. A. अचिचीमत् त.

चीव् (चीवृ) 1 U. आदानस्तरणयोः. To take; to wear. P. चीवति
ते. Pf. चिचीव वे. P. F. चीविता F. चीविष्यति ते. Aor. अचीवीत्
अचीविष्ट. B. चीव्यात्, चीविषीष्ट D. चिचीविपति ते. Frequ. चे
चीव्यते. Caus. चीवयति ते. A. अचिचीवत् -त्.

चीव् 10 U. भाषायादीतोच. To speak; to shine. P. चीवयति-ते
Pf. चीवयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चीरयिता. F. चीरयिष्यति-ते
Aor. अचीचिवत् -त्. B. चीव्यात्, चीवयिषीष्ट.

चुक् 10 U. व्यथने. To suffer pain. P. चुकयति-ते. Pf. चुकयाञ्च-
कार-चक्रे &c. P. F. चुकयिता. F. चुकयिष्यति-ते. C. अचुकयि-
ष्यत् -त्. Aor. अचुकुक्त् -त्. B. चुकयात्, चुकयिषीष्ट.

चुक्ष् 1 P. अभिषेचे. To bathe; to churn, to distil (wine); to
press. P. चुक्षति. Pf चुक्ष्य. P. F. चुक्षिता. F. चुक्षिष्यति.
Aor. अचुक्ष्यात्. B. चुक्ष्यात्. D. चुक्ष्यिषि. Frequ.
चोचुक्ष्यते, चोचुक्ष्यति, चोचोक्ति.

चुट् (कुटादिः) ॥ P. छेदने. To cut; P. चुटति. Pf. चुचोट. P. F.
चुटिता. F. चुटिष्यति. Aor. अचुट्यत्. B. चुट्यात् Frequ. चोचोटि &c.

चुट् 10 U. छेदने. To cut. P. चोटयति-ते Pf चोटयाञ्चकार-चक्रे &c P. F.
चोटयिता F. चोटयिष्यति-ते. Aor. अचूचुट् त. B. चोटयात्, चोटयिषीष्ट.

चुट् 10 U. अस्वीभाये. To become small or lower or shallow as
river. चुटयति-ते. Pf. चुटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चुटयिता.
F. चुटयिष्यति-ते. Aor. अचुचुट् -त्. B. चुटयात्, चुटयिषीष्ट.

चुङ् (कुडादिः) 6 P. संरणे. To conceal. P. चुङति. Pf. चुचोड. P. F. चुङिता. F. चुङिष्यति. C. अचुङिष्यत्. Aor. अचुङीत्. B. चुङ्यात्. Frequ. चोचुङ्यते, चोचुङीति, चोचोङि &c.

चुङ् 1 P. भासकरणे. To hint one's meaning. P. चुङति. Pf. चुचुङ्. P. F. चुङिता. F. चुङिष्यति. Aor. अचुङीत्. B. चुङ्यात्.

चुण्ड (चुटि) 10 U 1 P. छेदने. To cut. P. चुण्टयति ते; चुण्टति. Pf. चुण्टयाश्चकार-चक्रे &c.; चुचुण्ट. P. F. चुण्टयिता; चुण्टिता. F. चुण्टयिष्यति ते; चुण्टिष्यति. Aor. अचुचुण्टत्; अचुण्टीत्. B. चुण्ट्यात्, चुण्टयिषीष्ट; चुण्ट्यात्.

चुण्ड (चुडि) 1 P. अल्पीभावे. To become less. P. चुण्डति. Pf. चुचुण्ड. P. F. चुण्डिता. F. चुण्डिष्यति. Aor. अचुण्डीत्. B. चुण्ड्यात्.

चुण्ड (चुडि) 10 U. 1 P. छेदने. To cut. P. चुण्डयति-ते; चुण्डति. Pf. चुण्डयाश्चकार चक्रे &c.; चुचुण्ड. P. F. चुण्डयिता; चुण्डिता. F. चुण्डयिष्यति-ते; चुण्डिष्यति. Aor. अचुचुण्डत्; अचुण्डीत्. B. चुण्ड्यात्, चुण्डयिषीष्ट; चुण्ड्यात्.

चुद् 10 U. संचोदने. To drive. P. चोदयति-ते. Pf. चोदयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. चोदयिता. F. चोदयिष्यति-ते. C. अचोदयिष्यत्-त्. Aor. अचूचुदत्-त्. B. चोद्यात्, चोदयिषीष्ट. D. चुचोदयिषति-ते. Pass. चोद्यते. A. अचोदि. P. P. चोदित. G. चोदित्वा, संचोद्य. Inf. चोदयितुम्.

चुप् 1 P. मन्दायां गतौ. To move slowly. P. चोपति. Pf. चुचोप. P. F. चोपिता. F. चोपिष्यति. C. अचोपिष्यत्. Aor. अचोपीत्. B. चुप्यात्. D. चुचुपिषति, चुचोपिषति. Frequ. चोचुप्यते, चोचुपीति, चोचोप्ति. Caus. चोपयति ते. A. अचूचुपत्-त्. Pass. चुप्यत. A. अचोपि. P. P. चुपित. G. चुपित्वा. Inf. चोपितुम्.

चुम्ब (चुबि) 1 P. वक्त्रसंयोगे. To kiss. P. चुम्बति. Pf. चुचुम्ब. P. F. चुम्बिता. F. चुम्बिष्यति. C. अचुम्बिष्यत्. Aor. अचुम्बीत्. B. चुम्ब्यात्. Caus. चुम्बयति-ते. A. अचुचुम्बत्-त्. D. चुचुम्बिषति. Frequ. चोचुम्ब्यते, चोचुम्बीति, चोचुम्बि. Pass. चुम्ब्यते. A. अचुम्बि. P. P. चुम्बित. G. चुम्बित्वा, परिचुम्ब्य. Inf. चुम्बितुम्.

चुम्ब (चुबि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. चुम्बयति

चुम्बति. Pf. चुम्बयाञ्चकार-चक्रे &c. चुचुम्ब. P. F. चुम्बयिता; चुम्बिता. F. चुम्बयिष्यति-ते; चुम्बिष्यति. Aor. अचुचुम्बत् त; अचुम्बीत्. B चुम्ब्यात्, चुम्बयिषीष्ट; चुम्ब्यात्.

चुर 10 U. स्तेये. To steal P. चोरयति-ते. Pf. चोरयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चोरयिता. F. चोरयिष्यति-ते. Aor. अचुचुरत्-त. B. चौर्यात्. चोरयिषीष्ट. D. चुचोरयिषति-ते. Pass. चोर्यते. A. अचोरि. P. P. चोरित. G. चोरयित्वा, संचोर्य. Inf. चोरयितुम्.

चुरण् 11 P. चौर्ये. To steal P. चुरण्यति. Pf. चुरणाञ्चकार &c. P. F. चुरणिता. F. चुरणिष्यति. Aor. अचुरणीत्. B. चुरण्यात्.

चुल् 10 U. समुच्छाये. To rise, to elevate P. चोलयति-ते. Pf. चोल्याञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चोलयिता. F. चोलयिष्यति-ते, C. अचोलयिष्यत्-त. Aor. अचुचुलत् त. B. चोल्यात्, चोलयिषीष्ट.

चुलम्प् 1 P. लील्ये. To covet. P. चुलम्पति. Pf. चुलम्पाञ्चकार &c. P. F. चुलम्पिता. F. चुलम्पिष्यति. Aor. अचुलम्पात्. B. चुलम्प्यात्.

चुल्ल् 1 P. भावकरणे. To manifest one's meaning P. चुल्लति. Pf. चुचुल्ल. P. F. चुल्लिता. F. चुल्लिष्यति. Aor. अचुल्लीत्. B. चुल्ल्यात्.

चूर् (चूरी) 4 A दाहे. To burn P. चूर्यते. Pf. चुचूरे. P. F. चूरिता. F. चूरिष्यते. Aor. अचूरिष्ट. B. चूरिषीष्ट. Caus चूरयति-ते. A. अचुचूरत्-त. D. चुचूरिषति. Frequ. चोचूर्यते, चोचूरीति, चोचूर्ति. Pass चूर्यते. A. अचूरि. P. P. चूर्ण G. चूरित्वा. Inf. चूरितुम्.

चूर्ण् 10 P. प्रेरणे. To drive; to reduce to powder. P. चूर्णयति ते Pf. चूर्णयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. चूर्णयिता. F. चूर्णयिष्यति-ते. Aor. अचुचूर्णत्-त. B. चूर्ण्यात्, चूर्णयिषीष्ट. D. चुचूर्णयिषति-ते. Pass चूर्ण्यते. A. अचूर्णि. P. P. चूर्णित. G. चूर्णयित्वा, संचूर्ण्य. Inf. चूर्णयितुम्.

चूर्ण 10 U. मकोचने. To contract. The forms of this root are like those of the above root.

चूष् 1 P. पाने. To drink. P. चूषति. Pf. चुचूष. P. F. चूषिता. F. चूषिष्यति. C. अचूषिष्यत्. Aor. अचूषात्. B. चूष्यात्. Caus चूषयति ते. Aor. अचुचूषत्-त. D. चुचूषिषति. Frequ. चोचूष्यते, चोचूषीति, चोचूषि. Pass चूष्यते. A. अचूषि. P. P. चूषि-

G. चूपिन्वा. Inf. चूपितुम्.

चृत् (चृती) 6 P हिंसप्रत्ययनयोः. To kill; to hurt; to connect together. P. चृत्तति. Pf चर्चत. 2nd sing. चर्चतिथ. P. F. चर्चिता. F. चर्चिष्यति, चर्च्यति. C. अचर्चिष्यत्, अचर्च्यत्. Aor. अचर्चत्. B चृत्वात्. Caus चर्चयति-ते. A. अभीचृतत्-त, अवचर्चत्-त. D. विचर्चिषति, विचृसति. Frequ. चरीचृत्यते, चर्चति, चर्चतीति &c. Pass चृत्यते. A. अचर्चि. P. P. चृत्. G. चर्चिन्वा. Inf. चर्चितुम्.

चृप् 10 U. 1 P. संदीपने. To excite, to light P. चर्पयति-ते; चर्पति. Pf चर्पयाश्चकार-चके &c; चर्पय. P. F. चर्पयिता; चर्पिता. F. चर्पयिष्यति-ते; चर्पिष्यति. Aor. अर्चाचृपत् त, अवचर्पत्-त; अवर्पीत्. B चर्पात्, चर्पयिषाष्ट; चृप्यात्.

चेल (चेल) 1 P. चलने. To shake, to tremble. P. चेलति. Pf. विचेल. P. F. चेलिता. F. चेलिष्यति. Aor. अचेलत्. B चेल्यात्. Caus. चेलयति-ते. A. अचिचेलत्-त.

चेष्ट 1 A. चेष्टायाम्. To act, to be busy. P. चेष्टते. Pf विचेष्टे. P. F. चेष्टिता. F. चेष्टिष्यते. C. अचेष्टिष्यत्. Aor. अचेष्टिष्ट. B. चेष्टिषाष्ट. Caus चेष्टयति. A. अचिचेष्टत्, अवचेष्टत्. D. विचेष्टिपते. Frequ चेचेष्टपते, चेचेष्टीति, चेचेष्टि. Pass. चेष्टपते. A. अचेष्टि. P. P. चेष्टित. G. चेष्टिन्वा. Inf. चेष्टितुम्.

च्यु (च्युङ्) 1 A. गतौ. To go. P. च्यते. Pf चुच्युवे. P. F. च्योता. F. च्योष्यते. Aor. अच्योष्ट. B च्योषाष्ट. Caus. च्यावयति-ते. A. अच्यव्यत्-त, अच्यव्यत्-त. D. of causal. विच्यावयिषति-ते, चुच्यावयिषति-ते. D चुच्युपते. Frequ चोच्युयते. चोच्युवति, चोच्योति. Pass. च्युयते. A. अच्यावि. P. P. च्युत. G. च्युत्वा, प्रच्युत्य. Inf च्युतुम्.

च्यु 10 U सहनेहसनेच. To endure; to laugh P. च्यावयति-ते. Pf. च्यावयाश्चकार-चके &c P. F. च्यावयिता. F. च्यावयिष्यति-ते. Aor. अचिच्यन्त् त. B च्याव्यात्, च्यावयिषाष्ट. D. विच्यावयिषति-ते.

च्युत् (च्युतिर्) 1 P. आसेचने. To flow; to trickle P. च्योतति. Pf चुच्योत. 2nd sing. चुच्योतिथ. P. F. च्योतिता. F. च्योतिष्यति. C. अच्योतिष्यत्. Aor. अच्युन्, अच्योतीन्. B. च्युयात्. Caus.

ध्योतयति-ते. A अचुच्युतत्-त. D चुय्योतिषति, चुच्युतिषति. Frequ
चोयुत्यते, चोच्युताति, चोच्योत्ति. Pass च्युयते. A अच्योनि. P.
P च्युतिष, च्योतिष. G च्योतिषा, च्युतिषा. Inf च्योतिषुम्.

च्युस् 10 U सहनेहसनेच To endure, to laugh P च्योसयति-ते.
Pf च्योसयाञ्चकार चके &c P F च्योसयिता F च्योसयिष्यति-ते.
Aor. अचुच्युसत्-त. B च्योस्यात्, च्योसयिषीष्ट.

छ.

छद् 1 U आच्छादने. To cover, to conceal P छदति-ते. Pf चच्छाद,
चच्छे 2nd sing चच्छदिय, चच्छदिषे P. F छदिता. F छदिष्य-
ति ते C अच्छदिष्यत् त. Aor अच्छदात्, अच्छादात्, अच्छदिष्ट.
B छायात्, छदिषीष्ट. Caus. छादयति ते. A अचिच्छदत्-त. D.
चिच्छदिषति ते. Frequ चाच्छयते, चाच्छदीति, चाच्छन्ति. Pass
छयते. A अच्छादि. P P छन्न. G छादित्वा, आच्छद्य Inf छदितुम्.

छद् 10 U आच्छादने To close, to conceal, to cover P छादयति-ते.
Pf छादयाञ्चकार चके &c P F छादयिता. F छादयिष्यति ते. Aor.
अचिच्छदत् त. B छायात्, छादयिषीष्ट. D चिच्छादयिषति-ते Pass
छायते. A अच्छादि. P. P छन्न, छादित. G छादयित्वा, प्रच्छाद्य.
Inf छादयितुम्. When it means 'to brave, to be strong,'
its forms are छदयति-ते Pf छदयाञ्चकार-चके &c.

छद् (अदन्त) 10 U. अपवारणे. To conceal, to cover P छद-
यति-ते. Pf छदयाञ्चकार चके &c P F छदयिता. F छदयिष्यति-ते.
Aor अचच्छदत्-त. B. छायात्, छदयिषीष्ट.

छन्द (छदि) 10 U. 1 P सवरणे. To cover P. छन्दयति-ते, छन्दति
Pf छन्दयाञ्चकार चके &c. चच्छन्द. P F छन्दयिता, छन्दिता. F.
छन्दयिष्यति-ते, छन्दिष्यति. C. अच्छन्दयिष्यत् त, अच्छन्दिष्यत्. Aor.
अचच्छन्दत् त, अच्छदात्. B छन्यात्, छन्दयिषीष्ट, छन्यात् D. चि-
च्छन्दयिषति ते, चिच्छन्दिषति Frequ of the first conj. चा-
च्छन्यते, चाच्छन्दीति, चाच्छन्ति. Pass. छन्यते. A. अच्छन्दि. P. P.
छन्दित G. छन्दयित्वा, छन्दित्वा. Inf छन्दयितुम्, छन्दितुम्.

छम् (छम्) 1 P. अदने To eat P. छमति Pf चच्छाम P. F.

उमिता. F. उमिष्यति. Aor. अचछर्मात्. B. छम्पात्. P. P. छान्त.
G. उमित्वा, छान्त्वा. Inf. उमितुम्.

छर्द् 10 U. वमने. To vomit. P. छर्दयति ते. Pf. छर्दयाञ्चकार-चक्रे &c.
P. F. छर्दयिता. F. छर्दयिष्यति-ते. Aor. अचच्छर्दत्-त. B. छर्द्यात्,
छर्दयिषाष्ट. D. चिच्छर्दयिषति-ते. Pass. छर्द्यते. A. अछर्दि. P. P.
छर्दित. G. छर्दित्वा. Inf. छर्दितुम्.

छप् 1 U. हिसायाम्. P. छपति-ते. Pf. चच्छाप, चच्छपे. P. F. छपिता.
F. छपिष्यति-ते. Aor. अछपीत्, अछापीत्, अछपिष्ट. B. छ-
प्यात्, छपिषाष्ट. D. चिच्छपिषति-ते. Frequ. चाच्छप्यते, चाच्छपि &c.

छिद् (छिदिर) 7 U. द्वैधीकरणे. To cut. P. छिनत्ति, छिन्ते. Pf.
चिच्छेद; चिच्छिदे. 2nd sing. चिच्छेदिय, चिच्छिदिषे. P. F. छेत्ता.
F. छेत्स्यति-ते. C. अछेत्स्यत्-त. Aor. अछैत्सात्, अच्छिदत्, अ-
च्छित्त. dual. अछैत्ताम्, अछिदताम्, अच्छित्ताताम्. B. छियात्, छि-
त्साष्ट. Caus. छेदयति-ते. A. अचिच्छिदत्-त. D. चिच्छित्सति-ते.
Frequ. चेच्छियते, चेच्छिदीति, चेच्छेत्ति. Pass. छियते. A. अछेदि.
P. P. छिन्न. G. छित्त्वा, विच्छिद्य. Inf. छेतुम्, छिदा, छिदुर (One
who is in the habit of cutting.)

छिद् 10 U. भेदने. (कर्णभेदने, करणभेदने) To perforate; to bore.
P. छिद्रयति-ते. Pf. छिद्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. छिद्रयिता. F.
छिद्रयिष्यति-ते. Aor. अचिच्छिद्रत्-त. B. छिद्र्यात्, छिद्रयिषाष्ट. D.
चिच्छिद्रयिषति-ते. Pass. छिद्र्यते. A. अछिद्रि. P. P. छिद्रित. G.
छिद्रित्वा. Inf. छिद्रयितुम्.

छुद् (कुटादिः) 6 P. भेदने. To cut. P. छुटति. Pf. चुच्छोष्ट. 2nd sing.
चुच्छुटिय. P. F. छुटिता. F. छुटिष्यति. Aor. अचुटोत्. B. छुट्यात्.

छुङ् (कुटादिः) 6 P. संवरणे. To cover. P. छुडति. Pf. चुच्छोड. 2nd
sing. चुच्छुडिय. P. F. छुडिता. F. छुडिष्यति. Aor. अचुडोत्.
B. छुड्यात्.

छुप् 6 P. स्पर्शे. To touch. P. छुपति. Pf. चुच्छोप. 2nd sing.
चुच्छोपिय. P. F. छोत्ता. F. छोत्स्यति. Aor. अचुष्पात्. B. छुप्यात्.

छुर (कुटादिः) 6 P. भेदने. To cut; to engrave. P. छुरति. Pf.

चुञ्जेर. 2nd sing चुञ्जुरिय. P F झुरिता. I झुरिष्यति. C. अञ्जुरिष्यत्. Aor अञ्जुरीत्. II झुर्यात्. Caus झोरयति-ने. Aor. अञ्जुहुरत्-त. D अञ्जुरिषति. Frequ चो झुर्यते, चोञ्जुरीति, चोञ्जोर्ति. Pass झुर्यते. A अञ्जेरि. P P झुरित. G झुरित्वा. Inf. झुरितुम्.

छृद् (उच्छृदिर्.) 7 U दीप्तिदेनयो. To shine, to play P छृगति, छृन्ते. Pf चच्छर्द, चच्छृदे. 2nd sing चच्छर्दिय, चच्छृदिषे, चच्छृत्से. P F छर्दिता. F छर्दिष्यति ते; छर्स्यात ते. Aor अच्छृम्, अच्छर्दीत्, अच्छर्दष्ट. B छृयात्, छर्दिषीष्ट, छृसांष्ट. Caus छर्दयति ते. A. अचिच्छृदत्-त. अचच्छर्दत्-त D चिच्छर्दियति, चिच्छृत्सति Frequ चरीच्छृद्यते, चच्छृदोति, चच्छर्त्ति &c Pass छृद्यते. A अञ्जर्दि P P. छृण्ण G छर्दित्वा, छृत्वा Inf छर्दितुम्.

छृद् (छृदी) 10 U 1 P सदीपने To kindle P छर्दयति ते; छर्दति. Pf छर्दयाम्बकार-चके &c, चच्छर्द. P F छर्दयिता, छर्दिता. I छर्द-यिष्यति-ने, *छर्दिष्यति. Aor अचिच्छृदत्-त, अचच्छर्दत्-त, अच्छर्दीन्. B छर्द्यात्, छर्दयिषीष्ट, छृयात्.

छृप् 10 U. 1 P. सदीपनेयाचनेच To kindle, to beg P. छर्पयति-ते, छर्पति. Pf छर्पयाम्बकार-चके &c; चच्छर्प. P. F. छर्पयिता; छर्पिता. F छर्पयिष्यति ते, छर्पिष्यति. Aor. अचिच्छृन्त्-त, अचच्छर्प-त्-त, अच्छर्पात् B. छर्प्यात्, छर्पयिषीष्ट, छृयात्

छेद् 10 U. द्विधीकरणे. To divide, to cut. P छेदयति ते. Pf. छेद-याम्बकार-चके &c. P. F. छेदयिता. F. छेदयिष्यति-ने. Aor. अचिच्छेदत्-त. B. छेद्यात्, छेदयिषीष्ट. D. चिच्छेदयिषनि-ने. Pass छेद्यते. A. अछेदि. P. P. छेदित. G. छेदित्वा. Inf. छेदयितुम्.

छो 4 P. छेदनं. To cut, to mow. P. छाति. Pf. चच्छौ. 2nd sing. चच्छिद्य, चच्छाय. P. F. छाता. F. छास्यति. C. अच्छास्यत्. Aor. अच्छात्, अच्छासीत्. B. छायात्. Caus छायायति ते. A. अचिच्छ-यत्-त. D. चिच्छासति. Frequ. चाच्छायते, चाच्छेति, चाच्छाति. Pass. छायाते. A. अच्छायि. P. P. छित, छत G. छात्वा, छिया, Inf. छातुम्.

*अत्र सेऽसिचिहृतमृतमृदमृदन्त इतिविकल्पेन साहचर्यात्प्रतीपादिकस्यैवप्र-
णत् (सि. को.)

ज.

जक्ष् 2 P. भक्षहसनयोः. To eat; to laugh P. जक्षिति. plural जक्षति. Imperf. अनक्षत्, अजक्षीत्. plural. अजक्षुः. 2nd sing. अजक्षुः, अजक्षीः. Pf. नजक्ष. 2nd sing. नजक्षिथ. P. F. जक्षिता. F. जक्षिष्यति. C. अजक्षिष्यत्. Aor अनक्षीत् B. नक्ष्यात् Caus. जक्षयति only. A. अजजक्षत्. D. जिजक्षिपति. Frequ. जाजक्ष्यते, जाजक्षीति, जाजष्टि Pass. जक्ष्यते. A. अजक्षि. P. P. जाक्षित. G. जक्षित्वा. Inf. जक्षितुम्.

जजू 1 P. युद्धे. To fight. P. नजति. Pf. नजान. P. F. जजिता. F. जजिष्यति. Aor. अजजीत्, अजाजीत्. B. नज्यात्. D. जिजनिषति. Frequ. जाजज्यते, जाजजीति, जाजक्ति.

जङ्ज (जाजि) 1 P. युद्धे. To fight. P. जङ्गति. Pf. नजङ्ग. P. F. जङ्गिता. F. जङ्गिष्यति. Aor. अजङ्गीत् B. नज्ज्यात्. D. जिजङ्गिषति. Frequ. जाजङ्ग्यते, जाजङ्गीति, जाजङ्गि.

जट् 1 P. सघाते. To clot; to form into a concrete mass. P. जटति. Pf. जजाट. P. F. जटिता. F. जटिष्यति. Aor. अजटीत्, अजाटीत्. B. नट्यात्.

जड् 1 P. सघाते. To heap. P. जडति. Pf. जजाड. P. F. जडिता. F. जडिष्यति. Aor. अजडीत्, अजाडीत्. B. नड्यात्. D. जिजडिषति. Frequ. जाजड्यते, जाजडीति &c.

जन् (छान्दस) 3 P. जनने. To be born P. जनन्ति, नजातः, जङ्गति. 2nd sing. नजसि. Pot. नज्यात्, नजायात्. Pf. नजान. B. नन्यात्, जायात्.

जन् (जनी) 4 A. प्रादुर्भावे. To be born; to grow; to become. P. जायते. Pf. जङ्गे. 2nd sing. जङ्गिषे. P. F. जनिता. F. जनिष्यते. C. अजनिष्यत्. Aor. अजनि, अजनिष्ट. B. जनिषीष्ट Caus. जनयति. A. अजीजनत्. D. जिजनिषते. Frequ. नज्ज्यते, नजायते, जङ्गन्ति, जाजाति &c. Pass. जन्यते, जायते. A. अजनि. P. P. जात. G. जनित्वा, संजाय, संजन्य. Inf. जनितुम्.

जप् 1 P. व्यक्ताया वाचि मानसेच. To mutter; to meditate. P. नपति.

जप जपाप. 2nd sing जेषिथ. P. F. जपिता. F. जपिष्यति. Aor. अनर्पात्, अनर्पात्. B जप्यात्. Caus जापयनि-ते. A. अजीजपत्-त. D. जिजपिपति. Frequ. जजप्यते, जजर्पाति, जजसि. Pass. जप्यते. A. अजापि. P. P. जपित. G जपित्वा. Inf जपितुम्.

जम्भ (जम्भो) 1 A गात्रविनामे. To yawn; to gape P. जम्भने. Pf. जजम्भे. 2nd sing जजम्भिषे. P. F. जम्भिता. F. जम्भिष्यते. C. अजम्भिष्यत्. Aor. अजम्भिष्य. B जम्भिषीष्ट. Caus जम्भयति. A. अजजम्भत्. D निजम्भिष्यते. Frequ. जजम्भ्यते, जजम्भीति, जजम्भि. Pass. जम्भ्यते. A. अजम्भि. P. P. जम्भ. G जम्भित्वा. Inf जम्भितुम्.

जम् (जम्भु) 1 P अदने To eat. P जमति. Pf. जनाम. P. F. जमिता. P. जमिष्यति. Aor. अजमीत्. B जम्पात्. P. P. जान्त. G जमित्वा, जान्त्वा. Inf जमितुम्.

जम्भ (जम्भि) 10 U 1 P नाशने. To destroy. P जम्भयति ते; जम्भति. Pf जम्भयाञ्चकार चक्रे &c; जजम्भ P. F. जम्भयिता; जम्भिता. F. जम्भिष्यति ते; जम्भिष्यति. Aor. अजजम्भत्-त; अजम्भीत्. B. जम्भ्यात्, जम्भिषीष्ट, जम्भ्यात्. Pass जम्भ्यते. A. अजम्भि.

जर्ज 1 P. परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To say, to blame, to kill, to reprove P. जर्जति. Pf जजर्ज. P. F. जर्जिता. F. जर्जिष्यति. Aor. अजर्जीत्. B जर्ज्यात्.

जर्ज 6 P. परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To say, to blame, to kill, to reprove.

The forms of this root are like those of the above root.

जल् 1 P. घातने (तीक्ष्णोकरणे.) To sharpen P. जलति. Pf. जजाल. P. F. जलिता. F. जलिष्यति. Aor. अजालीत्. B जल्यात्.

जल् 10 U. अपवारणे. To cover. P. जालयति ते. Pf. जालयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. जालयिता. F. जालयिष्यति-ते. Aor. अजालत्-त. B. जाल्यान्, जालयिषीष्ट.

जल् 1 P. व्यक्तायां वाचि. To speak, to prattle P. जल्पति. Pf. जजल्प. 2nd sing. जजल्पिथ. P. F. जल्पिता. F. जल्पिष्यति. C. अजल्पिष्यत्. Aor. अजल्पीत्. B जल्प्यात् Caus. जल्पयति-ते. A. अजजल्पत्-त. D निजल्पति Frequ. जाजल्प्यते, जाजल्प्याति,

जाजस्ति Pass. जज्यते. A अजस्ति P. P. जस्ति G जस्ति-
त्वा, प्रजस्य. Inf. जस्तिनुम्.

ज० 1 P. हिंसायाम् To kill P जपति Pf. जनाप. P. F. जपिता.
F. जपिष्यति Aor अनर्पात्, अनर्पात्. B. जप्यात्. D. जिजपिपति.
Frequ. जाजप्यते, जाजर्पाति, जाजष्टि.

जस् (जसु) 4 P. मोक्षणे. To set free P. जस्यति. Pf. जजास.
P. F. जसिता. F. जसिष्यति. Aor. अनसत्. B. जस्यात् P. P.
जस्त. G. जसित्वा, जर या. Inf. जसितुम्.

जन् (जसु) 10 U. 1 P. हिंसायां ताडनच. To hurt; to slight P.
जामयति ते; जसति. Pf. जासयाञ्चकार चके &c; जजास. P. F. जा-
सयिता; जसिता F. जासयिष्यति-त; जसिष्यति. Aor. अजानसत्-त;
अजसत्, अनर्सात्. B. नास्यात् जासयिष्ये; जस्यात्. D. जिजास-
यिष्यति-ते, जिजसिष्यति. Frequ. of the first conj. जाजस्यते, जाज-
सीति, जाजस्ति Pass. जास्यते, जस्यते. A. अजासि. P. P. जासित;
जस्त. G. जासयित्वा, उजस्य, जसित्वा, नस्त्वा. Inf. जासितुम्; नसितुम्.

जंस् (जासे) 10 U. 1 P. रक्षणे मोक्षणेच. To protect, to release.
P. जसयति ते; जमनि. Pf. जसयाञ्चकार चके &c; जजस. P. F. जसयिता;
जसिता. F. जसयिष्यति-ते; जसिष्यति. Aor. अजजसत्-त; अजसीत्.
B. जस्यात्, जसयिष्ये; जस्यात्. Caus. जसयति-ते. A. अजजसत्-त.

जागृ 2 P. निद्राक्षये. To be awake or watchful. P जागर्ति. plural.
जाग्रति Imperf. अजाग plu अजागरः. Imper 2nd sing.
जागृहि Pf. जजागार, जागराञ्चकार &c 2nd sing जजागरिष, जाग-
राञ्चकार्य &c. P. F. जागरिता. F. जागरिष्यति. C. अजागरिष्यत्. Aor.
अजागरीत्. B. जागर्यात्. Caus. जागरयति ते. A. अजजागरत्-त.
D. जिजागरिषति. Pass. जागर्यते A. अजागारि. P. P. जागरित.
G जागरित्वा, प्रजागर्य. Inf जागरितुम्.

जि 2 P. जये, अभिभवेच. To conquer to overcome. P. जयति.
Pf जिगाय. 2nd sing. जिगायिष, जिगेय. P. F. जेता. F. जेष्यति.
C. अजेप्यत्. Aor. अजेपीत्. B. जीयात्. Caus. जापयति ते. A. अजी-
जपत्-त. D. जिगीपति-ते. Frequ. जेनीयते, जेनीयति, जेजेति.

Pass जीयते. A. अजायि. P. P. जित. G. जित्वा, विजित्य. Inf. जेतुम्. Pot. P. जेय (Conquerable). जम्प (What can be conquered). The root is Atm when it is preceded by the prepositions वि and परा.

जिन्व् (जिप्) 1 P. प्रीणने. To please. P. जिन्वति. Pf. जिनिन्व. P. F. जिन्विता. F जिन्विष्यति. Aor. अजिन्वात्. B जिन्व्यात्. Pass. जिन्व्यते. A अजिन्वि. D जिनिन्विषति. Frequ. जेजिन्व्यते.

जिन्व् (जिवि) 10 U 1 P. भाषायाम्. To speak P. जिन्वयति-ते; जिन्वति. Pf जिन्वयाञ्चकार-चक्रे &c; जिजिन्व. P. F. जिन्वयिता; जिन्विता. F जिन्वयिष्यति ते; जिन्विष्यति. Aor. अजिजिन्वत् त; अजिन्वात्. B जिन्व्यात्, जिन्वयिषाष्ट; जिन्व्यात्.

जिम् (जिमु) 1 P. भक्षणे. To eat P. जेमति Pf. जिमेम. P. F. जेमिता. F जेमिष्यति. Aor. अजेमीत्. B जिम्यात्. D जिनिमिषति, जिनेमिषति. Frequ. जेजिम्यते, जेजिमीति, जेजेन्ति. P. P. जित्त. G. जेमिवा, जिन्वा. Inf. जेमितुम्.

जिरि (छान्दसः) 5 P हिंसायाम्. To kill P. जिरिणोति. Aor. अजिरायीत्

जिप् (जिपु) 1 P. सेचनेसेवनेच. To sprinkle, to serve. P. जेपति. Pf. जिजेप. P. F. जेपिता. F जेपिष्यति C अजेपिष्यत्. Aor. अजेयीत्. B. जिष्यात्. D. जिमेपिषति; जिनिपिषति. Frequ. जेजिप्यते, जेजिपीति, जेजेष्टि. P. P. जिष्ट. G. जेपिग, जिष्टा. Inf. जेपितुम्.

जीव् 1 U. प्राणधारणे. To live P. जीवति. Pf. जिजीव. 2nd sing. जिजीमिथ. P. F. जीविता. F जीविष्यति. Aor. अजीवीत्. B. जीव्यात्. Caus. जीवयति-ते. A. अजीमयत् त. D. जिजीविषति. Frequ. जेजीव्यते. Pass. जीव्यते. A. अजीवि. P. P. जीवित. G. जीवित्वा. Inf. जीवितुम्.

जु (सौम) 1 P. A. गतौद्विगेच. To go; to be quick. P. जवति-ते. Pf. जुजव, जुजुवे. P. F. जोता. F. जोप्यति ते. Aor. अजौयात्, अजौष्ट. B जुयात्, जोषाष्ट. Caus. जाभयति-ते A. अजीभवत्-त. D. जुजुयति ते. Frequ. जोजुयते, जोजवीति, जोजोति. Pass. जूयते. A. अजावि. P. P. जुत. G. जुत्वा. Inf. जोतुम्.

- जुङ्ग** (जुगि) 1 P. वर्जने. To abandon. P. जुङ्गति. P. जुङ्गते. P. F. जुङ्गिता F. जुङ्गिष्यति. Aor. अनुङ्गोत्. B. जुङ्ग्यात्. Pass. जुङ्ग्यते.
- जुट्** (कुटादिः) 6 P. बन्धने. To bind P. जुटति. P. जुटते. 2nd sing. जुजुटिथ. P. F. जुटिता F. जुटिष्यति. Aor. अनुटीत्. B. जुट्यात्.
- जुड्** 6 P. गतौ. To go P. जुडति. P. जुडते. 2nd sing. जुजोडिथ. P. F. जोडिता F. जोडिष्यति. C. अजोडिष्यत्. Aor. अजोडोत्. B. जुड्यात्. D. जुजोडिषति, जुजुडिषति. Frequ. जोजुड्यते, जोजुडीति, जोजोडि.
- जुड्** 10 U. प्रेरणे. To send, to direct. P. जोडयति ते P. F. जोडयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. जोडयिता. F. जोडयिष्यति-ते. Aor. अजुजुडत् त. B. जोड्यात्, जोडयिष्यात्. D. जुजोडयिषति ते.
- जुत्** (जुत्) 1 A. भासने. To shine. P. जोतते. P. F. जुजुते. P. F. जोतिता. F. जोतिष्यते. Aor. अजोतिष. B. जोतिष्यात्. Caus. जोतयति ते. A. अजुजोतत् -त.
- जुन्** 6 P. गतौ. To go. P. जुनति. P. F. जुजान. P. F. जोनिता. F. जोनिष्यति. Aor. अजोनीत्. B. जुन्यात्. Caus. जोनयति ते. Aor. अजुजुनत् त.
- जुष्** (जुषा) 6 A. प्रीतिसेनयोः. To please; to devote. P. जुषते. P. F. जुजुषे. 2nd sing. जुजुषिषे. P. F. जोषिता. F. जोषिष्यते. C. अजोषिष्यत्. Aor. अजोषिष. B. जोषिष्यात्. Caus. जोषयति ते. A. अजुजुषत् -त. D. जुजोषिषते, जुजुषिषते. Frequ. जोजुष्यते, जोजुषीति, जोजोषि. Pass. जुष्यते. A. अजोषि. P. P. जुष्ट. G. जुषित्वा. Inf. जोषितुम्.
- जुष्** 10 U. 1 P. परितर्कणपरितर्पणेच. To think; to examine; to be satisfied P. जोषयति ते, जोषति. P. F. जोषयाञ्चकार-चक्रे &c; जुजोष. P. F. जोषयिता; जोषिता. F. जोषयिष्यति-ते; जोषिष्यति. Aor. अजुजुषत् -त; अजोषीत्. B. जोष्यात्, जोषयिष्यात्; जोष्यात्. D. जुजोषयिषति-ते; जुजुषिषति, जुजोषिषति. Frequ. of the 1st. see the above root. Pass. जोष्यते; जुष्यते. A. अजोषि. P. P. जोषित, जुषित. G. जोषयित्वा; जोषित्वा, जुषित्वा. Inf. जोषयितुम्; जोषितुम्.
- जूर्** (जूरा) 4 A. हिंसाव्योहान्योः कोपेच. To kill; to grow old, to

be angry with P जूर्धते. Pf जुनूरे. P. F. जूरिता. F जूरिष्यते.

Aor. अजूरिष्ट B. जूरिषाष्ट. P. P. जूर्ग.

जृष् 1 P. हिंसायाम्. To kill P. जृषति. Pf. जुजृष. P. F. जृषिता. F. जृषिष्यति. C. अजृषिष्यत् Aor. अजृषत्. B. जृष्यात्. D. जुजृषिषति. Frequ. जेजृषते, जोजृषिष्ट &c.

जृम्भ् (जृभि) 1 A. गात्रनिनामे To yawn, to gape, to open. P. जृम्भते Pf. जजृम्भे 2nd sing. जजृम्भिषे. P. F. जृम्भिता. F. जृम्भिष्यते. C. अजृम्भिष्यत्. Aor. अजृम्भिष्ट. B. जृम्भिषाष्ट. Caus. जृम्भयानि-ते. A. अजजृम्भन् त D. निजजृम्भिषते. Frequ. जरीजृम्भयने, जरीजृम्भाति, जरीजृम्भिष्ट &c. Pass. जृम्भ्यते A. अजृम्भि P. P. जृम्भित G. जृम्भिना Inf जृम्भितुम्.

जृ (जृन्) 4 P. वयोहानो. To grow old, to decay. P. जीर्यति. Pf. जजार plu. जजरु, जेरु. 2nd sing. जनरिय, जेरिय. P. F. जीरिता, जरीता. F. जरिष्यति, जरीष्यति. C. अजरिष्यत्, अजरीष्यत् Aor. अजरत्, अजरीत्. B. जीर्यात्. Caus. जरयानि-ते. A. अजीजरत्-त. D. निजरिषति, निजरीषति, निजीर्यति. Frequ. जेजीर्यते, जाजरीति, जजति Pass. जीर्यते A. अजारि P. P. जीर्ण. G. जरित्वा, जरीया, अजुजीर्य. Inf. जरितुम्, जरीतुम्.

जृ 9 P. वयोहानौ. To grow old. P. जृषाति. Aor. अजारीत् Caus. जारयानि ते For the other forms of the non-conjugational tenses see the above root.

जृ 10 U. 1 P. वयोहानो To grow old, to decay. P. जारयति-ते; जरति. Pf. जारयाञ्जकार चरे &c.; जनार P. F. जारयिता; जरिता, जरीता. F. जारयिष्यति ते, जरिष्यति, जरीष्यति. A. अजोजरत्-त; अजारीन्. B. जार्यात्, जारयिषाष्ट; जार्यात्. D. निजारयिरति-ते; निजरिषति, निजरीषति, निजीर्यति. Frequ. of the first conj. जेजीर्यते, जाजराति; जानर्ति. Pass. जार्यते; जीर्यते. A. अजारि. P. P. जारित; जीर्ण. G. जारयित्वा; जरित्वा, जरीत्वा. Inf. जारयितुम्; जरितुम्, जरीतुम्.

जेव् (जेवृ) 1 A. गतो To go P. जेयते Pf. जिजेवे. P. F. जेपि-

ता १ जेषिष्यते. Aor. अजेपिष्ट B. जेषिषीष्ट. Caus जेषयति ते.
A. अनिनेषत् त Pass. जेष्यते. A. अनेषि

जेह् (जेहृ) 1 A प्रयत्नेनोच To try, to go P जेते Pf. जि-
जेहे P. F. जेहिता १. जेहिष्यते. Aor. अजेहिष्ट. B.
जेहिषीष्ट Caus जेहयति ते. A. अनिजेहत् त D जिजेहिषते.
Frequ. जेजेह्यते, जेजेहाति, जेजेदि.

जै 1 P क्षये. T. decay. P. जायनि. Pf जजौ P. F. जाता. F.
जास्यति. Aor. अजासीत्. B जायात्. D. जिजासति. Frequ.
जाजायते जाजैति, जानाति.

ज्या 9 P वयोहानो. To become old, to decay. P. जिनाति Pf.
निज्यो. 2nd sing. जिज्यिथ, जिज्याथ P. १. ज्याता. F. ज्यास्यति.
C. अज्यास्यत् Aor अज्यासीत्. B जीयात्. Caus ज्यापयति ते A.
अजिज्यपत् त D जिज्यासति Frequ जेजायते, जाज्येति, जाज्याति.
Pass जीयते. A. अज्यायि. P. P. जीन. G. जीत्वा, प्रज्याय Inf. ज्यातुम्.

ज्यु (ज्युङ्) 1 A गतौ To go. P. ज्यगते. Pf. जुज्युवे P. F.
ज्योता १. ज्योप्यते. Aor अज्योष्ट. B ज्योपाष्ट. D. जुज्यूपते Frequ.
जोज्यूयते, जोज्युवीति, जोज्योति.

जि 1 जये, अभिभवेच To conquer, to defeat P. जयति. Pf.
जिजाय P १ जेता F. जेष्यति Aor. अजेपिष्ट. B. जीयात्.

जि 10 U. 1 P. वयोहानो To grow old, to decay P ज्ञाययति-
ते, जयति Pf ज्ञाययाञ्चकार चक्रे &c., जिजाय P. F. ज्ञाययिता;
जेता १ ज्ञाययिष्यति ते, जेध्यति Aor. अजिज्यत् त, अजेपिष्ट. B.
ज्ञायात्, ज्ञाययिषीष्ट, ज्ञायात्.

ज्वर् (घटादि) 1 P. रोगे To be hot with fever or passion.
P. ज्वरति. Pf जज्वार. 2nd sing जज्वरिथ. P. १. ज्वरिता.
F. ज्वरिष्यति. C अज्वरिष्यत्. Aor अज्वारिष्ट. B. ज्वर्यात् Caus.
ज्वरयति ते A. अजिज्वरत् त. D. जिज्वरिषति Frequ. जाज्वर्यते,
जाज्वरीति, जानूर्ति Pass. ज्वर्यते. A. अज्वरि, अज्वारि. P. P. ज्वरेत.
G ज्वरित्वा, सज्वर्य. Inf ज्वरितुम्.

ज्वल् (घटादि) 1. P. दीप्तो. To shine. P. ज्वलति. Pf. जज्वाल.

2nd sing. जज्वलिथ P. F. ज्वलिता F ज्वलिष्यति. Aor अज्वलीत् . B. ज्वस्यात् . Caus. ज्वलयति-ते, ज्वलयति-ते (प्रज्वलयति-ते) A अमिज्वलत्-त् D. मिज्वलिषति. Frequ. जाज्वन्यते, जाज्वलीति, जाज्वलि. Pass ज्वस्यते A अज्वलि, अज्वलि. P. P ज्वलित. G. ज्वलित्वा, प्रज्वल्य. Inf. ज्वलितुम् .

झ.

झट् 1 P. सवने. To become matted together, to become confused . P झटति. Pf. जझाट. P. F. झटिता. F. झटिष्यति. Aor. अझटत् ; अझाटीत् . B. झट्यात् .

झम् (झमु) 1 P अदने. To eat. झमति. Pf. जझाम. P. F. झमिता. F. झमिष्यति. Aor. अझमात् . B. झम्यात् . 1). निझमिषति. Frequ. जझम्यते, जझन्ति &c. P. P. झान्त. G. झमित्वा, झान्त्वा. Inf. झमितुम् .

झर्म् 1 P परिभाषणहिंसातर्जनेषु. To speak, to injure, to menace. P. झर्षति Pf. जझर्ष. P. F. झर्षिता. F. झर्षिष्यति. Aor. अझर्षात् . B. झर्ष्यात् . D जिझर्षति.

झर्म् 6 P. परिभाषणमर्सनयोः. To speak, to blame, to menace. P. झर्षति. Pf. जझर्ष. P. F. झर्षिता. F. झर्षिष्यति. Aor. अझर्षात् . B. झर्ष्यात् . Frequ. जाझर्ष्यते, जाझर्षीति, जाझर्षि.

झप् 1 P. हिंसायाम् . To kill. P. झपति. Pf जझाप P F झपिता F. झपिष्यति. Aor अझपात् , अझापीत् . B. झप्यात् .

झप् 1 U. आदानसवरणयोः . To take, to put on, to cover. P. झपति ते. Pf. जझाप, जझपे. P. F. झपिता. F. झपिष्यति-ते. , अझपिष्यत्-त्. Aor. अझपात् , अझापीत् , अझपिष्ट. B. झप्यात् , झपे. 1). Caus. झपयति-ते. A. अनीझपत्-त्.

झृ (झृप्) 4 P. वयोहानौ. To become old. P. झरीर्यति , 1). जझार. P. F. झरिता, झरीता. F. झरिष्यति, झरीष्यति. Aor अझारात् . B. झरीयात् . D. जिझार्षति Frequ. जेझीर्यते, जाझर्षि &c.

झृ 9 P. वयोहानौ To become old P. झृणाति. The remaining forms of this root are like those of the above root.

ट.

टङ्क (टकि) 10 U 1 P. बन्धने. To build. P. टङ्कयति ते; टङ्कति. Pf. टङ्कयाञ्चकार चक्रे &c; ट्यङ्क. P. F. टङ्कयिता; टङ्किता. F. टङ्कयिष्यति-ते; टङ्किष्यति. Aor. अटङ्कत् -त; अटङ्कीत् . B टङ्क्यात्, टङ्कयिषीष्ट; टङ्क्यात् . D टिटङ्कयिषति ते; टिटङ्किषति. Frequ. of the first conj. टटङ्क्यते, टटङ्कीति. टटङ्क. Pass. टटङ्क्यते. A. अटङ्कि. P. P. टङ्कित. G. टङ्कयित्वा; टङ्कित्वा. Inf. टङ्कयितुम् ; टङ्कितुम् .

टल् 1 P. वैह्व्ये. To be confused. P. टलति. Pf. टला. P. F. टलिता. F. टलिष्यति. Aor. अटालीत् . B. टल्यात् .

टिक् (टिक् 1A गतौ. To go. P. टेकते. Pf. टिटिके. P. F. टेकिता. F. टेकिष्यते. Aor. अटोकेष्ट. B. टेकिरीष्ट. Caus. टेकयति-ते. A. अटिटेकत्-त.

टिप् 10 U. क्षेपे. To throw, to send. P. टेपयति-ते. Pf. टेपयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. टेपयिता. F. टेपयिष्यति ते. Aor. अटिटेपत् त. B टेप्यात्, टेपयिषीष्ट. P. P. टेपित. G. टेपयित्वा. Inf. टेपयितुम्.

टीक् (टीक्) 1 A. गतौ. To go. P. टीकते. Pf. टिटीके. P. F. टीकिता. F. टीकिष्यते. C. अटीकिष्यत. Aor. अटीकिष्ट. B. टीकिरीष्ट. Caus. टीकयति ते. A. अटिटीकत्-त. D. टिटीकिषते. Frequ. ट्येटीक्यते, ट्येटीकीति, ट्येटीक्ति. Pass. टीक्यते. A. अटीकि. P. P. टीकित. G. टीकित्वा. Inf. टीकितुम्.

टौक् (टौक्) 1 A. गतौ. To go. P. टौकते. Pf. दुटौके. P. F. टौकिता. F. टौकिष्यते. C. अटौकिष्यत. Aor. अटौकिष्ट. B. टौकिरीष्ट.

ट्वल् 1 P. वैह्व्ये. To be disturbed. B. ट्वलति. Pf. ट्वला. P. F. ट्वलिता. F. ट्वलिष्यति. Aor. अट्वालीत् . B. ट्वल्यात् . D. ट्विडालिषति. Frequ. टाट्वल्यते, टाट्वलीति, टाट्वलि.

ड.

डप् 10 A. संपाते. To collect; to accumulate. P. डापयते. Pf. डापयाञ्चकार &c. P. F. डापयिता. F. डापयिष्यते. Aor. अडीडपत्. B डापयिषीष्ट. D डिडापयिषते.

डम्ब 10 U. क्षेपे. To throw, to send. P. डम्बयति-ते. Pf. डम्बयाञ्च-

कार चक्रे &c. P. F. डम्भयिता. I' डम्भयिष्यति ते. Aor. अडम्भयत् त.
B डम्भयात्, डम्भयिषीष्ट. D. डिडम्भयिषति ते. Pass. डम्भयते. A.
अडम्भि. P. P. डम्भित G डम्भयि मा. Inf डम्भयितुम्.

डिप् 4 P. क्षेपे. To throw, P. डिप्सति. Pf डिडेप्. P. F. डेपिता.
F डेपिष्यति Aor अडिप्त्. B डिप्सात्. D. डिडिप्सति, डिडे-
पिषति. Frequ. डेडिप्सते, डेडिप्सति, डेडेप्ति.

डिप् 10 A संघाते To collect, to heap together. P. डेपयते. Pf.
डेपयाच्चक्रे &c. P. F. डेपयिता. F डेपयिष्यत. Aor. अडोडिपत्.
B. डेपयिषीष्ट Pass. डिप्यते. A अडेपि.

डिप् 10 U. क्षेपे. To throw, to send P डेपयति-ते. Pf. डेपयाच्चका-
र चक्रे &c. P. F. डेपयिता. F डेपयिष्यति ते. Aor. अडोडिपत् त.
B डेप्यात्, डेपयिषीष्ट.

डी (डीङ्) 1 A निहायना गतौ. To fly P डयते. Pf. डिड्ये. 2nd-
sing. डिडिष्ये. P. I' डयिता. F डयिष्ये. C अडयिष्यत् Aor.
अडयिष्ट B डयिषीष्ट. Caus. डाययति-ते. 4 अडोडयन्-त्. D.
डिडयिष्यते. Frequ. डेडयन्, डेडयति, डेडेति. Pass. डीयते. A.
अडायि. dnal. अटायिषानाम्, अडिषाताम्. P. P. डयित. G.
डयित्वा, उड्वाय. Inf डयितुम्.

डी (डीङ्) 4 A निहायना गतौ. To fly P. डीयते. P. P. डीन.
Present P. डीयमान. The remaining forms of this root
are like those of the above root

ढ.

ढौक् (ढौऋ) 1 A. गतौ. To go to approach P. ढौकते. Pf. डुढौके.
P. F. ढौकिना. I' ढौकिष्यते C. अढौकिष्यत्. Aor. अढौकिष्ट. B ढौकिषीष्ट.
Caus. ढौकयति ते. A अडुढौकन् त D डुढौकिष्यते. Frequ. डोढौक्यते,
डोढौकीति, डोढौक्ति Pass. ढौक्यते. A. अढौकि. P. P. ढौकित.
G. ढौकित्वा, उपढौक्य. Inf. ढौकितुम्.

त.

तत् 1 P. हसनेमहेनेच. To laugh; to endure P. तत्ति. Pf. त-
त्तारु. 2nd sing तेहिता. P. I'. तत्तिता. F. तत्तिष्यति. C. अताकि-

धत् Aor. अतर्कत्, अतर्कान्. D. तिनक्षियति. Frequ. तातक्ष्यते,
तातक्षि &c. B. तक्ष्यात्. P. P. तक्षित. Pot-P. तक्ष्य. G. तक्षित्वा.
Inf. तक्षितुम्

तक्ष् 1 P. त्वचने संवरणेच. To pare, to cover. P. तक्षति Pf.
ततक्ष 2nd sing. ततक्षिय. P. F. तक्षिता. F. तक्षिष्यति Aor.
अतर्क्षात्. B. तक्ष्यात्. D. तितक्षिष्यति. Frequ. तातक्ष्यते, तातष्टि &c.

तक्ष् (तक्ष्) 1 P. तन्त्रणे. To pare, to make thin; to wound.
P. तक्षति, तक्ष्योति. plu. तक्षन्ति, तक्ष्युवन्ति Pf. ततक्ष 2nd
sing. ततक्षिय, ततष्ट P. F. तक्षिता, तष्टा F. तक्षिष्यति, तक्ष्यति.
C. अतक्षिष्यत्, अतक्ष्यत् Aor. अतर्क्षात्, अतर्क्षात्. B. तक्ष्यात्.
Caus. तक्षयति ते. A. अततक्षन्-त. D. तितक्षिष्यति, तितक्षति.
Frequ. तातक्ष्यते, तानर्क्षति, तातष्टि Pass. तक्ष्यते. A. अतक्षि.
P. P. तष्ट G. तक्षित्वा, तष्टा, सतक्ष्य. Inf. तक्षितुम्, तष्टुम्.

तङ्क्ष् (तक्षि) 1 P. कृच्छ्रजावने. To live in distress. P. तङ्क्षति.
Pf. ततङ्क्ष P. F. तङ्क्षिता. F. तङ्क्षिष्यति. Aor. अतङ्क्षात्. B.
तङ्क्ष्यात्. Caus. तङ्क्षयति ते. A. अततङ्क्षन्-त. D. तितङ्क्षिष्यति.
Frequ. तातङ्क्ष्यते, तातङ्क्षति, तातङ्क्षि. Pass. तङ्क्ष्यते. A. अतङ्क्षि.
P. P. तङ्क्षित G. तङ्क्षित्वा. Inf. ताङ्क्षितुम्.

तङ्क्ष् (तङ्क्षि) 1 P. गतौस्खलनेरुम्पेच. To go, to stumble, to shake.
P. तङ्क्षति. Pf. तनङ्क्ष. P. F. तङ्क्षिता. F. तङ्क्षिष्यति. Aor. अत-
ङ्क्षान्. B. तङ्क्ष्यात्. P. P. तङ्क्षित. G. तङ्क्षित्वा. Inf. तङ्क्षितुम्.

तञ्च (तञ्चु) 1 P. गतौ. To go. P. तञ्चति. Pf. ततञ्च. P. P. त-
ञ्चि F. तञ्चिष्यति. C. अतञ्चिष्यत्. Aor. अतञ्चोत्. B. तञ्च्यान्. D.
तितञ्चिष्यति For Frequ. see the next root. P. P. तञ्चत. G.
तञ्चित्वा, तञ्च्या. Inf. तञ्चितुम्.

तञ्च (तञ्च) 7 P. संकोचने. To contract, to shrink. P. तनञ्चि.
Pf. ततञ्च. 2nd sing. ततञ्चिय, तनञ्च्य. P. F. तञ्चिता, तञ्चा. F.
तञ्चिष्यति, तञ्च्यति. Aor. अतञ्चोत्, अतञ्चोत्. B. तञ्च्यान्. Caus.
तञ्चयति-ते. A. अननञ्चन्-त. D. तितञ्चिष्यति, तितञ्चनि. Frequ. तात-
ञ्च्यते, तातञ्चानि, तातञ्चि. Pass. तञ्च्यते. A. अतञ्चि. P. P. तञ्च.

G. तञ्जित्वा, तक्त्वा. Inf. तञ्जितुम्, तक्त्तुम्.

तञ्ज् (तञ्ज्) 7 P. संकोचने. To shrink; to contract. P. तनक्ति.

Pf. ततञ्ज. 2nd sing. ततञ्जिथ, ततङ्क्षथ. P. P. तञ्जिता, तङ्क्षा F.

तञ्जिष्यति, तङ्क्ष्यति. Aor. अतञ्जीत्, अताङ्क्षीत्. B. तन्यात्. Caus.

तञ्जयति-ते. A. अततञ्जन्-त. D. तितञ्जिषति, नितङ्क्षनि. Frequ. तात-

ञ्यते, सातञ्जति, तातङ्क्षि. Pass. तग्यते. A. अताञ्जि. P. P. तक्त. G.

वञ्जित्वा, तक्त्वा, तङ्क्ष्वा. Inf. तञ्जितुम्, तक्त्तुम्.

तद् 1 P. उच्छ्राये To be raised. P. तद्यति. Pf. तनाट. P. F. तटि-

ता. F. तटिष्यति. Aor. अतटीत्, अताटीन्. B. तट्यात्.

तह् 10 U. आघातेष्वायाच. To strike; to beat; to strike a
musical instrument, to speak. P. ताडयति-ते. Pf. ताड्या-
श्चकार-चके &c. P. F. ताडयिता. F. ताडयिष्यति-ते. Aor. अतीर्त-

डत् त. B. ताड्यात्, ताडयिषाट. D. निताडयिषति-ते. Pass. ताड्यते.

A. अताडि. P. P. ताडित. G. ताडयित्वा, मताड्य. Inf. ताडयितुम्.

तण्ड् (तडि) 1 A. ताडने. To beat. P. तण्डते Pf. तनण्डे. P. F

तण्डिता. F. तण्डिष्यते. Aor. अतण्डिष्ट. B. तण्डिषाट. D. तितण्डिषते

Frequ. तातण्डयते, सातण्डि &c. Pass. तण्ड्यते. A. अतण्डि.

तन् (तनु) 8 U. विस्तारे. To spread. P. तनोति, तट्टे. 1st pe-

rtual. तनुव., तन्व., तनुवहे, तन्वहे. Pf. ततान, तेने. 2nd sing. तेनि-

तेनिषे. P. F. तनिता. F. तनिष्यति-ते. C. अतनिष्यत्-त. Aor. अ-

नीत्, अतानीत्, अतनिष्ट, अतत. 2nd sing. अतनीः, अतनिष्ठा, अतथा

B. तन्यात्, तनिषाट. Caus. तानयति ते A. अतीतनत् त. D. ति-

सति ते, तितानमति ते, तितानिषति-ते. Frequ. नन्तन्यते, ततन्यते, तन्

नाति, तंतनाति, तन्तन्ति, तनान्ति. Pass. तन्यते, तान्यते. A. अता-

P. P. तत. G. तनित्वा, तन्या, तन्य. Int. तनिनुम्.

तन् (तनु) 10 U. 1 P. भ्रद्धोपकरणयोः. To confide in; to assist.

P. तानयति ते; तनति. Pf. तानयाश्चकार-चके &c; ततान P. F. तान-

यिता; तनिता. F. तानयिष्यति-ते; तनिष्यति. Aor. अनीनन्-न; अन-

नीन्, अतानीन्. B. तान्यात्, तानयिषाट, तन्यात्. D. तितानयिष-

ति ते; तितानिषति. Frequ. of the first conj. see the above

root. Pass. ताम्यते; तन्यते. A. अतानि. P. P. तानित; तत. G. तानयित्वा; तनित्वा, तत्वा. Inf. तानयितुम्; तनितुम्.

तन्तृ 11 P. दुःखे. To distress; to grieve. P. तन्तस्यति. Pf. तन्त-
साञ्चकार &c. P. F. तन्तसिता. F. तन्तसिष्यति. Aor. अतन्तसात्.
B. तन्तस्यात्.

तन्त्र (तन्त्रि) 10 A. कुटुम्बधारणे. To support; to maintain; to
govern. P. तन्त्रयते. Pf. तन्त्रयाञ्चके &c. P. F. तन्त्रयिता. F. तन्त्र-
यिष्यते. C. अतन्त्रयिष्यत. Aor. अतन्त्रत. B. तन्त्रयिषीष्ट. D. नितन्त्रयिष्यते.
Pass. तन्त्रयन्त. A. अतन्त्रि. P. P. तन्त्रित. G. तन्त्रयित्वा. Inf. तन्त्रयितुम्.

तन्द्र (तन्दि) (सोत्र.) 1 P. असदमोहेच. To be exhausted; to be
disturbed in mind. P. तन्द्रति. Pf. ततन्द्र. P. F. तन्दिता. F.
तन्दिष्यति. Aor. अतन्द्रीत्. B. तन्द्वात्. Pass. तन्ध्यते. A. अतन्दि.

तप् 1 P. सतापे. To heat; to burn; to shine. P. तपति. Pf. तताप.
2nd sing. तेषिथ, ततप्य. P. F. तप्ता. F. तप्यति. C. अतप्यत्.
Aor. अताप्सात्. 3rd dual. अताप्तम्. B. तप्पात्. Caus. तापय-
ति-ते. A. अतीतपत्. D. तितप्सति. Frequ. तातप्यते, तातपीति,
तातसि. Pass. तप्यते. A. अतापि, * अतप्त. P. P. तप्त. G. त-
प्त्वा, संतप्य. Inf. तप्तुम्.

तप् 4 A. ऐश्वर्ये. To rule. P. तप्यते. Pf. तेषे. 2nd sing. तेषिथे.
P. F. तप्ता. F. तप्यते. Aor. अतप्त. B. तप्सीष्ट. Caus. ताप-
यति-ते. Aor. अतीतपत्. D. तितप्सते. Frequ. see the above
root. Pass. तप्यते. A. अतापि. (अतप्त). P. P. तप्त. Pf. P.
तेपान. G. तप्त्वा. Inf. तप्तुम्.

तप् 10 U. 1 P. संतापे. To heat; to make hot; to burn; to
afflict. P. तापयति ते; तपति. Pf. तापय,ञ्चकार-ञ्चके &c.; तताप

* तपोनुतापेच ॥ तपश्छेदधिग्नस्याचर्मकर्तव्यनुतापेच. तप्, in the
sense of ' to repent ' &, in the reciprocal passive, forms its
Aorist as अतप्त; Ex. अन्वतप्तपापेन कर्मणा. 'He was distressed by a
sinful act.' अतप्ततपस्तपसः. 'The devotee accomplished
austere devotion.'

तेलिष्यति Aor अनेलीन् B तिल्यान्. Caus. तेलयति-ते A. अतीतिलत् त.

५ तिल् 6 P. ओहे. To oil, to anoint P. तिलति. Pf. तितेल. P. F. तेलिता. F. तेलिष्यति. Aor. अतेलीत् B. तिल्यात्.

तिल् 10 U. ओहे. To oil; to be unctuous or greasy. P. तेलयति-ते. Pf. तेलयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. तेलयिता. F. तेलयिष्यति-ते. Aor. अनीतिउत् त B तेल्यात्, तेलयिषीष्ट

तिह् 1 P. गतौ To go P. तिह्यति. Pf. तितिह्. P. F. तिह्यिता F. तिह्यिष्यति Aor अतिह्यात्. B तिह्यात्.

तीक् (तीङ्) 1 A गतौ. To go. तीकते. Pf तितीके. P. F तीकिता. F तीकिष्यते C. अतीकिष्यत. A अतीकिष्ट B. तीकिषीष्ट. Caus. तीकयति ते A अतितीकत्-त D तितीकिषते. Frequ. तेतीक्यते, तेतीकीति, तेतीकि.

तीम् 4 P ह्रदेने To be wet or moist. P. तीम्यति. Pf. तितीम्. P. F तीमिता. F तामिम्यति Aor अतीमीत्. II तीम्यान्.

तीर 10 U पारगताकर्मसमाप्तोच. To finish; to get through. P. तीरयति ते. Pf तीरयाञ्चकार चक्रे &c P F तीरयिता. F. तीरयिष्यति ते. C. अतीरयिष्यात् Aor अतितीरत् त. B तीर्यात्, तीरयिषीष्ट. D तितीरयिषति ते. Pass तार्यते. A. अतीरि. P P. तीरित. G तीरयित्वा, सतार्य. Inf तीरयितुम्.

तीव् 1 P स्थोले. To be large or strong; to be fat or corpulent P तीवति. Pf तितीव P. F तीविता. F. तीविष्यति. Aor अतीवीन्. B तीव्यान्. D तितीविषति. Frequ. तेतीव्यते.

तु (तीङ्) 2 P गतिवृद्धिर्हिसामु. To go, to grow; to kill. P. तीति, ततीते. Pf तुताम्. 2nd sing. तुतीमिथ, तुतोथ. P. T. तेना. F तोष्यति. C. अतोष्यत्. Aor अतोषीत्. B. तृयात्. Caus. तावयति-ते. A. अतृयन्-न्. D. तुतुरति. Frequ. तोतृयते, तोतृतीति, तोतृतीति. Pass तृयते A अतामि P P. तुन्. G. तुया. Inf तोतुम्.

तुज् 1 P हिनायाम्. To kill P. तोजति. Pf. तुतोज. P. F. तोजिता. F. तेतीजयति. Aor अतोजात्. B तुन्यान्. D. तुतुजियति, तुतोजियति. Frequ. तोतुज्यते, तोतुजीति, तोतोक्ति.

तुज् 10 U हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To strike, to be strong, to take; to dwell. P. तोजयति ते. Pf. तोजयाश्चकार चक्रे &c. P. F. तोजयिता F. तोजयिष्यति-ते. A. अतुजन्त. B. तोज्यात्, तोजयिष्ये. **तुज्ज्** (तुजि) 1 P. प्रापणेहिंसायाबलेच. To reach; to kill, to be strong P. तुज्जति. Pf. तुतुज्ज. P. F. तुज्जिता. F. तुज्जिष्यति Aor. अतुज्जिन्. B. तुज्ज्यात्. Pass. तुज्ज्यते. A. अतुज्जि.

तुज्ज् (तुजि) 10 U 1 P. हिंसाबलादाननिकेतनेषु. To kill, to be strong, to take, to dwell P. तुज्जयति ते; तुज्जति Pf. तुज्जयाश्चकार चक्रे &c. तुतुज्ज P. F. तुज्जयिता; तुज्जिता. F. तुज्जयिष्यति; तुज्जिष्यति. Aor. अतुतुज्जन्त, अतुज्ज्यात्. B. तुज्ज्यात्, तुज्जयिष्ये; तुज्ज्यात्. Pass. तुज्ज्यते. A. अतुज्जि.

तुद (कुदादि) 6 P. कल्हकर्मणि. To quarrel, to cut P. तुदति. Pf. तुतोद. 2nd sing. तुतुदिथ. P. F. तुदिता. F. तुदिष्यति. Aor. अतुदीत्. B. तुद्यात्. D. तुतुदिषति.

तुड् (तुड्) 1 P. ताडने. To tear, to kill P. तोडति. Pf. तुतोड. 2nd sing. तुतोडिथ. P. F. तोडिता F. तोडिष्यति. C. अतोडिष्यन्. Aor. अतोडीत्. B. तुड्यात्. Caus. तोडयति-ते. A. अतुतोडन्त.

तुड् (कुदादि) 6 P. तोडने To tear, to kill. P. तुदति. Pf. तुतोड. 2nd sing. तुतुदिथ P. F. तुदिता. F. तुदिष्यति Aor. अतुदीत्. B. तुड्यात्. D. तुतुदिषति. Frequ. तोतुड्यते, तोतोडि &c.

तुड् 1 P. अनदरे To disrespect, to disregard P. तुड्ति. Pf. तुतुड् P. F. तुडिता F. तुडिष्यति. Aor. अतुड्तिन्. B. तुड्यान्.

तुण् 6 P. कौटिल्ये. To curve P. तुणति Pf. तुणोण. P. F. तुणिता. F. तुणिष्यति. Aor. अतोणीत्. B. तुण्यात्. D. तुनुणिषति तुनोणिषति.

तुण्ड् (तुडि) 1 A. तोडने To tear, to break P. तुण्डते Pf. तुतुण्डे P. F. तुण्डिता F. तुण्डिष्यते A. अतुण्डिष्ट. B. तुण्डिष्ये.

तुत्थ 10 U. आवरणे To cover. P. तुत्थयति-ते. Pf. तुत्थयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. तुत्थयिता. F. तुत्थयिष्यति ते. Aor. अतुत्थयन्-त. B. तुत्थ्यान्, तुत्थयिष्ये.

तुद 6 U व्यथने. To pun, to strike P. तुदति ते. Pf. तुतोद, तुतुदे.

- 2nd sing. तुतोदिथ, तुतुदिथे. P. F. तोत्ता. F. तोत्सति-ते. Aor. अतोत्सीत्, अतुत्त. B. तुयात्, तुसीष्ट. Caus. तादयति-ते. A. अतु-मुदत्-त. D. तुतुसति-ते. Frequ. तोतुयते, तोतुदीति, तोतोत्ति Pass. तुयते. A. अतोदि. P. P. तुन्न. G. तुत्त्वा. प्रतुद्य. Inf. तोत्तुम्.
- तुप्** 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुपति. Pf. तुतोप. P. F. तोपिता. F. तोपिष्यति. Aor. अतोपीत्. B. तुप्यात्.
- तुप्** 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तोपति. Pf. तुतोप. P. F. तोपिता. F. तोपिष्यति. Aor. अतोपीत्. B. तुप्यात्. Caus. तोपयति-ते. A. अनुतुपन्त्.
- तुफ्** 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. तोफति. Pf. तुतोफ. P. F. तोफिता. F. तोफिष्यति. Aor. अतोफीत्. B. तुफ्यात्.
- तुफ्** 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुफति. Pf. तुतोफ. P. F. तोफिता. F. तोफिष्यति. Aor. अतोफीत्. B. तुफ्यात्. Pass. तुफ्यते. A. अतोफि.
- तुभ्** 1 A. हिंसायाम्. To kill. P. तोभते. Pf. तुतोभ. P. F. तोभिना. F. तोभिष्यते. Aor. अतुभत्, अतोभिष्ट. B. तोभिषीष्ट. Frequ. तोतुभ्यते, तोतोभि &c.
- तुभ्** 4 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुभ्यति. Pf. तुतोभ. P. F. तोभिना. F. तोभिष्यति. Aor. अतोभीत्. B. तुभ्यात्.
- तुभ्** 9 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुभ्नाति. Imper. 2nd sing. तुभान. Pf. तुतोभ. P. F. तोभिना. F. तोभिष्यति. Aor. अतोभीत्. B. तुभ्यात्.
- तुम्प्** 1 P. 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुम्पति. (*प्रस्तुम्पति). Pf. तुतुम्प. dual. तुतुम्पतुः. P. F. तुम्पिता. F. तुम्पिष्यति. Aor. अतुम्पीन्. B. तुम्प्यात्.
- तुम्फ्** 1 P. 6 P. हिंसायाम्. To kill. P. तुम्फति. Pf. तुतुम्फ. P. F. तुम्फिता. F. तुम्फिष्यति. Aor. अतुम्फीन्. B. तुम्फ्यात्. Pass. तुम्फ्यते. A. अतुम्फि. D. तुतुम्फिषति. Frequ. तोतुम्फ्यते, तोतुम्फि &c.

* प्रातुम्पतौगविकर्तरि ॥ स् is prefixed to the root तुम्प्, when it is preceded by प्र and has for its subject a word signifying a cow. (प्रस्तुम्पति गो.); not, however, in the Frequentative. (प्रतोतुम्पति).

- तुम्ब** (तुम्बि) 1 P. अर्दने. To distress to hurt. P. तुम्बति. Pf. तुतुम्ब. P. F. तुम्बिता. F. तुम्बिष्यति. Aor. अतुम्बीत्. B. तुम्ब्यात्.
- तुम्ब** 10 U. 1 P. अदर्शनेऽर्दनेच. To be invisible; to trouble. P. तुम्बयति-ते; तुम्बति. Pf. तुम्बयाश्चकार-चक्रे &c.; तुतुम्ब. P. F. तुम्बयिता; तुम्बिता. F. तुम्बयिष्यति-ते; तुम्बिष्यति. Aor. अतुम्बत्-त; अतुम्बीत्. B. तुम्ब्यात्, तुम्बयिषीष्ट; तुम्ब्यान्.
- तुर** (छान्दसः) 1 P. त्वरणे. To make haste. तुतोर्ति, तुतूर्तः, तुतुरति. Pf. तुतेर. Aor. अतोरीत्.
- तुरण** 11 P. त्वरायाम्. To make haste; to hurry. P. तुरण्यति. Pf. तुरणाश्चकार &c P. F. तुरणिता. F. तुरणिष्यति. Aor. अतुरणीत्. B. तुरण्यात्.
- तुर्व** (तुर्वी) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. तूर्वति. Pf. तुतूर्व. P. F. तूर्विता. F. तूर्विष्यति. C. अतूर्विष्यत्. Aor. अतूर्वीत्. B. तूर्व्यात्. D. तुतूर्वयति. Frequ. तोतूर्व्यते, तोतूर्वीति, तोतोर्ति.
- तुल** 10 U. उम्माने. To weigh; to measure. P. *तोलयति-ते. Pf. तोलयाश्चकार-चक्रे &c P. F. तोलयिता. F. तोलयिष्यति-ते. Aor. अतुलत्-त. B. तोल्यात्, तोलयिषीष्ट. D. तुतोलययति-ते. Pass. तोल्यते. A. अतोलि. P. P. तोलित. G. तोलयिष्य, उत्तोलय. Inf. तोलयितुम्.
- तुष** 4 P. तुष्टौ. To be pleased or delighted. P. तुष्यति. Pf. तुतोष. 2nd sing. तुतोषिय. P. F. तोष्टा. F. तोष्यति. C. अतोष्यत्. Aor. अतुषत्. B. तुष्यात्. Caus. तोषयति ते. A. अतुषत् त. D. तुतुषति. Frequ. तोतुष्यते, तोतुषीति, तोतोष्टि. Pass. तुष्यते. A. अतोषि. P. P. तुष्ट. G. तुष्ट, परितुष्य. Inf. तोष्टुम्.
- तुम्** 1 P. To sound. P. तोसति. Pf. तुनोस. P. F. तोसिता. F. तोमिष्यति. Aor. अतोसीन्. B. तुस्यात्.
- तुह** (तुहिर) 1 P. अर्दनेष्वेच. To hurt, to pain; to kill. P. तोहति. Pf. तुतोह. P. F. तोहिता. F. तोहिष्यति. C. अतोहिष्यत्.

*The forms तुलयाति, तुलना &c are made up from the word तुल, an abstract noun from this root.

- Aor. अतुडत्; अतोहीन्. B तुड्यात्. D. तुतुडिषति, तुतोडिषति.
 Frequ तोतुड्यते, तोतुड्यति, तोतोडि.
- तूड् (तूड्)** 1 P. तोडनेऽनादरेष. To split, to slight; to dis-
 respect. P तूडति. Pf तुतूड. P. F. तूडिता. F. तूडिष्यति. Aor.
 अतूडोत्. B तूड्यात्. Caus. तूडयति ते. A. अतुतूडत्. P. P.
 तूडित. G. तूडित्वा. Inf. तूडितुम्.
- तूण्** 10 A. पूणे To fill up. P. तूणयते. Pf तूणयाद्यन्ते &c. P. F.
 तूणयिना. F. तूणयिष्यते. Aor. अतुतूणत्. B तूणयिष्यति.
- तूर (तूरी)** 4 A. गतिस्वरणाहिसयोः. To go quickly; to make
 haaste; to hurt, to kill P तूर्यते. Pf तुतूरे. P. F. तूरिता. F.
 तूरिष्यते. C. अतूरिष्यत्. Aor. अतूरिष्ट. B तूरिष्यति. Caus
 तूरयति ते. A. अतुतूरत्. D. तुतूरिषते. Frequ तोतूर्यते, तोतूरीति, तोतूरीति.
 Pass तूर्यते. A. अतूरि. P. P. तूर्ण G तूरित्वा. Inf तूरितुम्.
- तूल** 1 P. निष्कर्षे. To ascertain quantity or weight. P. तूलति,
 Pf. तुतूल. P. F. तूलिता. F. तूलिष्यति. Aor. अतूलीत्. II तूल्यात्.
 Pass तूल्यते. A. अतूळि.
- तूप** 1 P. तुष्टौ. To be satisfied or pleased P. तूपति. Pf. तुतूप.
 P. F. तूपिता. F. तूपिष्यति. Aor. अतूपीत्. B. तूप्यात्. D. तुतू-
 पिषति. Frequ. तोतूप्यते, तोतूष्टि &c.
- तृक्ष्** 1 P गतौ. To go P. तृक्षति. Pf. ततृक्ष. P. F. तृक्षिता. F. तृ-
 क्षिष्यति. Aor. अतृक्षात्. B. तृक्ष्यात्. D. तितृक्षिषति. Frequ.
 त्रीतृक्ष्यते, त्रीतृष्टि &c.
- तृण् (तृणु)** 8 U. अदने. To eat; to graze. P. तृणोति, तर्णोति,
 तृणते, तर्णते. Pf. ततर्ण, ततृणे. 2nd sing तर्णयिष्य, तर्णयिष्ये.
 P. F. तर्णिता. F. तर्णिष्यति-ते. C. अतर्णिष्यन्-त. Aor. अतर्णीत्, अत-
 णिष्ट, अतृत्. 2nd sing. अतर्णीः, अतर्णिषाः, अतृपाः. B. तृण्यात्,
 तर्णिष्यति. Caus. तर्णयति. A. अततर्णत्, अततर्णन्. D. तितर्णयति ते.
 Frequ. त्रीतृण्यते, तर्णोति, तर्णन्ति &c. Pass. तृण्यते. A. अतर्णि.
 P. P. तृत्. G. तृणिन्वा, तृणा, प्रवृत्त्य. Inf. तर्णितुम्.
- तृद् (तृदिर्)** U हिंमानादयोः. To kill, to destroy; to disregard

P. तृणति. तृन्ते. Pf. तनर्द, तनृदे. 2nd sing. तनर्दिथ, तनृदिथे, तनृत्से. P F तर्दिता. F तर्दिष्यति ते, तस्यति ते. Aor अतर्दीत्, अतृदत्, अतर्दिष्ट. B. तृयात्, तर्दिषाष्ट, तृसाष्ट. Caus तर्दयति-ते. A अतनर्दत् त, अतीतृदत्-त D. तितर्दि ति ते, तितत्सति ते. Frequ तरीतृयते, तरीतृदात्, तरीतृत् &c. Pass. तृयते. A अतर्दि P. P तृण. G. तर्दिवा, तृत्वा. Inf. तर्दितुम्.

तृप् 4 P. तृपो. To be satisfied or pleased; to please. P. तृप्यति. Pf ततर्प. 2nd sing ततर्पिथ, ततर्प्य, ततर्प्य. P F तर्पिता, तर्प्ता, त्रमा. F. तर्पिष्यति तर्प्यति, त्रप्यति. C. अतर्पिष्यत्, अतर्प्यत्, अत्रप्यत्. Aor. अतृपत्, अतार्प्सात्, अत्रापसात्, अतर्पात्. B. तृप्यात्. Caus. तर्पयति-ते. A अततर्पन् त, अतातृपत् त D. तितृप्सात्, तितर्पिषति. Frequ. तरीतृप्यते, तरीतृपाति, तरीतर्पि, तरीत्रसि &c. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तृप्त. G तर्पित्वा, तृप्त्वा, सतृप्य. Inf. तर्पितुम्, तर्पुम्, त्रप्नुम्.

तृप् 5 P. प्रीणने. To please, to be pleased or satisfied. P. तृप्ति. Pf. ततर्प. 2nd sing. ततर्पिथ. P. F. तर्पिता. F. तर्पिष्यति. Aor. अतर्पात्. B. तृप्यात्. Caus. तर्पयति ते. A. अततर्पत् त, अतातृपत् त. D. तितर्पिषति. Frequ. see the above root. Pass. तृप्यते. A. अतर्पि. P. P. तृपित. G तर्पित्वा. Inf. तर्पितुम्.

तृप् 6 P. प्रीणने. To please, to be pleased or satisfied. P. तृपति. The forms of the non-conjugational tenses and moods of this root are like those of the root तृप् 5 P.

तृप् 10 U. 1 P. तृप्तासदीप्नेव. To be satisfied, to light. P तर्पयति ते; तर्पति. Pf तर्पयाञ्चकार चक्रे &c. ततर्प P. F. तर्पयिता; तर्पिता. F. तर्पयिष्यति-ते; तर्पिष्यति. Aor. अततर्पत-त; अतीतृपत् त; अतर्पात्. B. तर्प्यात्, तर्पयिषाष्ट, तृप्यात्. D. तितर्पयिषति-ते; तितर्पिषति. Frequ of the first conj. see तृप् 4 P. Pass. तर्प्यते; तृप्यते. A. अतर्पि P. P. तर्पित; तृपित. G. तर्पयित्वा; तर्पित्वा. Inf. तर्पयितुम्; तर्पितुम्.

तृप् 6 P. प्रीणने. To please, to be satisfied. P. तृफति. Pf. ततर्फ. P. F. तर्फिता. F. तर्फिष्यति Aor. अतर्फत्. B तृफ्यात्.

तृप् ६ P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृप्ति. Pf. ततृप्. P. F. तृप्तिता. F. तृप्तिष्यति. C. अतृप्तिष्यत्. Aor. अतृप्तिम्. B. तृप्तिता. B. तृप्तिता.

तृप् ६ P. प्रीणने. To please; to be satisfied. P. तृप्ति. Pf. ततृप्. P. F. तृप्तिता. F. तृप्तिष्यति. Aor. अतृप्तिम्. B. तृप्तिता. D. तितृप्तिष्यति. Frequ. तृप्तिष्यते तृप्तिष्यति, तृप्तिष्यति &c.

तृष् (तृष्ठा) ४ P. पिपासायाम्. To be thirsty; to wish. P. तृष्ति. Pf. ततृष्. 2nd sing. ततृष्थि. P. F. तृष्तिता. F. तृष्तिष्यति. C. अतृष्तिष्यत्. Aor. अतृष्त्. B. तृष्तिता. Caus. तृष्तिष्यति-ते. A. अतृष्तिष्यत्-त, अतृष्तिष्यत्-त. D. तितृष्तिष्यति. Frequ. तृष्तिष्यते, तृष्तिष्यति, तृष्तिष्यति &c. Pass. तृष्तिष्यते. A. अतृष्ति. P. P. * तृष्ति. G. तृप्तिता, तृप्तिता. Inf. तृप्तिष्यम्.

तृह् (तृह्) ६ P. हिंसायाम्. To kill. P. तृहति. Pf. ततृह. 2nd sing. ततृहिथ, ततृह. P. F. तृहिता, तृहि. F. तृहिष्यति, तृह्यति. Aor. अतृहित्, अतृहत्. B. तृहिता. Caus. तृह्यति-ते. A. अतृहत्-त, अतृहत्-त. D. तितृहिष्यति, तितृहति. Frequ. तृहिष्यते, तृहिष्यति, तृहिष्यति &c. Pass. तृह्यते. A. अतृहि. P. P. तृह. G. तृहिता, तृहि. Inf. तृहिष्यम्, तृह्यम्.

तृह् ७ P. हिंसायाम्. To kill, to hurt. P. तृणेदि. 2nd sing. तृणेधि. 1st sing. तृणेहि. Imper. 3rd & 2nd sing. अतृणेद्-ड, अतृणेद्-ड. 1st sing. अतृणहम्. Imper. तृणेदु. 2nd sing. तृण्डि. 1st sing. तृणहानि. Pf. ततृह. 2nd sing. ततृहिथ. P. F. तृहिता. F. तृहिष्यति. C. अतृहिष्यत्. Aor. अतृहित्. B. तृहिता. Caus. तृह्यति-ते. A. अतृहत्-त, अतृहत्-त. D. तितृहिष्यति. Frequ. तृहिष्यते, तृहिष्यति, तृहिष्यति &c. P. P. तृहति. G. तृहिता. Inf. तृहिष्यम्.

तृह् (तृह्) ६ P. हिंसायाम्. To kill. P. तृहति. Pf. ततृह. 2nd sing. ततृहिथ, ततृह. P. F. तृहिता, तृहि. F. तृहिष्यति, तृह्यति.

* The form तृपित is made up from the word तृप् with the termination इत. तृप्तिज्ञाताऽस्येतितृपिनः (तृप्तिज्ञाताऽस्येतितृपिन्).

Aor. अतृहीत्; अताहीत्. 3rd dual. अताहीम्. B. तृह्यात्.
 Caus. तृहयति ते. A. अतनृहत् त. D. तितृहयति, तितृहयति. Frequ.
 तरांतृह्यते, तरांतृहीति, तरांतृह्ये &c. Pass. तृह्यते. A. अतृहि. P.
 P. तृड. G. तृह्त्वा, तृड्. Inf. तृह्नुम्, तृड्नुम्.

तृ 1 P. प्लवनतरणयोः. To swim, to cross over. P. तरति. Pf.
 ततार. 2nd sing तेरिष्य. P. F. तरिता, तरीता. F. तरिष्यति,
 तरीष्यति. C. अतरिष्यत्, अतरीष्यत्. Aor. अतारीत्. B. तार्यात्.
 Caus. तारयति-ते. 1. अतीतारत्-त. D. तितीर्यति, तितरिषति, तितरांयति.
 Frequ. तेतीर्यते, तातरीति, तातारि. Pass. तीर्यते. Pf. तेरे. P. F.
 तारिता, तरिता, तरीता. F. तारिष्यते, तरिष्यते, तरीष्यते. A. अतारि.
 3rd dual. अतारिषाताम्, अतरिषाताम्, अतरीषाताम्. 2nd plural.
 अतारिष्वम् द्वम्, अतरिष्वम् द्वम्, अतरीष्वम् द्वम्, अतीर्ष्वम्. B. तारि-
 षीष्ट, तरिषीष्ट, तीर्षीष्ट. P.P. तीर्ण. G. तीर्णा, उत्तीर्य. Inf. तारिनुम्, तरीनुम्.

तेज् 1 P. निशानेपालनेच. To sharpen; to protect. P. तेजति. Pf.
 नितेज. P. F. तेजिता. F. तेजिष्यति. Aor. अतेजीत्. B. तेज्यात्.
 D. तितेजिषति. Frequ. तेतेज्यते, तेतेकि &c.

तेप् (तेष्ट) 1 A. क्षरणकम्पेच्युतीच. To ooze; to shake; to drop.
 P. तेपते. Pf. तितेपे. P. F. तेपिता. F. तेपिष्यते. Aor. अतेपिष्ट.
 B. तेपिषीष्ट. Caus. तेपयति-ते. A. अतितेपत्-त. Pass. तेप्यते. A. अतेपि.

तेव् (तेवृ) 1 A. देवने. To play. P. तेवते. Pf. तितेवे. P. F. ते-
 विता. F. तेविष्यते. C. अतेविष्यत. Aor. अतेविष्ट. B. तेविषीष्ट.
 D. तितेविषते. Frequ. तेतेव्यते. Caus. तेवयति-ते. A. अतितेवत्-त.

तोड् (तोडृ) 1 P. अनादरे. To disregard; to treat with disre-
 spect. P. तोडति. Pf. तुतोड. P. F. तोडिता. F. तोडिष्यति.
 Aor. अतोडीत्. B. तोड्यात्. Caus. तोडयति-ते. A. अतुतोडत्-त.
 Pass. तोड्यते. A. अतोडि.

त्यज् 1 P. हनौ. To abandon. P. त्यजति. Pf. तत्याज. 2nd sing.
 तत्यजिष्य. P. F. त्यक्ता. F. त्यक्ष्यति. C. अत्यक्ष्यत्. Aor.
 अत्याक्षीत्. 3rd dual. अत्याक्षताम्. B. त्यज्यात्. Caus. त्याज-
 यति ते. A. अतित्यजत् ते. D. तित्यक्षति. Frequ. तात्यज्यते, तात्य-

जाति, तास्यति. Pass. त्यज्यते. A. भव्याजि. P. P. त्यक्त. G. त्यक्त्वा, सत्यज्य. Inf. त्यक्तुम्.

अगच्छ १ P. गतौ. To go. P. अगच्छति. Pf. तत्रागच्छ. P. F. अगच्छिता. F. अगच्छिष्यति. Aor. अगच्छात्, अगच्छीत्. B. अगच्छ्यात्.

अगच्छ (अगच्छ) १ A. गतौ. To go. P. अगच्छते. Pf. तत्रागच्छे. P. F. अगच्छिता. F. अगच्छिष्यते. C. अगच्छिष्यत. Aor. अगच्छिष्ट. B. अगच्छिषीष्ट. Pass. अगच्छ्यते. A. अगच्छि. P. P. अगच्छित. G. अगच्छित्वा. Inf. अगच्छितुम्.

अगच्छ (अगच्छ) १ P. To go. P. अगच्छति. Pf. तत्रागच्छ. P. F. अगच्छिता. F. अगच्छिष्यति. Aor. अगच्छात्. B. अगच्छ्यात्. Pass. अगच्छ्यते. A. अगच्छि.

अगच्छ (अगच्छ) १ P. गतौ. To go. P. अगच्छति. Pf. तत्रागच्छ. P. F. अगच्छिता. F. अगच्छिष्यति. Aor. अगच्छात्. B. अगच्छ्यात्. Pass. अगच्छ्यते. A. अगच्छि.

अप (अप) १ A. उजायाम्. To become perplexed; to be ashamed; to be modest. P. अपते. Pf. अपे. 2nd sing. अपे. पिपे, अपेसे. P. F. अपपिता, अपप्ता. F. अपपिष्यते, अपप्यते. C. अपपिष्यत, अपप्यत. Aor. अपपिष्ट, अपपत्. B. अपपिषीष्ट, अपप्सीष्ट. Caus. अपपयति-ते. (according to भोज, आपयति-ते). A. अति-अपत्-त. D. तिअपिषते, तिअप्यते. Frequ. ताअप्यते, ताअपिषति. Pass. अपप्यते. A. अपपि. P. P. अपपत्. G. अपपित्वा, अपपत्वा, अपपय्य. Inf. अपपितुम्, अपपयितुम्.

अस् (अस्) ४ P. उद्वेगे. To fear; to tremble. P. अस्सति, अस्सति. Pf. तत्रास्. Plu. तत्रास्; अस्सुः. 2nd sing. तत्रास्तिथ, अस्सिथ. P. F. अस्सिता. F. अस्सिष्यति. C. अस्सिष्यत्. Aor. अस्सीत्, अस्सीत्. B. अस्स्यात्. Caus. आस्सयति-ते. A. अतिअस्सत्-त. D. तिअस्सिषति. Frequ. ताअस्स्यते, ताअस्सिषति, ताअस्सि. Pass. अस्स्यते. A. अस्सि. P. P. अस्सत्. G. अस्सित्वा, संअस्स. Inf. अस्सितुम्.

अस् १० If. ग्रहणेधारणेवारणेच. To take; to hold; to oppose. P. आस्सयति-ते. Pf. आस्सयाश्चकार-चके &c. P. F. आस्सयिता. F. आस्सयिष्यति-ते. Aor. अतिअस्सत्-त. B. आस्स्यात्, आस्सयिषीष्ट. D. तिआस्सयिषति-ते. Pass. आस्स्यते. A. अस्सि. P. P. आस्सित. G. आस्सयित्वा. Inf. आस्सयितुम्.

त्सर १ P. छद्मगतौ. To proceed with fraud P तसरति. Pf तसार. 2nd sing तत्सरथि. P F तसरिता. F तसरिष्यति. Aor. अत्सारात्. B तस्यत्. Caus तसारयति ते. A. अतत्सरत्-त्.

थ.

थुङ् (कुटादि) ६ P. सवरणे. To cover, to hide P. थुङ्ति. Pf तुथोड. 2nd sing तुथुडिथि. P F थुङ्तिता. F. थुङ्तिष्यति. C अथुङ्तिष्यत् Aor अथुङ्तीत्. B थुङ्त्यात्. D तुथुङ्तिषति. Pass. थुङ्च्यते. A. अथोडि.

थुर्व (थुर्वी) १ P हिंसायाम्. To kill P. थूर्ति. Pf. थुर्व. P F. थूर्तिता. F. थूर्तिष्यति Aor. अथूर्ति. B. थूर्त्यात्. Frequ. तोथूर्व्यते, तांथूर्वीति, तोथोर्ति. Pass. थूर्व्यते. A. अथूर्वि. P. P. थूर्ण. G. थूर्तिवा. Inf. थूर्वितुम्.

द.

दक्ष १ A. वृद्धीशीघ्रायेच. To grow, to go in speed P. दक्षते. Pf. ददक्षे. P. F. दक्षिता. F. दक्षिष्यते. Aor. अदक्षिष्ट. B. दक्षिणीष्ट. D. दिदक्षिषते. Frequ. दादक्ष्यते, दादक्षीति दादक्षि.

दक्ष् (षटादि) १ A. गतिहिंसनयो. To go, to kill. दक्षते. Pf. ददक्षे. P. F. दक्षिता. F. दक्षिष्यते. C. अदक्षिष्यत्. Aor. अदक्षिष्ट. B दक्षिणीष्ट. Caus. दक्षयति ते. A. अददक्षत् त. Pass. दक्ष्यते. A. अदक्षि, अदाक्षि. P. P दक्षित. G. दक्षित्वा, दक्षदक्षम्, दाक्ष-दाक्षम् (णमुलि). Abs. दक्षा. Inf. दक्षितुम्.

दध् (छान्दस) ५ P. घातनेपालनेच. To destroy, to protect. P. दधोति Pf. ददाय P. F. दधिता. F. दधिष्यति. Aor. अदधीत्, अदाधीत्. B. दध्यात्.

दण्ड् १० U. दण्डनिगृह्णनेच. To punish, to fine, to subdue P. दण्डयति-ते. Pf. दण्डयात्रकार चक्रे &c. P. F. दण्डयिता. F. दण्डयिष्यति ते. Aor. अददण्डत्-त्. B. दण्ड्यात्, दण्डयिणीष्ट. D. दिदण्डयिषति-ते. Pass. दण्ड्यते. A. अदण्डि. P. P. दण्डित. G. दण्डयिवा. Inf. दण्डयितुम्.

दद् 1 A. दाने. To give. P. ददते. Pf. दददे. 2nd sing. दददिषे. P. F. ददिता. F. ददिष्यते. C. अददिष्यत्. Aor. अददिष्ट. B. ददिषीष्ट. Caus. दादयति-ते. A. अदीददत्-त्. D. दिदादियते. Frequ. दादयते, दाददीति, दादात्ते. Pass. दद्यते. A. अदादि. P. P. ददित. G. ददित्वा. Inf. ददितुम्.

दध् 1 A. धारणे. To hold; to present. P. दधते. Pf. देधे. P. F. दधिता. F. दधिष्यते. C. अदधिष्यत्. Aor. अदधिष्ट. B. दधिषीष्ट. Caus. दाधयति-ते. A. अदीदधत्-त्. D. दिदधियते. Frequ. दादध्यते, दादधीति, दादद्धि. Pass. दध्यते. A. अदाधि. P. P. दधित. G. दधित्वा. Inf. दधितुम्.

दम् (दमु) 4 P. उपशमे. To tame; to subdue. P. दाम्यति. Pf. ददाम. 2nd sing. देमिथ. P. F. दमिता. F. दमिष्यति. Aor. अदमत्. B. दम्यात्. Caus. *दमयते only. A. अदीदमत. D. दिदमिषति. Frequ. दंदम्यते, ददमीति, दंदन्ति. Pass. दम्यते. A. अदमि, अदामि. P. P. दमित, दान्त. G. दमित्वा, दान्त्वा. Inf. दमितुम्. Abs. दमथुः.

दम्भ् (दम्भु) 5 P. दम्भने. To deceive; to injure. P. दम्नोति. Pf. ददम्भ, देम. dual. ददम्भतुः, देमतुः. 2nd sing. ददम्भिथ, देभिथ. P. F. दम्भिता. F. दम्भिष्यति. C. अदम्भिष्यत्. Aor. अदम्भीत्. B. दम्भ्यात्. Caus. दम्भयति-ते. A. अददम्भत्-त्. D. धिप्सति, धीप्सति, दिदम्भिषति. Frequ. दादम्यते, दादमीति, दादब्धि. Pass. दम्यते. A. अदाम्भि. P. P. दम्भ. G. दम्भ्या, दम्भित्वा, संदम्य. Inf. दम्भितुम्.

* नपादम्याङ्माङ्सपरिमुहुरुचिन्तित्वदवसः ॥ The roots पा 1 P. दम्, यम् with आ, यस् with आ, मुह् with परि, रुच्, नृत्, वद्, and वस् do not take Parasmaipada in the Causative; as पाययते, दमयते, आयामयते, आयसयते, परिमोहयते, रोचयते, नर्तयते, वादयते, वासयते. These, however, take Parasmaipada if they do not convey a reflexive sense; as वत्सान् पाययति पयः; दमयन्ती कमनीयता मदम्; भिक्षा वासयति.

दम्भ् 10 U. प्रेणे. To send, to propel. P. दम्भयति-ते. Pf. दम्भ-
याञ्चकार चक्रे &c. P. F. दम्भयिता. F. दम्भयिष्यति-ते. Aor. अद-
म्भत्-त. B दम्भ्यात्, दम्भयिषीष्ट. D. दिदम्भयिषति-ते. Pass. दम्भ्यते.
A. अदम्भि. P. P. दम्भिन G. दम्भयित्वा, सदम्भ्य. Inf. दम्भयितुम्.

दय् 1 A. दानमतिरक्षणाहिंसादानेषु. To feel pity, to give, to go, to
protect, to injure, to take P. दयते. Pf. दयाञ्चक्रे &c. P. F.
दयिता. F. दयिष्यते. C अदयिष्यत्. Aor. अदयिष्ट. B दयिषाष्ट.
Caus. दाययति ते. A. अदोदयत् त D. दिदयिषते. Frequ. दादय्यते,
दादयीति, दादति Pass दय्यते. A. अदायि. Pass. दयित. G.
दयित्वा, सदय्य. Inf. दयितुम्.

दरिद्रा 2 P दुर्गतो To be poor, to be sparse, to be distressed.
P. दरिद्राति dual दरिद्रित plu. दरिद्रिति. Imperf. अदरिद्रात्.
pl अदरिद्रु. Imper दरिद्रानु 2nd sing. दरिद्रिहि. Pot.
दरिद्रियात्. Pf. ददरिद्रौ, दरिद्राञ्चकार &c. 2nd sing ददरिद्रिय,
दरिद्राञ्चक्रे &c P F दरिद्रिता F. दरिद्रिष्यति. C. अदरिद्रिष्यत्.
Aor. अदरिद्रौत्, अदरिद्रासीत्. B दरिद्र्यात्. Caus दरिद्रयति-ते.
A. अददरिद्रत् त D दिदरिद्रासति, दिदरिद्रिषति. Pass. दरिद्र्यते.
A. अदरिद्रायि. P P. दरिद्रित G. दरिद्रित्वा Inf. दरिद्रितुम्.

दल् 1 P. विशरणे. To break, to split to expand, to open P.
दलति. Pf. ददाल 2nd sing. देलिय. P. F. दलिता. F. दलिष्यति.
C अदलिष्यत्. Aor. अदालात्. B दल्यात्. Caus दलयति ते;
(according to भोज) दलयति ते. A. अदोदलत् त. D. दिद-
लिषति. 1 frequ ददल्यते, दादलीति, दादलति. Pass दल्यते. A.
अदालि, अदलि P. P. दलित. G. दलित्वा Inf. दलितुम्.

दल् 10 U. किरणने To cut, to tear P. दालयति ते. Pf. दाळयाञ्चका-
र चक्रे &c P. F. दालयिता. F दालयिष्यति ते. Aor. अदोदलत् त.
B दाल्यात्, दालयिषीष्ट. D. दिदालयिषति ते Pass दाल्यते. A.
अदालि P. P. दालित. G. दालयित्वा. Inf दालयितुम्.

दंश् (दशि) 1 P. दशने To bite, to sting P. दशति. Pf ददश. 2nd
sing. ददशिय, ददष्ट. P. F. दष्टा. F. दह्यति C. अदह्यत्. Aor.

अदाह्नात् dual अदायाम्. B दस्यात्. Caus दशयति ते. A. अददशत् त. D. दिदह्नाति Frequ दन्दश्यते, दन्दशाति, दन्दशीति, दन्दष्टि, दन्दष्टि Pass. दश्यते. A. अदशि. P. P. दष्ट. G. दष्टा. उपदश्य. Inf दष्टम्

दंश् (दशि) 10 A. 1 P. दशने. to bite, to sting. P. दशयते. Pf दशयाञ्चक्रे &c. P. F. दशयिता. F दशयिष्यते. C अदशयिष्यत. Aor. अददशत् B. दशयिषीष्ट D दिदशयिषते Pass. दश्यते. A. अदशि. P P. दशित G. दशयित्वा. Inf दशयितुम्. The forms of दश् 1 P. are like those of the root दश् (दशि) 1 P.

दंश् (दशि) 10 U and 1 P. भाषायाम्. To speak. P दशयति ते. Pf. दशयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. दशयिता. F. दशयिष्यति ते. Aor. अददशत्-त्. B दस्यात्, दशयिषीष्ट D दिदशयिषति ते. Pass. दश्यते. A. अदशि. The forms of दश् 1 P. are like those of the root. दश् (दशि) 1 P.

दस् (दसु) 4 P. उपक्षय To perish. P दस्यति. Pf. ददास 2nd sing. दसिष. P. I. दसिता. I दसिष्यति G. अदसिष्यत्. Aor. अदसत्. B दस्यात् Pass दस्यते. A. अदसि. P. P. दस्त. G. दसिना, दस्ता. Inf. दसितुम्. P. P. of Caus. दस्त, दासित.

दस् (Another reading for दस् (दसि) 10 A दर्शनदशनयो. To see to bite P. दासयते. Pf दासयाञ्चक्रे &c P. I. दासयिता I दासयिष्यते. Aor. अदीदसत् B दासयिषीष्ट.

दंस् (दसि) 10 A. 1 P. दर्शनदशनयो. To see, to bite P दमयते, दमति Pf दसयाञ्चक्रे &c, ददस P F. दसयिता, दसिता. I. दसयिष्यति-ते, दसिष्यति Aor अददसत्, अदसात्. B दसयिषीष्ट दस्यात्. Pass. दस्यते. A. अदसि.

दंस् (दसि) 10 U. 1 P. भाषायाम्. To speak. P. दमयति ते, दसति Pf दसयाञ्चकार चक्रे &c, ददम P. I दमयिता, दमिता. I. दमयिष्यति ते, दसिष्यति. Aor. अददसत् त, अदमात्. B. दस्यात्, दसयिषीष्ट, दस्यात्.

दह् 1 P. भस्मीकरणे. To burn; to reduce to ashes. दहति. Pf. ददाह. 2nd sing. देहिष, ददध. P. F. दग्धा. F. दक्ष्यति. C. अधक्ष्यन्. Aor. अधक्षीत्. dual. अदाग्धाम्. B. ददाहन्. Caus. दाहयति-ने. A. अदीदहत्-त्. D. दिधक्षति. Frequ. दंदद्यते, दन्दद्यते, दंदहति, दन्दहति, दंदग्धि, दन्दग्धि. Pass. दहते. A. अदाहि. P. P. दग्ध. G. दग्धा, संदद्य. Inf. दग्धुम्.

दा (दाप्) 1 P. दाने. To give. P. यच्छति. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिष, ददाय. P. F. दाना. F. दास्यति. C. अदास्यन्. Aor. अदान्. B. देयान्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्. D. दित्सति. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्वा, संदाय. Inf. दातुम्. Pot. P. देय.

दा (दाप्) 2 P. छने. To cut. P. दाति. Imperf. अदात्-द्. plu. अदुः, अदान्. Pf. ददौ. 2nd sing. ददिष, ददाय. P. F. दाना. F. दास्यति. Aor. अदासात्. B. दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्. D. दिदासति. Frequ. दादायते, दादेति, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दान. G. दत्वा, अक्दाय. Inf. दातुम्.

दा (दुदात्) 3 U. दाने. To give. P. ददानि, दत्ते. Pf. ददौ, ददे. P. F. दाता. F. दास्यति-ते. Aor. अदान्, अदित. B. देयात्, दामाष्ट. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्. D. दित्सति ते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दत्त. G. दत्वा, प्रदाय. Inf. दातुम्.

दान् 1 U. खण्डने, आर्जवेच. To cut off; to straighten. P. दीदांसति-ते. Pf. दीदासाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. दीदांसिता. F. दीदांसिष्यति-ते. C. अदीदांसिष्यत्-त्. Aor. अदीदांसात्, अदीदांसिष्ट. B. दीदास्यान्, दीदांसिषीष्ट. Caus. दीदांसयति-ते. A. अदीदांसत्-त्. D. * दीदांसति-ते. Pass. दीदांस्यते. A. अदीदांसि. P. P. दीदांसित. G. दीदांसित्वा. Inf. दीदांसितुम्.

* These forms do not convey a desiderative sense. Vide Page 179 §§ 82-92.

दान् 10 U. छेदने. To cut; to divide. P. दानयति ते. Pf. दानया-
ञ्कार-चक्रे &c. P. F. दानयिता. F. दानयिष्यति ते. Aor. अर्दद्नत्-त्.
B. दान्यात्, दानयिषीष्ट. Caus. दानयति ते. A. अर्दद्नत् त. D.
दिदानयिषति ते. Pass. दान्यते. A. अदानि. P. P. दानित. G.
दानयित्वा, सदान्य. Inf. दानितुम्. According to some this
root is of the first conjugation. दानति-ते &c.

दाय् (दायृ) 1 A. दाने. To give. P. दायते. Pf. ददाये. P. F.
दायिता. F. दायिष्यते. Aor. अदायिष्ट. B. दायिषीष्ट. Caus. दाय-
यति ते. A. अददायत् त. Pass. दाय्यते. A. अदायि.

दाश् (दाशृ) 1 U. दाने. To give. P. दाशति-ते. Pf. ददाश शे. P.
F. दाशिता. F. दाशिष्यति-ते. C. अदाशिष्यत् त. Aor. अदाशीत्,
अदाशिष्ट. B. दाश्यात्, दाशिषीष्ट. Caus. दाशयति-ते. A. अददाश-
त् त. D. दिदाशिषति-ते. Frequ. दादाश्यते, दादाष्टि &c.

दाश्व (छान्दसः) 5 P. हिंसायाम्. To kill. P. दाश्वोति. Pf. ददाश.
P. F. दाशिता. F. दाशिष्यति. Aor. अदाशीत्. B. दाश्यात्.

दास् (दासृ) 1 U. दाने. To give. P. दासति ते. Pf. ददास से.
P. F. दासिता. F. दासिष्यति ते. Aor. अदासीत्, अदासिष्ट. B दा-
स्यात्, दासिषीष्ट. Caus. दासयति ते. A. अददासत्-त्.

दिन्व् (दिवि) 1 P. प्रीणने. To please. P. दिन्वति Pf. दिदिन्व.
P. F. दिन्विता. F. दिन्विष्यति. C. अदिन्विष्यत्. Aor. अदिन्वीत्.
B. दिन्व्यात्. D. दिदिन्विषति. Frequ. देदिन्व्यते.

दिय् (दिउ) 4 P. क्रीडाविजिगीषान्यनहारयतिस्तुतिमोदमदस्वप्रकान्तिग-
तिषु. To play; to desire to overcome; to deal; to shine;
to praise; to be glad; to be mad, to be sleepy, to love; to
go. P. दीव्यति. Pf. दिदेव. 2nd sing. दिदेविथ. P. F. देविना.
F. देविष्यति. C. अदेविष्यत्. Aor. अदेवीन्. B. दीव्यात्. Caus.
देवयति-ते. A. अदीदिवत्-त्. D. दिदेविषति. दुद्यति. Frequ. देदी-
व्यते, Pass. दीव्यते. A. अदेयि. P. P. द्युन,
(also द्युत gambling). G. देयित्वा, द्युत्वा, आदीव्य. Inf. देयितुम्.
दिउ (दिउ) 10 U. 1 P. मर्द्दने. To rub. P. देवयति-ते; देवति.

प० देवयाञ्चकार चक्रे &c. दिदेव. P F. देययिना; देयिना F देय-
यिष्यति-न्ते, देयिष्यन्ति. Aor अदीदित्-त्त; अदीदित् B. देय्यात्, देय-
यिषीष्ट, दांय्यात्. P. P. देयित, द्यून् G. देययिना, देयित्वा, द्यूना.
Inf देययितुम्; देयितुम्.

दिव् (दिव्) 10 A. 1 P. पारिक्लजेने. To cause to lament. P.
देययते. P० देययाञ्चक्रे &c. P F. देययिता F देययिष्यते. Aor.
अदीदित्त. B देययिषीष्ट. The forms of दिव् 1 P. are the
same as those given above

दिश् 6 U. अतिमर्जने, आज्ञापने, वयनेच To give; to order, to
tell. P दिशति त P० दिदेश, दिदिशे. 2nd sing. दिदेशिये,
दिदिशिये. P १. देष्टा F देदयति-न्ते. C. अदेह्यत्-त्त. Aor. अदि-
क्षत्-त्त. B दिश्यात्, दिश्याष्ट. Caus. देशयति ते A अदीदिशत्-त्त.
D दिदक्षति-न्ते Frequ देशयते, देदिशति, देदोष्टि. P१३९ दिश्य-
ते. A अदेशि P. P. दिष्ट. G. दिष्ट्वा, आदित्य Inf देष्टुम्.

दिह् 2 U उपचये. To increase to amount P देयि, दिग्ने P०
दिदेह, दिदिहे 2nd sing. दिदेहिये. दिदिहिये. P. १. देग्वा. १.
देक्ष्यति-न्ते C अधेक्षत्-त्त Aor. अधिस्तत्, अदिग्ब ११. दिद्यात्,
धिशीष्ट Caus देहयति ते A अदीदिहत्-त्त D दिधिस्तति ते Frequ.
देदिह्यते, देदिहाति, देदग्बि P१३९ दिह्यते A अदेहि. P. P. दिग्ब.
G दिग्वा, सदिक्ष. Inf देष्टुम्

दी (दीह्) 4 A. क्षये To perish, to decay P दीयते. P० दि-
दीये. 2nd sing. दिदीयिये P १. दाता F दाम्यते Aor. अदास्त.
2nd sing. अदाम्या. B दासीष्ट. Caus. दापयति-न्ते A. अदीदित्-
त्त. D दिदीयते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादानि P१३९ दीयते.
A. अदायि P. P. दान G दीवा, प्रदाय. Inf दातुम्.

दीक्ष् 1 A. मोण्डेऽथोपनयननियमप्रदेशेषु To be shaved, to
perform a sacrifice, to invest with a sacred thread, to
practise self restraint, to teach religious observances
P. दीक्षते P० दिदीक्षे 2nd sing. दिदीक्षिये. P. F. दीक्षिना. F.
दीक्षिष्यते. C अदीक्षित Aor. अदीक्षिष्ट. B. दीक्षिषीष्ट. Caus.

दीक्षयति-ते. A. अदिदीक्षत्-त्त. D. दिदीक्षिणे. Frequ. देदीक्षते, देदीक्षाति, देदीष्टि. Pass. दीक्ष्यते A. अदीक्षे. P. P. दीक्षित. G. दीक्षित्वा. Inf. दीक्षितुम्.

दीधी (दीधीङ्.) (छान्दसः) 2 A. दीप्तिदेवनयोः. To shine; to appear. P. दीप्तिते. dual. दीव्याति. Pf. *दीध्याञ्चके &c. P. P. दीधिषा. F. दीधिष्यते. C. अदीधिष्यत्. Aor. अदीधिष्ट. B दीधिषाष्ट.

दीप् (दीपी) 4 A. दीप्तौ. To shine; to burn; to be illustrious. P. दीप्यते. Pf. दिदीपे. 2nd sing. दिदीपिषे. P. F. दीपिता. F. दीपिष्यते. Aor. अदीपि, अदीपिष्ट. B दीपिषाष्ट. Caus. दीपयति-ते. A. अदीपयत्-त्त, अदिदीपत्-त्त. D. दिदीपिषते. Frequ. देदीप्यते, देदीपाति, देदीप्ति. Pass. दीप्यते. A. अदीपि. P. P. दीप्त. G. दीपित्वा, संदीप्य. Inf. दीपितुम्.

दु 1 P. गतौ To go. P. द्याति. Pf. दुदाव. P. F. दोता. F. दोष्यति. Aor. अदोषात्. B द्यात्. P. P. दून. G. दूत्वा. Inf. दौतुम्.

दु (दुद्) 5 P. उतापे. To give pain; to afflict; to burn; to be distressed. P. दुनोति. Pf. दुदाव. 2nd sing. दुदविष, दुदोष. P. F. दोता. F. दोष्यति. C. अदोष्यत्. Aor. अदोषीत्. B. द्यात्. Caus दापयति-ते. A. अद्दयत्-त्त. D. दुदपति. Frequ. दौदपते, दौदवीति, दौदोति. Pass. दूयते. A. अदावि. P. P. दुत. G. दुत्वा. Inf. दौतुम्.

दुःख् 10 U. दुःखक्रियायाम्. To give pain. P. दुःखयति-ते. (also दुःखापयति-ते). Pf. दुःख्याञ्चकार-चके &c. P. F. दुःखिता. F. दुःखिष्यति-ते. Aor. अदुदुःखत्-त्त. B. दुःख्यात्, दुःखिषाष्ट. D. दुदुःखयति-ते. Pass. दुःस्यते, (also दुःखाप्यते). A. अदुःखि. P. P. दुःखित. G. दुःखित्वा. Inf. दुःखितुम्.

दुःग् 11 P. दुःखक्रियायाम्. To feel pain; to be distressed. P.

* दीधीवेयीटाम् ॥ The roots दीधी, वेयी, and the intermediate इ, do not take guna.

॥ यीवर्णपोर्दीधीवेच्योः ॥ These two roots drop their final vowel before य् and इ.

दुःखयति. Pf दुःखाद्यम् &c. P. F. दुःखिना. F. दुःखिष्यति.
Aor. अदुःखीत्. B दुःख्यात्.

दुर्वं (दुर्वी) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. दुर्वति. Pf. दुर्व्य. P. F.
दुर्विना. F. दुर्विष्यति. C. अदुर्विष्यत्. Aor. अदुर्वीत्. B दुर्व्यात्.
D. दुदुर्विषति. Frequ. दोदुर्व्यते, दोदुर्वीति, दोदुर्वीति. P. P. दूर्त.
G. दूर्विता. Inf दूर्वितुम्.

दुल् 10 U. उल्लेखे. To shake to and fro P. दोलयति ते. Pf. दो-
लयाच्चकार-चक्रे &c P. F. दोलयिता. F. दोलयिष्यति ते. Aor. अदु-
लत् त. B दोल्यात्, दोलयीष्ट. D. दुदोलयिषति-ते. Pass. दो-
ल्यते. A. अदोलि. P. P. दोलित. G. दोलित्वा. Inf. दोलयितुम्.

दुवम् 11 P. परिचरणे, उपतापेच. To worship, to give pain. P.
दुवस्यति. Pf. दुवसाच्चकार &c. P. F. दुवसिता. F. दुवसिष्यति.
Aor. अदुवसीत्. B दुवस्यात्.

दुष् 4 P. वैकृत्ये. To be bad or corrupted. P. दुष्यति. Pf. दुदोष.
2nd sing. दुदोषिष्य. P. F. दोष्टा. F. दोक्ष्यति. C. अदोक्ष्यत्.
Aor. अदुषत्. B. दुष्यात्. Caus. दूषयति ते, दूषयति-ते (to
make depraved or corrupt) A. अदूषयत्-त. D. दुदुक्षति.
Frequ. दोदुष्यते, दोदुषीति, दोदोष्टि. Pass. दुष्यते. A. अदोषि.
P. P. दुष्ट. G. दुष्टा, प्रदुष्य. Inf. दूषितुम्.

दुह् (दुहिर्) 1 P. अर्दने. To distress; to pain. P. दोहति. Pf.
दुदोह 2nd sing. दुदोहिष्य. P. F. दोहिना. F. दोहिष्यति. Aor.
अदुहत्, अदोहीत्. B. दुह्यात्. P. P. दुहित. G. दोहिता. Inf. दोहितुम्.
दुह् 2 U. प्रपूरणे. To milk, to yield P. दोग्धि, दुग्धे. Pf. दुदोह,
दुदोहे. 2nd sing. दुदोहिष्य, दुदुहिष्ये. P. F. दोग्धा. F. धोक्ष्यति ते.
C. अधोक्ष्यत्-त. Aor. अधुक्षत्-त, अदुग्ध. B. दुह्यात्, धुक्षीष्ट.
Caus. दोग्धयति-ते. A. अदुदुहत् त. D. दुधुक्षति ते. Frequ. दोदु-
ह्यते, दोदुहीति, दोदोग्धि. Pass. दुह्यते. * (दुग्धे also). A. अ-

* नदुहस्तुनमांयचिचर्णौ, एषांर्मकर्तरिर्वाचिचर्णौ न स्तः. The
roots दुह्. दू and नम् do not take य (यक्) and इ (चिन्)
in the reflexive passive, गो ण्यो दुग्धे.

दोहि, (§ अधुक्षत, अदुग्ध). P. P. दुग्ध. G. दुग्धा, संदुग्ध. Inf. दोग्धुम्.

दू (दुह्) 4 A. परितोषे. To suffer pain; to be afflicted. P. दूयते. Pf. दुदुधे. 2nd sing. दुदुमिषे. P. F. दविता. F. दविष्यते. C. अदविष्यत्. Aor. अदविष्ट. B. दविषीष्ट. Caus दावयति-ते. A. अदूदवत्-त. D. दुदूयते. Frequ. दूदूयते, दूदूयति, दूदूयति. Pass. दूयते. A. अदावि. P. P. दून. G. दूत्वा. Inf. दविषुम्.

दृ (छन्दसः) 5 P. हिंसायाम्. To kill. P. दृणोति P. ददर-
दती. F. ददरिष्यति. Aor. अदार्षीत्. B. दृश्यात्.

दृ (दृङ्) 6 A. आदरे. To honour; to regard. (always used with the preposition आ). P. आदरियते. Pf. आदद्रे. 2nd sing. आददिषे. P. F. आदती. F. आदरिष्यते. C. आदरिष्यत्. Aor. आदत. B. आदपीष्ट. Caus आदरयति-ते. A. आदीदरत्-त. D. आदिदरिषते. Frequ. आदेद्रीयते, आददीरति, आदरिदति, आदरीदति. Pass. आदरियते. A. आदारि. P. P. आदत. G. आदत्वा. Inf. आदतुम्.

दृष् 4 P. हर्षमोहनयोः. To be glad, to be proud, to be arrogant. P. दृष्यति. Pf. ददर्ष. 2nd sing. ददर्षिष्य, ददर्ष्ये, ददृष्य. P. F. दार्षिता, दती, दृषा. F. दार्षिष्यति, ददर्ष्यति, दृष्यति. C. अदार्षिष्यत्, अदर्ष्यत्, अदृष्यत्. Aor. अदृषत्, अदर्षीत्, अदार्षीत्, अदृषीत्. B. दृष्यात्. Caus दर्षयति-ते. A. अदीदृषत्-त, अददर्षत्-त. D. दिदर्षयति, दिदृष्यति. Frequ. दरीदृष्यते, दर्दीरति, दरिदति, दरीदति, दर्दीरति, दर्दीरति, दरीदृषति. Pass. दृष्यते. A. अदर्षि. P. P. दृष. G. दर्षिष्या, दृष्या, सदृष्य. Inf. दर्षितुम्, दर्षुम्, दृषुम्.

दृष् 11 P. उत्तेज्ये. To give pain. P. दृषति. Pf. ददर्ष. P. F. दर्षिता. F. दर्षिष्यति. Aor. अदर्षीत्. B. दृष्यात्.

दृष् 10 U. 1 P. सदापने. To light, to kindle. P. दर्पयति-ते; दर्पति. Pf. दर्पयायकार चक्रे &c; ददर्ष. P. F. दर्पयिता; दर्षिता. F. दर्पयि-

§ दुह्य, दुह्यानोधिग्वत्स्यात्. The root दुह् takes इ (चिङ्) optionally in pass-Aorist.

प्यति-ते, दर्पिष्यति. Aor. अदीदृषत् त, अददर्पत्-त; अदर्पात्. B. दर्पात्, दर्पयिषीष्ट; दृष्यात्. D. दिदृषयिष्यति-ने; दिदृषिष्यति. Frequ. of the 1st conj. see the above root. Pass. दर्प्यते; दृष्यते. A. अदर्पि P. P. दर्पिन; दृषित. G. दर्पयित्वा; दर्पिण. Inf. दर्पयितुम्; दर्पितुम्. ७

दृक् P. केशे. To give pain P. दृकति. Pf. ददर्क. P. F. दर्किता. F. दर्किष्यति. Aor. अदर्कत्. B. दृष्यात्.

दृम् (दमी) 6 P. ग्रन्थे To string; to connect (generally with सम्). P. दमति Pf. ददर्म. 2nd sing. ददर्मिथ. P. F. दर्मिता. G. दर्मिष्यति. C. अदर्मिष्यत्. Aor. अदर्मीत्. B. दृम्यात्. Caus. दर्मयति-ते. A. अदीदमत् त, अददर्मत्-त. D. दिदर्मयति. Frequ. दरीदृम्यते, दर्दमीति, दर्दमिथ &c. Pass. दृम्यते. A. अदर्मि. P. P. दृम्व. G. दर्मिवा, सृम्य. Inf. दर्मितुम्.

दृभ् (दमी) 10 1/- 1 P. भये. To fear. P. दर्भयति-ते; दर्भति Pf. दर्भयाञ्चकार चक्रे &c; ददर्भ. P. F. दर्भयिता; दर्भिता. F. दर्भयिष्यति-ते, दर्भिष्यति. Aor. अदीदभत् त, अददर्भत् त; अदर्भीत्. B. दृभ्यात्, दर्भयिषीष्ट; दृभ्यात्. P. P. दर्भित; दृभ्व. G. दर्भयित्वा; दर्भिवा. Inf. दर्भयितुम्; दर्भितुम्.

दृभ् 10 U. 1 P. सदर्भे. To string; to connect. The forms of this root are like those of the above root.

दृम्फ् 6 P. उत्केशे. To give pain. P. दृम्फति. Pf. ददृम्फ. P. F. दृम्फिता. F. दृम्फिष्यति. Aor. अदृम्फत्. B. दृम्यात्. D. दिदृम्फयति. Frequ. दरीदृम्यते, दर्दृम्फीति &c.

दृश् (दृशिर्) 1 P. प्रेक्षणे. To see P. पश्यति. Pf. ददर्श. 2nd sing. ददर्शिथ, दद्रष्ट. P. F. दृष्टा. F. दृश्यति. C. अदृश्यत्. Aor. अदर्शत्, अद्राक्षीत्. B. दृश्यात्. Caus. दर्शयति-ते. A. अदीदृशत्-त. अददर्शत्-त 1). दिदृशते. Frequ. दरीदृश्यते, दर्दृशति, दर्दृष्टि &c. Pass. दृश्यते. A. अदर्शि. P. P. दृष्ट. Pf. P. ददृशस्, ददृशिणस्, ददृशान. G. दृष्ट्वा, संदृश्य. Inf. दृष्टुम्.

दृश् 1 P. वृद्धौ. To mercage. P. दर्शति Pf. ददर्ह. P. F. दर्हिता.

F. दहिष्यति. Aor. अदहीत्. B. दद्यात्. Pass. दह्यते A. अदहि.
D. दिदहिषति. Frequ. दरीदृह्यते, दर्दहिष्यत् &c.

दृह् (दहि) 1 P. वृद्धौ. To increase. P. दृहति. Pf दृह. P. F.
दृहिता. F. दृहिष्यति. C. अदृहिष्यत्. Aor. अदृहीत्. B. दृद्यात्.
Pass. दृह्यते. A. अदृहि. P. P. दृहित. D. दिदहिषति. Frequ.
दरीदृह्यते, दर्दहिष्यत्. &c.

दृ (घटादिः) 1 P. भये. To fear. P. दरति. Pf ददर. P. F. दरिता,
दरीता. F. दरिष्यति, दरीष्यति. C. अदरिष्यत्, अदराष्यत्. Aor.
अदारीत्. B. दीर्यात्. Caus. दारयति-ते. A. अदीदरत्-त्. P. P. दीर्ण.

दृ १ P. विदारणे. To tear; to split P. दृणाति. Pf ददार. plu.
ददरुः, ददुः. 2nd sing. ददरिष्य. P. F. दरिता, दरीता. F. दरि-
ष्यति, दरीष्यति. Aor. अदारीत्. B. दीर्यात्. Caus. दारयति-ते,
(दारयति ते in the sense of ' to fear ') A. अदीदरत्-त्. D.
दिदरिषति, दिदरीषति, दिदीर्यति. Frequ. देदीर्यते, दादरीति, दादीर्य.
Pass दीर्यते. A. अदरि. P. P. दीर्ण. G. दीर्त्वा, विदीर्य. Inf.
दरितुम्, दरीतुम्.

दे (देङ्.) 1 A. पालने. To protect. P. दयते. Pf दिग्ये. 2nd
sing. दिग्यिषे. P. F. दाना. F. दास्यते. C. अदास्यत्. Aor. अदित.
2nd sing. अदिषा. B. दासीष्ट. Caus. दापयति ते. A. अदीदपत्-त्.
D. दिस्तते. Frequ. देदीयते, दादेति, दादाति. Pass. दीयते. A.
अदायि. P. P. दत्त. G. दत्त्वा. Inf. दातुम्

देव् (देवृ) 1 A. देवने. To play; to sport; to lament P. देवते.
Pf दिदेवे. 2nd sing. दिदेविषे. P. F. देविता. F. देविष्यते. Aor.
अदेविष्ट. B. देविषीष्ट. Caus. देवयति-ते. A. अदिदेवत्-त्. D. दिदे-
विषते. Frequ. देदेव्यते. Pass. देव्यते. A. अदेवि. P. P. देवित.
G. देविष्या, परिदेव्य. Inf. देवितुम्.

दे (दैप्) 1 P. शोधने. To purify; to cleanse; to be purified.
P. दापति. Pf ददौ. 2nd sing. ददिय, ददाय. P. F. दाता. F.
दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अदासीत्. 2nd sing. अदासीः. B.
दायात्. Caus. दापयति-ते. A. अदीदपत्-त्. D. दिदासति. Frequ.

दादायते, दादेनि, दादाति. Pass. दायते. A. अदायि. P. P. दान.
G. दात्वा. Inf. दातुम्.

द्रो ४ P. अमखण्डने. To cut; to mow. P. यनि. Pf. ददौ. P. F.
दाता. F. दास्यति. C. अदास्यत्. Aor. अद्रात्. B. देयात्. Caus.
दापयति-ते. A. अर्दापयत्-त. D. दित्सति. Frequ. देदायते, दादेति,
दादाति. Pass. दीयते. A. अदायि. P. P. दित. Pot. P. देय. G.
दित्वा, अवदाय Inf. दातुम्.

द्यु ३ P. अभिगमने. To assail; to advance towards. P. द्यौति.
Pf. दुधाव. 2nd sing. दुद्यविष, दुद्योष. P. F. द्योता. F. द्योष्यति.
C. अद्योष्यत्. Aor. अद्योषीत्. B. द्यूयात्. Caus. द्यापयति-ते. A.
अदुद्यवत्-त. D. दुद्युषति. Frequ. दौद्ययते, दौद्यधीति, दौद्योति.
Pass. द्यूयते. A. अद्यावि. P. P. द्युत. G. द्यूत्वा, संद्युच्य. Inf. द्योतुम्.

द्युत् १ A. दांसौ. To shine; to be bright. P. द्योतते. Pf. दिद्युते.
2nd sing. दिद्युतिषे. P. F. द्योतिता. F. द्योतिष्यते. Aor. अद्युतत्,
अद्योतिष्ट. II द्योतिषाष्ट. Caus. द्योतयति-ते. A. अदुद्युतत्-त. D.
दिद्युतिपने, दिद्योतिपते. Frequ. देद्युयते, देद्युतीति, देद्योति. Pass.
द्युत्यते. A. अद्योति. P. P. द्युतिव, द्योतिव. G. द्योतिस्त्वा, विद्युच्य.
Inf. द्योतितुम्.

दौ १ P. न्यक्करणे. To despise; to treat with contempt. P.
पायति. Pf. ददौ. P. F. दाता. F. दास्यति. Aor. अदासीत्. B.
दायात्, देयात्.

द्रम् १ P. गतौ. To go. P. द्रमति. Pf. दद्राम. P. F. द्रमिना. F.
द्रमिष्यति. Aor. अद्रमीत्. B. द्रम्यात्. D. दिद्रमिषति. Frequ.
दन्द्रम्यते, दन्द्रम्यते, दन्द्रमीति, दन्द्रन्ति &c. Caus. द्रमयति. A.
अदिद्रमन्. Pass. द्रम्यते. A. अद्रमि, अद्रामि.

द्रवस् ११ P. परितापपरिचरणयोः. To take great pains; to attend
upon or serve any person. P. द्रवस्यति. Pf. द्रवसाञ्चकार &c.
P. F. द्रवसिता. F. द्रवसिष्यति. Aor. अद्रवसीन्. B. द्रवस्यात्.
द्रा २ P. कुरसायागतौस्त्रमेच. To be spoiled; to run; to sleep.
(generally with नि in the last sense.) P. द्राति. Pf. द्रौ.

2nd sing. दद्रेथ, दद्राथ. P. F. द्राता. F. द्रास्यति. C. अद्रास्यत्.
Aor. अद्रासीत्. B. द्रायात्, देयात्. Caus. द्रापयति ते. A. अदि-
द्रपत्-त्. D. दिद्रासति. Frequ. दाद्रायते, दाद्रेति, दाद्राति. Pass.
द्रायते. A. अद्रायि. P. P. द्राण. G. द्रात्वा, निद्राय. Inf. द्रातुम्.

द्राख् (द्राखृ) 1 P. शोषणालम्बयोः. To become dry; to be able.
P. द्राखति. Pf. दद्राख. P. F. द्राखिता. F. द्राखिष्यति. Aor. अ-
द्राखीत्. B. द्राख्यात्. Caus. द्राखयति-ते. A. अदद्राखत्-त्.

द्राघ् (द्राघृ) 1 A. सामर्थ्ये, आयामेच. To be able, to lengthen.
P. द्राघते. Pf. दद्राघे. P. F. द्राघिता. F. द्राघिष्यते. Aor. अद्रा-
घिष्ट. B. द्राघिणीष्ट. Caus. द्राघयति-ते. A. अदद्राघत्-त्.

द्राङ् (द्राक्षि) 1 P. घोरवाशिते. To utter = discordant sound.
P. द्राङ्गति. Pf. दद्राङ्ग. P. F. द्राङ्गिता. F. द्राङ्गिष्यति. C. अद्राङ्गिष्यत्.
Aor. अद्राङ्गीत्. B. द्राङ्ख्यात्. Pass. द्राङ्क्ष्यते. A. अद्राङ्गि.

द्राह् (द्राहृ) 1 A. निद्राक्षये. To wake. P. द्राहते. Pf. दद्राहे. P. F.
द्राहिता. F. द्राहिष्यते. Aor. अद्राहिष्ट. B. द्राहिणीष्ट. Caus. द्राहयति-ते.
A. अदद्राहत्-त्. D. दिद्राहियते. Frequ. दाद्राहते, दाद्राहीति, दाद्राग्धि.

द्रु 1 P. गतौ. To go. P. द्रवति. Pf. दद्राव. 2nd sing. दुद्रोय. P.
F. द्रोता. F. द्रोष्यति. Aor. अदुद्रवत्. B. द्र्यात्. Caus. द्रावयति
only. A. अदुद्रवत्, अदिद्रवत्. D. दुद्रूपति. D. of Caus. दिद्रावयिषति,
दुद्रावयिषति. Frequ. दोद्रूयते, दोद्रूवीनि, दोद्रोति. Pass. द्रूयते. A.
अद्रानि. P. P. द्रुत. G. द्रुत्वा, निद्रुत्य. Inf. द्रोतुम्.

द्रुण् 6 P. गतिहिंसाकौटिल्येषु. To go; to kill; to make crooked.
P. द्रुणति. Pf. दुद्रोण. P. F. द्रोणिता. F. द्रोणिष्यति. Aor. अद्रो-
णीत्. B. द्रुण्यात्. D. दुद्रुणिपति, दुद्रोणिपति. Pass. द्रुण्यते. A. अद्रोणि.

द्रुह् 4 P. निरासायाम्. To bear hatred; to seek to hurt. P. द्रुहति.
Pf. दुद्रोह. 2nd sing. दुद्रोहिय, दुद्रोह्व, दुद्रोह. P. F. द्रोहिता,
द्रोह्या, द्रोढा. F. द्रोहिष्यति, द्रोह्यति. C. अद्रोहिष्यत्, अद्रोह्यत्.
Aor. अद्रुहत्. B. द्रुह्यात्. Caus. द्रोहयति-ते. A. अद्रुहत्-त्. D.
दुद्रोहिपति, दुद्रुहिनि, दुद्रुक्षति. Frequ. दोद्रुहने, दोद्रुहीति, दोद्रुहि.
Pass. द्रुह्यते. A. अद्रोहि. P. P. द्रुष. इट्. G. द्रुहिवा, द्रोहिच्.

दुग्धा, दूङ्गा. Inf द्रुहितुम्, द्रुग्धुम्, द्रोदुम्.

दू (दूङ्) 9 U. हिंसायाम्. To kill P. दूगाति, दूङ्गति. Pf. दुद्राव, दुद्रुव. 2nd sing. दुद्रविथ, दुद्रुविये. P. F. द्रमिता. F. द्रमिष्यति ते. Aor अद्रासीत्, अद्रविष्ट. B द्र्यात्, द्रमिषीष्ट. D. दुद्रूयति-ते. Frequentative दोद्रूयते, दोद्रूयति, दोद्रोति, Pass द्रूयते. A. अद्रावि.

द्रेक् (द्रेक्) 1 १. शब्दोत्साहो. To sound, to manifest joy. P. द्रेकते. Pf. दिदेके P. F. द्रेकिता. F. द्रेकिष्यते. Aor अद्रेकिष्ट. B. द्रेकिषीष्ट Caus द्रेकयति ते. A. अदिद्रेकन्-त.

द्रै 1 P. स्वप्ने. To sleep. (mostly preceded by नि). P. द्रायति. Pf. दद्रौ. 2nd sing. दद्रिथ, दद्राय. P. F. द्राता. F. द्रास्यति. Aor अद्रासीत्. B द्रायात्, द्रेयात्. Caus. द्रापयति-ते. A. अदि-द्रपन्-त. D. दिद्रासि. Frequentative दाद्रायते, दाद्रेति, दाद्राति. Pass. द्रायते. A. अद्रायि. P. P. द्राण. G द्रात्वा, निद्राय. Inf. द्रातुम्.

द्विष् 2 U. अप्रीतौ. To hate; to dislike P. द्वेष्टि, द्विष्टे. Imperf. अद्वेष्ट्, अद्विष्ट. plural अद्विप्न्, अद्विप्नु, अद्विपन्. Imperf. 2nd sing. द्विष्टि, द्विक्थ P. द्विष्टे, दिद्विष्टे. 2nd sing. दिद्वेपिथ, दिद्विपिये. P. F. द्वेष्टा. F. द्वेक्ष्यति-ते. Aor. अद्विक्षत्-त. P. द्वि-क्ष्यात्, द्विक्सीष्ट. Caus द्वेक्षयति ते. A. अदिद्विपन्-त. D. दिद्विक्षति-ते. Frequentative देद्विष्यते, देद्विपीति, देद्वेष्टि. Pass द्विष्यते. A. अद्वेष्टि. P. P. द्विष्ट G द्विष्ट्वा, विद्विष्य. Inf. द्वेष्टुम्.

दुर् 1 P. समरणे, अङ्गीकृतौच. To cover; to appropriate. P. दूरति. Pf. दूर्य. P. F. दूर्ता. F. दूरिष्यति. Aor अदूर्णीत्. B. दूर्यात्. D. दूर्यति. Frequentative दादूर्यते, दूर्दति, दूरिदति &c.

ध.

धक् 10 U. नाशने. To kill, to destroy. P. धकयति ते. Pf. धक्याधकार चके &c. P. F. धकयित. F. धकयिष्यति ते. Aor. अदधकन्-त. B धक्यात्, धकयिषीष्ट. D दिधकयति-ते.

धण् 1 P. शब्दे. To sound P. घणति Pf दवाण. P. F. घणिता. 1. घणिष्यति. Aor. अघर्णात्, अघर्णात्. B. घण्यात्. D. दिघ-

णिपति. Frequ. दंघण्यते, दंघणीति, दंघण्टि.

धन् 1 P. शब्दे. To sound P. धनति. Pf. दधान. P. F. धनिता. F. धनिष्यति. Aor. अधनीत्, अधानीत्. B. धन्यात्. Pass. धन्यते. A. अधानि.

धन् (छान्दसः) 3 P. धान्ये. To bear fruit, to produce crops of grain P. दधन्ति, dual दधन्त, plu. दधनति. Pf. दधान. P. F. धनिता. F. धनिष्यति. Aor. अधनीन्, अधानीत्. B. धन्यात्.

धन्व (धवि) 1 P. गतौ To go P धन्वति. Pf दधन्व. P. F. धन्विता F. धन्विष्यति. Aor. अधन्वीत्. B धन्व्यात्. D. दिधन्विष्यति. Frequ. दाधन्व्यते. Pass. धन्व्यते. A. अधन्वि. P. P. धन्वित. G. धन्वित्रा. Inf. धन्वितुम्.

धा (डुधाञ्) 3 U. धारणपोषणयोर्दानेच. To hold; to maintain; to give. P. दधाति, धत्ते. Pf. दधौ, दधे. 2nd sing. दधिष, दधाय, दधिषे. P. F धाता. F. धास्यति-ते. C. अधास्यत् त Aor. अधात्, अधित. B धेयात्, धासीष्ट. Caus धापयति ते. A. अदीधत्-त्. D. धित्सति-ते. Frequ देधीयते, दाधेति, दाधाति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. हित. Pot. P. धेय. G. हित्वा, संधाय. Inf. धातुम्.

धाव् (धावु) 1 U. गतिशुद्धौः. To run; to cleanse; to wash. P. धावति-ते. Pf. दधाव-वे. 2nd sing. दधाविष पे. P. F. धाविता. F. धाविष्यति ते. Aor. अधावीत्, अधाविष्ट. B धाव्यात्, धाविषीष्ट. Caus. धावयति ते. A. अदीधत्-त्. D. दिधाविषति-ते. Frequ. दाधाव्यते. Pass. धाव्यते. A. अधावि. P. P. धावित, धौत. G. धावित्रा, धौत्रा, प्रधाव्य. Inf. धावितुम्.

धि 6 P. धारणे. To hold; to possess P. धियति. Pf. दिधाय. 2nd sing. दिधियिष, दिधे. P. F. धेता. F. धेय्यति. C. अधेय्यत्. Aor. अधेयीत्. B. धीयात्. Caus. धाययति ते. A. अदीधत्-त्. D. दिधीयति. Frequ. देधीयते, देवयीति, देधेति. Pass. धीयते. A. अधायि. P. P. धिन. G. धित्वा, संधिय. Inf. धेतुम्.

धिश्च 1 A. संदीपनकेशनजीवनेषु. To kindle, to be weary; to live.

P. विक्षते. Pl. दिविक्षे. P. F. विक्षिता. F. विक्षिप्यते. Aor. अ-
विक्षिष्ट. B. विक्षिपाष्ट. D. दिविक्षिपते. Frequ. देविक्ष्यते, देविक्षीति,
देविष्टि. P. P. विक्षित. G. विक्षित्वा. Inf विक्षितुम्.

धिन्व् (धिवि) 1 P. प्राणने. To please, to delight. P. पिनोति.
Pf दिधिन्व. 2nd sing. दिधिन्विय. P. P. पिन्विता. F. विन्विष्य-
ति. Aor अधिन्वात्. B धिन्व्यान्. Caus. धिन्वयति-ते. A. अदिधि-
न्वत् त. D दिधिन्विपति. Frequ. देधिन्व्यते. Pass. धिन्व्यते. A.
अधिन्वि. P P विन्वित. G. धिन्विवा. Inf धिन्वितुम्.

धिप् (छान्दस्) 3 P शब्दे. To sound. P. दिधेष्टि, dual. दिधिष्ट;
plu दिधिपति. Pf दिधेष. P. F. धेपिता. F. धेपिष्यति. Aor.
अधिपीत्. B धिष्यात्.

धी (धाड) 4 A आधारे. To hold. P धीयते. Pf दिध्ये. 2nd sing.
दिध्यिषे. P F धेता F. धेप्यते. C. अधेप्यत. Aor. अघेष्ट. B.
धेपीष्ट. Caus धाययति-ते. A. अदीधयत् त. D दिधीपते. Frequ.
देधीयते, देधयीति, देधेति. Pass धीयते. A अधायि. P. P. धान.
G धीत्वा. Inf धेतुम्.

धु (धुज) 5 U कम्पने. To shake, to tremble. P. धुनोति, धुनुते.
Pf दुधान, दुधुने. 2nd sing. दुधोथ, दुधविथ, दुधुविषे. P. F.
धोता. F. धोष्यति ते. Aor. अधौपीत्, अधोष्ट. B धूयात्, धोपीष्ट.
Caus धानयति only. A. अदूधम्. D दुधूयति-ते. Frequ.
दोधूयते, दोधयीति, दोधेति. Pass धूयते. A. अधावि. P. P. धुन.
G धुत्वा, विधुय. Inf धेतुम्.

धुञ् 1 A. सर्दीपनश्चनजीवनेषु. To kindle, to be weary, to
live. P. धुक्षते. Pf दुधुक्षे. 2nd sing. दुधुक्षिषे. P. F. धुक्षिता.
F. धुक्षिष्यते. C. अधुक्षिष्यत. Aor. अधुक्षिष्ट. B धुक्षिपीष्ट. Caus.
धुक्षयति ते. A. अदुधुक्षन्-त. D दुधुक्षिपते. Frequ. दोधुक्ष्यते,
दोधुक्षीति, दोधुष्टि. Pass. धुक्ष्यते. A. अधुक्षि. P. P. धुक्षित. G.
धुक्षित्वा. Inf धुक्षितुम्.

धुर् (धूर्ति) 1 P. हिमायाम्. To kill, to injure. P धूर्ति. Pf
दुर्ति. 2nd sing. दुर्धूम्य. P. F. धूर्तिता. F. धूर्तिष्यति. Aor. अधू-

वीत् . B. धूर्वात् . Caus धूर्वयति-ते . A. अदुधूर्वत्-त् . D. दुधूर्वि-
पति . Frequ. दोधूर्व्यते, दोधूर्वीति, दोधोर्ति . Pass धूर्व्यते . A. अधूर्वि .
P. P. धूर्त . G धूर्विता . Inf. धूर्वितुम् .

धू (धूञ्) 5 U. कम्पने . To shake; to cover; to tremble; to
excite . P. धूनाति, धूनुते . Pf. दुधाव, दुधुवे . 2nd sing. दुधविथ,
दुधोथ, दुधुविपे . P. F. धोता, धविता . F. धोप्यति ते, धविष्यति-ते .
Aor. अधागेत्, अधविष्ट, अधोष्ट . B. धूयात्, धविर्षाष्ट, धोर्षाष्ट .
Caus धूनयति, धावयति (according to हरदत्त) . A. अदधुनत् .
अदधवत् . D. दुधूपति-ते . Frequ. दोधूयते, दोधोति, दोधोति . Pass.
धूयते . A. अधावि . P. P. धूत . G धूत्वा, विधूय . Inf. धोतुम्, धविनुम् .

धू (कुटादिः) 6 P विधूनेन . To shake; to cause to tremble P.
धुवति . Pf. दुधाव . 2nd sing. दुधुविथ . P. F. धुविता . F. धुनि-
ष्यति . C. अधुविष्यत् . Aor अधुर्वात् . B. धूयात् . Caus धावयति
only . A. अदधवत् . D. दुधूपति . Frequ. दोधूयते, दोधोति, दो-
धोति . Pass धूयते . A. अधावि . P. P. धूत . G. धूत्वा, विधूय .
Inf धुवितुम् .

धू (धूञ्) 9 U कम्पने . To shake . P धुनाति, धुनीते . Imperf.
अधुनात्, अधुनीत . Imper. धुनातु, धुनीताम् . 2nd sing. धुनीदि,
धुनीष्य . Pot. धुनीयात्, धुनीत . I' P धून . All other forms
of this root are identical with those of धू 5 U .

धू (धूञ्) 10 U 1 U. कम्पने . To shake; to agitate . P. * धून-
यति-ते, धावयति-ते; († according to हरदत्त this root is con-
jugated as धाव् throughout); धवनि-ते . Pf धूनयावकार-

* धूञ्प्रीणोर्नुवक्तव्यः ॥ The roots धू & प्री insert न्
before the ई of the tenth class and causals.

† According to हरदत्त the reading of this वार्तिक is धूञ्प्रीणोर्नु-
वक्तव्यः, and in his opinion the root धू 9 inserts न्
before the ई of the 10th class & causals, and not
other roots. हरदत्तस्तु धूञ्प्रीणोरिति पठित्वा प्रीणातिसाहचर्याद्भूनातेरेव
नृमाह . *Siddh-Kau.*

धृप् (जिहृषा) 5 P प्रागल्भ्ये. To be bold or confident, to be proud P धृष्णाति. Pf दधर्ष. 2nd sing दधर्षिथ. P F धर्षिता. F धर्षिष्यति. C अधर्षिष्यत्. Aor अधर्षात्. B धृष्यात्. Caus धर्षयति ते A अदीधृषत्-त्, अदधर्षत्-त् D दिधर्षयिनि. Frequ. दरीधृष्यते, दरीर्षाष्टि &c Pass धृष्यते. A अधर्षि. P P धर्षित, धृष्ट (immodest or bold). G धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf धर्षितुम्.

धृष् 10 U 1 P प्रसहने. To offend, to overcome P धर्षयति-ते; धर्षति. Pf धर्षयाञ्चकार-चक्रे &c, दधर्ष. P F धर्षयिता, धर्षिता. I धर्षयिष्यति-ते, धर्षिष्यति. Aor अदीधृषत्-त्, अदधर्षत्-त्; अधर्षात् B धर्ष्यात्, धर्षयिषाष्ट, धृष्यात्. D दिधर्षयिनि ते; दिधर्षयति Frequ of the first con दरीधृष्यते, दरीर्षाष्टि &c. Pass. धर्ष्यते, धृष्यते. A अधर्षि P. P. धर्षित G. धर्षयित्वा, प्रधर्ष्य, धर्षित्वा, प्रधृष्य. Inf. धर्षयितुम्; धर्षितुम्.

धृ (another reading for जृ) 9 P वयोहानौ To be old P धृणाति. Pf दधार 2nd sing. दधारिथ. P. I. धारिता, धरीता F. धरिष्यति, धरीष्यति Aor. अधारीत्. B धीर्यात्. D. दिधीर्षिनि. Frequ. देधीयते, दाधार्ति &c.

धे (धेद्) 1 P. पाने. To suck, to drink. P. धयति. Pf. दधौ. 2nd sing. दधिय, दधाथ. P. F. धाता. F. धास्यति. C. अधास्यत्. Aor. अधात्, अदधत्, अधासीत्. B. धेयात्. Caus. *धापयते only. A. अदाधपत्. D. धिस्तति. Frequ. देधीयते, दाधाति, दाधेति. P. P. धीत G. धीत्वा; सधाय. Inf. धातुम्.

धेक् 10 U. दर्शने. To see P धेकयति-ते. Pf. धेकयाञ्चकार चक्रे &c P. F. धेकयिता. F. धेकयिष्यति ते. Aor. अदिधेकत्-त्. B. धेक्यात् धेकयिषीष्ट.

धोर् (धोर्क) 1 P. गतिचातुर्ये. To run well, to trot, to be skilful

* **धेटउपसंख्यानम्**. The causative of धे does not take Parasmaipada, धापयेतेशिशुमेकसमीची. धे, however, takes Parasmaipada if it does not convey a reflexive sense, वत्सान् पयति पय

P. धोरति. Pf. दुधोर. P. F. धोरिता. F. धोरिष्यति. C. अ. धोरिष्यत्. Aor. अधोरीत्. B. धोर्यात्. Caus. धोरयति ते. A. अदुधोरत्त. D. दुधोरिषति. Frequ. दोधोर्यते, दोधोर्ति &c.

ध्मा 1 P. शब्दाग्निसयोगयोः. To blow (a pipe &c.); to blow fire; to cast. P. धमति. Pf. दध्मौ 2nd sing. दध्मिथ, दध्माथ. P. F. ध्माता. F. ध्मास्यति. C. अध्मास्यत्. Aor. अध्मासीत्. B. ध्मायात्, ध्मेयात्. Caus. ध्मापयति ते. A. अदिध्मपत्त. D. दिध्मासति. Frequ. देध्मीयते, दाध्मेति, दाध्मति. Pass. ध्मायते. A. अध्मायि. P. P. ध्मात. G. ध्मात्वा, आध्माय. Inf. ध्मातुम्.

ध्यै 1 P. चिन्तायाम्. To think of, to meditate; to recollect. P. ध्यायति. Pf. दध्यौ. 2nd sing. दध्यिथ, दध्माथ. P. F. ध्याता. F. ध्यास्यति. Aor. अध्यासीत्. B. ध्यायात्, ध्येयात्. Caus. ध्यापयति-ते. A. अदिध्यपत्त. D. दिध्यासति. Frequ. दाध्यायते, दाध्याति, दाध्येति. Pass. ध्यायते. A. अध्यायि. P. P. ध्यात. G. ध्यात्वा, अनुध्याय. Inf. ध्यातुम्.

ध्रज् 1 P. गतौ. To go. P. ध्रजति. Pf. दध्राज. P. F. ध्रजिता. F. ध्रजिष्यति. Aor. अध्रजीत्, अध्राजीत्. B. ध्रज्यात्. Pass. ध्रज्यते. A. अध्राजि.

ध्रज्ज् (ध्राजि) 1 P. गतौ. To go. P. ध्रज्जति. Pf. दध्रज्ज. P. F. ध्रज्जिता. F. ध्रज्जिष्यति. C. अध्रज्जिष्यत्. Aor. अध्रज्जीत्. B. ध्रज्ज्यात्. D. दिध्रज्जिषति. Frequ. दाध्रज्ज्यते, दाध्रज्जि &c. Pass. ध्रज्ज्यते. A. अध्राजि.

ध्रण्* 1 P. शब्दे. To sound as a drum or other instrument. P. ध्रणति. Pf. दध्राण. P. F. ध्रणिता. F. ध्रणिष्यति. Aor. अध्रणीत्, अध्राणीत्. B. ध्रण्यात्. Frequ. दध्रण्यते, दध्रण्यते, *दध्रन्ति, दध्रन्ति.

इस् (उध्रस्) 1 P. उज्जे. To glean. P. ध्रणाति. Pf. दध्रास. P.

* This root originally ends in न्; then न् is changed to ण्. पदेषु नान्तोऽयम्। नोपदेशफलं नुयुङ्कि; as दध्रन्ति.

ध्वन्यते. A. अध्वनि. P. P. ध्वनित. G. ध्वनयित्वा. Inf. ध्वनयितुम्.
 ध्वंस् (ध्वसु) 1 A. अवससनेगतौच. To fall down; to perish;
 to go. P. ध्वंसते. Pf. दध्वसे. P. F. ध्वसिता. F. ध्वंसिष्यते.
 C. अध्वसिष्यत्. Aor. अध्वसत्, अध्वनिष्ट. B. ध्वसिर्षाष्ट Caus.
 ध्वंसयति-ते. A. अदध्वसत्-त् D. दिध्वसिषते Frequ. दनीध्वस्यते,
 दनीध्वसति, दनीध्वसि. Pass. ध्वस्यते. A. अध्वसि. P. P. ध्वस्त.
 G. ध्वसित्वा, ध्वस्त्या, विवस्य. Inf. ध्वसितुम्.

ध्वाङ् (ध्वाक्षि) 1 P. घोरवाशिते. To utter the cry of birds; to
 caw. P. ध्वाङ्गति Pf. दध्वाङ्ग P. F. ध्वाङ्गिता. F. ध्वाङ्गि-
 ष्यति Aor. अध्वाङ्गीत्. B. ध्वाङ्ग्यात्. D. दिध्वाङ्गिषति Frequ.
 दाध्वाङ्ग्यते, दाध्वाङ्गीति, दाध्वाष्टि. Pass. ध्वाङ्ग्यते A. अध्वाङ्गि.

ध्वृ 1 P. हूँछने. To bend, to make crooked P. ध्वरति. Pf.
 दध्वार 2nd sing. दध्वर्ध P. F. ध्वर्त. F. ध्वरिष्यति. Aor. अ-
 ध्वर्षीत्. B. ध्वर्ष्यात्. Caus. ध्वारयति-ते A. अदिध्वरत्-त् D.
 दुध्वर्यति. Frequ. दाध्वर्यते, दर्ध्वरति, दर्ध्वरति &c. Pass. ध्वर्यते A.
 अध्वरि. P. P. ध्वृत. G. ध्वृत्वा. Inf. ध्वर्तुम्.

न.

नक् 10 U. नाशने. To perish. P. नक्षयति-ते, (प्रनक्षयति-ते). Pf.
 नक्षयान्कार-चक्रे &c. P. F. नक्षयिना. F. नक्षयिष्यति-ते. Aor.
 अननक्तन्-त् B. नक्षयात्, नक्षयिषाष्ट.

नक्ष् (नक्ष्) 1 P. गतौ. To go; to move P. नक्षति, (प्रणक्षति).
 Pf. ननक्ष. P. F. नक्षिता. F. नक्षिष्यति. C. अनक्षिष्यत्. Aor.
 अनक्षीत्. B. नक्ष्यात्. D. निनक्षिषति Frequ. नानक्ष्यते, नानाष्टि &c.

नख् (नख्) 1. P. गतौ To go, to move. P. नखाति, (प्रगखाति).
 Pf. ननाख 3rd dual नेखतुः P. F. नखिता. F. नखिष्यति. Aor.
 अनखीत्, अनाखीत्. B. नख्यात्. Caus. नाखयति-ते. A. अनोनखत्-त्.

नङ् (नङि) 1. P. गतौ. To go. P. नङ्गति, (प्रणङ्गति). Pf.
 ननङ्ग. P. F. नङ्गिता. F. नङ्गिष्यति. Aor. अनङ्गीत्. B. नङ्ग्यात्.
 Pass. नङ्ग्यते. A. अनङ्गि.

नट् (नट्) (नटति) 1 P. नृता (नृत्तनृत्ययोः), नतौगतौच. To

'dance' with indication or passion; to dance with gestures to bend; to go. P. नटति, (प्रणटति). Pf. ननाट. 2nd sing. नेटिथ. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नटयति-ते. A. अनीनटन्-त D. निनटिषति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानट्टि. Pass नट्यते. A. अनटि, अनाटि. P. P. नटित. Pot. P. नाट्य. G. नटित्वा Inf. नटितुम्.

नट् 1 P. नाट्ये To act (to dance with verbal representation of passion). P. नटति. Pf. ननाट. P. F. नटिता. F. नटिष्यति. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नाटयति-ते, (प्रनाटयति-ते.) A. अनीनटन्-त. For other forms see the above root

नट् (णट्) 10 U. भाषायाम्. To speak. P. नाटयति-ते. Pf. नाटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति-ते. Aor. अनानटन्-त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट.

नट् (णट्) 1 P. अव्यक्तेशब्दे. To sound inarticulately P. नटति, (प्रणटति, प्रणिनटति, परिणिनटति). Pf. ननाट. 2nd sing. नेटिथ. P. F. नाटिता. F. नटिष्यति. C. अनटिष्यत्. Aor. अनटीत्, अनाटीत्. B. नट्यात्. Caus. नाटयति-ते. A. अनीनटन्-त. D. निनटिषति. Frequ. नानट्यते, नानटीति, नानट्टि. Pass. नट्यते. A. अनटि, अनाटि. P. P. नटित. Pot. P. नाट्य. G. नटित्वा, प्रणय. Inf. नटितुम्.

नट् (णट्) 10 U. भाषायाम्. To speak, to shine. P. नाटयति-ते, (प्रणाटयति-ते). Pf. नाटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. नाटयिता. F. नाटयिष्यति ते. Aor. अनानटन्-त. B. नाट्यात्, नाटयिषीष्ट.

नन्द (टुनदि) 1 P. समृद्धौ. To be glad; to be satisfied. P. नन्दति, (प्रनन्दति, प्रणन्दति according to some). Pf. ननन्द. 2nd sing. ननन्दिथ. P. F. नन्दिता. F. नन्दिष्यति. C. अनन्दिष्यत्. Aor. अनन्दीत्. B. नन्द्यात्. Caus. नन्दयति only. A. अननन्दत्. D. निनन्दिषति. Frequ. नानन्द्यते, नानन्दीति, नानन्ति. Pass. नन्द्यते. A. अनन्दि. P. P. नन्दित. G. नन्दित्वा, अभिनन्द्य. Inf.

C. अनाधिष्यत्. Aor. अनाधिष्ट. B. नाधिषीष्ट. Caus. नाधयति-ते.

A. अननाधत् त. D. निनाधिषते. Frequ. नानाध्यते, नानास्ति &c.

नाम् (नास्) 1 A शब्दे. To sound. P. नासते, (प्रणासते). Pf.

ननासे. P. F. नासिता. F. नासिष्यते. Aor. अनासिष्ट. B. नासिषीष्ट.

Caus. नासयति-ते. A. अननासत् त. Frequ. नानास्यते, नानास्ति &c.

निक्ष् (निक्ष्) 1 P चुम्बने. To kiss P. निक्षति, (प्रणिक्षति). Pf.

निनिक्ष. P. F. निक्षिता. F. निक्षिष्यति. Aor. अनिर्क्षात्. B. निक्ष्यात्.

Caus. निक्षयति-ते. A. अनिनेक्षत् त. Pass. निक्ष्यते. A.

अनिक्षि. Pot. P. निक्षितव्य, * (प्रनिक्षितव्य, प्रणिक्षितव्य).

निज् (निजिर्) 3 U. शौचपोषणयोः. To wash; to purify, to

nourish P. नेनेक्ति, नेनेक्ते, (प्रणेनेक्ति, प्रणेनेक्ते). Pf. निनेज,

निनिजे. 2nd sing. निनेनिय, निनेनिजे. P. F. नेक्ता. F. नेक्ष्यति-ते. C.

अनेक्ष्यत् त. Aor. अनिजत्, अनेक्षात्, अनिक्त B. निज्यात्, निक्षीष्ट.

Caus. नेजयति ते. A. अनानिजत् त. D. निनिक्षति ते. Frequ.

नेनेज्यते, नेनेजीति, नेनेक्ते. Pass. निज्यते. A. अनेजि. P. P. निक्त.

G. निक्त्वा, भवनिज्य. Inf. नेक्तुम्.

निज्ज् (निजि) 2 A शुद्धौ To wash; to purify P. निज्जे, (प्रणिज्जे).

Pf. निनिजे. 2nd sing. निनिजिये. P. F. निजिता. F. निजिष्यते.

Aor. आनिजिष्ट. B. निजिषीष्ट. Caus. निजयति-ते. A. अनिनिजत् त.

D. निनिजिषते. Frequ. नेनिज्यते, नेनिजीति, नेनिज्जे. Pass.

निज्यते. A. अनिजि. P. P. निजित. G. निजित्वा, प्रणिज्ज्य.

Inf. निजितुम्.

निद् (निड्) 1 U. कुत्सासन्निकर्षयोः. To ridicule; to reach; to be

near P. नेदति-ते, (प्रणेदति ते). Pf. निनेद्, निनिदे. P. F.

नेदिता. F. नेदिष्यति ते. C. अनेदिष्यत् त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट.

B. निद्यात्, निर्दिष्ट. Caus. नेदयति ते. A. अनिनेदत्-त. D. निनि-

दिपति-ते, निनेदिपति-ते. Frequ. नेनेद्यते, नेनेत्ति &c. Pass. निद्यते.

A. अनेदि.

* वार्तिसनिक्षनिन्दाम् । The न् of the roots निम्, निक्ष्

and निन्द् is changed to ण् optionally before क्त् terminations,

निन्द् (निदि) 1 P. कुत्सायाम् . To blame; to censure. P. निन्दति, (प्रणिन्दति). Pf. निनिन्द. 2nd sing. निनिन्दिथ. P. F. निन्दिता. F. निन्दिष्यति. C. अनिन्दिष्यत् . Aor. अनिन्दीत् . B. निन्यात् . Caus निन्दयति-ते. A. अनिनिन्दत्-त. D निनिन्दिषति. Frequ. नेनिन्द्यते, नेनिन्दीति, नेनिन्ति. Pass. निन्यते. A. अनिन्दे. P. P. निन्दित. Pot. P. निन्दिष्य, (प्रनिन्दितव्य, प्रणिन्दितव्य). 'G. निन्दित्वा, विनिन्य Inf निन्दितुम् .

निन्व ' निवि) 1 P. सेचनेसेवनेच. To sprinkle; to attend to P. निन्वति, (प्रणिन्वति). Pf. निनिन्व P. F निन्विता. F. निन्विष्यति. Aor. अनिन्वीत् . B. निन्यात् . D. निनिन्विषति-ते. Frequ. नेनिन्व्यते. Pass निन्व्यते. A. अनिन्वि.

निल् (णिल्) 6 P. गहने. To understand with difficulty; to become thick P निलति, (प्रणिलति). Pf. निनेल. P. F. नेलिता. F नेलिष्यति. Aor. अनलीत् . B. निल्यात् . D. निनिलिषति, निनेलिषति. Frequ. नेनिल्यते, नेनेस्ति &c. Caus. नेलयति-ते. A अनोनिलत् -त.

निवात् (णिवास्) 10 11 आच्छादने. To cover. P. निवासयति-ते, (प्रणिवासयति ते). Pf. निवासयाञ्छरार चक्रे &c. P. F. निवासयिता. F निवासयिष्यति-ते. Aor अनिनिगासत्-त. B. निवास्यात्, निवासयिष्यत् . D निनिवासयिषति-ते. Pass निवास्यते. A. अनिवासि. P P. निगासित. G निवासयित्वा Inf. निवासयितुम्.

निश (णिश) 1 P समाधौ. To meditate upon; to think. P. नेशति, (प्रणेशति) Pf निनेश. P F नेशिता. F. नेशिष्यति. C. अनोशिष्यत् . Aor. अनेशीत् B निश्यात् . Frequ. नेनिश्यते, नेनेष्टि &c Pass. निश्यते. A. अनेशि.

निष् (णिष्) 1 P. सेचने. To sprinkle; to moisten. P. नेषति, (प्रणेषति). Pf. निनेष. P. F नेषिता. F. नेषिष्यति. Aor. अनेषीत् . B निष्यात् . Caus. नेषयति-ते. A. अनोनियत्-त.

निष्क (णिष्क्) 10 A. परिमाणे. To measure; to weigh. P. निष्कयते, (प्रणिष्कयते). Pf. निष्कयाञ्छके &c. P. F. निष्कयिता. F.

निष्कृष्यते. Aor अनिनिष्कृत. B निष्कृष्याट्.

निस् (निप्ति) 2 A चुम्बने. To kiss I निस्ते, (प्रणिस्ते). Pf. निनिस्ते. P F निस्तिता F निस्तिष्यते Aor. अनिस्तिष्ट. B निस्तिषीष्ट. Pot P निस्सितव्य, (प्रनिस्सितव्य, प्रणिस्सितव्य).

नी (नीञ्) 1 U प्राणणे. To lead, to carry P नयति-ते, (प्रणयति-ते) Pf निनाय, निन्ये 2nd sing. निनयिष्य, निनथ, निन्यिषे. P F नेता F नेष्यति-ते C अनेष्यत्-त् Aor अनेयीत्, अनेष्ट. B नीयात्, नेयीष्ट Caus नाययति ते A अनीनयन्-त्. D निर्नायते ते. Frequ नेनीयते, नेनयीसि, नेनेति. Pass नीयते. A अनायि P P नीत G नीत्वा, प्रणाय. Inf नेतुम्.

नील् (नील्) 1 P वर्णे To be of a dark colour, to dye dark P नीळति, (प्रणीळति) Pf निर्नीळ P F नीळिता F नीलिष्यति Aor. अनीलीत् II नील्यात् D निनालिषति. Frequ नेनील्यते, नेनील्यिष्ट &c.

नीव् (नाव) 1 P स्यौल्ये To become fat or corpulent P नीवति, (प्रणीवति) Pf निर्नीव P F नीविता F नीविष्यति. Aor. अनावीत् II नीव्यात्. Frequ नेनीव्यत Caus नीवयति ते A. अनानिवत्-त्

नु (णु) 2 P स्तुतौ To praise P नौति, (प्रणौति) Pf नुनाय. 2nd sing नुनविष P F नविता F नविष्यति. C अनविष्यन्. Aor. अनावीत्. B नूयान् Caus नवयति-ते A अनूनवन्-त्. D नुनूयति. D of causal नुनावयिषति ते Frequ नोनूयत, नोनवीति, नोनोति. Pass नूयते A अनावि P P नुत G नुवा, प्रणुय. Inf नवितुम्. This root takes Atmanepada terminations when it is preceded by the preposition आ, as आनुत

नुद् (णुद्) 6 U प्रेरणे To throw, to push, to drive P नुदति-ते, (प्रणुदति ते) Pf नुनोद, नुनुदे 2nd sing नुनोदिष्य, नुनुद्विष्ये P F नोत्ता F नोत्स्यति-ते. Aor अनौत्सीत्, अनुत्त B नुयान्, नुत्साष्ट Caus नोदयति ते. Aor अनुनुदत्-त् D नुनुत्स्यति ते Frequ नानुद्यते, नानुद्यति, नोनोत्ति I ass नुयते. A अनोदि

P. P. हुत्, नुत्. G. नुत्वा, प्रणुत्. Inf. नोत्तुम्.

नुद् (णुद्) 6 P. प्रेरणे. To throw; to push; to drive. The forms of this root are identical with the Parasmaipada forms of the above root. कर्त्रभिप्रायेऽपिकलेपरस्मैपदार्थः पुनः पाठः. (*Sid. Kau.*) This root is given again in the Dhatupatha, to show that the root should be Parasmaipada, even when the fruit or result of the action refers to the agent.

नृ (णृ) (कृयादि.) 6 P. स्तुतौ. To praise. P. रुचति, (प्रणुरति). P. F. रुचिता. F. रुचिष्यति. C. अनुनिष्यत्. Aor. अनुयत्. B. नूयात्. Caus. नावयति-ते. A. अनु-नवत्-त. D. रुनुषति. Frequ. नोनूयते, नोनयीति, नोनोति Pass. नूयते. A. अनावि. P. P. नूत्. G. नूवा, परिणूय. Inf. रुचितुम्.

नृत् (नृती) 4 P. गात्रविक्षेपे. To dance; to gesticulate. P. नृत्यति, (प्रनृत्यति). P. F. ननर्त. 2nd sing. ननर्तय. P. F. नर्तिता. F. नर्तिष्यति, नर्त्यति. Aor. अनर्तात्. B. नृत्यात्. Caus. *नर्तयते only A. अननर्तत, अनीनृतत. D. निनर्तिरति, निनृत्यति. Frequ. नरीनृत्यते, नर्नर्ति, नर्नृतीति नरिनर्ति, नरिनृतीति, नरीनर्ति, नरीनृतीति. Pass. नृत्यते. A. अनर्ति. P. P. नृत्त. G. नर्निन्वा, प्रनृत्य. Inf. नर्तितुम्.

नृ (णृ according to some) (घटादिः) 9 P. नये. To lead. P. नृणाति, (प्रनृणाति, प्रणृणानि). P. F. ननार. 2nd sing. ननरिथ. P. F. नरिता, नरीना. F. नरिष्यति, नरीष्यति. Aor. अनारान्. B. नार्यात्. D. निनरिषति, निनरीषति, निनीरति. Frequ. नेनार्यते, नानारिद. Caus. नरयति-ते (नये), नारयति-ते (नयादन्यत्र). A. अनोनारत्-त.

नेद् (णेद्) 1 U. कुत्सामन्निकर्षयोः. To censure; to be near. P. नेदति-ते, (प्रणेदति-ते). P. F. निनेद्, निनिदे. 2nd sing. निनेदिथ, निनेदिषे. P. F. नेदिता. F. नेदिष्यति-ते C. अनेदिष्यत्-त. Aor. अनेदीत्, अनेदिष्ट. B. नेयात्, नेदिषाष्ट. Caus. नेदयति-ते. A. अनेनेदत्-न.

नेप् (नेप्) 1 A. गतौ. To go. P. नेपने, (प्रणेपते). Pf. निनेपे.
2nd sing. निनेपिये P. F. नेपिना F. नेपिय्यते. Aor. अनेपिष्ट. B.
नेपिपीष्ट. Caus. नेपयति ते. A. अनिनेपत्-त. Pass नेप्यते. A. अनेपि.

प.

पक्ष् 1 P. परिग्रहे. To seize, to accept; to take side. P पक्षति.
Pf. पपक्ष. 2nd sing. पपक्षिथ P. F पक्षिता. F. पक्षिय्यति. C.
अपक्षिय्यत्. Aor अपक्षीत्. B पक्ष्यात्. Caus पक्षयति ते. A.
अपपक्षत् त. D विपक्षिपति. Frequ पापक्ष्यते, पापक्षीति, पापष्टि.
Pass पक्ष्यते. A अपक्षि. P P. पक्षित. G पक्षित्वा. Inf. पक्षितुम्.

पक्ष् 10 U परिग्रहे. To seize; to accept, to take side. P. पक्षयति-
ते. Pf. पक्षयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. पक्षयिता. F. पक्षयिष्यति ते.
Aor. अपपक्षत्-त. B. पक्ष्यात्, पक्षयिपीष्ट. D. विपक्षयिपति-ते.
Pass. पक्ष्यते. A. अपक्षि. P. P पक्षित. G. पक्षयित्वा Inf. पक्षयितुम्.

पच् (डुपचप्) 1 U. पाके. To cook, to bake, to burn. P. पचति-
ते. Pf. पपाच, पेच. 2nd sing पेचिय, पपक्य, पेचिपे. P. F.
पक्ता. F. पक्षयति ते. C. अपक्ष्यत् त. Aor. अपाक्षीत्, अपक्त dual
अपाक्ताम्, अपक्षाताम्. B पच्यात्, पक्षीष्ट. Caus पाचयति-ते.
A अपीपचत्-त. D विपक्षति. Frequ पापच्यते, पापचकति,
पापक्ति Pass पच्यते. A अपाचि. P. P. पक. Pot. P. पाक्य,
(अरक्ष्यपाक्य). G. पक्त्वा, रिपच्य. Inf. पक्तुम्.

पञ्च (पाचि) 1 A. व्यक्तीकरणे. To make clear or evident.
P. पञ्चते. Pf. पपञ्चे P. F पञ्चिता. F. पञ्चिय्यते. C. अपञ्चिय्यत्.
Aor. अपञ्चिष्ट. B. पञ्चिपीष्ट. Caus पञ्चयति ते. A. अपपञ्चत्-त. D.
विपञ्चिपते. Frequ. पापञ्च्यते, प.पञ्चकति, पापञ्चि Pass. पञ्च्यते.
A. अपञ्चि. P. P. पञ्चित G. पञ्चित्वा. Inf. पञ्चितुम्.

पञ्च (पाचि) 10 U. 1 P. विस्तारवचने. To spread, to make
clear. P. पञ्चयति ते; पञ्चति. Pf. पञ्चयाञ्चकार चक्रे &c; पपञ्च.
P. F. पञ्चयिता; पञ्चिता. F. पञ्चयिष्यति-ते; पञ्चिय्यति. A. अ-
पपञ्चत्, अपञ्चोत्. B. पञ्च्यात्, पञ्चयिपीष्ट; पञ्च्यात्. D. विप-
ञ्चयति-ते, विपञ्चिपति. Frequ of the 1st Con. पापञ्च्यते, पाप-

ञ्चीति, पापाङ्कि. P. P. पाञ्चित. G. पञ्चयिवा; पञ्चित्वा, प्रपञ्च्य.
Inf. पञ्चयितुम्; पाञ्चितुम्.

पट् 1 P. गतौ. To go P. पठति Pf. पयाट. 2nd sing. पेठिय. P.
F. पठिता. F. पठिष्यति C. अपठिष्यत्. Aor. अपठीत्, अपाठोत्
B. पठ्यात्. Caus. पाठयति ते. A. अपीपठत्-त्. D. पिपठिषति.
Frequ. पापठ्यते, पापठोति, पापठि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P.
P. पठित. G. पठित्वा. Inf. पठितुम्.

पद् 10 U. भाषायांवेष्टनेच. To speak; to cover P. पाठयति ते. Pf.
पाठयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पाठयिता F. पाठयिष्यति ते Aor. अ-
पीपठत् त. B. पाठ्यात्, पाठयिषीष्ट. D. पिपाठयिषति-ते. Pass. पा-
व्यते. A. अपाठि. P. P. पाठित. G. पाठयित्वा, उत्पाद्य. Inf. पाठयेतुम्.

पद् 10 U. ग्रन्थे. To string; to envelop; to clothe. P. पटयति-
ते. Pf. पटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पटयिता F. पटयिष्यति-ते.
Aor. अपपटत्-त्. B. पट्यात्, पटयिषीष्ट. D. पिपटयिषति-ते.
Pass. पट्यते. A. अपटि. P. P. पटित. G. पटयित्वा. Inf. पटयितुम्.

पठ् 1 P. व्यक्तायांवाचिलिखिताक्षरवाचनेच. To declare; to mention;
to read. P. पठति. Pf. पयाठ. 2nd sing. पेठिय. P. F. पठिता.
F. पठिष्यति. C. अपठिष्यत्. Aor. अपठोत्, अपाठोत्. B. पठ्यात्.
Caus. पाठयति-ते. A. अपीपठत्-त्. D. पिपठिषति. Frequ. पापठ्यते,
पापठोति, पापठि. Pass. पठ्यते. A. अपाठि. P. P. पठित. G.
पठित्वा, प्रपठ्य. Inf. पठितुम्.

पण् 1 A. व्यवहारे. To transact business; to bet; to stake. P.
पणते. Pf. पेणे. 2nd sing. पेणिये. P. F. पणिता. F. पणिष्यते.
Aor. अपणिष्ट. B. पणिषीष्ट. Caus. पाणयति-ते. A. अपीपणत्-त्.
1). पिपणिषते. Frequ. पम्पण्यते, पंपण्यते, पम्पणीति, पंपणीति,
पम्पण्टि, पपण्टि. Pass. पण्यते. A. अपाणि. P. P. पणित. P. ut. P.
पण्य. G. पणित्वा, विपण्य. Inf. पणितुम्.

पण् 1 P. (but A. without आय्).स्तुतौ. To praise. P. पणायति,
पणते. Pf. पणायाञ्चकार &c. पेणे. 2nd sing. पणायाञ्चक्य &c,
पेणिये. P. F. पणायिता, पणिता. F. पणायिष्यति, पणिष्यते. Aor.

अपणायीत्, अपणिष्ट. B. पणाय्यत्, पणिनोष्ट. Caus. पणाययनि ते, पणययनि-ने. A. अपपणायत् त, अपपणन् न. D. पिपणायिपति, पिपणि-पते. Frequ see the above root Pass. पणाय्यते, पण्यते. A. अपणायि, अपणि. P P पणायिन, पणित. Pot P. पणाय्य, पाण्य G पणायित्रा, पणित्वा. Inf पणायितुम्, पणितुम्.

पण्ड (पडि) 1 A. गतो. To go P पण्डते. Pf पण्डे. P. F पण्डिता. F पण्डिष्यते. Aor अपण्डिष्ट. B पण्डिषोष्ट. Caus पण्डयति ते. A. अपपण्डत् त

पण्ड (पडि) 10 U 1 P नाशनेपंहतौच. To destroy; to collect. P पण्डयति ते. पण्डति. Pf पण्डयाञ्चकार-चक्रे ऽc, पण्ड. P. F. पण्डयिता. पण्डिता. F पण्डयिष्यति-ते; पण्डिष्यति. Aor. अपपण्डत् त, अपण्डान्. B पण्ड्यात्, पण्डयिषोष्ट; पण्ड्यात्. Pass. पण्ड्यते. A अपण्डि

पत् (पत्) 1 P गतो. To come down, to fall. P. पतति. Pf. पपात 2nd sing पेतिय. P F. पतिना. F. पतिष्यति. C अप-निष्यन्. Aor अपपत्त. B पत्यात्. Caus. पातयति-ते. A. अपी-पत्त-त्. 1). पिपतिपति, पित्तिनि. Frequ पनीपत्यते, पनीपतीनि, पनीपनि. Pass. पत्यते. A अपाति. P. P. पतित. Pot. P. पात्य. G. पतिना. निष्य. Inf पतितुम्.

पत् 4 A ऐश्वर्ये. To be master of, to rule. P. पयते. Pf. पेने. 2nd sing. पेतिये. P F. पतिता. F. पतिष्यते. Aor. अपतिष्ट. B. पतिषोष्ट.

पत् 10 U 1 P. गतो. (वाणिजन्तः; वाऽऽन्तर्गते) To go. P. पतयति-ते; पतिनि, पानयति-ते. Pf. पतयाञ्चकार-चक्रे ऽc; पतात; पात-याञ्चकार-चक्रे ऽc. P. F. पतयिता; पतिता; पातयिता. F. पतयि-ष्यति-ने, पतिष्यति, पानयिष्यति ते. Aor. अपपत्तन् त; अपपत्तान्, अप-पत्तान्; अपपत्तन्-त्. B पत्यान्, पतयिषोष्ट; पत्यान्; पतयान्, पानयिषोष्ट.

पथ (पथ) 1 P. गतो. To go. P. पथति. Pf. पथाय. 2nd sing. पथिय. P. F पथिता. F पथिष्यति. Aor. अपथान्. B पथ्यात्. D. पिपथिपति. Frequ. पाथयते, पाथति ऽc.

- पथ्** 10 U. प्रक्षेपे. To throw P. पाथयति-ते. Pf. पाथयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पाथयिता. F. पाथयिष्यति-ते. Aor. अपीपथत् त. B. पाथ्यात्, पाथयिषीष्ट. D. पिपाथयिषति-ते. P. P. पाथित. G. पाथयित्वा. Inf. पाथयितुम्.
- पद्** 4 A. गतौ. To go. P. पद्यते. Pf. पेदे. 2nd sing पेदिष. P. F. पत्ता. F. पत्स्यते. C. अपत्स्यत. Aor. अपादि. dual. अपत्साताम्. 2nd sing. अपत्थाः. plu. अपद्भ्यम्. B. पत्सीष्ट. Caus. पादयति-ते. A. अपीपदत् त. D. फिसते. Frequ. पर्नीपद्यते, पर्नीपदीति, पर्नीपात्ति. Pass. पद्यते. A. अपादि. P. P. पन्न. G. पत्त्वा, प्रपद्य. Inf. पद्युम्.
- पद** 10 A. गतौ. To go; to move P. पदयते. Pf. पदयाञ्चक्रे &c. P. F. पदयिता. F. पदयिष्यते. Aor. अपपदत्. B. पदयिषीष्ट. C. पिपदयिषते Pass. पद्यते. A. अपादि P. P. पदित. G. पदयित्वा. Inf. पदयितुम्.
- पन्** 1 P. (but A. without आय्) स्तुतौ. To praise. The forms of this root are like those of पण् with the only difference of न for ण्.
- पन्थ्** (पथि) 10 U. 1 P. गतौ. To go. P. पन्थयति-ते; पन्थति. Pf. पन्थयाञ्चकार-चक्रे &c; पपन्थ. P. F. पन्थयिता; पन्थिता. F. पन्थयिष्यति-ते; पन्थिष्यति. Aor. अपपन्थत्-त; अपन्थात्. B. पन्थ्यात्, पन्थयिषीष्ट; पन्थ्यात्. Pass. पन्थ्यते. A. अपन्थि.
- पम्पस्** 11 P. दुःखे. To pain. P. पम्पस्यति. Pf. पम्पसाञ्चकार &c. P. F. पम्पसिता. F. पम्पसिष्यति. Aor. अपम्पसीत्. B. पम्पस्यात्.
- पय्** 1. A. गतौ. To go; to move. P. पयते. Pf. पेये. P. F. पयिता. F. पयिष्यते. Aor. अपयिष्ट. B. पयिषीष्ट. D. पिपयिषते. Frequ. पापय्यते, पापयीति, पापति.
- पयस्** 11 P. प्रसृतौ. To flow. P. पयस्यति. Pf. पयसाञ्चकार &c. P. F. पयसिता. F. पयसिष्यति. Aor. अपयसीत्. B. पयस्यात्.
- पर्ण्** 10 U. हरितभावे. To make green. P. पर्णयति-ते. Pf. पर्णयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पर्णयिता. F. पर्णयिष्यति-ते. C. अपर्णयिष्यत्. Aor. अपपर्णत्-त. B. पर्ण्यात्, पर्णयिषीष्ट. D. पिपर्णयि-

पठिते. Pass. पठ्यते. A. अपठि. P. P. पठित. G. पठयित्वा.
Inf. पठयितुम्.

पर्द 1 A. कुतितेशब्दे. To break wind; to fast. P. पर्दते. Pf.
पपर्दे P. F. पर्दिता F. पर्दिष्यते Aor. अपर्दिष्ट. B. पर्दिषाष्ट.
Caus. पर्दयति-ते A. अपपर्दत्-त्. Pass. पर्धते. A. अपर्दि.

पर्व 1 P. गतौ To go P. पर्वति. Pf. पर्व. P. F. पर्विता, F. पर्वि-
ष्यति. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. D. पिवर्षिषति. P. P. पर्वित.
G. पर्वित्वा. Inf. पर्वितुम्.

पर्व 1 P. गतौ To go P. पर्वति. Pf. पर्व. P. F. पर्विता. F. प-
र्विष्यति Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. Frequ. पापर्व्यते, पापर्वि ढc.

पर्व 1 P. पूरणे. To fill P. पर्वति. Pf. पर्व. P. F. पर्विता. F.
पर्विष्यति. Aor. अपर्वीत्. B. पर्व्यात्. D. पिवर्षिषति. Frequ.
पापर्व्यते, पापर्वीति, पापर्वि.

पल् 1 P. गतौ. To go, to move P. पलति Pf. पपाल. P. F.
पलिता. F. पलिष्यति. C. अपलिष्यत्. Aor. अपालीन्. B. पल्यात्.

पल्पूल् 10 U. लवनपवनयोः. To cut; to wash in lye or water
impregnated with alkaline salt P. पल्पूयन्ति-ते Pf.
पल्पूयाम्बकार-चके ढc. P. F. पल्पूयिता. F. पल्पूयिष्यन्ति-ते.
Aor. अपपल्पूत्-त्. B. पल्पूयात्, पल्पूयिषाष्ट.

पल्पूल् (Another reading for पल्पू) 10 U लवनपवनयोः. To
cut off, to wash. The forms of this root are like those
of the above with the only difference of प् for पू.

पश 10 U. बधने. To bind, to fetter P. पाशयति-ते. Pf. पाश-
याञ्चकार-चके ढc. P. F. पाशयिता. F. पाशयिष्यति-ते G. अ-
पाशयिष्यत्-त्. Aor. अपीपशत्-त्. B. पाश्यात्, पाशयिषाष्ट. D. वि-
पाशयिषति ते. Pass. पाश्यते. A. अपाशि. P. P. पाशित. G. पाश-
यित्वा. Inf. पाशयितुम्.

पप् (without any preposition) 10 U. गतौ. To go; to
move. P. पप्यति ते. Pf. पपयाञ्चकार-चके ढc. P. F. पपयिता.
F. पपयिष्यति-ते. Aor. अपपयत्-त्. B. पप्यान्, पपयिषीष्ट.

पंसू (पसि) 10 U 1 P नाशने. To destroy. P पसयति ते; पं-
सति. Pf पसयाञ्चकार चक्रे &c; पंसं. P F. पसयिता; पसिता.
F. पसयिष्यति ते, पसिष्यति Aor. अपपंसत् त; अपंसीत्. B पंस्यात्,
पंसयिषीष्ट, पस्यात्. Pass. पस्यते. A. अपसि. Caus. पसयति ते. A.
अरपमत् त.

पा 1 P. पाने. To drink. P. पिबति. Pf. पपौ. 2nd sing. पपिथ,
पपाय. P. F. पाता. F. पास्यति. C. अपास्यत्. Aor. अपात्. B.
पेयात्. Caus. पाययते, पाययति (when it does not convey a
reflective sense; as क्लान्पाययानिपय.). A. अपीप्यत्, अपीप्यत्.
D पिपासति. Frequ. पेपीयते, पापाति, पापेति. Pass पीयते. A.
अपायि. P. P. पीत. Pot. P. पेय. G. पीत्वा, निषाय. Inf. पातुम्.

पा 2 P. रक्षणे To protect, to govern. P. पाति. Imperf. अपात्.
plu. अपान् अपुः. Pf. पपौ. 2nd sing. पपिथ, पपाय. P. F.
पाता. F. पास्यति Aor. अपासीत् B पायात्. Caus. पालयति-ते.
A. अपीपलत् त D. पिपासति. Frequ. पापायते, पापाति, पापेति.
Pass. पायते A अपायि. P. P. पात. G. पात्वा. Inf. पातुम्.

पार 10 U कर्मसमाप्तौ. To bring to a conclusion; to accomplish;
to rescue P. पारयति ते. Pf पारयाञ्चकार चक्रे &c. P. F पार-
यिता. F. पारयिष्यति ते. Aor अपपारत् त. B. पार्यात्, पारयिषीष्ट.
D पिपारयिषति ते. Pass. पार्यते. A. अपारि. P. P. पारित. G.
पारयित्वा. Inf. पारयितुम्.

पाल 10 U रक्षणे. To protect, to govern P पालयति-ते. Pf.
पालयाञ्चकार-चक्रे &c P. F पालयिता. F पालयिष्यति-ते. Aor.
अपीपलत् त. B पाल्यात्, पालयिषीष्ट. D. पिपालयिषति-ते. Pass.
पाल्यते. A अपालि. P P. पालित. G पालयित्वा, सपाल्य. Inf.
पालयितुम्.

पि 6 P गतौ. To go, to move P पियति. Pf. पिपाय. 2nd sing.
पिपयिथ, पिपेथ. P. F. पेता. F. पेय्यति C. अपेध्यत्. Aor. अ-
पैषीन्. B पीयात्. D पिपीपति Frequ. पेपीयते, पेपीयति, पेपेति.
Pass. पीयते. A अपायि.

पिच्छ् 10 U कुञ्चे To split to cut to divide P पिच्छयति ते.
 Pf पिच्छयाञ्चकार चक्रे &c P F पिच्छयिता I पिच्छयिष्यति-ते.
 Aor अपिपिच्छत-त. B पिच्छ्यात्, पिच्छयिषीष्ट Caus पिच्छयति ते.
 A अपिपिच्छत् त

पिज् (Another reading for पिञ्.) 10 U हिंसाम्नादाननिरे-
 तनेषु To kill to be strong, to take to dwell P पेनयति-
 ते Pf पनयाञ्चकार चक्रे &c P F पेनयिता. F पेनयिष्यति-ते.
 Aor अपापेजत त B पयात्, पेजयिषीष्ट Pass पेयते A अपेजि.

पिञ्ज् (पिनि) 2 A वर्णे, सपर्चने, अवयवे, अभ्यक्तेशब्देच. To tinge;
 to dye to colour to join to divide, to speak inarti-
 culately P पिङ्गे Pf पिपिञ्जे P F पिञ्जिता F पि-
 ञ्जिष्यते Aor अपिपिञ्जत् II पिञ्जिषीष्ट Caus पिञ्जयति ते A अ-
 पिपिञ्जत-त. D पिपिञ्जयते. Frequ पेपिञ्जते, पेपिञ्जीति, पेपिञ्जि.

पिञ्ज् (पिनि) 10 U. 1 P मापायादीमाच To speak to shine
 P पिञ्जयति ते, पिञ्जति Pf पिञ्जयाञ्चकार चक्रे &c, पिपिञ्ज P F
 पिञ्जयिता, पिञ्जिता F पिञ्जयिष्यति ते, पिञ्जयति Aor अपिपिञ्जत्-
 त, अपिपिञ्जत् B पिञ्ज्यात्, पिञ्जयिषीष्ट, पिञ्ज्यात्. Pass पिञ्जये.
 A अपिपिञ्ज P P पिञ्जित G पिञ्जिष्या Int पिञ्जितुम्.

पिड् 1 P शब्दसंग्रहयोगे To sound, to assemble, to heap to-
 gether P पेटति Pf पिपिट P F पमिता F पेटिष्यति Aor
 अपेयत् B पिड्यात्. Caus. पेटयति-त A अपीपिणत्.

पिड् 1 P हिंसासंज्ञानयो To injure, to hurt to feel pain or
 affliction P पेयति Pf पिपेठ P F पेठिता F पेठिष्यति C
 अपेठिष्यत् Aor अपेठत B पिठ्यात्. G पिपिठयति, पिपेठयति.
 P P पिठित G पिठिष्या Int पिठितुम्.

पिण्ड् (पिडि) 1 A सघाते To roll into a lump or ball, to
 put together P पिण्ते Pf पिपिण्डे P F पिण्डिता F
 पिण्डिष्यत C अपिपिण्डयत् Aor अपिपिण्डत्. B पिण्डिषीष्ट Caus
 पिण्डयति-ते A अपिपिण्डत् D पिपिण्डयते Frequ पेपिण्डयते,
 पेपिण्डीति, पेपिण्डीत. Pass पिण्डये A अपिपिण्ड. P P पिण्डित.

G. पिण्डित्वा; संपिण्ड्य. Inf. पिण्डितुम्.

पिण्ड् 10 U. 1 P. संघाते. To roll into a lump; to heap. P. पिण्डयति-ते; पिण्डति. Pf. पिण्डयाञ्चकार-चक्रे &c; पिपिण्ड. P. F. पिण्डयिता; पिण्डिता. F. पिण्डयिष्यति ते; पिण्डिष्यति. Aor. अपिपिण्ड-त्-त; अपिण्डीत्. B. पिण्ड्यात्, पिण्डयिषाष्ट; पिण्ड्यान्. D. पिपिण्ड-यिषति-ते; पिपिण्डयते. Pass. पिण्ड्यते. A. अपिण्डि.

पिन्च् (पिबि) 1 P. सेचनेसेवनेच. To sprinkle; to serve. P. पि-न्चति. Pf. पिपिन्च. P. F. पिन्चिता. F. पिन्चिष्यति. Aor. अपि-न्चीत्. B. पिन्च्यात्. Caus. पिन्चयति-ते. A. अपिपिन्चत् त.

पिश् 6 P. अग्रयवेसमूहस्याशभावेदापनायाच. To form; to be reduced to constituent parts, to light. P. पिशति. Pf. पिपेश. P. F. पेशिता. F. पेशिष्यति. Aor. अपेशीत्. B. पिश्यात्. Caus. पेश-यति-ते. A. अपीपिशत् -त्. D. पिपिशिषति, पिपेशिषति. Frequ. पेपिश्यते, पेपेशीति, पेपेष्टि. Pass. पिश्यते. A. अपेशि. P. P. पि-शित. G. पिशित्वा, पेशित्वा. Inf. पेशितुम्.

पिष् (पिष्टु) 7 P. सञ्चूर्णने. To grind, to pound, to crush. P. पिनष्टि. Imperf. अपिनष्ट्-इ. Imper. पिनष्टु. 2nd sing. पिण्डिष्टु. Pot. पिष्यात्. Pf. पिषेय. 2nd sing. पिपेपिष्य. P. F. पेष्टा. F. पेक्षति. C. अपेक्ष्यत्. Aor. अपिषत्. B. पिष्यात्. Caus. पेप-यति ते. A. अपीपिषत् त. D. पिपिक्षति. Frequ. पेपिष्यते, पेपिषीति, पेपेष्टि. Pass. पिष्यते. A. अपेपि. P. P. पिष्ट. G. पिष्ट्वा, सपिष्य Inf. पेष्टुम्.

पिस् (विसृ) 1 P. गतौ. To go, to move, to extend. P. पेशति. Pf. पिपेस. P. F. पेशिता. F. पेशिष्यति. Aor. अपेसीत्. B. पि-स्यात्. Caus. पेशयति ते. A. अपिपेसत् त. Pass. पिष्यते. A. अपेसि.

पिस् 10 U. To go. P. पेशयति ते. Pf. पेशयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पेशयिता. F. पेशयिष्यति ते. Aor. अपीपिसत् त. B. पेश्यात्, पेश-यिषाष्ट. Pass. पेश्यते. A. अपेमि. P. P. पेशित. G. पेशित्वा. Inf. पेशयितुम्.

पिस् (विसि) 10 U. 1 P. भाषयादीसौच. To speak, to shine. P. पिसयति-ते; पिसति. Pf. पिसयाञ्चकार चक्रे &c; पिपिस्. P. F. पि-सयिता; पिसिता. F. पिसयिष्यति-ते; पिसिष्यति. Aor. अपिपिस्त् त;

अपिंसात्. B पिंस्यात्, पिंसिषीष्ट, पिंस्यात्.

पी (पीड्.) 4 A पाने. To drink P पीयते. Pf पिबे. 2nd sing. पिबिष्ये. P. F पेता. F. पेयते. C अपेयन्. Aor अपेष्ट. B पेपीष्ट. Caus पाययति ते. A अपापयत् त D पिपीधते. Frequ पेपीयते, पेपयीति, पेपेनि. Pass पीयते. A. अपायि. P P. पीत. Pot. P. पेय. G पान्वा, निपीय. Inf पेतुम्.

पीड् 10 U. अवगाहने To squeeze, to pinch, to press; to oppress to give pain P पीडयति-ते. Pf. पीडयाञ्चकार चक्रे &c P Γ पीडयिष्या Γ पीडयिष्यति ते. Aor अपिपीडत् त, अपी पिडत-न B पाड्यत्, पीडयिषीष्ट. D पिपीडयिषति-ते. Pass पीड्यन् A अपीडि P P पीडित. G पीडयिष्या, निपीड्य. Inf पीडयितुम्.

पील् 1 P प्रतिष्टम्भे To check, to impede, to obstruct P पीलति Pf पिपाळ P F पीलिता. F पीलिष्यति Aor अपीर्षीत्. B पील्यात् D पिपालयति. Frequ पेर्ष्यते, पेर्षस्ति &c

पीय् 1 P स्थूल्य To be fat or corpulent, to be thick P पीयति Pf पिपीब P. Γ पीयिष्या F पीयिष्यति. Aor. अपीर्षीत्. B पील्यात् Frequ पेपीयते. Caus पीरयति ते. A अपीपिब-त्. Pass पीयते. A अपीबि.

पुट् (कुनादि) 6 P मश्लेयणे To embrace, to intertwine P पुटति. Pf पुषोढ. 2nd sing पुष्टिष्य P Γ पुटिता. Γ पुटिष्यति. C अमुष्टिष्यन्. Aor अपुष्टीत्. B पुष्ट्यात्. Caus पोष्टयति-ते. A. अपुष्टयन्-त्. D पुष्टयिषति. Frequ पोष्टयते, पोष्टीनि, पोपोष्टि. Pass पुष्टयते A अपोष्टि. P. P. पुष्टित. G पुष्टिष्या. Inf पुष्टितुम्.

पुट् 10 U भाषायादीस्ताच. To speak, to shine P पोष्टयति-ते. Pf. पोष्टयाञ्चकार चक्रे &c P F. पोष्टयिष्या. Γ पोष्टयिष्यति ते. Aor. अपुष्टयन्-त्. B पोष्ट्यात्, पोष्टयिषीष्ट. D पुष्टयिषति ते.

पुट् (अदत्त) 10 U ससर्गे. To be in contact, to bind together P पुटयति ते. Pf. पुटयाञ्चकार-चक्रे &c. P Γ पुटयिष्या I पुटयिष्यति ते Aor अपुष्टयन्-त् B पुष्ट्यात्, पुटयिषीष्ट. D पुष्टयिषति-ते Pass पुष्टयते A अपुष्टि. P P पुटित G पुटयिष्या

संपुटय. Inf. पुटयितुम्.

पुट् 10 U. अल्पीभावे. To decrease; to diminish P. पुटयति-ते. Pf. पुटयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पुटयिता. F. पुटयिष्यति-ते. Aor. अपुटयत्-त. B. पुट्यात्, पुटयिषीष्ट.

पुड् 1 P. मर्दने. To grind. P. पोडति. Pf. पुोड. P. F. पोडिता. F. पोडिष्यति. C. अपोडिष्यत्. Aor. अपोडीत्. B. पुड्यात्.

पुह् (कुट्टादिः) 6 P. उत्सर्गे. To leave; to quit, to dismiss P. पुडति. Pf. पुोड. 2nd sing. पुगुडिथ. P. F. पुडिता. F. पुडिष्यति. Aor. अपुडीत्. B. पुड्यात्. D. पुगुडिपति. Frequ. पोपुड्यते, पोपुडीति, पोपोडि. Pass. पुड्यते. A. अपोडि.

पुण् 6 P. शुभकर्मणि. To be pure or virtuous; to do a pious or holy work P. पुणति. Pf. पुणेण. P. F. पोणिता. F. पोणिष्यति. Aor. अपोणीत्. B. पुण्यात्. D. पुपुणिपति, पुपोणिपति. Caus. पोणयति-ते. A. अपूपुणत्-त. P. P. पुणित. G. पुणित्वा. Inf. पुणितुम्.

पुण् 10 U संघाते. To collect, to heap; to accumulate P. पोणयति-ते. Pf. पोणयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. पोणयिता. F. पोणयिष्यति-ते Aor. अपूपुणत्-त. B. पोण्यात्, पोणयिषीष्ट. P. P. पोणित. G. पोणित्वा. Inf. पोणयितुम्.

पुण्ट् (पुटि) 10 U. 1 P. भाषायादीसौच. To speak; to shine. P. पुण्टयति ते; पुण्टति. Pf. पुण्टयाञ्चकार चक्रे &c; पुपुण्ट. P. F. पुण्टयिता; पुण्टिता. F. पुण्टयिष्यति-ते, पुण्टिष्यति. A. अपुण्टयत्-त; अपुण्टीत्. B. पुण्ट्यात्, पुण्टयिषीष्ट; पुण्ट्यात्.

पुण्ड् (पुडि) 1 P. स्रण्डने. To grind; to pound; to reduce to dust or powder. P. पुण्डति. Pf. पुपुण्ड. P. F. पुण्डिता. F. पुण्डिष्यति. Aor. अपुण्डीत्. B. पुण्ड्यात्. D. पुपुण्डिपति. Frequ. पोपुण्ड्यते, पोपुण्डि &c. Pass. पुण्ड्यते. A. अपुण्डि.

पुथ् 4 P हिंसायाम्. To kill. P. पुथ्यति. Pf. पुथेथ. 2nd sing. पुथेथिथ. P. F. पोथिता. F. पोथिष्यति. C. अपोथिष्यत्. Aor. अपोथीत्. B. पुथ्यात्. Frequ. पोपुथ्यते, पोपोत्ति &c. Pass. पुथ्यते. A. अपोथि.

पुथ् 10 U मापायादीस्ताच To speak, to shine P पोथयति ते.
Pf पोथयाञ्चकार चक्रे &c P I पाथयिता F पोथयिष्यति ते. Aor.
अपूपुथत् त B पाथ्यात्, पोथयिषीष्ट.

पुन्थ् (पुधि) 1 P हिंसासङ्गसनयो To kill, to injure, to suffer
pain P पुन्थति. Pf पुपुथ. P I पुन्थिता. I पुन्थिष्यति.
Aor अपुन्थीत् B पुन्थ्यात्. Pass पुन्थ्यते. A अपुन्थि. Caus
पुन्थयति ते A अपुपुन्थत् त

पुर 6 P अग्रगमन To precede, to go before, to go at the
head, to lead P पुरति Pf पुपोर P. F पारिता I पोरि-
ष्यति Aor अपोरात् B पूर्णात् D पुपुरिषति, पुपोरपति. Frequ.
पोपूर्यत, पापोति &c

पुर्व 1 P पूरणे To fill P पूर्वति. Pf पुपूर्व. P I पूर्विता. F
पूर्विष्यति. Aor अपूर्वात् B पूर्यात्. Pass पूर्यते A अपूर्वि

पुर्व 10 U निकेतने To dwell, to inhabit to invite P पूर्वयति
ते Pf पूर्वयाञ्चकार चक्रे &c P F पूर्वयिता. F पूर्वयिष्यति ते,
Aor अपुपूर्वत्-त B पूर्यात्, पूर्वयिषीष्ट.

पुल् 1 P महत्वे. To be great or large, to be lofty or high
to be piled or heaped up P पोलति. Pf पुपोल. P F
पाळिता. F पोलिष्यति C अपोलिष्यत्. Aor. अपोलीत् B पु-
ल्यात्, Caus पोलयति ते. A अपूपुलत् त. P P पुलित, पोलित.
G पुलित्वा, पोलित्वा Inf पोलितुम्.

पुल् 6 P महत्वे To be great or large P पुलति. For other
forms see the above root

पुल् 10 U सञ्चोतेमहत्वेच To heap, to be great or large. P.
पोलयति-ते. Pf पोलयाञ्चकार चक्रे &c P F पोलयिता. I. पोल-
यिष्यति-ते. Aor अपूपुलत्-त B पोल्यात्, पोलयिषीष्ट

पुप् 1 P. पुष्टे To nourish, to support, to develop P पो-
पति Pf पुपोप. 2nd sing पुपोषि. P I पोपिता. F पोपि-
ष्यति C अपोपिष्यत्. Aor अपोपीत्. B पुप्यात्. Caus. पोप-
यति ते A अपूपुपत् त. D पुपुपिषति, पुपोपिषति. Frequ पोपु

प्यते, पोषु गीति, पोषोष्टि. Pass. पुष्यते. A. अपोषि. P. P. पुषित,
पोषित. G. पुषित्वा, पोषित्वा. Inf. पोषितुम्.

पुष् 4 P. पुष्टौ. To nourish; to increase. P. पुष्यति. Pf. पुषोव.
2nd sing. पुषोषिथ. P. F. पोष्टा. F. पोष्यति. Aor. अपुषत्.
B. पुष्यात्. Caus. पोषयति-ते. A. अपूपुषत्-त. D. पुपुक्षति.
Frequ. see the above root Pass. पुष्यते. A. अपोषि. P. P.
पुष्ट. G. पुष्ट्वा, संपुष्य. Inf. पोष्टुम्.

पुष् 9 P. पुष्टौ. To nourish; to bring up. P. पुष्याति. For the
remaining forms see the root पुष् 1 P. Present. P. पु-
ष्यात्. P. P. पुषित. G. पुषित्वा. Inf. पोषितुम्.

पुष् 10 U. धारणे. To maintain; to promote. P. पोषयति-ते. Pf.
पोषयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पोषयिता. F. पोषयिष्यति-ते. Aor.
अपूपुषत्-त. B. पोष्यात्, पोषयिषीष्ट. D. पुपोषयिषति-ते. Pass.
पोष्यते. A. अपोषि. P. P. पोषित. G. पोषित्वा, सपोष्य. Inf. पोषयितुम्;

पुष् 4 P. विकसने. To blow, to flower. P. पुष्यति. Pf. पुपुष्य.
2nd sing. पुपुषिथ. P. F. पुषिता. F. पुषिष्यति. C. अपुषि-
ष्यत्. Aor. अपुष्णीत्. B. पुष्यात्. Caus. पुष्यति-ते. A. अपुपु-
ष्यत्-त. D. पुपुषिषति. Frequ. पोपुष्यते, पोपुषीति, पोपुषित.
Pass. पुष्यते. A. अपुषि. P. P. पुषित. G. पुषित्वा. Inf. पुषितुम्.

पुंस् 10 U. अभिवर्धने. To increase; to crash. P. पुंसयति-ते. Pf.
पुंसयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. पुंसयिता. F. पुंसयिष्यति-ते. Aor. अपु-
पुंसत्-त. B. पुंस्यात्, पुंसयिषीष्ट. Pass. पुस्यते. A. अपुंसि.

पुंस् 10 U. आदरानादरयोः. To honour, to respect; to disregard;
to disrespect. P. पुस्तयति-ते. Pf. पुस्तयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F.
पुस्तयिता. F. पुस्तयिष्यति-ते. Aor. अपुपुस्तत्-त. B. पुस्त्यात्, पुस्तयि-
षीष्ट. D. पुपुस्तयिषति-ते.

पू (पूङ्) 1 A. पवने. To purify; to clean from chaff. P. पवते.
Pf. पुपुवे. 2nd sing. पुपुविथ. P. F. पविता. F. पविष्यते. C. अ-
पविष्यत्. Aor. अपविष्ट. B. पविषीष्ट. Caus. पावयति-ते. A. अपीप-
वत्-त. D. पिपविषते. Frequ. पोपूयते, पोपवीति, पोपोति, Pass.

- पृथते. १ अपात्रि P P पू, पतिन. G पूत्वा, पतिना. Inf पवितुम्.
 पू (पू) 9 U पन्ने. To purify. P. पुनाति, पुनति. Pf पुपात्र, पु-
 पुन. P I पतिता. F पविष्यति-ने. Aor. अपासीत्, अपाविष्ट. B.
 पूयात्, पविषीष्ट Caus see the above root D पुपूयति ते.
 Frequ and Pass see the above root P P पून (also
 पून destroyed, पूनायना (विनष्टा इत्यर्थ) G पूत्वा, विपूय. Inf पवितुम्.
- पूज् 10 U पूजयाम्. To worship, to adore to receive with
 honour, to present with P पूजयति-ते. Pf पूजयाञ्चकार-
 चक्र & P F पूजयिता. F पूजयिष्यति ते Aor अपूपुनत्-त्.
 B पूज्यात्, पूजयिषीष्ट D उपूजयिषति-ने Pass पूज्यते. A अपू-
 जि P. P पूजित G पूजयित्वा, सपूज्य Inf पूजयितुम्.
- पूय् (पूय) 1 A विशरणेदुर्गन्धेच To be dissolved, to split, to putrify.
 P पूयते Pf पुपूये. 2nd sing पुपूयिषे P F पूयिता. F पूयि-
 ष्यते. C अपूयिष्यत्. Aor. अपूयिष्ट B पूयिषीष्ट Caus. पूययति-
 ते. A अपूपुयत्-त्. D पुपूयिषते. Frequ. पोपूयते, पोपूयति, पोपो-
 ति. Pass पूयते. A अपूयि. P P पूत G पूयित्वा. Inf. पूयितुम्.
- पूर (पूरी) 4 A. आप्यायने. To fill, to satisfy, to be full, to be
 satisfied P पूर्यते Pf पुपूरे. 2nd sing पुपूरिषे P F पूरिता.
 F पूरिष्यते Aor अपूरिष्ट, अपूरि B पूरिषीष्ट Caus पूरयति ते. A
 अपूपुरत्-त्. D पुपूरिषत्. Frequ. पोपूर्यते, पोपूरीति, पोपूति. Pass.
 पूर्यते A अपूरि. P P पूर्ण, पूर्ण. G पूरित्वा, परिपूर्ण. Inf पूरितुम्.
- पूर (पूरी) 10 U 1 P आप्यायने To fill, to cover, to fill with
 sound, to intensify P पूरयति-ते; पूरति. Pf पूरयाञ्चकार-
 चक्रे &c; पुपूर P F पूरयिता, पूरिता. F पूरयिष्यति-ते,
 पूरिष्यति Aor अपूपुरत्-त्, अपूरात्. B पूर्यात्, पूरयिषीष्ट, पूर्यात्.
 D पुपूरयिषति-ने. Frequ of the 1st Con see the above
 root Pass पूर्यते A अपूरि P P पूर्ण, पूरित. G पूरयित्वा,
 पूरित्वा Inf पूरयितुम्, पूरितुम्.
- पूर्ण 10 U सवते. To collect, to heap together पूर्णयति-ते. Pf
 पूर्णयाञ्चकार चक्रे &c P I पूर्णयिता. F. पूर्णयिष्यति-ते. Aor अपु

LIST OF VERBS.

पूर्णत्-त. B. पूर्ण्यात्; पूर्णयिषीष्ट. D. पुपूर्णयिषाति-ते.

पू 1 P. संघाते. To collect; to gather; to heap up, to assemble. P. पूलति. Pf. पुपूळ. P. F. पूलिता. F. पूलिष्यति. Aor. अपूर्ल B. पूल्यात्. D. पुपूळिषति. Frequ. पोपूल्यते, पोपूळि दc. P. पूल्यते. A. अपूलि. P. P. पूलित. G. पूलित्वा. Inf. पूलितुम्.

पू 10 U. संघाते. To collect; to accumulate. P. पूलयति-ते.] पूलयाञ्चकार-चक्रे दc. P. F. पूलयिता. F. पूलयिष्यति-ते. Aor. अपूल्यत्-त. B. पूल्यात्, पूलयिषीष्ट.

पू 1 P. वृद्धौ. To nourish; to increase; to grow. P. पूयति.] पुपूय. 2nd sing. पुपूषिथ. P. F. पूयिता. F. पुपूष्यति. C. अपूषिष्यत्. Aor. अपूषीत्. B. पूष्यात्. Frequ. पोपूष्यते, पोपूषिष्ट.

पू 3 P. पालनपूरणयोः. To protect; to deliver; to fill; to promote. P. विप्रति. dual. विप्रतः. plu. विप्रति. Imperf. अपिप्र dual. अपिप्रताम्. plu. अपिप्रतुः. Imper. विप्रतु. plu. विप्रतु. 2nd sing. विप्रहि. 1st sing. विप्रणि. Pot. विप्रयाम्. P. पवार. 2nd sing. पपर्थ. P. F. पर्ता. F. परिष्यति. Aor. अपार्षीत् B. प्रियात्. Caus. पारयति-ते. A. अपारपरत्-त. D. पुपूर्पा. Frequ. पेप्रीयते, पर्थति, परिपति, परीपति, पर्थीरति दc. Pass. प्रियं A. अपारि. P. P. पृत. G. पृत्वा. Inf. पृतुम्.

I (उन्दसः). 5 P. प्रीतौ. To please P. पूणोति. Pf. पपार. P.] पर्ता. F. परिष्यति. Aor. अपार्षीत्. B. प्रियात्.

I (वृद्ध) 6 A. (नित्यमव्यादपूर्व, always with व्या). व्याप व्यापरेच. To be busy or active P. व्याप्रियते. Pf. व्यापरे 2nd sing. व्याप्रिये. P. F. व्यापर्ता. F. व्यापरिष्यते. Aor. व्यापृत. B. व्यापृषीष्ट. Caus. व्यापारयति-ते. A. व्यापीपरत्-त. E. व्यापृषते. Frequ. व्यापेप्रीयते, व्यापर्थति दc. Pass. व्याप्रियते A. व्यापारि. P. P. व्यापृत. G. व्यापृत्य. Inf. व्यापृतुम्.

पू (वृद्ध) 2 A. संपर्चने. To come in contact with; to touch P. पृस्ते. Pf. पपृचे. 2nd sing. पपृचिये. P. 1. पृचिष्यते. C. अपर्चिष्यत्. Aor. अपर्चिष्ट B. पृचिषीष्ट. Caus. पृचयति-ते. A.

अपपर्चत् त, अपीपृचन् त. D पिपर्चियते. Frequ. परीपृच्यते, पपर्क्ति, परिपर्क्ति, परीपर्क्ति, पृपर्चति, परिपृर्चति &c. Pass. पृच्यते. A. अपर्चि. P. P. पृक्त. G. पर्चिन्वा, सपृच्य. Inf. पर्चितुम्.

पृच् (पृचा) 7 P संपर्चने. To come in contact. P. पृणक्ति. Pf. पपर्च. 2nd sing. पपार्चिथ. P. F. पर्चिता. F. पर्चियति. Aor. अपर्चत्. B पृच्यात्. Caus. see the above root. D पिपर्चियति. Frequ. and Pass. see the above root. P. P. पृक्त. G. पर्चिन्वा. Inf. पर्चितुम्.

पृच् 10 U 1 P सयमने. To hinder, to join. P. पर्वयति-ते; पर्वन्ति. Pf. पर्वयान्चकार-चके &c; पपर्व. P. F. पर्वयिता; पर्विता. F. पर्वयिष्यति-ते; पर्विष्यति. Aor. अपपर्वत्-त, अपीपृचन्-त; अपर्चत्. B पर्व्यात्, पर्वयिषीष्ट; पृच्यान्. D. पिपर्वयिषति ते; पिपर्चिषति. Frequ. of the 1st Cony see the above root. Pass. पर्व्यते. A. अपर्चि. P. P. पर्वित. G. पर्वयित्वा, सपर्व्य; पर्विन्वा, संपृच्य. Inf. पर्वयितुम्; पर्वितुम्.

पृज्ज (पृजि) (Another reading for पिञ्ज) 2 A. वर्णे. To tinge, to dye to colour P. पृज्जे. Pf. पपृज्जे P. F. पृज्जिता. F. पृज्जिष्यते. (अ.पृज्जिष्यन्. Aor. अपृज्जिष्ट. B. पृज्जिषीष्ट. D. पिपृज्जिषते. Frequ. परीपृज्ज्यते, पर्वङ्कि &c. Caus. पृज्जयति ते. A. अपपृज्जन् त.

पृङ् 1 P. मुक्तेने. To gladden, to delight. P. पृङ्ति. Pf. परङ् 2nd sing. पपार्ङ्थ. P. F. पङ्तिना. F. पङ्तिष्यति. Aor. अपङ्तिन् B. पृङ्यान्. D. पिपङ्तिषति. Frequ. परीपृङ्यते, परीपङ्ति &c.

पृण् 6 P. प्रीणने. To please, to propitiate P. पृणति. Pf. पपर्ण 2nd sing. पपर्णिथ. P. F. पर्णिता. F. पर्णिष्यति. Aor. अपर्णीन् B. पृण्यान्. Caus. पर्णयति ते. A. अपीपृणन् त, अपपर्णन् त Pass. पर्ण्यते. A. अपर्णि.

पृथ् 10 U, प्रथेये. To throw, to cast; to send, to direct I पर्थयानि-ते. Pf. पर्थयाञ्चकार चके &c. P. F. पर्थयिता. F. पर्थयिष्यति-ते. Aor. अपपर्थन्-त, अपीपृथ्-त. B. पर्थ्यान्, पर्थयिषीष्ट.

पृष् (पृथु) 1 P. सेचनोहनामद्वेषेणु To sprinkle, to hurt, to

weary. P. पर्षति. Pt. पपर्ष. 2nd sing. पर्षस्य. P. F. पर्षिता. F. रर्षिष्यति. C. अपर्षिष्यत्. Aor. अपर्षात्. B. पृष्यात्. Caus. पर्षयति ते. A. अपपर्षत्-त्, अपपृषत्-त्. D. विपर्षयति. Frequ. परीपृष्यते, परीपृषीति, परीपृषिष्टे &c. Pass. पृष्यते. A. अपर्षि. P. P. पर्षित, पृष्ट. G. पर्षित्वा, पृष्ट्वा. Inf. पर्षितुम्.

पृ 3 P. पालनपूरणयोः. To protect; to nourish; to fill. P. पिपति. Pt. पपार. plu. पपरुः, पप्रुः 2nd sing. पपरिष. P. F. परिता, परीता. F. परिष्यति, परीष्यति. Aor. अपारीत्. B. पूर्यात्. Caus. पारयति-ते. A. अपीपरत्-त्. D. विपरिपति, विपरोपति, पुपूर्यति. Frequ. पोपूर्यते, पापरीति, पापति. Pass. पूर्यते. A. अपारि. P. P. पूर्ण, पूर्ण. G. पूर्वा, प्रपूर्य. Inf. परितुम्, परीतुम्.

पृ 9 P. पालनपूरणयोः. To protect; to nourish; to fill. P. पृणाति. All other forms of this root are like those of the above root except the Present P. which is पृणात्.

पृ 10 U. 1 P. पालनपूरणे. To protect, to nourish; to fill. P. पारयति-ते; परति. Pt. पारयाञ्चकार-चक्रे &c; पपार. P. F. पारयिता; परिता, परीता. F. पारयिष्यति ते; परिष्यति, परीष्यति. Aor. अपीपरत्-त्; अपारीत्. B. पार्यात्, पारयिष्यत्; पूर्यात्. Frequ. See पृ 8 P. पेल (पेलु) 1 P. गतौ. To go. P. पेलति. Pt. पिपेल. P. F. पेलिता. F. पेलिष्यति. C. अपेलिष्यत्. Aor. अपेलीत्. B. पेल्यात्. D. विपेलिपति. Frequ. पेपेल्यते, पेपेलिष्टि &c. Caus. पेलयति ते. A. अपिपेलत्.

पेव (पेवृ) 1 A. सेवने. To serve. P. पेवते. Pt. पिपेवे. P. F. पेविता. F. पेविष्यते. Aor. अपेविष्ट. B. पेविष्यत्. Caus. पेवयति-ते. A. अपिपेवत्-त्. Frequ. पेपेव्यते. Pass. पेव्यते. A. अपेवि.

पेष् (पेष्) 1 A. सेवनेनिश्चयेप्रयत्नेच. To serve; to determine; to strive diligently. P. पेपते. Pt. पिपेपे. P. F. पेपिता. F. पेपिष्यते. Aor. अपेपिष्ट. B. पेपिष्यत्. Caus. पेपयति-ते. A. अपिपेपत्-त्. D. विपेपिपते. P. P. पेपित. G. पेपित्वा. Inf. पेपितुम्.

पेस् (पेसृ) 1 P. गतौ. To go; to move. P. पेसति. Pt. पिपेस. P. F. पेसिता. F. पेसिष्यति. Aor. अपेसीत्. B. पेस्यत्. Caus. पेसयति-ते. A. अपिपेसत्-त्. Frequ. पेपेस्यते. Pass. पेस्यते. A. अपेसि.

यति ते. A. अपिपेसत् त. Pass पेस्यते. A. अपेसि.

वै 1 P. शोषणे To dry, to wither P. पायति. Pf. पयौ. P. F. पाता. F. पास्यति Aor अपासीत्. B पायात्. D. पिपासति. Frequ. पापयते, पापेति, पापाति. Pass. पायते. A. अपायि

पैण् (पैण्) 1 P. गतिप्रेरणश्लेषणेषु. To go, to send, to touch; to embrace P पैणति. Pf विपैण. P. F. पैणिता. F. पैणिष्यति. Aor. अपैणीत्. B पैण्यात् D पिपैणिषति. Frequ. पेपैष्यते, पेपैष्टि &c Caus. पैणयति ते. A. अपिपैणत्-त्. P. P. पैणित. G पैणित्वा Inf. पैणितुम्.

प्याय् (ओप्यायी) 1 A. वृद्धौ. To grow, to swell; to increase. P प्यायते. Pf पिप्ये. 2nd sing. पिप्यिषे. P. F. प्यायिता. F. प्यायिष्यते. Aor अप्यायि, अप्यायिष्ट. (Aug. प्याययति ते. A. अपिप्ययत् त D पिप्यायिषते. Frequ. पेप्यायते, पाप्याति, पाप्येति. Pass प्यायते. A. अप्यायि P. P. पीन, (पीन मुख) प्यान, पीन (स्वेद), (प्रप्यान, आपीन) G प्यायित्वा, आप्याय्य. Inf. प्यायितुम्.

प्यै (प्यैङ्) 1 A. वृद्धौ. To grow P प्यायते. Pf प्ये 2nd sing. प्यिषे. P. F. प्याता. F. प्यास्यते. Aor अप्यास्त. B प्यासीष्ट. D. पिप्यासते. Frequ. पाप्यायते, पाप्याति &c. P. P. पीन.

प्रच्छ् P. ईप्सतायाम्. To ask, to seek, to desire to know. P. पृच्छति. Pf पप्रच्छ. 2nd sing. पप्रच्छिष, पप्रष्ट P. F. प्रष्टा. F. प्रक्ष्यति. C अप्रक्ष्यत्. Aor अप्राक्षीत्. dual. अप्राष्टाम्. D. पृच्छ्यात्. Caus. प्रच्छयति ते. A. अपप्रच्छत्-त्. D. पिपृच्छिषति ते. Frequ. परंपृच्छते, पाप्रच्छति, पाप्रष्टि. Pass पृच्छते, A. अप्रच्छि. P. P. पृष्ट. G पृष्ट्वा, आपृच्छथ. Inf. प्रष्टुम्. This root takes Atmanepada terminations when it is preceded by आ; as आपृच्छते &c.

प्रथ् (घटादिः) 1 A. प्रख्याने To become famous. P प्रथते. Pf. पप्रथे. 2nd sing. पप्रथिषे. P. F. प्रथिता. G. प्रथिष्यते. Aor. अप्रथिष्ट B प्रथिषीष्ट. Caus. प्रथयति ते. A. अपप्रथत् त. D. विप्रथिषते. Frequ. पाप्रथते, पाप्रथीति, पाप्रत्ति. Pass प्रथते. A. अप्रथि, अप्राथि P. P. प्रथित. G प्रथित्वा. Inf. प्रथितुम्.

प्रथ् 10 U. प्रख्याने. To become famous. P. प्राथयति-ते. Pf. प्राथ-

याश्चकार-चक्रे &c. P. F. प्राथयिता. F. प्राथयिष्यति-ते. Aor. अप्रथन्-त. B. प्राथात्, प्राथयिषीष्ट. D. विप्राथयिषति-ते. Pass. प्राथ्यते. A. अप्राथि. P. P. प्राथित. G. प्राथयित्वा. Inf. प्राथयितुम्.

प्रस् (घटादिः) 1 A. विस्तारे. To extend; to expand. P. प्रसते. Pf. पप्रसे. 2nd sing. पप्रसिषे. P. F. प्रसिता. F. प्रसिष्यते. Aor. अप्रसिष्ट. B. प्रसिषीष्ट. Caus. प्रसयति ते. A. अपप्रसत्-त. Pass. प्रस्यते. A. अप्रसि, अप्रासि.

प्रा 2 P. पूरणे. To fill. P. प्राति. Pf. पप्रौ. 2nd sing. पप्रिय, पप्राय. P. F. प्राता. F. प्रास्यति. Aor. अप्रासीत्. B. प्रायात्, प्रेयात्. D. विप्रासति. Pass. प्रायते. A. अप्रायि. P. P. प्राण.

प्री (प्रीङ्) 4 A. प्रीतौ. To please; to be satisfied; to feel affection. P. प्रीयते. Pf. विप्रिये 2nd sing. विप्रियिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेष्यते. C. अप्रेष्यत्. Aor. अप्रेष्ट. B. प्रेषीष्ट. Caus. प्राययति-ते. A. अपिप्रयत् त. D. विप्रियते. Frequ. प्रेयीयते, प्रेयीति, प्रेमेति. Pass. प्रीयते. A. अप्रायि. P. P. प्रीत. G. प्रीत्वा, संप्रीय. Inf. प्रेतुम्.

प्री (प्रीङ्) 9 U. तर्पणे. To please; to delight. P. प्रीणाति, प्रीणीते. Pf. विप्राय, विप्रिये. 2nd sing. विप्रियिष, विप्रेय, विप्रियिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेष्यति-ते. Aor. अप्रैषीत्, अप्रेष्ट. B. प्रीयान्, प्रेषीष्ट. Caus. प्रीणयति-ते. A. अपिप्रिणत् त. D. विप्रियति-ते. Frequ. see the above root. Pass. प्रीयते. A. अप्रायि. P. P. प्रीत. G. प्रीत्वा, संप्रीय. Inf. प्रेतुम्.

प्री 10 U. 1 U. तर्पणे. To please, to gratify. P. प्रीणयति-ते, (प्राययति-ते, according to हरदत्त); प्रयति ते. Pf. प्रीणयाश्चकार-चक्रे &c, (प्राययाश्चकार-चक्रे &c.); विप्राय, विप्रिये. P. F. प्रीणयिता, (प्राययिता); प्रेता. F. प्रीणयिष्यति-ते, (प्राययिष्यति-ते); प्रेष्यति-ते. Aor. अपिप्रिणत् त, (अपिप्रयत्-न); अप्रैषीत्, अप्रेष्ट. B. प्रीष्यान्, प्रीणयिषीष्ट, (प्राष्यात्, प्राययिषीष्ट); प्रीयात्, प्रेषीष्ट.

पु (पुङ्) 1 A. गतौ. To go; to move; to jump. P. प्रचने. Pf. पुपुवे. 2nd sing. पुपुनिषे. P. F. प्रेता. F. प्रेष्यते. C. अप्रोष्यत्. Aor. अप्रोष्ट. B. प्रेषीष्ट. Caus. प्राणयति. A. अपिप्रयत्, अपुप्रयत्. D. पुप्रयते.

(D of Caus. पिप्राययिषति, पुप्राययिषति.) Frequ. पोप्रयने, पोप्रयानि,
पोप्रोति. Pass. प्रयते A. अप्रायि P. P. प्रुत. G. प्रुत्वा. Inf. प्रोतुम्.
मुद् 1 P. मर्दने. To rub. P. प्रोटति. Pf. पुप्रोट. P. F. प्रोटिता. F.
प्रोटिष्यति. Aor. अप्रोटीत्. B. प्रुत्वात्. Pass. प्रुयते. A. अप्रोटी.

मुष् (प्रुष) 1 P. दाहे. To burn; to reduce to ashes. P. प्रोषति.
Pf. पुप्रोष 2nd sing. पुप्रोषिय P. F. प्रोषिता. F. प्रोषिष्यति. Aor.
अप्रोषीत्. B. प्रुष्यात्. Caus. प्रोषयति-ने. A. अपुप्रुषत् त. D. पुप्रुषि-
पति, पुप्रोषिषति. Frequ. पोप्रुष्यते, पोप्रुषीति, पोप्रोषि. Pass.
प्रुष्यते A. अप्रोषि. P. P. प्रुष्ट. G. प्रुष्टा, प्रोषित्वा, प्रुषित्वा.
Inf. प्रोषितुम्.

मुष् 9 P. स्नेहनस्वेदनपूरणेयु. To become wet; to sprinkle; to
fill. P. प्रुष्णाति. P. P. प्रुषित. G. प्रोषित्वा. The remaining
forms are like those of the above root.

मेह्लोल् 10 U. आन्दोलने. To swing; to shake. P. मेह्लोलयति ते.
Pf. मेह्लोलायञ्चकार-चक्रे &c. P. F. मेह्लोळयिता. F. मेह्लोळयिष्य-
ति-ते. Aor. अपिमेह्लोल्-त. B. मेह्लोल्यात्, मेह्लोळयिषाट. D.
पिमेह्लोळयिपति-ते. Pass. मेह्लोळ्यते. A. अप्रेह्लोळि. P. P. मेह्लोळित
G. मेह्लोळयित्वा. Inf. मेह्लोळयितुम्.

मेप् (मेवृ) 1 A. गती. To go; to move. P. प्रेपते. Pf. विप्रेपे. P. F.
प्रेपिता. F. प्रेपिष्यते. Aor. अप्रेपिष्ट. B. प्रेपिषाट. Caus. प्रेपयति-ते
A. अपिप्रेपत्-त. D. विप्रेपिपते. Pass. प्रेप्यते. A. अप्रेपि.

प्रोथ (प्रोथृ) 1 U. पर्याप्तो. To be equal to; to be a match for
to be full or complete. P. प्रोथति ते. Pf. पुप्रोथ, पुप्रोथे. 2nd
sing. पुप्रोथिय, पुप्रोथिये. P. F. प्रोथिता. F. प्रोथिष्यति ते. C.
अप्रोथिष्यत्-त. Aor. अप्रोथीत्, अप्रोथिष्ट. B. प्रोथ्यात्, प्रोथिषीष्ट.
Caus. प्रोथयति-ते. A. अपुप्रोथत् त. D. पुप्रोथियति-ते. Frequ. पोप्रे-
थ्यते, पोप्रोथीति, पोप्रोत्ति. Pass. प्रोथ्यते. A. अप्रोथि. P. P. प्रोथि
G. प्रोथित्वा. Inf. प्रोथितुम्.

हृक्ष् 1 U. अदने. To eat. P. हृक्षति ते. Pf. षहृक्ष-क्षे. 2nd sing. ष
हृक्षिये. P. F. हृक्षिता. F. हृक्षिष्यति-ते. Aor. अहृक्षीत्, अहृक्षिष्ट.

प्रक्ष्यात्, प्रक्षिपीष्ट D पिप्रक्षिपति ते. Frequ. पाप्रक्ष्यते, पाप्रक्षि dc.
Caus. प्रक्षयति ते. A. अपप्रक्षत्-त्.

गृह् 1 A. गता To go, to move. P. गृहते. Pf. गिगृहे. P. F. ग्रे
हिता. Γ. ग्रेहिष्यते C. अग्रेहिष्यत. Aor. अग्रेहिष्ट. B. ग्रेहिषाष्ट. D.
गिगृहिष्यते, गिग्रेहिष्यते.

ग्री 9 P. गतौ. To go. P. ग्रीनाति. Pf. गिग्राय. P. Γ. ग्रेता. Γ. ग्रे-
व्यति. Aor. अग्रेयात्. B. ग्रायात्. D. गिग्रीयति Frequ. ग्रेयायते,
ग्रेयायति, ग्रेयाति. Caus. ग्रेययति-ते. A. अगिग्रीयत्-त्.

गृ (गृह्) 1 A. गतौ To go, to jump, to fly, to float, to swim.
P. गृवते. Pf. गृगृवे. 2nd sing. पुगृविषे. P. F. ग्रेता. Γ. ग्रेव्यते. C.
अग्रेव्यत. Aor. अग्रेष्ट. B. ग्रेषाष्ट. Caus. गृनयति ते. A. अपगृनत्-त्,
अपिगृवत् त D. गृव्यते (D of caus. गृवावयिषति ते, गिग्रावयिषति-ते).
Frequ. ग्रेव्यते, ग्रेव्याति, ग्रेव्यति Pass. गृव्यते. A. अग्रानि. P.
P. गृत्. G. गृत्वा, उगृत्वा. Inf. ग्रेतुम्.

गृ (गृध्) 1 P. दाहे. To burn P. ग्रेषति. Pf. पुग्रेष. P. F.
ग्रेषिता. F. ग्रेषिष्यति. Aor. अग्रेषात्. B. गृध्यात्. D. पुगृषिषति,
पुग्राषिषति. Frequ. ग्रेष्यते, ग्रेष्याति, ग्रेष्याति Caus. ग्रेषयति-ते.
A. अपगृषत्-त्. Pass. गृष्यते. A. अग्रेषि. P. P. गृष्ट G. गृषि-
त्वा, ग्रेषित्वा, गृष्टा. Inf. ग्रेषितुम्.

गृ 4 P. दाहे. To burn. P. गृष्यति. Pf. पुग्रेष. 2nd sing. पुग्रे-
विष. P. F. ग्रेषिता. F. ग्रेषिष्यति. Aor. अगृषत्. B. गृध्यात्.
P. P. गृषित. G. गृषित्वा, ग्रेषित्वा. Inf. ग्रेषितुम्.

गृ 9 P. स्नेहनेननपूरणेपु. To sprinkle, to be wet, to fill P.
गृष्णानि. Aor. अग्रेषात्. The remaining forms are like
those of the above root.

प्ता 2 P To eat, to devour. P. प्ताति. Pf. पप्त्थै 2nd sing. प-
प्तिथ, पप्ताय. P. F. प्ताता. F. प्ताम्यति. Aor. अप्तामात्. B.
प्तायान्, प्थेयान्. Caus. प्तापयति only A. अपिप्तायत्. D. पि-
प्तामति. Frequ. पप्तायते, पप्थेति, पप्थानि Pass. प्तायते. A.
अप्तायि. P. P. प्थान G. प्थान्ता Inf. प्थितुम्.

फ.

फक् 1 P नंचिर्गतो To behave ill, to go softly P फक्ति. Pf. पफक् P F फक्ता F फक्ष्यति Aor अफक्तान्. B फक्थान्. plu पफणु, फेणु 2nd sing पफणिय, फेणिय P F फणिता. T फणिष्यति C अफणिष्यत्. Aor अफगीत्, अफाणात् B फण्यात् Caus फणयति-ते. (also फणयति ते, when it does not mean to go) A अपीफणत्-त D पिफणियति. Frequ. पफण्यते, पफणीति, पफाण्टि Pass फण्यते A अफाणि P P. फणित, (also *फान्ट a decoction easily prepared अल्पप्रयाससाध्य कषायविशेष) Inf फणितुम्.

फल् 1 P निष्पत्तो To bear fruit to result, to be successful P फलति. Pf पफाल plu फेलु. 2nd sing फेलिथ P F फलिता T फलिष्यति C अफलिष्यत्. Aor अफालात्. B फल्यात्. Caus फालयति ते A. अपीफलत्-त D पिफलिपति Frequ पफुल्यते, पफुल्यते, पफुलीति, पफुलीति, पफुन्ति, पफुस्ति. Pass फल्यते A अफालि. P P फलित. G फलित्वा. Inf फलितुम्.

फल् (निफळ) 1 P निशरणे. To burst open, to split P P फुल, † प्रफुल्ल, उफुल्ल, सफुल्ल. Past Act Part फुल्लत्. For other forms see the above root

फुल् 1 P विवसने To open, to expand, to blow P फुलति. Pf पुफुल्ल P F फुलिता F फुलिष्यति Aor अफुल्लान् B फुल्लथात्. Cau फुल्यति-ते A. अपुफुल्लत्-त D पुफुलिपति Frequ. पोफुल्लयते, पोफुल्लयति, पोफुन्ति. Pass फुल्लयते A अफुलि P P. फुल्लित G फुल्लित्वा Inf फुल्लितुम्.

* माधवस्तु वेदभाष्ये नवनीतभागाप्रागनस्थापनं द्रव्यं फाण्टनि-याह

† लोटद्रुम सानुमत प्रफुल्लमित्यत्र ' फुल्लविक्रमने ' इत्यस्यपञ्चाद्यचिरूपम्. The form प्रफुल्ल is not a past participle, it is made up from the root फुल् with प्र, by affixing the termination, अ (अच्)

फेळ् (फेळ) 1 P. गतौ. To go. P. फेळति. Pf. विफेळ. P. F. फे-
लिता. F. फेलिष्यति. C. अफेलिष्यत्. Aor. अफेलीत्. B. फेल्यात्.
Caus. फेळयति-ते. A. अपिफेळत्-त्. Pass. फेळ्यते. A. अफेलि.

व.

वण् 1 P. शब्दे. To sound. P. वणति. Pf. वव्राण. plu. वेणुः. 2nd
sing. वेणिथ. P. F. वणिता. F. वणिष्यति. Aor. अवणीत्,
अवणीत्. B. वण्यात्. D. विवणिषति. Frequ. ववण्यते, ववण्टि &c.

वद् 1 P. स्थैर्ये. To be steady; to be firm. P. वदति. Pf. ववाद.
plu. वेदुः. 2nd sing. वेदिथ. P. F. वदिता. F. वदिष्यति. Aor.
अवदीत्, अवदीत्. B. वद्यात्. Caus. वादयति-ते. A. अवदीदत्-त्.

वध् 1 A. चित्तविकारे To loathe, to be disgusted with, to shrink
from. P. वीभत्सते. Pf. वीभसावके &c. P. F. वीभसिता. F.
वीभसिष्यते. Aor. अवीभसिष्ट. B. वीभसिषीष्ट. Caus. वीभत्सयति-
ते. A. अवीभसत्-त्. D. वीभसिषने. Pass. वीभस्यते. A. अवी-
भसि. P. P. वीभसित. G. वीभसित्वा. Int. वीभसितुम्.

When this root means 'to bind,' it belongs to the 10th
conjugation, and its forms are like those of the root below.

वध् 10 U. संयमेने To bind, to restrain; to check. P. बाधयति-ते.
Pf. बाधयावकार-चके &c. P. F. बाधयिता. F. बाधयिष्यति-ते. Aor.
अबाधयत्-त्. B. बाध्यान्, बाधयिषीष्ट. D. विबाधयिषति ते. Pass.
बाध्यते. A. अबाधि. P. P. बाधित. G. बाधयिना. Inf. बाधयितुम्.

वन्ध् 9 P. बन्धने. To bind, to fasten; to attract; to form. P.
वन्ताति. Pf. ववन्ध. 2nd sing. ववन्धिथ, ववन्ध. P. F. वन्धा.
F. मन्त्स्यति. C. अभन्त्स्यत्. Aor. अभान्तसीत्. dual. अवान्धाम्.
plu. अभन्त्सुः. B. वन्धात्. Caus. कथयति-ते. A. अववन्धत्-त्.
D. विमन्त्सति. Frequ. वावन्धने, वावन्धीनि, वावन्धि. Pass. व-
ध्यते. A. अवन्धि. P. P. वद्ध. G. वद्ध्वा, निवध्य. Inf. वदुम्.

वन्ध् (according to चांड) 10 U. संयमेने. To bind. P. वन्ध-
यति ते Pf. वन्धयावकार-चके &c. P. F. वन्धयिता. F. वन्धयि-
ष्यति-ते. Aor. अवन्धत्-त्. B. वन्धात्, वन्धयिषीष्ट. D. विव-

न्ययिषति-ते. Pass. वन्यते. A. अवन्वि. P. P. वन्यित. 'G. वन्य-
यित्वा. Inf. वन्ययितुम्.

वर्च 1 P गतौ To go. P. वर्चति. Pf. वर्चते. P. F. वर्चिता. F. वर्चि-
ष्यति. Aor. अवर्चत्. B. वर्च्यात्. Caus. वर्चयति-ते. अववर्चत्-त्.
Frequ वाचर्यते, वाचस्ति &c.

वर्ह 1 A परिभाषणाहिंसाप्रदानेपुत्र. To be pre-eminent; to speak; to
hurt; to give. P वर्हते Pf वर्हते. P. F. वर्हिता. F. वर्हिष्यते.
Aor. अवर्हिष्ट. B वर्हिषीष्ट Pass. वर्हते. A. अवर्हि.

वर्ह 10 U. हिंसायाम्. To kill P वर्हयति-ते. Pf. वर्हयाश्चकार-चक्रे
&c P F वर्हयिता. F. वर्हयिष्यति ते. Aor. अववर्हत्-त्. B.
वर्ह्यात्, वर्हयिषीष्ट. D विवर्हयिषति ते. P. P. वर्हित. G. वर्हयित्वा.
Inf. वर्हयितुम्.

वर्ह 10 U. भाषायादीतौच. To speak; to shine. The forms of
this root are identical with those of the above root.

वल 1 P प्राणनेधान्यावरोधेच. To breathe, to hoard grain. P. व-
लति. Pf. ववाल. 2nd sing. बेलिथ. P. F. वलिता. F. वलिष्यति.
Aor. अवलीत्. B वल्यात्. P. P वलित. G. वलित्वा Inf. वलितुम्.

वल् (घटादिः) 10 U. प्राणने. To breathe. P. वलयति-ते. Pf. वल-
याश्चकार चक्रे &c P. F वलयिता. F. वलयिष्यति-ते. Aor. अवव-
लत् त. B. वल्यात्, वलयिषीष्ट. Pass. वल्यते A. अवलि

वलह् 1. A. प्राधान्ये. To be pre-eminent P. वलहते. Pf. ववलहे.
P. F. वल्लिता. F. वल्लिष्यते. Aor. अवल्लिष्ट. B. वल्लिषीष्ट. D. विव-
ल्लिषते. Frequ वावरहते, वावल्हीति, वावल्लि.

वलह् 10 U. भाषायादीतौच. To speak; to shine. P. वलहयति-ते.
Pf. वलहयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. वलहयिता. F. वलहयिष्यति-ते.
Aor अववलहत्-त्. B. वल्ल्यात्, वल्लयिषीष्ट.

वस् (वमु) 4 P. स्तम्भे. To stop. P. वस्यति. Pf. वषास. P. F.
वसिता. F. वसिष्यति. C. अवसिष्यत्. Aor. अवसत्. B. वस्यात्.

वस् 10 A. अर्धने. To ask; to injure; to go. P वस्तयते. Pf. वस्तया-
श्चक्रे &c. P. F. वस्तयिता. F. वस्तयिष्यते. Aor. अववस्तन्. B. वस्तायिषीष्ट.

बृह् (बहि) 1 A. बृद्धौ. To grow; to increase. P. बृंहते. Pf. बृंहे. P. F. बृंहिता. F. बृंहिष्यते. Aor. अबृंहिष्ट. B. बृंहिषीष्ट. D. बृंहिष्यते. Frequ. बृंह्यते, बृंहिषीति; बावृंहिष्ट. Pass. बृंह्यते A. अबृंहि.

बाड् (बाड्) 1 A. आप्लान्ये. To bathe; to dive; to emerge. P. बाडते. Pf. बवाडे. P. F. बाडिता. F. बाडिष्यते. Aor. अबाडिष्ट. B. बाडिषीष्ट. Caus. बाडयति-ते. A. अबबाडत्-त्. Pass. बाड्यते. A. अबाडि.

बाध् (बाध्) 1 A. लोडने. To oppress; to torment. P. बाधते. 5 Pf. बबाधे. 2nd sing. बबाधिषे. P. F. बाधिता. F. बाधिष्यते. C. अबाधिष्यत. Aor. अबाधिष्ट. B. बाधिषीष्ट. Caus. बाधयति-ते. A. अबबाधत्-त्. D. त्रिबाधिषते. Frequ. बाबाध्यते, बाबाधीति, बाबाधि. Pass. बाध्यते. A. अबाधि. P. P. बाधित. G. बाधित्वा, अपबाध्य. Inf. बाधितुम्.

बाह् (बाह्) 1 A. प्रयत्ने. To endeavour; to strive; to make effort. P. बाहते. Pf. बबाहे. 2nd sing. बबाहिषे. P. F. बाहिता. F. बाहिष्यते. Aor. अबाहिष्ट. B. बाहिषीष्ट. Caus. बाहयति-ते. A. अबबाहत्-त्. D. त्रिबाहिषते. Frequ. बाबाह्यते, बाबाहि d.c.

विद् 1 P. आक्रोशे. To swear; to curse; to shout. P. वेदति. Pf. विवेष्ट. 2nd sing. विवेष्टिषि. P. F. वेदिता. F. वेदिष्यति. Aor. अवेष्टीत्. B. विव्यात्. Frequ. वेविद्यते, वेविद्यति, वेवेष्टि.

विन्द् (विदि) 1 A. अवयवे. To split; to cleave; to divide. P. विन्दति. Pj. विविन्द. 2nd sing. विविन्दिषि. P. F. विन्दिता. F. विन्दिष्यति. Aor. अविन्दीत्. B. विव्यात्. D. विविन्दिषते. Caus. विन्दयति-ते. A. अविविन्दत्-त्. Frequ. वेविन्द्यते, वेविन्दीति, वेविन्ति. Pass. विन्द्यते. A. अविन्दि.

विल् 1 P. भेदने. To break. P. विलति. Pf. विबेल. 2nd sing. विबेलिषि. P. F. बेलिता. F. बेलिष्यति. Aor. अबेलीन्. B. विल्यात्. D. त्रिविलिषति, त्रिविलिषति. Frequ. वेविल्यते, वेबेलि d.c. Caus. वेलयति-ते. A. अवीविलत्-त्.

विल् 10 U. भेदने. To break; to split; to divide. P. वेलयति-ते. Pf. वेलयावकावचने d.c. P. F. वेययिता. F. वेययिष्यति-ते. Aor. अवीविलत्-त्. B. वेल्यान्, वेययिषीष्ट.

विस् 4 P. सेपेप्रेरणेच. To throw; to instigate; to go; to direct.
P. विस्यति. Pf. विवेत्. 2nd sing. विवेसिथ. P. F. वेमिता. F.
वेसिष्यति. Aor. अविसत्. B. विस्यात्. Pass. विस्यते. A. अवेसि.

बुक् 1 P. भणणे. To bark, to sound; to yelp; to speak. P. बुकति.
Pf. बुवुक 2nd sing. बुवुकिथ. P. F. बुकिता. F. बुकिष्यति.
Aor. अबुकोत्. B. बुक्यात्. D. बुवुकिषति. Frequ. बोवुक्यते,
बोवुक्ति &c. Caus. बुकयति-ते. A. अबुवुक्त्-त. P. P. बुक्ति. G.
बुक्तिवा. Inf. बुक्तुम्.

बुक् 10 U. भणणे. To bark, to speak. P. बुकयति-ते. P. बुकयाच्च-
कार-चक्रे &c. P. F. बुकयिता. F. बुकयिष्यति ते. Aor. अबुवुकत्-
त. B. बुकपात्, बुकयिषीष्ट.

बुड (कुटादि.) 6 P. त्यागेसवरणेच. To discharge; to cover. P.
बुडति. Pf. बुवोड. 2nd sing. बुवुडिथ. P. F. बुडिता. F. बुडिष्य-
ति. Aor. अबुडीत्. B. बुड्यात्. D. बुवुडिषति.

बुध (बुधिर्) 1 U. बोधने. To know; to understand; to think.
P. बोधति ते. Pf. बुवोध, बुमुधे. 2nd sing. बुवोधिथ, बुवुधिपे. P.
F. बोधिना. F. बोधिष्यति-ते. C. अबोधिष्यत्. Aor. अबुधत्,
अबोधीत्, अबोधिष्ट. B. बुध्यात्, बोधिषीष्ट. Caus. बोधयति-ते. A.
अबुधत्-त. D. बुवोधिषति ते, बुमुधिषति-ते. Frequ. बोबुध्यते,
बोबुधीति, बोबोद्धि. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुधित. G.
बुधित्वा, बोधित्वा, संबुध्य. Inf. बोधितुम्.

बुध 1 P. अवगमने. (गुरुःशिष्यान् बोधति). To make known; to
inform; to teach. The forms of this root are identical
with the Parasmaipada forms of the above root.

बुध 4 A. बोधने. To know, to understand; to awake; to be
restored to one's senses. P. बुध्यते. Pf. बुवुधे. 2nd sing.
बुवुधिपे. P. F. बोद्धा. F. भोस्यते. Aor. अबुद्ध. अबोधि. B. मु-
त्सीष्ट. Caus. बोधयति only. A. अबुबुधन्. D. बुमुस्यते. Frequ.
बुबुध्यते. 1 U. Pass. बुध्यते. A. अबोधि. P. P. बुद्ध. P. F. बुद्ध प्र-
बुध्य. Inf. बोधुम्.

बुन्द (उबुन्दिर्) 1 U. निशामने. To perceive, to apprehend. P. बुन्दति ते. Pf. बुबुन्दन्ते. 2nd sing. बुबुन्दिय, बुबुन्दिये. P. F. बुन्दिता. F. बुन्दिष्यति ते. C. अबुन्दिष्यत्-त. Aor. अबुन्दत्, अबुन्दात्, अबुन्दिष्ट. B. बुयात्, बुन्दिषीष्ट. Caus. बुन्दयति-ते. A. अबुबुन्दत्-त. D. बुबुन्दिषति ते. Frequ. बोबुद्यते, बोबुन्दीति, बोबुन्ति. Pass. बुद्यते. A. अबुन्दि. P. P. बुज. G. बुन्दित्वा, बुत्वा. Inf. बुन्दितुम्.

बुस् (Another reading for व्युष् .) 4 P. उत्सर्गे. To discharge, to emit P. बुस्याति. Pf. बुबोस. 2nd sing. बुबोसिय. P. F. बोसिता. F. बोसिष्यति. Aor. अबुसत्. B. बुस्यात्.

बुस्त (Another reading for पुस्त .) 10 U. आदरानादरयो. To respect, to disrespect P. बुस्तयति-ते. Pf. बुस्तयाञ्चकार चक्रे चक्रे, बुस्तयिता. F. बुस्तयिष्यति ते. Aor. अबुबुस्तत्-त. B. बुस्त्यात्, बुस्तयिषीष्ट.

बृह् 1 P. वृद्धौ. To grow, to increase P. बर्हति. Pf. बबर्ह. 2nd sing. बबर्हिय. P. F. बर्हिता. F. बर्हिष्यति. C. अबर्हिष्यत्. Aor. अबर्हीत्. B. बृद्यात्. D. विबर्हिषति. Frequ. बरीवृद्यते, बर्वादि &c.

बृह् (वृहिर) 1 P. वृद्धौ. To grow, to increase. Aor. अबृहत्, अबर्हीत्. For other forms see the above root.

बृह् (वृह्) 6 P. उद्यमने. To work, to labour. P. बृहति. Pf. बबर्ह. 2nd sing. बबर्हिय, बबर्ह. P. F. बर्हिता, बर्दी. F. बर्हिष्यति, भर्ष्यति. Aor. अबर्हीत्, अभृक्षत्. B. बृद्यात्. Caus. बर्हयति-ते. A. अबबर्हत् त, अबर्बृहत्-त. D. विबर्हिषति, विभृक्षति. Frequ. बरीवृद्यते, बर्वादि &c. Pass. बृद्यते. A. अबर्हि. P. P. बृद्ध. G. बर्हित्वा, बृद्धा. Inf. बर्हितुम्, बर्दुम्.

बृह् (वृहि) 1 P. वृद्धौ शब्देच. To increase; to sound. P. बृहति. Pf. बबृह. 2nd sing. बबृहिय. P. F. बृहिता. F. बृहिष्यति. Aor. अबृहीत्. B. बृद्यात्. D. निबृहिषति. Frequ. बरीवृद्यते, बरीवृष्टि &c. Pass. बृद्यते. A. अबृहि.

वेह् (वेह्) 1 A. प्रयत्ने. To strive P. वेहते. Pf. बिमेहे. P. F. वेहिता. F. वेहिष्यते. Aor. अवेहिष्ट. B. वेहिषीष्ट. Caus. वेहयति-ते. A. अविवेहत् त. Pass. वेहते. A. अवेहि.

व्युस् (Another reading for व्युप्) 4 P विभागे. To divide P व्युस्यति. Pf व्युयोस. P F व्योसिता. I व्योसिष्यति. Aor. अव्युसत्. B व्युस्यात्.

ब्रू (ब्रूज्) 2 U व्यक्ताया वाचि. To speak P ब्रूति (आह), ब्रूते. Pf उवाच, उचै. 2nd sing उवाचिथ, उवाकथ, उचिथे. P I. वक्ता. I वक्ष्यति, वक्ष्यते Aor अवोचत्-त. B उच्यात्, वक्षीष्ट. Caus वाचयति ते A अनीवचत्-त. D विवक्षति-ते. Frequ वाच्यते. Prest P ब्रूत्, ब्रूण. Pass उच्यते. A. अवाचि. P P उक्त G उक्त्वा, प्राच्य Inf वक्तुम्.

ब्रूस् 10 U हिंसायाम्. To kill, to hurt P ब्रूसयति-ते. Pf ब्रूसया-ञ्कार चक्र ढे P F ब्रूसयिता I ब्रूसयिष्यति-ते. Aor अब्रूसत्-त B ब्रूस्यात्, ब्रूसयिषीष्ट.

भ.

भक्ष् (Another reading for भक्ष according to मैत्रेय) 1 U. अदने To eat P. भक्षति ते. Pf वभक्ष क्षे. 2nd sing वभक्षिथ पे. P F भक्षिता. I भक्षिष्यति ते. C अभक्षिष्यत्-त. Aor अभक्षीत्, अभक्षिष्ट. B भक्ष्यात्, भक्षिषीष्ट. D विभक्षिषति. Frequ. वामक्ष्यते, वामष्टि ढे P P. भक्षित G भक्षित्वा. Inf भक्षितुम्.

भक्ष् 10 U. अदने. To eat, to devour P भक्षयति ते. Pf भक्ष-याञ्कार-चक्रे ढे P F भक्षयिता. F भक्षयिष्यति ते Aor अबभक्षत्-त. B भक्ष्यात्, भक्षयिषीष्ट. D विभक्षयिषति ते. Pass भक्ष्यते. A अभक्षि P P भक्षित G भक्षित्वा, सभक्ष्य. Inf भक्षयितुम्.

भज् 1 U सेवायाम्. To serve, to worship, to honour, to divide P भजति ते. Pf वभाज, भजे. 2nd sing भेजिथ, वभक्थ भेजिथे. P F भक्ता. F भक्ष्यति-ते. C. अभक्ष्यत्-त Aor. अभक्षीत्, अभक्त. dual. अभक्तताम्, अभक्षाताम्. B भज्यात्, भक्षीष्ट Caus भानयति ते. A अनीभजत्-त. D विभक्षति-ते Frequ वाम ज्यते, वामजीति, वामक्ति Pass. भज्यते. A. अभ्राजि P P भक्त. G भक्त्वा, विभज्य. Inf भक्तुम्.

भज् 10 U विप्राणने To give, to bestow, to cook. P भानयति ते

Pf. भाजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. भाजयिता. F. भाजयिष्यति-ते.
Aor. अभाजत् -त. B. भाज्यात्, भाजयिषीष्ट. D. विभाजयिषति-ते.
Pass. भाज्यते. A. अभाजि. P. P. भाजित. G. भाजयित्वा, विभाज्य.
Inf. भाजयितुम्.

भञ्ज् (भञ्जो) 7 P. आमर्दने. To break; to interrupt; to disappoint. P. मनक्ति. Pf. वमञ्ज. 2nd sing. वमञ्जिथ, वम-
इक्ष्य. P. F. भङ्गा. F. भङ्गयति. C. अमङ्गयत्. Aor. अमाङ्गात्.
dual. अमाङ्गाम्. B. भङ्यात्. Caus. भञ्जयति ते. A. अवमञ्ज-
त् -त. D. विभङ्गति. Frequ. वंमञ्ज्यते, वंमंजोति, वंमङ्गि. Pass.
भञ्ज्यते. A. अमन्जि, अभाजि. P. P. भग्न. G. भङ्क्त्वा, भक्त्वा, विभ-
ज्य. Inf. भङ्क्तुम्.

भञ्ज् (भजि) 10 U. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. भञ्ज-
यति-ते. Pf. भञ्जयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. भञ्जयिता. F. भञ्जयि-
ष्यति-ते. Aor. अवमञ्जत् -त. B. भञ्ज्यात्, भञ्जयिषीष्ट.

भट् 1 P. भृतौ. To hire; to receive wages; to nourish. P. भ-
टति. Pf. वभाट. 2nd sing. वमटिथ. P. F. भटिता. F. भटिष्यति.
Aor. अभटोत्, अभाटीत्. B. भटयात्. Caus. भाटयति-ते. A.
अर्वाभटत् -त. D. विभटिषति. Frequ. वाभट्यते, वाभटि &c. Pass.
भट्यते. A. अभाटि.

भट् (घटादिः) 1 P. परिभाषणे. To speak. Caus. मटयति-ते. A. अर्वा-
भटत् -त. Pass. भट्यते. A. अमटि, अभाटि. For the remaining
forms see the above root.

भण् 1 P. शब्दे. To speak; to call. P. मणति. Pf. वमाण. 2nd
sing. वमाणिथ. P. F. मणिता. F. मणिष्यति. Aor. अभणोत्, अभा-
णात्. B. मण्यात्. Caus. माणयति-ते. A. अर्वाभणत् -त, अवमणात्-
त. D. विमणिषति. Frequ. वंमण्यते, वमण्यते, वमणीति, वम्मणीति,
वंमण्टि, वम्मण्टि. Pass. यण्यते. A. अभाणि. P. P. मणित. G.
मणित्वा. Inf. मणितुम्.

भण्ड् (भडि) 1 A. परिभाषणे. To chide; to speak; to jest. P.
भण्डते. Pf. वमण्डे. P. F. भण्डिता. F. भण्डिष्यते. Aor. अभण्डिष्ट.

B. भण्डिषीष्ट Pass भण्ड्यते. A. अमण्डि. P. P. मण्डित. G. मण्डित्वा. Inf मण्डितुम्.

भण्ड् (भडि) 10 U I P कल्याणमुखेप्रतारणेच. To be fortunate; to render fortunate, to be happy, to cheat. P. भण्डयति ते; भण्डनि. Pf. भण्डयाद्यसक-चक्रे; बभण्ड. P. F. भण्डयिता; भण्डिता. F. भण्डयिष्यति ते; मण्डिष्यति. Aor. अबभण्डत्-त; अभण्डीत्. B. भण्ड्यान्, भण्डयिषीष्ट. Pass भण्ड्यते. A. अमण्डि.

भन्द (भदि) 1 A कल्याणमुखेच. To be prosperous, to be glad. P. भन्दते. Pf. बभन्दे. P. F. भन्दिता. F. भन्दिष्यते. C. अभन्दिष्यत. Aor. अभन्दिष्ट. B. भन्दिषीष्ट. D. विभन्दिष्यते. Frequ. बाभन्द्यते, बाभन्ति &c. Pass. मन्द्यते. A. अमन्दि.

भर्त्स 10 A. तर्जने. To reprove, to menace; to deride. P. भर्त्सयते. Pf. भर्त्सयाद्यक्रे &c. P. F. भर्त्सयिता. F. भर्त्सयिष्यते. Aor. अबभर्त्सत. B. भर्त्सयिषीष्ट. D. विभर्त्सयिष्यते. Pass. भर्त्स्यते. A. अभर्त्सि. P. P. भर्त्सित. G. भर्त्सयित्वा, निर्भर्त्स्य. Inf. भर्त्सयितुम्.

भर्व 1 P. हिंसायाम् To kill, to injure P. भर्वति. Pf. बभर्व. P. F. भर्विता. F. भर्विष्यति. Aor. अभर्वात्. B. भर्ग्यान्. Frequ. बाभर्ष्यते.

भल् 1 A. परिभाषणहिंसादानेषु. To speak; to kill; to injure, to give. P. भळते. Pf. बभळे. P. F. भळिता. F. भळिष्यते. Aor. अभळिष्ट. B. भळिषीष्ट. Caus भळयति ते. P. अबोभळत्-त. Pass. भळ्यते. A. अभळि

भल् 10 A. आभण्डने. To see; to behold. P. भालयते. Pf. भालयाद्यक्रे &c. P. F. भालयिता. F. भालयिष्यते. Aor. अबोभळत. B. भालयिषीष्ट. P. P. भालित. G. भालयित्वा. Inf. भालयितुम्.

भल्ल् 1 A. परिभाषणहिंसादानेषु. To speak; to describe; to injure; to give P. भल्लते. Pf. बभल्ले. P. F. भल्लिता. F. भल्लिष्यते. Aor. अभल्लिष्ट. B. भल्लिषीष्ट. Caus भल्लयति ते. A. अबभल्लत्-त. Pass. भल्ल्यते. A. अभल्लि. Frequ. बाभल्ल्यते, बाभल्लि &c.

भप् 1. P. भर्त्सने, (श्ररे). To reproach, to bark. P. भपति. Pf. बभपत्. 2nd sing. बभपिथ. P. F. भपिता. F. भपिष्यति. C. अ-

भविष्यत्. Aor. अभवीत्, अभवीत्. B. भविष्यात्. Caus. भाषय-
ति ते. A. अभीभषत् त. D. विभषिषति. Frequ. बाभष्यन्त, बाभषी-
ति, बाभषि. Pass. भविष्यते. A. अभाषि. P. P. भषित. G. भवि-
त्वा Inf. भषितुम्.

भस् (छान्दस.) 3 P. भर्त्सनदीप्त्योः. To censure; to blame; to
shine P. बभसि. dual. बभूवः. Plu वप्सति. Pf. बभास. P.
F. भसिता. F. भसिष्यति. Aor. अभसीत्, अभसीत्. B. भस्यात्.

भा 2 P. दीप्तौ. To shine; to appear; to exist. P भाति. Imperf.
अभात्. plu. अभान्, अमुः. Pf. बभौ. 2nd sing. बभिय, बभा-
थ P. F. भाता. F. भास्यति. C. अभास्यत्. Aor. अभसीत् B.
भावात्. Caus. भाषयति-ते. A. अभीभषत्-त. D. विभासति ते.
Frequ. बाभायते, बाभेति, बाभाति. Pass. भायते. A. अभायि. P. P.
भात. G. भावा, विभाय. Inf. भातुम्.

भाज् 10 U. पृथक्करणे. To divide; to distribute. P. भाजयति-ते.
Pf. भाजयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. भाजयिता. F. भाजयिष्यति ते.
Aor. अबभान्-त. B. भाज्यात्, भाजयिषीष्ट. D. विभाजयिषति-ते.
Pass. भाज्यते. A. अभाजि. P. P. भाजित. G. भाजयित्वा,
विभाज्य. Inf. भाजयितुम्.

भाम् 1 A. क्रोधे. To be angry. P. भामते. Pf. बभामे. P. F. भा-
मिता. F. भामिष्यते. Aor. अभामिष्ट B. भामिषीष्ट. D. विभा-
मिषते. Frequ. बाभामते, बाभामीति बाभान्ति. P. P. भामित.
G. भामिवा. Inf. भामितुम्.

भाम् 10 U. क्रोधे. To be angry. P. भामयति ते Pf. भामयाञ्चकार-
चक्रे &c. P. F. भामयिता. F. भामयिष्यति-ते. Aor. अबभाम् त.
B. भाम्यात्, भामयिषीष्ट.

भाष् 1 A. व्यक्ताया वाचि. To speak. P. भाषते. Pf. बभाषे. 2nd
sing. बभाषिये. P. F. भाषिता. F. भाषिष्यते. C. अभाषिष्यन्. Aor.
अभाषिष्ट. B. भाषिषीष्ट. Caus. भाषयति ते. A. अबभाषन्-त, अभी-
भषत्-त. D. विभाषिषते. Frequ. बाभाष्यते, बाभाषति, बाभाष्ट. Pass.
भाष्यते. A. अभाषि. P. P. भाषित. G. भाषि वा, संभाष्य. Inf. भाषितुम्.

भास् (भासृ) 1 A. दीप्ता. To shine; to appear; to become clear; to be bright. P. भासते. Pf. बभामे, बभासिषे. P. F. भासिता. F. भासिष्यते. Aor. अभ्रासिष्ट. B. भासिषीष्ट. Caus. भासयति ते. A. अब्रभासत्-त्, अब्रभासन्-न्त. D. विभासिष्ये. Frequent. ब्रभास्यते, ब्रभासति, ब्रभासि. Pass. भास्यते. A. अभ्रासि. P. P. भासित. G. भासित्वा, अभ्रास्य. Inf. भासितुम्.

भिक्ष 1 A. भिक्षायामलाभेलाभेच. To ask; to beg for; to ask for without obtaining; to obtain. P. भिक्षते. Pf. विभिक्षे. 2nd sing. विभिक्षिषे. P. F. विक्षिता. F. विक्षिष्यते. Aor. अभिक्षिष्ट. B. भिक्षिषीष्ट. Caus. भिक्षयति ते. A. अवभिक्षत्-त्, D. विभिक्षिष्ये. Frequent. वेभिक्ष्यते, वेभिक्षीति, वेभिष्टि. Pass. भिक्ष्यते. A. अभिक्षि. P. P. भिक्षित. G. भिक्षित्वा, संभिक्ष्य. Inf. भिक्षितुम्.

भिद् (भिदि) 7 U. विदारणे. To separate, to break down. P. भिजति, भिन्ते. Pf. विभेद, विभिदे. 2nd sing. विभेदिष्य, विभिदिष्ये. P. F. भेत्ता. F. भेस्यति-ते. C. अभेत्स्यत्-त्. Aor. अभिदत्, अभेत्सीत्, अभित्त. dual अभिदताम्, अभेत्ताम्, अभिसाताम्. B. भिद्यात्, भिप्तीष्ट. Caus. भेदयति ते. A. अबिभिदत्-त्, D. विभिस्तति ते. Frequent. वेभिद्यते, वेभिदीति, वेभेत्ति. Pass. भिद्यते. A. अभेदि. P. P. भिन्न. (also भित्तम् n, a bit). G. भित्त्वा, संभिद्य. Inf. भेत्तुम्.

भिन्द (भिदि) (Another reading for विन्द). 1 P. अवयने. To split; to divide. P. भिन्दति. Pf. विभिन्द. P. F. भिन्दिता. F. भिन्दिष्यति. Aor. अभिन्दीत्. B. भिन्यात्. Pass. भिन्द्यते. A. अभिन्दि. Caus. भिन्दयति-ते. A. अवभिन्दत्-त्, D. विभिन्दिष्यति. Frequent. वेभिन्द्यते, वेभिन्ति &c.

भिषज् 11 P. चिकित्सायाम्. To heal, to cure. P. भिषज्यति. Pf. निषजायकार &c. P. F. निषजिता. F. भिषजिष्यति. Aor. अनिषजीत्. B. भिषज्यान्.

भिष्णज् 11 P. उपसेवायाम्. To heal, to cure. P. भिष्णज्यति. Pf. भिष्णजायकार &c. P. F. भिष्णजिता. F. भिष्णजिष्यति. Aor.

अभिप्राजोत् . B निष्णज्यात् .

भी (भिमा) 3 P. भये. To be afraid of. P. विभेति. plu. विभ्यति. Pf. विभाय, विभयाञ्चकार &c. 2nd sing विभेय, विभयिथ, विभयाञ्चकथं &c. P. F. भेता. F. भेष्यति. C अभेष्यत् . Aor. अभैगीत् . B भीयात् Caus. माययति, मापयते, भीपयते. A. अभीमयत् , अभीमरत्, अवीमिषत्. D विभीषति. Frequ. वेभीयते, वेभीयति, वेभेति. Pass. भीयते. A. अभायि. P. P. भीत. G. भीत्वा, समीय. Inf भेतुम्.

भुज् (मुजो) 6 P कौटिल्ये. To bend; to curve; to be crooked. P. भुजति. Pl. बुभोज. 2nd sing बुभोजिथ. P. F. भोक्ता. F. भोक्ष्यति. Aor. अभौक्षीत् . dual. अनौक्ताम् . B. भुज्यात् . Caus. भोजयति-ते. A. अबुभुजत्-त. D. बुभुक्षति Frequ. बोभुज्यते, बोभुजीति, बोभोक्ति. Pass. भुज्यते. A. अभोजि. P. P. भुज्. G. भुज्या, सभुज्य. Inf भोक्तुम् .

भुज् 7 U. फलनाम्यवहारयोः. To protect; to govern (P); to eat; to enjoy; to suffer; to pass (as time) (A). P. भुनक्ति, भुङ्के. Pl. बुभोज, बुभुजे. P F बुभोजिथ, बुभुजिथे P F. भोक्ता. F भोक्ष्यति ते Aor. अभौक्षीत् , अभुक्त. dual अभौक्ताम् , अभुक्षाताम् . B भुज्यात् , भुक्षीष्ट Caus भोजयति-ते, (P only in the sense of to eat.) A अबुभुजत् त. D बुभुक्षति-ते. Frequ. बोभुज्यते, बोभुजीति, बोभोक्ति. Pass. भुज्यते. A अभोजि. P P भुक्त. Pot. P. भोज्य, (भोज्य enjoyable). G भुक्त्वा, उपभुज्य. Inf भोक्तुम्.

भुरण् 11 P. धारणपोषणयोः . To hold, to nourish P. भुरण्यति. Pf. भुरणाञ्चकार &c. P. F भुरणिता. F भुरणिष्यति Aor. अभुरणान् . B. भुरण्यात् .

भृ 1 P. सत्तायाम् . To be. P. भवति. Pl. वभूव. 2nd sing वभू- निथ. P. F. भविता. F. भविष्यति. C. अभविष्यत् . Aor. अभूत् . B. भूयात् . Caus भावयति ते. A. अर्गभिवत्-त. D. वभूषति. Frequ. बोभूयते, बोभूयति, बोभोति. Pass. भूयते. A. अभवि. P. P. भूत. G. भूत्वा, संभूय. Inf भवितुम् .

भृ 10 U. अपरत्नके. To be purified; to consider; to mix. P.

भायति ते. Pf भाययाञ्चकार चक्रे ḍc. P. I भायिता. I भाय-
यिष्यति-ते. Aor अर्वाभवत् त. B भाय्यात्, भाययिष्यष्ट. D विभाय-
यिषति ते. Pass भाय्यते A अभावि. P P. भावित. G भाव-
यित्वा, सभाव्य. Inf भावयितुम्.

भू 10 A 1 U प्राप्नोति. To obtain, to attend P भावयते, भवति ते.
Pf भावयाञ्चक्रे ḍc. वभूव ये. 2nd sing भावयाञ्चकृषे ḍc, वभू-
विष पे P F भावयिता, भविता. F भावयिष्यते; भविष्यति ते. Aor.
अर्वाभवत्, अभून्, अभविष्ट. B भावयिष्यष्ट; भूयात्, भविष्यष्ट.
Pass भाव्यते, भूयते A अभावि D विभावयिषते; वुभूषति-ते. P P.
भावित, भूत. G भावयित्वा, सभाव्य, भूया, सभूय. Inf भावयितुम्; भवितुम्.

भूष 1 P अलङ्कारे. To adorn, to decorate P भूषति. Pf वुभूष.
P F भूषिता I भूषिष्यति C. अभूषिष्यत्. Aor अभूषीत् B भू-
ष्यात्. Caus भूषयति-ते. A अभूषयत्-त्. D वुभूषिषति. Frequ
वाभूष्यते, वाभूषीति, वोभूषि P_{1ss} भूष्यते. A. अभूषि. P. P भूषित.
G भूषित्वा, सभूष्य. Inf भूषितुम्.

भूष 10 U अलङ्कारे. To adorn, to decorate P भूषयति-ते. Pf
भूषयाञ्चकार-चक्रे ḍc P I भूषयिता F भूषयिष्यति ते Aor. अनुभू-
षत् त B भूष्यात्, भूषयिष्यष्ट D वुभूषयिषति ते. Pass भूष्यते.
A अभूषि P P भूषित. G भूषयित्वा, सभूष्य. Inf भूषयितुम्.

भृ (भृञ्) 1 U भरणे To fill, to support. P भरति ते. Pf वभार,
वभ्रे 2nd sing वभर्ष, वभृष P I भर्ता F भरिष्यति-ते. Aor अभा-
र्षति, अभृन्. B भ्रियात्, भृष्यष्ट Caus भारयति ते. Aor अर्वा-
भरत्-त्. D वुभर्षति-ते, विभारिषति त. Frequ वेभ्रियते, वभर्षति, वभ-
रति ḍc Pass भ्रियते. A अभारि P P भृत. G भृत्वा
भृत्य Inf भर्तुम्.

भृ (डुभृञ्) 3 U धारणपोषणयो. To bear, to support, to nourish
P विभर्ति, विभृते. Imperf अविभर् plu. अविभर. Pf
वभार, वभ्रे, विभराञ्चकार चक्रे ḍc P F भर्ता F भरिष्यति ते. Aor
अभार्षीत्, अभृन्. B भ्रियात्, भृष्यष्ट. Caus भारयति ते. A
अर्वाभरत्-त्. D वुभर्षति ते. I r. yu see the above root Pass

- भ्रियते - A. अभारि. P. P भृत. G. भृत्वा, संभृत्य. Inf. भर्तुम्.
- भृज् (भृजी) 1 A. भर्जने. To parch; to fry. P. भर्जते. Pf. वभृजे.
2nd sing. वभृजिषे. P. F. भर्जिता. F. भर्जिष्यते. C. अभर्जिष्यत्. Aor.
अभर्जिष्ट. B. भर्जिषीष्ट. Caus. भर्जयति-ते. A. अवभर्जत् त, अवभृजत्-त.
D. विभर्जिषते. Frequ. वरभृज्यते, वभृजीति, वभर्कित् &c. Pass.
भृज्यते. A. अभर्जि. P. P भृक्त. G. भर्जित्वा. Inf. भर्जितुम्.
- भृश (भृशु) 4 P. अध पतने. To fall down. P. भृशयति Pf. वभृश.
2nd sing. वभर्शिय. P. F. भर्शिता. F. भर्शिष्यति. 1or. अभृशत्. B.
भृश्यात्. D. विभर्शिपति. P. P भृष्ट. G. भर्शित्वा, भृष्टा. Int. भर्शितुम्.
- भृश (भृशि) 10 U. 1 P. मापार्यादिसौच. To speak; to shine P.
भृशयति ते; भृशति. Pf. भृशयाञ्चकार-चक्रे &c; वभृश. P. F. भृश-
यिता; भृशिता. F. भृशयिष्यति-ते; भृशिष्यति. Aor. अवभृशत् त;
अभृशात्. B. भृश्यात्, भृशयिषीष्ट; भृश्यात्. Pass. भृश्यते. A. अभृशि.
- भृ 9 P. भर्त्सने; भरणेप्येके. To blame; to censure; to nourish, to
maintain; to support P. भृणाति. Pf. वभार. 2nd sing. व-
भरिय P. F. भरिता, भरीता. F. भरिष्यति, भरीष्यति. Aor. अमा-
रीत्. B. भूर्यात्. D. विभरिपति, विभरीपति, विभीर्षति. Frequ.
वोभूर्यते, वामरीति, वामर्षि.
- भेष (भेषृ) 1 U. भयेगतौच. To fear; to go; to move. P. भेषति-ते.
Pf. विभेष, विभेषे. P. F. भेषिता. F. भेषिष्यति-ते. Aor. अभेषीत्,
अभेषिष्ट. B. भेष्यात्, भेषिषीष्ट. Caus. भेषयति ते A. अबिभेषत्-त.
- भ्यस् 1 A. भये To fear. P. भ्यसते. Pf. वभ्यसे. 2nd sing. वभ्य-
सिषे. P. F. भ्यसिता. F. भ्यसिष्यते. Aor. अभ्यसिष्ट. B. भ्यसिषी-
ष्ट. D. विभ्यसिषते. Pass. भ्यस्यते. A. अभ्यासि.
- भक्ष् 1 U. अदने. To eat. P. भक्षति-ते. Pf. वभ्रक्ष क्षे. P. F. भ्र-
क्षिता. F. भ्रक्षिष्यति-ते. C. अभ्रक्षिष्यत्-त. Aor. अभ्रक्षीत्, अभ्रक्षिष्ट.
B. भ्रक्ष्यात्, भ्रक्षिषीष्ट. Caus. भ्रक्षयति-ते. A. अवभ्रक्षत् त. Pass.
भ्रक्ष्यते. A. अभ्रक्षि. D. विभ्रक्षिपति-ते. Frequ. वाभ्रक्ष्यते, वाभ्रष्टि
&c. P. P. भ्रक्षित. G. भ्रक्षित्वा. Inf. भ्रक्षितुम्.
- भ्रण् 1 P. शब्दे. To speak. P. भ्रणति. Pf. वभ्राण. 2nd sing. व-

अणिय. P. F. अणिता. F. अणिष्यति. Aor. अभ्रणीत्, अभ्राणीत्.
B. भ्रण्यत्. D. विभ्रणियति. Frequ. वंभ्रण्यते, वंभ्रष्टि &c.

भ्रम् (भ्रु) 1 P. चलने. To roam about P. भ्रमति, भ्रम्यति. Pf.
वभ्राम. dual. वभ्रमतु, भ्रमतुः. 2nd sing. वभ्रामिय, भ्रमिय.
P. F. भ्रमिता. F. भ्रमिष्यति C. अभ्रमिष्यत्. Aor. अभ्रमीत्.
B. भ्रम्यात्. Caus. भ्रमयति. (also भ्रामयति according to
some). A. अबिभ्रमत्. D. विभ्रमियति. Frequ. वम्भ्रम्यते, वंभ्रम्यते,
वम्भ्रमीति, वभ्रमीति, वम्भ्रन्ति, वभ्रन्ति. Pass. भ्रम्यते. A. अभ्रमि.
P. P. भ्रान्त. G. भ्रमत्वा, भ्रान्त्वा, सभ्रम्य. Inf. भ्रमितुम्.

भ्रम् (भ्रु) 4 P. अनवस्थाने. To move unsteadily. P. भ्राम्यति.
Aor. अभ्रमत्. Prest. P. भ्राम्यत्. For the remaining
forms see the above root.

भ्रश् 1 A. अवलसने. To fall, to drop down. P. भ्रशते. Pf.
वभ्रशे. 2nd sing. वभ्रशिपे. P. F. भ्रशिता. F. भ्रशिष्यते. Aor.
अभ्रशिष्ट. B. भ्रशिषीष्ट Caus. भ्राशयति ते. A. अबिभ्रशत्-त.

भ्रंश् (भ्रु) 1 A. अवलसने. To fall, to drop down. P. भ्रंशते
Pf. वभ्रंशे, वभ्रंशिपे. P. F. भ्रंशिता. F. भ्रंशिष्यते. C. अभ्रंशि
ष्यत्. Aor. अभ्रंशत्, अभ्रंशिष्ट. B. भ्रंशिषीष्ट. Caus. भ्रंशयति
ते. A. अब्रंशत् त. D. विभ्रंशियते. Frequ. वाभ्रंश्यते. वाभ्रं
शीति, वाभ्रष्टि. Pass. भ्रंश्यते. A. अभ्रंशि. P. P. भ्रष्ट. G. भ्रं
शित्वा, भ्रष्ट्वा, प्रभ्रश्य. Inf. भ्रंशितुम्.

भ्रंश् (भ्रं) 4 P. अवपतने. To fall down. P. भ्रंशति. Pf. व
भ्रंश. P. F. भ्रंशिता. F. भ्रंशिष्यति. Aor. अभ्रंशत्. B. अभ्रंश्यात्
Caus. भ्रंशयति ते. A. अब्रंशत्-त. D. विभ्रंशियति. Frequ.
see the above root Pass. भ्रंश्यते. A. अभ्रंशि. P. P. भ्रा
G. भ्रंशित्वा, भ्रष्ट्वा. Inf. भ्रंशितुम्.

भ्रंस् (भ्रं) 1 A. अवलसने To fall down. P. भ्रंसते. Pf. वभ्रं
2nd sing. वभ्रंसिपे. P. F. भ्रंसिता. F. भ्रंसिष्यते. C. अभ्रंसिष्यत्.
Aor. अभ्रंसत्, अभ्रंसिष्ट. B. भ्रंसिषीष्ट. Caus. भ्रंसयति. A. अ-
वभ्रंसत्. D. विभ्रंसियते. Frequ. वभ्रंभ्रस्यते, वभ्रंभ्रसीति, वनीभ्रस्ति.

Pass. भ्रस्यते. A. अभ्रांसि. P. P. भ्रस्तः. G. भ्रंसित्वा, भ्रस्या,
संभ्रस्य. Inf. भ्रंसितुम्.

भ्रस्ज् 6 U. पाके. To parch; to fry. P. भृजति ते. Pf. वभ्रज,
वभर्ज, वभ्रजे, वभर्जे. 2nd sing. वभ्रजिय, वभर्जिय, वभ्रष्ट, वभर्ष्ट,
वभ्रजिये, वभर्जिये P. F. भ्रष्टा, भर्ष्टा. F. भ्रस्यति-ते, भर्स्यति ते. Aor.
अभ्राक्षीत्, अभर्क्षीत्, अभ्रष्ट, अभर्ष्ट. dual. अभ्राष्टाम्, अभर्ष्टाम्,
अभ्रक्षाताम्, अभर्क्षाताम्. B. भृज्यात्, भ्रक्षीष्ट, भर्क्षीष्ट. Caus.
भ्रजयति-ते, भर्जयति-ते. A. अबभ्रजत् त, अबभर्जत् त. D. विभ्रक्षति-
ते, विभर्क्षति ते, विभ्रजियति-ते, विभर्जियति-ते. Frequ. बरीभृज्यते,
बाभ्रज्जीति, बाभ्रष्टि &c. Pass. भृज्यते. A. अभ्रजि, अभर्जि. P.
P. भृष्ट. G. भृष्टा, संभृज्य. Inf. भृष्टम्, भर्ष्टम्.

भ्राज् (दुभ्राज्) 1 A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भ्रान्ते.
Pf. वभ्रान्ते, भ्रान्ते. 2nd sing. वभ्रान्तिये, भ्रान्तिये. P. F. भ्रान्तिता.
F. भ्रान्तियते C. अभ्रान्तियत. Aor. अभ्रान्तिष्ट. B. भ्रान्तिपीष्ट.
Caus. भ्राजयति-ते. A. अबभ्रजत् त, अबभ्रान्तत् त. D. विभ्रान्तियते.
Frequ. वाभ्रान्त्यते, वाभ्रान्तीति, वाभ्रान्तिष्ट. Pass. भ्राज्यते. A. अ-
भ्रान्ति P. P. भ्रान्तित. G. भ्रान्तित्वा. Inf. भ्रान्तितुम्. Abs. भ्रान-
तु (brilliance, splendour).

भ्राज् (भ्राज्) 1 A. दीप्तौ. To shine. P. भ्रान्ते. Pf. वभ्रान्ते. 2nd
sing. वभ्रान्तिये. Frequ. वाभ्रान्त्यते, वाभ्रान्तीति, वाभ्रान्तिष्ट. For
other forms see the above root.

भ्राश् (भ्राश्) 1 A. दीप्तौ. To shine, to glitter. P. भ्राशते, भ्रा-
श्यते. Pf. वभ्राशे, भ्रेशे. 2nd sing. वभ्राशिये, भ्रेशिये. P. F. भ्रा-
शिता. F. भ्राशियते. C. अभ्राशियत. Aor. अभ्राशिष्ट. B. भ्राशि-
पीष्ट. Caus. भ्राशयति-ते. A. अबभ्राशत्-त. D. विभ्राशियते. Frequ.
वाभ्राश्यते, वाभ्राशीति, वाभ्राष्टि. Pass. भ्राश्यते A. अभ्राशि. P. P.
भ्राशित. G. भ्राशित्वा. Inf. भ्राशितुम्. Abs. भ्राशयुः (splendour)

भ्री 9 P. भये; भद्रत्येके. To fear; to support. P. भ्रीणाति, भ्रिणाति.
Pf. विभ्राय. 2nd sing. विभ्रयिय, विभ्रय. P. F. भ्रेता. F. भ्रेप्यति.
Aor. अभ्रैषीत्. B. भ्रीयात्. Frequ. वेभ्रीयते, वेभ्रयीति, वेभ्रेति. Pass.

धीयते. A. अभ्रायि. P P ध्रीत. G. ध्रीत्वा. Inf ध्रेतुम्.

धुङ् (कुदादिः) 6 P. आच्छादनेसचये, निमज्जनइत्येके. To cover; to collect, to plunge P. धुङति. Pf. बुध्रेट. 2nd sing. बुधुडिय. P. F. धुङिता. F. धुङिष्यति. Aor. अबुध्रीत्. B. धुङ्यात्. D. बुधुङिषति. Pass. धुङ्यते A. अभुडि.

ध्रूण् 10 A. आशादिशङ्कयोः. To hope, to fear P ध्रूणयते. Pf. ध्रूणयाञ्कार-चने ऽc P F ध्रूणयिता. F. ध्रूणयिष्यते. Aor. अबुध्रूणत. B ध्रूणयिषीष्ट D. बुध्रूणयिषते Pass. ध्रूयते. A. अब्रूणि. P. P ध्रूणित G. ध्रूणित्वा Inf ध्रूणयितुम्.

ध्रेज् (ध्रेन्) 1 A. दीप्तौ. To shine, to glitter P. ध्रेजते Pf. विध्रेजे. P. F ध्रेजिता. F. ध्रेजिष्यते. C. अध्रेजिष्यत. Aor. अध्रेजिष्ट B. ध्रेजिषीष्ट. Caus ध्रेजयति-ते. A. अधिध्रेजत्-त. D. विध्रेजिषते. Frequ. वेध्रेज्यते, वेध्रेक्ति ऽc.

ध्रेप् (ध्रेप्) 1 A. भयेगतौच. To fear, to go, to move P. ध्रेपते. Pf. विध्रेप. 2nd sing. विध्रेपिषे. P. F. ध्रेपिता. F. ध्रेपिष्यते. Aor. अध्रेपिष्ट. B. ध्रेपिषीष्ट. Caus. ध्रेपयति-ते. A. अधिध्रेपन्-त. P. P. ध्रेपित. G. ध्रेपित्वा. Inf. ध्रेपितुम्.

भुक्ष् 1. U. अदेने. To eat. P. भुक्षति-ते. Pf. बभूक्ष शे. 2nd sing. वभूक्षिथ, वभूक्षिषे. P. F. भूक्षिता. F. भूक्षिष्यति ते. Aor. अभूक्षीत्, अभूक्षिष्ट. B. भूक्ष्यात्, भूक्षिषीष्ट. D. विभूक्षिषति ते. Frequ. वाभूक्ष्यते, वाभूक्षीति, वाभूष्टि. Caus. भूक्षयति-ते. A. अवभूक्षत् त. Pass. भूक्ष्यते. A. अभूक्षि.

भ्राश (दृभाश्) 1 A. दीप्तौ. To shine, to glitter. भ्राशते, भ्राश्यते. Pf. वभ्राशे, भ्रेशे. 2nd sing. वभ्राशिषे, भ्रेशिषे. P. F. भ्राशिता. F. भ्राशिष्यते Aor. अभ्राशिष्ट. B. भ्राशिषीष्ट. Caus. भ्राशयति ते. A. अभ्राशत् त. D. विभ्राशिषते. Frequ. वाभ्राश्यते, वाभ्राशीति, वाभ्राष्टि. Pass. भ्राश्यते. A. अभ्राशि. P. P. भ्राशित. G. भ्राशित्वा. Inf. भ्राशितुम्.

भुष् (भुष्) 1 A. दीप्तौ. To shine; to glitter. P. भुषते. Pf. विभुषे. 2nd sing. विभुषिषे. P. F. भुषिता. F. भुषिष्यते. Aor. अभुषिष्ट. B. भुषिषीष्ट. Caus. भुषयति-त्ते. A. अभिभुषत्-त्त. Pass. भुष्यते. A. अभुषि. D. विभुषिषते. Frequ. बभुष्यते, बभुषिष्ट &c.

म.

मक्ष् 1 P. संघते. To collect. P. मक्षति. Pf. ममक्ष. 2nd sing. ममाक्षिथ. P. F. मक्षिता. F. मक्षिष्यति. C. अमक्षिष्यत्. Aor. अमक्षात्. B. मक्ष्यात्. Frequ. मामक्ष्यते, मामक्षिष्ट &c. Caus. मक्षयति-त्ते. A. अममक्षत्-त्त.

मख् 1 P. गतौ. To go. P. मखति. Pf. ममाख. 2nd sing. मैखिथ. P. F. मखिता. F. मखिष्यति. Aor. अमखात्, अमाखीत्. B. मख्यात्. D. मिमखिषति. Frequ. मामख्यते, मामाक्षिष्ट &c.

मगध् 11 P. परिवेष्टनेनोचदास्येच. To surround; to serve; to be a slave. P. मगध्याति. Pf. मगधाञ्चकार &c. P. F. मगधिता. F. मगधिष्यति. Aor. अमगधीत्. B. मगध्यात्.

मङ्क् (मकि) 1 A. मण्डने. To adorn; to decorate. P. मङ्कते. Pf. ममङ्के. P. F. मङ्किता. F. मङ्किष्यते. Aor. अमङ्किष्ट. B. मङ्किषीष्ट. Pass. मङ्क्यते. A. अमङ्कि. Caus. मङ्कयति-त्ते. A. अममङ्कत्-त्त.

मङ्क् (मखि) 1 P. गतौ. To go. P. मङ्गति. Pf. ममङ्ग. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. C. अमङ्गिष्यत्. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. Frequ. मामङ्ग्यते, मामङ्गिष्ट &c.

मङ्क् (मगि) 1 P. गतौ. To go. P. मङ्गति. Pf. ममङ्ग. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि.

मङ्क् (मधि) 1 P. मण्डने. To adorn; to decorate. P. मङ्गति. Pf. ममङ्ग. 2nd sing. ममङ्गिथ. P. F. मङ्गिता. F. मङ्गिष्यति. Aor. अमङ्गीत्. B. मङ्ग्यात्. Pass. मङ्ग्यते. A. अमङ्गि. D. विमङ्गिषति. Frequ. मामङ्ग्यते, मामङ्गिष्ट &c.

मङ्क् (मधि) 1 A. गत्यासेपेगत्यारम्भेतिवेच. To go; to blame; to

move quickly, to commence, to cheat P मद्भते. Pf ममद्भे.
2nd sing ममद्भिषे. P F मद्भिता. F मद्भिष्यते. C. अमद्भिष्यत.
Aor अमद्भिष्ट. B मद्भिषीष्ट. Pass मद्भ्यते A अमद्भि.

मच् 1 A दम्भेकथनेकल्फनेच. To cheat, to boast, to pound P मचते. Pf मेचे. 2nd sing मेचिषे. P F मचिता. F मचिष्यते. C अमचिष्यत. Aor अमचिष्ट B मचिषीष्ट. Caus माचयति ते. A. अर्माचत् त.

मज् 1 P मदनेशब्दाथेच. To be mad, to sound P मजति. Pf ममाज. 2nd sing मेजिथ. P F मजिता. F मजिष्यति Aor. अमजीत्, अमाजीत् B मज्यात्. Pass मज्यते. A. अमाजि.

मञ्च् (माचि) 1 A धारणोल्लापनेच. To hold, to grow high, to adore P मञ्चते Pf ममञ्चे 2nd sing ममञ्चिषे P F मञ्चिता. F मञ्चिष्यते. C. अमञ्चिष्यत. Aor. अमञ्चिष्ट B मञ्चिषीष्ट. Pass. मञ्च्यते. A. अमञ्चि. D मिमञ्चिषते. Frequ मामञ्च्यते, मामञ्चि &c.

मञ्ज् (मजि) 1 P. शब्दे To sound P मजति. Pf ममञ्ज. P F मजिता. F मजिष्यति. Aor अमञ्जीत् B मञ्ज्यात् Pass मञ्ज्यते. A. अमञ्जि. P P. मञ्जित. G. मञ्जित्वा. Inf मञ्जितुम्.

मठ् 1 P. मर्दनिवासनयो. To grind, to dwell P मठति. Pf ममाठ. 2nd sing मेठिथ. P. F. मठिता. F. मठिष्यति. Aor. अमठीत्, अमाठीत्. B. मठ्यात्. P. P मठित. G मठित्वा. Inf मठितुम्.

मण् 1 P. शब्दे. To sound, to murmur. P. मणति. Pf. ममाण. 2nd sing. मेणिथ P. F मणिता F मणिष्यति C अमणिष्यत्. Aor. अमणीत्, अमाणीत्. B. मण्यात्. Frequ ममण्यते, ममण्यते, ममणीति, ममणीति, ममण्टि, ममण्टि.

मण्ड् (मडि) 1 A शोके To remember with regret, to grieve for. P. मण्डते. Pf. ममण्डे. 2nd sing. ममण्डिषे. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यते. Aor. अमण्डिष्ट. B. मण्डिषीष्ट. Pass. मण्ड्यते. A. अमण्डि. Caus मण्डयति-ते. A. अममण्डत् त.

मण्ड् (मडि) 1 P. भूषायाम्. To adorn oneself. P. मण्डति. Pf ममण्ड. 2nd sing. ममण्डिथ. P. F. मण्डिता. F. मण्डिष्यति Aor

अमण्डीत् . B. मण्ड्यात् . Caus. मण्डयति-ते . A. अममण्डत्-त् . D. मिमण्डिपति . Frequ. मामण्ड्यते, मामण्डीति, मामण्डि . Pass मण्ड्यते . A. अमण्डि . P. P. मण्डित . G. मण्डित्वा . Inf. मण्डितुम् .

मण्ड् (मडि) 1 A. विभाजने . To divide . P. मण्डते Pf. ममण्डे . 2nd sing. ममाण्डये . P. F. मण्डिता . F. मण्डिष्यते . C. अमण्डिष्यत् . Aor. अमण्डिष्ट . B. मण्डिषीष्ट . Caus. मण्डयति-ते . A. अममण्डत्-त् . D. मिमण्डिपते . Frequ. see the above root Pass. मण्ड्यते . A. अमण्डि . P. P. मण्डित . G. मण्डित्वा . Inf. मण्डितुम् .

मण्ड् (मडि) 10 U. 1 P. मृपायाम् . To adorn, to decorate . P मण्डयति ते; मण्डति . Pf. मण्डयाच्चकार चक्रे &c; ममण्ड . P. F. मण्डयिता; मण्डिता . F. मण्डयिष्यति-ते; मण्डिष्यति . Aor. अममण्डत्-त्; अमण्डीत् . B. मण्ड्यात् , मण्डयिषीष्ट; मण्ड्यात् . D. मिमण्डयिपति-ते; मिमण्डिपति . Frequ. see मण्ड् 1 P. Pass. मण्ड्यते . A. अमण्डि . P. P. मण्डित . G. मण्डित्वा; मण्डित्वा . Inf. मण्डयितुम्; मण्डितुम् .

मथ् (मथे) 1 P. विलोडने . To stir, to whirl round, to churn . P मथति . Pf. ममथ . 2nd sing. मेथिथ . P. F. मथिता . F. मथिष्यति . C. अमथिष्यत् . Aor. अमथीत् . B. मथ्यात् . Caus. माथयति-ते . A. अमीमथत्-त् . D. मिमथिपति . Frequ. मामथ्यते, मामथीति, मामत्ति . Pass. मथ्यते . A. अमाथि . P. P. मथित . G. मथित्वा . Inf. मथितुम् .

मद् (मदी) (घटादि) 4 P. हर्षण्येनयोः . To be glad, to be poor or distressed . P. माद्यति . Pf. ममाद् . 2nd sing. मेदिथ . P. F. मदिता . F. मदिष्यति . Aor. अमदीत् , अमादीत् . B. मद्यात् . Caus. मदयति ते . (also मदयति-ते, when it means to madden; to inebriate) . A. अमामदत्-त् . D. मिमदिपति . Frequ. मामद्यते, मामदीति, मामत्ति . Pass. मद्यते . A. अमादि, अमादि . P. P. मत् . G. मदित्वा, समद्य . Inf. मदितुम् .

मद् 10 A. तृप्तियोगे . To gratify; to please . P. मादयते . Pf. मादयाच्चक्रे &c . P. F. मादयिता . F. मादयिष्यते . Aor. अमीमदत् . B. मादयिषीष्ट . D. मिमादयिपते . Pass. माद्यते . A. अमादि . P. P. मादित . G. मादित्वा . Inf. मादयितुम् .

मन् 4 A ज्ञाने. To think, to suppose P मन्वते Pf मेने. 2nd sing. मेनिपे. P. F. मन्ता. F मस्यते. C अमस्यत. Aor अमंस्त. B. ममांष्ट. Caus मानयति ते. A अमीमनन्त. D मिमसते. Frequ. ममन्यते, मम्मन्यते, ममनीति, मम्मनीति, ममन्ति, मम्प्रन्ति Pass मन्वते. A अमानि. P. P मत. G मनिवा, मन्वा, अनुमन्य. Inf. मन्तुम्.

मन् (मनु) ६ A अवगोचने. To know, to think P. मनुते. Pf. मेने. 2nd sing मेनिपे. P F मनिता. F मनिष्यते. Aor अमन, अमनिष्ट. 2nd sing अमया, अमनिष्टा. B मनिषोष्ट. D मिमनिषते. Caus & Frequ see the above root. Pass मन्वते. A. अमानि. P P मत G मनिवा, मन्वा, समत्य Inf मनितुम्.

मन् 10 A स्तब्धे To be proud, to stop P. मानयते. Pf मानयाच्चक्रे &c P F. मानयिता. F मानयिष्यते. C अमानयिष्यत. Aor. अमीमनत. B मानयिषोष्ट D मिमनयिषते. Pass मान्यते A. अमानि. P P मानित G मानयित्वा. Inf मानयितुम्.

मन्तु 11 P अपराधे To transgress against, to be angry, to be offended P मन्तुषति. Pf मन्तूयाच्चकार &c P F मन्तूयिता. F मन्तूयिष्यति. Aor अमन्तूयीत्. B मन्तूय्यात्.

मन्तु (मन्तुञ्) 11 U अपराधे To be offended P मन्तूयति-ते. Pf मन्तूयाच्चकार-चक्रे &c P F मन्तूयिता P मन्तूयिष्यति-ते C अमन्तूयिष्यत्त. Aor अमन्तूयीत्, अमन्तूयिषोष्ट B मन्तूय्यात्, मन्तूयिषोष्ट

मन्त्र (मन्त्रि) 10 A गुप्तपरिभाषणे To consult, to ponder over to advise P मन्त्रयते. Pf मन्त्रयाचक्रे &c P. F मन्त्रयिता. F. मन्त्रयिष्यते Aor. अममन्त्रत B. मन्त्रयिषोष्ट. D. मिमन्त्रयिषते Pass मन्त्रयते. A. अमन्त्रि. P. P मन्त्रित. G मन्त्रयित्वा, आमन्त्रय Inf. मन्त्रयितुम्.

मन्थ (मथि) 1 P. हिंसाहेतुशयः. To kill, to suffer pain P मन्थति. Pf. ममन्थ 2nd sing. ममन्थिथ. P. F मन्थिता. F मन्थिष्यति. C. अमन्थिष्यत्. Aor. अमन्थीत्. B. मन्थ्यात्. Caus मथयति ते A. अममन्थत्त D. मिमन्थिषति. Frequ. मामन्थते. मामथंति, मामन्ति. Pass. मथ्यते. A. अमन्थि. P. P. मन्थि

G. मन्थित्वा Inf. मन्थितुम्.

मन्थ् 1 P. म्रिलोडने. To churn, to shake. P. मन्थति B. मथ्यात्. Pass. मथ्यते. A. अमन्थि. P. P मथित. Pres. P. मन्थत्. G. मन्थित्वा, मथित्वा, उन्मथ्य. Inf मन्थितुम्. For the remaining forms see the above root

मन्थ् ० P. म्रिलोडने. To churn, to shake. P. मथ्नाति. Imperf. अमथ्नात्. Impera मथ्नातु 2nd sing. मथान Pot. मथ्नीयान्. Prest. P. मथन्त् For the remaining forms see root मथ् 1 P.

मन्द् (मदि) 1 A. स्तुतिमोदमदस्वप्नक्रान्तिगतिषु To praise, to be glad, to be proud, to sleep, to shine to move slowly. P. मन्दते. Pf. ममन्दे. 2nd sing ममन्दिषे. P. F. मन्दिता. F मन्दिष्यते G. अमन्दिष्यत. Aor. अमन्दिष्ट. B. मन्दिषीष्ट. Pass. मन्द्यते. A. अमन्दि. Caus. मन्दयति ते. A. अममन्दत् त. D. मिमन्दिषते. Frequ. मामन्द्यते, मामन्दीति, मामन्ति.

मन्त्र् 1 P. गतौ. To go, to move. P. मन्त्रति. Pf. ममन्त्र 2nd sing. ममन्त्रिय. P. F. मन्त्रिता. F. मन्त्रिष्यति. Aor. अमन्त्रात्. B. मन्त्र्यात्. D. मिमन्त्रिषति. Frequ. मामन्त्र्यते, मामन्त्रीति, मामन्त्रित. Pass. मन्त्र्यते. A. अमन्त्रि.

मय् 1 A. गतौ. To go, to move P मयते Pf मेये 2nd sing मेयिषे P. F. मयिता F. मयिष्यते. C. अमयिष्यत. Aor. अमयिष्ट. B. मयिषीष्ट.

मर्च् 10 U. शब्देग्रहणेच. To sound, to take. P. मर्चयति-ते. Pf. मर्चयाच्चकार चक्रोऽc. P. F. मर्चयिता. F. मर्चयिष्यति-ते. Aor. अममर्चत्-त. B. मर्च्यात्, मर्चयिषीष्ट. P. P. मर्चित. G. मर्चयित्वा. Inf. मर्चयितुम्.

मर्क् 1 P. गतौ. To go to move. P. मर्गति. Pf. ममर्क् 2nd sing. ममर्किय. P. F. मर्किता. F. मर्किष्यति. C. अमर्किष्यत्. Aor. अमर्गीत्. B. मर्ग्यात् D. मिमर्किषति. Frequ. मामर्क्यते, मामर्गीति, मामर्गित.

मर्व् 1 P पूरणे. To fill P. मर्वति. Pf ममर्व. 2nd sing ममर्षिय. P F मर्विता F. मर्विष्यति. Aor अमर्वीत्. B मर्व्यात्. Caus. मर्वयति ते. A. अममर्वत् त. Frequ मामर्व्यते.

मल् 1 A. धारणे. To hold, to possess P. मल्यते. Pf. मेडे. P. F.

मेयीयते, मामाति, मामेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित.
G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माङ्) ॥ A. माने. To measure; to compare with P.
मिर्मिने. plu. मिमते. Pf. ममे. 2nd sing. ममिथे. P. F. माता.
F. मास्यते. Aor. अमास्त. B. मासीष्ट. Caus. see the above
root. D. मिसते. Frequ. see the above root Pass. मीयते.
A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, उन्माय. Inf. मातुम्.

मा (माङ्) 4 A. माने. To measure P. मायते. Prest. P. माय-
मान. For other forms see the root मा 3 A.

माङ् (माक्षि) 1 P. काङ्क्षायाम्. To desire, to wish. P. माङ्क्षति.
Pf. ममाङ्क्ष. 2nd sing. ममाङ्क्षिय. P. F. माङ्क्षिता. F. माङ्क्षिष्यति.
C. अमाङ्क्षिष्यत्. Aor. अमाङ्क्षीत्. B. माङ्क्ष्यात्. Caus. माङ्क्षयति-ते.
A. अममाङ्क्षत्. D. मिमाङ्क्षयति. Frequ. मामाङ्क्ष्यते, मामा-
ङ्क्षीति, मामाङ्क्षि. Pass. माङ्क्ष्यते. A. अमाङ्क्षि. P. P. माङ्क्षित. G.
माङ्क्षित्वा. Inf. माङ्क्षितुम्.

मान् 1 A. जिज्ञासायाम्. To investigate, to examine P. मीमांस-
ते. Pf. मीमांसाञ्चक्रे &c P. F. मीमांसिता. F. मीमांसिष्यते. Aor.
अमीमांसिष्ट. B. मीमांसिषीष्ट. Caus. मीमामयति ते. A. अमीमांसत्-त्.
D. मीमांसिषते. Pass. मीमास्यते. A. अमीमांसि. P. P. मीमांसित.
G. मीमांसित्वा, संमीमांस्य. Inf. मीमांसितुम्.

मान् 10 A. स्तम्भे. To stop, to be proud P. मानयते. Pf. मानया-
ञ्चक्रे &c. P. F. मानयिता. F. मानयिष्यते. Aor. अमीमनत्. B.
मानयिषीष्ट. D. मिमानयिषते. Pass. मान्यते. A. अमानि.

मान् 10 U. 1 P. पूजायाम्. To worship; to honour. P. मानय-
ति-ते; मानति. Pf. मानयाञ्चकार-चक्रे &c; ममान. P. F. मानयिता;
मानिता. F. मानयिष्यति-ते; मानिष्यति. Aor. अमीमनत्-त्; अमानत्.
B. मान्यात्, मानयिषीष्ट; मान्यात्. D. मिमानयिषति ते; मिमानयति.
Frequ. of the 1st conj. मामान्यते, मामानीति, मामान्ति. Pass.
मान्यते. A. अमानि. P. P. मानित. G. मानयित्वा, मानित्वा, स-
मान्य. Inf. मानयितुम्, मानितुम्.

मार्ग 10 U. 1 P. अन्वेषणे. To seek; to strive after; to obtain. P. मार्गयति ते; मार्गति. Pf. मार्गयाञ्चकार-चक्रे &c; ममार्ग. P. F. मार्गयिता; मार्गिता. F. मार्गयिष्यति-ते; मार्गिष्यति. C. अमार्गयिष्यत्; त; अमार्गिष्यत्. Aor. अममार्गत्-त्; अमार्गात्. B. मार्ग्यात्, मार्गयिष्यात्; मार्ग्यात्. D. मिमार्गयिष्यति-ते; मिमार्गिष्यति. Frequ. of the 1st conj. मामार्ग्यते, मामार्गीति, मामार्कि. Pass. मार्ग्यते. A. अमार्गि. P. P. मार्गित. G. मार्गित्वा; मार्गित्वा, परिमार्ग्य. Inf. मार्गयितुम्; मार्गितुम्.

मार्ज 10 U. शब्दशुद्धौच. To sound; to cleanse; to purify. P. मार्जयति-ते. Pf. मार्जयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. मार्जयिता. F. मार्जयिष्यति-ते. Pf. मार्जयिता. F. मार्जयिष्यति-ते. Aor. अममार्जत्-त्. B. मार्ज्यात्, मार्जयिष्यात्. D. मिमार्जयिष्यति-ते. Pass. मार्ज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित. G. मार्जित्वा. Inf. मार्जयितुम्.

माह (माहृ) 1 U माने. To measure. P. माहति-ते. Pf. ममाह-हे. 2nd sing. ममाहिष्ये. P. F. माहिता. F. माहिष्यति-ते. C. अमाहिष्यत्-त्. Aor. अमाहीत्, अमाहिष्ट. B. माह्यात्, माहिष्यात्. Caus. माहयति-ते. A. अममाहत्-त्. D. मिमाहिष्यति-ते. Frequ. मामाहते, मामाहि &c.

मि (डुमिञ्) 5 U प्रक्षेपणे. To throw; to scatter. P. मिनोति, मिनुते. Pf. ममौ, मिम्ये. 2nd sing. ममिथ, ममाथ, मिम्यथे. P. F. माता. F. माम्यति-ते. Aor. अमासीत्, अमास्त. B. मीयात्, मासीष्ट. Caus. माययति-ते. A. अमीमयत्-त्. D. मिससति-ते. Frequ. मेमीयते, मेमर्याति, मेमेति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित. G. मित्वा, संमाय. Inf. मातुम्. Abs. मित्रिम (मयनेननिवृत्तम्).

मिच्छ 6 P. उत्तेशे. To annoy; to hurt; to obstruct. P. मिच्छति. Pf. मिमिच्छ. P. F. मिच्छिता. F. मिच्छिष्यति. Aor. अमिच्छत्-त्. B. मिच्छ्यात्. D. मिमिच्छिष्यति. Frequ. मेमिच्छते, मेमिच्छीनि, मेमेष्टि. Caus. मिच्छयति-ते. A. अमिमिच्छत्-त्.

मिज्ज (मिजि) 10 U. 1 P. भाषायां दीप्तौच. To speak; to shine. P. मिज्जयति-ते; मिज्जति. Pf. मिज्जयाञ्चकार-चक्रे &c; मिमिज्ज. P. F. मिज्जयिता; मिज्जिता. F. मिज्जयिष्यति-ते; मिज्जिष्यति. Aor. अमिमिज्जत्-त्;

अभिज्ञात् . B. मिज्यात्, मिजयिषीष्ट; मिज्यान्. Pass. मिज्यते.

A अभिज्ञि Frequ. of the 1st conj. मेमिज्यते, मेमिद्धि &c.

मिध् (मिधृ) 1 U मेधाहिंसयोः. To understand, to hurt P मे-
यति-ते Pf मिमेध, मिमिधे. P F मेधिता F मेधिष्यति-ते. C-
अमेधिष्यत्-त. Aor अमेधीत्, अमेधिष्ट. B मिध्यात्, मेधिषीष्ट. Caus.
मेधयति-ते A अभिमेष्यत्-त D मिमिधयति ते, मिमेधयति ते Frequ मेमि-
ष्यते, मेमिधीति, मेमेत्ति P P मिधित, G मिधित्वा, मेधित्वा. Inf मेधितुम् .

मिद् (मिमिद्र) 1 A स्नेहने. To love, to melt, to be unctuous P.
मेदते Pf मिमिदे 2nd sing मिमिदिषे. P F मेदिता F मेदिष्यते.
Aor अमिदत्, अमेदिष्ट II मेदिषीष्ट Caus. मेदयति ते. A अमी-
मिदत्-त D मिमिदिषते, मिमेदिषते. Frequ मेमिद्यते, मेमिदीति,
मेमेत्ति Pass मिद्यते A अमेदि P P मिन्न, मेदित. G मिदित्वा,
मेदित्वा Inf मेदितुम् .

मिद् (मिद्र) 1 U मेधाहिंसयो To understand, to kill P मेद-
ति ते. Pf मिमेद, मिामेद P F मेदिता F मेदिष्यति-ते C अमेदि-
ष्यत्-त Aor अमेदीत्, अमेदिष्ट B मिद्यात्, मेदिषीष्ट Caus मेदय-
ति ते A अभिमिदत्-त. D and Frequ see the above root.

मिद् (मिमिदा) 4 P स्नेहने. To love, to be soft, to melt. P मेद्यति.
Pf मिमंद. 2nd sing मिमेदिय. P F मेदिता F मेदिष्यति. Aor.
अमिदत्. B मिद्यात्. D मिमिदिषति, मिमेदिषति. prest. P मेद्यत्.

For other forms see मिद् 1 A

मिध् (मिधृ) 1 U मेधाहिंसयो . To understand, to hurt, to
kill P मेधति-ते. Pf मिमेध, मिमिधे. 2nd sing मिमेधिय, मिमि-
धिषे. P F मेधिता F मेधिष्यति ते. C अमेधिष्यत्-त. Aor अमे-
धीत्, अमेधिष्ट. B मिध्यात्, मेधिषीष्ट. Caus मेधयति-ते. A अभि-
मेधत्-त. Pass मेध्यते A अमेधि. Frequ मेमिष्यत्, मेमेद्धि &c.

मिन्द् (मिदि) 10 U 1 F. स्नेहने. To love, to melt, to become
fat. P मिन्दयति ते, मिन्दति Pf. मिन्दयाञ्चकार चक्रे &c, मिमिन्द.
P F मिन्दयिता, मिन्दिता. F मिन्दयिष्यति-ते, मिन्दिष्यति Aor.
अमिमिन्दत्-त, अमिन्दीत्. II मिन्द्यात्, मिन्दयिषीष्ट, मिन्द्यात्. P 138

मिन्दते. A. अमिन्दि. D. मिमिन्दयिषति ते; मिमिन्दिषति-ते. Frequ. of the 1st conj. मेमिन्दते, मेमिन्दीति, मेमिन्ति.

मिन्व् (मिवि) 1 P. स्नेहनेसेचनेच. To love; to sprinkle. P. मिन्व-ति. Pf. मिमिन्व. P. F. मिन्विता. F. मिन्विष्यति. Aor. अमिन्वात्. B. मिन्व्यात्. Pass. मिन्व्यते. A. अमिन्वि. Frequ. मेमिन्व्यते.

मिल् 6 U. also 6 P. संगमे. To unite. P. मिलति ते. Pf. मिमेळ, मिमिले. 2nd sing. मिमेलिष, मिमिलिषे. P. F. मेलिता. F. मेलिष्यति-ते. C. अमेलिष्यत्-त. Aor. अमेलीत्, अमेलिष्ट. B. मिल्यात्, मेलिषीष्ट. Caus. मेलयति ते. A. अमीमिलत्-त. D. मिमिलिषति ते, मिमेलिषति ते. Frequ. मेमिल्यते, मेमिलीति, मेमेळ्ति. Pass. मिल्यते. A. अमेलि. P. P. मिलित. G. मिलित्वा, मेलित्वा, संमिल्य. Inf. मेलितुम्.

मिश् 1 P. शब्देरोपकृतेच. To make a noise; to be angry. P. मेशति. Pf. मिमेश. P. F. मेशिता. F. मेशिष्यति. C. अमेशिष्यत्. Aor. अमेशीत्. B. मिश्यात्. Caus. मेशयति-ते. A. अमीमिशत्-त. Pass. मिश्यते. A. अमेशि.

मिश्र् 10 U. संपर्के. To mix; to add; to combine. P. मिश्रयति-ते. Pf. मिश्रयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. मिश्रयिता. F. मिश्रयिष्यति-ते. Aor. अमिमिश्रत् त. B. मिश्र्यात्, मिश्रयिषीष्ट. D. मिमिश्रयिषति-ते. Pass. मिश्र्यते. A. अमिश्रि. P. P. मिश्रित. G. मिश्रयित्वा, समिश्रय. Inf. मिश्रयितुम्.

मिप् (मिपु) 1 P. सेचने. To sprinkle; to wet; to serve. P. मेपति. Pf. मिमेप. 2nd sing. मिमेपिष. P. F. मेपिता. F. मेपिष्यति. C. अमेपिष्यत्. Aor. अमेयीत्. B. मिप्यात्. Caus. मेपयति ते. A. अमीमिपत् त. D. मिमिपिषति, मिमेपिषति. Frequ. मेमिप्दते, मेमिपोति, मेमेष्ट. Pass. मिप्यते. A. अमेपि. P. P. मिष्ट. G. मिपित्वा, मेपित्वा, मिष्टा. Inf. मेपितुम्.

मिप् 1 P. शब्देरोपकृतेच. To make noise; to be angry. P. P. मेपित. G. मेपित्वा. For other forms see the above root.

मिप् 6 P. स्पर्धायां. To rival, to look at. P. मिपति. P. P. मिपित. Prest. P. मिपन्. G. मिपित्वा, मेपित्वा, उन्मिष्य. Inf. मेपि-

तुम्. For other forms see मिप् (मिप्) 1 P.

मिह् 1 P. सेचने To sprinkle; to make water; to wet. P. मे-
हति Pf. मिमेह. 2nd sing. मिमेहिय. P. F. मेडा. F. मेक्ष्यति.
C. अमेक्ष्यत्. Aor. अमिहत्. B. मिह्यात्. Caus. मेहयति ते. A.
अमीमिहत् -त्. D. मिमिहते. Frequ. मेमिहने, मेमिहीति, मेमेदि.
Pass. मिह्यते. A. अमेहि. P. P. मोड. G. मीडा. Inf. मेटुम्.

मी (मीङ्) 4 A. हिंसायाम्, (प्राणवियोगे). To perish; to die.
P. मीयते. Pf. मिम्ये. 2nd sing. मिम्यिषे. P. F. मेता. F. मेव्यते.
Aor. अमेष्ट B. मेपीष्ट. Caus. माययति ते. A. अमीमयन् त. D.
मिमायते. Frequ. मेमायते, मेमयीति, मेमेति. Pass. मीयते. A.
अमायि. P. P. मीन. G. मीत्वा. Inf. मेतुम्.

मी (मीज्) 9 U. हिंसायाम्. To lessen, to kill; to diminish P.
मांनानि, मीनीते. Pf. ममी, मिम्ये. 2nd sing. ममिथ, ममाथ, मिम्यिषे.
P. F. माता. F. मास्यति ते. C. अमास्यत्. Aor. अमासीत्, अमास्त.
B. मायात्, मासीष्ट. Caus. मापयति ते. A. अमीमपत् त. D. मिसति ते.
Frequ. see the above root Pass. मायते. A. अमायि. P. P.
मीत. G. मीत्वा, प्रमाथ. Inf. मातुम्.

मी 10 U 1 P. गतौ. To go, to move. P. माययति ते; मयति. Pf.
माययावकार चक्रे &c, मिमाय. P. F. माययिता; मेता. F. माययिष्यति-ते;
मेव्यति. Aor. अमीमयन् त; अमेव्यत्. B. माप्यात्, माययिषीष्ट; मीप्यात्.

मीम् (मीमृ) 1 P. गतौ. To go; to move. P. मीमति. Pf. मिमीम.
P. F. मीमिता. F. मीमिष्यति. C. अमीमिष्यत्. Aor. अमीमीन्. B.
मीम्यात्. Caus. मीमयति-ते. A. अमिमोमीत् त. Pass. मीम्यते. A.
अमीमि. D. मिमीमिषि. Frequ. मेमीम्यते, मेमीमीति, मेमीमिन्ति. P. P.
मीमित. G. मीमित्वा. Inf. मीमेतुम्.

मील् 1 P. निमेषणे. To close (the eyes); to twinkle; to fade;
to disappear. P. मीळति. Pf. मिमीळ. 2nd sing. मिमीळिय.
P. F. मीळिता. F. मीळिष्यति. C. अमीळिष्यत्. Aor. अमीमीत्.
B. मील्यात्. Caus. मालयति-ते. A. अमीमिळत् -त्, अमिमिळत् त.
D. मिमीळिषि. Frequ. मेमील्यने, मेमीलीति, मेमीलिन्ति. Pass. मी-

ल्यते. A. अमीलि. P. P. मीलित. G. मीलित्वा, संमील्य. Inf. मीलितुम्.

मीव् 1 P. स्थौल्ये. To grow fat; to be large. P. मीवति. Pf. मिमीव. 2nd sing मिमीविष्य. P. F. मीविता. F. मीविष्यति. Aor. अमीवीत्. B. मीव्यात्. Caus. मीवयति-ते. A. अमीमिवत्-त. D. मिमीविपति. Frequ. मीमिव्यते.

मुच् 10 U. प्रमोचनेमोदनेच. To loose; to liberate; to rejoice. P. मोचयति-ते. Pf. मोचयाच्चकार-चक्रे &c. P. F. मोचयिता. F. मोचयिष्यति-ते. Aor. अमूमुचत् त B मोच्यात्, मोचयिषीष्ट D मुमोचयिपति-ते. Pass. मोच्यते. A. अमोचि. P. P. मोचित. G. मोचयित्वा Inf. मोचयितुम्.

मुच् (मुल्ल) 6 U. मोक्षणे. To release. P. मुञ्चति-ते. Pf. मुमोच, मुमुचे. 2nd sing मुमोचिष्य, मुमुचिये. P. F. मोका. F. मोक्षयति-ते. Aor. अमुचत्, अमुक्त. B. मुच्यात्, मुक्षीष्ट. Caus. मोचयति-ते. A. अमूमुचत् त. D. मुमुक्षति, (transitive) मुमुक्षते, मोक्षते, (intransitive) Frequ. मोमुच्यते, मोमुचीति, मोमोक्ति. Pass. मुच्यते. A. अमोचि P. P. मुक्त. G. मुक्त्वा, विमुच्य. Inf. मोक्तुम्.

मुज् 1 P. शब्दे. To sound. P. मोजति. Pf. मुमोज. 2nd sing. मुमोजिष्य. P. F. मोजिता. F. मोजिष्यति C. अमोजिष्यत्. Aor. अमोर्जात्. B. मुज्यात्. D. मुमुजिपति, मुमोजिपति. Pass. मुज्यते. A. अमोजि.

मुञ्च् (मुचि) 1 A. कल्कनेकथनेच. To cheat, to be wicked; to tell P. मुञ्चते. Pf. मुमुञ्चे. P. F. मुञ्चिता. F. मुञ्चिष्यते. Aor. अमुञ्चिष्ट. B. मुञ्चिषीष्ट. Pass. मुञ्च्यते. A. अमुञ्चि. D. मुमुञ्चयते. Frequ. मोमुञ्च्यते, मोमुञ्चीति, मोमुञ्चि.

मुञ्ज् (मुजि) 1 P. शब्दे. To sound. P. मुञ्जति. Pf. मुमुञ्ज. 2nd sing. मुमुञ्जिष्य. P. F. मुञ्जिता. F. मुञ्जिष्यति. Aor. अमुञ्जीत्. B. मुञ्ज्यात्. Pass. मुञ्ज्यते. A. अमुञ्जि.

मुट् 1 P. मर्दने. To crush; to grind; to break. P. मोटति. Pf. मुमोट. P. F. मोटिता. F. मोटिष्यति. C. अमोटिष्यत्. Aor. अमोटीत्. B. मुट्यात्. D. मुमुटिपति, मुमोटिपति. Frequ. मोमूट्यते, मोमोटी &c. Caus. मोटयति-ते. A. अमूमुट् त. P. P. मुटित. G. मुटित्वा, मोटित्वा. Inf. मोटितुम्.

मुद् 6 P आक्षेपमर्दनवन्नेषु. To blame, to crush to bind P मुद्-
ति Pf मुमोड. 2nd sing मुमोडिय. P F मोडिता. F मोडिष्यति.
Aor अमोडीत् B मुड्यात् D. and Frequ see the above root

मुद् 10 U. सचूर्णने. To crush, to grind, to break P. मोडयाति ते.
Pf मोटयाञ्चकार-चके &c. P F मोटयिता F मोटयिष्यति ते. Aor.
अमूमुटत् त. B मोट्यात्, मोटयिषीष्ट. Pass मोट्यते. A अमोडि.

मुद् 1 P मर्दने. To crush, to grind, to break P मोडति Pf.
मुमोड. P F मोडिता. F मोडिष्यति. C अमोडिष्यत्. Aor अमो-
डीत्. B मुड्यात्. Pass. मुड्यते. A. अमोडि.

मुण् 6 P प्रतिज्ञाने. To promise P मुणति Pf मुमेण. 2nd sing.
मुमेणिय P F मोणिता F मोणिष्यति Aor अमोणीत्. B मु-
ण्यात्. Frequ मोमुण्यते, मोमुणीति, मोमुण्टि.

मुण् (मुडि) 1 A पादने पलायनेवा. To protect, to run away.
P. मुण्ठने Pf. मुमुण्ठे. P F. मुण्ठिता P मुण्ठिष्यते. Aor अ
मुण्ठिष्ट. B. मुण्ठिषीष्ट. Pass. मुण्ठ्यते A. अमुण्ठि. Caus मुण्ठय-
ति-ते. A. अमुमुण्ठत् त D मुमुण्ठिषते Frequ मोमुण्ठ्यते, मोमुण्ठि &c.

मुण् (मुडि) 1 A मार्जने मज्जनेना. To be pure, to sink P.
मुण्ठते. Pf मुमुण्ठे. P. F मुण्ठिता F. मुण्ठिष्यते. Aor. अमुण्ठिष्ट.
B मुण्ठिषीष्ट. Pass. मुण्ठ्यते. A. अमुण्ठि. P. P. मुण्ठित. G.
मुण्ठित्वा. Inf. मुण्ठितुम्.

मुण् (मुडि) 1 P. खण्डने To grind, to shave, to shear. P.
मुण्ठति Pf. मुमुण्ठ. 2nd sing मुमुण्ठिय. P. F. मुण्ठिता. F.
मुण्ठिष्यति. C अमुण्ठिष्यत्. Aor. अमुण्डीत्. B. मुण्ठ्यात्. Caus.
मुण्ठयति ते. A. अमुमुण्ठत्-त D. मुमुण्ठिषति Frequ. मोमुण्ठ्यते,
मोमुण्डीति, मोमुण्ठि. Pass. मुण्ठ्यते A. अमुण्ठि P. P. मुण्ठित.
G मुण्ठित्वा. Inf. मुण्ठितुम्.

मुद् 1 A. हर्षे. To be glad, to rejoice. P. मोदते. Pf. मुमुदे.
2nd sing मुमुदिषे. P. F मोदिता. F. मोदिष्यते. Aor. अमोदिष्ट.
B. मोदिषीष्ट. Caus. मोदयति ते. A. अममुदत् त. D. मुमुदिषते,
मुमुदिषते Frequ. मोमुयते, मोमुदीति, मोमोत्ति. Pass. मुयते. A.

अमोदि. P. P. मुदित, मोदित. G. मोदित्वा, मुदित्वा, संमुद्य. Inf. मोदितुम्.

मुद् 10 U. ससर्गे. To mix; to mingle, to unite P. मोदयति ते. Pf. मोदयाच्चकार चके &c. P. F. मोदायेता. F. मोदायिष्यति-ते. Aor. अमूमदत् त. B. मोद्यात्, मोदायिषाष्ट. D. मुमोदयिषति ते. Pass. मोद्यते. A. अमोदि.

मुर 6 P. संवेष्टने. To surround; to encompass; to bind together. P. मुरति Pf. मुमोर. 2nd sing. मुमोरिथ. P. F. मोरिता. F. मोरिष्यति. Aor. अमोरीत्. B. मूयात्. Caus. मोरयति ते. A. अमूमुरत्-त. Pass. मूर्यते. P. अमोरि.

मुच्छ् (मुच्छ) 1 P. मोहसमुच्छ्रययोः. To faint, to increase; to grow; to take effect on P. मुच्छति. Pf. मुमुच्छ. 2nd sing. मुमुच्छिष. P. F. मूर्छिता. F. मूर्छिष्यति. C. अमूर्च्छिष्यत्. Aor. अमूर्च्छीत्. B. मूर्छयात्. Caus. मूर्छयति ते. A. अमूमूर्छत्-त. D. मुमुच्छिषति. Frequ. मोमूर्छयते, मोमूर्छति, मोमोर्ति. Pass. मूर्छ्यते. A. अमूर्च्छ. P. P. मूर्च्छत, मूर्त्. G. मूर्च्छत्वा, समूर्च्छ. Inf. मूर्च्छितुम्.

मुर्व (मुरी) 1 P. बन्धने. To bind; to tie P. मूर्ति. Pf. मुमूर्. P. F. मूर्विता. F. मूर्विष्यति. Aor. अमूर्वीत्. B. मूर्व्यात्. P. P. मूर्णे.

मुप् 4 P. (Another reading for मुस् according to Bhattikavaya). खण्डने. To break; to steal; to destroy. P. मुप्यति. Pf. मुमोप. P. F. मोपिता. F. मोपिष्यति. Aor. अमुपत्. For other forms see the root मुप् 9 P. below.

मुप् 9 P. स्तेये. To steal, to carry off. P. मुष्णाति; Impera. 2nd sing. मुषाण. Pf. मुमोप. 2nd sing. मुमोपिथ. P. F. मोपिता. F. मोपिष्यति. C. अमोपिष्यत्. Aor. अमोपात्. B. मुप्यात्. Caus. मोपयति-ते. A. अमूमुपत् त. D. मुमुपिषति, मुमोपिषति. Frequ. मोमुप्यते, मोमुपाति, मोमोपि. Pass. मुप्यते. A. अमोपि. P. P. मुपित. G. मुपित्वा, संमुप्य. Inf. मोपितुम्.

मुस् 4 P. खण्डने. To break; to destroy; to steal. P. मुप्यति. Pf. मुमोस. Aor. अमुसत्. All other forms of this root are identical with those of मुप्, with the only difference of स् for प्.

मुस् 10 U सयते T, gather, to collect, to accumulate P. मुस्यति-ते. Pf. मुसयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. मुसयिता. F मुसयिष्यति ते. Aor अमुमुस्तत्-त. B. मुस्त्यात्, मुस्तयिषीष्ट. D मुमुस्तयिषति-ते. Pass. मुस्यते. A. अमुमुस्ते.

मुह 4 P. वचिस्ते To faint, to swoon, to err, to be foolish P. मुचति Pf. मुमोह 2nd sing मुमोहिय, मुमोह, मुमोह्य. P. F. मेहिता, मोहा, मोह्या F. मोहिष्यति, मोहयति Aor. अमुहत्. B. मुह्यात्. Caus. मोहयति-ते (with परि, परिमोहयते only). A. अमूहत्-त D. मुमोहयति, मुमोहयानि, मुमुह्यति. Frequ. मोमुहय, मोमुहयानि, मोमोहि, मोमोहि. Pass मुह्यते. A. अमोहि P. P. मुह्य, मुह्य G. मोहित्वा, मुहित्वा, मुह्य, मुह्य, समुह्य. Inf. मोहितुम्, मोहयितुम्, मोहयितुम्.

मु (मुह) 1 A. बन्धने. To bind to tie, to make fast P. मवने. Pf. मुमुये. P. F. मयिता F. मयिष्यते C. अमविष्यत Aor अमविष्ट. B. मयिष्याष्ट Caus. माययति ते. A. अमीमयन्-त D. मुमूयने. D of Causal मिमाययिषति-ते. Pass. मूयते. A. अमावि.

मूत्र 10 U. प्रक्षरणे To discharge urine. P मूत्रयानि-ते. Pf. मूत्रयाञ्चकार चक्रे &c. P F मूत्रयिता. F मूत्रयिष्यति ते. Aor. अमूत्रत्-त. B मूत्र्यात्, मूत्रयिषीष्ट. D ममूत्रयिषति-ते. Frequ. मोमूत्रयते. Pass मूत्रयते. A. अमूत्रि P. P. मूत्रित. G. मूत्रयिवा. Inf मूत्रयितुम्.

मूल 1 P. प्रतिष्ठायाम्. To take root, to be firm, to accumulate P मूलति. Pf. मुमूल P F मूलिता. F मूलिष्यति. C. अमूलिष्यत्. Aor अमूलीत्. B मूल्यात्. Caus मूलयति-ते A. अमूमलत्-त. D मुमूलयानि. Frequ. मोमूलयते, मोमूलीते, मोमूलि. Pass मूयते A. अमूलि. P. P. मूलित. G मूलित्वा Inf मूलितुम्.

मूल 10 U. रोपणे. To cause to grow, to rear P मूलयानि ते. Pf. मूल्याञ्चकार चक्रे &c. P F मूलयिता. F मूलयिष्यति ते Aor अमूलत्-त B मूल्यात्, मूलयिषीष्ट. D ममूलयिषति ते Pass मूलयते. A. अमूलि. P. P. मूलित. G मूलयित्वा, उन्मूल्य. Inf. मूलयितुम्.

मूष 1 P स्तेने. To steal, to rob P मूषति Pf. मुमूष 2nd sing मुमूषि. P F मूषिता. F मूषिष्यति. C. अमूषिष्यत्. Aor अमूषीत्. B. मूष्यात्. Caus. मूषयति-ते. A. अमूषयत्-त. D. मुमूषयति.

Frequ मोमूष्यते, मोमूषीति, मोमूषि. Pass मूष्यते. A. अमूषि. P. P. मूषित. G. मूषित्वा. Inf मूषितुम्.

मृ (मृद्) 6 A. but P. in Pf; P. F; F; C; and D. प्राणत्यागे. To die, to decess. P. म्रियते. Pf. ममार. 2nd sing. ममर्य. P. F. मर्ता. F. मरिष्यति. C. अमरिष्यत्. Aor. अमृत. B. मृयीष्ट Caus. मारयति-ते. A. अमोमरत्-त. D. मुमूर्षति. Frequ मरीम्रीयते, मर्मर्ति &c. Pass म्रियते. A. अमारि. P. P. मृत. Prt P. म्रियमाण. G मृत्वा, अनुमृत्य. Inf मर्तुम्.

मृक्ष् 1 P सञ्चते. To accumulate; to collect; to rub P. मृक्षति. Pf. ममृक्ष. P. F. मृक्षिता. F. मृक्षिष्यति, Aor. अमृक्षत्. B. मृक्ष्यात्. D. मिमृक्षिषति. Frequ मरीमृक्षते, मरीमृष्टि &c. Caus. मृक्षयति ते. A. अममृक्षत्. Pass. मृक्ष्यते. A. अमृक्षि.

मृग् 4 P अन्वेपणे. To seek; to hunt P. मृग्यति. Pf. ममर्ग. P. F. मार्गिता. F. मार्गिष्यति Aor. अमर्गोत्. B मृग्यात्. D. मिमर्गिषति. Pass मृग्यते. A. अमर्गि. P. P. मृगित. G मृगित्वा. Inf मर्गितुम्.

मृग् 11 P. अन्वेपणे. To seek, to hunt P. मृग्यति. Pf. मृगाश्चकार &c. P. F. मृगिता. F. मृगिष्यति. Aor अमृगीत्. B मृग्यात्.

मृग् 10 A अन्वेपणे. To seek, to examine; to investigate, to beg P मृगयते. Pf मृगाश्चक्रे &c P. F. मृगयिता. G. मृगयिष्यते. C. अमृगयिष्यत्. Aor अमृगत. B मृगयिषीष्ट. D. मिमृगयिषते. Pass मृग्यते. A. अमृगि. P. P. मृगित G मृगित्वा. Inf. मृगयितुम्.

मृज् (मृज्) 3 P शुद्धो. To cleanse; to purify; to wipe off P. मर्ष्टि. plu मृजन्ति, मार्जन्ति. Imperf अमार्ष्ट ड. Impera मार्ष्ट. 2nd sing मृष्टि. Pf ममार्ज. 2nd sing. ममार्जिष्य, ममार्ष्ट. P. F. मार्जिता, मार्ष्ट. F. मार्जिष्यति, मार्ज्यति. Aor. अमार्जीत्; अमार्शीत्. dual. अमार्जिष्यम्, अमार्ष्टाम्. B मृज्यात्. Caus. मार्जयति ते. A. अममार्जत्-त. D. मिमार्जिषति, मिमृक्षति. Frequ. मरीमृज्यते. मरीमार्ष्टि, मरीमार्ष्टि, मरीमृजीति &c Pass मृज्यते. A. अमार्जि. P. P. मृष्ट. G. मार्जित्वा, मृष्ट्वा, परिमृज्य. Inf. मार्जितुम्, मार्ष्टुम्.

मृज् (मृज्) 10 U. 1 P. शौचालंकारयोः. To wipe off; to adorn. P. मार्जयति ते; मार्जति. Pf. मार्जयाश्चकार-चक्रे &c; ममार्ज. 2nd

sing. मार्जयाद्यर्थे चक्षणे &c; ममार्जिय, ममार्षे. P. F. मार्जयिता; मार्जिता, मार्षा. F. मार्जयिष्यति-ते, मार्जयति, मार्श्यति. C. अमार्जयिष्यत्-त; अमार्जयत्, अमार्श्यत्. Aor. अममार्जन्-त, अमीमृजत्-त; अमार्जीत्, अमार्शीत्. B. मार्ज्यान्, मार्जयिषीष्ट; मृज्यात्. D. मिमार्जयिषति-ते; मिमार्जयति, मिमृक्षति. Frequ. see the above root. Pass. मार्ज्यते, मृज्यते. A. अमार्जि. P. P. मार्जित; मृष्ट. G. मार्जयित्वा; मार्जित्वा, मृष्ट्वा. Inf. मार्जयितुम्; मार्जितुम्, मार्षुम्.

मृड् 6 P. सुखेने. To rejoice, to make happy. P. मृडति. Pf. ममर्द. P. F. मर्दिता F. मर्दिष्यति. Aor. अमर्दीत्. B. मृड्यात्. D. मिमर्दिषति. Frequ. मरीमृज्यते, मर्मर्दि &c. Caus. मर्दयति-ते. A. अममर्दत्-त, अमीमृडत्-त. P. P. मृडित. G. मृडित्वा. Inf. मर्दितुम्.

मृड् 9 P. क्षोदेसुखेच. To pound; to be happy. P. मृड्नाति. For other forms see the above root. G. मृडित्वा.

मृण् 6 P. हिंसायाम्. To kill; to slay. P. मृणति. Pf. ममर्ण. P. F. मर्णिता. F. मर्णिष्यति. Aor. अमर्णीत्. B. मृण्यात्. Caus., मर्णयति-ते. A. अमीमृणत्-त, अममर्णत्-त. Pass. मृण्यते. A. अमर्णि. P. P. मृणित. G. मृणित्वा. Inf. मर्णितुम्.

मृद् 9 P. क्षोदे. To press; to pound; to rub. P. मृद्राति. Pf. ममर्द. 2nd sing. ममर्दिय. P. F. मर्दिता. F. मर्दिष्यति. C. अमर्दिष्यत्. Aor. अमर्दीत्. B. मृद्यात्. Caus. मर्दयति ते. A. अमीमृदत्-त, अममर्दत् त. D. मिमर्दयति. Frequ. मरीमृद्यते, मरिमृदीति, मरिमर्ति &c. Pass. मृद्यते. A. अमर्दि. P. P. मृदित. G. मृदित्वा, समृद्य. Inf. मर्दितुम्.

मृध् (मृधु) 1 U उन्दनेहिंसायाच. To moisten; to kill; to injure. P. मर्धति ते. Pf. ममर्ध, ममृधे. P. F. मर्धिता. F. मर्धिष्यति ते. Aor. अमर्धीत्, अमर्धिष्ट. B. मृध्यात्, मर्धिषीष्ट. D. मिमर्धिषति ते. Frequ. मरीमृध्यते, मर्मर्धे &c. P. P. मृद्ध. G. मर्धित्वा, मृद्ध्वा. Inf. मर्धितुम्.

मृश् 6 P. आमर्शनेप्रणिधानेच. To touch; to consider; to reflect. P. मृशति. Pf. ममर्श. 2nd sing. ममर्शिय. P. F. मर्षा, मृष्टा. F. मर्श्यति, मृश्यति. Aor. अमृक्षत्, आमार्शीत्, अम्राक्षीत्. dual. अमृक्षनाम्, अमर्षाम्, अम्राथाम्. B. मृश्यात्. Caus. मर्शयति ते.

A अमीमृशत् त, अममशत्-त्. D. मिमृशति. Frequ मरीमृश्यते, मर्मृशीति, मर्मृष्टि &c. Pass. मृश्यते. A. अमर्शि. P. P. मृष्ट. G. मृष्टा. परामृश्य. Inf. मर्ष्टुम्, अमृष्टुम्.

मृष्ट् (मृष्टु) 1 P. सेचनेसहनेच. To sprinkle; to endure P. मर्षति. Pf मर्मर्ष. 2nd sing मर्मर्षिथ. P. F. मर्षिता. F. मर्षिष्यति. C. अमर्षिष्यत्. Aor. अमर्षीत्. B मृष्यात्. Caus मर्षयति-त्ते. A. अममर्षत् त, अमीमृषत्-त्. D. मिमर्षिषति. Frequ. मरीमृष्यते, मर्मृषीति, मर्मर्षिष्टि &c. Pass मृष्यते. A. अमर्षि. P. P. मृष्ट. G. मृष्टा. मृषित्वा, मर्षित्वा. Inf. मर्षितुम्.

मृष्ट् 4 U. तितिक्षायाम्. To bear; to endure. P. मृष्यति-त्ते. The remaining forms are like those of मृष्ट् 1 U. below.

मृष्ट् 10 U. 1 U. तितिक्षायाम्. To forgive, to pardon, to bear patiently P मर्षयति ते; मर्षति ते. Pf मर्षयाञ्चकार-चक्रे &c; मर्मर्ष, मर्मृषे. 2nd sing मर्षयाञ्चकृत्य-चकृषे &c; मर्मर्षिथ, मर्मृषिषे. P. F. मर्षयिना; मर्षिता. F. मर्षयिष्यति-त्ते; मर्षिष्यति-त्ते. Aor. अमीमृशत् त; अममर्षत्-त्; अमर्षीत्, अमर्षिष्ट; B. मर्ष्यात्, मर्षयिषीष्ट; मृष्यात्, मर्षिषीष्ट. D. मिमर्षिषति-त्ते; मिमर्षिषति-त्ते. Frequ. of the 1st conj. मरीमृष्यते, मर्मृषीति, मर्मर्षिष्टि &c. Pass. मर्ष्यते; मृष्यते. A. अमर्षि. P. P. मर्षित. G. मर्षयित्वा; मृषित्वा, मर्षित्वा. Inf. मर्षयितुम्; मर्षितुम्.

मृ 9 P. हितायाम्. To kill, to injure P. मृणाति. Pf. ममार. 2nd sing. ममारिथ P. F. मरिता, मरीता. F. मरिष्यति, मरीष्यति. Aor. अमारिषत्. B. मर्यात्. Caus. मारयति ते. A. अमीमारत्-त्. D. मिमरिषति, मिमरीषति, मुमर्यति. Frequ. मीमार्यते, माररीति, मारमर्षि. Pass. मर्यते A. अमारि. P. P. मर्ण. G. मर्वा. Inf. मरितुम्, मरीतुम्.

मे (मेड्) 1 A. प्रणिदने; To return; to exchange; to barter. P. मयते. Pf. ममे. 2nd sing. ममिथे. P. F. मता. F. मास्यते. C. अपास्यत्. Aor. अमास्त. B. मायीष्ट. Caus. माययति-त्ते. A. अमीमयत् त. D. मिमयते Frequ. मेमायते, मामेति, मायाति. Pass. मीयते. A. अमायि. P. P. मित G. मित्वा, अपमित्य, अपमाय (यायते). Inf. मानुम्.

मेथ् (मेट्) 1 U. मेधाहिंसयोः To know, to understand; to kill, to hurt. P. मेथति ते. Pf मिमेथ धे. P. P. मेथिता. F. मेथिष्यति ते. Aor. अमेथीत्, अमेथिष्ट. B मेथ्यात्, मेथिषीष्ट. Caus. मेथयति ते. A. अमिमेषत्-त्. Pass. मेथ्यते. A. अमेधि. P. P. मेथित. G. मेथित्वा. Inf. मेथितुम्.

मेद् (मेट्) 1 U. मेधाहिंसयोः. To know, to understand, to kill. The forms of this root are like those of the above root with the difference of द् for थ्.

मेघ् (मेट्) 1 U. मेधाहिंसयोः सगमेच. To know, to kill, to meet. The forms of this root are like those of मेथ् 1 U with the difference of घ् for थ्.

मेधा 11 P. आशुग्रहणे. To understand or comprehend quickly. P. मेधायति. Pf. मेधायाञ्चकार &c. P. F. मेधायिता. F. मेधायिष्यति. Aor. अमेधायीत्. B. मेधाय्यात्.

मेप (मेप्) 1 A. गती. To go, to move. P. मेपते. Pf. मिमेपे. P. F. मेपिता. F. मेपिष्यते. C. अमेपिष्यत्. Aor. अमेपिष्ट. B. मेपिषीष्ट. Caus. मेपयति-ते. A. अमिमेषत्-त्. D. मिमेपिषते. Frequ. मेमेप्यते, मेमेपीति, मेमेति. Pass. मेप्यते. A. अमेपे.

मेव् (मेट्) 1 A. सेवने. To serve, to worship. Frequ. मेमेव्यते. The other forms are like the above root with the only difference of व् for थ्.

म्रा 1 P. अभ्यासे. To study, to repeat, to remember, to think. P. मनति. Pr. मम्रौ. 2nd sing मम्रिष्य, मम्राथ. P. F. म्राता. F. म्रास्यति. C. अम्र्नास्यत्. Aor. अम्रासीत्. B. म्रायात्, म्रेयात्. Caus. म्रापयति ते. A. अमिमेषत्-त्. D. मिम्रासति. Frequ. माम्राथते, माम्राति, माम्रेति. Pass. म्रायते. A. अम्रायि. P. P. म्रात. G. म्रात्वा, आम्राय. Inf. म्रातुम्.

म्रश् 1 P. स्रज्जते. To collect, to accumulate, to rub. P. म्रश्जति. Pf. मम्रश्ज P. F. म्रश्जिता. F. म्रश्जिष्यति. Aor. अम्रश्जोत्. B. म्रश्ज्यात्. D. मिम्रश्जिषनि. Frequ. माम्रश्जने, माम्रश्जि &c.

अक्ष् 10 U. संयोजनेस्नेहेनेम्लेच्छनेच. To combine; to smear; to speak indistinctly. P. अक्षयति-ते. Pf. अक्षयाश्चकार-चक्रे &c. P. अक्षयिता. F. अक्षयिष्यति-ते. Aor. अमक्षत्-त. B. अक्ष्यात्, अक्षयिषीष्ट. D. मिमक्षयिषति-ते.

अद् (घटादिः) 1 A. मर्दने. To crush; to pound. P. अदते. Pf. ममदे. P. F. अदिता. F. अदिष्यते. Aor. अमदिष्ट. B. अदिषीष्ट. Caus. अदयति-ते. A. अमिदत्-त. D. मिमदिषते. Frequ. मामदते, मामदीति, मामत्ति. Pass. मद्यते. A. अमदि, अमदि. P. P. अदित. G. अदित्वा. Inf. अदितुम्.

गुच् (गुचु) 1 P. गतौ. To go; to move. P. गोचति. Pf. मुग्राच. 2nd sing. मुग्राचि. P. F. गोचिता. F. गोचिष्यति. C. अग्राचिष्यत्. Aor. अगुचत्, अगोचीत्. II गुच्यात्. Caus. गोचयति-ते. A. अगुचत्-त. D. मुगुचिषति, मुग्राचिषति. Frequ. मोगुच्यते, मोगुचीति, मोगोक्ति. Pass. गुच्यते. A. अगोचि. P. P. मुक्त. G. गोचित्वा, गुचित्वा. Inf. गोचितुम्.

गुञ्च् (गुञ्चु) 1 P. गतौ. To go; to move. P. गुञ्चति. Pf. मुगुञ्च. 2nd sing. मुगुञ्चि. P. F. गुञ्चिता. F. गुञ्चिष्यति. Aor. अगुञ्चीत्. B. गुच्यात्. Caus. गुञ्चयति ते. A. अगुगुञ्चत्-त. D. मुगुञ्चिषति. Frequ. मोगुञ्च्यते, मोगुञ्चति, मोगुञ्चि. Pass. गुञ्च्यते. A. अगुञ्चि. P. P. मुक्त. G. गुञ्चित्वा, गुक्त्वा. Inf. गुञ्चितुम्.

भेद् (भेट्) 1 P. उन्मादे. To be mad. P. भेद्यति. Pf. मिभेट. P. F. भेदिता. F. भेदिष्यति. Aor. अभेदीत्. B. भेट्यात्. Caus. भेटयति-ते. A. अमिभेटत्-त. Pass. भेद्यते. A. अभेदि.

भेह् (भेह्) 1 P. उन्मादे. To be mad. This is conjugated like the above root with the only difference of ह् for द्.

म्लुञ्च् (म्लुचु) 1 P. गतौ. To go; to move. This root is conjugated like गुच् 1 P., म्ल् only being put for च्.

म्लुच् (म्लुचु) 1 P. गतौ. To go. to move. This root is conjugated like गुञ्च् (गुञ्चु) 1 P. म्ल् being put for च्.

म्लेच्छ् 10 U. 1 P. अन्यक्तेशब्दे. To speak confusedly or bar-

Barously. P. म्लेच्छयति-ते; म्लेच्छति. Pf. म्लेच्छयाञ्चकार-चक्रे &c; मि-
 म्लेच्छ. P. F. म्लेच्छयिता; म्लेच्छिता. F. म्लेच्छयिष्यति-ते; म्लेच्छि-
 ष्यति. Aor. अम्लेच्छन्-त; अम्लेच्छीन्. B. म्लेच्छयात्, म्लेच्छ-
 यिषीष्ट; म्लेच्छयात्. D. मिम्लेच्छयिषति ते; मिम्लेच्छयति. Frequ-
 of the 1st conj. मम्लेच्छयते, मम्लेच्छीति, मम्लेष्टि. Pass.
 म्लेच्छयते. A. अम्लेच्छि. P. P. म्लेच्छिन G. म्लेच्छयित्वा; म्लेच्छित्वा.
 Inf. म्लेच्छयितुम्; म्लेच्छितुम्.

म्लेह् (म्लेह्) 1 P. उन्मादे. To be mad. P. म्लेटति. Pf. मिम्लेट.
 P. F. म्लेटिता. F. म्लेटिष्यति. C अम्लेटिष्यत्. Aor. अम्लेटात्.
 B म्लेटयात्. Caus. म्लेटयति-ते. A. अमिम्लेटत्-त. Pass. म्ले-
 ह्यते. A. अम्लेटि.

म्लेह् (म्लेह्) 1 P. उन्मादे. To be mad. This is conjugated
 like the above root with the difference of ह् for ट्.

म्लेष् (म्लेष्) 1 A. सेवने. To serve; to worship; to gratify
 by service. P. म्लेयते. Pf. मिम्लेवे. P. F. म्लेविता. F. म्ले-
 विष्यते. Aor. अम्लेविष्ट. B म्लेविषीष्ट. Caus. म्लेययति-ते. A. अमि-
 म्लेयन्-त. D. मिम्लेविषते. Frequ. मम्लेय्यते. Pass. म्लेय्यते. A. अम्लेवि.

म्लै 1 P. हर्षक्षये. To fade; to grow weary, to be sad. P. म्ला-
 यति. Pf. मम्लौ. 2nd sing. मम्लिथ, मम्लाय. P. F. म्लाता. F.
 म्लास्यति. C अम्लास्यत्. Aor. अम्लासीत्. B म्लायात्, म्लेयात्.
 Caus. म्लापयति-ते. A. अमिम्लपत्-त. D. मिम्लासति. Frequ.
 माम्लापते, माम्लेति, माम्लाति. Pass. म्लायते. A. अम्लायि. P. P.
 म्लान. G. म्लात्वा, परिम्लाव. Inf. म्लातुम्. Abs. म्लानिः.

य.

यक्ष् 10 A. पूजयाम्. To honour; to worship. P. यक्षयते. Pf.
 यक्षयाञ्चके &c. P. F. यक्षयिता. F. यक्षयिष्यते. Aor. अयक्षन्.
 B. यक्षयिषीष्ट. Pass. यक्षयते. A. अयक्षि. P. P. यक्षित. G. यक्ष-
 पिचा. Inf. यक्षयितुम्.

यज् 1 U. देवपूजासंगतिकरणयज्ञदानेयु. To make an oblation to a
 deity; to worship; to associate with; to sacrifice; to

give P. यजति-ते. Pf. इयाज, ईजे. 2nd sing. इयजिय, इयष्ट, ईजिषे. P. F. यष्टा. F. यक्ष्यति-ते. C. अयक्ष्यत्-त्. Aor. अयाक्षात्, अयष्ट. dual. अयाष्टाम्, अयक्षाताम्. B. इज्यात्, यक्षाष्ट. Caus. याजयति-ते. A. अयायजत्-त् D. यियक्षति-ते. Frequ. यायज्यते, यायजीति, यायष्टि. Pass इज्यते. A. अयाजि. P. P. इष्ट. G. इष्टा. समिज्य. Inf. यष्टुम्.

यत् (यर्ता) 1 A. प्रयत्ने. To strive; to endeavour. P. यतते. Pf. येते. 2nd sing. येतिषे P. F. यतिता. F. यतिष्यते. C. अयतिष्यत्. Aor. अयतिष्ट B. यतिषीष्ट. Caus. यातयति ते. A. अयायतत्-त् D. यियतिषते. Frequ. यायत्यते, यायतीति, यायति. Pass. यत्यते. A. अयाति. P. P. यत्त. G. यतित्वा, संयत्य. Inf. यतितुम्.

यत् 10 U. निकारोपस्कारयोः. To torture; to encourage. P. यातयति-ते. Pf. यातयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. यातयिता. F. यातयिष्यति-ते. Aor. अयायतत् त. B. यात्यात्, यातयिषीष्ट. D. वियातयिषति-ते. Pass यात्यते. A. अयाति. P. P. यातित. G. यातयित्वा, संयात्य. Inf. यातयितुम्.

यन्त्र (यन्त्रि) 10 U. संकोचे. To restrain; to bind, to confine. P. यन्त्रयति-ते Pf. यन्त्रयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. यन्त्रयिता. F. यन्त्रयिष्यति-ते. Aor. अययन्त्रत्-त्. B. यन्त्र्यात्, यन्त्रयिषीष्ट. D. यियन्त्रयिषति-ते. Pass. यन्त्र्यते. A. अयन्त्रि. P. P. यन्त्रित. G. यन्त्रयित्वा, निधन्त्र्य. Inf. यन्त्रयितुम्.

यम् 1 P. मैथुने. To cohabit. P. यमति. Pf. ययाम. 2nd sing. येमिय, ययन्थ. P. F. यन्धा. F. यप्स्यति. C. अयप्स्यत्. Aor. अयाप्सीत्. dual. अयाब्धाम्. B. यम्यात्. Caus. यामयति-ते. A. अयायमत् त. D. यियप्सते. Frequ. यायम्यते, यायमीति, यायन्धि. P. P. यन्ध. G. यन्धा. Inf. यन्धुम्.

यम् 1 P. उपरमे. To check; to stop; to refrain. P. यच्छति. Pf. ययाम. 2nd sing. येमिय, ययन्थ. P. F. यन्ता. F. यंस्याति. Aor. अयंसीत्, (with उद्, उदायत & with उप्, उपायन). B. यम्यात्. Caus. यामयति-ते, (with आ, आयामयते & with नि,

नियमयति ते, according to स्वामी). A. अर्यायमन् त D. विर्यमन्ति.
 Irequ ययम्यते, यय्यम्यते, ययर्माति, ययर्माति, ययन्ति, ययन्ति.
 Pass यय्यते A. अयामि P. P यय G यया, नियम्य, नियत्य Inf ययन्तुम्.

यम् (घटादि) 10 U. परिवेषने, (वेष्टने). To cover, to surround.
 P यमयति-ते. Pf यमयाञ्चकार चक्रे &c P F. यमयिता I यम-
 यिष्यति ते. Aor अर्यायमन् त. II यम्यात्, यमयिषीष्ट D यिमयिषति-ते.
 Pass यम्यते. A अयमि, अयामि P P यमिन G यमयित्वा. Inf यमयितुम्.

यस् (यसु) 4 P प्रयत्ने To strive, to endeavour P यसति,
 यसति, (with सम्, सयसति, सयस्यति & with प्र or any
 preposition other than सम्, प्रयस्यति only). Pf. ययास.
 2nd sing. येसिथ P F यसिता. F यसिष्यति. C अयसिष्यत्.
 Aor अयसत्. B यस्यात्. Caus. यासयति-ते, (but with आ, आया-
 सयते only). A अर्यायमन् त D यिषसिपति. Irequ यायस्यते,
 यायसीति, यायसि. Pass यस्यते A अयासि. P P यस्त. G.
 यसित्वा, यस्त्या, आयस्य. Inf यसितुम्.

या 2 P प्रापणे To go, to pass away, to elapse P याति Imperf.
 अयात्. plu अयान्, अयु. Pf ययौ 2nd sing ययिष, ययाय.
 P F याता. F यास्यति. Aor अयासीत्. B यायात्. Caus
 यापयति ते A अर्यायपत्-त. D यियासति Irequ यायायते, यायेति,
 यायाति Pass यापते. A अयायि P P यात Pot P. येय. G.
 यात्वा, प्रयाय Inf यातुम्.

याच् (दयाच्) 1 U याच्नायाम्. To beg, to ask, to solicit. P.
 याचति ते. Pf ययाच चे P F याचिता F याचिष्यति-ते. C अ-
 याचिष्यत्-त. Aor अयाचीत्, अयाचिष्ट. B याच्यात्, याचिषीष्ट.
 Caus याचयति ते A अययाचत्-त D यियाचयति-ते. Irequ
 यायाच्यते, यायाचीति, यायाकि. Pass याच्यते. A अयाचि.
 P P याचित. G याचिवा, अनुनाच्य. Inf याचितुम्. Abs. याचधु.

यु 2 P मिश्रणे मिश्रणेच To mix, to separate P यौति. Pf यु-
 यार. 2nd sing युयविथ. P I यविता. F ययिष्यति Aor अया-
 चीत्. B यूयान्. Caus यानयति ते A अर्यायवन् त. D of Caus

यियावयिषति-ते. D. युयूषति, यियविषति. Frequ. योयूषते, योयवीति, योयोति. Pass. यूयते. A. अयावि. P. P. युत. G. युत्वा, सयुय. Inf. यवितुम्.

यु (युञ्) 9 U. बन्धने. To bind. P. युनाति, युनति. Pf. युयाच, युयुवे. 2nd sing. युयविष, युयोय, युयुविषे. P. F. योता. F. योष्यति-ते. C. अयोष्यत्-त. Aor. अयोषीत्, अयोष्ट. B. यूयात्, योषीष्ट. D. युयूषति-ते. Inf. योतुम्. Caus. Frequ. Pass. &c. like those of the above root.

यु 10 A. जुगुप्सायाम्. To censure; to despise. P. यात्रयते. Pf. याययाञ्चके &c. P. F. यावयिता. F. यात्रयिष्यते. Aor. अयावयत्. B. यावयिषीष्ट. D. यियावयिषते. Pass. याव्यते. A. अयावि. P. P. यावित. G. यात्रयित्वा. Inf. यात्रयितुम्.

युङ् (युगि) 1. P. वर्जने. To abandon; to desert. P. युङ्गति. Pf. युयुङ्ग. P. F. युङ्गिता. F. युङ्गिष्यति. Aor. अयुङ्गीत्. B. युङ्ग्यात्. Caus. युङ्गयति-ते. A. अयुङ्गत्-त. Pass. युङ्ग्यते. A. अयुङ्गि.

युच्छ् 1 P. प्रमादे. To err; to be negligent. P. युच्छति. Pf. युयुच्छ. P. F. युच्छिता. F. युच्छिष्यति. Aor. अयुच्छीत्. B. युच्छ्यात्. D. युयुच्छिषति. Frequ. योयुच्छते, योयुच्छीति, योयोष्टि.

युज् 4 A. समाधौ, (चित्तवृत्तिनिरोधे). To concentrate the mind; to meditate. P. युज्यते. Pf. युयुजे. 2nd sing. युयुजिषे. P. F. योक्ता. F. योक्ष्यते. C. अयोक्ष्यत्. Aor. अयुक्त. B. युक्षीष्ट. Caus. योजयति-ते. A. अयुज्यत्-त. D. युयुज्यते. Frequ. योयुज्यते, योयुजीति, योयोक्ति. Pass. युज्यते. A. अयोजि. P. P. युक्त. Pot. P. योजय, योज्य. G. युस्त्वा, प्रयुज्य. Inf. योक्तुम्.

युज् (युजि) 7 U. योगे. To join; to mix; to appoint. P. युनक्ति, युङ्के. Pf. युयोज, युयुजे. 2nd sing. युयोजिष्य, युयुजिषे. P. F. योक्ता. F. योक्ष्यति-ते. Aor. अयुजत्, अयोक्षीत्, अयुक्त. B. युज्यात्, युक्षीष्ट. Caus. योजयति-ते. A. अयुज्यत्-त. D. युयुज्यति-ते. Frequ. & Pass. sec युन् 4 P. P. P. युक्त. G. युक्त्वा, प्रयुज्य. Inf. योक्तुम्.

युज् 10 U. 1 P. संयमने. To bind; to restrain. P. योजयति-ते; योजति. Pf. योजयाञ्चकार-चके &c; युयोज. P. F. योजयिता; योक्ता. F.

योजयिष्यति-ते; योजयति. Aor. अयूयुजत्-त्त; अयोजीत्. B. योज्यात्, योजयिषीष्ट; युज्यात्. D. युयोजयिषति-ते; युयुसति. Frequ. of the 1st conj. see युज् 4. Pass. योज्यते; युज्यते. A. अयोजि P. P. योजित; युक्त G. योजयित्वा, नियोज्य; युक्त्वा, नियुज्य. Inf. योजयितुम्; योजयुम्.

युत् (युत्) 1 A. भासने. To shine. P. योतने. Pf. युयुते. 2nd sing. युयुतिषे P. F. योतिता. F. योतिष्यते. C अयोतिष्यत. Aor. अयोतिष्ट. B. योतिषीष्ट Caus. योतयति-ते. A. अयुयोतन्त्. Pass. युत्यने. A. अयोति.

युध् 4 A. संप्रहारे. To fight, to contend with P. युध्यते. Pf. युयुधे. 2nd sing. युयुधिषे. P. F. योद्धा. F. योत्स्यते. C. अयोत्स्यत. Aor. अयुद्ध. dual. अयुत्साताम्. B. युत्साष्ट. Caus. योधयति only A. अयूयुधत्. D. युयुसते. Frequ. योयुष्यते, योयुधीति, योयोद्धि. Pass. युध्यते. A. अयोधि. P. P. युद्ध. G. युद्धा, नियुध्य. Inf. योद्धुम्.

युप् (युप्) 4 P. विमोहने. To confuse; to perplex. P. युप्यति. Pf युयोप. 2nd sing युयोपिय. P. F. योपिता F. योपिष्यति Aor. अयुपन्. B. युप्यात्. D. युयुपिषति, युयोपिषति. Frequ. योयुप्यते, योयुपीति, योयोषि P. P. युत. G. युपिना, योपित्वा, युप्त्वा Inf. योपितुम्.

युष् (सीत्रः) 10 U. सेवने To serve. P. योषयति ते. Pf. योषयाञ्चकार-चक्रे dc. P. F. योषयिता. F. योषयिष्यति-ते. Aor. अयूयुषत्-त्त B. योष्यात्, योषयिषीष्ट. D. युयोषयिषति-ते. Pass. योष्यते. A. अयोषि.

यूप् 1 P. हिंसायाम्. To injure, to kill. P. यूयति. Pf. युयूय. P. F. यूयिता. F. यूयिष्यति. Aor. अयूयिष्यत्. B. यूय्यात् Caus यूययति-ते. A. अयूयुषत्-त्त. D. युयुयिषति. Frequ. योयूष्यते योयूषि dc. P. P. यूयित. G. यूयित्वा. Inf. यूयितुम्.

येप् (येप्) 1 A. प्रयत्ने. To try; to attempt P. येयते. Pf. यिये P. F. येयिता. F. येयिष्यते Aor. अयेयिष्ट. B. येयिषीष्ट Caus. येययति ते. A. अयियेयन्-त्त. Pass. येय्यते. A. अयेयि.

यौट् (यौट्) 1 P. बन्धे. To bind, to tie. P. यौटति. Pf. युयौट

P. F. यौटिता. F. यौटिष्यति. C. अयौटिष्यत्. Aor. अयौटीत्. B यौट्यात्.
 Caus यौटयति-ते. A. अयुयौटत्-त्. Frequ. योयौटयते, योयौटि &c.
यौड् (यौट्) (Another reading for यौट्) 1 P. बन्धे. To tie;
 to bind. This is conjugated like the above root, with
 the only difference of ड् for ट्.

र.

रक् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste, to obtain. P. राक्यति-ते. Pf.
 राकयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. राकयिता. F. राकयिष्यति-ते. Aor.
 अरोरकत्-त्. B राक्यात्, राकयिषोष्ट. Pass. राक्यते. A. अराकि.

रक्ष् 1 P. पालने. To protect; to avoid. P. रक्षति. Pf. ररक्ष. 2nd
 sing. ररक्षिथ. P. F. रक्षिता. F. रक्षिष्यति. C. अरक्षिष्यत्. Aor.
 अरक्षीत्. B रक्ष्यात्. Caus. रक्षयति-ते. A. अररक्षत्-त्. D. रिरक्षि-
 पति Frequ. रारक्षते, रारक्षीति, रारष्टि. Pass. रक्ष्यते. A. अरक्षि.
 P. P. रक्षित. G. रक्षित्वा, सरक्ष्य. Inf. रक्षितुम्.

रख् 1 P. गतौ. To go, to move. P. रखति. Pf. रराख. P. F. रखिता.
 F. रखिष्यति. Aor. अरखीत्, अराखीत्. B रख्यात्. D. रिराखिपति.
 Frequ. रारख्यते, रारकि &c. Caus. राखयति-ते. A. अरीरखत्-त्.

रग् (रगे) (घटादिः) 1 P. शङ्कायाम्. To doubt. P. रगति. Pf.
 रराग. P. F. रगिता. F. रगिष्यति. C. अरगिष्यत्. Aor. अरगीत्.
 B. रग्यात्. Caus. रगयति-ते. A. अरगि, अरागि. Frequ. रारग्यते,
 रारकि &c. P. P. रगित. G. रगित्वा. Inf. रगितुम्.

रग् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste; to obtain. P. रागयति-ते. Pf.
 रागयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. रागयिता. F. रागयिष्यति-ते. Aor.
 अरीरगत्-त्. B. राग्यात्, रागयिषोष्ट. Pass. राग्यते. A. अरागि.

रघ् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste; to obtain. This is conjuga-
 ted like the above root, with the only difference of र् for ग्.

रद्ध् (रद्धि) 1 P. गतौ To go; to move. P. रद्धति. Pf. ररद्ध.
 P. F. रद्धिता. F. रद्धिष्यति. C. अरद्धिष्यत्. Aor. अरद्दीत्. B.
 रद्ध्यात्. Pass. रद्ध्यते. A. अरद्धि.

- रङ्** (रगि) 1 P गतौ To go, to move This is conjugated like the above root, with the only difference of ग् for र्.
- रङ्** (रधि) 1 A. गतौ. to go, to move P रङ्गते. Pf रङ्गते. P F. रङ्गिता F रङ्गिष्यते. Aor. अरङ्गिष्ट. B रङ्गिषीष्ट. Pass रङ्ग्यते. A अरङ्गि. D रिरङ्गिष्यते Frequ रारङ्ग्यते, रारङ्गि &c
- रङ्** (रधि) 10 U 1 P भाषायार्दसौच To speak, to shine P. रङ्गयति ते, रङ्गति Pf रङ्गयाञ्चकार चक्रे &c, रङ्ग. P F रङ्गयिता; रङ्गिता. F रङ्गयिष्यति ते, रङ्गिष्यति. Aor अरङ्गत् त; अरङ्गीत्. B रङ्ग्यात्, रङ्गयिषीष्ट, रङ्ग्यात्. Pass रङ्ग्यते. A अरङ्गि. Frequ of the 1st conj see the above root. P. P. रङ्गित. G रङ्गयित्वा, रङ्गित्वा Inf रङ्गयितुम्; रङ्गितुम्.
- रच्** 10 U. प्रतिपत्ने To arrange, to compose, to effect. P रचयति ते Pf रचयाञ्चकार चक्रे &c P रचयिता रचयिष्यति-ते. Aor अरचत् त. B रच्यात्, रचयिषीष्ट. D रिरचयिष्यति ते. Pass रच्यते A अरचि P P रचित. G रचयित्वा, निरचय्य. Inf रचयितुम्.
- रज्ज्** 1 U रागे To dye to be attached to P रजति-ते. Pf रज्ज-ज्जे 2nd sing ररजिथ, ररङ्कथ, ररजिथे. P F रज्जा ररङ्कयति ते. C अरङ्कयत्-त. Aor अरङ्गीत्, अरङ्क dual अरङ्काम्, अरङ्काताम्. B रज्यात्, रङ्गीष्ट Caus. रजयति-ते, रजयति ते (when it means to hunt a deer) A. अररजत् त, अरीरजत् त. D रिरङ्गति ते. Frequ रारज्यते, रारज्जीति, रारङ्गि. Pass रज्यते A अरङ्गि. P P रक्त G रङ्क्या, रक्त्वा, अनुरज्य. Inf रङ्क्युम्. Pres P रजत्, रजमान.
- रज्ज्** 4 U रागे To dye to be attached to P. रज्यति ते. Pres. P रज्यत्, रज्यमान. For other forms see the above root
- रट्** 1 P परिभाषणे To roar, to call out. P रटति. Pf. रराट्. 2nd sing रेटिथ P रटिता रटिष्यति. C अरटिष्यत् Aor अरगत्, अराटीत् B रट्यात्. Caus राटयति-ते A अरीरटत् त. D रिरटिषति Frequ रारट्यते, राट्यति, राटि Pass रट्यते A अराटि P P रटित. G रटित्वा, आरट्य Inf रटितुम्.

रट् 1 P. परिभाषणे. To speak. This root is conjugated like the above root, ट् only being substituted for द्.

रण् 1 P. शब्दे. To sound; to ring; to shout. P. रणति. Pf. रराण. 2nd sing. रेणिथ. P. F. रणिता. F. रणिष्यति. C. अरणिष्यत्. Aor. अरणीत्, अराणीत्. B. रण्यात्. Caus. राणयति-ते. A. अरी-रणत्-त्, अरराणत् त. D. रिरणिषति. Frequ. रंरण्यते, रंरणीति, रंरण्टि. Pass. रण्यते. A. अराणि. P. P. रणित. G. रणित्वा. Inf. रणितुम्.

रण् (घटादिः) 1 P. गतौ. To go. Caus. रणयति-ते. A. अरीरणत्-त्. Pass. रण्यते. A. अरणि, अराणि. All other forms of this root are like those of the above root.

रण्व् (रवि) 1 P. गतौ. To go. P. रणति. Pf. ररण्व. P. F. रण्विता. F. रण्विष्यति. C. अरण्विष्यत्. Aor. अरण्वीत्. B. रण्व्यात्. D. रिरण्विषति. Frequ. रारण्व्यते. Pass. रण्व्यते. A. अरण्वि. P. P. रण्वित. G. रण्वित्वा. Inf. रण्वितुम्.

रद् 1 P. विच्छेदने. To split; to scratch. P. रदति. Pf. रराद. 2nd sing. रेदिथ. P. F. रदिता. F. रदिष्यति. Aor. अरदीत्, अरादीत्. B. रद्यात्. Caus. रादयति-ते. A. अरीरदत्-त्. D. रिरदिषति. Frequ. रादयते, रादीति, रादति. Pass. रद्यते. A. अरादि. P. P. रदित. G. रदित्वा. Inf. रदितुम्.

रच् 4 P. हिंसासंराध्योः. To kill; to injure; to finish; to accomplish; to cook or to mature; to be right or correct. P. रच्यति. Pf. ररन्च. 1st dual. ररन्चिथ, रेन्च. plu. ररन्चिम, रेन्च. 2nd sing. ररन्चिथ, ररच्. P. F. * रचिता, रच्चा. F. रचिष्यति, रत्स्यति. Aor. अरचत्. B. रच्यात्. Caus. रन्चयति-ते. A. अररन्चत्-त्. D. रिरचिषति, रिरत्सति. Frequ. राच्यते, राच्यीति, राचि. Pass. रच्यते. A. अरन्चि. P. P. ररच्. G. रचित्वा, रच्चा, संरच्य. Inf. रचितुम्, रचुम्.

* नेट्यलिटिरधेः. लिङ्गं इतिधेनुम्न स्यात्. न् is not inserted in the verb रच् before a termination which admits the intermediate इ, except in the Perfect.

रप् 1 P. व्यक्ताया वाचि. To talk; to speak. P. रपति. Pf. राप. 2nd sing. रेपिथ. P. F. रपिता. F. रपिष्यति. C. अपिष्यत्. Aor. अरपीत्, अरपीत्. B रप्यात्. Caus. रापयति-ते. A. अरारपन्-त. D. रिरपिषति. Frequ. राप्यते, रापयति, रापयि. Pass. रप्यते. A. अरापि. P. P. रपित. G. रपित्वा. Inf. रपितुम्.

रक् 1 P. हिंसायागतौच. To kill; to go. This root is conjugated like the above root, क् being put for प्.

रभ् 1 A राम्ये. To act rashly; to begin; to desire. P. रभते. Pf. रेभे. 2nd sing. रेभिषे. P. F. रब्धा. F. रप्स्यते. Aor. अरब्ध. dual अरप्साताम्. B रप्सीष्ट. Caus. रम्भयति ते. A. अररम्भत्-त. D. रिरसते. Frequ. रास्यते, रास्यति, रास्यि. Pass. रस्यते. A. अरभि. P. P. रब्ध. G. रब्ध्वा, आरभ्य. Inf. रब्धुम्.

रम् 1 A. प्रीटायाम्. To sport, to amuse oneself; to play. P. रमते. Pf. रेमे. 2nd sing. रेमिषे. P. F. रन्ता. F. रंस्यते. C. अरस्यत्. Aor. अरस्त. B. रसीष्ट. Caus. रमयति ते. A. अरारमन्-त. D. रिरसते. Frequ. रंस्यते, रंसीति, रन्ति. Pass. रम्यते. A. अरामि. P. P. रत. G. रत्वा, (रमित्वा, रत्वा according to some). P. P. रित्य. Inf. रन्तुम्. The root is Paras. when it is preceded by वि, आ, परि and उप्.

रम्क् (रकि) 1 P. गतौहिंसायाच. To go, to kill. P. रम्कति. Pf. ररम्क् 2nd sing. ररम्किथ. P. F. रम्किता. F. रम्किष्यति. Aor. अरम्कीत्. B. रम्क्यात्. Pass. रम्क्यते. A. अरम्कि. Caus. रम्कयति ते. A. अररम्क्-त.

रम्ब् (रवि) 1 A. शब्दे. To sound. P. रम्बते. Pf. ररम्बे. P. F. रम्बिता. F. रम्बिष्यते. Aor. अरम्बिष्ट. B. रम्बिषीष्ट. D. रिरम्बिषते. Frequ. रास्यते, रास्यि. Pass. रम्ब्यते. A. अरम्बि.

रम्भ् (रभि) 1 A. शब्दे. To sound. This is like the above root, with the only difference that the root is Paras. when it is preceded by वि, आ, परि and उप्.

रय् 1 A. गतौ. To go, to move. P. रयति. P. F. रयिता. F. रयिष्यते. Aor. अरयिष्ट. B. रयिषीष्ट. D. रिरयिषते. Frequ. रास्यते, रास्यि. Pass. रय्यते. A. अरयि.

रञ् (सौत्रः) 1 P स्वने To sound. P. रञति. Pf. रञाञ. 2nd sing. रञिथ. P. F. रञिता. F. रञिष्यति. Aor. अरञीत्, अरञीत्. B. रञ्यात्.

रस् 1 P. शब्दे. To sound; to praise. P. रसति. Pf. रसास. 2nd sing. रसिथ. P. F. रसिता. F. रसिष्यति. C. अरसिष्यत्. Aor. अरसीत्, अरसीत्. B. रस्यात्. Caus. रसयति-ते. A. अरिरसत्-त. D. रिरसिषति. Frequ. रारस्यते, रारसीति, रारसि. Pass. रस्यते. A. अरासि. P. P. रसित. G. रसित्वा, अनुरस्य. Inf. रसितुम्.

रस् 10 U. आस्वादनस्नेहनयोः To taste; to relish; to love. P. रसयति-ते. Pf. रसयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. रसयिता. F. रसयिष्यति-ते. Aor. अररसत्-त. B. रस्यात्, रसयिषीष्ट. D. रिरसयिषति-ते. Pass. रस्यते. A. अरासि. P. P. रसित. G. रसयित्वा. Inf. रसयितुम्.

रह् 1 P. त्यागे. To abandon. P. रहति. Pf. रराह. 2nd sing. रेहिय. P. F. रहिता. F. रहिष्यति. C. अरहिष्यत्. Aor. अरहीत्. B. रखात्. Caus. राहयति-ते. A. अरिरहत्-त. D. रिरहियति. Frequ. राहयते, राहयिषति, राहयिषीष्ट. Pass. राह्यते. A. अराहि. P. P. रहित. G. रहित्वा, त्रिरह्य. Inf. रहितुम्.

रह् 10 U. त्यागे. To abandon. P. राहयति-ते. Pf. राहयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. राहयिता. F. राहयिष्यति-ते. Aor. अररहत्-त. B. रखात्, राहयिषीष्ट. D. रिरहायिषति-ते. Pass. राह्यते. A. अराहि. P. P. रहित. G. राहयित्वा. Inf. राहयितुम्.

रह् (घटादिः) 10 U. त्यागे. To abandon. Aor. अरिरहत्-त. Pass. राह्यते. A. अराहि, अराहि. For all other forms see the above root.

रंह् (रहि) 1 P. गतौ. To go, to move. F. रंहति. Pf. रंह. P. F. रहिता. F. रंहिष्यति. C. अरहिष्यत्. Aor. अरंहीत्. B. रंखात्. Caus. रंहयति-ते. A. अररंहत्-त. D. रिरहियति. Frequ. रारंहयते, रारंहीति, रारंहिषीष्ट. Pass. रंह्यते. A. अरंहि. P. P. रंहित. G. रंहित्वा. Inf. रंहितुम्.

रंह् (रहि) 10 U. 1 P. भाषायां दीप्तौ च. To speak; to shine. P. रंहयति-ते; रंहति. Pf. रंहयाञ्चकार-चक्रे &c; रंह. P. F. रंहयिता; रंहिता. F. रंहयिष्यति-ते; रंहिष्यति. Aor. अररंहत्-त; अरंहीत्. B. रंखात्, रंहयिषीष्ट; रंखात्. Pass. रंह्यते. A. अरंहि. Frequ. P. P. &c. of

the 1st conj. see the above root.

रा २ P. दा॒ने. to give; to grant. P. दा॒नि. Imperf. अ॒रा॒न्. plu. अ॒रा॒न्, अरुः. Pf. दा॒त्. 2nd sing. दा॒रेथ, दा॒राय. P. F. दा॒ना. F. दा॒स्यति Aor. अ॒रा॒सीत्. B. दा॒यान्. Caus. दा॒पयति-ते. A. अ॒रा॒पयत्-त. D. दा॒स्यति. Frequ. दा॒पयते, दा॒रेति, दा॒रानि. Pass. दा॒यते. A. अ॒रा॒यि. P. P. दा॒त. G. दा॒त्वा. Inf. दा॒तुम्.

राख् (राख्) १ P. शोष॒णालम्भयोः. To dry; to adorn; to be able P. रा॒खति. Pf. रा॒ख. P. F. रा॒खिता. F. रा॒खिष्यति. C. अ॒रा॒खिष्यत्. Aor. अ॒रा॒खीत्. B. रा॒ख्यान्. Caus. रा॒खयति-ते. A. अ॒रा॒खयत्-त. D. रा॒खिष्यति. Frequ. रा॒खयते. रा॒खीति, रा॒खि. Pass. रा॒ख्यते. A. अ॒रा॒खि. P. P. रा॒खित. G. रा॒खित्वा. Inf. रा॒खितुम्.

राघ् (राघ्) १ A. सामर्थ्ये. To be able. P. रा॒घते. Pf. रा॒घे. P. F. रा॒घिता. F. रा॒घिष्यते. Aor. अ॒रा॒घिष्ट. B. रा॒घिषीष्ट. Caus. रा॒घयति-ते. A. अ॒रा॒घयत्-त. Frequ. रा॒घयते, रा॒गिषि &c. Pass. रा॒घ्यते. A. अ॒रा॒घि.

राज् (राज्) १ U. दीप्ति. To shine. P. रा॒जति ते. Pf. ररा॒ज, ररा॒जे रेजे. 2nd sing. ररा॒जिथ, रेजिथ, ररा॒जिषे, रेजिषे. P. F. रा॒जिता. F. रा॒जिष्यति ते. Aor. अ॒रा॒जीत्, अ॒रा॒जिष्ट. B. रा॒ज्यात्, रा॒जिषीष्ट. Caus. रा॒जयति-ते. A. अ॒रा॒जयत्-त. D. ररा॒जयति-ते. Frequ. रा॒जयते, ररा॒जीति, ररा॒जिष्ट. Pass. रा॒ज्यते. A. अ॒रा॒जि. P. P. रा॒जित. G. रा॒जित्वा, वि॒रा॒ज्य. Inf. रा॒जितुम्.

राध् ४ P. दृढी. To grow; to be ready. P. रा॒धयति. Pf. ररा॒ध. 2nd sing. रा॒धिय. P. F. रा॒द्ध. F. रा॒स्यति. C. अ॒रा॒स्यन्. Aor. अ॒रा॒सीत्. dual. अ॒रा॒द्धाम्. B. रा॒ध्यात्. Caus. रा॒धयति-ते. A. अ॒रा॒धयत्-त. D. ररा॒स्यति. Frequ. रा॒धयते, ररा॒धीति, ररा॒द्धि. Pass. रा॒ध्यते. A. अ॒रा॒धि. P. P. रा॒द्ध. G. रा॒द्ध्वा, वि॒रा॒ध्य. Inf. रा॒द्धुम्.

राध् ५ P. सं॒सिद्धौर्हि॒सायांच. To accomplish; to kill; to destroy. P. रा॒ध्नेति. Pf. ररा॒ध. 2nd sing. रा॒धिय. (3rd sing. अ॒प-ररा॒ध. 2nd sing. अ॒परे॒धिय. 3rd plu. अ॒परे॒धुः. when it means to kill). D. ररा॒स्यति, (ररि॒स्यति wishes to kill). Prost P. रा॒ध्वत्.

The remaining forms are like those of the above root.

राशृ (राशृ) 1 A. शब्दे. To sound. P. राशते. Pf. राशते. P. F. राशिता. F. राशिष्यते. C. अराशिष्यत. Aor. अराशिष्ट. B. राशिषीष्ट. Caus. राशयति-ते. A. अरराशत्-त. D. रिराशिषते. Frequ. राशयते, राशसीति, राशष्टि. Pass. राश्यते. A. अराशि. P. P. राशित. G. राशित्वा. Inf. राशितुम्.

राम् (रामृ) 1 A. शब्दे. To sound. Frequ. रामयते, रामसीति, रामस्ति. This is conjugated like the above root, with the only difference of म् for श्.

रि (छन्दसः) 5 P. हिंसायाम्. To kill. P. रिणोति. Pf. रिराय. P. F. रैता. F. रेभ्यति. Aor. अरैषीत्. B. रीयात्.

रि 6 P. गतौ. To go; to move. P. रियति. Pf. रिराय. 2nd sing. रिरियि, रिरिथ. P. F. रैता. F. रेभ्यति. C. अरेभ्यत्. Aor. अरैषीत्. B. रीयात्. Caus. राययति-ते. A. अरीरयत्-त. D. रिरिपति. Frequ. रेरीयते, रेरीयति, रेरेति. Pass. रीयते. A. अरायि. P. P. रित. G. रिखा. Inf. रेतुम्.

रिख् 1 P. गतौ. To go; to move. P. रेखति. Pf. रिरिख. 2nd sing. रिरिखिथ. P. F. रेखिता. F. रेखिष्यति. Aor. अरेखीत्. B. रिख्यात्. Caus. रेखयति-ते. A. अरीरिखत्-त. Pass. रिख्यते. A. अरेखि.

रिङ् (रिङ्) 1 P. गतौ. To go; to move. P. रिङ्गति. Pf. रिरिङ्ग. 2nd sing. रिरिङ्गिथ. P. F. रिङ्गिता. F. रिङ्गिष्यति. Aor. अरिङ्गीत्. B. रिङ्ग्यात्. D. रिरिङ्गपति. Frequ. रेरिङ्ग्यते, रेरिङ्गीति, रेरिङ्गि. Pass. रिङ्ग्यते. A. अरिङ्गि.

रिङ् (रिङ्) 1 P. गतौ. To go; to move. This root is conjugated like the above root, ग् being put for ख्.

रिच् (रिचिर्) 7 U. निरेचने. To purge, to empty; to evacuate. P. रिणक्ति, रिङ्के. Pf. रिरिच, रिरिचे. 2nd sing. रिरिचिथ, रिरिचिथे. P. F. रेक्ता. F. रेक्ष्यति-ते. C. अरेक्ष्यत्-त. Aor. अरिचत्, अरैक्षीत्, अरिक्त. dual. अरिचताम्, अरैक्ताम्, अरिक्षाताम्. B. रिच्यात्, रिक्षीष्ट. Caus. रेचयति-ते. A. अरीरिचत्-त. D. रिरिचति-ते. Frequ. रेरिच्यते, रेरिचति, रेरेकि. Pass. रिच्यते. A. अरोचि. P. P. रिक्त.

G. रिक्त्वा, अतिरिच्य. Inf. रेकुम् .

रिच् 10 U. 1 P. नियोजनसंपर्चनयोः. To separate; to divide; to join; to mix. P. रेचयति-ते; रेचति Pf. रेचयाश्चकार-चक्रे &c; रिरिच. P. F. रेचयिता; रेक्ता. F. रेचयिष्यति-ते; रेक्ष्यति. Aor. अरीरिचत्-त; अरेक्षीत् . B. रेच्यात्, रेचयिषीष्ट; रिच्यात् . D. रिरिचयिषति-ते; रिरि-क्षति. Frequ. see the above root. Pass. रेच्यते; रिच्यते. A. अरेचि. P. P. रेचित; रिक्त. G. रेचयित्वा; रिक्त्वा. Inf. रेचयितुम्; रेकुम्.

रिण्व (रिचि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. रिण्वति. Pf. रिरिण्व. P. F. रिण्विता. F. रिण्विष्यति. Aor. अरिण्वीत् . B रिण्व्यात् . Pass. रिण्व्यते. A. अरिण्वि. Caus. रिण्वयति-ते. A. अरिण्वित्-त. D. रिरिण्विषति. Frequ. रेरिण्व्यते.

रिक् 6 P. कथन (कथन) युद्धनिन्दाहिंसादानेषु. To boast (to speak); to fight, to censure; to kill; to give. P. रिफति. Pf. रिरिफ. P. F. रेफिता. F. रेफिष्यति. C. अरेफिष्यत् . Aor. अ-रेफीत् . B. रिफ्यात् . Caus. रेफयति-ते. A. अरीरिफत्-त. D. रिरि-फयति, रिरिफयति. Frequ. रेरिफ्यते, रेरिफीति, रेरोप्ति. Pass. रिफ्य-ते. A. अरेफि. P. P. रिफित. G. रेफित्वा. Inf. रेफितुम्.

रिश् 6 P. हिंसायाम् . To kill; to tear, to injure. P. रिशति. Pf. रिरिस्. 2nd sing. रिरिशिष. P. F. रेष्टा. F. रेक्ष्यति. Aor. अरिस्तत् . B. रिश्यात् . Caus. रेक्षयति-ते. A. अरीरिशन्-त. D. रिरिक्षति. Frequ. रेरिश्यते, रेरिशीति, रेरेष्टि. Pass. रेक्ष्यते. A. अरेशि. P. P. रिष्ट. G. रिष्ट्वा. Inf. रेष्टुम्.

रिप् 1 P. हिंसायाम् . To kill; to injure; to destroy. P. रेपति. Pf. रिरिप. 2nd sing. रिरिपिष. P. F. रेपिता, रेष्टा. F. रेपिष्यति. C. अरेपिष्यन् . Aor. अरेपीन् . B. रिप्यात् . Caus. रेपयति ते. A. अ-रीरिपत्-त D. रिरिपिषति, रिरिपिषति. Frequ. रेरिप्यते, रेरिपीति, रेरेष्टि. Pass. रिप्यते. A. अरेपि. P. P. रिष्ट. Pot. P. रेपितव्य, रेष्टव्य. G. रिपित्वा, रेपित्वा, रिष्ट्वा. Inf. रेपितुम्, रेष्टुम्.

रिप् 4 P. हिंसायाम् . To kill; to destroy; to injure P रिप्यति. Aor. अ-रिपन् . Prest. P. रिप्यत् . For other forms see the above root.

रिह् 6 P. कथन (कथन) युद्धनिन्दाहिंसादानेप्. To boast (to speak), to fight; to censure; to kill; to give. P. रिहति. Pf रिरेह. 2nd sing. रिरेहिथ. P. F. रेहिता. F. रेहिष्यति. C. अरेहिष्यत्. Aor. अरेहीत्. B. रिह्यात्. Caus. रेहयति ते. A. अरीरिहन्-त. D. रिरिहिषति, रिरेहिषति. Frequ. रेरिह्यते, रेरिह्याति, रेरेढि. Pass. रिह्यते. A. अरेहि.

री (रीङ्) 4 A. स्रवणे. To ooze, to flow. P. रीयते. Pf. रीर्ये. 2nd sing. रीर्यिषे. P. F. रेता. F. रेप्यते. Aor. अरेष्ट. B. रेपीष्ट. Caus. रेपयति-ते A. अरीरिपत् त. D. रीरिपते. Frequ. रेरीयते, रेर्याति, रेरोति. Pass. रीयते. A. अरायि. P. P. रीण. G. रीन्वा. Inf. रेनुम्.

री 9 P. गतिरेपणयोः. To go; to move, to howl. P. रिणाति. Pf. रिराय. 2nd sing. रिरयिथ, रिरये. P. F. रेता. F. रेप्यति. C. अरेप्यत्. Aor. अरैपीप्. B. रीयात्. D. रीरिपति. Caus. Frequ. Pass. P. P. &c. see the above root.

रु (रुङ्) 1 A. गतिरेपणयोः. To go, to kill; to injure. P. र्वते. Pf. रुह्ये. 2nd sing. रुह्यिषे. P. F. र्विता. F. र्विष्यते. Aor. अरविष्ट. B. र्विगीष्ट. D. र्वरूपते. The remaining forms are like those of root रु 2 P. below

रु 2 P. शब्दे. To sound. P. र्वीति, र्वीति. Pf. रुवाव. 2nd sing. रुविय. P. F. र्विता. F. र्विष्यति. C. अरविष्यत्. Aor. अरवीत्. B. रुयात्. Caus. र्वयति ते. A. अरीरवत्-त. D. रुह्यति. D. of Caus. रिरावयिषति ते. Frequ. र्वरूप्यते, र्वरवीति, र्वरोति. P. P. र्वयते. A. अरावि. P. P. रुत. G. रुत्वा, विरुत्य. Inf. र्विनुम्.

रुच् 1 A. दीप्ताभिप्रीताच्च. To shine; to please, to like. P. रोचते. Pf. रुह्ये. 2nd sing. रुह्यिषे. P. F. रोचिता. F. रोचिष्यते. Aor. अरुचत्, अरोचिष्ट. B. रोचिपीष्ट. Caus. रोचयते. A. अरुचत. D. रुचिपते, रुचिपते. Frequ. र्वरूप्यते, र्वरुचीति, र्वरोक्ति. Pass. रुच्यते. A. अरोचि. P. P. रुचित, रोचित. G. रुचित्वा, रोचित्वा, संरुच्य. Inf. रोचितुम्.

रुज् (रुजो) 6 P. भङ्गे. To break; to destroy. P. रुजेति. Pf.

रुज् 2nd sing रुजिथ. P. F रुक्ता. F रोक्ष्यति. C अरोक्ष्यत्.
Aor अरौक्षीत् : dual अरौक्ताम्. B रुज्यात्. Caus रुजयति-ते.
A अरुरुजत्-त. D रुक्षति Frequ रोक्ष्यते, रोर्जति, रोरोक्ति.
Pass रुज्यते. A अरोजि. P. P. रुण G रुक्त्वा, विरुज्य Inf रोक्तुम्.

रुज् 10 U हिंसायाम्. To kill P रुजयति ते. *Pf रुजयाञ्चकार-चक्रे
&c P F रुजयिता. F रुजयिष्यति ते. Aor अरुरुजत् त. B
रुज्यात्, रुजयिषीष्ट D रुजयिषति ते. Pass रुज्यते. A अरोजि.
P P रुजित G रुजयिष्वा. Inf रुजयितुम्.

रुद् 1 A प्रतिघाते. To strike against, to oppose P रोदते. Pf.
रुदते 2nd sing रुदतिथ P F रोदिता. F रोदिष्यते. C अरोदिष्यत्.
Aor अरुदत्, अरोदिष्ट. B. रोदिषीष्ट. Caus. रोदयति-ते. A.
अरुदत्-त. Pass रुदयते. A अरोदि.

रुद् 10 U. रोधे. To be angry P रोदयति-ते. Pf. रोदयाञ्चकार चक्रे &c.
P F रोदयिता. F. रोदयिष्यति-ते. Aor. अरुदत् त. B रोदयात्,
रोदयिषीष्ट. Pass रोदयते. A. अरोदि.

रुद् 1 P उपगते To strike down, to fell P रोठति. Pf. रुठे.
2nd sing. रुठिथ P F रोठिता F रोठिष्यति. Aor. अरोठीत् .B.
रुठ्यात् .D रुठिषति, रुठिषति. Frequ रोठयते, रोठति, रोरोदि.

रुद् 10 U. भाषायादीतौच To speak, to shine P रोठयति-ते. Pf
रोठयाञ्चकार चक्रे &c P F रोठयिता. F. रोठयिष्यति-ते. Aor.
अरुदत् त B रोठ्यात्, रोठयिषीष्ट.

रुण् (रुदि) 1 P स्तेये. To steal, to rob P रुण्ति. Pf. रुण्ट. 2nd
sing. रुण्तिथ. P F रुण्तिता F रुण्तिष्यति. C. अरुण्तिष्यत्. Aor. अरु-
ण्तीत् .B रुण्तिष्यात् .D रुण्तिषति. Frequ. रोरुण्तिषते, रोरुण्ति &c. Pass
रुण्तिषते A अरुण्ति. P P रुण्ति. G रुण्तिष्वा. Inf रुण्तिषुम्.

रुण् (रुदि) 1 P स्तेयेगतौच. To steal, to be lame, to go This
root is conjugated like the above root, द् being put for द्,
रुण् (रुदि) 1 P स्तेये To steal This is conjugated like रुण्,
द् being put for द्.

रुद् (रुदि) 2 P. अश्रुमोचने. To cry, to weep, to lament P.

रोदिति. Imperf. अरोदत्, अरोदीत्. 2nd sing. अरोदः. अरोदीः.
Pf. ररोद. 2nd sing. ररोदिथ. P. F. रोदिता. F. रोदिष्यति. C.
अरोदिष्यत्. Aor. अरुदत्, अरोदीत्. B. रुद्यात्. Caus रोदयति.
A. अरुदत्. D. रुदिपति. Frequ. रेरुद्यते, रेरुदीति, रेरुत्ति.
Pass. रुद्यते. A. अरोदि. P. P. रुदिन्. G. रुदित्वा, विरुव. Inf. रोदितुम्.

रुध् (with अनु.) 4 A. क्रमे. To desire; to obey. P. रुध्यते. Pf. रू-
धे. 2nd sing. रूधिषे. P. F. रोद्धा. F. रोत्स्यते. C. अरोत्स्यत्.
Aor. अरुद्ध. dual. अरुत्साताम्. B. रूसीष्ट. Caus रोधयति ते. A.
अरुहयत्-त्. D. रूत्सते Frequ. रेरुध्यते, रेरुधीति, रेरुद्धि. Pass.
रुध्यते. A. अरोधि. P. P. रुद्ध. G. रूद्ध्वा, अनुरुध्य. Inf. रोद्धुम्.

रुध् (रुधिर्) 7. U. आवरणे. To oppose; to besiege; to enclose.
P. रुणद्धि, रुद्धे. Imperf. अरुणत्द्, अरुद्ध. 2nd sing. अरुणः;
अरुणत्द्, अरुद्धाः. Impera. रुणहु, रुद्धाम्. 2nd sing. रुद्धि,
रुन्त्व. Pf. रूोध, रूधे. 2nd sing. रूोधिय, रूधिषे. P. F. रोद्धा.
F. रोत्स्यति-ते. Aor. अरुधत्, अरुसीत्, अरुद्ध. dual. अरुधताम्,
अरुद्धाम्, अरुत्साताम्. B. रुध्यात्, रूसीष्ट. Caus रोधयति-ते. A.
अरुहयत्-त्. D. रूत्सति-ते. Frequ. रेरुध्यते, रेरुधीति, रेरुद्धि.
Pass. रुध्यते. A. अरोधि. P. P. रुद्ध. G. रूद्ध्वा, संरुध्य. Inf. रोद्धुम्.

रुप् (रुप्) 4 P. मिमोहने. To violate; to confound; to disturb.
P. रुप्यति. Pf. रूोप 2nd sing. रूोपिय. P. F. रोपिता. F. रोपि-
ष्यति. Aor. अरुपत्. B. रुप्यात्. Caus. रोपयति-ते. A. अरुहयत्-
त्. D. रुपिपति, रूोपिपति. Frequ. रेरुप्यते, रेरुप्यति, रेरुत्ति.
Pass. रुप्यते. A. अरोपि. P. P. रूत्त. G. रुपित्वा, रोपित्वा, रुत्त्वा. Inf. रोपितुम्.

रुश् 6 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. रुशानि. Pf. रूोश. 2nd
sing. रूोशिय. P. F. रोष्टा. F. रोत्स्यति. C. अरोत्स्यत्. Aor. अ-
रुक्षत्. B. रुश्यात्. Caus रोशयति-ते. A. अरुहयत्-त्. D. रुशानि.
Frequ. रेरुश्यते, रेरुशीति, रेरुष्टि. Pass. रुश्यते. A. अरोशि.
P. P. रुष्ट. G. रुष्ट्वा. Inf. रोष्टुम्.

रुञ्ज् (रुशि) 10 U. 1 P. मापायादीनां च. To speak; to shine. P.

रंशयति ते, रंशति. Pf. रंशयाञ्चकार चक्रे ḍc, रंशत्. P. I रंशयिता, रंशिता. F. रंशयिष्यति ते; रंशयिष्यति. Aor. अरंशत्. B. रंश्यात्, रंशयिषीष्ट, रंश्यात्. D. रंशयिषति-ते, रंशयिषति. Frequ of the 1st conj. रंशयते रंशति, रंशति. P. 1ss. रंशयते. A. अरंशि. P. P. रंशित G रंशयिष्या, रंशिष्या. Inf. रंशयितुम्; रंशितुम्.

रूप 1 P हिंसायाम्. To kill to injure P रोषति. Pf. ररोष 2nd sing ररोषिष्य. P. I रोषिता, रोषिता I रोषिष्यति. Aor. अरोषत्. B रेष्यात्. Caus रोषयति ते. A अरुषत्. D रूषयति, ररोषयति. Frequ ररोष्यते, ररोषति, ररोषति. Pass. रेष्यते. A अरोषि. P. P. रेष G रेषिता, रोषित्वा, रेष्या. Inf. रोषितुम्, रोषम्.

रूप 4 P हिंसायाम् To kill, to injure P रेष्यति. Aor. अरुषत्. Prest P रेष्यत्. For other forms see the above root

रूप 10 U रोषे To be angry P रोषयति-ते Pf. रोषयाञ्चकार चक्रे ḍc P. F रोषयिता. I रोषयिष्यति ते C अरोषयिष्यत्. Aor. अरुषत्. B रोष्यात्, रोषयिषीष्ट. Pass. रोष्यते. A अरोषि.

रुंस् (रति) 10 U 1 P मापायादास्ताच्च To speak, to shine This root is conjugated like रुं (रति), रुं being put for रुं.

रुह् 1 P बीजजमनिप्रादुर्भावेच. To grow from seed, to be produced, to become manifest, to be born P रोहति Pf. ररोह. 2nd sing ररोहिय. P. F रोहता. F. रोहयति. C अरोह्यत्. Aor. अरुहत्. B रुह्यात्. Caus रोहयति ते, रोपयति ते. A अरुहत्. D रुहति. Frequ ररोहते, ररोहीति, ररोहि. Pass. रुहते. A अरोहि. P. P. रुह. C रुह्यात्. Inf. रोहितुम्.

रुक्ष् 10 U. पारष्ये. To be rough or harsh, to make dry P. रुक्षयति-ते. Pf. रुक्षयाञ्चकार चक्रे ḍc P. I रुक्षयिता I रुक्षयिष्यति ते. Aor. अरुक्षत्. D रुक्ष्यात्, रुक्षयिषीष्ट. Pass. रुक्ष्यते. A. अरुक्षि. P. P. रुक्षित G रुक्षयिष्या. Inf. रुक्षयितुम्.

रूप 10 U रूपनिर्मायाम्. To form, to represent on the stage, to see, to consider P रूपयति ते. Pf. रूपयाञ्चकार चक्रे ḍc. P. I रूपयिता. F रूपयिष्यति ते C. अरूपयिष्यत्. Aor. अर-

रूपत् त. B. रूपात्, रूपविपीष्ट. D. रूपायिषति ते. Pass रूप्यते.
A. अरूपि. P. P. रूपित. G. रूपित्वा, निरूप्य. Inf. रूपयितुम्.

रूप् 1 P. भूषायाम्. To decorate; to adorn P. रूपति. Pf. रूष्य. 2nd
sing. रूषिष्य. P. F. रूपिता. F. रूपिष्यति. Aor. अरूपात्. B रूपात्.
D रूपायिषति. Frequ. रोरूप्यते, रोरूपाति, रोरूषिष्ट. Pass. रूप्यते. A.
अरूपि. P. P. रूपित. G. रूपित्वा, Inf. रूपितुम्.

रेक् (रेक्) 1 A. शङ्कायाम्. To suspect; to doubt. P. रेकते. Pf.
रिरेके. 2nd sing. रिरेकिषे. P. F. रेकिता. F. रेकिष्यते. C. अरेकिष्यत्.
Aor. अरेकिष्ट. B रेकिपीष्ट. Caus. रेकयति-ते. A. अरिरेकत् त.
Frequ. रेरेक्यते, रेरेकि द्. Pass रेक्यते. A. अरेकि.

रेखा 11 P. श्लाघासादनयोः. To praise; to flatter; to approach.
P. रेखायति. Pf. रेखायाचकार द्. P. F. रेखायिता. F. रेखायिष्य-
ति. Aor. अरेखायीत्. B रेखाय्यात्.

रेट् (रेट्) 1 P. परिभाषणे. To speak; to ask; to request. P.
रेटति. Pf रिरेट. 2nd sing. रिरेटिष्य. P. F. रेमिता. F. रेटिष्यति.
C. अरेटिष्यत्. Aor. अरेटीत्. B रेट्यात्. Caus. रेटयति-ते. A.
अरिरेटत् त. D. रिरेटिषति. Frequ. रेरेक्यते, रेरेटीति, रेरेटि. Pass.
रेट्यते. A. अरेटि. P. P. रेटित. G. रेटित्वा. Inf. रेटितुम्.

रेप् (रेप्) 1 A. गतौ. To go, to move P. रेपते. Pf. रिरेपे. 2nd sing.
रिरेपिषे. P. F. रेपिता. F. रेपिष्यते. Aor. अरेपिष्ट. B रेपिपीष्ट.
Caus. रेपयति-ते. A. अरिरेपत्-त. Frequ. रेरेप्यते, रेरेपीति, रेरेपि.

रेञ् (रेञ्) 1 A. शब्दे. To speak. The forms of this root are like
those of the above root, with the only difference of भू for प्.

रेव् (रेव्) 1 P. प्रवृत्तौ. To go; to move; to leap; to jump. P.
रेवते. Pf. रिरेवे. 2nd sing. रिरेविषे. P. F. रेविता. F. रेविष्यते. C.
अरेविष्यत्. Aor. अरेविष्ट. B रेविपीष्ट. Caus. रेवयति-ते. A. अरिरेवत् त.
D रिरेविषते. Frequ. रेरेव्यते. P. P. रेवित. G. रेवित्वा. Inf. रेवितुम्.

रेप् (रेप्) 1. A. अच्युतेऽशब्दे. To utter any inarticulate sound;
to neigh; to roar. This root is conjugated like the
above root, प् being put for य्.

रै 1 P. शब्दे. To sound. P. रायति. P. ररौ. 2nd sing. ररिथ, रराथ. P. F. राता. F. रास्यति. C. अरास्यत्. Aor. अरासीत्. B. रायान्. Caus. रापयति-ते. A. अरारपत्-त्. D. रिरासति. Frequ. रायते, ररेति, रराति. Pass. रायते. A. अरायि.

रोड् (रोड्) 1 P. अनादरे, उन्मादेच. To despise; to be mad. P. रोडति. Pf. स्रोड. 2nd sing. स्रोडिथ. P. F. रोडिता. F. रोडिष्यति. Aor. अरोडीत्. B. रोड्यात्. Caus. रोडयति-ते. A. अ-स्रोडत्-त्. Pass. रोड्यते. A. अरोडि.

ल.

लक्ष् 10 U दर्शनाङ्कनयोः. To observe; to mark; to define. P. लक्षयति ते. Pf. लक्षयाञ्कार-चक्रे ḍc. P. F. लक्षयिता. F. लक्षयिष्यति-ते. Aor. अललक्षत्-त्. B. लक्ष्यात्, लक्षयिषीष्ट. D. लिङलक्षयति-ते. Pass. लक्ष्यते. A. अलक्षि. P. P. लक्षित. G. लक्षयित्वा, अनुलक्ष्य. Inf. लक्षयितुम्.

लक्ष् 10 A. आलोचने. To see; to look at. The forms of this root are identical with the Atmanepadi forms of the above root.

लव् 1 P. गतौ. To go, to move. P. लवति. Pf. ललाव 2nd sing. लेखिथ. P. F. लविता. F. लविष्यति. C. अलविष्यत्. Aor. अलवीत्, अलावीत्. B. लव्यात्. D. लिङलविषति. Frequ. लालव्यते, लालक्ति ḍc. P. P. लवित. G. लवित्वा. Inf. लवितुम्.

लग् (लो) (घटादिः) 1 P. संगे. To be with or near; to touch; to come in contact. P. लगति. Pf. ललाम. 2nd sing. लेगिथ. P. F. लगिता. F. लगिष्यति. C. अलगिष्यत्. Aor. अलगीत्. B. लग्यात्. Caus. लगयति-ते. A. अललगत-त्. D. लिङलगति. Frequ. लालग्यते, लालगीति, लालक्ति. Pass. लग्यते. A. अलगि, अलागि. P. P. लगित, लग्न. G. लगित्वा, संलग्य. Inf. लगितुम्.

लग् 10 U. आस्वादनेप्राप्तौच. To taste; to obtain. P. लागयति-ते. Pf. लागयाञ्कार-चक्रे ḍc. P. F. लागयिता. F. लागयिष्यति-ते. Aor. अललगत-त्. B. लाग्यात्, लागयिषीष्ट. D. लिङलागयति-ते. Pass. लाग्यते. A. अलागि. P. P. लागित. G. लागयित्वा. Inf. लागयितुम्.

लङ् (लङि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिथ. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गित्. B. लङ्ग्यात्. Caus. लङ्गयति ते. A. अलङ्गयत्-त. D. लिलङ्गिषति. Frequ. ललङ्ग्यते, ललङ्गि &c. Pa-s. लङ्ग्यते A. अलङ्गि.

लङ् (लङि) 1 P. गतौ. To go, to move; to limp. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिथ. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा. Inf. लङ्गितुम्.

लङ् (लङि) 1 P. शोषणे. To dry; to diminish. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिथ. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि.

लङ् (लङि) 1 A. गत्यर्थे भोजननिवृत्तौ च To go, to fast. P. लङ्गते Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिषे. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यते. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गिष्ट. B. लङ्गिषाष्ट. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्गयत्-त. D. लिलङ्गिषते. Frequ. ललङ्ग्यते, ललङ्गीति, ललङ्गि. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा, लङ्गित्वा. Inf. लङ्गितुम्.

लङ् (लङि) 10 U. 1 P. भाषायादासीमातिरमेच. To speak; to shine, to transgress. P. लङ्गयति-ते; लङ्गति. Pf. लङ्गयान्चकार-चके &c. लङ्ग. P. F. लङ्गयिता, लङ्गिता. F. लङ्गयिष्यति-ते; लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गयत्-त; अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्; लङ्गयिषाष्ट; लङ्ग्यात्. D. लिलङ्गयिषति ते; लिलङ्गिषति. Frequ. of the 1st conjug. see the above root. Pass. लङ्ग्यते. A. अलङ्गि. P. P. लङ्गित. G. लङ्गयित्वा; लङ्गित्वा, लङ्गित्वा. Inf. लङ्गयितुम्; लङ्गितुम्.

लङ् 1 P. लक्षणे. To mark. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिथ. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. C. अलङ्गिष्यत्. Aor. अलङ्गीत्. B. लङ्ग्यात्. Caus. लङ्गयति-ते. A. अलङ्गयत्-त. D. लिलङ्गिषति. Frequ. ललङ्ग्यते, ललङ्गि &c. P. P. लङ्गित. G. लङ्गित्वा. Inf. लङ्गितुम्.

लङ् 1 P. भजने. To fry; to roast. P. लङ्गति. Pf. लङ्ग. 2nd sing. लङ्गिथ. P. F. लङ्गिता. F. लङ्गिष्यति. Aor. अलङ्गीत्. B.

लाजीत्. B. लज्यात्. Caus. लाजयति ते. A. अलीलजत्-त्.
Pass. लज्यते. A. अलाजि.

लज् (ओलजी) ७ A. व्रीडने To be ashamed; to be bashful.
P. लजते. Pf. लेने. 2nd sing. लेमिषे. P. F. लजिता. F. ल-
जिष्यते. C. भयजिष्यत्. Aor. अलजिष्ट. B. लजिषीष्ट. Caus.
लाजयति-ते. A. अलीलजन्-त्. D. लिजिमिषे. Frequ. लाज्यते,
लाजजाति, लाजक्ति. Pass लज्यते. A. अलाजि. P. P. लज्. G.
लजित्वा. Inf. लजितुम्.

लज् (Another reading for लज्) 10 U. अपकारणे. To cover.
P. लाजयति-ते. Pf. लाजयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. लाजयिता. F.
लाजयिष्यति ते. Aor. अलीलजन्-त्. B. लाज्यात्, लाजयिषीष्ट.
Pass. लाज्यते. A. अलाजि.

लज् 10 U. प्रकाशने. To appear, to seem; to shine. P. लजय-
ति-ते. Pf. लजयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. लजयिता. F. लजयिष्यति-
ते. Aor. अलजन्-त्. B. लज्यात्, लजयिषीष्ट. D. लिजिमिषति ते.
Pass. लज्यते. A. अलजि.

लज्ज् (लजि) 1 P. भर्जने. to fry, to roast. P. लज्जति. Pf.
लज्ज. 2nd sing. लज्जिषि. P. F. लज्जिता. F. लज्जिष्यति. C. लज्जिष्यन्.
Aor. अलज्जत्. B. लज्यात्. Caus. लज्जयति-ते. A. अलज्जत्-त्.
Pass. लज्यते. A. अलजि.

लज्ज् (लजि) [Another reading for लज्ज् (लुजि)] 10 U. 1
P. हिंसाबलादाननिष्ठेनेषु To injure, to be strong, to take;
to dwell. P. लज्जयति ते; लज्जति. Pf. लज्जयाश्चकार-चक्रे &c, ललज्ज.
P. F. लज्जयिता; लज्जिता. F. लज्जयिष्यति ते, लज्जिष्यते. A. अलज्ज-
जत् त; अलज्जत्. B. लज्यात्, लज्जयिषीष्ट; लज्ज्यात्. D. लिज्जयि-
पति ते; लिज्जिषति. Frequ. ललज्यते, ललज्जति, ललज्जि. Pass.
लज्यते. A. अलजि. P. P. लज्जित. G. लज्जयिषा; लज्जित्वा. Inf.
लज्जयितुम्; लज्जितुम्.

लज्ज् (लजि) 10 U. 1 P. भाषायादीस्तैश्च. To speak, to shine.
For the forms of this root see the above root.

लज्ज् (लजि) 10 U. 1 P. प्रकाशने. To be manifest. For the forms of this root see the root लज्ज 10 U. 1 P. हिंसात्रलादाननिकेतनेषु.

लट् 1 P. बाल्ये. To act like a child; to be childish. P. लटति. Pf. ललाट. 2nd sing. लेटिथ. P. F. लटिता. F. लटिष्यति. Aor. अलटीत्, अलाटीत्. B. लटथात्. D. लिळटिषति. Frequ. ललटयते, ललटि दc.

लड् 1 P. विलासे. To play, to sport; to amuse oneself. P. लडति. Pf. ललाड. 2nd sing. लेडिथ. P. F. लडिता. F. लडिष्यति. Aor. अलडीत्, अलाडीत्. B. लड्यात्. Caus. लाडयति ते. A. अलीलडत्-त्. Pass. लड्यते. A. अलाडि.

लङ् (घटादिः) 1 P. जिह्वान्मयने. To loll the tongue; to stir with the tongue; to use the tongue; to harass; to churn. P. लङति Pf. ललाङ. 2nd sing. लेङिथ. P. F. लङिता. F. लङिष्यति. C. अलङिष्यत्. Aor. अलङीत्, अलाङीत्. B. लङ्यात्. Caus. लङयति-ते. A. अलीलङत्-त्. D. लिळङिषति. Frequ. ललङ्यते, ललङीति, ललङि. Pass. लङ्यते. A. अलङि, अलाङि. P. P. लङित. G. लङित्वा. Inf. लङितुम्.

लङ् 10 U. उपसेवायाम्. To fondle, to caress P. लाडयति ते. Pf. लाडयाश्चकार चक्रे दc. P. F. लाडयिता. F. लाडयिष्यति-ते. Aor. अलीलङत्-त्. B. लङ्यात्, लाडयिषीष्ट. D. लिळलङिषति-ते. Pass. लाङ्यते. A. अलाङि. P. P. लाङित. G. लाङित्वा. Inf. लाङयितुम्.

लण्ड् (ओलङि) 10 U. 1 P. उत्क्षेपणे. To throw, to toss up. P. लण्डयति ते; लण्डति. Pf. लण्डयाश्चकार-चक्रे दc; ललण्ड. P. F. लण्डयिता; लण्डिता. F. लण्डयिष्यति ते; लण्डिष्यति. Aor. अललण्डत्-त्; अलण्डीत्. B. लण्ड्यात्, लण्डयिषीष्ट, लण्ड्यात्. D. लिळण्डयिषति ते; लिळण्डिषति. Frequ. of the 1st conj ललण्ड्यते, ललण्डीति, ललण्डि. Pass. लण्ड्यते. A. अलण्डि. P. P. लण्डित, लण्ड्ण. G. लण्डित्वा; लण्डित्वा. Inf. लण्डयितुम्; लण्डितुम्.

लण्ड् (लङि) 10 U. 1 P. भाषायादीप्तौच. To speak; to shine. P. लण्डित. All other forms are identical with those of the above root.

ल० २ P. आदानेदनेच. To take; to give. P. लाति Imperf. अ-
लात्. plu. अलान्, अलु. Pf. ललौ. 2nd sing. ललिय, ललाय.
P. F. लता. F. लास्यति. Aor. अलासीत्. B. लायात्. Caus.
लापयति-ते; लालयति-ते (when it means to melt). A. अली-
लपत् त, अलीलयत् -त. D. लिलासति. Frequ. लालयते, लालेति, लालाति.
Pass. लादते A. अलायि P. P. लात. G. लात्वा, आलाय. Inf. लातुम्.

लाख् (लावृ) 1 P. शोषणालमर्थयोः. To grow dry; to adorn; to
suffice P. लाखति. Pf. ललाख. 2nd sing. ललाखिथ. P. F.
लाखिता. F. लाखिष्यति C. अलाखिष्यत्. Aor. अलाखीत्. B.
लाख्यात्. Caus. लाखयति-ते. A. अललाखत् -त. D. लिलाखिपति.
Pass. लाख्यते. A. अलाखि.

लाघ् (लाघृ) 1 A. सामर्थ्ये. To be able; to be competent. P.
लाघते. Pf. ललाघे. 2nd sing. ललाघिथे P. F. लाघिता. F.
लाघिष्यते. Aor. अलाघिष्ट. B. लाघिषीष्ट. Caus. लाघयति-ते. A.
अललाघत् -त. Frequ. लालाघ्यते, लालाघीति, लालाघि.

लाज् 1 P. भर्त्सनेभर्त्सनेच. To blame, to fry. P. लाजति. Pf. ललाज.
2nd sing. ललानिथ. P. F. लाजिता. F. लाजिष्यति. Aor. अलाजीत्. B.
लाज्यात्. Caus. लाजयति-ते. A. अलीलजत् -त. Pass. लाज्यते. A. अलाजि.

लाञ्छ् (लाच्छि) 1 P. लक्षणे. To mark; to distinguish. P. ला-
च्छति. Pf. ललाच्छ. 2nd sing. ललाच्छिथ. P. F. लाच्छिता. F.
लाच्छिष्यति. C. अलाच्छिष्यत्. Aor. अलाच्छीत्. B. लाच्छ्यात्.
D. लिलाच्छिपति. Frequ. लालाच्छयते, लालाच्छि दc. Pass. ला-
च्छयते. A. अलाच्छि. P. P. लाच्छित. G. लाच्छित्वा. Inf. लाच्छितुम्.

लाञ्ज् (लाजि) 1 P. भर्त्सनेभर्त्सनेच. To blame; to fry. P. लाञ्जति.
Pf. ललाञ्ज. 2nd sing. ललाञ्जिथ. P. F. लाञ्जिता. F. लाञ्जिष्यति.
Aor. अलाञ्जीत्. B. लाञ्ज्यात्. Pass. लाञ्ज्यते. A. अलाञ्जि. P. P.
लाञ्जित. G. लाञ्जित्वा. Inf. लाञ्जितुम्.

लाद् 11 P. जीवने. To live. P. लाट्यनि. Pf. लाट्यायकार &c. P. F.
लाटिता. F. लाटिष्यति. Aor. अलाटीत्. B. लाट्यात्.

लाभ् 10 U. धेरणे. To throw, to direct. P. लाभयति-ते. Pf. लाभया-

अकार-चके &c. P. F. लाभयिता. F. लाभयिष्यति-ते. A. अलभामत्-त.

B. लभ्यात्, लाभयिषीष्ट. Pass. लभ्यते. A. अलभि.

लिख् 6 P. अक्षरविन्यासे. To write; to scratch; to rub; to touch; to peck (said of birds). P. लिखति. Pf. लिखेत्. 2nd sing. लिखेत्थि. P. F. लेखिता. F. लेखिष्यति. C. अलेखिष्यत्. Aor. अलेखीत्. B. लिख्यात् Caus. लेखयति-ते. A. अलीलिखत्-त. D. लिलिखिषति, लिखिषति. Frequ. लेलिख्यते, लेलिखीति, लेलेक्षि. Pass. लिख्यते. A. अलेक्षि. P. P. लिखित. G. लिखित्वा, लेखित्वा, लिखित्वा. Inf. लेखितुम्.

लिङ् (लिङि) 1 P. To go; to move, (with आ, to embrace). P. लिङ्गति. Pf. लिङ्गि. 2nd sing. लिङ्गिथि. P. F. लिङ्गिता. F. लिङ्गिष्यति. Aor. अलिङ्गीत्. B. लिङ्ग्यात्. Caus. लिङ्गयति ते. A. अलिङ्गिषत्-त. D. लिलिङ्गिषति. Frequ. लेलिङ्ग्यते, लेलिङ्गीति, लेलिङ्गि. Pass. लिङ्ग्यते. A. अलिङ्गि. P. P. लिङ्गित. G. लिङ्गित्वा, आलिङ्ग्य. Inf. लिङ्गितुम्.

लिङ् (लिङि) 10 U. 1 P. चित्राकरणे. To paint; to variegate. P. लिङ्गयति-ते; लिङ्गति. Pf. लिङ्गयाच्चकार-चके &c; लिङ्गि. P. F. लिङ्गयिता; लिङ्गिता. F. लिङ्गयिष्यति-ते; लिङ्गिष्यति. Aor. अलिङ्गिषत्-त; अलिङ्गीत्. B. लिङ्ग्यात्, लिङ्गयिषीष्ट; लिङ्ग्यात्. D. लिलिङ्गयिषति ते; लिलिङ्गिषति. Frequ. of the 1st conj. & Pass. see the above root. P. P. लिङ्गित. G. लिङ्गित्वा; लिङ्गित्वा, आलिङ्ग्य. Inf. लिङ्गयितुम्; लिङ्गितुम्.

लिट् 11 P. अल्पकुत्सनयोः. To be little; to think little of. P. लिट्यति. Pf. लिट्याच्चकार &c. P. F. लिटिता. F. लिटिष्यति. Aor. अलिटीत्. B. लिट्यात्.

लिप् 6 U. उपदेहे. To anoint; to be smeared; to cover. P. लिप्सति-ते. Pf. लिपेत्, लिपेत्. 2nd sing. लिपेत्थि, लिपिषि. P. F. लेप्ता. F. लेप्स्यति-ते. C. अलेप्स्यत्-त. Aor. अलिप्त्-त, अलिप्त. B. लिप्यात्, लिप्सीष्ट. Caus. लेपयति-ते. A. अलीलिप्त्-त. D. लिलिप्सति-ते. Frequ. लेलिप्स्यते, लेलिप्सति, लेलेप्सि. Pass. लिप्यते. A. अलेप्सि. P. P. लिप्त. G. लिप्त्वा, संलिप्त्वा. Inf. लेप्तुम्.

लिङ् 4 A. अल्पाभावे. To decrease; to become small. P. लिश्य-
ते. Pf. लिङिशे. 2nd sing. लिङिशिये. P. F. लेष्टा. F. लेश्यते.
Aor अलिङ्क्षत्. dual. अलिङ्क्षाताम्. B. लिङ्क्षीष्ट. Caus. लेशयति ते.
A. अर्थालिङ्क्षत्. D. लिङ्क्षते. Frequ. लेलिङ्क्षते, लेलिङ्क्षीति,
लेलेष्टि. Pass. लिश्यते. A. अलेशि. P. P. लिष्ट. G. लिष्ट्वा. Inf. लेष्टुम्.

लिङ् 5 P. गतौ To go; to move. P. लिशति. Pf. लिलेश. 2nd
sing. लिलेशिय. P. F. लेष्टा. F. लेश्यति. C. अलेश्यत्. Aor. अ-
लिङ्क्षत्. B. लिश्यात्. Caus. लेशयति-ते. A. अर्थालिङ्क्षत्. D.
लिङ्क्षति. Frequ. see the above root. Pass. लिश्यते. A. अले-
शि P. P. लिष्ट. G. लिष्ट्वा. Inf. लेष्टुम्.

लिङ् 2 1/2. आस्वादने. To taste, to lick. P. लेढि, लीडे. Pf. लिलेह,
लिलिहे. 2nd sing. लिलेहिय, लिलिहिये. P. F. लेढा. F. लेश्यति-
ते. C. अलेश्यत्. Aor. अलिङ्क्षत्-त, अलीढ. dual. अलिङ्क्षाताम्,
अलिङ्क्षाताम्, अलीढात्. B. लिह्यात्, लिङ्क्षीष्ट. Caus. लेहयति-ते.
A. अर्थालिङ्क्षत्-त. D. लिङ्क्षति-ते. Frequ. लेलिङ्क्षते, लेलिङ्क्षीति.
लेलेढि. Pass. लिङ्क्षते. A. अलेहि. P. P. लीड. G. लीड्वा, आलिह्य. Inf. लेढुम्.

ली (लीड्) 4 A. श्लेषणे. To adhere; to cling; to stick. P. ली-
यते. Pf. लिल्ये. 2nd sing. लिल्यिये. P. F. लेता, लाता. F. लेप्य-
ते, लास्यते. Aor. अलेष्ट, अलास्त. D. लेपीष्ट, ल्यसीष्ट. Caus. ला-
यति-ते, लाययति ते, लापयति-ते, लीनयति ते (to melt). A.
अलीलत्-त, अलीलयत्-त, अलीलपत्-त, अलीलिनत्-त. D. लिलीपते.
Frequ. लेलीयते, लेलयीति, लेलेति. Pass. लीयते. A. अलायि. P.
P. लीन. G. लीत्वा, विलाय, विलीय. Inf. लेतुम्, लातुम्.

ली 9 P. श्लेषणे. To adhere; to melt; to be absorbed in. P.
लिनाति. Pf. लिलाय, लली. 2nd sing. लिलयिय, लिलेय, ललिय,
ललाय. P. F. लेता, लाता. F. लेप्यति, लास्यति. Aor. अलेपीत्,
अलासीत्. B. लीयात्. D. लिलीयति. Caus. Frequ. Pass. P. P.
etc see the above root.

ली 10 U. 1 P. द्रवीकरणे. To melt. P. लाययति-ते; लयति. Pf.
लाययाश्कार-चके &c; लिगय. P. F. लाययिता; लेता. F. लाययि-

ध्यति ते; लेष्यति. Aor. अलीक्ष्यत् त; अलैषीत्. B. लाप्यात्, लाय-
यिपीष्ट; लीयात्. D. लिताययिषति-ते; लित्रीषति. Frequ. of the
first conj see ली 4. A. Pass लाप्यते; लीयते A. अलायि. P. P.
लायित; लीत. G. लाययित्वा; लीत्वा. Inf. लाययितुम्; लेतुम्.

लुञ्च् 1 P. अपनयने. To remove; to pluck. P. लुञ्चति. Pf. लुलुञ्च.
2nd sing. लुलुञ्चिय. P. F. लुञ्चिता. F. लुञ्चिष्यति. C. अलुञ्चिष्य-
त्. Aor. अलुञ्चीत्. B. लुञ्च्यात्. Caus लुञ्चयति ते. A. अलुलुञ्चत्-
त D. लुलुञ्चिषति. Frequ. लोलुञ्च्यते, लोलुञ्चीति, लोलुञ्चि. Pass.
लुञ्च्यते. A. अलुञ्चि. P. P. लुञ्चित. G. लुञ्चित्वा, लुञ्चित्वा. Inf. लुञ्चितुम्.

लुञ्ज् (लुजि) 10 U. 1 P. हिंसाबलादाननिक्तेनेषु. To injure; to
be strong, to take, to dwell. P. लुञ्जयति-ते; लुञ्जति. Pf. लुञ्ज-
याञ्चकार-चक्रे &c; लुलुञ्ज. P. F. लुञ्जयिता; लुञ्जिता. F. लुञ्जयिष्यति-
ते; लुञ्जिष्यति. Aor. अलुलुञ्जत् त; अलुञ्जीत्. B लुञ्ज्यात्, लुञ्जयि-
पीष्ट; लुञ्ज्यात्. Frequ. of the 1st conj लोलुञ्ज्यते, लोलुञ्जीति, लो-
लुञ्चि. Pass लुञ्ज्यते. A. अलुञ्जि.

लुञ्ज् (लुजि) 10 U. 1 P. माषायादीप्तौच. To speak; to shine.
For the forms of this root see the above root.

लुट् 1 P. विलोडने. To churn, to roll, to wallow P. लोटति. Pf.
लुलोट 2nd sing लुलोटिष्य. P. F. लोटिता. F. लोटिष्यति. C. अ-
लोटिष्यत्. Aor अलोटीत्. B. लुट्यात्. Caus. लोटयति-ते. A.
अलूलुटत्-त, अलुलोटत्-त. D. लुलुटिषति, लुलोटिषति. Frequ. लोलु-
टयते, लोलुटीति, लोलोटि. Pass. लुटयते. A. अलोटि. P. P. लुटित,
लोटित. G. लोटित्वा, लुटित्वा. Inf. लोटितुम्.

लुट् 1 A. प्रतिघाते. To oppose; to resist P. लोटते. Pf. लुलुटे
2nd sing. लुलुटिषे. P. F. लोटिता. F. लोटिष्यते. Aor. अलुटत्,
अलोटीत्. B. लोटिपीष्ट. D. लुलुटिषते, लुलोटिषते. Prest. P. लोट-
मान. For other forms see the above root.

लुट् 4 P. विलोडने. To churn; to agitate; to roll, to wallow. P. लु-
टयति Aor. अलुटन्. Prest. P. लुट्यत्. For other forms see लुट् 1 P.

लुट् (लुटादि.) 6 P. संस्पर्शने. To be connected, to be in contact

with P. लुटति. Pf लुटे. 2nd sing लुटिथ. P F. लुटिता. F लुटिष्यति. C. अलुटिष्यत्. Aor अलुटीत्. B लुट्यात्. D. लुलुटिषति. Pass लुट्यते. A अलोटि.

लुट् 10 U भाषापादोक्तौच. To speak, to shine P. लोटयति-ते. Pf. लोटयावकार चके &c P F. लोटयिता. F लोटयिष्यति-ते. Aor. अलुलुटत् त. B लोटयात्, लोटयिषीष्ट Pass लोट्यते. A. अलोटि.

लुट् 1 A. प्रतिघाते. To oppose, to resist P लोठते. Pf लुलुठे. 2nd sing. लुलुठिथे. P F लोठिता. F लोठिष्यते. Aor अलुलुट्, अलोठिष्ट B लोठिषीष्ट Caus लोठयति-ते. A अलुलोठत्-त. D. लुलुठिषते, लुलोठिषते. Frequ लोलुठ्यते, लोलुठीति, लोलोष्टि. Pass. लुठ्यते A अलोठि. P P लुठिन, लोठित. II लुठित्वा, लोठित्वा, विलुठ्य. Inf लोठितुम्.

लुट् 1 P. उपघाते. To strike, to knock down. P. लोठति Pf. लुलोठ. 2nd sing. लुलोठिथ. P. F. लोठिता F. लोठिष्यति C. अलोठिष्यत्. Aor. अलोठीत् B लुठ्यात्. Caus लोठयति-ते. A अलुलुठत्-त, अलुलोठत् त. D लुलुठिषति, लुलोठिषति. For other forms see the above root.

लुट् (कुटादि) 6 P. सश्लेषणे. To join, to roll, to wallow P. लुटति. Pf लुलोठ. 2nd sing लुटिथ P F लुठिता. F लुठिष्यति. Aor अलुटीत्. II लुठ्यात्. Caus लोठयति ते. A अलुलुठत्-त, अलुलोठत्-त D लुलुठिषति. Frequ लोलुठ्यते, लोलुठीनि, लोलोष्टि. Pass. लुठ्यते. A. अलोठि P P लुठिन. G लुठित्वा, विलुठ्य. Inf लुठितुम्.

लुट् 1 P विलोडने. To churn, to agitate, to disturb P. लोडति. Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिथ P F लोडिता. F लोडिष्यति. C. अलोडिष्यत्. Aor अलोडीन्. B लुड्यात् Caus लोडयति ते. A. अलुलुडत् त. D. लुलुडिषति, लुलोडिषति. Frequ लोलुड्यते, लोलुडीति, लोलोष्टि Pass लुड्यते. A अलोडि. P P. लुडित, लोडित. G. लुडित्वा, लोडित्वा. Inf लोडितुम्.

लुण्ट् (लुटि) 1 P. स्तेये To steal, to rob to plunder P लुण्टति. Pf लुलुण्ट 2nd sing. लुलुण्टिथ P F लुण्टिता. F लुण्टिष्यति Aor. अलुण्टन् B लुण्ट्यात् Caus लुण्टयति-ते A अलुलुण्टत् त. D लुलुण्टिषति.

Frequ लोलुप्यते, लोलुप्यति, लोलुपि. Pass. लुप्यते. A. अलुपि.
P. P. लुपित. G. लुपित्वा. Inf. लुपितुम्.

लुण्ठ् (लुठि) 1 P. आलस्येप्रतिघातेच. To be idle; to resist. P. लुण्ठति.
Pf लुण्ठ. 2nd sing. लुण्ठिष्य. P. F. लुण्ठिता. F. लुण्ठिष्यति. C.
अलुण्ठिष्यत्. Aor. अलुण्ठीत्. B. लुण्ठयात्. Caus. लुण्ठयति-ते. A.
अलुण्ठयत्-त. D. लुण्ठयिष्यति. Frequ लोलुप्यते, लोलुप्यति, लोलुपि. Pass.
लुप्यते. A. अलुपि. P. P. लुपित. G. लुपित्वा. Inf. लुपितुम्.

लुण्ठ् (लुठि) [Another reading for लुण्ठ् (लुठि)] 1 P. स्तेये.
To steal. This root is conjugated like लुण्ठ् (लुठि) 1 P.,
द् for द् being substituted.

लुण्ठ् 10 U. स्तेये. To steal; to rob; to plunder. P. लुण्ठयति-ते.
Pf. लुण्ठयाच्चकार-चके &c. P. F. लुण्ठयिता. F. लुण्ठयिष्यति-ते. Aor.
अलुण्ठयत्-त. B. लुण्ठयात्, लुण्ठयिषीष्ट. Pass. लुण्ठ्यते. A. अलुपि.
P. P. लुपित. G. लुपित्वा. Inf. लुपितुम्.

लुण्ठ् (लुठि) [Another reading for लुण्ठ् (लुठि)] 1 P. स्तेये.
To steal; to rob. This root is conjugated like लुण्ठ् (लुठि)
1 P, द् only being put for द्.

लुण्ठ् (लुथि) 1 P. हिंसासंज्ञेनयोः. To strike; to afflict; to suffer
pain. P. लुण्ठति. Pf लुण्ठ. 2nd sing. लुण्ठिष्य. P. F. लुण्ठिता. F. लु-
ण्ठिष्यति. C. अलुण्ठिष्यत्. Aor. अलुण्ठीत्. B. लुण्ठयात्. D. लुण्ठयिष्यति.
Frequ लोलुप्यते, लोलुप्यति, लोलुपि. Pass. लुप्यते. A. अलुपि.

लुप् (लुप्) 4 P. विमोहने. To be confused; to be disturbed. P.
लुप्यति. Pf. लुलोप. 2nd sing. लुलोपिष्य. P. F. लोपिता. F. लोपिष्यति.
Aor. अलुपत्. B. लुप्यात्. Caus. लोपयति-ते. A. अलुपयत्-त,
अलुलोपत्-त. D. लुलोपिष्यति, लुलोपिष्यति. Frequ लोलुप्यते, लोलुप्यति,
लोलोपि. Pass लुप्यते. A. अलोपि. P. P. लुप्त. G. लुप्त्वा, लुपित्वा,
लोपित्वा. Inf. लोपितुम्.

लुप् (लुप्) 6 U. छेदने. To cut; to break into pieces. P. लुप्-
ति-त. Pf. लुलोप, लुलोपे. 2nd sing. लुलोपिष्य, लुलोपिष्ये. P. F.
लोपिता. F. लोपयति-ते. C. अलोपयत्-त. Aor. अलुपत्, अलुप्. B.

लुप्यात्, लुप्तीष्ट. D. लुपुप्सन्ति-ते. Caus & Frequ see the above root Pass लुप्यते. A. अलोपि P. P. लुप G. लुप्त्वा, विलुप्य. Inf. लोपुम्.

लुम् 1 P गार्थे. To covet, to long for, to allure, to be perplexed P लोभति. Pf. लुलोभ. 2nd sing लुगेमिथ. P. F. लोभिता, लोभा. F लोभिष्यति. Aor. अलोभात्. B लुभ्यात्. Caus लोभयति-ते A अल्लुभन्त. D लुलुभिषति, लुगेभिषति. Frequ लोलुभ्यते, लोलुभीनि, लोलोधि. Pass लुभ्यते. A. अलोभि. P P लुभ्य, (लुभित perplexed). G. लुभित्वा, लोभित्वा, लुब्ध्वा, प्रलुभ्य. Inf लोभितुम्, लोभ्युम्.

लुम् 4 P. गार्थे. To covet, to long for, to allure. P. लुभ्यति. Aor. अलुभन्. Prest. P लुभ्यत्. For the remaining forms see the above root.

लुम् 6 P विमोहने. To bewilder, to confound, to disturb P. लुभति Aor. अलोभात्. Prest P लुभन्. P. P. लुभित. G लुभित्वा, लोभित्वा, लुब्ध्वा For the remaining forms see लुम् 1 P.

लुम्ब (लुभि) 1 P. अर्दने. To torment, to harass P. लुम्बति. Pf. लुलुम्ब. 2nd sing. लुलुम्बिथ. P. F. लुम्बिता. F. लुम्बिष्यति C. अलुम्बिष्यत्. Aor अलुम्बीत्. B लुम्ब्यान्. D. लुलुम्बिषति Frequ. लोलुम्ब्यते, लोलुम्बीति, लोलुम्बित. Pass लुम्ब्यते. A. अलुम्बि.

लुम्ब (लुभि) 10 U 1 P अदर्शनेर्दनेच To be invisible, to torment P लुम्बयति ते; लुम्बति. Pf लुम्बयाजकार चक्रे &c; लुलुम्ब. P F लुम्बयिता, लुम्बित्वा F लुम्बयिष्यति ते, लुम्बिष्यति. Aor अलुलुम्बन्त, अलुलुम्बीत्. B लुम्ब्यान्, लुम्बयिषीष्ट; लुम्ब्यान्. D. लुलुम्बयिषति-ने; लुलुम्बिषति. Frequ of the 1st conj see the above root Pass लुम्ब्यते. A. अलुम्बि. P. P. लुम्बित. G. लुम्बित्वा, लुम्बित्वा: Inf लुम्बितुम्; लुम्बितुम्.

लृ (लृञ्) 9 U छेदने To cut, to divide, to destroy P लृणानि, लृन्ते. Pf. लृणव, लृणु. 2nd sing लृणविथ, लृणुषि. P F. लृणिता. F लृणिष्यति ते. C अलृणिष्यन्त. Aor. अलृणीत्, अलृणु B लृणान्, लृणिषीष्ट. Caus लृणयति-ने. A. अलृणवन्त. D.

रुद्रति-ते. Frequ. लोद्व्यते, लोद्वीति, लोद्वीति. Pass. द्रुयते. A. अद्रुयि.
P. P. द्रुन. Pot. P. द्रुय. (अद्रुयलान्य). G. द्रुवा, अवद्रुव. Inf. लुवितुम्.

लूय् P. भूयाम्. To adorn; to decorate. P. लूयति. Pf. लूलूय. 2nd sing लूलू-
यिथ. P. F. लूयिता. F. लूयिष्यति. Aor. अलूयीत्. B. लूय्यात्. Caus. लूययति-
ते. A. अलूलूयत्-त. Frequ. लोलूय्यते, लोलूयि &c. Pass. लूय्यते. A. अलूयि.

लूय् 10 U. हिंसायाम्. To hurt; to injure. P. लूयति-ते. Pf. लू-
ययाश्चकार- चक्रे &c. P. F. लूयिता. F. लूयिष्यति-ते. Aor.
अलूलूयत्-त. B. लूय्यात्, लूयिषोष्ट. Pass. लूय्यते. A. अलूयि.

लेख् 11 P. स्तब्धने. to stumble; to slip. P. लेखति. Pf. लेखाश्च-
कार &c. P. F. लेखिता. F. लेखिष्यति. Aor. अलेखात्. B. लेख्यात्.

लेखा 11 P. स्तब्धनेषिलासेच. To slip; to stumble; to sport
wantonly P. लेखायति. Pf. लेखायाश्चकार &c. P. F. लेखायिता.
F. लेखायिष्यति. Aor. अलेखायीत्. B. लेखाय्यात्.

लेट् 11 P. धौर्ध्वपूर्वभावेस्वप्नेच; (दीप्तावित्येके). To deceive; to be
first; to sleep; (to shine). P. लेटति. Pf. लेटाश्चकार &c.
P. F. लेटिता. F. लेटिष्यति. Aor. अलेटीन्. B. लेट्यान्.

लेप् (लेष्ट) 1 A. गतौ. To go, to move. P. लेपते. Pf. लिलेपे.
2nd sing लिलेपिषे. P. F. लेपिता. F. लेपिष्यते. C. अलेपिष्यत.
Aor. अलेपिट. B. लेपिषोष्ट. Caus. लेपयति-ते. A. अलिलेपन्-त.
D. लिलेपिषते. Pass. लेप्यते. A. अलेपि.

लेला 11 P. दीप्तौ. To shine; to quiver. P. लेलायति. Pf. लेलायाश्चकार
&c. P. F. लेलायिता. F. लेलायिष्यति. Aor. अलेलायीत्. B. लेलाय्यात्.

लैण् (लैण्) [Another reading for लैण् (लैण्)] 1 P. गतिप्रेरण-
स्त्रेणपु. To go, to approach; to send; to embrace. P. लैणाति.
Pf. लिलैण. 2nd sing. लिलैणिथ. P. F. लैणिता. F. लैणिष्यति. Aor.
अलैणीन्. B. लैण्यान्. Caus. लैणयति-ते. A. अलिलैणत्-त. D.
लिलैणिषति. Frequ. लैण्यते, लैण्यि &c.

लोक (लोह) 1 A. दर्शने. To see; to perceive. P. लोकते. Pf.
लुलोके. 2nd sing. लुलोकिथे. P. F. लोकिता. F. लोकिष्यते. C.
अलोकिष्यत. Aor. अलोकिट. B. लोकिषोष्ट. Caus. लोकयति-ते. A.

अलुलोकत्-त्त. D लुलोकियते. Frequ लोलोक्यते, लोलोकीति, लो-
लोकि Pass लोक्मने. A अलोकि. P P लोकिन्. G. लोकित्वा,
अवलोक्य. Inf लोकितुम्.

लोक (लोक्) 10 U भाषायादीप्तौच. To speak, to shine P लो-
कयति ते Pf. लोकयाञ्चकार च्चे ढ्. P F लोकयिता. F लोक-
यिष्यति-ते Aor अलुलोकत्-त्त. B लोक्यात्, लोमयिषीष्ट. D लु-
लाकयिषति ते Pass लोक्मते. A अलोकि. P P लोकिन्. G
लोकयित्वा, अवलोक्य Inf लोकयितुम्.

लोच (लोच्) 1 A दर्शने To see, to perceive This root is
conjugated like लोक् (लोक्) 1 A, च् being put for क्.

लोच् (लोच्) 10 U दर्शने. To see, to perceive This root is
conjugated like लोक् (लोक्) 10 U च् being put for क्.

लोढ 11 P धोत्येपूर्वभागेऽम्बमेच, (दीप्ताग्नित्येने). To deceive, to be
first, to sleep, (to shine) P लोढ्यति. Pf लोढाञ्चकार ढ्. P F लोढिता F लोढिष्यति. Aor अलोढीत्. B लोढ्यात्.

लोड् (लोड्) 1 P उन्मादे. To be foolish, to be mad P लोडति.
Pf लुलोड 2nd sing लुलोडिथ. P F लोडिता. F. लोडिष्यति.
C अलडिष्यत्. Aor अलोडीत् B लोड्यात्. Caus लोडयति
ते. A. अलुलोडत् त Pass लोड्यते. A अलोडि

लोष्ट 1 A सवाते. To heap up, to accumulate P लोष्टते. Pf.
लुलोष्टे 2nd sing लुलोष्टिथ P F लोष्टिता. F लोष्टिष्यते Aor.
अलोष्टिष्ट B लोष्टिषीष्ट Caus लोष्टयति-ते A अलुलोष्टत्-त्त D
लुलोष्टियते Frequ लोलोष्टयते, लोलोष्टीति, लोलोष्टि P P लोष्टित.
G लोष्टित्वा Inf लोष्टितुम्.

व.

वक्ष् 1 P रोपेसघातेच To be angry, to accumulate P वक्षति.
Pf वरक्ष. 2nd sing वरक्षिथ. P F वक्षिता F. वक्षिष्यति. C
अवक्षिष्यत्. Aor अवक्षीत्. B वक्ष्यात्. Frequ वारक्ष्यते, वारक्षति,
वारष्टि Pass वक्ष्यते A. अवक्षि

वग् 1 P गन्तु. To go, to move P वक्षति Pf वगत् 2nd

sing. ववसिथ. P. F. वसिता. F. वसिष्यति Aor. अवसीत्, अवासीत्. B. वस्यत्. D. विवसिपति. Caus. वासयति ते. A. अनीवसत्. P. P. वसित G. वसित्वा. Inf. वसितुम्.

वङ् (वकि) 1 A. कौटिल्येगतौच. To be crooked; to go crookedly. P. वङ्कते. Pf. ववङ्के 2nd sing. ववङ्किषे. P. F. वङ्किता. F. वङ्किष्यते. Aor. अवङ्किष्ट. B. वङ्किषीष्ट. Frequ. वावङ्क्यते, वावङ्कि &c. Pass. वङ्क्यते. A. अवङ्कि.

वङ् (वसि) 1 P. गतौ. To go; to move. P. वङ्गति. Pf. ववङ्ग. 2nd sing. ववङ्गिथ. P. F. वङ्गिता. F. वङ्गिष्यति. C. अवङ्गिष्यत्. Aor. अवङ्गीत्. B. वङ्ग्यत्. Pass. वङ्ग्यते. A. अवङ्गि.

वङ् (वगि) 1 P. गतौ. To go; to move. This root is conjugated like the above root, ग् being put for व्.

वङ् (वधि) 1 A. गत्याक्षेपे. To go; to move swiftly; to blame. The forms of this root are like those of the root वङ् (वकि) 1 A, with the only difference of व् for फ्.

वच् 2 P. परिभाषणे. To speak; to say; to read. P. वक्ति. Pf. उवाच. 2nd sing. उवचिथ, उवच्य. P. F. वक्ता. F. वक्ष्यति. C. अवक्ष्यत्. Aor. अवोचत्. B. उच्यात्. Caus. वाचयति-ते. A. अवाचयत्. D. विवक्षति. Frequ. वावच्यते, वावचीति, वावक्ति. Pass. उच्यते. A. अवाचि. P. P. उक्त. Pot P. वाच्य, वाच्य (a sentence). Pf. P. उचिवत्, उवान्, (with अनु, अनूचान). G. उक्त्वा, प्रोच्य. Inf. वक्तुम्.

वच् 10 U. 1 P. परिभाषणे. To speak, to tell; to read; to declare. P. वाचयति ते; वचति. Pf. वाचयाश्चकार-चक्रे &c; उवाच. P. F. वाचयिता; वक्ता. F. वाचयिष्यति ते; वक्ष्यति. Aor. अवाचयत्-त्त; अवाक्षात्. B. वाच्यात्, वाचयिषीष्ट; उच्यात्. D. विवाचयिपति-ने; विवक्षति. Frequ. of the 1st conj. वावच्यते, वावचीति, वावक्ति. Pass. वाच्यते; उच्यते. A. अवाचि. P. P. वाचित; उक्त. G. वाचयित्वा, अनुवाच्य; उक्त्वा, अनूच्य. Inf. वाचयितुम्; वक्तुम्.

वज् 1 P. गतौ. To go; to move. P. वजति. Pf. ववान्. 2nd sing. ववनिथ. P. F. वजिता. F. वजिष्यति. Aor. अवजान्, अनाजीन्.

B वज्याद् Caus वाजयति-ते. A अर्वाजन्-त्. Frequ वावच्यते, वावक्ति &c Pass वज्यते. A अवाजि.

वज् 10 U मार्गसंस्कारगत्यो . To prepare the way, to trim or feather an arrow P वाजयति ते Pf वाजयाद्यकार चक्रे &c. P F वाजयिता. F वाजयिष्यति ते Aor अर्वाजन्-त्. B. वाज्यात्, वाजयिषीष्ट. Pass वाज्यते. A अवाजि

वञ्च् (वञ्चु) 1 P गतौ To go, to move. P वञ्चति Pf. ववञ्च. 2nd sing. ववञ्चिष P F वञ्चिता. F वञ्चिष्यति C अवञ्चिष्यत्. Aor अवञ्चोत्. B. वञ्च्यात्. Caus वञ्चयति-ते. A अववञ्चत्. D विवञ्चिषति. Frequ वनोवच्यते, वनोवञ्चति, वनोवञ्चि. Pass वच्यते. A अवञ्चि P P वञ्चित. G वञ्चित्वा, वचिषा, वक्त्वा Inf वञ्चितुम्.

वञ्च् (वञ्चु) 10 * A 1 P प्रलम्बने To deceive, to beguile. P वञ्चयते, वञ्चति Pf. वञ्चयाञ्चके &c, वञ्च. P F वञ्चयिता; वञ्चिता Γ वञ्चयिष्यते, वञ्चिष्यते Aor अवञ्चत् त, अवञ्चोत्. B वञ्चयिषीष्ट, वञ्च्यात्. D विवञ्चयिषते, विवञ्चिषति Frequ. see the above root Pass वञ्चयते, वच्यते A. अवञ्चि P P वञ्चित. G वञ्चयित्वा, वचित्वा, वञ्चित्वा, वक्त्वा. Inf वञ्चयितुम्; वञ्चितुम्.

वट् 1 P वेष्टने. To cover, to surround, to encompass P वटति. Pf वषाट 2nd sing. ववटिष. P F वटिता Γ वटिष्यति C अवटिष्यत्. Aor अवटीत्, अवटीत्. B वट्यात्. Caus वाटयति ते. A अर्वावटन्-त्. Frequ वावटयते, वावटि &c. Pass वटयते A अवाटि.

घट् (घटादिः) 1 P परिभाषणे. To speak Caus घटयति ते. A अर्वावटन्-त् Pass वच्यते. A अवाटि, अवाटि. The remaining forms are like those of the above root.

घट् 10 U ग्रन्थे. To tie, to string, to connect. P घटयति ते. Pf. वट्याञ्चकार चक्रे &c P F वटयिता. Γ वटयिष्यति ते. Aor अर्वावटन्-त्. B वट्यात्, वटयिषीष्ट. D विवटयिषति ते. Pass वटयते. A अवाटि. P P वटित. G वटयित्वा. Inf वटयितुम्.

चद् 10 U विभाजने. To divide, to partition The forms of

* आकुस्मीयमानेपदणिच्सन्निभेनैवनिष्पाद्यातार ।

this root are like those of the above root.

वट् 1 P. स्थौल्ये. To be large; to be fat P. वठति. Pf. ववाठ. 2nd sing. ववठिथ. P. F. वठिता. F. वठिष्यति. C. अवठिष्यत्. Aor. अवठीत्, अवठात्. B वठ्यात्. D. विवठिषति. Frequ. वावठ्यते, वावठि d.c.

वट् 10 U. ग्रन्थे. To tie; to connect. This root is conjugated like वट् 10 U, ट् being put for द्.

वण् 1 P. शब्दे. To sound; to noise P. वणति. Pf. ववाण. 2nd sing. ववणिथ. P. F. वणिता. F. वणिष्यति. C. अवणिष्यत्. Aor. अवणीत्, अवाणीत्. B वण्यात्. Caus. याणयति-ते. A. अवीयणत्-त, अववाणत्-त. D विवणिषति. Frequ वंण्यते, वैव्वण्यते, वंणीति, वैव्वणीति, वैव्वण्टि; वण्टि. Pass. वण्यते. A. अवाणि. P. P. वणित G वणिता. Int. वणिनुम्.

वण्ट् (वाटे) 10 U. 1 P विभाजने To divide; to partition. P. वण्टयति-ते, (वण्टायति ते according to some); वण्टति. Pf. वण्टयाञ्चकार-चक्रे d.c, ववण्ट. P F वण्टयिता; वण्टिता. F. वण्टयिष्यति ते; वण्टिष्यति. Aor अववण्टत्-त; अवण्टीत्. B. वण्टयात्, वण्टयिषीष्ट; वण्टयात्. D विवण्टयिषति-ते; विवण्टिषति. Frequ वावण्ट्यते, वावण्टीते, वावण्टि Pass वण्ट्यते. A अवण्टि. P P. वण्टित. G वण्टयित्वा; वण्टिवा. Inf. वण्टयितुम्; वण्टितुम्.

वण्ट् (वडि) 1 A एकवर्षायाम्. To go alone, to go unaccompanied P. वण्टते. Pf ववण्टे. 2nd sing. ववण्टिये. P. F. वण्टिता. F. वण्टिष्यते. Aor. अवण्टिष्ट. B वण्टिषीष्ट. Pass. वण्ट्यते. A. अवण्टिष्ट. P. P. वण्टित. G वण्टित्वा. Inf. वण्टितुम्.

वण्ट् (वडि) 10 U. 1 P. विभाजने. To divide, to partition. This root is conjugated like the root वण्ट् (वडि) 10 U. 1 P, ट् being put for द्. .

वद् 1 P. व्यक्ताया वाचि. To speak; to tell; to utter. P. वदति. Pf उवाच. 2nd sing उवदिय. P. F. वदिता. F. वदिष्यति. C. अवदिष्यत्. Aor. अवदीत्. B. उवात्. Caus. वादयति ते. A. अवीवदत्-त. D. विवदिषति, Frequ. वावद्यते, वावदीति, वावचि.

Pass उद्यते. A. अगादि. P P उदित. Pot P. वाद्य, अवय (despicable), अनुद्य (unutterable). G. उदित्वा, अनूद्य. Inf. वदितुम्.

वद् 10 U. 1 U (according to some A only) नदेगवचने
To inform, to communicate P वादयति-ते, वदति ते. Pf वा-
दयाञ्चकार चक्रे &c; ववाद; ववदे. 2nd sing वादयाञ्चक्यं चकृषे &c;
ववादिथ, ववदिषे. P F वादयिता, वदिता. F वादयिष्यति ते, वदिष्यति-
ते. Aor अवावदत्-त्त; अवदीत्, अवादीत्, अवदिष्ट. B वाद्यात्,
वादयिषीष्ट, वद्यात्, वदिषीष्ट. D निवादयिष्यति-ते; विवदिपति ते. Frequ
see the above root P¹ वद्यते; वद्यते. A अगादि. P. P. वादित;
वदित G वादयिचा, वदित्वा. Inf. वादयितुम्, वदितुम्.

घन् 1 P शब्देसम्भौच. To sound, to honour, to help P घनति.
Pf ववान 2nd sing वगनिय P F. वनिता F वनिष्यति. C.
अगनिष्यत्. Aor अगनीत्, अवानीत्. B वग्यान्. Caus वानय-
ति ते A अवावगन्त् त. D गिगनिपति. Frequ वगन्यते, वग्न्यते,
वगनीति, वग्ननीति, वगन्ति, वग्नन्ति Pass वग्न्यते. A. अवानि. P. P.
वगित. G वगित्वा. Inf वगितुम्.

घन् (वनु) (घटादि.) 1 P क्रियासामान्ये. To act. Caus वनयति-ते.
(with a preposition वानयति-ते also) A अवीरगन्त् त. P P.
वत. G वगित्वा, वत्वा. Inf वगितुम्. The remaining forms
are like those of the above root.

घन् (वनु) 8 A (according to चान्द्र, P) याचने. To beg, to
request. P. वनुते Pf ववने. 2nd sing ववनिषे. P F.
वनिता. F. वनिष्यते. Aor. अवनिष्ट, अवत. 2nd sing अवनिष्टा,
अवया. B वनिषीष्ट. Caus वानयति ते. A अवीरगन्त् त D वि-
वनिषते. Frequ see the above root. Pass. वग्न्यते. A. अ-
वानि. P. P. वत. G. वगित्वा, वत्वा. Inf. वगितुम्.

चन्द् (वदि) 1 A. अभिवादनस्तुत्यो. To salute respectfully, to
praise. P. वन्दते. Pf ववन्दे. 2nd sing. ववन्दिषे. P. F. वन्दिता.
F. वन्दिष्यते. C. अवन्दिष्यत्. Aor. अवन्दिष्ट. B. वन्दिषीष्ट Caus.
वन्दयति-ते. A. अवगन्द्त् त. D. गिवन्दिपते. Frequ. वाग्न्यते,

वावन्दोति₁, वावन्ति. Pass. वन्द्यते. A. अवन्दि P. P. वन्दित. G. वन्दित्वा, अभिवन्द्य. Inf. वन्दितुम्.

वप् (वुवप्) 1 U. बीजस्तानेछेदनेच. To sow; to propagate; to cut; to shave; to weave. P वपति-ते. Pf. उवाप, ऊपे. 2nd sing. उवपिथ, उवप्य, ऊपिथे. P. F. वप्ता. F. वप्स्यति-ते Aor. अवाप्सीत्, अवप्स. dual. अवाप्ताम्, अवप्साताम्. B. उप्तान्, वप्सीष्ट. Caus. वापयति-ते. A. अवावपत्-त्. D. विवप्सति ते. Frequ. वावप्यते, वावपीति, वावसि. Pass. उप्यते. A. अवापि. P. P. उत्त. G. उप्त्वा, प्रोप्य. Inf. वप्नुम्. Abs. उप्त्रिम.

वभ्र 1 P. गतौ. To go; to move. P. वभ्रति. Pf. ववभ्र. 2nd sing. ववभ्रिय. P. F. वभ्रिता. F. वभ्रिष्यति. Aor. अवभ्रात्. B. वभ्र्यात्. Pass. वभ्र्यते. A. अवभ्रि.

वम् (वुवम्) 1 P. उद्गिरणे. To vomit; to pour out; to throw out; to reject. P. वमति. Pf. ववाम. 2nd sing. ववमिय. P. F. वमिता. F. वमिष्यति. C. अवमिष्यत्. Aor. अवमत्. B. वम्यात्. Caus. वमयति-ते, वामयति-ते. (with a preposition, only वमयति-ते). A. अवावमत्-त्. D. विवमिषति. Frequ. ववम्यते, ववम्ययति-ते. A. अवमामि, ववमामि, ववन्ति, ववन्ति. Pass. वम्यते. A. अवमामि. P. P. * वमित. G. वमित्वा, उद्वम्य. Inf. वमितुम्. Abs. वमथुः.

वय 1 A. गतौ. To go; to move. P. वयते. Pf. ववये. 2nd sing. ववयिषे. P. F. वयिता. F. वयिष्यते. Aor. अवयिष्ट. B. वयिष्याष्ट. D. विवयिषते. Frequ. वावय्यते, वावयीति, वावति.

वर 10 U. ईप्तायाम्. To wish, to obtain; to desire. P. वरयति ते. Pf. वरयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. वरयिता. F. वरयिष्यति-ते. Aor. अववरत्-त्. B. वर्यात्, वरयिष्याष्ट. D. विवरयिषति-ते. Pass. वर्यते. A. अवरि. P. P. वरित. G. वरयिवा, संवरय्य. Inf. वरयितुम्.

वरण 11 P. गतौ. To go; to move. P. वरण्यति. Pf. वरणाश्चकार &c. P. F. वरणिता. F. वरणिष्यति. Aor. अवरणात्. B. वरण्यात्.

* Some form वान्त by assigning a mute उ to this root; but it is better that it should be formed by means of उणादि suffix.

वर्च 1 A. दीप्ति. To shine; to be bright. P. वर्चते. Pf. वर्चने. 2nd sing. वर्चिषे. P. F. वर्चिता. F. वर्चिष्यते. C. अवर्चिष्यते. Aor. अवर्चिष्ट B. वर्चिषीष्ट. Caus. वर्चयति ते. A. अवर्चयत्-त. D. मित्रवर्चते. Frequ. वावर्च्यते, वावर्चति &c. P. P. वर्चित. G. वर्चित्वा. Inf. वर्चितुम्.

वर्ण (अदन्त) 10 U. वर्णक्रियाविस्तारगुणवचनेषु. To paint, to delineate to extend, to praise; to describe. P. वर्णयति-ते. Pf. वर्णयाञ्च्कार चक्रे &c. P. F. वर्णयिता. F. वर्णयिष्यते ते. Aor. अवर्णयत् त. B. वर्ण्यात्, वर्णयिषीष्ट. D. विवर्णयिषति ते. Pass. वर्ण्यते. A. अवर्णि. P. P. वर्णित G. वर्णित्वा, निर्णय. Inf. वर्णयितुम्.

वर्ण 10 U. प्रेरणे, वर्णनइत्येके. To drive, to describe This root is conjugated like the above root.

वर्ध 10 U छेदनपूरणयोः. To cut, to fill. P. वर्धयति-ते. Pf. वर्धयाञ्च्कार चक्रे &c. P. F. वर्धयिता. F. वर्धयिष्यते-ते. Aor. अवर्धयत् त. B. वर्ध्यात्, वर्धयिषीष्ट. D. निवर्धयिषति ते. Pass. वर्ध्यते. A. अवर्धि. P. P. वर्धित. G. वर्धित्वा. Inf. वर्धयितुम्.

वर्ष 1 A. स्नहने. To be unctuous, to melt, to love. P. वर्षते. Pf. वर्षे. 2nd sing. वर्षिषे. P. F. वर्षिता. F. वर्षिष्यते. C. अवर्षिष्यते. Aor. अवर्षिष्ट. B. वर्षिषीष्ट. D. मित्रवर्षते. Frequ. वावर्ष्यते, वावर्षि &c.

वर्ह 1 A. परिभाषणहिमाप्रदानेषु. To speak, to hurt, to give P. वर्हते. Pf. वर्हे. 2nd sing. वर्हिषे. P. F. वर्हिता. F. वर्हिष्यते. Aor. अवर्हिष्ट. B. वर्हिषीष्ट. Caus. वर्हयति ते. A. अववर्हत्-त. D. मित्रवर्हते. Frequ. वावर्हते, वावर्हति, वावर्हि. Pass. वर्ह्यते. A. अवर्हि. P. P. वर्हित. G. वर्हित्वा, निवर्ह. Inf. वर्हितुम्.

वल् 1 A. सवरणसचरणेच. To be surrounded, to cover; to move to & fro. P. वल्ते. Pf. ववले. 2nd sing. ववलिषे. P. F. वलिता. F. वलिष्यते. C. अवलिष्यते. Aor. अवलिष्ट. B. वलिषीष्ट. Caus. वलयति ते. A. अवीवल्त् त. D. मित्रवल्पति ते. Frequ. वावल्पते, वावल्पति, वावल्ति. Pass. वल्प्यते. A. अवालि. P. P. वलित. G. वलित्वा, सवल्प. Inf. वलितुम्.

वल् (घटादिः according to भोज.) 1 P. संवरणे संवरणे च. To be surrounded; to cover; to move to & fro. P. वळति. Pf. ववाळ. 2nd sing. ववलिय. P. F. वळिता. F. वळिष्यति. Aor. अवर्ळात्. B. वल्यात्. Caus. वलयति ते. A. अवीवळत् -त्. D. विवर्लयति. Pass. वल्यते. A. अवलि, अवलि. For other forms see the above root.

वल्क् 10 U. परिभाषणे. To speak. P. वल्कयति ते. Pf. वल्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. वल्कयिता. F. वल्कयिष्यति ते. Aor. अवल्कन् -त्. B. वल्कयात्, वल्कयिषीष्ट. D. विवल्कयति ते. Pass. वल्क्यते. A. अवल्कि.

वल्ग 1 P. गतौ To go; to move; to jump; to fluctuate. P. वल्गति. Pf. ववल्ग. 2nd sing. ववल्गिथ. P. F. वल्गिता. F. वल्गिष्यति. C. अवल्गिष्यत्. Aor. अवल्गीत्. B. वल्गयात्. Caus. वल्गयति ते. A. अववल्गात् -त्. D. विवल्गयति. Frequ. वावल्गयते, वावल्गीति, वावल्कित. Pass. वल्गयते. A. अवल्गि. P. P. वल्गित. G. वल्गिष्या. Inf. वल्गितुम्.

वल्गु 11 P. पूजामाधुर्ययोः. To honour; to praise; to be gentle; to be beautiful or handsome. P. वल्गुयति. Pf. वल्गूयाञ्चकार &c. P. F. वल्गूयिता. F. वल्गूयिष्यति. Aor. अवल्गूयीत्. B. वल्गूयात्.

वल्भ 1 A. भोजने. To eat; to devour. P. वल्भते. Pf. ववल्भे. 2nd sing. ववल्भिषे. P. F. वल्भिता. F. वल्भिष्यते. Aor. अवल्भिष्ट. B. वल्भिषीष्ट. D. विवल्भिष्यते. Frequ. वावल्भ्यते, वावल्भति, वावल्भि. Caus. वल्भयति ते. A. अववल्भत् -त्.

वल्ह 1 A. संवरणे. To be covered; to go; to move. P. वल्हते. Pf. ववल्हे. 2nd sing. ववल्हिषे. P. F. वल्हिता. F. वल्हिष्यते. C. अवल्हिष्यत्. Aor. अवल्हिष्ट. B. वल्हिषीष्ट. Pass. वल्ह्यते. A. अवल्हि.

वल्ह 1 A. परिमाणार्हिसाप्रदानेपु To speak; to kill; to give; P. वल्हते. Pf. ववल्हे. 2nd sing. ववल्हिषे. P. F. वल्हिता. F. वल्हिष्यते. Aor. अवल्हिष्ट. B. वल्हिषीष्ट. Frequ. वावल्ह्यते, वावल्हि &c.

वश् 2 P. कान्तौ. To desire; to wish. P. वष्टि. Pf. उवश्. 2nd sing. उवशिथ. Impera. 2nd sing. उष्टि. P. F. वशिता. F. वशिष्यति. C. अवशिष्यत्. Aor. अवशीत्, अवशीत्. B. उश्यात्. Caus. वाशयति ते. A. अशीशत -त्. D. विवशिषति. Frequ. वावश्यते, वावशीति, वावष्टि.

Pass. उक्ष्यते. A. अवाशि. P. P. वक्षित. G. वक्षित्वा. Inf. वक्षितुम्.

वप् 1 P. हिंसायाम्. To hurt, to strike; to kill P. वपति. Pf. वपाप. 2nd sing. वपिष्य. P F. वपिता. F वपिष्यति. Aor अवपीत्, अवपापत्. B वप्यात्. Pass. वप्यते. A अवापि. P P. वपित D. Frequ. &c like the above with the difference of प् for श्.

वस् 1 P. निवासे. To dwell, to live P. वसति. Pf उवास. 2nd sing. उवासिथ, उवस्य. P. F. वस्ता. F. वस्यति. C. अवस्यत्. Aor. अवामात्. dual. अवात्ताम्. B उप्यात्. Caus. वासयति-ते. A. अवीवमत् त. D विवसति Frequ. वावस्यते, वावसीति, वावस्ति. Pass. उप्यते A. अवासि. P P. उपित. G. उपित्वा, प्रोप्य. Inf. वस्तुम्.

वस् 2 A. आच्छादने. To dress, to put on P. वस्ते. Pf. ववमे. 2nd sing. ववसिथे P F वसिता F. वसिष्यते Aor अवमिष्ट. B. वमिष्याष्ट Caus वासयति ते. A. अवीवसत् त D निगतिपने. Frequ. see the above root. Pass. वस्यते. A. अवासि. P. P. वसित. G. वसित्वा, उद्वस्य. Inf. वसितुम्.

वस् (वसु) 4 P. लम्बे. To be straight, to fix P. वस्यति Pf वनाम. 2nd sing ववसिथ. P F. वसिता. F. वसिष्यति. C. अरमिष्यत्. Aor. अवसत् B वस्यात्. P. P. वस्त. G वसित्वा, वस्त्वा. Inf. वसितुम्.

वस् 10 U स्नेहच्छेदापहारणेषु. To love, to cut, to take away. P. वासयति ते Pf वासयाञ्चकार चक्रे &c. P F वासयिता F. वासयिष्यति ते. 1or. अवीवसत्-त. B. वास्यान्, वासयिषीष्ट. Pass वास्यते. A. अवासि.

वस् 10 U. निवासे. To dwell P. वसयति-ते. Pf. वसयाञ्चकार-चक्रे &c. P F वसयिता. F. वसयिष्यति-ते. Aor अवसत् त. B वस्यान्, वसयिषीष्ट

वस्क् 1 A. गते. To go, to move P वस्कते. Pf ववस्के. 2nd sing. ववस्कथे. P F वस्कता. F वस्कथ्यते. Aor अवस्किष्ट. B वस्किषीष्ट. D विवस्किपने. Caus वस्कयति-ते. A अववस्कत् त.

वस्क् 10 A अर्द्धे. To hurt, to torment, to go to ask P वस्तयते. Pf वस्तयाञ्चके &c P F वस्तयिता F. वस्तयिष्यते. Aor. अवस्तत. B वस्तयिषीष्ट. Pass वस्यते. A अगति.

वह् 1 U प्रापणे. To bear, to carry, to flow as a stream P.

वहति-ते. Pf. उवाह, ऊहे. 2nd sing. उवाहिय, उवाढ, ऊहिये. P. F. वोढा F. वक्ष्यति ते. C. अवक्ष्यत्-त्. Aor. अवाक्षीत्, अवोढ. dual अवोढाम्, अवक्षाताम्. B. उक्षात्; वक्षीष्ट. Caus. वाह्यति ते. A. अवावहत्-त्. D. विवक्षति-ते. Frequ. वावक्षते, वावहीति, वावोढि. Pass. उक्षते. A. अवाहि. P. P. ऊढ. Pot. P. वक्ष, (वहन्यनेनेति, conveyance of any sort). वाद्य. G. उद्वा, प्रोद्य. Inf. वोढुम्.

वा २ P. गतिगन्धनयोः. To go; to blow (as a wind); to kill; to injure. P. वाति. Imperf. अवात्. Plu. अवान्, अबुः. Pf. ववौ. 2nd sing. वविय, ववाय. P. F. वाता. F. वास्यति. Aor. अवासीत्. B. वायात्. Caus. वापयति-ते. (वाजयति-ते he shakes). A. अवीवपत् त. (अवीवजत् त). D. विवासति. Frequ. वावापते, वावेति, वावाति. Pass. वायते. A. अवायि. P. P. वात. (निर्वाणोऽग्निर्मुनिर्वा, fire or sage. निर्वातो वातः, wind). G. वात्वा, निर्वाय. Inf. वातुम्.

वाङ् (वाक्षि) 1 P. फाङ्गयाम्. To wish; to desire. P. वाङ्गति. Pf. ववाङ्ग. 2nd sing. ववाङ्गिथ. P. F. वाङ्गिता. F. वाङ्गिष्यति. C. अवाङ्गिष्यत्. Aor. अवाङ्गीत्. B. वाङ्ग्यात्. D. विवाङ्गति. Frequ. वावाङ्ग्यते, वावाङ्गीति, वावाङ्गि. Pass. वाङ्ग्यते. A. अवाङ्गि.

वाञ्छ (वाञ्छि) 1 P. वाञ्छयाम्. To desire; to wish. P. वाञ्छति. Pf. ववाञ्छ. 2nd sing. ववाञ्छिथ. P. F. वाञ्छिता. F. वाञ्छिष्यति. Aor. अवाञ्छीत्. B. वाञ्छयात्. Caus. वाञ्छयति-ते. A. अववाञ्छत्-त्. D. विवाञ्छिषति. Frequ. वावाञ्छपते, वावाञ्छीति, वावाञ्छि. Pass. वाञ्छयते. A. अवाञ्छि. P. P. वाञ्छित. G. वाञ्छित्वा, अभिमाञ्छथ. Inf. वाञ्छितुम्.

वात् 10 U. सुखसेवनयोः. To make happy; to serve; to fan. P. वातयति-ते. Pf. वातयायकार-चक्रे &c. P. F. वातयिता. F. वातयिष्यति-ते. Aor. अवातत् त. B. वात्यात्, वातयिषीष्ट. D. विवातयिषति-ते. Pass. वात्यते. A. अवाति. P. P. वातित. G. वातयित्वा Inf. वातयितुम्.

वाचुत् (वावृजु) 4 A. वरणे. To choose; to select; to prefer. P. वावृ-त्यते. Pf. वावर्नायके &c. P. F. वावर्तिता. F. वावर्तिष्यते. Aor. अवावर्तिष्ट. B. वावर्तिषीष्ट. P. P. वावृत्त. G. वावर्तिन्वा, वावृत्त्वा. Inf. वावर्तितुम्.

वाश् (वाशृ) 4 A शब्दे To howl, to sound to call P वाश्यते.
Pf वाशे 2nd sing ववाशिषे P F वाशिता. F वाशिष्यते. C
अवाशिष्यत्. Aor अवाशिष्ट B वाशिषीष्ट Caus वाशयति-ते A.
अववाशत-त् Frequ वामाश्यते, वावाशीति, वावाष्टि Pass वाश्यते.
A अवाशि P P वाशित. G वाशित्वा Inf वाशितुम्.

वास 10 U उपसेवायाम्. To perfume, to incense, to spice P.
वासयति ते Pf वासयाञ्चकार चक्रे &c P F वासयिता. F वासयि-
ष्यति ते Aor अववासत्-त् B वास्यात्, वासयिषीष्ट D विवासयिषति ते.
Pass वास्यते A अवासि P P वासित G वासयित्वा. Inf वासयितुम्.

वाह (वाहृ) 1 A प्रयत्ने To endeavour to make effort P.
वाहत Pl. ववाहे 2nd sing ववाहिषे. P F वाहिता. F वाहि-
ष्यते. C अवाहिष्यत् Aor अवाहिष्ट. B वाहिषीष्ट Caus वाहयति-
ते A अववाहत्-त्. D विवाहिषते Frequ वावाह्यते, वावाहीति, वा-
वाढि Pass वाह्यते A अवाहि.

विच् (विचिर) 7 U पृथग्भावे. To divide, to separate, to
discriminate P विनाक्ति, विङ्के. Pf विवेच, विविचे. 2nd
sing निवेचिष, विनिचिषे P F वेक्ता. F वेक्ष्यति-ते. Aor अवि-
क्षत्, अवैक्षीत्, अविक्त B विक्ष्यात्, विक्षीष्ट Caus. वेचयति-ते. A.
अवीचिषत् त. D निविक्षति ते Frequ वेविच्यते, वेविचीति, वेनेक्ति.
Pass विच्यते. A अवेचि P P वित्त G विक्त्वा, विविच्य Inf वेक्तुम्.

विच्छ 6 P गतौ. To go, to move P विच्छायति Pf विनिच्छ, विच्छा-
याञ्चकार &c P F विच्छिता, विच्छयिता. F विच्छिष्यति, विच्छा
यिष्यति. Aor अविच्छीत्, अविच्छायीत्. B विच्छयात्, विच्छाप्यात्.
Caus. विच्छयति-ते, विच्छाययति-ते. A अविनिच्छत् त, अविविच्छायत्-त्.
D निविच्छिषति, विविच्छायिषति Frequ वेविच्छयते Pass विच्छयते,
विच्छाप्यते A अविच्छि, अविच्छायि P P. विच्छिन, विच्छायित
■ विच्छित्वा, विच्छायित्वा. Inf विच्छितुम्, विच्छायितुम्.

विच्छ 10 U भाषायादासौच To speak, to shine P विच्छयति ते.
Pf विच्छयाञ्चकार चक्रे &c P F विच्छयिता. F विच्छयिष्यति ते.
Aor अविच्छिषत्-त् L विच्छयात्. विच्छयिषीष्ट. D विविच्छयिष-

ति ते. Pass. विच्छयते. A. अविच्छिद्य.

विज् (विजिर्) 3 U. पृथग्भावे. To separate; to divide; to distinguish; to discern. P. वेवेक्ति, वेवेक्ते. Pf. निवेज, निविने. 2nd sing. विवेजिथ, विविजिथे. P. F. वेक्ता. F. वेक्ष्यति ते. C. अवेक्ष्यत्-त. Aor. अविजत्, अवैक्षीत्, अविक्त. dual अविनताम्, अवैक्ताम्, अविक्षाताम्. B. विज्यात्, विक्षीष्ट. Caus. वेजयति-ते. A. अवीविजत्-त. D. विविक्षति-ते Frequ. वेविज्यते, वेविजीति, वेवेक्ति. Pass. विज्यते. A. अवेजि. P. P. विक्त. G. विक्त्वा, विविज्य. Inf. वेक्तुम्.

विज् (ओविजी) (प्रायेणायमुत्पूर्वः, generally with उद्) 6 A मय-चलनयोः. To fear; to tremble. P. विजते. Pf. विविजे. 2nd sing. विविजिथे. P. F. विजिता. F. विजिष्यते. Aor. अविजिष्ट. B. विजिषीष्ट. Caus. वेजयति only. A. अवीविजत्. D. विविजिषते. Frequ. see the above root. Pass. विज्यते. A. अवेजि. P. P. विम. G. विजित्वा, उद्विज्य. Inf. विजितुम्.

विज् (ओविजी) 7 P. भयचलनयोः. To fear; to tremble. P. नि-नक्ति. Pf. निवेज. 2nd sing. विविजिथ. P. F. विजिता. F. विजिष्यति. C. अविजिष्यत्. Aor. अविजीत्. B. विज्यात्. D. विविजिषति. Caus. Frequ. & Pass see the above root. P. P. विम. G. विजित्वा, उद्विज्य. Inf. विजितुम्.

विद् 1 P. आक्रोशशब्देच. To curse; to swear at; to sound. P. वेडति. Pf. निवेष्ट. 2nd sing. निवेष्टिथ. P. F. वेडिता. F. वेष्टिष्यति. Aor. अवेडीत्. B. विड्यात्. D. विविडिषति, निवेष्टिषति. Frequ. वेविड्यते, वेविडीति, वेवेष्टि. Pass. विड्यते. A. अवेष्टि.

विडम्ब् 10 U. निडम्बने. To imitate; to ridicule; to mock; to deceive. P. विडम्बयति-ते. Pf. विडम्बयाच्चकार-चके &c. P. F. निडम्बयिता. F. विडम्बयिष्यति ते. Aor. अविनिडम्बन्-त, *व्यडडम्बन्-त. B. निडम्ब्यात्, निडम्बयिषीष्ट. D. निविडम्बयिषति-ते, *विडि-टम्बयिषति ते. Pass. निडम्ब्यते. A. अविडम्बि, *व्यडम्बि. P. P. विडम्बित. G. विडम्बयित्वा, *विडम्ब्य. Inf. विडम्बयितुम्.

*These forms are made up when the root is to be considered as डम्ब् with वि.

चिष् (चिथृ) 1 A. याचन. To beg; to ask. P. वेयते. Pf. निविथे.
 2nd sing. निविथिषे P F. वेथिता. F. वेथिष्यते. Aor. अवेथिष्ट.
 B. वेथिषीष्ट. Caus वेथयति-ते. A अवेथयत्-त. Frequ वेथिष्यते,
 वेवेत्ति &c Pass निष्यते. A. अवेथि. P. P. विथित. G. विथित्वा,
 वेथित्वा. Inf. वेथितुम्.

विद् 2 P ज्ञाने. To know, to learn. P. वेत्ति, वेड. Impera वेत्तु,
 विदाङ्करोतु. Pl. विवेद, विदाङ्कार &c P F. वेदिता. F. वेदिष्यति.
 C. अवेदिष्यत्. Aor अवेदीत्. B विद्यात्. Caus, वेदयति ते. A.
 अवीविदत् त. D विविदिषति ते. Frequ वेदिष्यते, वेदिषीति, वेवेत्ति.
 Pass निष्यते. A. अवेदि P P. विदित. G. विदित्वा, सविद्य. Inf. वेदितुम्.

चिद् 4 A सत्तायाम्. To be, to exist P निषे. Pf विविदे. 2nd
 sing. विविदिषे. P. F वेत्ता. F वेत्स्यते. Aor अवित्त. dual.
 अविस्ताताम्. B विसीष्ट. Caus see the above root D. वि-
 वित्सते. Frequ & Pass. see the above root. P. P.
 विन्न. G विन्ना. Inf वेत्तुम्.

विद् (विड्) 6 U छात्रे. To get, to obtain P. विन्दति-ते. Pf.
 विवेद, विविदे 2nd sing विवेदिय, विविदिषे. P. F. वेत्ता, वेदिता.
 F वेत्स्यति-ते, वेदिष्यति ते. Aor. अविदत्, अवित्त, अवेदिष्ट. B.
 विद्यात्, विस्तीष्ट, वेदिषीष्ट. Caus see विद्. 2 P. D. विवि सति-
 ते, विविदिषति ते, विवेदिषति ते. Frequ. & Pass see विद् 2 P.
 P. P. विन्न (वित्तम् wealth; विन्न famous). G. विदित्वा,
 वेदित्वा, सविद्य Inf. वेत्तुम्, वेदितुम्.

चिद् 7 A विचारणे. To consider, to discuss; to reason upon.
 P. विन्ते. Pf. विविदे. 2nd sing विविदिषे. P. P. विन्न, वित्त.
 For other forms see the root विद् 4 A

विद् 10 A. चेतनास्थाननिर्मासेषु. To feel; to experience, to tell;
 to dwell. P. वेदयते. Pf. वेदयाङ्के &c. P. F. वेदयिता. F.
 वेदयिष्यते. Aor. अवीविदत्. B. वेदयिषीष्ट. D. विवेदयिष्यते. Pass.
 वेयते. A. अवेदि. P P. वेदित. G. वेदयित्वा. Inf वेदयितुम्.

चिष् 6 P. पिशाने. To pierce. P. पिशति. Pf. विवेध. 2nd sing.

विशेध. P. F. वेधिता. F. वेधिष्यति. C. अवेधिष्यत्. Aor. अवेधीत्. B. विध्यात्. Caus. वेधयति-ते. A. अवीविधत्-त. D. विविधिषति, विशेधिषति. Frequ. वेविध्यते, वेविधीति, वेवेद्धि. Pass. विध्यते. A. अवेधि. P. P. विधित. G. विधित्वा, वेधित्वा. Inf. वेधितुम्.

विल् 6 P. संवरणे. To cover; to conceal; to close. P. विलति. Pf. विवेल. 2nd sing. विवेलिथ P. F. वेलिता. F. वेलिष्यति. Aor. अवेलीत्. B. विल्यात्. Caus. वेलयति-ते. A. अशीविलत्-त. Frequ. वेविल्यते, वेवेस्ति &c. Pass. वेल्यते. A. अवेलि.

विल् 10 U. क्षेपे. To throw; to cast. P. वेलयति-ते. Pf. वेलया-चकार-चक्रे &c. P. F. वेलयिता. F. वेलयिष्यति-ते. Aor. अवीविलत्-त. B. वेल्यात्, वेलयिषीष्ट. D. विरेलयिषति-ते. Pass. वेस्यते. A. अवेलि. P. P. वेलित. G. वेलित्वा. Inf. वेलयितुम्.

विश 6 P. प्रवेशने. To enter. P. विशति. Pf. विवेश. 2nd sing. विशेथि. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति. C. अवेक्ष्यत्. Aor. अविक्षत्. B. विद्यात्. Caus. वेशयति-ते. A. अवीविशत्-त. D. विविशति. Frequ. वेविश्यते, वेविशीति, वेवेष्टि. Pass. विश्यते. A. अवेशि. P. P. विष्ट. G. विष्टा, प्रविश्य. Inf. वेष्टुम्.

विष् (विपु) 1 P. सेचने. To sprinkle. P. वेपति. Pf. विवेष. 2nd sing. विरेपिथ. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति. Aor. अविक्षत्. B. विष्यात्. D. विविशति. Frequ. see the next root. P. P. विष्ट. G. विषित्वा, विष्टा. Inf. वेष्टुम्.

विष् (विपु) 3 U. व्याप्तौ. To pervade. P. वेवेष्टि, वेविष्टे. Imperf. 3rd sing. अवेरेष्ट-ङ्, अवेविष्ट. Impera 2nd sing. वेविष्टि, वेविष्ट. Pf. विवेष, विविरे. 2nd sing. विवेपिथ, विविपिथे. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति-ते. Aor. अविषत्, अविक्षत्. B. विष्यात्, विक्षीष्ट. Caus. वेपयति-ते. A. अवीविषत्-त. D. विविशति-ते. Frequ. वेविध्यते, वेविधीति, वेवेष्टि. Pass. विष्यते. A. अवेपि. P. P. विष्ट. G. विष्टा. Inf. वेष्टुम्.

विष् 9 P. विप्रयोगे. To separate; to disjoin. P. विष्याति. Pf. विवेष. 2nd sing. विवेपिथ. P. F. वेष्टा. F. वेक्ष्यति. C. अवेक्ष्यत्. Aor. अविक्षत्. B. विष्यात्. D. Frequ. &c. see the above root.

विष्क् 10 A हिंसायाम्. To kill P विष्कयते. Pf विष्कयाञ्चक्रे ḍc. P F विष्कयिता. F विष्कयिष्यते. Aor. अविष्कृत. B विष्कयिष्यति. D विविष्कयिष्यते. Pass विष्कयते. A अविष्क.

विष्क् 10 U दर्शने. To see, to perceive P विष्कयति ते. Pf विष्कयाञ्चकार चक्रे ḍc P F विष्कयिता. F विष्कयिष्यति-ते. Aor. अविष्कृत-त. B विष्कयात्, विष्कयिष्यति.

विसृ 4 P प्रेषणे. To send P विसृति. Pf विस्रे. 2nd sing विस्रे-सिथ. P F विसृता F. विसृयति C. अवेसिष्यत्. Aor अविनत्. B. विसृयात्. D विविंसिपति, विस्रेसिपति. Frequ. वेविस्यते, वेविसीति, वेविसि.

वी 2 P गतिव्याप्तिप्रजननकान्त्यसनखादनेषु. To go, to pervade, to conceive, to impregnate, to desire, to throw, to ext. P. वेति. Imperf अवेत्. plu अनियन्, अत्यन्. Pf. विवाय. 2nd sing विवयिथ, विवेय. P F वेता. F. वेयति. Aor अवै-पीत्. II वीयात्. Caus. वाययति-ते, (also वापयति-ते when it means ' to ext, to conceive '). A. अवीयत्-त, (अवीयत्-त). D विवायति. Frequ. वेयीयते, वेवयानि, वेवेति. Pass. वीयते. A अवायि P P वीत. G वीत्वा. Inf वेतुम्.

वीज् 10 U व्यजने. To fan P वीजयति-ते. Pf वीजयाञ्चकार चक्रे ḍc. P F वीजयिता. F वीजयिष्यति ते. Aor. अवीजितत्. B वीज्यात्, वीजयिष्यति. D विवीजयिष्यति ते. Pass वीज्यते. A अवीजि. P. P वीजित G वीजयित्वा, अभिवीज्य. Inf वीजयितुम्.

वीर 10 A. विक्रान्तौ. To be powerful, to display heroism P. वीरयते Pf वीरयाञ्चक्रे ḍc. P F वीरयिता. F वीरयिष्यते. Aor. अवीरित. B वीरयिष्यति. D निवीरयिष्यते. Pass वीर्यते. A. अवीरि. P P. वीरित G वीरयित्वा. Inf वीरयितुम्.

वुद् (बुगि) 1 P वर्जने. To leave, to abandon P वुद्धति. Pf. वुद्ध. 2nd sing वुद्धिथ P F. वुद्धिता. F वुद्धिष्यति C. अवुद्धिष्यत्. Aor अवुद्धीत्. B वुद्ध्यात्. D वुद्धिपति. Frequ. वुद्धयते, वुद्धयति, वुद्धि. Pass वुद्ध्यते. A अवुद्धि. P. P. वुद्धि G. वुद्धिग. Inf वुद्धितुम्.

वुण् (वुटि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. वुण्पति ते; वुण्पति. Pf. वुण्पयाञ्चकार-चक्रे &c; वुवुण्- P. F. वुण्पयिता; वुण्पिता. F. वुण्पयिष्यति-ते; वुण्पिष्यति. Aor. अवुवुण्त्-त; अवुण्ठीत्. B. वुण्प्यात्, वुण्पिषीष्ट; वुण्प्यात्. Frequ. of the 1st conj. वोवुण्प्यते. वोवुण्ष्टि &c. Pass. वुण्प्यते. A. अवुण्ष्टि.

वुन्ध् (वुधि) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. वुन्धयति-ते; वुन्धति. Pf. वुन्धयाञ्चकार-चक्रे &c; वुवुन्ध. P. F. वुन्धयिता; वुन्धिता. F. वुन्धयिष्यति; वुन्धिष्यति. Aor. अवुवुन्धत्-त; अवुन्धीत्. B. वुन्ध्यात्, वुन्धयिषीष्ट; वुन्ध्यात्. Pass. वुन्ध्यते. A. अवुन्धि.

वुस् 4 P. विभागे. To divide. P. वुस्यति. Pf. वुवोस. 2nd sing. वुवोसिय P. F. वोसिता. F. वोसिष्यति. C. अवोसिष्यत्. Aor. अवुसत्. B. वुस्यात्. Pass. वुस्यते. A. अवोसि.

वूष् 10 U. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. वूष्पति-ते. Pf. वूष्पाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. वूष्पिता. F. वूष्पयिष्यति ते. Aor. अवुवूष्त्-त. B. वूष्प्यात्, वूष्पिषीष्ट. Pass. वूष्प्यते. A. अवूष्.

वृ (वृष्) 5 U. वरणे. To choose; to select, to ask for; to cover. P. वृणोति, वृणुते. Pf. ववार, ववे. 2nd sing. ववरिथ, ववर्थ (vedic), ववृषे. P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यति-ते, वरीष्यति-ते. C. अवारिष्यत्-त, अवरीष्यत्-त. Aor. अवारीत्, अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत. B. व्रियात्, वरिषीष्ट, वृषीष्ट. Caus. वारयति-ते. A. अवीवरत्-त. D. विवारिषति-ते, विवरीषति-ते, वुवूर्पति-ते. Frequ. वेव्रीयते, वर्वरीति, वर्वर्ति &c. Pass. व्रियते. A. अवारि. P. P. वृत. G. वृत्वा, अनुवृत्. Inf. वरितुम्, वरीतुम्.

वृ (वृड्) 9 A. संमतौ. To serve; to worship. P. वृणीते. Pf. ववे. 2nd sing. ववृषे. P. F. वरिता, वरीता. F. वरिष्यते, वरीष्यते. Aor. अवरिष्ट, अवरीष्ट, अवृत. B. वृरीष्ट, वरिषीष्ट, वूर्पीष्ट. D. विवरिषते, विवरीषते, वुवूर्पते. Prest. P. वृणान. For the remaining forms see the above root.

वृ (वृन्) 10 U. 1 U. आवरणे. To cover; to conceal. P. वारयति-ते; वरति ते. Pf. वारयाञ्चकार-चक्रे &c; ववार, ववे. P. F. वारयिता;

वरिता, वरीता. F. वारयिष्यति-ते; वारिष्यति-ते, वरीष्यति-ते. Aor. अवीवरत-न्त; अवारत्, अवरीष्ट, अवृत्. B. वार्यात्, वारयिषीष्ट; त्रियात्, वरिषीष्ट, वृषीष्ट. D. विवारयिषति-ते. P. P. वारित. G. वारयित्वा, निवार्य. Inf. वारयितुम्. The remaining forms of वृ 1 U. are like those of the root वृ 5 U.

वृक् 1 A. आदाने. To take; to accept; to seize. P. वर्कते. Pf. ववृक्ते. 2nd sing. ववृकषे. P. F. वर्किता. F. वर्किष्यते. C. अवकिष्यत्. Aor. अवर्किष्ट. B. वर्किषीष्ट. Caus. वर्कयति-ते. A. अवीवृक्त-न्त, अववर्कत्-न्त. D. विवर्किषते. Frequ. वरोवृक्यते, ववृकीति, वर्वक्ति &c. Pass. वृक्यते. A. अवर्कि. P. P. वृक्त. G. वर्कित्वा. Inf. वर्कितुम्.

वृक्ष् 1 A. आवरणे. To cover; to keep off. P. वृक्षते. Pf. ववृक्षे. P. F. वृक्षिता. F. वृक्षिष्यते. Aor. अवृक्षिष्ट. B. वृक्षिषीष्ट. D. त्रिवृक्षिषते. Frequ. वावृक्ष्यते, वावृक्षाति, वावृष्टि. Pass. वृक्ष्यते. A. अवृक्षि. P. P. वृक्षित. G. वृक्षित्वा. Inf. वृक्षितुम्.

वृच् (वृची) 7 P. वर्जने. To abandon; to exclude; to shun. P. वृणक्ति. Pf. ववर्च. 2nd sing. ववर्चिष. P. F. वर्चिता. F. वर्चिष्यति. Aor. अवर्चीत्. B. वृच्यात्. Frequ. वरोवृच्यते, ववर्चि &c. Pass. वृच्यते. A. अवर्चि. P. P. वृक्त. G. वर्चित्वा. Inf. वर्चितुम्.

वृज् (वृजा) 2 A. वर्जने. To avoid; to abandon. P. वृक्ते. Pf. ववृजे. 2nd sing. ववृजिषे. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यते. C. अवर्जिष्यत्. Aor. अवर्जिष्ट. B. वर्जिषीष्ट. Caus. वर्जयति ते. A. अवीवृजत्-न्त, अववर्जत्-न्त. D. विवर्जिषते. Frequ. वरीवृज्यते, ववृजीति, ववर्जि &c. Pass. वृज्यते. A. अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजा) 7 P. वर्जने. To avoid; to shun. P. वृणक्ति. Pf. ववर्ज. 2nd sing. ववर्जिष. P. F. वर्जिता. F. वर्जिष्यति. Aor. अवर्जीत्. B. वृज्यात्. D. विवर्जिषति. Caus. & Frequ. see the above root. Pass. वृज्यते. A. अवर्जि. P. P. वृक्त. G. वर्जित्वा. Inf. वर्जितुम्.

वृज् (वृजा) वर्जने. 10 U. 1 P. वर्जने. To avoid; to shun. P. वर्जयति ते; वर्जति. Pf. वर्जयाद्यकार-चक्रे &c; ववर्ज. P. F. वर्जयिता;

वर्जिता. P. वर्जयिष्यति ते; वर्जिष्यति. Aor. अवर्जत्-त्, अववर्जत्-त्;
अवर्जित्. B. वर्ज्यात्, वर्जयिषीष्ट; वृज्यात्. Pass. वर्ज्यते; वृज्यते. A.
अवर्जि. P. P. वर्जित, वृक्त. G. वर्जयित्वा; वर्जित्वा. Inf. वर्जयितुम्. वर्जितुम्.

वृज्ज् (वृजि) 2 A. वर्जने. To avoid; to shun; to abandon. P.
वृज्जत्. Pf. वृज्जे. 2nd sing. वृज्जिषे. P. F. वृजिता. F. वृजिष्यते.
C. अवृजिष्यत्. Aor. अवृजिष्ट. B. वृजिषीष्ट. Caus. वृजयति-ते. A.
अववृजत्-त्. Pass. वृज्यते. A. अवृजि.

वृण् 6 P. प्रीणने. To please; to gratify. P. वृणति. Pf. ववर्ण.
2nd sing. ववर्णिषे. P. F. वर्णिता. F. वर्णिष्यति. Aor. अवर्णोत्.
B. वृण्यात्. D. विवर्णिषति. Frequ. ववृण्यते, वंवृणाति, वंवृण्टि.
Pass. वृण्यते. A. अवर्णि.

वृत् (वृत्) 1 A. वर्तने. To be; to happen; to be occupied; to
act. P. वर्तते. Pf. ववृते. 2nd sing. ववृतिषे. P. F. वर्तिता. F.
वर्तिष्यते, कर्त्यति. Aor. अवृत्त्, अवर्तिष्ट. B. वर्तिषीष्ट. Caus. वर्त-
यति ते. A. अविवृत्तत्-त्, अववर्तत्-त्. D. निवर्तिषते, विवृत्सति. Frequ.
वरीवृष्यते, वरीवृतीनि, वर्गति &c. Pass. वृत्त्यते. A. अवर्ति. P. P.
वृत्त. of the causal वृत्त (studied); वर्तित (brought about).
G. वर्तित्वा, वृत्वा, अनुवृत्त्य. Inf. वर्तितुम्.

वृत् (वृत्) 4 A. वरणे. To choose; to like. P. वृत्त्यते. For other
forms see the above root

वृत् (वृत्) 10 U. 1 P. भाषायादातौच. To speak; to shine. P.
वर्तयति-ते; वर्तति. Pf. वर्तयाञ्चकार-चक्रे &c; वर्त P. F. वर्तयिता;
वर्तिता. F. वर्तयिष्यति-ते; वर्तिष्यति. Aor. अविवृत्तत्-त्, अववर्तत्-त्;
अवर्तिता. B. वर्त्यात्, वर्तयिषीष्ट; वृत्त्यात्. Pass. वर्त्यते; वृत्त्यते. A. अवर्ति.

वृध् (वृध्) 1 A. वृद्धौ. To increase; to grow. P. वर्धते. Pf. ववृधे.
2nd sing. ववृधिषे. P. F. वर्धिता. F. वर्धिष्यते, कर्त्यति. C. अव-
धिष्यन्; अवत्स्यत्. Aor. अवृधत्, अवर्धिष्ट. B. वर्धिषीष्ट. Caus. वर्ध-
यति-ते. A. अविवृधत्-त्, अववर्धत्-त्. D. विवर्धिषते, विवृत्सति.
Frequ. वरीवृध्यते, वरीवृधाति, वरीवर्द्धि, वर्गर्द्धि &c. Pass. वृध्यते. A.
अवर्धि P. P. वृद्ध. G. वर्धित्वा, वृद्धा, संवृध्य. Inf. वर्धितुम्.

वृष् (वृधु) 10 U 1 P भाषायादौच To speak, to shine P. वर्धयति ते, वर्धति. Pf वर्धयाञ्चकार-चके &c; ववर्ध. P. F वर्धयिता; वर्धिता. F. वर्धयिष्यति ते, वर्धयिष्यति. Aor. अविवृधत् -त्, अववर्धत् त; अववर्धत् . B वर्ध्यात्, वर्धयिषाष्ट; वृष्यात् . Pass वर्ध्यते, वृध्यते A. अवर्धि.

वृश् 4 P वरणे. To choose, to like, to select P. वृश्यति. Pf. ववर्श 2nd sing ववर्शथ. P F वर्शिता. F. वर्शिष्यति Aor अवृशत् . B वृश्यात् Frequ वरीवृश्यते, वर्वाष्टि &c. Pass वृश्यते. A. अवर्शि.

वृष्ट (वृषु) 1 P सेचनहिंसाक्लेशनेषु To rain, to strike, to give pain. P वर्षति. Pf ववर्ष. 2nd sing ववर्षथ. P. F वर्षिता. F. वर्षिष्यति. C. अवर्षिष्यत् . Aor अवर्षात् . B वृष्यात् . Caus वर्षयति ते. A अविवृषत् -त्, अववर्षत् त. D निवर्षयति Frequ. वरीवृष्यते, ववृषीति, वर्वाष्टि &c Pass वृष्यते. A अवर्षि. P P वृष्ट. G. वृष्टा, वर्षित्वा, प्रवृष्य. Inf वर्षितुम् .

वृष्ट 10 A शक्तिबन्धने, (प्रजननसामर्थ्यशक्तिसम्बन्धेच.) To have the power of production. (to be powerful) P वर्षयते. Pf. वर्षयाञ्चके &c P F वर्षयिता. F वर्षयिष्यते. Aor. अविवृषत्, अववर्षत्. B वर्षयिषाष्ट. D निवर्षयिते. Pass वर्ष्यते. A अवर्षि. P P वर्षित. G वर्षयित्वा. Inf वर्षयितुम् .

वृह् (वृहु) 6 P उद्यमने. To work, to labour P वृहति. Pf ववर्ह. 2nd sing ववर्हिथ, ववर्ह. P F वर्हिता, वर्हता. F वर्हिष्यति, ववर्हति C अवर्हिष्यत्, अववर्हत् . Aor. अवर्हीत्, अववृहत् . B वृह्यात् . Caus वर्हयति. A. अववर्हत् , अववृहत् . D. निवर्हिषति, निवृहति. Frequ वरीवृह्यते, ववृहीति, वर्वाष्टि &c Pass वृह्यते A अवर्हि. P, P. वृह. G. वृह्त्वा, वृह्, परिवृह. Inf. वर्हितुम् , वर्हम् .

वृह् (वृहि) 10 U. 1 P. भाषायादौच. To speak, to shine P. वृहयति ते, वृहति. Pf. वृहयाञ्चकार चके &c, ववृह. P. F वृहयिता; वृहिता F. वृहयिष्यति ते, वृहयिष्यति. Aor अववृहत् -त्, अववृहीत् . B वृह्यात्, वृहयिषाष्ट, वृह्यात् . D. निवृहयति ते, निवृहयति. Frequ. वरीवृह्यते, वरीवृहीति, ववृष्टि &c. Pass वृह्यते. A. अवृहि.

वृ (वृन्) 9 U. वरणे. To choose, to select P. वृणाति, वृणीते.

Pf. ववार, वव्रे. 2nd sing ववरिथ; ववरिषे. P. F वरिता, वरीता. F वरिष्यति-ते, वरीष्यति ते. Aor. अवारीत्, अवारिष्ट, अवरीष्ट, अवृष्ट. B वूर्यात्, वरिषीष्ट, वूर्याष्ट. Caus वारयति-ते. A. अवविरत्-त. D. विवरिषति-ते, विवरीषति-ते, वुरूपति-ते. Frequ ववूर्यते, ववरीति, ववर्ति. Pass वूर्यते. A. अवारि. P. P. वूर्ण. G. वूर्वा, संवूर्य. Inf वरितुम्, वरितुम्.

चू 9 P. वरणेभरणेच. To choose; to fill. P. वृणाति. Pf. ववार. The remaining forms of this root are like the Parasmaipada forms of the above root.

वे (वेञ्) 1 U. तन्तुसंताने. To weave; to sew; to compose P. वयति-ते Pf. उवाय, ववौ, ऊये, ऊवे, ववे. 2nd sing उवयिथ, वविथ, ववाथ, ऊयिषे, ऊविषे, वविषे. P. F. वाता. F. वास्यति ते. C अववास्यत्-त. Aor. अवासीत्, अवास्त. B. ऊयात्, वासीष्ट. Caus वाययति-ते. A. अववायत्-त. D. विवासति ते. Pass. ऊयते. A. अवायि. P. P. उत्त. G. उत्वा, प्रवाय. Inf. वातुम्.

वेण् (वेणृ) 1 U. गतिज्ञानचिन्तानिशासनवादित्रग्रहणेषु To go; to know; to consider, to hear; to play on an instrument; to take. P. वेणति ते. Pf. विवेण, विवेणे. 2nd sing. विवेणिथ, विवेणिषे. P. F. वेणिता. F. वेणिष्यति-ते. Aor. अवेणीत्, अवेणिष्ट. B. वेण्यात्, वेणिषीष्ट. Caus वेणयति ते. A. अविवेणत्-त. D. विवेणिषति-ते Frequ. वेवेण्यते, वेवेणीति, वेवेणिष्ट. Pass. वेण्यते. A. अवेणि.

वेथ् (वेथृ) 1 A. याचने. To beg; to solicit; to ask. P. वेथते. Pf. विवेथे. 2nd sing. विवेथिषे. P. F. वेथिता. F. वेथिष्यते. C. अवेथिष्यत्. Aor. अवेथिष्ट. B. वेथिषीष्ट. Caus वेथयति-ते. A. अविवेथन्-त. D. विवेथिषते. Frequ. वेवेथ्यते, वेवेथीति, वेवेत्ति. Pass. वेथ्यते. A. अवेथि. P. P. वेथित. G. वेथित्वा. Inf. वेथितुम्.

वेद् 11 P. धौर्त्येस्वप्नेच. To be clever; to sleep. P. वेद्यति. Pf. वेदाश्चकार &c. P. F. वेदिता. F. वेदिष्यति. Aor. अवेदीत्. B. वेद्यात्.

वेन् (वेनृ) 1 U. गतिज्ञानचिन्तानिशासनवादित्रग्रहणेषु. To go; to know; to consider; to hear; to play on an instrument, to take.

This root is conjugated like वेण्, म् being substituted for ण्.
वेप् (वृवेष्ट) 1 A. कम्पने. To shake, to tremble. P. वेपते. Pf. वि-
 वेपे. 2nd sing. विवेपिये P. F. वेपिना. F. वेपियते. C. अवेपि-
 प्यत् Aor. अवेपिष्ट. B. वेपिष्याष्ट. Caus. वेपयति only. A. अनिवेपत्.
 D. विवेपियते. Frequ. वेवेप्यने, वेवेपीति, वेवेप्ति. Pass. वेप्यते. A.
 अवेपि. P. P. वेपित. G. वेपित्वा, प्रवेप्य Inf. वेपितुम् Ab.. वेपधु.

वेल (वेल) 1 P चलने. To shake; to move; to go. P. वेलति.
 Pf. विवेल 2nd sing. विवेलिय. P. F. वेलिता. F. वेलिष्यति.
 Aor. अवेर्लात्. B. वेल्यात्. Caus. वेलयति. A. अविवेलत्. D.
 विवेलियते P_{15c}. वेल्यते. A. अवेले.

वेल् 10 U. कालोपदेशे. To count the time P. वेलयन्ति-ते. Pf.
 वेलयाञ्चकार चक्रे &c P. F. वेलयिता. F. वेलयिष्यति ते. Aor-
 अविवेष्टत् B. वेल्यात्, वेज्जिष्याष्ट. D. विवेलयिष्यति ते. Pass. वेल्य-
 ते. A. अवेलि. P. P. वेलिन. G. वेलित्वा. Inf. वेलयितुम्.

वेह 1 P. चलने To go, to move. P. वेहति. Pf. निवेह. 2nd
 sing. विवेहिय P. F. वेहिता. F. वेहिष्यति C. अवेहिष्यत्.
 Aor. अवेर्हात्. B. वेह्यात्. D. विवेहियति. Frequ. वेवेह्यते,
 वेवेह्यति, वेवेह्ति. P. P. वेहिन. G. वेहित्वा. Inf. वेहितुम्.

वेवी (वेवीङ्) (छन्दस) 2 A. गतिः याति प्रजनकान्यसनखादनेषु.
 To go; to pervade, to conceive, to wish, to love, to throw;
 to eat. P. वेवीते. Pf. वेव्याञ्चके &c. P. F. वेविता. F. वेविष्यते.
 Aor. अवेरिष्ट. B. वेविष्याष्ट.

वेष्ट 1 A. वेष्टने. To surround P. वेष्टते. Pf. विवेष्टे. 2nd sing.
 विवेष्टिये P. F. वेष्टिता. F. वेष्टिष्यते. Aor. अवेष्टिष्ट. B. वेष्टिष्याष्ट.
 Caus. वेष्टयति ते. A. अविवेष्टत्; अवेष्टन्-त्. D. विवेष्टियते.
 Frequ. वेवेष्टयते, वेवेष्टीति, वेवेष्टि. Pass. वेष्ट्यते. A. अवेष्टि. P.
 P. वेष्टित. G. वेष्टित्वा, संवेष्ट्य. Inf. वेष्टितुम्.

वेह् (वेह्) 1 A प्रयत्ने. To strive; to make effort; to endeavour.
 P. वेहते. Pf. विवेहे. 2nd sing. विवेहिये. P. F. वेहिता. F. वेहि-
 ष्यते. C. अवेहिष्यत् Aor. अवेहिष्ट. B. वेहिष्याष्ट. Caus. वेहयति ते. A.

अविवेहत् त D. विवेहिषते. Frequ. वेवेहते, वेवेहति, वेवेदि.
Pass. वेहते. १. अवेहि.

वै (ओवै) १ P. शोषणे To dry; to be languid. P. वापति. Pf.
ववौ. 2nd sing वधिथ, ववाथ. P F. वाता. F वास्यति. Aor.
अवासीत्. B. वायान्. Cau. वापयति-ते, (वाजयति-ते when it
means to shake) A अवावपत्-त्, (अवावजत्-त्). D. विवा-
सति. Frequ. वावायते, वावेति, वावाति. Pass वायते. A. अवायि.
P P. वान. (निर्वाण). G वात्वा. Inf वातुम्.

व्यच् 6 P व्याजीकरणे. To deceive, to defraud. P. विचति. Pf.
विद्याच. dual. विविचतु 2nd sing. विव्यचिथ P F. व्यचिता.
F व्यचिष्यति. C. अव्यचिष्यत्. Aor. अव्यचीत्, अव्याचीत्. B.
विष्यात्. Cau. व्याचयति ते. A. अविव्यचत् त. D. विव्यचिपति.
Frequ. वेव्यचते, वाव्यचीति, वाव्यक्ति. Pass. विच्यते. A. अव्याचि.
P. P. विचित. G विचिना, विचिथ्य. Inf व्यचितुम्.

व्यथ् (घटादि.) १ A भयचलनयो. To fear, to be disquieted. P.
व्ययते. Pf. विव्यथ. 2nd sing. विव्यथिषे. P. F. व्यथिता. F.
व्यथिष्यते. Aor. अव्यथिष्ट. B. व्यथिषीष्ट. Cau. व्यथयति only.
A. अविव्यथत्-त्. D. विव्यथिषते. Frequ वाव्यथ्यते, वाव्यथीति,
वाव्यति. Pass. व्यथ्यत. A. अव्याथि, अव्याथि. P. P. व्यथित.
G व्यथिना, सव्यथ्य. Inf व्यथितुम्.

व्यध् ४ P. ताटने To strike, to hurt, to pierce. P. विव्यति. Pf.
विव्यात्. plu. विविधतु. 2nd sing विव्यधिथ, विव्यद्ध. P. F.
व्यद्धा. F व्यत्स्यति C. अव्यस्यन्. Aor. अव्यात्सीत्. dual. अव्या-
द्धाम्. B. विष्यात्. Cau. व्याधयति ते. A. अविव्यधत्-त्. D.
विव्यधमति. Frequ वेव्यधते, वाव्यधीति, वाव्यद्धि. Pass. विध्यते. A.
अव्याधि P. P. विद्ध. G विद्धा, आविध्य Inf व्यद्धुम्.

व्यय् १ U. गते. To go, to move. व्ययति-ते. Pf. वव्याय, वव्यये.
2nd sing वव्ययिथ, वव्ययिषे. P F व्ययिता. F. व्ययिष्यति-ते.
Aor. अव्ययीत्, अव्ययिष्ट. P व्यय्यान्, व्ययिषीष्ट. Cau. व्यायय-
ति ते. १. अविव्ययन्त्. D. विव्ययिपति ते. Frequ. वाव्ययते.

वाच्यंति, वाच्यति. P. P. व्ययिन. G. व्ययिन्वा. Inf. व्ययितुम्.
 व्यप् 10 U. वित्तसमुत्सर्गे. To give; to expend. P. व्यययति-ते. Pf.
 व्यययाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. व्यययिता. F. व्यययिष्यति-ते. Aor.
 अवययत् त. B. व्यय्यात्, व्यययिषीष्ट. D. वित्तययिषति ते. Pass.
 व्यय्यते. A. अवययि. P. P. व्ययित. G. व्यययिन्वा. Inf. व्यययितुम्.

व्युप् 4 P. विभागेदाहेच. To divide; to burn P. व्युप्यति. Pf.
 व्युयोप. 2nd sing. व्युयोपिष. P. F. व्युयिता. F. व्युयिष्यति. Aor.
 अव्योशात्, (अव्युगन् when it means to divide). B. व्युप्यात्.

व्ये (व्येन) 1 U. संक्रमणे. To cover, to veil. P. व्ययति-ते. Pf. वित्याय,
 वित्ये. 2nd sing. वित्ययिष. P. F. व्याता. F. व्यास्यति ते.
 C. अव्यास्यत्-त. Aor. अव्यासात्, अव्यास्त. B. व्यायान्, व्यासीष्ट.
 Caus. व्याययति ते. A. अवित्ययत् त. D. वित्यासति-ते. Frequ.
 वेवायते, वाच्येति, वाच्यानि. Pass. वायते. A. अव्यायि. P. P. व्यात.
 G. व्याना, सव्याय. (परिवाय, परिख्याय). Inf. व्यातुम्.

व्रज् 1 P. गतौ. To go, to pass away P. व्रजति. Pf. वव्राज. 2nd
 sing. वव्रजिय. P. F. व्रजिता. F. व्रजिष्यति. Aor. अव्राजीन्. B.
 व्रज्यात्. Caus. व्रजयति ते. A. अविव्रजन् त. D. विव्रजिषति. Frequ.
 वाव्रज्यते, वाव्रजीति, वाव्रक्ति. Pass. व्रज्यते. A. अव्राजि. P. P.
 व्रजित. G. व्रजिन्वा. अनुव्रज. Inf. व्रजितुम्.

व्रज् 10 U. मार्गसंस्कारण्यो.. To clear the way; to go P. व्राजयति-
 ते. Pf. व्राजयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. व्राजयिता. F. व्राजयिष्यति ते.
 Aor. अविव्रजन् त. B. व्राज्यात्, व्राजयिषीष्ट. Pass. नाज्यते. A. अव्राजि.

व्रण् 1 P. शब्दे. To sound P. व्रणति. Pf. वव्राण. 2nd sing. वव्रणिष.
 P. F. व्रणिता. F. व्रणिष्यति. Aor. अव्रणीत्, अव्रणीन्. B. व्रण्यात्. D.
 व्रणिषति. Frequ. वव्रण्यते, वव्रणीति, वव्राण्टि. Pass. व्रण्यते. A. अव्राणि.

व्रण् 10 U. मांसरिचूर्णे. To wound, to hurt. P. व्रणयति-ते. Pf.
 व्रणयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. व्रणयिता. F. व्रणयिष्यति-ते. Aor.
 अवव्रणन् त. B. व्रण्यान्, व्रणयिषीष्ट. D. वव्रणयिषति-ते. Pass. व्र-
 ण्यते. A. अव्राणि. P. P. व्रणित. G. व्रणयिन्वा. Inf. व्रणयितुम्.

वृश् (ओवृश्) 6 P. वृश्ने; To cut, to tear, to wound. P. वृश्ति.

Pf. व्रश्च. 2nd sing. व्रश्चिथ, व्रष्ट. P. F. व्रश्चिता, व्रष्टा. F. व्रश्चिष्यति, व्रश्च्यति. C. अव्रश्चिष्यत्, अव्रश्च्यत्. Aor. अव्रश्चोत्, अव्रश्चोत्. dual अव्रश्चिष्याम्, अव्रष्टाम्. B. वृश्च्यात्. Caus. व्रश्चयति-ने. A. अव्रश्च्यत्-त्. D. निव्रश्चिष्यति, निव्रश्च्यति. Frequ. वरीवृश्च्यते, वारव्रश्च्यति. वारव्रष्टि. Pass. वृश्च्यते. A. अव्रश्चि. P. P. वृश्चण. G. व्रश्चित्वा, सवृश्चय. Inf. व्रश्चितुम्, व्रष्टुम्.

व्री (व्रीड्) ४ A. वरणे. To choose, to select. P. व्रीयते. Pf. विव्रीये. 2nd sing. निव्रीयिथे. P. F. व्रीता. F. व्रीप्यते. A. अव्रीष्ट. B. व्रीषीष्ट. D. विव्रीयते. Frequ. वेव्रीयते, वेव्रीयति, वेव्रीति. P. P. व्रीण.

व्री ० P. वरणे. To choose; to select. P. व्रीणाति. Pf. विव्राय. 2nd sing. निव्रियथ, निव्रेथ. P. F. व्रीता. F. व्रीप्यति. Aor. अव्रीषीत्. B. व्रीयात्. Caus. व्राययति-ते, (according to Swami, व्रीपयति ते). A. अविव्रयत्-त्. D. विव्रीपति. Frequ. वेव्रीयते, वेव्रीयति, वेव्रीति. P. P. व्रीण. G. व्रीत्या. Inf. व्रीतुम्.

व्रीड् ४ P. चोदनेलजायाड. To throw; to be ashamed. P. व्रीड्यति. Pf. विव्रीड. 2nd sing. निव्रीडिथ. P. F. व्रीडिता. F. व्रीडिष्यति. C. अव्रीडिष्यत्. Aor. अव्रीडोत्. B. व्रीड्यात्. Caus. व्रीडयति-ते. A. निव्रीडोत्-त्. D. निव्रीडिपति. Frequ. वेव्रीड्यते, वेव्रीडिपति, वेव्रीडि. Pass. व्रीड्यते. A. अव्रीडि. P. P. व्रीडित. G. व्रीडित्वा. Inf. व्रीडितुम्.

वृड् (कुरादिः) ० P. सवरणे. To cover, to heap. P. वृडति. Pf. वृव्रीड. 2nd sing. वृवृडिथ. P. F. वृडिता. F. वृडिष्यति. Aor. अवृडोत्. B. वृड्यात्. D. वृवृडिपति. Pass. वृड्यते. A. अवृव्रीडि. P. P. वृडित. G. वृडित्वा. Inf. वृडितुम्.

व्री ९ P. वरणे. To choose, to select. P. व्रीणाति. Pf. विव्राय. 2nd sing. निव्रियथ, निव्रेथ. P. F. व्रीता. F. व्रीप्यति. C. अव्रीष्यत्. Aor. अव्रीषीत्. B. व्रीयात्. Caus. व्रीपयति-ते. A. अविव्रीपत्-त्. D. विव्रीपति. Frequ. वेव्रीयते, वेव्रीयति, वेव्रीति. P. P. व्रीण. G. व्रीत्या. Inf. व्रीतुम्.

श.

शक् ४. U. मरणे. To endure; to be able. P. शक्यति ते. Pf.

शशक्, शेके 2nd sing. शैक्य, शशक्य, शैक्ये P F. शक्ता, शक्ता. F शक्यति ते, शशक्यन्ते. C अशक्यत्-त, अशक्यत त. Aor अशकत्, अशक्यत्. अशक्त B शक्यात्, शक्तिगृह, शर्म्यत्. Caus शक्यति ते A अशक्यत्-त. D शिशक्यति ते, शिशक्यते ते. Frequ शशक्यते, शशक्यति, शशक्ति Pass शक्यते A अशकि. P P.शक्ति, शक्त. G शक्त्या, शक्त्वा. Inf शक्तिम्, शक्नुम्.

शक् (शक्) 5 P शक्तौ To be able, to be powerful P शक्नोति Pf शशक् dual शैकु 2nd sing शैक्य, शशक्य P P शक्ता F शक्यति Aor अशकत्. B शक्यात्. D शिशक्यते. For Caus Frequ and Pass see the above root P. P शक्त G शक्त्या Inf शक्नुम्.

शङ्क (शङ्क) 1 A शङ्काम् To suspect, to fear, to think probable P शङ्कते. Pf शशङ्क 2nd sing शशङ्किषे P I शङ्किता F शङ्क्यते C अशङ्क्यत्. Aor अशङ्क्यत्. B शङ्किगृह. Caus शङ्कयति ते A अशशङ्कत्-त D शिशङ्क्यते. Frequ शाशङ्क्यते, शाशङ्कति, शाशङ्कि. Pass शङ्क्यते A अशङ्क. P. P शङ्कित. G शङ्क्या, आशङ्क्य. Inf शङ्कितुम्.

शच् 1 A व्यक्तायावाचि. To speak, to say, to tell P शचते. Pf. शैचे. 2nd sing. शैचिषे. P F शचिता. F शचिष्यते Aor अशचिष्यत् B शचिगृह Caus शचयति ते. A. अशीशचत्-त Frequ शाशच्यते, शाशक्ति &c Pass शच्यते. A अशचि.

शट् 1 P रुजविशरणगयवसादनेषु. To be sick, to divide, to pierce, to go, to be weary P शटति. Pf शशाट्. 2nd sing. शैटिथ. P F शटिता F शटिष्यति. C. अशटिष्यत्. Aor अशटीत्, अशटीत्. B शट्यात्.

शट् 1 P कैवे. To cheat, to defraud, to deceive P शठति. Pf शशाठ. 2nd sing शैठिथ. P F शठिता. F शठिष्यति. Aor अशटीत्, अशटीत्. B शट्यात्. Caus शाठयति-ते. 1. अशीशठत्-त.

D शिशठिष्यति Frequ. शाशठ्यते, शाशठति, शाशठि. Pass. शठ्यते. A अशाठि P P. शाठित. G. शठित्वा. Inf. शठितुम्.

शङ् 10 U. असम्कारगत्योः. To leave unfinished; to go P शाङ-
यति ते Pf शाठयाञ्चकार चक्रे &c P F. शाठयिता. F. शाठयिष्य-
ति ते. Aor. अशाशठत्-त्. B शाठ्यात्, शाठयिषीष्ट. Pass. शा-
ठ्यते. A अशाठि. P. P. शाठित. G शाठयित्वा. Inf. शाठयितुम्.

शङ् 10 A श्लाघायाम् To praise P. शाठयते. Pf. शाठयाञ्चक्रे &c.
P F शाठयिना F शाठयिष्यते. Aor अशाशठत्. B शाठयिषीष्ट.
D शिशठाडिष्यति. Pass. शाठ्यते. A. अशाठि. P P. शाठित. G.
शाठयित्वा. Inf शाठयितुम्.

शङ् (अदन्तः) 10 U सम्यग्रभाषणे. To speak ill or well. P.
शठयति ते Pf शठयाञ्चकार-चक्रे &c P. F शठयिना. F. शठयि-
ष्यति ते. C अशठयिष्यत्-त्. Aor. अशशठत्-त् B शठ्यात्,
शठयिषीष्ट D शिशठाडिष्यति ते. Pass. शठ्यते. A. अशाठि. P. P.
शाठित. G शठयित्वा Inf शठयितुम्.

शण् (घटादि) 1 P दानेगताच. To give, to go P शणति. Pf.
शशाण. 2nd sing. शोणिय. P F शणिता. F शणिष्यति. Aor.
अशणीत्, अशणीत. B शण्यात्. Cau. शणयति ते. A अशीशण-
त्-त्. D शिशणिषति. Frequ. शशण्यते, शशणीति, शशण्टि Pass.
शण्यते. A. अशणि, अशणि P P शणित G शणिवा. Inf शणितुम्.

शण्ड् (शडि) 1 A रुजायास्तघातेच. To hurt; to cause disease;
to collect. P. शण्डते. Pl. शशण्डे. 2nd sing. शशण्डिष्ये. P. F. शण्डिता.
F. शण्डिष्यते. Aor. अशण्डिष्ट. B. शण्डिषीष्ट D. शिशण्डिषते. Frequ.
शाशण्ड्यते, शाशण्डीति, शाशण्डि. Pass. शण्ड्यते. A. अशण्डि.

शङ् (शङ्) 1 P. शातने. To perish gradually; to throw down;
to go P. शीयते. Pf. शशाट्. dual. शेदतुः. 2nd sing. शेदिय,
शशथ. P. F. शत्ता. F. शस्यति. C. अशस्यत्. Aor. अशदत्.
B शद्यात्. Cau. शातयति-ते, (शादयति ते, when it means
'to cause to go') A. अशोशनत्-त्, (अशाशदत्-त्). D.
शिश सति. Frequ. शाशद्यते, शाशदाति, शाशत्ति. Pass. शद्यते. A. अशदि.

P P शङ्. G शङ्त्वा, आशङ्. Inf शङ्तुम्.

शद् (शङ्) 6 P. शतने. To perish gradually; to fall, to throw down The forms of this root are like those of the above root. स्वार्थेऽपुनःपाठः.

शाप् 1 U आक्रोशे. To curse; to blame; to swear P शपति-ते. Pf. शशाप, शेषे. 2nd sing. शेषिथ, शशप्य, शेषिये. P. F. शप्ता. F. शप्यति-ते. C अशप्यत्. Aor. अशाप्सीत्, अशप्त-dual. अशाप्ताम्, अशप्ताताम्. B शप्यान्, शप्सीष्ट. Caus. शापयति ते A. अशीशपत्-त. D. शिशप्सति-ते. Frequ. शाशप्यते, शाशपीति, शाशप्ति. Pass. शप्यते. A. अशापि. P P. शप्त. Pot P. शप्य G. शप्त्वा, अभिशप्य. Inf. शप्नुम्.

शाप् 4 U आक्रोशे To curse; to blame. P. शप्यति ते. Prest P. शप्यत्, शप्यमान. For other forms see the above root

शब्द्* 10 U. आविष्कारे (अनुपमर्गात्); (उपसर्गादविष्कारभाषणयोः). To make manifest, (without a preposition); to make any sound, to call; to utter. (with a preposition). P. शब्दयति ते. Pf. शब्दयाचकार चक्रे &c P. F. शब्दयिता. F. शब्दयिष्यति-ते. Aor. अशब्दयत्-त. B शब्द्यात्, शब्दयिषीष्ट. D. शिशब्दयिषति ते. Pass. शब्दयते. A. अशब्दि. P. P. शब्दित. G. शब्दयित्वा, सशब्द. Inf. शब्दयितुम्.

शम् (शम्) (घटादिः) 4 P. उपशमे. To be calm, to be pacified; to pacify. P. शाम्यति. Pf. शशाम्. 2nd sing. शेमिथ. P. F. शामिना. F. शामिष्यति. C अशमिष्यत्. Aor. अशमत्. B शम्यात्. Caus. शमयति-ते, शामयति ते. A. अशाशमत्-त. D. शिशमिषति. Frequ. शशम्यते, शशमीति, शशन्ति. Pass. शाम्यते. A. अशमि. P P शान्त. (of the causal शान्त, शमित). G. शान्त्वा, शमित्वा, निशम्य. Inf. शमितुम्.

* उपसर्गादविष्कारभाषणयोः. When compounded with a preposition, शब्द् means ' to make apparent or to speak ' प्रतिशब्दयति, निशब्दयति, प्रशब्दयति. Without any preposition, it merely signifies manifestation.

शम् 10 A. आलोकने. To look at, to inspect, to show, to display P शमयते. Pf शमयाञ्चके &c P F शमयिता. F शमयिष्यते Aor अशीशमत. B शमयिषीष्ट. D शिशमयिषते. Pass. शम्यते A. अशामि P P. शामित. G. शामयित्वा, निशाम्य. Inf. शामयितुम्.

शम्ब् 10 U. सञ्चयने. To accurolate, to collect, to heap together P शम्बयति ते. Pf शम्बयाञ्चकार चक्रे &c P F शम्बयिता. I शम्बयिष्यति ते. Aor अशशम्बत् B शम्ब्यात्, शम्बयिषीष्ट. D शिशम्बयिषति ते. Pass शम्यते A अशम्बि

शर्च् 1 P गतौ. To go, to move P. शर्चति. Pf शशर्च. 2nd sing. शशर्चिथ P F शर्चिता F शर्चिष्यति. C अशर्चिष्यत्. Aor. अशर्चीत् B शर्च्यात्. Frequ शशर्च्यते, शशर्चि &c

शर्च् 1 P हिंसायाम् To kill to injure, to hurt. P शर्चति. Pf शशर्च. 2nd sing शशर्चिथ P I शर्चिता. I' शर्चिष्यति. Aor. अशर्चीत्. II शर्च्यात्. D शिशर्चिषति. Frequ शशर्च्यते.

शलल् 1 P गतौ To go, to move P. शलति Pf शशाल. 2nd sing. शेलिथ. P F शलिता. F शलिष्यति Aor अशालीत्. B शल्यात्. Pass शल्यते. A अशालि.

शलल् 1 A चलनसंरणयो. To shake, to tremble, to cover P. शलते. Pf शेले. 2nd sing शेलिषे. P F शलिता. F शलिष्यते. Aor अशलिष्ट. B शलिषीष्ट. Caus शल्यति-ते. A अशीशलत्-त्. D शिशलिषते. Frequ शशल्यते, शशलि &c

शलल्म् 1 A कथने To praise, to boast P शल्मते. Pf शशल्मे. 2nd sing शशल्मिषे. P. F शल्मिता F शल्मिष्यते. Aor. अशल्मिष्ट. B शल्मिषीष्ट. Frequ शशल्यते, शशल्मीति, शशल्मि.

शक् 1 P गतौ. To go, to move P शक्ति. Pf शशक्. 2nd sing. शैविथ. P F शक्ता. F शक्विष्यति. C. अशक्विष्यत्. Aor अशक्वीत्, अशक्वीत् B शक्यात्. Caus. शक्यति ते. A. अशीशक्त्-त्. Frequ. शशक्यते.

शश 1 P प्लुतगतौ. To jump, to leap, to spring, to dance P. शशति. Pf शशश. 2nd sing शैशिय. P. F शशिता F शशिष्यति. Aor. अशशत्, अशशीत्. B शश्यात्. D शिशशति

शास् शस्यते. १ अशासि. P. P. शसित्. G. शसिन्. Inf शसितुम्
 शप् । P. हिंसायाम्. To kill to hurt, to injure P. शसति. Pf.
 शशाप. 2nd sing शस्यिष्य P. F. शसिष्यत्. Inf शसिष्यति. Aor.
 अशपीन्, अशपीन्. B शस्यत्. Frequ आशस्यते शाशपीति, शाषष्टि.

शस् (शप्) । P. हिंसायाम् To kill, to injure P. शसति Pf शशाम.
 2nd sing शशामिष्य P. F. शसिष्यत्. Inf शसिष्यति. Aor अश-
 सीत्, अशमान्. B शस्यत्. Caus आशस्यति ते. A. अशशामत्-
 त D आशस्यति Frequ आशस्यते, आशसीति, आशसिन्. Pass.
 शस्यते A अशामि P. शसन्. G. शसत्वा, शसिष्यत्, शसिष्यत् Inf. शसितुम्.

शस् (शप्) । P. स्तुतादुगतेष्व To praise, to be in distress, to
 calumniate to hurt. P. शसति. Pf. शसत् 2nd sing शसतिष्य.
 P. F. शसिष्यत्. Inf शसिष्यति. C. अशसिष्यत्. Aor अशसिष्यत्. B. श-
 स्यत्. Caus आशस्यति ते. A. अशस्यत् त. D. अशसिष्यति. Frequ.
 आशस्यते, आशसीति, आशसिन्. Pass. शस्यते. A. अशसि. P. P.
 शसत् Pot. P. शस्य or शस्य (according to काशका). G.
 शसिष्यत्, शस्यत्, प्रशस्य Inf शसितुम्.

शस् (आशसि) । A इच्छायां (generally with आ). To
 desire, to bless P. आशसते Pf आशसते. 2nd sing. आशस-
 मिष्ये. P. F. आशसिष्यत्. Inf आशसिष्यति. Aor आशसिष्यत् B. आ-
 शसिष्यत्. Caus आशस्यति ते. A. अशस्यत् त. D. आशसिष्यति.
 Frequ आशस्यते, आशसीति, आशसिन्. Pass. आशस्यते. A.
 आशमि. P. P. आशमित. G. आशम्य Inf आशसितुम्.

शास् (शास्) । P. व्याप्ता To pervade, to embrace P. शासति.
 Pf शासाम् 2nd sing शासामिष्य P. F. शासिष्यत्. Inf शासिष्यति.
 C. अशासिष्यत् Aor अशासिष्यत्. B. शास्यत्. Caus शास्यति ते. A.
 अशास्यत् त D. अशासिष्यति. Pass. शास्यते. A. अशासि

शाड् (शाड्) । A श्रमयाम्. To praise P. शाडते Pf शाडी.
 2nd sing शाडीमिष्ये. P. F. शाडिष्यत्. Inf शाडिष्यति. Aor अशा-
 षिष्यत्. B. शाडिष्यत्. Caus शाड्यति ते. A. अशाड्यत् त. Frequ.
 शाड्यते, शाडीति, शाडीति. Pass. शाड्यते. A. अशाडि.

अशेष्यत् न. Aor अशेषीत्, अशेष. B शंयान्, शेषाष्ट. Caus
शाययति-ते. A अशाययत्-त्. D शिशायति-ते. Frequ शेशायते,
शशायीति, शशेति. Pass शायते. A अशायि. P. P शित. G
शित्वा, सशित्य. Inf शेतुम्.

शिक्ष 1 A विद्योपादाने. To learn, to practise P शिक्षते. Pf शिक्षे.
2nd sing शिक्षिष्ये P ण शिक्षिता. F शिक्षिष्यते. Aor.
अशिक्षिष्ट. B शिक्षिष्याष्ट. Caus शिक्षयति ते. A अगिक्षिक्षत्-त्. D.
शिक्षिष्यते. Irequ शेशिक्ष्यते, शेशिक्षीति, शेशिष्टि. Pass शिक्ष्यते.
A अशिक्षि P P शिक्षित G शिक्षित्वा, प्रशिक्ष्य. Inf शिक्षितुम्.

शिङ्ख (शिखि) 1 P गतौ. To go to move P शिङ्खति. Pf शि-
शिङ्ख 2nd sing शिशिङ्खिष्य P ण शिङ्खिता. F शिङ्खिष्यति.
Aor अशिङ्खीत् B शिङ्ख्यात्. D शिशिङ्खति. Frequ शेशि-
ङ्ख्यते, शेशिङ्खीति, शेशिङ्खि. Pass शिङ्ख्यते. A अशिङ्खि
P P शिङ्खित. G शिङ्खित्वा. Inf शिङ्खितुम्.

शिङ्ख (शिखि) 1 P आघ्राणे. To smell P शिङ्खति. Pf शिशिङ्ख. 2nd
sing शिशिङ्खिष्य. P ण शिङ्खिता. F शिङ्खिष्यति C अशिङ्खिष्यत् Aor
अशिङ्खात् B. शिङ्ख्यात्. Caus. शिङ्खयति ते. A अशिङ्खिष्यत् त.
Frequ शेशिङ्ख्यते, शेशिङ्खि ढ. Pass शिङ्ख्यते. A अशिङ्खि.

शिङ्ख (शिखि) 2 A अव्यक्तेराद्ये. To tinkle, to rattle, to whisper
P. शिङ्खे Pf शिशिङ्खे. 2nd sing शिशिङ्खिष्ये. P ण शिङ्खिता.
F. शिङ्खिष्यते Aor. अशिङ्खिष्ट. B शिङ्खिष्याष्ट. Caus शिङ्खयति ते.
A अशिङ्खिष्यत्-त्. Pass शिङ्ख्यते. A अशिङ्खि

शिद् 1 P अनादरे. To disregard, to despise P शेटति. Pf. शि-
शेट. 2nd sing शिशेटिष्य. P. ण शेटिता. F शेटिष्यति. A अशे-
टात्. B शिद्यान्. Caus शेटयति ते. A अशिशिटत् त. Pass
शियते. A अशेति.

शिल् 6 P उञ्जे To glean. P शिलति. Pf शिलेल. 2nd sing.
शिशिलिष्य. P F शिलिता F शिलिष्यति C. अशिलिष्यत्. Aor अशे-
लीत्. B शिन्यात्. D शिशिलिषति, शिशिलिषति. Frequ शेशिल्य-
ते, शेशिले ढ. Pass. शिन्यते. A. अशेलि.

शिक्ष् * 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. शेषति. Pf. शिक्षेय. 2nd sing शिक्षेयिष्य. P. F. शेषिता, (शेषा). F. शेषिष्यति, (शेष्यति). Aor अशेषीत्, (अशिक्षत्). B शिक्ष्यात्. D शिक्षिष्यति, शिक्षेयिष्यति, (शिक्षिष्यति.) Frequ. शिक्षिष्यते, शेषेष्टि &c. Pass. शिक्ष्यते. A अशेषि.

शिक्ष् (शिक्ष्) 7 P विशेषणे. To distinguish; to separate, to assign attributes or qualities to. P शिक्षति. Imperf अशिक्षन्द् इ. Impera 2nd sing. शिक्षिष्य. Pot शिक्ष्यात्. Pf शिक्षेय. 2nd sing शिक्षेयिष्य. P. F. शेषा. F. शेष्यति. Aor. अशिक्षन्. B शिक्ष्यात्. -Caus शेषयति ते. A अशिक्षिष्यत् -त्. D शिक्षिष्यति. Frequ. शिक्षिष्यते, शेषिष्यति, शेषेष्टि. Pass शिक्ष्यते. A. अशेषि. P P शिक्ष G शिक्षा, विशिष्य. Inf शेषुम्.

शिक्ष् 10 U I P असंयोजयोगे; (विश्वोक्तिशये). To leave a residue; (with वि to excel) P शेषयति ते; शेषति. Pf शेषयाच्चकार चेत &c, शिक्षेय P F शेषयिता; शेषा. F शेषयिष्यति ते; शेष्यति. Aor. अशिक्षिष्यन् न; अशिक्षत्. B. शेष्यात्; शिक्ष्यात्. D शिक्षेयिष्यति-ने; शिक्षिष्यति. Frequ. see the above root Pass. शेष्यते; शिक्ष्यते. A. अशेषि P. P. शेषिन, शिक्ष. G. शेषयित्वा, विशेष्य; शिक्षा, विशिष्य. Inf. शेषयितुम्, शेषुम्.

शी (शाड्) 2 A. स्वप्ने. To sleep; to lie down. P. शेते. plu. शेरते. Imperf. अशेत. plu. अशेरत. Impera. 2nd sing. शेष्य. Pot. शयीत. Pf. शिष्ये. 2nd sing. शिष्ये. P. F. शयिता. F. शयिष्यते. C. अशयिष्यत्. Aor. अशयिष्य. B. शयिष्येष्ट. Caus. शाययति ते. A अशाययत् त. D. शिशयिष्यते. Frequ. शाययते, शेशयीति, शेशेति. Pass. शय्यते. A. अशायि. P. P. शयित. G. शयित्वा, उपशय्य. Inf. शयितुम्.

शीक् (शीकृ) 1 A. सेचने. To sprinkle, to wet. P. शीकृते. Pf. शिशिकृ. 2nd sing. शिशिकृष्ये. P. F. शीकृता. F. शीकृ-

* Madhava and others consider this root as Anir; Bopadeo and others as set.

प्यते. Aor. अशीकिष्ट. B. शीकिषीष्ट. Caus. शीकयति ते. A. अशिशीकत् त. D. शिशीकियते. Frequ. शेशीक्यते, शेशीकीति, शेशीकि. P. P. शीकित. G. शीकित्वा. Inf. शीकितुम्.

शीक् 10 U. भाषायादीनां च. To speak, to shine. P. शीकयति ते. Pf. शीकयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. शीकयिता. F. शीकयिष्यति ते. Aor. अशीशिकत् त. B. शीक्यात्, शीकयिषीष्ट.

शीक् 10 U. 1 P. आमर्षणे. To be angry; to touch. P. शीकयति ते; शीकति. Pf. शीकयाञ्चकार चक्रे &c; शिशीक. P. F. शीकयिता; शीकिता. F. शीकयिष्यति ते; शीकिष्यति. Aor. अशीशिकत्-त; अशीकीत्. B. शीक्यात्, शीकयिषीष्ट, शीक्यात्. Pass. शीक्यते. A. अशीकि. शीभ् (शीभृ) 1 A. कल्पेन. To boast. P. शीभते. Pf. शिशीभे. 2nd sing. शिशीभिषे. P F शीभिषा. F शीभिष्यते. Aor. अशीमिष्ट. B शीभिषीष्ट. Caus. शीभयति ते. A अशिशीभन् त. D. शिशीभिषते. Frequ. शेशीभ्यते, शेशीभीति, शेशीभि. Pass. शीभ्यते. A अशीभि.

शील् 1 P समाधौ. To meditate; to contemplate; to intend; to reflect P शीलति. Pf. शिशील. 2nd sing. शिशीलिय. P. F. शीलिता. F शीलियति. C. अशीलिष्यत्. Aor. अशीर्लात्. B. शील्यात्. Caus. शीलयति ते. A. अशिशीलत्-त. D शिशीलियति. Frequ. शेशील्यते, शेशीलीति, शेशीलित. Pass. शील्यते. A. अशीलि. P P. शीलित. G शीलित्वा. Inf. शीलितुम्.

शील् (अदन्तः) 10 U. उपधारणे. To practise repeatedly; to exercise, to visit; to honour P. शीलयति ते. Pf. शीलयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. शीलयिता. F. शीलयिष्यति ते. Aor. अशिशीलत्-त. B. शील्यात्, शीलयिषीष्ट D. शिशीलियति ते. Pass. शील्यते. A अशीलि. P. P. शीलित. G. शीलित्वा, परिशील्य. Inf. शीलितुम्.

शुच् 1 P. शोके. To regret; to grieve for. P. शोचति Pf. शुशोच. 2nd sing. शुशोचिय. P. F. शोचिता. F. शोचिष्यति. Aor. अशोचीत्. B शुच्यात्. Caus. शोचयति ते. A. अशुशुचत्-त. D. शुशुचिषति, शुशुचिषति. Frequ. शोशुच्यते, शोशुचीति, शोशुकि. Pass. शुच्यते. A. अशोचि. P. P. शुचित, शोचिन. G शुचिवा,

शोचिष्या, परिशुच्य. Inf. शोचितुम्.

शुच् (शुचिर्) 4 U. पूर्तीमाये..(क्लेदे). To wet; to moisture; to decay; to sting; to be clean. P. शुच्यति ते. Pf. शुशोच, शुशुचे. 2nd sing. शुशोचिष्य, शुशुचिषे. P. F. शोचिता. F. शोचिष्यति-ते. C अशोचिष्यत् त. Aor. अशुचत्, अशोचीत्, अशोचिष्ट. B. शुच्यात्, शोचिषीष्ट. Caus. शोचयति-ते. A. अशुशुचत्-त. D. शुशुचिषति-ते, शुशोचिषति ते. For Frequ. & Pass. see the above root. P. P. शुचित. G. शुचिष्या, परिशुच्य. Inf. शोचितुम्.

शुच्य 1 P. स्नानार्थं डनमुसमंघानेषु. To perform ablution or religious bathing; to squeeze out juice; to distil. P. शुच्यति. Pf. शुशुच्य. 2nd sing. शुशुच्यिष्य. P. F. शुच्यिता. F. शुच्यिष्यति. Aor. अशुच्यत्. B शुच्यात्. D शुशुच्यिषनि Pass. शुच्यते. A. अशुच्यि. P. P. शुच्यित. G. शुच्यिष्या. Inf. शुच्यितुम्.

शुठ् 1 P. प्रतिघाते. To resist, to go lame. P. शोठति. Pf. शुशोठ. 2nd sing. शुशोठिष्य. P. F. शोठिता. F. शोठिष्यति. Aor. अशोठात्. B. शुठ्यात्. Frequ. शोशुठ्यते, शोशोठि & Pass. शुठ्यते. A. अशोठि.

शुद्ध 10 U आलस्ये. To be lazy, to be dull. P. शोठयति-ते. Pf. शोठयाञ्चकार-चके &c. P. F. शोठयिता. F. शोठयिष्यति-ते. Aor. अशुशुठत्-त. B. शोठ्यात्, शोठयिषीष्ट. Pass. शोठ्यते. A. अशोठि.

शुण्ठ (शुठि) 1 P. प्रतिघाते. To limp, to be lame. P. शुण्ठति. Pf. शुशुण्ठ. 2nd sing. शुशुण्ठिष्य. P. F. शुण्ठिता. F. शुण्ठिष्यति. C. अशुण्ठयत्. Aor. अशुण्ठीत्. B शुण्ठ्यात्. Caus. शुण्ठयति-ते. A. अशुशुण्ठत्-त. Pass. शुण्ठ्यते. A. अशुण्ठि.

शुण्ठ (शुठि) 10 U. 1 P शोषणे. To dry, to become dry. P. शुण्ठयति-ते; शुण्ठति. P. F. शुण्ठयाञ्चकार-चके &c; शुशुण्ठ. P. F. शुण्ठयिता; शुण्ठिता. F. शुण्ठयिष्यति ते; शुण्ठिष्यति. Aor. अशुशुण्ठत् त; अशुण्ठीत्. B. शुण्ठ्यात्, शुण्ठयिषीष्ट; शुण्ठिषीष्ट. Pass. शुण्ठ्यते. A. अशुण्ठि.

शुध् 4 P. शौचे. To become pure; to be made clear. P. शुध्यति. Pf. शुशोध, 2nd sing. शुशोविष्य. P. F. शोद्धा. F. शोदयति. Aor. अशुधन्. B शुध्यान्. Caus. शोधयति ते. A. अशुशुधत् त.

D शुशुसति. Frequ शोशुष्यते, शोशुषीति, शोशोदि. Pass. शुष्यते.
A अशोषि. P. P शुद्ध. G. शुद्ध, सशुष्य. Inf. शोद्धम्.

शुन् 6 P गतौ To go, to move P. शुनति. Pf. शुशोन. 2nd sing.
शुशोनिथ. P. F. शोनिता. F शोनिष्यति. Aor. अशोनीन्. B.
शुन्यात्. D शुशुनिषति, शुशोनिषति. Frequ. शोशुन्यते, शोशुनीति,
शोशोन्ति. Pass शुन्यते. A अशोनि.

शुन्ध 1 P शुद्धौ. To purify, to make clean. P. शुन्धति. Pf.
शुशुन्ध. 2nd sing शुशुन्धिथ. P. F शुन्धिता. F. शुन्धिष्यति.
Aor अशुन्धीत्. B शुन्यात्. Caus. शुन्धयति-ते. A अशुशुन्धत्.
D शुशुन्धिषति. Frequ शोशुन्ध्यते, शोशुन्धीति, शोशुन्धि. Pass.
शुन्ध्यते. A अशुन्धि. P P शुन्धित. G शुन्धित्वा. Inf. शुन्धितुम्.

शुन्ध 10 U. 1 P. शौचकर्माणि. To purify, to make clean; to
cleanse P शुन्धयति ते, शुन्धति Pt शुन्धयाबकार-चक्रे &c; शुशुन्ध.
P F शुन्धयिता; शुन्धिता. F शुन्धयिष्यति ते; शुन्धिष्यति. Aor.
अशुशुन्धन् त; अशुन्धीन्. B. शुन्ध्यात्, शुन्धयिष्यात्; शुन्ध्यात्. Pass
शुन्ध्यते; शुन्ध्यते. A अशुन्धि. P P शुन्धित. G. शुन्धयित्वा; शुन्धित्वा.
Inf. शुन्धयितुम्; शुन्धितुम्.

शुभ 1 P भाषणेभामनेहिंसायाच. To speak, to shine, to strike. P.
शोभति Pf शुशोभ. 2nd sing शुशोभिथ. P F. शोभिना. F.
शोभिष्यति. C अशोभिष्यत्. Aor अशोभीन्. B शुभ्यात्. Caus.
शोभयति ते. A अशुशुभत्. D शुशुभिषति, शुशोभिषति. Frequ.
शोशुम्यते, शोशुभीति, शोशोभीथ. Pass शुम्यते. A. अशोभि. Prest. P.
शोभन्. P P. शुभित, शोभित. G. शुभित्वा, शोभित्वा, प्रशुम्य. Inf. शोभितुम्.

शुभ 1 A दीप्ता. To shine; to be splendid, to be happy; to
become P शोभते. Pf शुशुभे. 2nd sing शुशुभिषे. P. F. शो-
भिना P शोभिष्यते. Aor अशुभन्, अशोभिष. B शोभिषीष्ट. D.
शुशुभिषते, शुशोभिषते. Prest. P. शोभमान For the remaining
forms see the above root

शुभ 6 P शोभायाम्. To shine, to be splendid, to be happy;
to become P शुभति. Prest. P. शुभत्. P. P. शुभित. For

other forms see the root शुम् 1 P.

शुम्भ् 1 P. भाषणेभासनेहिंसायांच. To speak; to shine; to strike; to kill. P. शुम्भति. Pf. शुशुम्भ. 2nd sing. शुशुम्भिथ. P. F. शुम्भिता. F. शुम्भिष्यति C. अशुम्भिष्यत्. Aor. अशुम्भीत्. B. शुम्भ्यात्. Caus. शुम्भयति-ते. A. अशुशुम्भत्-त. D. शुशुम्भयति. Frequ. शोशुम्भ्यते, शोशुम्भाति, शोशुम्भि. Pass. शुम्भ्यते. A. अशुम्भि. P. P. शुम्भिन्. G. शुम्भिवा. Inf. शुम्भितुम्.

शुम्भ् 6 P. शोभायाम्. To become; to shine. to be splendid; to be happy. The forms of this root are like those of the above root.

शुल्क 10 U. अतिस्पर्शने. To pay; to give; to gain; to leave; to create. P. शुल्कयति-ते Pf. शुल्कयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. शुल्कयिता. F. शुल्कयिष्यति ते. Aor. अशुशुल्कत् त. B. शुल्क्यात्, शुल्कयिषीष्ट. D. शुशुल्कयिषति-ते. Pass. शुल्क्यते. A. अशुल्कि.

शुल्ब 10 U. माने. To measure P. शुल्बयति ते. Pf. शुल्बयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. शुल्बयिता. F. शुल्बयिष्यति-ते. Aor. अशुशुल्बत् त. B. शुल्ब्यात्, शुल्बयिषीष्ट. D. शुशुल्बयिषति-ते. Pass. शुल्ब्यते. A. अशुल्बि. P. P. शुल्बित. G. शुल्बित्वा. Inf. शुल्बयितुम्.

शुष् 4 P. शोषणे. To dry up. P. शुष्पति. Pf. शुशोष. 2nd sing. शुशोषिथ. P. F. शोष्टा. F. शोक्ष्यते. C. अशोक्ष्यत्. Aor. अशुष्पत्. B. शुष्प्यात्. Caus. शोषयति ते A. अशूष्पत् त. D. शुशुक्षति. Frequ. शोशुष्यते, शोशुषीति, शोशोष्टि. P. P. शुष्क. G. शुष्का परिशुष्य. Inf. शोष्टुम्.

शूर् (शूरी) 4 A. हिंसास्त्रम्भनयोः. To strike; to kill; to hurt; to be firm; to be senseless. P. शूर्यते. Pf. शुशूरे. 2nd sing. शुशूरिथे. P. F. शूरिता. F. शूरीप्यते. Aor. अशूरिष्ट. B. शूरिषीष्ट. D. शुशूरिषते. Pass. शूर्यते. A. अशूरि. P. P. शूर्ण. G. शूरित्वा. Inf. शूरितुम्.

शूर् 10 A. विक्रान्तौ. To be powerful; to be valiant. P. शूर्यते. Pf. शूरयाञ्चक्रे &c. P. F. शूरयिता. F. शूरयिष्यते. Aor. अशुशूरत्. B. शूरयिषीष्ट. D. शुशूरयिषते. Pass. शूर्यते. A. अशूरि. P. P.

गूरित् G गूरयिष्या Inf गूरयितुम्.

गूर्य् 10 U माने To measure to mete out. P गूरयति ते. Pf गूरयिष्याच्चकार चक्रे &c P Γ गूरयिता F गूरयिष्यति-ते Aor अगूरयत् त B गूर्यात्, गूरयिष्याष्ट D अगूरयिष्यति ते. Pass गूर्यते A अगूर्यि.

गूल् 1 P रजायासयातेच To be ill, to collect P. गूलति. Pf गूलति 2nd sing गूलयिष्य. P F गूलिता F गूलिष्यति. C अगूलिष्यत् Aor अगूल्यत्. B गूल्यात् Caus गूलयति ते A. अगूलयत् त D अगूलयति Frequ गूलयते, गूलयति &c P P. गूलित् G गूलित्वा Inf गूलितुम्.

शूप् 1 P प्रसवे (अभ्यनुज्ञाने) To bring forth to produce P. शूपति Pf. शूष. 2nd sing शूषयिष्य P Γ शूपिता F शूषिष्यति. Aor अशूपत्. B शूप्यात्. D शूषयिष्यति. Frequ शूषयते, शूपयिष्यति &c Pass शूप्यते A अशूपि,

शृष् (शृधु) 1 A शब्दकुत्सायाम् To break wind downwards P. शर्षते Pf शर्षते 2nd sing शर्षयिष्य P Γ शर्षिता. F. शर्षिष्यते, शर्षयति Con अशर्षयत्, अशर्षयन् Aor अशर्षन्, अशर्षिष्यत्. B शर्षयिष्यत् Caus शर्षयति ते A अशर्षयत् त, अशर्षयन् त. D अशर्षयति, अशर्षयति. Frequ अशर्षयते, अशर्षयति, अशर्षयति &c Pass शर्ष्यते. A अशर्षि. P P शृद्ध. G शर्षित्वा, शृद्ध Inf शर्षितुम्.

शृष् (शृधु) 1 U उन्दने To moisten, to become wet P. शर्षति ते Pf शर्षते, शर्षते 2nd sing शर्षयिष्य, शर्षयिष्य P Γ. शर्षिता F शर्षिष्यति ते. Aor अशर्षयत्, अशर्षिष्यत् B शर्ष्यात्, शर्षयिष्यत्. P P शृद्ध G शर्षित्वा. शृद्ध Inf शर्षितुम्.

शृष् (शृधु) 10 U 1 P प्रहसने To insult, to mock at to ridicule P शर्षयति ते, शर्षति Pf शर्षयाच्चकार चक्रे &c, शर्षयत् P F शर्षयिता, शर्षिता. Γ शर्षयिष्यति ते, शर्षिष्यति Apr अशर्षयन् त, अशर्षयन् त, अशर्षयत्. B शर्ष्यात्, शर्षयिष्यत्, शर्षयिष्यत् Caus D and Frequ see शृष् 1 A above.

शृ 9 P हिंसायाम् To tear to pieces, to hurt, to destroy P

शृणाति. Pf. शशार. dual शशरतु, शश्रतु 2nd sing शशारय.
P. P. शरिता, शरीता. F शरिष्यति, शरीष्यति. C अशरिष्यत्,
अशरीष्यत्. Aor अशरित्. B शरीयात् Caus शारयति ते. A.
अशीशरत् त. D शिशरिषति, शिशरीषति, शिशरीषति. Frequ. श-
शीर्यते, शशरीरति, शशरति Pass शीर्यते. A अशारि. P P. शीर्य.
G. शीर्या, शीर्य. Inf. शरितुम्, शरीतुम्.

शैल (शैल) 1 P. गतौ. To go, to move about. P P. शैलति.
Pf शिशैल. 2nd sing शिशैल्यि P P. शैलिता P शैलिष्यति.
Aor अशैलीत्. B शैल्यात् Caus शैल्यति ते. A अशिशैलत् त. Pass.
शैल्यते A अशैलि. P P. शैलित. G शैलित्वा. Inf. शैलितुम्.

शेव (शेव) 1 A सेवने. To worship, to serve P शेवने. Pf.
शिशेवे. 2nd sing. शिशेविषे. P F शेमिता. F शेविष्यते. Aor.
अशेविष. B शेमिषात्. Caus. शेवयति-ते. A अशिशेवत् त. D.
शिशेविषते. Frequ. शेव्यते. Pass. शेव्यते. A अशेवि

शै 1 P पाके. To cook P शायति. Pf. शशौ 2nd sing. शशिय,
शशाय P F शाता. F. शास्यति. Aor अशासीत् B शयात्. D शि-
शासति. Frequ. शाशायते, शाशेति, शाशति. Pass. शायते. A अशायि.

तो 4 P तनूरणे To whet, to make thin, to sharpen P.
इयति Pf शशौ 2nd sing शशिय, शशाय. P. F शाता. F शास्यति.
C अशास्यत्. Aor अशात्, अशासीत् B शयात्. Caus शाय-
यति-ते A अशीशयत्-त. D शिशशासति Frequ. शाशायते, शाशेति,
शाशति. Pass शायते A अशायि. P P शित, शात, (सशित
thoroughly finished). G शात्वा, शित्वा, निशाय. Inf शातुम्.

शोण (शोण) 1 P वर्णगत्यो. To be red, to go P शोणति. Pf.
शुशोण. 2nd sing शुशोणिय. P. R शोणिता. F शोणिष्यति. Aor.
अशोणीत्. B शोण्यात् Caus शोणयति-ते A. अनुशोणत् त. D. शुशोणि-
पति. Frequ. शोशोण्यते, शोशोण्यति &c. Pass. शोण्यते. A अशोणि.

शौट् (शौट) 1 P गर्वे. To be proud or haughty P शौटति. Pf.
शुशौट. 2nd sing. शुशौट्यि. P P. शौटिता. P. शौटिष्यति. Aor.
अशौटीत्. B शौट्यात् Caus. शौटयति ते. A. अनुशौटत् त. D. शुशौ-

टिपति. Frequ शोशीक्यते, शोशीते &c. Pass. शोष्यते. A. अशोषि.

ध्रुत् (ध्रुते) 1 P क्षरणे. To ooze, to trickle, to exude P. ध्रुतति. Pf चुध्यते. 2nd sing चुध्यति. P F. ध्रुतिना F. ध्रुतिष्यति C अध्रुतिष्यत् Aor. अध्रुत्, अध्रुतात्. B ध्रुत्यात्. Caus ध्रुतयति ते A अध्रुतत् त. D. चुध्यतिषति, चुध्यतिषति. 1 requ चोक्ष्यते, चाक्ष्यति, चोक्ष्यति. Pass. क्ष्यते. A अध्रुति. P P ध्रुति, ध्रुति G ध्रुतिष्य, ध्रुतिष्य, प्रक्षुत्य. Inf ध्रुतितुम्. ध्रुत् (ध्रुते) 1 P क्षरणे. To ooze; to trickle This root is conjugated like the above root, with the only difference of क्ष्य for ध्र.

श्मील 1 P निमेषणे. To wink; to contract the eyelids P श्मीलति Pf शिश्मील. 2nd sing. शिश्मील्य P F. श्मीलिता F. श्मीलिष्यति. Aor अश्मीलत्. B श्मील्यात्. Caus श्मीलयति-ते. A अशिश्मीलत्-त. D शिश्मीलिषति. Frequ शोश्मील्यते, शोश्मीलीति, शोश्मीलति. Pass. श्मील्यते. A अश्मीलि.

इयै (इयै) 1 A गतौ. To go, to move P इयायते. Pf शश्ये. 2nd sing. शश्ये. P F इयाता. F इयास्यते. Aor. अइयास्त. B इयासांष्ट. Caus. इयापयति-ते. A अशिश्यत्-त. D शिइयासते. Frequ शश्यायते, शश्येनि, शश्याति Pass इयायते. A अश्यायि. P P इयान, (शीत cold or coagulated). G. इयात्वा. Inf इयातुम्.

अङ्क (अङ्कि) 1 A गतौ. To go, to move P अङ्कते. Pf शङ्कते. 2nd sing. शङ्कते. P F अङ्कता. F अङ्कित्यते C अशङ्कित्यत्. Aor. अशङ्कित. B अङ्किषांष्ट. D शिशङ्कित्यते. Frequ साशङ्क्यते, साशङ्कीति, साशङ्कि. Pass अङ्क्यते. A अशङ्कि.

अङ्ग (अङ्गि) 1 P गतौ. To go, to move P अङ्गति. Pf शङ्गति. 2nd sing. शङ्गति. P F अङ्गता. F अङ्गित्यति. Aor. अशङ्गत्. B अङ्ग्यात्. Caus. अङ्गयति ते A. अशङ्गत् त. Pass. अङ्ग्यते Aor. अशङ्गि.

अण् (अणदिः) 1 P दाणे To give, to grant, to present P

अणति. Pf. शश्राण 2nd sing. शश्राणिय. P F श्रणिता. F. श्रणिष्यति. Aor अश्रणात्, अश्रणात्. B. श्रण्यात्. Caus श्रणय-
ति ते. A अशिश्रणत्-त D शिश्रणिषति. Frequ शश्रण्यते, शश्र-
णाति, शश्राष्टि. Pass. श्रण्यते. A. अश्रणि, अश्राणि. P. P. श्रणित.
G श्रणिन्वा. Inf श्रणितुम्.

अण् 10 U. दाने. To give; to offer; to bestow. (प्रायेणायविपूर्ः
generally with वि). P. श्राणयति ते. Pf. श्राणयाञ्कार-चक्रे
&c P F श्राणयिता. F. श्राणयिष्यति ते. Aor. अशिश्रणत्-त,
अशश्राणत्-त. B श्राण्यात्, श्राणयिषीष्ट. D. शिश्राणयिषति ते.
Pass. श्राण्यते. A अश्राणि. P. P. श्राणित. G. श्राणयिवा,
विश्राण्य. Inf श्राणयितुम्.

अथ् (घटादिः) 1 P हिंसायाम्. To kill, to injure. P. अथनि.
Pf. शश्राथ. 2nd sing. शश्राथिय. P F. अथिता. F. अथिष्यति.
C. अथथिष्यत्. Aor. अथथीत्, अथथीत्. B श्रण्यात्. Caus.
अथयति-ते A अशिश्रयत् त. D. शिश्रथिषति Frequ शश्रथ्यते,
शश्रथीति, शश्रथति. Pass. अथ्यते. A. अथयि, अथ्रायि. P. P.
अथित. G अथिन्वा. Inf. अथितुम्.

अथ् 10 U प्रयने; प्रयान इयेके. To make effort, to set out P.
श्राथयति-ते. Pf श्राथयाञ्कार चक्रे &c P F. श्राथयिता F. श्राथयि-
ष्यति ते. Aor अशिश्रयत्-त. B. श्राथ्यात्, श्राथयिषीष्ट. Pass.
श्राथ्यते. A. अथ्रायि

अथ् (अदन्.) 10 U दौर्बल्ये. To be weak. P अथयति-ते. Pf.
अथयाञ्कार-चक्रे &c. P F अथयिता. F अथयिष्यति-ते. Aor. अश-
थयत् त. B अथ्यात्, अथयिषीष्ट. Pass. अथ्यते. A. अथयि.

अथ् 10 U. 1 P मोक्षणेहिंसायांच. To liberate; to set free, to
kill. P. श्राथयति ते; अथति. Pf श्राथयाञ्कार-चक्रे &c, शश्राथ.
P. F. श्राथयिता; अथिता. F. श्राथयिष्यति ते; अथिष्यति. Aor. अ-
शिश्रयत् त; अथथीत्, अथथीत्. B. श्राथ्यात्, श्राथयिषीष्ट; श्रण्यात्.

अन्य् (धयि) 1 A. शिथिल्ये. To loosen; to liberate P. अन्यते.
Pf. शश्रन्ये. 2nd sing. शश्रन्ये. P. F. अन्यता. I. अन्ययने.

C. अश्रन्थिषत् . Aor. अश्रन्थिष्ट . B. श्रन्थिषीष्ट . Caus. श्रन्थयति-ते
A. अशश्रन्थन् त. D शिश्रन्थिषते Frequ शश्रन्थ्यते, शश्रन्थ्यानि,
शाश्रन्ति. Pass. श्रन्थ्यते. A. अश्रन्थि.

अन्थ् 9 P. विमोचनप्रतिहर्षयो सदमैच. To be loose, to delight; to
bind, to connect, to arrange P श्रन्थीति. Impera 2nd sing.
श्रथान. Pf शश्रन्थ, श्रेथ. dual. शश्रन्थतु, श्रेतु. 2nd sing.
शश्रन्थिथ, श्रेथिथ. P F श्रन्थिना. F श्रन्थियति. Aor. अश्रन्थीत् .
B श्रन्थ्यात् . Caus. श्रन्थयति-ते. A अशश्रन्थन्-त. D शिश्रन्थिषति.
Frequ. शाश्रन्थ्यते, शाश्रन्थ्याति, शाश्रन्ति. Pass. श्रन्थ्यते. A. अश्रन्थि.
P P श्रथित. G श्रन्थिवा, श्रथिवा. Inf. श्रन्थितुम् .

अन्थ् 10 U 1 P श्रन्थसदमै. To arrange P. श्रन्थयति-ते, श्रन्थति.
Pf. श्रन्थयाञ्चकार षके &c. शश्रन्थ. P F श्रन्थयिता; श्रन्थिना. F.
श्रन्थयिष्यति-ते, श्रन्थिष्यति. Aor. अशश्रन्थन्-त, अश्रन्थीन् . B श्र-
न्थ्यात्, श्रन्थयिषीष्ट, श्रन्थ्यात् . Pass. श्रन्थ्यते, श्रन्थ्यते. A. अश्रन्थि.

अश्म् (अमु) 4 P तपमिखेदेच. To perform austerity, to be
wearied P आश्रम्यति. Pf. शश्राम 2nd sing शश्रमिथ. P F.
श्रमिता. F श्रमिष्यति. C अश्रमिष्यत् Aor. अश्रमन् . B श्रम्यात् .
Caus. श्रमयति-ते, (श्रामयति ते). A अशिश्रमन् त. D शिश्रमिषति.
Frequ शश्रम्यते, शश्रमीति, शश्रन्ति Pass. श्रम्यते. A. अश्राम. P.
P. श्रान्त. G. श्रमित्वा, श्रान्त्वा, श्रिम्य. Inf. श्रमितुम् .

अश्म् (अम्) 1 A. प्रमादे. To be careless, to err, to do wrong.
P. श्रम्यते Pf. शश्रम्मे. 2nd sing शश्रम्मिषे. P. I'. श्रमिता.
I' श्रमिष्यते. Aor अश्रमिष्ट. B श्रमिषीष्ट. D शिश्रमिषने.
Frequ शश्रम्यते, शश्रम्मीति, शश्रम्यि. Pass. श्रम्यते. A. अ-
श्रमि. P P. श्रम्य. G श्रमिन्वा, श्रम्य्वा. Inf. श्रमितुम् .

आ (घटादि) 2 P पाके. To cook. P आति. Imperf अथात् .
plu अथान्, अथु . Impera आतु 2nd sing आहि. Pf. शश्रो.
2nd sing शश्रिथ, शश्राथ. P F आता F आस्यति. C अथास्यत् .
Aor अथासीत् . B थेयात्, आयात्. Caus अपयति-ते, (आपय-
ति ते to cause to sweat) A. अशिश्रपत् त. D. शिश्रामति.

Frequ साधयते, साधयति, साधयन्ति. Pass आधते. A. अधायि.
P. P आण, अत. G आत्वा. Inf. धातुम्.

अि (अिञ्) 1 U. सेवयाम्. To serve, to depend upon; to re-
sort to. P. अयति-ते. Pf. शिषाय, शिषये. 2nd sing शिषयिष,
शिषियिषे. P. F. अयिता. F. अयिष्यति-ते. Aor. अशिषयत्-त्. B.
श्रीयात्, अयिषीष्ट. Caus. आययति ते. 1. अशिषयत्-त्. D शिषयति-
ते, शिषयिषति ते. Frequ शेयते, शेयति, शेयन्ति. Pass. श्रीयते.
A. अधायि. P. P. अित G अित्वा, अशिष-य Inf. श्रियेत्तुम्.

अिप् (अिपु) 1 P. दाहे. To burn. P अयति. Pf. शिषेय. 2nd
sing शिषेयिष. P. F. अयिता. F. अयिष्यति. Aor. अशेयत्. B.
अिष्यात्. Caus अययति ते. A. अशिषयत्-त्. D शिषयिषति, शि-
षेयिषति. Frequ. शेयते, शेयति, शेयन्ति. Pass. अिष्यते. A. अयि.
P. P अिट G अिपित्वा, अयिमा, अिष्ट. Inf. अयेत्तुम्.

अी (अीञ्) 9 P पाके. To cook, to dress. P अीणाति, अीणीते.
Pf. शिषाय, शिषये. 2nd sing शिषयिष, शिषेय, शिषियिषे.
P. F. अेता F अेयति ते. Aor. अयेयत्, अयेष्ट B अीयात्,
अेयीष्ट. Caus आययति ते. A. अशिषयत्-त्. D शिषयति ते.
Frequ. शेयते, शेयति, शेयन्ति. Pass. अीयते. A.
अधायि. P. P. अीत. G अीत्वा. Inf अेत्तुम्.

शु 1 P. श्रणे. To hear, to listen, to obey P शृणोति. Pf. शु-
श्राव. 2nd sing शृणोथ. 1st d. 1 शृणु. P. F. श्रोता. F.
श्रोष्यति. C. अश्रोष्यत्. Aor अश्रोष्यत्. B शृयात्. Caus. श्रा-
यति ते. A. अशिषयत्-त्, अशुश्रयत्-त्. D शृणुते, (प्रनिशृणुति,
अ.शुश्रूषति). D of Caus शिषाययति-ते, शृणाययति-ते. Frequ.
शोश्रूयते, शोश्रूयति, शोश्रूयन्ति. Pass. श्रूयते. A. अधायि. P. P. श्रु 1.
G. श्रुमा, उपश्रुय. Inf. श्रोतुम्.

श्रै 1 P. श्रपणे. To cook; to render mature P. आयति Pf. श्रप्यो.
2nd sing श्रपिथ, श्रपय. P. P. श्राता F. श्रास्यति. Aor अश्रानीत्.
B श्रायात्, श्रयात्. For other forms see the root श्र 2 P.

ओण् (ओणृ) 1 P. संगते. To heap together; to collect, to

accumulate P. श्रोणति. Pf शुश्रोण. 2nd sing. शुश्रोणिथ. P. F श्रोणिता. F. श्रोणिष्यति Aor. अश्रोणीत्. II श्रोण्यात्. Caus. श्रोणयति ते. A अशुश्रोणत्-त्. D. शुश्रोणिषति. Frequ. शोश्रोण्यते, शोश्रोण्टि &c Pass श्रोण्यते A. अश्रोणि.

शङ्क (शकि) 1 A गतौ. To go, to move. P. शङ्कते. Pf शङ्कते. 2nd sing. शङ्कथि. P F शङ्किता. F. शङ्किष्यते. Aor. अशङ्किष्ट. B शङ्किषीष्ट. Pass. शङ्क्यते. A अशङ्कि.

शङ्ख (शगि) 1 P गतो. To go, to move P. शङ्कति. Pf. शङ्क. 2nd sing. शङ्कथि P F. शङ्किता. F. शङ्किष्यति. Aor. अशङ्कीत्. B शङ्क्यात्. Caus. शङ्कयति ते. A. अशङ्कत्-त्. Pass. शङ्क्यते A. अशङ्कि.

शूल (घटादि) 1 P. हिंसायाम्. To hurt, to kill, to be loose. P शूलति. Pf शूलाय. 2nd sing. शूलथि. P F. शूलिता. F. शूलिष्यति. Aor. अशूल्यात्, अशूल्यात्. B. शूल्यात्. Caus. शूलयति ते. A अशिशूलत्-त् D शिशूलिषति Frequ. शाशूल्यते, शाशूलीति, शाशूलि. Pass शूल्यते. A. अशूलि अशूलि. P. P शूलित. G. शूलित्वा. Inf शूलितुम्.

श्लाख (श्लवृ) 1 P व्याप्तौ. To pervade, to penetrate P. श्लाखति. Pf श्लाख 2nd sing. श्लाखथि. P F श्लाखिता F. श्लाखिष्यति. Aor अश्लाखीत्. B श्लाख्यात्. Caus. श्लाखयति ते. A. अशश्लाखत्-त्. Pass. श्लाख्यते. A अश्लाखि.

श्लाघ (श्ला) 1 A. कथने. To praise, to be proud of. P. श्लाघते. Pf. श्लाघे. 2nd sing. श्लाघथि. P F. श्लाघिता. F. श्लाघिष्यते. C. अश्लाघिष्यत. Aor. अश्लाघिष्ट. B. श्लाघिषीष्ट. Caus. श्लाघयति ते. A अशश्लाघत्-त्. D. शिश्लाघिषते. Frequ. शाश्लाघ्यते, शाश्लाघीति, शाश्लाघि. Pass. श्लाघ्यते. A. अश्लाघि. P. P श्लाघित. G. श्लाघित्वा, सश्लाघ्य. Inf. श्लाघितुम्.

शिष् (शिषु) 1 P दाहे. To burn. P शेषति. Pf शिषेय. 2nd sing. शिषेथि. P F. शेषिता. F. शेषिष्यति. Aor अशेषीत्. L शिष्यात्. D. शिशिषति, शिषेयिषति. Frequ see the next

root. Pass. छिष्यते. A. अछेपि. P. P. छिष्ट. G. छिपित्वा,
छेपित्वा, छिष्टा. Inf. छेपितुम्.

छिष् 4 P. आलिङ्गने. To embrace; to adhere to; to cling to. P.
छिष्यति. Pf. शिछेपिथ. P. F. छेष्ट. F. छेष्टयति.
Aor. अछिषत् (in the sense of to embrace), अछिषत्.
(in other senses). B. छिष्यात्. Caus. छेपयति-ते. A. अशि-
छिषत् त. D. शिछिषति. Frequ. शेछिष्यते, शेछिषीति, शे छेष्टि. Pass.
छिष्यते. A. अछेपि. P. P. छिष्ट. G. छिष्टा, आछिष्य. Inf. छेष्टुम्.

छिष् 10 U. छेपणे. To embrace; to connect. P. छेपयति-ते. Pf.
छेपयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. छेपयिता. F. छेपयिष्यति ते. Aor.
अशिछिषत् त. B. छेप्यात्, छेपयिषीष्ट. Pass. छेप्यते. A. अछेपि.

छोक (छोह) 1 A. संघाते. To heap together; to versify; to
compose; to make verses. P. छोक्ते. Pf. शुछोकं. 2nd sing.
शुछोकिये. P. F. छोकिता. F. छोकिष्यते. C. अछोकिष्यत. Aor.
अछोकिष्ट. B. छोकिषीष्ट. Caus. छोकयति ते. A. अशुछोकत् त. D.
शुछोकिषते. Frequ. शोछोक्यते, शोछोकीति, शोछोक्ति. Pass. छोक्यते.
A. अछोकि. P. P. छोक्ति. G. छोक्त्वा, उपछोक्य. Inf. छोकिनुम्.

छोण (छोणू) 1 P. संघाते. To accumulate; to collect. P. छो-
णति. Pf. शुछोण. 2nd sing. शुछोणिय. P. F. छोणिता. F. छो-
णिष्यति. Aor. अछोणीत्. B. छोण्यात्. Caus. छोणयति ते. A.
अशुछोणत् त. D. शुछोणिषति. Frequ. शोछोण्यते, शोछोणीति,
शोछोण्टि. Pass. छोण्यते. A. अछोणि. P. P. छोणित. G.
छोणित्वा. Inf. छोणितुम्.

श्चङ्क (शकि) 1 A. गतौ. To go; to move. P. शङ्कते. Pf. शशङ्के.
2nd sing. शशङ्किपे. P. F. शङ्किता. F. शङ्किष्यते. Aor. अश-
ङ्किष्ट. B. शङ्किषीष्ट. Frequ. शशङ्क्यते, शशङ्कीति, शशङ्कि. Pass.
शङ्क्यते. A. अशङ्कि.

श्चच् 1 A. गतौ. To go; to move. P. शचते. Pf. शशचने. 2nd sing.
शशचिपे. Pf. शचिता. F. शचिष्यते. Aor. अशचिष्ट. B. शचिषीष्ट.
Pass. शच्यते. A. अशचि.

श्वच् (श्वने) 1 A गता To go, to move P श्वन्ते Pf शश्वच्च.
2nd sing I शश्वच्चिषे P I श्वन्तिता F श्वन्तिष्यन् Aor अश्वच्चिष्ट
B श्वन्तिपाष्ट Pass श्वन्त्यते A अश्वन्ति

श्वद् 10 U असंस्कारगत्या To leave unfinished to go to move
P श्वद्यति ते Pf श्वद्याच्चकार चक्र ḍc P F श्वद्यिता I
श्वद्यिष्यति त Aor अश्वद्यत्त B श्वद्यात्, श्वद्यिपाष्ट Pass
श्वद्यते A अश्वद्यि P P श्वद्यिन् G श्वद्यित्वा Inf श्वद्यितुम्

श्वट् (अदन्) 10 U सम्यगवभषणे To speak ill to speak
well r correctly P श्वटयति त Pf श्वटयाच्चकार चने ḍc P.
1 श्वटयिता F श्वटयिष्यति ते Aor अश्वटत्त B श्वट्यात्,
श्वटयपाष्ट Pass श्वटयत A अश्वटि

श्वण्ठ (श्वठि) 10 U असंस्कारगत्या To leave unfinished, to go,
to move 1 श्वण्ठयति ते Pf श्वण्ठयाच्चकार चक्र ḍc P I श्वण्ठ
यिता F श्वण्ठयिष्यति त Aor अश्वण्ठत्त B श्वण्ठ्यात्, श्वण्ठ
यिपाष्ट D शिश्वण्ठयिष्यति ते Pass श्वण्ठ्यते A अश्वण्ठि

श्वञ् 10 U गयाम् To go to move P श्वञ्चयति ते Pf श्वञ्चया
च्चकार चक्र ḍc P 1 श्वञ्चयिता F श्वञ्चयिष्यति ते Aor अश्वञ्च
त्त B श्वञ्च्यात्, श्वञ्चयिपाष्ट Pass श्वञ्च्यन्ते A अश्वञ्चि

श्वर्त् 10 U गत्याम् To go to move 1 श्वर्त्तयति त Pf श्वर्त्तयाच्चकार
चक्र ḍc P I श्वर्त्तयिता F श्वर्त्तयिष्यति ते A r. अश्वर्त्तत्त
B श्वर्त्तयत्, श्वर्त्तयिष्यति ते Pass श्वर्त्तयते A अश्वर्त्ति P P श्वर्त्तिन्
G श्वर्त्तयित्वा Inf श्वर्त्तयितुम्

श्वल् 1 P आशुगमने To go quickly to run P श्वलति Pf श
श्वलत् 2nd sing शश्वल्यिषे P I श्वलित्वा F श्वलिष्यति Aor
अश्वलान् B श्वल्यान् Caus श्वलयति ते A अशिश्वलत् त D
शिश्वल्यति Frequent शश्वल्यत, शश्वल्यति, शश्वल्यति

श्वल्क 10 U परिभाषण To tell to narrate P श्वल्कयति ते Pf
श्वल्कयाच्चकार चक्र ḍc P 1 श्वल्कयिता F श्वल्कयिष्यति ते Aor
अश्वल्कत्त B श्वल्क्यात्, श्वल्कयिष्यति ते Pass श्वल्क्यते A अश्वल्कि

श्वल् 1 P आशुगमने To go quickly, to run P श्वल्ति Pf श

श्वल्ल. 2nd sing. शश्वल्लिय. P. F. श्वल्लिता. F. श्वल्लिष्यति. Aor. अश्वल्लीत्. B. श्वल्ल्यात्. Caus. श्वल्लयति-ते. A. अशश्वल्लत्-त्. P. P. श्वल्लित. G. श्वल्लित्वा. Inf. श्वल्लितुम्.

श्वस् २ P. प्राणने. To breathe; to respire. P. श्वसिति. 2nd sing. श्वसिषि. Imperf. अश्वसीत्, अश्वसत्. 2nd sing. अश्वसीः, अश्वसः. Impera. श्वसितु. 2nd sing. श्वसिहि. Pt. शश्वसत्. 2nd sing. शश्वसिथ. P. F. श्वसिता. F. श्वसिष्यति. C. अश्वसिष्यत्. Aor. अश्वसीत्. B. श्वस्यात्. Caus. श्वासयति-ते. A. अशिश्वसत्-त्. D. शिश्वसिपति. Frequ. शाश्वस्यते, शाश्वसीति, शाश्वस्ति. Pass. श्वस्यते. A. अश्वसि. P. P. श्वसित, (आश्वस्त, विश्वस्त). G. श्वसित्वा, (आश्वस्य, विश्वस्य). Inf. श्वसितुम्.

श्वि (दुओश्चि) १ P. गतिवृद्धयोः. To go, to grow; to increase; to swell. P. श्वयति. Pf. शिश्वाय शुश्राव. 2nd sing. शिश्वयिथ, शुश्रविथ. P. F. श्वयिता. F. श्वयिष्यति. Aor. अश्वत्, अश्वयीत्, अशिश्वयत्. B. शूयात्. Caus. श्वाययति-ते, शावयति ते. A. अशिश्वयत्-त्, अशूशवत्-त्. D. शिश्वयिपति. D. of Caus. शिश्वाययिपति-ते. शुशावयिपति ते. Frequ. शैश्वीयते, शोशूयते, शैश्वयीति, शैश्वेति. Pass. शूयते. A. अश्वायि. P. P. शून. G. श्वयित्वा, उच्छूय. Inf. श्वयितुम्. Abs. श्वयधुः.

श्वित् (श्विना) १ A. वर्णे. To be white. P. श्वेतते. Pf. शिश्विते. 2nd sing. शिश्वितिषे. P. F. श्वेतिता. F. श्वेतिष्यते. C. अश्वेतिष्यत्. Aor. अश्वितत्, अश्वेतिष्ट. B. श्वेतिपीष्ट. P. P. श्वित्त (श्वेतित, श्वित्त. Pass).

श्विन्द् (श्विदि) १ A. श्वैत्ये. To be white; to become white. P. श्विन्दते. Pf. शिश्विन्दे. 2nd sing. शिश्विन्दिषे. P. F. श्विन्दिता. F. श्विन्दिष्यते. Aor. अश्विन्दिष्ट. B. श्विन्दिपीष्ट. D. शिश्विन्दिपते. Frequ. शैश्विन्द्यते, शैश्विन्दीति, शैश्विन्ति. Pass. श्विन्द्यते. A. अश्विन्दि. Pass. श्विन्दित. G. श्विन्दित्वा. Inf. श्विन्दितुम्.

घ *

ष्टिक् (ष्टिक्) १ P. निरसने. To spit out; to spatter. P. छीनति.

* There are only three roots, the initial प् of which is not liable to be changed into स्.

Pf † तिष्ठेव or टिष्ठेव. 2nd sing. तिष्ठेविय, टिष्ठेविय. P. F. छेविता. F. छेविष्यति. C. अछेविष्यत्. Aor. अछेवात्. B. छेव्यात्. Caus. छेवयति. A. अतिष्ठिवत्. अटिष्ठिवत्, D. तिष्ठेविपति, टिष्ठेविपति, तुष्टयूयति, दुष्टयूयति. Frequ. तेष्टीव्यते, टेष्टीव्यते. Pass. छेव्यते. A. अछेवि. P. P. छवूत्. G. छेवेत्वा, छवूत्वा, निष्टीव्य. Inf. छेवितुम्. छिव् (छिबु) 4 P. निस्सने. To spit out; to spatter. P. छेव्यति.

Prest. P. छेव्यत्. For other forms see the above root.

चवष्क् 1 A. गतौ To go; to move. P. चवष्कते. Pf. पचवष्के. 2nd sing. पचवष्किपे. P. F. चवष्किता. F. चवष्किष्यते. Aor. अचवष्किष्ट. B. चवष्किषाष्ट. Caus. चवष्कयति-ते. A. अपचवष्कत्-त. D. चिचवष्किपते. Pass. चवष्क्यते. A. अचवष्कि.

स.

सग् (पगे) (घटादिः) 1 P. संवरणे. To cover. P. सगति. Pf. ससाग. 2nd sing. सेगिय. P. F. सगिता. F. सगिष्यति. C. असगिष्यत्. Aor. असगीत्. B. सग्यात्. Caus. सगयति-ते. A. असोसगत्-त. Pass. सग्यते. A. असगि, असागि.

सघ् (पघ्) 5 P. हिंसायाम्. To strike; to kill. P. सघ्नोति. Pf. ससाघ. 2nd sing. सेघिय. P. F. सघिता. F. सघिष्यति. Aor. असघीत्, असाघीत्. B. सघ्यात्. Caus. साघयति-ते. A. असोसघत्-त. D. सिसघिपति. Frequ. सासघ्यते, सासघीति, सासगिय. Pass. सघ्यते. A. असाघि. P. P. सघित. G. सघित्वा. Inf. सघितुम्.

संकेत् 10 U. आमन्त्रणे. To invite; to counsel; to fix by convention. P. संकेतयति-ते. Pf. संकेतयाचकार-चक्रे &c. P. F. संकेतयिता. F. संकेतयिष्यति-ते. Aor. अससंकेतत्-त. B. संकेत्यात्, संकेतयिषाष्ट. D. सिसंकेतयिपति ते. Pass. संकेत्यते. A. असकेति. P. P. संकेतित. G. संकेतित्वा. Inf. संकेतयितुम्.

संग्राम् 10 A. युद्धे. To fight. P. संग्रामयते. Pf. संग्रामयाचक्रे &c. P. F. संग्रामयिता. F. संग्रामयिष्यते. Aor. अससंग्रामत्. B. संग्राम-

† The second consonant of छिव् is either व् or द् according to प्रात.

यिषीष्ट. D. सिसग्रामयिषते. Pass सग्राम्यते. A. असग्रामि. P. P. सग्रामित. G. सग्रामयित्वा. Inf. संग्रामयितुम्.

सच् (पच्) 1 A सेचनेसेवनेच. To sprinkle, to serve P. सचने-
Pf. सेचे. 2nd sing सोचिषे P. F. सचिता F सचिष्यते. C. असचि-
ष्यन्. Aor. असचिष्ट. B. सचिषीष्ट. D. सिसचिषते. Frequ. सास-
च्यते, सासचीति, सासक्ति Pass. सच्यते. A. असाचि.

सच् (पच्) 1 U. समवाये. To be associated with. P. सचति ते.
Pf ससाच, सेचे. P. F. सचिता. F. सचिष्यति ते. Aor. असचा-
त्, असाचीत्, असचिष्ट B. सच्यात्, सचिषीष्ट Caus. साचयति-
ते. A. असीसचत् त. Pass. सच्यते. A. असाचि

सज्ज् (पज्ज्) 1 P. सज्जे. To cling to, to adhere to, to embrace.
P. सजति. Pf ससज्ज 2nd sing. ससज्जिय, ससज्ज्य. P. F.
सज्जता. F. सज्जयति. Aor. असाज्जत्. dual. असाज्जताम् B. स-
ज्यात्. Caus सज्जयति ते. A. अससज्जत् त. D. सिसज्जति, (अभि-
षिपङ्कति) Frequ. सासज्ज्यते, सासज्जीति, सासज्जि Pass सज्यते.
A. असज्जि P. P. सक्त. G. सक्त्वा, आसज्य. Inf. सज्जतुम्.

सट् (पट्) 1 P. अटये. To be a part or portion. P. सटति.
Pf ससाट 2nd sing. सेटिय. P. F. सटिता. F. सटिष्यति. Aor अस-
टीत्, असाटीत्. B. सट्यात्. Frequ. सासट्यते, सासटीति, सासट्टि.

सट् (पट्) 10 U. हिंसायाम्. To hurt, to kill. P. सट्टयति-ते.
Pf. सट्टयाञ्चकार चक्रे &c. P. F. सट्टयिता F. सट्टयिष्यति-ते, Aor.
अससट्टत् त. II सट्टयात्, सट्टयिषीष्ट Pass. सट्टयते. A. असट्टि.

सत्र् 10 A. सतानक्रियायाम्. To spread, to extend. P. सत्रयते.
Pf. सत्रयाञ्चक्रे &c. P. F. सत्रयिता. F. सत्रयिष्यते. Aor. असस-
त्रत्. B सत्रयिषीष्ट D. सिसत्रयिषते Pass. सत्र्यते. A. असत्रि.
P. P. सत्रित. G. सत्रयित्वा Inf सत्रयितुम्.

सद् (पट्) 1 P विशरणयवसादनेषु 10 to divide, to break, to go;
to wither; to despond, to be weary. P. सीदति, (निप्री-
दति). Pf. ससाद (निःसाद). 2nd sing. सेदिथ, समत्य. P.
I. सत्ता. F. सम्पति. C. अमत्स्यत्. Aor. अमदत्. B. सद्यात्.

Caus. मादयति ते. A. असीपदत् -त्, (न्यसीपदत् -त्). D. सिप-
त्सति, (निपिपत्सति). Frequ. सामद्यने मामदीति, सासत्ति. Pass. मगने.
A. असादि P. P. सन्न. G. सन्ना, निपद्य Inf. सत्तुम्. Abs. सादः.

सद् (पङ्क्तु) 6 P. विशरणयवसादनेपुः. To divide; to break; to
go, to wither; to despond; to be weary. Feminine form
of the present participle. सादती, सादन्ती. For other
forms see the above root.

सद् (पङ्क्तु) 10 U. 1 P. गनौ. To go, to approach. P. सादय-
ति ते. Pt. सादयाच्चकार-चके &c. P. F. सादयिता. F. सादयिष्य-
ति-ते. Aor. असीपदत् -त् B. साद्यात्, सादयिषीष्ट. D. सिपादयिप-
ति-ते. Pass. साद्यते. A. असादि. P. P. सादित. G. सादयित्वा,
आमाद्य Inf. सादयितुम्. For the forms of the root 1 P. see
सद् 1 P. above.

सन् (पण्) 1 P. सभक्तो. To divide. P. सनति. Pf. ससान. 2nd
sing. सेनिय. P. F. सनिता. F. सनिष्यति. C. असनिष्यत्. Aor.
असनीत्, असानीत्. B. सन्यात्, सायात्. Caus. सानयति ते. A.
अमीपयन्त् -त्. D. सिपनिपति, सिपासति. Frequ. संसन्यते, सासायते,
समनन्ति, ससन्ति. Pass. संन्यते, सापने. A. असानि. P. P. सनित.
G. सनिता. Inf. सनिनुम्.

सन् (पण्) 8 U. दाने. To give, to honour, to obtain, to wor-
ship. P. सनोति, सनुते. Pf. ससान, सेने. 2nd sing. सेनिय-ये.
P. F. सनिता. F. सनिष्यति ते. Aor. असनीत्, असानीत्, अस-
निष्ट, असात्. 2nd sing. असनी, असानि, असनिष्ठा, असाथा. B.
सन्यात्, सायात्, सनिषीष्ट. D. सिपनिपति ते, सिपासति ते. P. P.
सात् G. सनित्वा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (ण्) 1 P. समवाये. To connect. P. सपति. Pf. ससाप.
2nd sing. सेपिय. P. F. सपिता. F. सपिष्यति. Aor. अमपीत्,
असापीत्. B. सप्यात्. Caus. सापयति ते. A. असीपयत्-त्. D. सि-
सपिपति. Frequ. सासप्यते, सासपीति, साससि. Pass. सप्यते. A. असापि.
सप् 11 P. पूजयाम्. To worship; to adore. P. सपर्यति. Pf. सपरा-

अकार &c. P. F. सपरिता. F. सपरिष्यति. Aor. असपरीत्. B. सपर्यात्.
 सभाज् 10 U. प्रीतिदर्शनयोः. To serve; to honour; to salute; to
 please. P. सभाजयति-ते. PF. सभाजयाञ्कार-चक्रे &c. P. F.
 सभाजयिता. F. सभाजयिष्यति ते Aor. अससभाजत्-त. B. सभाज्यात्,
 सभाजयिषीष्ट D. सिसभाजयिषति-ते. Pass. सभाज्यते. A. असभाजि.
 P. P. सभाजित. G. सभाजयित्वा. Inf. सभाजयितुम्.

सम् (पमु) 1 P. वैकल्ये. To be confused P. समति. PF. ससाम.
 2nd sing. सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor. असमीत्. B.
 सम्यात्. U. and Frequ. see the next root. Pass. सम्यते. A. असमि.

सम् (पमी) 4 P. परिणामे. To change forms P. सम्यति. PF.
 ससाम. 2nd sing. सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor.
 असमत्. B. सम्यात्. Caus. समयति-ते. A. असीपयत्-त. D. सि-
 समयति. Frequ. ससम्यते, सममीति, संमन्ति. Pass. सम्यते. A.
 असमि. P. P. सान्त. G. समित्वा. Inf. समितुम्.

सम्ब (पम्) 1 P. सम्बधने. To go; to creep. P. मम्बति. PF.
 समम्ब. 2nd sing. ससम्बिथ. P. F. सम्बिता. F. सम्बिष्यति. C.
 असम्बिष्यत्. Aor. असम्बीत्. B. सग्यात्. Frequ. सामग्यते,
 सासम्बीति, सासम्भि. Pass. सम्यते. A. असम्बि.

सम्ब 10 U. सम्बधने. To collect, to connect. P. सम्बयति-ते. PF.
 सम्बयाञ्कार-चक्रे &c. P. F. सम्बयिता. F. सम्बयिष्यति-ते. Aor.
 अससम्बत् त. B. सम्ब्यात्, सम्बयिषीष्ट.

सम्भर् 11 P. सम्भरणे. To maintain. P. सम्भर्यति. PF. सम्भराञ्कार
 &c. P. F. सम्भरिता. F. सम्भरिष्यति. Aor. असम्भरीत्. B. सम्भर्यात्.

सम्भूयस् 11 P. प्रभूतभावे. To increase, to be abundant. P.
 सम्भूयस्यति. PF. सम्भूयसाञ्कार &c. P. F. सम्भूयसिता. F. सम्भूय-
 सिष्यति Aor. असम्भूयमात्. B. सम्भूयस्यात्.

सर्ज (पर्ज) 1 P. सर्जने. To acquire; to gain. P. सर्जति. PF.
 समर्ज. 2nd sing. समर्जिथ. P. F. मर्जिता. F. सर्जिष्यति. C. अ-
 सर्जिष्यत्. Aor. अमर्जीत्. B. मर्ग्यात्. Caus. मर्जयति-ते. A.
 अमसर्जत्. D. निपार्जयति ते. Frequ. मामर्ज्यते, सामर्जीति,

Caus. सादयति ते. A. असीपदत् -त्, (न्यसीपदत् -त्). D. भित-
त्सति, (निपिपसति). Frequ सासद्यते मामदीति, सासत्ति. Pass. नयने.
A. असादि P. P. सन्न. G. सत्वा, निपय Inf. सचुम्. Abs. सादः.

सद् (पङ्) 6 P. निशरणव्यवसादनेषु. To divide, to break; to
§, to wither, to despond, to be weary Feminine form
of the present participle. सदिता, सदिन्ती. For other
forms see the above root.

सद् (पङ्) 10 U. 1 P. गतौ. To go, to approach. P. सादय-
ति ते. Pt. सादयाच्चकार-चक्रे &c. P. F. सादयिता. F. सादयिष्य
ति-ते. Aor असीपदत् -त् B साद्यात्, सादयिषीष्ट. D. सिपादयिष-
ति-ते. Pass. साद्यते. A. असादि. P. P. सादित. G. सादयित्वा,
आमाय Inf सादयितुम्. For the forms of the root 1 P. see
सद् 1 P. above.

सन् (पण्) 1 P. समक्तो. To divide. P. सनति. Pf. सत्तान. 2nd
sing. सेनिय. P. F. सनिता. I. सनिष्यति. C. असनिष्यत्. Aor.
असनीत्, असानीत्. B सन्यात्, सायात्. Caus. सानयति ते. A.
अमीपनत् -त्. D सिपनिपति, सिपामति. Frequ. ससन्यते, सासायते,
समनति, ससन्ति. Pass. सन्यते, सायते. A. असानि. P. P. सनित.
G. सनिता. Inf. सनितुम्.

सन् (पण्) 2 U. दाने. To give, to honour, to obtain, to wor-
ship. P. सनोति, सनुते. Pf. सत्तान, सेने. 2nd sing. सेनिय-ये.
P. F. सनिता. F. सनिष्यति ते. Aor असनोत्, असानोत्, अस-
निष्ट, असात्. 2nd sing. असनी, असानी, असनिष्ठा, असाथा. B.
सन्यात्, सायात्, सनिषीष्ट. D. सिपनिपति ते, सिपासति ते. P. P.
सात् G. सनित्वा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (पण्) 1 P. समवाये. To connect. P. सपति. Pf. सप्ताप.
2nd sing. सेपिय. P. F. सपिता. F. सपिष्यति. Aor. असपीत्,
असापीत्. B. सप्यात्. Caus. सापयति ते. A. असीपपत् -त्. D. सि-
सपिपति. Frequ सासप्यते, सासपीति, सासप्ति. Pass. सप्यते. A. असानि.

सप् 11 P. पूजयाम्. To worship, to adore. P सपयति. Pf. सपरा-

अकार &c. P. F. सपरिता. F. सपरिष्यति. Aor असपरीत्. B सपर्यात्.
 सभाज् 10 U. प्रीतिदर्शनयो.. To serve, to honour; to salute; to
 please. P. सभाजयति-ते. Pf सभाजयाञ्चकार-चक्रे &c P. F.
 सभाजयिता. F. सभाजयिष्यति ते Aor अससभाजन्-त. B सभाज्यात्,
 सभाजयिषीष्ट D सिसभाजयिषति-ते. Pass सभाज्यते. A. असभाजि.
 P. P. सभाजित. G. सभाजयित्वा. Inf सभाजयितुम्.

सम् (पनु) 1 P. वैकल्ये. To be confused P. समति. Pf समाम.
 2nd sing सेमिथ. P F समिता. F. समिष्यति. Aor असर्मात्. B.
 सम्यात्. D. and Frequ see the next root. Pass सम्यते. A. असमि.

सम् (पमी) 4 P. परिणामे. To change forms P सम्यति. Pf.
 ससाम. 2nd sing सेमिथ. P. F. समिता. F. समिष्यति. Aor.
 असमत्. B सम्यात्. Caus. समयति-ते. A. असीदमन्-त. D. ति-
 समिषति. Frequ सम्यते, सम्यति, ससन्ति. Pass. सम्यते. A.
 असमि. P. P. सान्त. G समित्वा. Inf. समितुम्.

सम्ब्र (पम्ब्र) 1 P सम्ब्रधने. To go, to creep P. मम्ब्रति. Pf.
 समम्ब्र. 2nd sing ससम्ब्रिथ. P. F सन्धिता. F सन्धिष्यति. C.
 असाध्विष्यत्. Aor असम्ब्रीत्. II सग्यात्. Frequ सामन्यते,
 सासम्ब्रीति, सासम्भि. Pass सम्यते. A अमम्ब्रि.

सम्ब्र 10 U. सम्ब्रधने. To collect, to connect. P सम्ब्रयति-ते. Pf.
 सम्ब्रयाञ्चकार-चक्रे &c P. F सम्ब्रयिता. F. सम्ब्रयिष्यति ते. Aor.
 अससम्ब्रन्-त. B सम्ब्र्यात्, सम्ब्रयिषीष्ट.

सम्भर 11 P. सम्भरणे. To maintain P सम्भरति. Pf. सम्भराञ्चकार
 &c P. F. सम्भरिता. F सम्भरिष्यति. Aor असम्भरीत्. B सम्भर्यात्.

सम्भूयस् 11 P. प्रभूतभावे. To increase, to be abundant. P.
 सम्भूयस्यति. Pf. सम्भूयमाञ्चकार &c. P. F. सम्भूयमिता. F. सम्भूय-
 सिष्यति. Aor. असम्भूयमात्. B. सम्भूयस्यात्.

सर्ज (पर्ज) 1 P. सर्जने. To acquire, to gain. P. सर्जति. Pf.
 समर्ज. 2nd sing. मर्जयि. P. F. सर्जिता. F. मर्जिष्यति. C. अ-
 सर्जिष्यत्. Aor. अमर्जीन्. B. मर्ज्यात्. Caus. सर्जयति-ते. A.
 अससर्जत्. D. निर्मर्जयति ते. Frequ. मान्यते, सामर्जनि,

Caus. सादयति ते. A. असीपदत् त, (असीपदत् त). D. सिप-
सति, (निपिपसति). Frequ सामद्यते सासदीति, साससि Pass. सगने.
A. असादि P. P. सन्न. G. सत्वा, निपद्य Inf. सत्तुम्. Abs. साद .

सद् (पङ्) 6 P. विशरणगयवसादनेपु . To divide, to break, to
g , to wither, to despond, to be weary Genuine form
of the present participle. सीदती, सीदन्ती. For other
forms see the above root.

सद् (पङ्) 10 U 1 P. गतौ. To go, to approach. P. सादय-
ति ते. Pt सादयाञ्चकार चक्रे &c. P F. सादयिता F. सादयिष्य-
ति ते Aor असीपदत् त B साद्यात्, सादयिषीष्ट. D. सिपादयिप-
ति-ते. Pass साद्यते A. असादि. P P. सादित. G. सादयित्वा,
आसाद्य Inf सादयितुम् . For the forms of the root 1 P. see
सद् 1 P. above.

सन् (पण्) 1 P सभक्तो. To divide P. सनति. Pf ससान. 2nd
sing सेनिय P. P. सनिता. P सनिष्यति. C. असनिष्यत् . Aor.
असनीत्, असानीत् . B सन्यात्, सायात् . Caus. सानयति ते. A.
असीपनत् -त्. D सिपनिपति, सिपासति. Frequ ससन्त्यते, सासायते,
समनति, ससन्ति Pass. सन्त्यते, सायते. A. असानि. P. P. सनित.
G सनिता. Inf. सनितुम् .

सन् (पण्) 8 U दाने. To give, to honour, to obtain, to wor-
ship. P. सनोति, सनुते. Pf ससान, सेने. 2nd sing सेनिय-ये.
P F सनिता F. सनिष्यति ते Aor असनीत्, असानीत्, अस-
निष्ट, असात्. 2nd sing. असनी, असानी, असनिष्ठा, असाधा . B.
सन्यात्, सायात्, सनिषीष्ट. D. सिपनिपति ते, सिपासति ते. P. P.
सात् G सनित्वा, सात्वा. For other forms see the above root.

सप् (ण्) 1 P समवाये. To connect P. सपनि. Pf ससाप.
2nd sing सपिय. P. F सपिता. F सपिष्यति. Aor असपीत्,
असापीत् . B सप्यात् . Caus सापयति ते. A असीपपत् त. D सि-
सपिपति. Frequ सासप्यते, सासपीति, साससि Pass सप्यते. A असपि.

सप् 11 P पूजयाम् . To worship, to adore P सपर्यति. Pf सपरा-

Inf. सहितुम्, सोदुम्.

सह (वह्) 4 P. वृत्ते. To satisfy; to be pleased. P. सद्यति.
Pf. ससाह 2nd sing. सेहिय. P. F. सहिता. F. सहिष्यति.
Aor. असहीत्. B. सद्यात्. D. सिसहिषति. Caus. Frequ. &
Pass. see the above root-P.P. सहित-G सहित्वा. Inf. सहितुम्.

सह (वह्) 10 U. 1 P. मर्षणे. To forbear, to be able. P. सा-
हयति ते; सहति. Pf. साहयाश्चकार-चक्रे &c. ससाह. P. F. साह-
यिता; सहिता. F. साहयिष्यति-ते; सहिष्यति. Aor. असीयहत्-त्त;
असहीत्. B. साह्यात्, साहयिषीष्ट; सद्यात्. D. सिसाहयिषति-ते;
सिसहिषति. Pass. साह्यते; सद्यते. A. असाहि. P. P. साहित; स-
हित-G. साहयित्वा, उत्साह्य; सहित्वा, उत्सद्य-Inf. साहयितुम्; सहितुम्.

साध् (पाध्) 5 P. ससिद्धो. To finish; to accomplish. P. सा-
ध्नोति. Pf. ससाध. 2nd sing. ससाधिय. P. F. साद्ध. F. सात्स्यति.
C. असत्स्यत्. Aor. असात्सीत्. dual. असाद्वाम्. B. साध्यात्.
Caus. साधयति-ते. A. असीयवत्-त्त. D. सिष्यत्सते. Frequ. सा-
साध्यते, सासाधोति, सासादि. Pass. साप्यते. A. असाधि. P. P.
साद्ध. G. साद्ध, प्रसाध्य. Inf. सादुम्.

सान्त्व 10 U. सामप्रयोगे. To appease, to console; to pacify.
P. सान्त्वयति-ते. Pf. सान्त्वयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. सान्त्वयिता.
F. सान्त्वयिष्यति-ते. Aor. अससान्त्वन्-त्त. B. सान्त्व्यात्, सान्त्व-
यिषीष्ट. D. सिसान्त्वयिषति ते. Pass. सान्त्व्यते. A. असान्त्व. P.
P. सान्त्वित. G. सान्त्वयित्वा, परिमान्व्य. Inf. सान्त्वयितुम्.

साम् 10 U. सान्त्वप्रयोगे. To conciliate; to console, to appease.
P. सामयति-ते. Pf. सामयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. सामयिता. F.
सामयिष्यति-ते. Aor. अससामन्-त्त. B. साम्यात्, सामयिषीष्ट. D.
सिसामयिषति-ते. Pass. साम्यते. A. असामि. P. P. सामित. G.
सामयित्वा, प्रसाम्य. Inf. सामयितुम्.

साम् 10 U. सम्बन्धने. To collect. P. साम्बयति ते. Pf. साम्बया-
श्चकार-चक्रे &c. P. F. साम्बयिता. F. साम्बयिष्यति-ते. Aor.
अससाम्बन्-त्त. B. साम्ब्यात्, साम्बयिषीष्ट. D. सिसाम्बयिषति ते.

सासर्ति Pass. सस्यते. A. असर्जि.

सर्व (पर्व) 1 P. गतौ. To go, to move. P. सर्वति. Pf. ससर्व. P. F. सर्विता. F. सर्विष्यति. Aor. असर्वात्. B. सर्व्यात्. Pass. सस्यते. A. असर्जि.

सर्व (पर्व) 1 P. गतौ हिंसायाच. To go, to kill, to hurt P. सर्वति. Pf. ससर्व. 2nd sing. ससर्विष्य P. F. सर्विता. F. सर्विष्यति. Aor. असर्वात्. B. सर्व्यात्. Caus. सस्यति ते. A. अससर्वन् त. Frequ. सासस्यते.

सल (पल्) 1 P. गतौ To go, to move. P. सलति. Pf. ससाल. P. F. सलिता. F. सलिष्यति. Aor. असालात्. B. सल्यात्. Caus. सालयति-ते. A. असालत्-त D. सिसलिषति. Frequ. सासल्यते, सासालि &c.

सस् (पस्) (छन्दस) 2 P. स्वप्ने. To sleep P. सस्ति. Imperf. असत्. Impera. 2nd sing. सधि. Pf. ससप्त. dual. सेसतुः. 2nd sing. सेसिष्य P. F. ससिता. F. ससिष्यति Aor. अससीत्, असासीत्. B. सस्यात्. Caus. सासयति ते. A. असीपसत् त. D. सिससिषति. Frequ. सासस्यते, साससीति, सासस्ति. Pass. सस्यते. A. असासि P. P. समित. G. ससित्वा. Inf. ससितुम्.

ससृज् (पसृज्) 1 U. गतौ. To go, to move. P. ससृजति-ते. Pf. ससृज्ज जे. 2nd sing. ससृजिष्य, ससृजिषे. P. F. ससृजिता. F. ससृजिष्यति ते. C. अससृजिष्यत्-त. Aor. अससृजीत्, अससृजिष्ट. B. ससृज्यात्, ससृजिषीष्ट. Caus. ससृजयति-ते. A. अससृजत् त. D. सिससृजति-ते. Frequ. साससृज्यते, साससृजीति, साससृकि. Pass. ससृज्यते. A. अससृजि. P. P. ससृजित. G. ससृजित्वा. Inf. ससृजितुम्.

संस्त (सलि) (छन्दस) 2 P. स्वप्ने. To sleep. P. सन्ति, सस्ति. dual सन्त, सस्त. plu सस्तन्ति Pf. ससस्त. 2nd sing. ससास्तिष्य. P. F. ससिता. F. ससिष्यति. Aor. असस्तीत्. B. सस्त्यात्. Pass. सस्यते. A. असस्ति.

सह (पद्) 1 A. मर्षणे. To suffer, to forbear. P. सहते. Pf. सेहे. 2nd sing. सेहिषे. P. F. सहिता, सोदा. F. सहिष्यते. C. असहिष्यत्. Aor. असहिष्ट. B. सहिषीष्ट. Caus. साहयति ते. A. असीपहत् त. D. सिसहिषते. Frequ. ससहते, सासहीति, सासोदि. Pass. सह्यते. A. अमाहि. P. P. सोद, (परिसोद, विसोद). G. सहित्वा, सोद्वा.

ध्यात् . Caus सेधयति ते . A. असीधित् त . D. सिसिधियति, सि-
 सेधियति . Frequ. सेधिष्यते, सेधिष्यति, सेपेदि . Pass सिध्यते . A.
 असेधि . P. P. सिद्ध . G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध . Inf. सेधितुम् .
सिध् (पिध्) 1 P. शास्त्रेमाद्गत्येच . To command in general; to
 ordain relatively; to holy ordinance particularly; to do
 an auspicious act or one betokening good fortune . P.
 सेधति . Pf. सिपेध . 2nd sing. सिपेधिय, सिपेद्ध . P. F. सेधिता,
 सेद्धा . F. सेधिष्यति, सेत्स्यति . Aor. असेधीत्, असेत्सात् . dual.
 असेधिष्टाम्, असेद्धाम् . B. सिध्यात् . Caus. सेधयति ते . A. असी-
 पिथत् -त . D. सिसिधियति, सिसेधियति, सिपित्सति . Frequ. &
 Pass. see the above root . P. P. सिद्ध . G. सिधित्वा, सेधित्वा,
 सिद्ध, निपिष्य . Inf. सेधितुम्, सेदुम् .

सिध् (ऽपिध्) 4 P. संराद्धौ . To effect completely; to succeed;
 to be finished; to be accomplished . P. सिष्यति . Pf. सिपेध .
 2nd sing. सिपेधिय . P. F. सेद्धा . F. सेत्स्यति . O असेत्स्यत् .
 Aor. असिधत् . B. सिध्यात् . Caus साधयति-ते, (सेधयति-ते to
 cause to know the truth) . A. असीधत् -त, (असीधित्-
 त) . D. सिपित्सति . Frequ. & Pass see the above root . P.
 P. सिद्ध . G. सिद्ध, प्रसिध्य . Inf. सेदुम् .

सिन्ध् (पित्रि) 1 P. सेचने . To sprinkle . P. सिन्धति . Pf. सिपिन्ध .
 2nd sing. सिपिन्धिय . P. F. सिन्धिता . F. सिन्धिष्यति . Aor. अ-
 सिन्धीत् . B. सिन्ध्यात् . Frequ. सेपिन्ध्यते . Pass. सिन्ध्यते . A. असिन्धि .

सिम् (पिम्) 1 P. हिंसायाम् . To kill; to injure . P. सेमति . Pf.
 सिपेम . 2nd sing. सिपेभिय . P. F. सेमिता . F. सेमिष्यति . Aor.
 असेमीत् . B. सिम्यात् . D. सिसिभिषति, सिमेभिषति . Frequ. से-
 विम्यते, सेविमीति, सेवेन्धि . P. P. सिन्ध . G. सिभिषा, सेभिषा,
 सिन्ध्या . Inf. सेभितुम् .

सिम्म् (पिम्म्) 1 P. हिंसायाम् . To kill . P. सिम्पति . Pf. मिपिम्प .

§ In the opinion of some it is incorrect to read the
 root as सिध् . They read it as पिध् .

Pass. साम्यते. A. असायि.

सार 10 U. दौर्बल्ये. To be weak; to weaken. P. मारयति-ते. Pf. सारयाद्भकार-चके &c. P. F. सारयिता. F. सारयिष्यति-ते. Aor. अससारत्-त्. B. सार्यात्, सारयिषोष्ट. D. सिसारयिषति-ते. Pass. सार्यते A. असारि P. P. सारित. G. सारयित्वा, प्रसार्य. Int. सारयितुम्.

सि (पिच्) 8 U. बन्धने. To tie; to bind; to fasten. P. सिनोति, सिनुते. Pf. सिपाय, सिष्ये. 2nd sing. सिपयिष्य, सिषेय, सिष्यिष्ये. P. F. सेता. F. सेष्यति ते. C. असेष्यत्-त्. Aor. असेषीत्, असेष्ट. B. सीयात्, सेषोष्ट. Caus. साययति ते. A. असीपयत्-त्. D. सिर्यासति-ते. Frequ. सेषीयते, सेषयीति, सेषेति. Pass. सीयते. A. असायि. P. P. सित, (सिन mouthful). G. सित्वा. Inf. सेतुम्.

सि (पिच्) 9 U. बन्धने. To tie, to bind; to fasten. P. सिनाति, सिनीते. Prest. P. सिनत्, सिनान. For other forms see the above root.

सिच् (पिच्) 6 U. क्षणे. To sprinkle; to filter; to moisten. P. सिञ्चति-ते. Pf. सिषेच, सिपिचे. 2nd sing. सिषेचिष्य, सिपिचिष्ये. P. F. सेक्ता. F. सेक्ष्यति-ते. C. असेक्ष्यत्-त्. Aor. असिञ्चत्-त्, असिक्त. B. सिष्यात्, सिषीष्ट. Caus. सेचयति ते. A. असीपिचत्-त्. D. सिसिञ्चति-ते, (अभिपिचिष्यति ते). Frequ. सेपिच्यते, सेपिचीति, सेपेक्षि. Pass. सिष्यते. A. असोचि. P. P. सिक्त. G. सिक्त्वा, अभिपिच्य. Inf. सेकुम्.

सिद् (पिट्) 1 P. अनादरे. To disregard; to despise. P. सेदति. Pf. सिषट्. 2nd sing. सिपेटिष्य. P. F. सेडिता. F. सेडिष्यति Aor. असेदीत्. B. सिट्यात्. Caus. सेदयति ते. A. असीपिटत्-त्. D. सिसिटिष्यति, सिसेटिष्यति. Frequ. सेपिट्यते, सेपियेति, सेपेष्टि. Pass. सिट्यते. A. असेटि.

सिध् (पिथु) 1 P. गत्याम्. To go; to move. P. सेधति. (* विसेधतिगङ्गाम्). Pf. सिषेध. 2nd sing. सिषेधिष्य. P. F. सेधिता. F. सेधिष्यति. C. असेधिष्यत्. Aor. असेधीत्. B. सि-

* सेधतेर्गतौ. गत्यर्थस्यसेधतेःप्लवंनस्यात्. The स of सिध् when it means ' to go ' is not changed to प्.

ध्यात् . Caus सेधयति-ते. A. असीपिधत् त. D. सिसिधियति, सि-
सेधयति. Frequ. सेपिध्यते, सेपिधीति, सेपेद्धि. Pass. सिध्यते. A.
असेधि. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा, सिद्ध. Inf. सेधितुम्.

सिध् (पिध्) 1 P. शास्त्रेमाह्वयेच. To command in general; to
ordain relatively; to holy ordinance particularly; to do
an auspicious act or one betokening good fortune. P.
सेधति. Pf. सिपेध. 2nd sing. सिपेधिय, सिपेद्ध. P. F. सेधिता,
सेद्धा. F. सेधिष्यति, सेत्स्यति. Aor. असेधीत्, असेत्सीत्. dual.
असेधिधाम्, असेद्धाम्. B. सिध्यात् . Caus सेधयति ते. A. असी-
पिधत्-त्त D. सिसिधियति, सिसेधियति, सिपित्सति. Frequ. &
Pass see the above root. P. P. सिद्ध. G. सिधित्वा, सेधित्वा,
सिद्ध, निपिध्य. Inf. सेधितुम्, सेद्धुम्.

सिध् (ऽपिध्) 4 P. संराद्धौ. To effect completely; to succeed;
to be finished; to be accomplished. P. सिध्यति. Pf. सिपेध.
2nd sing. सिपेधिय. P. F. सेद्धा. F. सेत्स्यति. C. असेत्स्यत्.
Aor. असिधत्. B. सिध्यात् . Caus. साधयति-ते, (सेधयति-ते to
cause to know the truth). A. असीपिधत्-त्त, (असीपिधत्-
त्त). D. सिपित्सति. Frequ. & Pass see the above root. P.
P. सिद्ध. G. सिद्ध, प्रसिध्य. Inf. सेद्धुम्.

सिन्ध् (पित्रि) 1 P. सेचने. To sprinkle. P. सिन्धति. Pf. सिपिन्ध.
2nd sing. सिपिन्धिय. P. F. सिन्धिता. F. सिन्धिष्यति. Aor. अ-
सिन्धीत्. B. सिन्ध्यात् . Frequ. सेपिन्ध्यते. Pass. सिन्ध्यते. A. असिन्धि.

सिभ् (पिभ्) 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. सेमति. Pf.
सिपेम. 2nd sing. सिपेभिय. P. F. सेभिता. F. सेभिष्यति. Aor.
असेमीत्. B. सिभ्यात् . D. सिसिभियति, सिमेभियति. Frequ. से-
बिष्यते, सेपिमीति, सेपेन्धि. P. P. सिन्ध. G. सिभिन्वा, सेभिन्वा,
सिन्ध्वा. Inf. सेभितुम्.

सिम्भ् (पिम्भ्) 1 P. हिंसायाम्. To kill. P. सिम्भति. Pf. सिपिम्भ.

§ In the opinion of some it is incorrect to read the
root as पिध्. They read it as पिध्.

2nd sing. सिषिम्भिष्य. P. F. सिषिम्भता. F. सिषिम्भ्यति. Aor. असिम्भात्. B. सिष्यात्. D. सिषिम्भयति. Frequ. सेषिम्भ्यते, सेषिम्भाति, सेषिम्भिष्य. Pass. सिष्यते. A. अमिम्भि. P. P. सिष्व. G. सिषिम्भ्या, सिष्व्या. Inf. सिषिम्भुम्.

सिल् (षिल्) 6 P. उज्जे. To glean. P. सिजति. Pf. सिपेज्. 2nd sing. सिपेजिष्य. P. F. सेजिता. F. सेजिष्यति. Aor. असेजत्. B. सिल्पात्.

सिङ् (षिङ्) 4 P. तन्तुसंताने. To sew; to stitch; to unite. P. सीव्यति. Pf. सिपेव. 2nd sing. सिपेविष्य. P. F. सेविता. F. सेविष्यति. C. असेविष्यत्. Aor. असेगीत्. B. सीव्यात्. Caus. सेवयति-ते. A. असीविक्त्-त्. D. सिसेविषति, सुस्पति. Frequ. सेपीव्यते. Pass. सीव्यते. A. असेवि. P. P. स्पृत्. G. सेविन्वा, स्पृत्वा, आसीव्य. Inf. सेवितुम्.

सीक् (सीक्) 1 A. सेचने. To sprinkle; to scatter in drops. P. सीकते. Pf. सिसीके. 2nd sing. सिसीकिष्य. P. F. सीकिता. F. सीकिष्यते. Aor. असीकिष्ट. B. सीकिषीष्ट. Caus. सीकयति-ते. A. असिसीकत्-त्. Pass. सीक्यते. A. असीकि. P. P. सीकित. G. सीकिन्वा. Inf. सीकितुम्.

सु (पु) 1 P. प्रसवैश्वर्ययोः. To permit; to possess power. P. सवति. Pf. सुषाव. 2nd sing. सुषविष्य, सुषाय. P. F. सोता. F. सोष्यति. Aor. असाषीत्, (असौषीत्). B. सूयात्. Caus. सावयति-ते. A. असूषवत्-त्. D. सुस्पति. Frequ. सोष्यते, सोषयति, सोषोति. Pass. सूयते. A. असावि. P. P. सुत. G. सुत्वा, प्रसुत्य. Inf. सोतुम्.

सु (पु) 2 P. प्रसवैश्वर्ययोः. To permit; to possess power. P. सौति. Pf. सुषाव. 2nd sing. सुषविष्य, सुषाय. P. F. सोता. F. सोष्यति. Aor. असौषीत्. B. सूयात्. Prest. P. सुवत्. For other forms see the above root.

सु (पुञ्) 5 U. क्षपणपीडनक्षानसुरासंधानेषु. To cause to bathe; to churn; to pour out; to bathe; to press out juice; to distil. P. सुनोति, (अभिपुणोति), सुनुते. Pf. सुषाव, (अभिपुषाव), सुषुवे. 2nd sing. सुषविष्य, सुषोष्य, सुषुविष्ये. P. F. सोता.

H. सोष्यति-ते, (विसोष्यति). C. असोष्यत् -त्. Aor. असावीत्, असोष्ट.
 B. सूयात्, सोषीष्ट. Caus. सावयति-ते. A. असूषवत् -त्. D. सुसू-
 पति-ते, (अभिसूसूपति-ते). Frequ. सोष्यते, सोषवीति, सोषोति.
 Pass. सूयते. A. असावि. P. P. सुत. G. सुत्वा, प्रसुत्य. Inf. सोतुम्.

सुख 10 U. सुखक्रियायाम्. To make happy. P. सुखयति-ते. Pf.
 सुखयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. सुखयिता. F. सुखयिष्यति-ते. Aor.
 असुसुखत्-त्. B. सुख्यात्, सुखयिषीष्ट. D. सुसुखयिषति ते. Pass.
 सुख्यते. A. असुखि. P. P. सुखित. G. सुखयित्वा. Inf. सुखयितुम्.
सुख 11 P. सुखक्रियायाम्. To make happy. P. सुखयति. Pf. सुखा-
 ञ्चकार &c. P. F. सुखिता. F. सुखिष्यति. Aor. असुखात्. B. सुख्यात्.

सुदृ (पुद्) 10 U. अनादरे. To disregard; to despise. P. सुदृय-
 ति-ते. Pf. सुदृयाञ्चकार-चक्रे &c P. F. सुदृयिता. F. सुदृयिष्यति-ते.
 Aor. असुसुदृत् त. B. सुदृषात्, सुदृयिषीष्ट. D. सुसुदृयिषति-ते. Pass.
 सुदृयते. A. असुदृष्टि.

सुभ (पुम्) 1 P. भाषाहिसयोः. To speak; to kill P. सोभति. Pf.
 सुपोभ. 2nd sing. सुपोभिय. P. F. सोभिता. F. सोभिष्यति. C. असो-
 भिष्यत्. Aor. असोभीत्. B. सुभ्यात्. D. सुसुभिषति, सुसोभिषति.
 Frequ. सोपुम्यते, सोपुभीति, सोपोन्धि. Pass. सुम्यते. A. असोभि.

सुभ (पुम्) 6 P. भाषाहिसयोः. To speak; to kill. P. सुभति. Pf.
 सुपोभ. 2nd sing सुपोभिय. P. F. सोभिता. F. सोभिष्यति. Aor.
 असोभीत्. B. सुभ्यात्.

सुम्भ (पुम्) 1 P. भाषाहिसयोः. To speak, to shine; to kill. P.
 सुम्भति. Pf. सुपुम्भ. 2nd sing. सुपुम्भिय. P. F. सुम्भिता. F.
 सुम्भिष्यति. Aor. असुम्भीत्. B. सुम्भ्यात्. D. सुसुम्भिषति. Pass.
 सुम्यते. A. असुम्भि.

सुम्भ 1 P. भाषाहिसयोः. To speak; to kill. The forms of this
 root are like those of the above root.

सुर (पुर्) 6 P. ऐश्वर्यदीप्तयोः. To rule; to shine. P. सुरति. Pf.
 सुपोर. 2nd sing. सुपोरिय. P. F. सोरिता. F. सोरिष्यति. Aor.
 असोरीत्. B. सुर्यात्. Caus. सोरयति-ते. A. असूपुरत्. D. सुपु-

रिषति, मुसोरिषति. Frequ. सोपुष्यते, सोपुरीति, सोपोर्ति. P. P. मुरित्.
G. मुरित्वा, सोरित्वा. Inf. सोरितुम्.

सुह् (पृ०) 4 P. वृत्तौ. To be satisfied. P. सुहति. Pf. सुषोह.
2nd sing. सुषोहिष. P. F. सोहिना F. सोहिष्यति. Aor. असोहान्. B.
सुह्यात्. Frequ. सोपुह्यते, सोपुहीति, सोपोढि. Pass. सुह्यते. A. अमोहि.

सू (पृ०) 2 A. प्राणिगर्भविमोचने. To bring forth as a child; to
produce. P. सूते. Pf. सुपुवे. 2nd sing. सुपुमिषे. P. F. सोना,
सविता. F. सोष्यते, सविष्यते. C. असोष्यत, असविष्यत. Aor. असोष्ट,
असविष्ट. B. सोपीष्ट, सविपीष्ट. Caus. सावयति-ते. A. असूपवन्-तः.
D. सुसूपते. Frequ. सोपूयते, सोपूयति, सोपोति. Pass. सूयते. A.
असावि. P. P. सून्. G. सूत्वा, प्रसूय. Inf. सोतुम्, सवितुम्.

सू (पृ०) 4 A. प्राणिगर्भविमोचने To bring forth as a child; to
produce. P. सूयते. P. P. सून्. Prest. P. सूयमान. For other
forms see the above root.

सू (पृ०) 6 P. प्रेरणे. To impel; to drive, to discharge. P. सुव-
ति. Pf. सुपाव. 2nd sing. सुपविष. P. F. सविता. F. सविष्यति.
Aor. असावीत्. B. सूयात्. D. सुमूयति. Caus. Frequ. & Pass.
see the above root. P. P. सूत. G. सूत्वा. Inf. सवितुम्.

सूच् (अदन्तः) 10 U. पैशून्ये. To betray; to reveal; to show; to
give information; to relate, to ascertain; to espy. P.
सूचयति-ते. Pf. सूचयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सूचयिता. F. सूचयि-
ष्यति ते. Aor. असूसुचत्-त. B. सूच्यात्, सूचयिषीष्ट. D. सुसूचयि-
षति ते. Frequ. सोसूच्यते, सोसूचीति, सोसूचि. Pass. सूच्यते. A.
असूचि. P. P. सूचित. G. सूचयित्वा, ससूच्य. Inf. सूचयितुम्.

सूत्र 10 U. वेष्टने. To tie; to bind P. सूत्रयति-ते Pf. सूत्रयाञ्चकार-चक्रे
&c. P. F. सूत्रयिता. F. सूत्रयिष्यति ते. Aor. असूसूत्रत्-त. B.
सूत्र्यात्, सूत्रयिषीष्ट. D. सुसूत्रयिषति ते. Frequ. सोसूत्र्यते. Pass.
सूत्र्यते. A. असूत्रि. P. P. सूत्रित. G. सूत्रयित्वा. Inf. सूत्रयितुम्.

25 सूद (पृ०) 1 A. क्षरणे. to distil; to kill; to deposit; to place.
P. मूदने. Pf. मुपूदे. 2nd sing. मुपूदिषे. P. F. मुदिता. F. मुदि-

धत्ते. Aor. असूदिष्ट. B. सूदिषोष्ट. Caus सूदयति ते. A. असूदु-
त-त. D. सुसूदिषते. Frequ. सोसूयते, सोसूदीति, सोसूत्ति. Pass.
सूयते. A. असूदि. P. P. सूदित. G. सूदित्वा. Inf. सूदितुम्.

सूद (पूद) 10 U क्षरणे. To strike; to wound, to distil; to
deposit, to place P. सूदयति-ते. Pf. सूदयाश्चकार-चक्रे. &c. P.
F. सूदयिता. F. सूदयिष्यति-ते. Aor. असूदुत् त. B. सूद्यात्, सूद-
यिषोष्ट. D. सुपूदयिषति ते. Pass सूयते. A. असूदि. P. P. सूदित.
G. सूदयित्वा. Inf. सूदयितुम्.

सूक्ष् (पूक्ष्) 1 P. आदरे. To respect; to regard P. सूक्षति. Pf.
सुपूक्ष. 2nd sing. सुपूक्ष्य P. F. सूक्षिता. F. सूक्षिष्यति. C. असू-
क्षिष्यत्. Aor. असूक्षीत्. B. सूक्ष्यात्. D. सुसूक्षिषति. Pass.
सूक्ष्यते. A. असूक्षि.

सूक्ष् (पूक्ष्) 1 P. ईर्ष्यायाम्. To envy; to despise. P. सूक्ष्यति.
Pf. सुपूक्ष्य. 2nd sing सुपूक्ष्यथ. P F. सूक्ष्यता. F सूक्षिष्यति.
Aor. असूक्ष्यात्. B. सूक्ष्यात्. Caus. सूक्ष्ययति-ते A असुसूक्ष्यत्-त.
D. सुसूक्षिषति. Frequ. सोसूक्ष्यते, सोसूक्षीति, सोसूष्टि.

सृ 1 P. गतौ. To go; to move. P. मरति, (धावति when it means
to run). Pf. ससार. 2nd sing समर्थ P F. सर्ता F. सरिष्यति.
Aor. असर्पात्. B. स्रियात्. Caus. सारयति ते A. असंसारत् त.
D. संसीरति. Frequ. सेलीयते, संसीरति, संसीति &c. Pass स्रियते.
A. असारि. P. P. सृत. G. स्रत्वा, अनुस्रय. Inf. सर्तुम्.

सृ (छान्दसः) 3 P. गतौ. To go, to move. P. ससर्ति. Pf. ससार.
2nd sing. ससर्थ. P. F. सर्ता. F. सरिष्यति. Aor. असरत्. B.
स्रियात्. For the remaining forms see the above root.

सृज् 4 A. विसर्गे. To let loose; to abandon; to drop. P.
सृज्यते. Pf. ससृजे. 2nd sing. ससृजिष्य. P. F. सृष्टा. F. सृज्यते.
C. असृज्यत्. Aor. असृष्ट. B. सृष्टोष्ट. Caus. सृजयति ते. A. असंसृजत्-
त, अससृजत् त. D. संसृजते. Frequ. संसृज्यते, संसृजीति, संसृष्टि
&c. Pass. सृज्यते. A. असर्जि. P. P. सृष्ट G. सृष्ट्वा, संसृज्य. Inf. सृष्टुम्.

सृज् 6 P. विमर्गे. To leave, to create P. सृजति. Pf. ससर्ज.

2nd sing ससर्जिय. सस्रष्ट P. I. स्रष्टा. F. स्रक्ष्यति. Aor. अस्त्राक्षीत् - dual. अस्त्राष्टाम्. B स्रयात्. D. सिस्त्रक्षति. Caus. Freq. Pass. see the above root. P. P. सृष्ट. G. सृष्टुम्. विसृज्य. Inf स्रष्टुम्.

सृप् (सृप्) 1 P. गतौ. To go, to creep P. सर्पति Pf. ससर्पे. 2nd sing. ससर्पिष्य P. F. सर्पा, स्रप्ता F. ससर्पयति, स्रप्स्यति. Aor. असृपत्. B सृयात्. Caus. सर्पयति-ते A. अससर्पत् त, असृपत्-त. D. सिस्त्रप्सति Freq. मरामृष्यते, सरीमृषीति, सरीमर्ति, सरीस्रसि &c Pass. सृष्यते. A असर्पि P. P. सृत. G. मृत्वा, प्रसृष्य. Inf सप्तुम्, स्रप्नुम्.

सृभ् (दृभ्) 1 P. हिंसायाम्. To kill, to slay, to injure. P. स-र्भति. Pf. ससर्भे 2nd sing. ससर्भिष्य P. F. मर्भिता. F. सर्भिष्यति. Aor. असर्भीत्. B सृभ्यात्. D. सिर्भिष्यति. Freq. सरी-पृष्यते, सर्भिष्यि &c P. P. सृब्ध. G. सर्भिवा, सृब्धा, (सृब्धा according to माधवीया). Inf. सर्भितुम्.

सृम्भ् (पृम्भ्) 1 P. हिंसायाम्. To kill, to slay; to injure P. सृम्भति. Pf. ससृम्भे. 2nd sing. ससृम्भिष्य. P. F. सृम्भिता. F. सृम्भिष्यति. Aor. असृम्भीत्. B. सृम्भ्यात्. Caus. सृम्भयति ते. A. अससृम्भत् त.

सेक् (सेक्) 1 A. गतौ. To go, to move P. सेकते. Pf. सिसेके. 2nd sing. सिमेकिये. P. F. सेकिता. G. सेकिष्यते. Aor. असेकिष्ट. B मेकिषीष्ट. Caus. सेकयति ते. A असिसेकत् त. Pass. सेक्यते. A. असेकि.

सेल् (वेल्) 1 P. गतो To go to move P. सेलति. Pf. सिपेल. 2nd sing. सिपेलेथ. P. F. सेलिता. F. सेलिष्यति. Aor. असेलौत् B. सेल्यात्. Caus. सेलयति ते. A. असिपेलत् त. Pass. सेल्यते. A. असेलि.

सेव् (वेव्) 1 A. सेवने. To serve; to worship P. सेवते. Pf. सिपेये. 2nd sing. सिपेविये. P. F. सेविता. F. सेविष्यते. C. असेविष्यत. Aor. असेविष्ट. B. सेविषीष्ट. Caus. सेवयति-ते. A. असिपेवत्-त. D. सिसेविषन्ने. Freq. सेपेव्यते. Pass. सेव्यते. A. असेवि. P. P. सेवित. G. सेविता, निपेव्य. Inf सेवितुम्.

सै (वे) 1 P. क्षये. To waste away, to decline P. सायति. Pf.

ससौ. 2nd sing. ससिथ, ससाथ. P. F. साता. F. सास्यति. Aor-
असासीत्. B. सायात्. D. सिपासति. Frequ. सासायते, सासेति,
सासाति. P. P. सात. G. सात्वा Inf. सातुम्.

सो (पो) 4 P. अन्तर्कर्मणि. To put an end to; to destroy; to
perish. P. स्यति. Pf. ससौ. 2nd sing. ससिथ, ससाथ. P. F. साता.
F. सास्यति. Aor. असात्, असासीत्. B. सेयात्. Caus साययति ते. A.
असीयत् त. D. सिपासति Frequ. सेपीयते, सासेति, सासाति. Pass.
सीयते. A. असाथि P. P. सित. G. सित्वा, अवसाय. Inf. सातुम्.

स्कन्द (स्कन्दि) 1 P. गतिशेषणयोः. To go, to be dry. P. स्क-
न्दति. Pf. चस्कन्द. 2nd sing. चस्कन्दिथ, चस्कन्थ. P. F. स्कन्ता.
F. स्कन्स्यति. C. अस्कन्स्यत्. Aor. अस्कदत्, अस्कान्सीत्.
dual अस्कदताम्, अस्कान्ताम्. B. स्कयात्. Caus स्कन्दयति ते.
A. अचस्कन्दत्-त. D. चिस्कन्सति. Frequ. चनीस्कयते, चनीस्क-
न्दीति, चनीस्कन्ति. Pass स्कयते. A. अस्कन्दि. P. P. स्कन्न, (वि-
ष्कन्न, परिष्कन्न, परिष्कण). G. स्कन्त्वा, आस्कय. Inf. स्कन्तुम्.

स्कम्भ (स्कम्भि) 1 A. प्रतिबन्धने. To obstruct, to stop; to hinder.
P. स्कम्भे. Pf. चस्कम्भे. 2nd sing. चस्कम्भिथ. P. F. स्कम्भिता. F.
स्कम्भिष्यते. Aor अस्कम्भिष्ट. B. स्कम्भिपीष्ट D. चिस्कम्भिषते. Frequ.
चास्कम्भ्यते, चास्कम्भीति, चास्कम्भि. Pass स्कम्भ्यते. A. अस्कम्भि.

स्कम्भ (स्कम्भु) (सौत्र) 5 P. रोधनस्तम्भनयोः. To obstruct; to
stop. P. स्कम्भोति. Pf. चस्कम्भ 2nd sing. चस्कम्भिथ. P. F.
स्कम्भिता. F. स्कम्भिष्यति. Aor अस्कम्भत्. अस्कम्भीत्. B. स्कम्भ्यात्.
Frequ. चास्कम्भ्यते, चास्कम्भीति, चास्कम्भि. Pass. स्कम्भ्यते. A.
अस्कम्भि. P. P. स्कम्भ. G. स्कम्भ्वा, स्कम्भ्वा. Inf. स्कम्भितुम्.

स्कम्भ (स्कम्भु) (सौत्रः) 9 P. रोधनस्तम्भनयोः. To obstruct, to
stop. P. स्कम्भोति. Pres P. स्कम्भत्. The rest are like those
of the above root.

स्कु (स्कुम्) 9 U. आप्रवणे. To go by leaps; to cover; to raise.
P. स्कुनाति, स्कुर्नाने. (स्कुनोति, स्कुनुते). Pf. चुस्काव,
चुस्कुने. 2nd sing. चुस्काविथ, चुस्कोथ, चुस्कुविथे. P. F. स्कोता. F.

स्कोप्यति-ते. C अस्कोप्यत त. Aor अस्कोपीत्, अस्कोष्ट. B स्क्यात्, स्कोपीष्ट. Caus स्कावयति ते. A अचुस्कतत् त. D चुस्कुरति Frequ. चोस्क्यते, चोस्कर्वाति, चोस्कोति. Pass स्क्यते. A अस्माभि. P. P. स्कुत. G स्कुवा Inf स्कातुम्.

स्कृन्द् (स्कुर्दि) 1 A आपरणे To jump to raise, to lift P. स्कृन्दते P। चुस्कृन्दे 2nd sing चुस्कृन्दिषे. P F स्कृन्दिता F. स्कृन्दिष्यते. Aor अस्कृन्दिष्ट. B स्कृन्दिषीष्ट. D चुस्कृन्दिषते. Frequ चोस्कृन्वते, चोस्कृन्दाति, चोस्कृन्ति. Pass स्कृन्वते. A अस्कृन्दि.

स्कृम्भ् (स्कुम्भु) (सौत्र) 5 P रोधनेधारणेच To hinder, to stop, to hold P स्कुम्नाति Pf चुस्कृम्भ 2nd sing चुस्कृम्भिषे. P. F स्कुम्भिता F स्कुम्भिष्यति Aor अस्कृम्भात्. B स्कुम्भ्यात्. Caus स्कुम्भयति-ते. A अचुस्कृम्भत्-त. D चुस्कृम्भयति Frequ चोस्कृम्भ्यते, चोस्कृम्भीति, चोस्कृम्भिषि. Pass स्कुम्भ्यते. A अस्कृम्भि Pres P स्कुम्भुवत् P P स्कुच्च G स्कुम्भिवा, स्कुम्भ्वा. Inf स्कुम्भिनुम्.

स्कृम्भ् (सौत्र) 9 P रोधनेधारणेच To hinder; to stop, to hold P. स्कुम्नाति Pres P स्कुम्भन् For other forms see the above root.

स्वद् (घटादि .) 1 A विद्रावणे To destroy, to cut, to rout P स्वदते. Pf चस्वदे. 2nd sing चस्वदिषे. P. F स्वदिता F स्वदिष्यत Aor अस्वदिष्ट. B स्वदिषीष्ट Caus स्वदयति ते. A अचिस्वदत् त D चिस्वदिषते Frequ चास्वदयते, चास्वदीति, चास्वत्ति. Pass स्वदते A अस्वदि, अस्कादि. P P स्वदित G स्वदित्वा. Inf स्वदितुम्.

स्वल् (घटादि .) 1 P सचलने To move, to stumble, to slip, to fall P स्वलयते Pf चस्वाल. 2nd sing चस्वलिय P. F. स्वलिता F स्वलिष्यति G असवाल्लिष्यत्. Aor असवालीत्. B स्वल्यात्. Caus. स्वलयति ते A अचिस्वल्त् त. D चिस्वल्लिपति. Frequ चास्वल्यते, चास्वलीति, चास्वस्ति Pass स्वलयते. A अस्वलि, अस्सालि. P P. स्वरित. G स्वलित्वा, प्रस्वल्य. Inf स्वालितुम्.

स्तक् (टक्) (घटादि) 1 P प्रतिघाते To strike against, to resist, to repel P स्तकति Pf तस्तक. 2nd sing तस्तकिय. P. F स्तकिता F स्तकिष्यति Aor अस्तकीत्, अस्ताहीत् B स्तक्यात्. Caus

- स्तक्यति ते A अतिष्ठकृत्. Pass. स्तक्यते. A अस्तकि, अस्ताकि.
स्तक्ष् (दृक्ष्) 1 P. गतौ. To go, to move. P स्तक्षति. Pf. तस्तक्ष.
 2nd sing. तस्तक्षिथ. P. F. स्तक्षिता. F स्तक्षिष्यति. Aor. अस्त-
 क्षीत्. B. स्तक्ष्यात्. D तिष्ठक्षिषति. Frequ तास्तक्ष्यते, तास्तक्षीति,
 तास्तक्षि. Pass स्तक्ष्यते. A अस्तक्षि.
स्तग् (घग्) (घटादिः) 1 P. सवरणे. To cover P स्तगति. Pf.
 तस्तागं 2nd sing तस्तागिथ. P. F. स्तगिता. F. स्तगिष्यति. Aor.
 अस्तगीत्. B स्तग्यात्. Caus. स्तगयति ते. A अतिष्ठगृत्. Frequ.
 तास्तग्यते, तास्तक्ति &c. Pass. स्तग्यते. A. अस्तगि, अस्तागि.
स्तन् (घटादिः) 1 P. शब्दे. To sound; to thunder. P. स्तनति.
 Pf तस्तान. 2nd sing तस्तनिय. P. F स्तनिता. F. स्तनिष्यति.
 C. अस्तनिष्यत्. Aor. अस्तनीत्, अस्तानीत्. B स्तन्यात्. Caus.
 स्तनयति-ते. A. अतिष्ठनत्. D तिस्तनिषति. Frequ. तंस्तन्यते,
 तंस्तनीति, तंस्तन्ति. Pass स्तन्यते. A अस्तनि, अस्तानि. P. P.
 स्तनित. G स्तनित्वा. Inf. स्तनितुम्.
स्तन् 10 U. देवशब्दे. To thunder; to roar aloud. P. स्तनयति-ते.
 Pf, स्तनयाञ्चकार-चक्रे &c P. F स्तनयिता. F. स्तनयिष्यति-ते.
 Aor. अतस्तनत्. B. स्तन्यात्, स्तनयिषीष्ट. D. तिस्तनयिषति-ते.
 Pass स्तन्यते. A अस्तनि. P P स्तनित. G स्तनयित्वा. Inf. स्तनयितुम्.
स्तम् (धम्) 1 P. वैक्रम्ये. (अवैक्रम्यइयेके). To be confused; to be
 agitated; (not to be confused, according to some). P. स्त-
 मति. Pf. तस्ताम. 2nd sing. तस्तमिथ. P. F. स्तमिता. F. स्तमि-
 ष्यति. C. अस्तमिष्यत्. Aor. अस्तमीत्. B स्तम्यात्. D. तिस्त-
 मिषात्. Frequ तंस्तम्यते, तंस्तमीति, तंस्तन्ति. Pass. स्तम्यते. A.
 अस्तामि. P P. स्तमित. G. स्तमिन्वा. Inf. स्तमितुम्.
स्तम्भ्* (ध्मि) 1 A. प्रतिबन्धने To stop; to hinder. P. स्तम्भते,
 (उत्तम्भते, विस्तम्भते). Pf. तस्तम्भे. 2nd sing. तस्तम्भिथे. P.
 F स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यते. Aor. अस्तम्भिष्ट. B. स्तम्भिषीष्ट.
 * केचिदस्यटकारऔपदेशिकइत्याहुः । तन्मते ष्मभते, टष्मभे इतिरूपाणि.
 Some think this root as ष्मम्.

Caus स्तम्भयति-ते. A. अतस्मत्-त्. D. तिस्तम्भयते. Frequ. तास्तम्भयते, तास्तम्भीति, तास्तम्बि. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि. P. P. स्तम्भित. G. स्तम्भित्वा, उत्तम्भ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम्भ् (स्मभ्) (सौत्रः) 5 P. रोधनेधारणेच. To stop; to suppress; to hinder; to support P स्मन्ोति. Pf. तस्तम्भ. 2nd sing. तस्तम्भ्यथ. F. स्तम्भिता. F. स्तम्भिष्यति. Aor. अस्तभत्, अस्तम्भीत्. B. स्तम्भ्यात्. Caus स्तम्भयति ते. A. अतस्मत्-त्. D. तिस्तम्भयति Frequ. तास्तम्भयते, तास्तम्भीति, तास्तम्बि. Pass. स्तम्भ्यते. A. अस्तम्भि. P. P. स्तम्भ्य. G. स्तम्भित्वा, स्तम्भ्या, विष्टम्भ्य. Inf. स्तम्भितुम्.

स्तम्भ् 9 P. रोधनेधारणेच. To stop; to suppress; to hinder; to support. P. स्तम्भाति. Pres. P. स्तम्भत्. For the remaining forms see the above root.

स्तिष् (षिष्) 5 A. आरुन्धने. To ascend, to assail. P. स्तिष्ठते. Pf. तिष्ठिषे. 2nd sing. तिष्ठिषिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यते. C. अस्तेषिष्यत्. Aor. अस्तेषिष्ट. B. स्तेषिषीष्ट. Caus. स्तेषयति-ते. A. अतिष्ठेयत् त. D. तिष्ठिषिषे, तिष्ठेयिष्यते Frequ. तेष्ठिष्यते, तेष्ठिषीति, तेष्ठेयिष्ये. Pass. स्तिष्यते. A. अस्तेषि. P. P. स्तिषित. G. स्तिषित्वा, स्तेषित्वा. Inf. स्तेषितुम्.

स्तिष् (षिष्) 1 A. शरणे. To ooze; to drip; to drop P. स्तेषते. Pf. तिष्ठिषे. 2nd sing. तिष्ठिषिषे. P. F. स्तेषिता. F. स्तेषिष्यते. Aor. अस्तेषिष्ट. B. स्तेषिषीष्ट. Caus. स्तेषयति-ते. A. अतिष्ठेयत्-त्. D. तिस्तिषिष्यते, तिस्तेषिष्यते. Frequ. तेष्ठिष्यते, तेष्ठिषीति, तेष्ठेयिष्ये. Pass. स्तिष्यते. A. अस्तेषि. P. P. स्तिषित. G. स्तिषित्वा, स्तेषित्वा. Inf. स्तेषितुम्.

स्तिम् (षिम्) 4 P. आर्द्राभावे. To be wet; to moist. P. स्तिम्यति. Pf. तिष्टेम. 2nd sing. तिष्टेमिष्य. P. F. स्तेमिता. F. स्तेमिष्यति. Aor. अस्तेमीत्. B. स्तिम्यात्. Caus. स्तेमयति ते. A. अतिष्ठेमत्-त्. Pass. स्तिम्यते. A. अस्तेमि.

स्तीम् (षीम्) 4 P. आर्द्राभावे. To be wet; to moist. P. स्तीम्यति. Pf. तिष्टीम. 2nd sing. तिष्टीमिष्य. P. F. स्तीमिता. F. स्तीमिष्यति. Aor. अस्तीमीत्. B. स्तीम्यात्. D. निस्तीमिष्यति. Frequ. तेष्टीम्यते.

तेष्टीमीति तेष्टीयति. Pass. स्तीयते. A. अस्तीमि.

स्तु (ष्टु) २ U. स्तुतौ. To praise; to extol. P. स्तौति, स्तुनाति, स्तुते, स्तुयीते. Pf. तुष्टाय, तुष्टुवे. 2nd sing. तुष्टेथ, तुष्टुथे. P. F. स्तोता. F. स्तोष्यति ते. C. अस्तोष्यत्-त. Aor. अस्ताषात्, अस्तोष्ट. B. स्तूयात्, स्तोषीष्ट. Caus. स्ताययति-ते. A. अतुष्टवत्-त. D. तुष्टू-पति ते. Frequ. तोष्टूयते, तोष्टवीति, तोष्टोति. Pass. स्तूयते. A. अस्तावि P. P. स्तुत. G. स्तुत्वा, अभिष्टुत्वा. Inf. स्तोतुम्.

स्तुच् (ष्टुच्) १ A. मसादे. To be pleased P. स्तोचने. Pf. तुष्टुने. 2nd sing. तुष्टुचिपे. P. F. स्तोचिता. F. स्तोचिष्यते. Aor. अस्तोचिष्ट. B. स्तोचिषीष्ट. D. तुस्तोचिपते, तुस्तुचिपते. Frequ. तोष्टुच्यते, तोष्टोक्ति &c. P. P. स्तुचित. G. स्तुचित्वा, स्तोचित्वा. Inf. स्तोचितुम्.

स्तुभ् (ष्टुभ्) १ A. स्तम्भे. To stop. P. स्तोभते. Pf. तुष्टुभे. 2nd sing. तुष्टुभिपे. P. F. स्तोभिता. F. स्तोभिष्यते. Aor. अस्तोभिष्ट. B. स्तोभिषीष्ट. P. P. स्तुम्भ G. स्तुम्भित्वा, स्तोम्भित्वा, स्तुम्भ्या. Inf. स्तोमितुम्.

स्तुम्भ् (ष्टुम्भ्) (सौत्रः) ५ P. रोधनेधारणेच. To stop, to hinder; to support P. स्तुम्भोति Pf. तुष्टुम्भ. 2nd sing. तुष्टुम्भिय. P. F. स्तुम्भिता. F. स्तुम्भिष्यति. C. अस्तुम्भिष्यत्. Aor. अस्तुम्भीत् B. स्तुम्भ्यात्. Caus. स्तुम्भयति ते. A. अतुष्टुम्भत्-त. D. तुष्टुम्भियति. Frequ. तोष्टुम्भ्यते, तोष्टुम्भीति, तोष्टुम्भिव. P. P. स्तुम्भ. G. स्तुम्भित्वा, स्तुम्भ्या. Inf. स्तुम्भितुम्.

स्तुम्भ् (ष्टुम्भ्) ९ P. रोधनेधारणेच. To stop, to hinder; to support. P. स्तुम्भाति. The remaining forms of this root are like those of the above root

स्तूप् (ष्टूप्) १० U. समुच्छाये. To heap up; to pile; to collect; to erect. P. स्तूपयति-ते. Pf. स्तूपयाञ्चकार-चमे &c. P. F. स्तूपयिता. F. स्तूपयिष्यति-ते. Aor. अतुष्टूपत्-त. B. स्तूप्यात्, स्तूपयिषीष्ट. D. तुस्तूपयिषति ते Pass. स्तूप्यते. A. अस्तूपि. P. P. स्तूपित. G. स्तूपयित्वा. Inf. स्तूपयितुम्.

स्तूप् (ष्टूप्) ४ P. समुच्छाये. To heap up; to pile; to collect; to erect. P. स्तूपयति Pf. तुष्टूप. 2nd sing. तुष्टूपिष. P. F. स्तूपिता. F. स्तूपिष्यति. Aor. अतुष्टूपि. B. स्तूप्यात्. Caus. स्तूप-

यति-ते A. अनुपूपत्-त्. Pass. स्तूप्यते. A. अस्तूपि.

स्तृ (स्तृञ्) 5 U. आच्छादने. To cover P. स्तृणोत, स्तृणुते. Pf. तस्तार, तस्तरे. 2nd sing. तस्तर्थ, तस्तारिषे. P. F. स्तर्ता. F. स्त-
रिष्यति ते C. अस्तरिष्यत्-त्. Aor. अस्तार्यात्, अस्तृत, अस्तरिष्ट.
dual. अस्ताद्याम्, अस्तृयाताम्, अस्तारियाताम्. B. स्तर्यात्, स्तृ-
यीष्ट, स्तरिषीष्ट Caus. स्तारयति ते. A. अतिस्तरत्-त्. D. तिस्तीर्यति-
ते. Frequ. तास्तर्यते, तस्तर्यति, तस्तरि &c. Pass. स्तर्यते. A.
अस्तारि. P. P. स्तृत. G. स्तृत्वा, विस्तृत्य. Inf. स्तर्तुम्.

स्तृक्ष् (वृक्ष्) 1 P. गतो. To go, to move P. स्तृक्षति. Pf. त-
स्तृक्ष. 2nd sing. तस्तृक्षिष्य. P. F. स्तृक्षिता. F. स्तृक्षिष्यति. Aor.
अस्तृक्षात्. B. स्तृक्ष्यात्. D. तिस्तृक्षिषति. Frequ. त्रीष्टृक्ष्यते,
त्रीष्टृक्षाति, त्रीष्टृक्षि &c. Pass. स्तृक्ष्यते. A. अस्तृक्षि.

स्तृह् (वृह्) 6 P. हिंसायाम्. To kill; to strike. P. स्तृहाति. Pf.
तस्तर्हि. 2nd sing. तस्तर्हिष्य, तस्तर्ह्य. P. F. स्तर्हिता, स्तर्ह्य. F. स्त-
र्हिष्यति, स्तर्ह्यति. Aor. अस्तर्हीत्, अस्तृक्षत्. B. स्तृह्यात्. Caus.
स्तर्हयति-ते. A. अतस्तर्ह्यत्-त्, अतिस्तृह्यत्-त्. D. तिस्तृह्यति, ति-
स्तृक्षति. Frequ. त्रीष्टृह्यते, त्रीष्टृह्यति, तर्ह्यति &c. Pass. स्तृह्यते. A.
अस्तर्हि. P. P. स्तृह. G. स्तर्ह्त्वा, स्तृह्य. Inf. स्तर्ह्यितुम्, स्तृह्ये.

स्तृ (स्तृन्) 9 U. आस्तरणे. To cover. P. स्तृणाति, स्तृणीते. Pf.
तस्तार, तस्तरे. 2nd sing. तस्तारिष्य, तस्तारिषे. P. F. स्तारिता, स्त-
रीता. F. स्तारिष्यति ते, स्तरीष्यति ते. Aor. अस्तारीत्, अस्तरिष्ट,
अस्तरिष्ट, अस्तीष्ट. B. स्तीर्यात्, स्तारिषीष्ट, स्तीर्याष्ट. Caus. स्तार-
यति-ते. A. अतिस्तरत्-त्. D. तिस्तरिषति-ते, तिस्तीर्यति ते, तिस्तीर्यति-ते.
Frequ. तेस्तीर्यते, तास्तर्यति, तास्तीर्यति. Pass. स्तीर्यते. A. अस्तारि.
P. P. स्तीर्ण. G. स्तीर्त्वा, विस्तीर्य. Inf. स्तारितुम्, स्तीर्यितुम्.

स्तेन् 10 U. चौर्ये. To steal. P. स्तेनयति-ते. Pf. स्तेनयाचकार-चक्रे
&c. P. F. स्तेनयिता. F. स्तेनयिष्यति ते. Aor. अतिस्तेनत्-त्. B.
स्तेन्यात्, स्तेनयिषीष्ट. D. तिस्तेनयिषति-ते. Pass. स्तेन्यते. A. अस्तेनि.
P. P. स्तेनित G. स्तेनयित्वा. Inf. स्तेनयितुम्.

स्तेप् (ष्टेप्) 1 A. क्षरणे. To drop; to ooze. P. स्तेपते. Pf. तिष्टेपे.

2nd sing. तिष्ठेपिषे. P. F. स्तेपिता. F. स्तेपिष्यते. C. अस्तेपिष्यत्.
Aor. अस्तेपिष. B. स्तेपिषीष्ट. Caus. स्तेपयति-ते. A. अतिष्ठेपत्-त. D.
तिस्तेपिषते. Frequ. तैष्ठेप्यते, तैष्ठेपीति, तैष्ठेसि. Pass. स्तेप्यते. A. अस्तेपि.

स्तै (ष्टै) 1 P. वेष्टये. To put on; to cover, to adorn. P. स्ताय-
ति. Pf. तस्तौ. 2nd sing. तस्मिथ, तस्ताथ. P. F. स्ताता. F.
स्तास्यति. C. अस्तास्यत्. Aor. अस्तासीत्. B. स्तेयात्, स्तापात्.
Caus. स्तापयति-ते. A. अतिष्ठपत्-त. D. तिष्ठासति. Pass. स्तायते. A.
अस्तायि. P. P. स्तात. G. स्तात्वा. Inf. स्तातुम्.

स्तोम् 10 U. श्लाघायाम्. To praise. P. स्तोमयति-ते. Pf. स्तोमयाच्च-
कार-चके &c. P. F. स्तोमयिता. F. स्तोमयिष्यति-ते. Aor. अनुस्तोमत्-
त. B. स्तोम्यात्, स्तोमयिषीष्ट. D. तुस्तोमयिषति ते. Pass. स्तोम्यते.
A. अस्तोमि. P. P. स्तोमिन्. G. स्तोमयित्वा. Inf. स्तोमयितुम्.

स्त्यै (also ष्ट्यै) 1 P. शब्दसंचातयोः. To sound; to be collected
into a heap or mass, to be spread about. P. स्त्यायति. Pf.
तस्त्यौ. 2nd sing. तस्मिथ, तस्त्याथ. P. F. स्त्याता. F. स्त्यास्यति.
C. अस्त्यास्यत्. Aor. अस्त्यासीत्. B. स्त्यायान्, स्त्येयात्. Caus.
स्त्यापयति ते. A. अतिस्त्यपत्-त, (अतिष्ठपत्-त). D. तिस्त्यासति,
(तिष्ठपासति). Frequ. तास्त्यायते, तास्त्येति, तास्त्याति. Pass.
स्त्यायते. A. अस्त्यायि. P. P. स्त्यान्. G. स्त्यात्वा. Inf. स्त्यातुम्.

स्थग् (ष्ठग्) (घटादिः) 1 P. संवरणे. To cover; to hide. P. स्थ-
गति. Pf. तस्याग. 2nd sing. तस्थगिथ. P. F. स्थगिता. F. स्थगि-
ष्यति. Aor. अस्थगीत्. B. स्थग्यात्. Caus. स्थगयति ते. A. अ-
तिष्ठगत्-त. D. तिस्थगिषति. Frequ. तास्थग्यते, तास्थगीति, तास्थक्ति.
Pass. स्थग्यते. A. अस्थगि, अस्थगि. P. P. स्थगित. G. स्थगिवा.
Inf. स्थगितुम्.

स्थल् (ष्ठल्) 1 P. स्थाने. To stand firm; to be firm. P. स्थलति.
Pf. तस्थल. 2nd sing. तस्थलिय. P. F. स्थलिता. F. स्थलिष्यति.
Aor. अस्थलीत्. B. स्थल्यात्. Caus. स्थालयति-ते. A. अतिष्ठल-
त्-त. D. तिस्थलिषति. Frequ. तास्थल्यते, तास्थलीति, तास्थलि.
Pass. स्थन्यते. A. अस्थानि. P. P. स्थलित. G. स्थलिवा. Inf. स्थलितुम्.

स्था (ष्ठा) 1 P गतिनिवृत्तौ To stand, to stay, to be P तिष्ठति.
 Pf तस्थौ. 2nd sing. तस्थिथ, तस्थाय. P F स्थाता F स्थास्य-
 ति. C अस्थास्यत्. Aor अस्थात्, (प्रास्थित). B स्थेयान्.
 Caus. स्थापयति ते A अतिष्ठिषत् त D तिष्ठासति. Frequ. ते-
 ष्ठायेने, तास्येति, तास्थाति Pass स्थायते. A. अस्थायि. P P.
 स्थित. G स्थिवा, प्रस्थाय. Inf स्थातुम्.

स्थुङ् (कुट्वादि) 6 P सक्वणे To cover, to hide P. स्थुङाति Pf.
 तुस्थोड 2nd sing तुस्थुडिथ. P F स्थुङिता F. स्थुङिष्यति.
 Aor अस्थुङीत्. B स्थुङ्यात् D तुस्थुङिषति. Pass स्थुङ्यते. A अस्थोङि.

स्थूल (अदन्त) 10 A पारिवृहणे To become stout, to grow
 fat. P. स्थूलयते. Pf स्थूल्याबद्धे &c P F स्थूलयिता F स्थूलयिष्यते.
 Aor. अनुस्थूलत्. B. स्थूलयिषीष्ट D. तुस्थूलयिषते Pass.
 स्थूल्यते A अस्थूलि. P. P. स्थूलित. G स्थूलयित्वा Inf स्थूलयितुम्.

स्नस् (ण्म) 4 P निरसने. To reject, to eject. P स्नस्यति. Pf.
 सस्नात्. 2nd sing सस्नसिथ P F स्नासिना F स्नासिष्यति. C.
 अस्नासिष्यत् Aor अस्नासीत्, अस्नासीत्. B स्नास्यात्. Caus क्मयति ते,
 (क्मयति ते, according to some). A. अस्निष्णसत् -त्. D
 सिस्नासिषति Frequ सास्नस्यत, सास्नसीति, सास्नास्ति. Pass स्नस्यते
 A. अस्नासि. P P. स्नस्त. ■ स्नासित्वा, स्नस्त्वा. Inf स्नासितुम्.

स्ना (ण्मा) 2 P शौचे. To bathe, to perform ablution P
 स्नाति. Imperf अस्नान् &. plural अस्नान्, अस्नु. Impero
 2nd sing स्नाहि Pot. स्नायात् Pf स्नौ 2nd sing. स्नक्षिथ, स्नक्षाय.
 P F स्नाता. F स्नास्यति. Aor अस्नासीत् B स्नायात्, स्नेयात्. Caus.
 स्नापयति ते, स्नपयति-ते, (with prepositions स्नापयति ते only).
 D सिस्नासनि Frequ सास्नायते, सास्नेति, सास्नाति. Pass स्नायते. A. अस्ना-
 यि. P P स्नात, (निष्णात skilled in) G स्नात्वा, प्रस्नाय. Inf. स्नातुम्.

स्निह् (णिह्) 4 P स्नेहे To feel affection for, to love, to be
 kind to or pleased with P. स्निह्यति. Pf. सिष्णेह. 2nd sing
 सिष्णेहिथ, सिष्णेह, सिष्णेथ P F स्नेहिता, स्नेहा, स्नेधा F. स्नेहि-
 ष्यति, स्नेह्यति. Aor. अस्निहत्. B स्निह्यात्. Caus स्नेहयति ते

A. असिञ्जिहत् -त्. D. सिञ्जिहयति, सिञ्जोहिषति, सिञ्जिहति. Frequ. सेञ्जिह्यते, सेञ्जिहीति, सेञ्जोढि, सेञ्जोधि. Pass. सिञ्जते. A. असेहि. P. P. सिञ्ज, सिञ्जि. G. सिञ्जित्वा, सेहिन्वा, सिञ्जन्वा, उपसिञ्ज. Inf. सेहितुम्, सेहुम्, सेञ्जुम्.

स्निह् 10 U. सेहे. To love, to be attached to; to account; to dissolve. P. सेहयति-ते. Pf. सेहयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. सेहयिता. F. सेहयिष्यति-ते. Aor. असेञ्जिहत् -त्. B. सेह्यात्, सेहयिष्यात्. D. सिञ्जोहयिषति-ते. Pass. सेञ्जते. A. असेहि. P. P. सेहित. G. सेहयित्वा, उपसेञ्ज. Inf. सेहयितुम्.

सु (णु) 2 P. प्रसृज्णे. To distil; to ooze; to drop. P. स्रौति. Pf. सुञ्जाव. 2nd sing. सुञ्जयिष्य. P. F. स्रविता. F. स्रविष्यति. C. अस्त्रविष्यत्. Aor. अस्त्राणीत्. B. स्त्र्यात्. Caus. स्रावयति-ते. A. असुञ्जवत् त. D. सुस्त्रयति. Frequ. सोञ्जयते, सोञ्जनीति, सोञ्जोति. Pass. स्त्रयते, (स्त्रुते). A. अस्त्रावि, (अस्त्राविष्ट, अस्त्रोष्ट). P. P. स्त्रुत. G. स्त्रुत्वा, अपस्त्रय. Inf. स्त्रयितुम्.

सुस्र् (णुसु) 4 P. अदने; आदानइत्येके; अदर्शनइत्यपरे. To eat; to take; to disappear, to become invisible. P. सुस्रयति. Pf. सुञ्जोस. 2nd sing. सुञ्जोसिष्य. P. F. स्रोसिता. F. स्रोसिष्यति. Aor. अस्त्रोसीत्. B. सुस्र्यात्. Caus. स्रोसयति ते. A. असुञ्जसत् -त्. D. सुस्रासिपति, सुस्रोसिपति. Frequ. सोञ्जस्यते, सोञ्जनीति; सोञ्जोसि. P. P. सुस्र G. सुस्रित्वा, स्रोसित्वा, सुस्रत्वा. Inf. स्रोसितुम्.

सुह् (णुह्) 4 P. उद्विज्णे. To vomit. P. सुहति. Pf. सुञ्जोह. 2nd sing. सुञ्जोहिय, सुञ्जोघ, सुञ्जोढ. P. F. सेहिता, सेग्धा, सेदा. F. सेहिष्यति, सेह्यति. Aor. अस्त्रुहत्. B. सुह्यात्. Caus. सेहयति ते. A. असुञ्जुहत् -त्. D. सुस्त्रुहिपति, सुस्त्रोहिपति, सुस्त्रुहति. Frequ. सोञ्जुहते, सोञ्जुहीति, सोञ्जोधि, सोञ्जोढि. Pass. सुञ्जते. A. अस्त्रोहि. P. P. सुह्य, सुह. G. सुहित्वा, सेहिन्वा, सुग्धा, सुह्या, उपसुह्य. Inf. सेहितुम्, सेञ्जुम्, सेहुम्.

स्रै (णै) 1 P. वेष्टने; शोभायामित्येके. To cover; to wrap round; to dress, to adorn. P. स्रायति. Pf. स्रौ. 2nd sing. स्रयिष्य,

सस्त्राय. P. F. स्त्राता. F. स्त्रास्यति. C. अस्त्रास्यत्. Aor. अस्त्रासीत्. B. स्त्रायात्, स्त्रेयात्. D. सिष्णासति. Frequ. स्त्रात्रायते, स्त्रात्रेति, स्त्रात्राति. P. P. स्त्रात. G. स्त्रात्वा. Inf. स्त्रातुम्.

स्पन्द् (स्पदि) 1 A. किञ्चिच्चलने. To throb; to shake; to beat. P. स्पन्दते. Pf. पस्पन्दे. 2nd sing. पस्पन्दिषे. P. F. स्पन्दिता. F. स्पन्दिष्यते. Aor. अस्पन्दिष्ट. B. स्पन्दिषीष्ट. Caus. स्पन्दयति. A. अपस्पन्दत्. D. पिस्पन्दिषति. Frequ. पास्पन्द्यते, पास्पन्दीति, पास्पन्ति. Pass. स्पन्द्यते. A. अस्पन्दि. P. P. स्पन्दित. G. स्पन्दित्वा, परिस्पन्द्य. Inf. स्पन्दितुम्.

स्पर्ध् 1 A. संघर्षे. To envy; to vie with. P. स्पर्धते. Pf. पस्पर्धे. 2nd sing. पस्पर्धिषे. P. F. स्पर्धिता. F. स्पर्धिष्यते. Aor. अस्पर्धिष्ट. B. स्पर्धिषीष्ट. Caus. स्पर्धयति-ते. A. अपस्पर्धत्-त्. D. पिस्पर्धिषते. Frequ. पास्पर्ध्यते, पास्पर्धीति, पास्पर्द्धि. Pass. स्पर्ध्यते. A. अस्पर्धि. P. P. स्पर्धित. G. स्पर्धित्वा, प्रतिस्पर्ध्य. Inf. स्पर्धितुम्.

स्पृश् 1 U. बाधनस्पर्शनयोः. To destroy; to perceive clearly; to espy. P. स्पृशति-ते. Pf. पस्पाश, पस्पृशे. 2nd sing. पस्पृशिय, पस्पृशिये. P. F. स्पृशिता. F. स्पृशिष्यति-ते. C. अस्पृशिष्यत्-त्. Aor. अस्पृशीत्, अस्पाशीत्, अस्पृशिष्ट. B. स्पृश्यात्, स्पृशिषीष्ट. Caus. स्पृशयति-ते. A. अपस्पृशत्-त्. D. पिस्पृशिषति-ते. Frequ. पास्पृश्यते, पास्पृशीति, पास्पृष्टि. Pass. स्पृश्यते. A. अस्पाशि. P. P. स्पृशित. G. स्पृशित्वा. Inf. स्पृशितुम्.

स्पृश् 10 A. ग्रहणसंस्त्रेयणयोः. To take; to embrace. P. स्पाशयते. Pf. स्पाशयाञ्चक्रे &c. P. F. स्पाशयिता. F. स्पाशयिष्यते. Aor. अपिस्पृशत्. B. स्पाशयिषीष्ट. D. पिस्पाशयिषते. Pass. स्पाश्यते. A. अस्पाशि.

स्पृ (छान्दसः) 5 P. प्रीतिपालनयोः; (प्रीतिचलनयोरित्यन्ये). To gratify; to defend; (to shake). P. स्पृणोति. Pf. पस्पार. 2nd sing. पस्पारिय. P. F. स्पृता. F. स्पृष्यति. Aor. अस्पृषीत्. B. स्पृतात्.

स्पृश् 6 P. संस्पर्शने. To touch; to cling to. P. स्पृशति. Pf. पस्पृशे. 2nd sing. पस्पृशिय. P. F. स्पृष्टा, स्पृष्टा. F. स्पृश्यति, स्पृष्यति. C. अस्पृश्यत्, अस्पृष्यत्. Aor. अस्पृक्षत्, अस्पृक्षीत्, अस्पृक्षीत्. dual.

अस्पृक्षताम्, अस्प्राष्टाम्, अस्प्राधाम्. B. स्पृश्यात्. Caus. स्पर्शयति
A. अपस्पर्शत् त. अपिस्पृशत्-त. D. पिस्पृक्षति. Frequ. परीस्पृश
परीस्पृशीति, परीस्पृष्टि &c. Pass स्पृश्यते. A. अस्पर्श. P. P. स्पर्श
G. स्पृक्ष, उपस्पृश्य. Inf. स्पृष्टुम्, स्पृष्टुम्.

स्पृह 10 U. ईप्सायाम्. To wish; to desire; to envy. P. स्पृहयति
Pf. स्पृहयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. स्पृहयिता. F. स्पृहयिष्यति-ते. A
अपस्पृहत् त. B. स्पृह्यात्, स्पृहयिषीष्ट. D. पिस्पृहयिषति-ते. Pass. स्पृ
A. अपस्पृहि. P. P. स्पृहित. G. स्पृहयित्वा. Inf. स्पृहयितुम्.

स्फर (कुटादिः) 6 P. संचलने. To tremble; to move; to sha
P. स्फरति. Pf. पस्फार. 2nd sing. पस्फरिष. P. F. स्फरिता.
स्फरिष्यति. Aor. अस्फारीन्. B. स्फर्यात्. D. पिस्फरिषति. Fre
पास्फर्यते, पास्फरति, पास्फर्ति. Pass. स्फर्यते. A. अस्फारि.

स्फाय (स्फायी) 1 A. वृद्धौ. To grow; to increase. P. स्फा
Pf. पस्फाये. 2nd sing. यस्फायिषे. P. F. स्फायिता. F. स्फायि
C. अस्फायिष्यत. Aor. अस्फायिष्ट. B. स्फायिषीष्ट. Caus. स्फाव
ते. A. अपिस्फवत् त. D. पिस्फायिषते. Frequ. पास्फाय्यते, पास्फाय
पास्फाति. Pass. स्फाय्यते. A. अस्फायि. P. P. स्फात. G. स्फादि
Inf. स्फायितुम्.

स्फिड 10 U. स्नेहने. To love; to feel affection for. P. स्फेड
ते. Pf. स्फेडयाञ्चकार-चक्रे &c. P. F. स्फेडयिता. F. स्फेडयिष्यति
Aor. अपिस्फिडत्-त. B स्फेडयात्, स्फेडयिषीष्ट. D. पिस्फेडयिषति
Pass. स्फेड्यते. A. अस्फेडि.

स्फिड् 10 U. हिंसायाम्. To kill. P. स्फिडयति-ते. Pf. स्फिड्याञ्चकार-
&c. P. F. स्फिडयिता. F. स्फिडयिष्यति-ते. Aor. अपिस्फिडत्-त. B. स्
दयात्, स्फिडयिषीष्ट. D. पिस्फिडयिषति-ते. Pass. स्फिड्यते. A. अस्फि

स्फुट 1 A. विकसने. To burst; to blossom; to blow. P. स्फे
Pf. प्रस्फुटे. 2nd sing. प्रस्फुटिषे. P. F. स्फोटिता. F. स्फोटि
Aor. अस्फोटिष्ट. B. स्फोटिषीष्ट. Caus. स्फोटयति-ते. A. अप्रस्फुट
D. प्रस्फुटिषते, प्रस्फोटिषते. Frequ. प्रस्फुच्यते, प्रस्फुटीति, प्रस्फ
Pass. स्फुच्यते. A. अस्फोटि. P. P. स्फुटित, स्फोटित. G. स्फुटि

स्फोटित्वा, सस्फुटय Inf स्फोटितुम्.

स्फुट् (स्फुटिर्) 1 P विवरण To split open, to break forth
P स्फोटति. Pf पुस्फोट. 2nd sing पुस्फाटिय P F स्फाटिता
F स्फोटिष्यति. Aor अस्फुटत्, अस्फोटीत्. B स्फुट्यात्. D पुस्फुट्यात्.
F स्फोटिष्यति. For other forms see the root स्फुट् 1 A.

स्फुट् (कुटादि) 6 P विकसने To break, to blow to blossom P. स्फुट-
ति Pf पुस्फोट. 2nd sing पुस्फुण्यि P F स्फुटिना F स्फुटिष्यति C
अस्फुण्यिन् Aor अस्फुटीत्. B स्फुट्यात्. D पुस्फुटिष्यति. P P स्फुटि.
G स्फुटित्वा. Inf स्फुटितुम्. For other forms see the above root

स्फुट् 10 U भेदने To burst, to break open P स्फोटयति-ते Pf
स्फोटयाञ्चकार चक्रे ढच् P F स्फोटयिता. F. स्फोटयिष्यति ते. Aor.
अपुस्फुटत्-त् B स्फोट्यात्, स्फोटयिषीष्ट. D पुस्फोटयिष्यति-ते Pass
स्फोटयते A. अस्फोटि P. P स्फोटित. G स्फाटयित्वा Inf स्फोटयितुम्.

स्फुड् (कुटादि) 6 P सवरणे. To cover P स्फुडति. Pf पुस्फोड-
2nd sing पुस्फुडिय. P. F स्फुडिता F स्फुडिष्यति. Aor अस्फु-
डीत्. B स्फुड्यात्. D पुस्फुडिष्यति. Pass स्फुड्यते. A अस्फोडि.

स्फुण्ड् (स्फुटि) 10 U 1 P परिहासे To jest to joke, to laugh
at P स्फुण्डयति ते, स्फुण्डति. Pf स्फुण्डयाञ्चकार चक्रे ढच्, पुस्फुण्ड-
P F स्फुण्डयिता, स्फुण्डिता F स्फुण्डयिष्यति ते, स्फुण्डिष्यति Aor
अपुस्फुण्डत् त, अस्फुण्डीत्. B स्फुण्ड्यात्, स्फुण्डयिषीष्ट, स्फुण्ड्यात्.
Pass. स्फुण्डयते. A अस्फुण्डि.

स्फुण्ड् (स्फुडि) 10 U 1 P परिहासे To jest, to joke, to laugh
at. All the forms of this root are like those of the above
root, with the only difference of ड् for ट्

स्फुर (कुटादि) 6 P स्फुरणे To throb, to move, to shake, to
swell P स्फुरति. Pf पुस्फोर. 2nd sing पुस्फुरिय P F स्फु-
रिता F स्फुरिष्यति. C अस्फुरिष्यत्. Aor. अस्फुरीत्. B स्फुर्यात्.
Caus स्फारयति ते, स्फोरयति ते. A अपुस्फुरत्-त्, अपुस्फुरत्-त् D.
पुस्फुरिष्यति Caus D पुस्फारयिष्यति-ते, पुस्फोरयिष्यति ते Frequ
पोस्फुर्यते, पोस्फुरीति, पोस्फोर्ति. Pass स्फूर्यते A अस्फोरि P P.

स्फुरित. G. स्फुरित्वा, प्रस्फुर्य. Inf. स्फुरितुम्.

ई (स्फूर्च्छ) 1 P. विस्तृता. To spread; to extend. P. स्फूर्च्छति.
Pf. पुस्फूर्च्छ. 2nd sing. पुस्फूर्च्छथ. P. F. स्फूर्च्छिता. F. स्फूर्च्छि-
ष्यति. Aor. अस्फूर्च्छीत्. B. स्फूर्च्छ्यात्. D. पुस्फूर्च्छिषति. Frequ.
पोस्फूर्च्छ्यते, पोस्फूर्च्छीति, पोस्फूर्च्छीति. P. P. स्फूर्च्छित, स्फूर्ण. G.
स्फूर्च्छित्वा. Inf. स्फूर्च्छितुम्.

ई (कुटादिः) 6 P. संचलने. To tremble; to throb. P. स्फुलति.
Pf. पुस्फुल. 2nd sing. पुस्फुलथ. P. F. स्फुलिता. F. स्फुलिष्यति.
Aor. अस्फुलीत्. B. स्फुल्यात्. D. पुस्फुलिषति. Frequ. पोस्फुल्यते,
पोस्फुलीति, पोस्फुलीति. Pass. स्फुल्यते. A. अस्फुलि.

ई (टुओस्फूर्ज) 1 P. वज्रनिर्वोषे. To thunder; to crash; to ex-
plode. P. स्फूर्जति. Pf. पुस्फूर्ज. 2nd sing. पुस्फूर्जथ. P. F. स्फूर्-
जिता. F. स्फूर्जिष्यति. C. अस्फूर्जिष्यत्. Aor. अस्फूर्जीत्. B. स्फूर्-
ज्यात्. Caus. स्फूर्जयति ते. A. अपुस्फूर्जन्त-त. D. पुस्फूर्जिषति. Frequ.
पोस्फूर्ज्यते, पोस्फूर्जीति, पोस्फूर्जि. Pass. स्फूर्ज्यते. A. अस्फूर्जि. P. P. स्फूर्जित,
स्फूर्ज. G. स्फूर्जित्वा. Inf. स्फूर्जितुम्. Abs. स्फूर्जयुः a clap of thunder.

स्मि (स्मिद्) 1 A. ईषदसने. To smile; to expand; to bloom. P.
स्मयते. Pf. सिष्मिये. 2nd sing. सिष्मिये. P. F. स्मेता. F. स्मेप्यते. Aor.
अस्मेष्ट. B. स्मेष्ट. Cau. स्माययति, स्माययने, (विस्माययते). A. अस्मिष्यत्,
अस्मिष्यत्. D. सिष्मियते. Frequ. स्मेप्यते, स्मेप्यीति, स्मेप्येति. Pass.
स्मायते. A. अस्मायि. P. P. स्मित. G. स्मिता, विसिष्य. Inf. स्मेतुम्.

स्मिद् 10 U. अनादरे. To slight; to despise. P. स्मेदयति-ते.
Pf. स्मेदयाश्चकार-चक्रे &c. P. F. स्मेदयिता. F. स्मेदयिष्यति-ते. Aor.
अस्मिदत् त. B. स्मेदयात्, स्मेदयिष्यत्. D. सिस्मेदयिषति-ते. Pass.
स्मेदयते. A. अस्मेदि.

स्मील् 1 P. निमेषणे. To wink; to blink; P. स्मीलति. Pf. सिस्मील.
2nd sing. सिस्मीलथ. P. F. स्मीलिता. F. स्मीलिष्यति. Aor. अ-
स्मीलीत्. B. स्मील्यात्. D. सिस्मीलिषति. Frequ. सेस्मील्यते, से-
स्मीलीति, सेस्मीलि. Pass. स्मील्यते. A. अस्मीलि. P. P. स्मीलित.
G. स्मीलित्वा. Inf. स्मीलितुम्.

स्मृ 1 P. चिन्तायाम्. To remember; to recollect. P. स्मरति. Pf. सस्मार. Plu. सस्मरः. 2nd sing. सस्मर्य. P. F. स्मर्ता. F. स्मरिष्यति. C. अस्मरिष्यत्. Aor. अस्मर्यात्. B. स्मर्यात्. Caus. स्मारयति-ते. A. अस्मरत्-त्. D. सुस्मर्यते. Frequ. सास्मर्यते, सस्मरीति, सस्मरति &c. Pass. स्मर्यते. A. अस्मारि. P. P. स्मृत. G. स्मृत्वा, विस्मृत्य. Inf. स्मर्तुम्.

स्मृ (घटादिः) 1 P. आच्यने (उक्कण्डापूर्वकस्मरणे). To long for. Caus. स्मरयति-ते. Pass. स्मर्यते. A. अस्मारि, अस्मारि. All-other forms of this root are like those of the above root.

स्मृ (छान्दसः) 5 P. चिन्तायाम्. To remember; to recollect. P. स्मृणोति. For other forms see the root स्मृ 1 P.

स्यन्द (स्यन्दू) 1 A. प्रस्त्रवणे. To ooze; to distil; to sprinkle; to go. P. स्यन्दते, (§ with अनु, अनुस्यन्दते, अनुस्यन्दते). Pf. सस्यन्दे. 2nd sing. सस्यन्दिषे, सस्यन्ते. P. F. स्यन्दिता, स्यन्त्वा. F. स्यन्दिष्यते, स्यन्तस्यते, स्यन्तस्यति. Aor. अस्यदत्, अस्यन्दिष्ट, अस्यन्त. B. स्यन्दिषीष्ट, स्यन्तसीष्ट. Caus. स्यन्दयति-ते. A. अस्यन्दत्-त्. D. मिस्यन्दिष्यते, सिस्यन्तसते, सिस्यन्तसति. Frequ. सास्ययते, सास्यन्दीति, सास्यन्ति. Pass. स्ययते. A. अस्यन्दि. P. P. स्यन्न. G. स्यन्दिवा, स्यन्त्वा, निष्यद्य, निस्यद्य. Inf. स्यन्दिषुम्, स्यन्तुम्.

स्यम् (स्यमु) 1 P. शब्दे. To sound; to shout. P. स्यमति. Pf. सस्याम. dual. सस्यमतुः, स्यमतुः. 2nd sing. सस्यमिष, स्यमिषे. P. F. स्यमिता. F. स्यमिष्यति. C. अस्यमिष्यत्. Aor. अस्यमीत्. B. स्यम्यात्. Caus. स्यमयति-ते. A. असिष्यभत्-त्. D. सिष्यमिषति. Frequ. सेसिष्यते, संस्यमीति, संस्यन्ति. Pass. स्यम्यते. A. अस्यमि. P. P. स्यान्त. G. स्यमित्वा, स्यान्त्वा. Inf. स्यमितुम्.

स्यम् 10 A. वितर्के. To consider; to reflect; to think. P. स्याम्य-ते. Pf. स्यामयाञ्चके &c. P. F. स्यामयिता. F. स्यामयिष्यते. Aor. असिस्यमन्. B. स्यामयिषीष्ट. Pass. स्याम्यते. A. अस्यामि.

गु (गृह्) 1 A. To go, to move P सङ्गते. Pf सङ्गते.
2nd sing सङ्गते. P F सङ्गिता. F सङ्गिष्यते. C असङ्गि-
ष्यत. Aor. असङ्गिष्ट. B सङ्गिषीष्ट. D सिसङ्गिषते. Frequ.
सासङ्गयते, सासङ्गीति, सासङ्गि. Pass सङ्गयते. A असङ्गि.

सम्भू (सम्भु) 1 A प्रमादोन्मथासेच. to err, to entrust P सम्भते.
Pf सम्भते. 2nd sing सम्भमिषे. P F सम्भिता. F सम्भिष्यते.
Aor. असम्भत्, असम्भिष्ट B सम्भिषीष्ट. Caus सम्भयति ते. A.
असम्भत् त. D सिसम्भिषते. Frequ सासम्भयते, सासम्भीति,
सासम्भि Pass सम्भये. A असम्भि. P P सम्भ. G. सम्भिवा,
सम्भ्या, विसम्भ्य. Inf सम्भिनुम्.

संस (संसु) 1 A. अवससने. To fall down, to drop to slip
off P ससते. Pf ससते 2nd sing सससिषे P F ससिता.
F ससिष्यते. Aor. अससत्, अससिष्ट. B ससिषीष्ट. Caus
ससयति ते A अससत् त. D सिससिषते. Frequ सनीससयते,
सनीससोति, सनीससात्. Pass सस्यते A अससि. P P ससत.
G ससित्वा, ससत्वा, विसस्य. Inf ससितुम्.

सिखू (खिडु) 4 P गतिशोषणयो. To go, to dry P खीव्याति Pf
सिखेव. 2nd sing सिखेविष्य. P F खेविता. F खेविष्यति Aor.
अखेवीत्. B खीव्यात्. Caus खेयति ते A असिसिखत् त. D.
मिखेविषति, सुखुषति. Frequ सेखीव्यते, सेखीयति, सेखोति Pass
खीव्यते A अमेवि P P खूत G खेवित्वा, खूत्वा Inf खेवितुम्

सु 1 P. गतौ. To go, to move, to flow, to drop, to ooze P
सगति. Pf सुक्ष्म. 2nd sing सुक्ष्म. P. F सोता F सोष्यति
C असोष्यत्. Aor असुक्ष्मत्. B सूयात्. Caus स्वावयति. A
असिसुम्, असुसुम्. D सुक्ष्मति D of Caus सुक्ष्मावयति
सिखागयिषति. Frequ सेसूयते, सोसूयति, सोसूयति. Pass सूयते
A. असूयति. P P सुत. G सूचा, प्रसूत्य Inf सूतुम्.

सेक् (सेक्) 1 A. गतौ. To go, to move P सेकते. Pf सिसेके. 2nd
sing सिसेकिषे. P F सेकिता. F सेकिष्यते. Aor असेकिष्ट. B सेकिष्य
ष्ट. Caus. सेकयति ते. A असेकित त. Pass सेक्यते. A. असेकि.

स्वञ्ज् (घञ्) 1 A परिष्वङ्गे To embrace to clasp to encircle, to twist round P स्वजते Pī सस्वज्ने or सस्वजे 2nd sing सस्वज्जिणे, सस्वजिणे P I स्वङ्गा I स्वङ्गस्यते. C अस्वङ्गस्यन् Aor अस्वङ्ग dual अस्वङ्गताम् B स्वङ्गीष्ट Caus स्वञ्जयति-त. A अस्वञ्जत् त D सिस्वङ्गते Frequ सास्वयते, सास्वञ्जीति, साम्बङ्गि Pass स्वज्यते A अस्वञ्जि P P स्वक्त G स्वङ्क्वा, स्वक्वा, परिष्वज्य Inf स्वङ्क्तुम्

स्वद् (घद) 1 A आस्वादने To be sweet or pleasing (intransitive), to perceive to taste (transitive) P स्वदते Pī सस्वदे 2nd sing सस्वदिष. P F स्वदिता F स्वदिष्यते. Aor अस्वदिष्ट B स्वदिषाष्ट Caus स्वादयति ते A अपिष्वदत्-त D सिम्बदिषने. Frequ सास्वजत, सास्वदीति, सास्वति Pass स्वद्यत A. अस्वादि. P P स्यन्ति G स्वादिवा, आस्वद्य Inf स्वदितुम्.

स्वद् 10 U आस्वादने To make sweet P स्वादयति-ते Pī स्वादया इतार चक्रे dc P F स्वादयिता F स्वादयिष्यति ते Aor असिष्व दत् त B स्वायात्, स्वादयिषीष्ट Pass स्वाद्यते. A अस्वादि

स्वन् 1 P शब्द To sound to adorn P स्वनति Pī सस्वान 2nd sing सस्वनिष P F स्वनिता F स्वनिष्यति C अस्वनिष्यत् Aor अम्बनत्, अस्यानात्. B स्वन्यात् Caus स्वानयति ते, अस्तिस्वनत्-त D मिस्वनिषति Frequ सस्वन्यते, सस्वनाति, सस्वनि Pass ध्वन्यत A अस्वानि P P स्यन्ति, (आस्वनित, आस्वान् (स्नात the mind) G स्यन्तिवा Inf स्यन्तुम्

स्वन् (घगादि) 1 P अवनमने To deck, to adorn Caus स्व न्ति ते A अमिस्वनत् त Pass स्वयते A. अस्वनि, अस्वानि I other forms see the above root

स्वप् (निग) 2 P शयन To sleep to go to bed, to lie down P स्वपिति Imperf अस्वपीन्, अम्बपत् 2nd sing अस्व अस्वप Impera स्वपितु 2nd sing स्वपिहि. Pot. स्वप्यात् सुष्याथ dual सुषुपतु 2nd sing सुष्यपिथ, सुष्यथ P F स्व F, स्वस्यति C अम्बप्यत् Aor अम्बापीन् dual अस्यात

Aor अस्विदत् . B स्वितात् . Caus स्वेद्यनि ते . A. असिष्विदत् त .
D. सिष्विन्सनि . Frequ. सेष्विद्यते, सेष्विदीति, सेष्वेति .
Pass स्विद्यते . A. अष्वेदि . P P स्विज् . G. स्विच्वा . Inf सेतुम् .
(अयंजिनिन्यासकारादयः Nyāsakara and others consider this
root to have a mute जि).

सृ 1 P शब्दोपताययो . To sound, to pain P. स्वरति . Pf. सम्वार .
2nd sing सस्वरिथ, सस्वर्य P F स्वरिता, स्वर्ता . F. स्वरिष्यति . C
अस्वरिष्यत् Aor अस्वारीत्, अस्वर्षात् B स्वर्यात् Caus स्वारयनि ते . A.
असिस्वरत् त . D सिस्वरिषति, सुस्वरति . Freq सास्वर्यते, मस्वरितीति,
सस्वरिनि &c Pass. स्वयंते A. अस्वारि . P P. स्वीत G. स्वीत्वा,
समृत्त्य Inf स्वरितुम्, स्वर्युम् .

ह.

हृ 1 P. दीप्ता . To shine, to be bright . P. हटति . Pf. जहाट .
2nd sing जहटिथ . P F हटिता . F हटिष्यति . Aor अहटीत्
अहाटीत् ॥ हट्यात् . D जिहटिषति . Frequ. जाहट्यते, जाहटीति, जाहटि .

हृ 1 P. घृतिशठत्वयो . To leap, to be wicked, to treat with
violence . P हडति . Pf जहाड . 2nd sing जहडिथ . P. F. ह
ठिता . F हडिष्यति . Aor अहडीत्, अहाडीत् . B हड्यात् . Caus
हाडयति ते A. अजीहटत् -त् . Pass. हड्यते A. अहाडि D & Frequ. see
the above root with हृ for हृ P P. हडित . G हाडिच्वा Inf. हडितुम् .

हृ 1 A. पुरीषोत्सर्गे To discharge faeces, to void excrement P
हदते . Pf. जहदे . 2nd sing जहदिने . P F. हत्ता F. हत्स्यते . C
अहत्स्यत् . Aor अहत्त . B हसीष्ट . Caus. हादयति . A अजी
हदत् . D जिहत्सते . Freq. जाहदयते, जाहदीति, जाहत्ति . Pass
हद्यते . A अहादि . P P हज्ज G हत्त्वा . Inf. हत्तुम् .

हन् 2 P. हिंसागत्यो . To kill, to go P हन्ति . Imperf अहन्
Plu अघ्नन् . 2nd sing अहन् . Impera. हन्तु . Plu घ्नन्तु
2nd sing जहि . Pot. हन्यात् . Pf. जघान . 2nd sing जघानिथ
जघन्य . P I. हन्ता . F हनिष्यति Aor. अघीत्, (आहत, आ
घधिष्ट) B. वघ्यात् . Caus घातयति ते A. अजीघनत् -त् . D

जिघांसति. Frequ. जेघ्रीयते (kills frequently.). जंघन्यते, जंघनीति, जवन्ति. Pass. हन्यते. A. अवानि, अवधि. P. P. हत. Pot. P. घात्य, वध्य. G. हत्वा, निहत्य. Inf. हन्तुम्. The root is A. when preceded by आ.

हम् 1 P. गतौ. To go, to move. P. हम्मति. Pf. जहम्म. 2nd sing. जहम्मिथ. P. F. हम्मिता, F. हम्मिष्यति. Aor. अहम्मीत्. B. हम्म्यात्. Caus. हम्मयति ते. A. अजहम्मत्-त्. D. निहम्मिषति. Frequ. जेहम्म्यते, जहम्मीति, जहन्ति. Pass. हम्म्यते A. अहम्मि.

ह्य 1 P. गतौ. To go; to move. P. ह्यति. Pf. जहाय. 2nd sing. जहयिथ. P. F. ह्यिता, F. ह्यिष्यति. Aor. अहयात्. B. ह्य्यात्. D. निहयिषति. Frequ. जाह्य्यते, जाहयीति जाहति.

ह्य 1 P. गतिकानयोः. To go; to move; to shine. P. हर्यति. Pf. जहर्ह्य. 2nd sing. जहार्यथ. P. F. हर्यिता, F. हर्यिष्यति. Aor. अहर्यात्. B. हर्यात्. Caus. हर्ययति ते. A. अजहर्ह्यत्-त्. D. निहर्ह्यिषति. Frequ. जाहर्ह्यते, जाहर्ह्यति, जाहर्ति. Pass. हर्यते. A. अहर्ह्यि P. P. हर्यित. G. हर्यित्वा. Inf. हर्यितुम्.

हल् 1 P. विलेखनेगतौच. To plough, to make furrows; to go. P. हलति. Pf. जहाल. 2nd sing. जहलिथ. P. F. हलिता, F. हलिष्यति. C. अहलिष्यत्. Aor. अहालीत्. B. हल्यात्. Caus. हल्यति-ते. A. अजीहलत् त. D. निहलिषति. Frequ. जाहल्यन्ते, जाहलीति, जाहलति. Pass. हल्यते. A. अहालि. P. P. हलित. G. हलित्वा. Inf. हलितुम्.

हल् ॥ P. भावकरणे. To express amorous inclination; to sport amorously. For the forms see the above root.

हस् (हसे) 1 P. हसने. To laugh; to smile. P. हसति. Pf. जहास. 2nd sing. जहासिथ. P. F. हसिता, F. हसिष्यति. Aor. अहसीत्. B. हस्यात्. Caus. हासयति-ते. A. अजीहमत्-त्. D. निहमिषति. Frequ. जाहस्यते, जाहस्यते, जाहसि. Pass. हस्यते. A. अहासि. P. P. हसित. G. हसित्वा. Inf. हसितुम्.

हा (ओहाक्) 3 P. त्यागे. To abandon. P. जहाति. dual, जहितः,

जहतिः. plu. महति. Imperf. अजहात्-द्. plu. अजहुः. 2nd sing. अजहाः. Impera. जहातु. 2nd sing. जहाहि, जहिहि, जहीहि. Pot. जहात्. Pf. जहौ. 2nd sing. जहिय, जहाय. P. F. हाता. F. हास्यति. C. अहास्यत्. Aor. अहासीत्. B. हेयात्. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपत्-त्. D. निहासति. Frequ. जहीयते, जाहेति, जाहाति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. Pot. P. हेय. G. हित्वा, विहाय. Inf. हेतुम्.

हा (ओहाङ्) ३ A गतौ. To go; to move. P. जिहीते. Pf. जहे. 2nd sing. जहिषे. P. F. हाता. F. हास्यते. Aor. अहास्त. B. हासीष्ट. Caus. हापयति-ते. A. अजीहपत्-त्. D. निहासते. Frequ. जाहायते, जाहेति, जाहाति. Pass. हायते. A. अहायि. P. P. हान. G. हात्वा, प्रहाय. Inf. हातुम्.

हि ५ P. गतौबृद्धौच. To go; to grow; to increase. P. हिनीति. Pf. निघाय. 2nd sing. निचयिष्य, निवेय. P. F. हेता. F. हेष्यति. C. अहेष्यत्. Aor. अहेषीत्. B. हीयात्. Caus. हाययति-ते. A. अजीहपत्-त्. D. निघायति. Frequ. जेघायते, जेघयीति, जेवेति. Pass. हीयते. A. अहायि. P. P. हित. G. हित्वा, प्राहित्य. Inf. हेतुम्.

हिक् १ U. अभ्यक्तेराब्दे. To make any indistinct sound; to hiccough. P. हिकति ते. Pf. जिहिक के. 2nd sing. जिहिकिय-वे. P. F. हिकिता. F. हिकिष्यति ते. Aor. अहिकात्, अहिकिष्ट. B. हिकयात्, हिकियाष्ट. D. जिहिकियति-ते. Frequ. जेहिकयते, जेहिकीति, जेहिकि. Pass. हिकयते. A. अहिकि.

हिक् १० A. हिंसायाम्. To injure; to kill. P. हिकयते. Pf. हिक्कया-ब्दे &c. P. F. हिक्कयिता. F. हिक्कयिष्यते. Aor. अजिहिकत. B. हिक्कयियाष्ट. D. जिहिकयिष्यते.

हिद् १ P. आक्रोशे. To curse; to swear, to shout; to exclaim. P. हेदति. Pf. जिहेट. 2nd sing. जिहेटिय. P. F. हेटिता. F. हेटिष्यति. Aor. अहेटीत्. B. हिट्यात्. Caus. हेटयति ते. A. अजीहिटत्-त्. D. जिहिटियति, जिहेटियति. Frequ. जेहिटयते, जेहिटीति, जेहेटि. Pass. हिटयते. A. अहेटि. P. P. हिटि. G. हिटित्वा, हेटित्वा. Inf. हेटितुम्.

हि० ९ P. भूतप्रादुर्भावे. To be born. P. हि०ति. Pf. नि०ट.

हि०त्. The remaining forms are like those of the root, द only being put for ट.

हिण्ड (हिडि) 1 A गत्यनादरयो. To go; to move; to wander; to disregard. P. हिण्डते. Pf. निहिण्डे. 2nd sing. निहिण्डिये.

P. F. हिण्डिता. F. हिण्डियते. Aor. अहिण्डिष्ट. B. हिण्डिषीष्ट.

Pass. हिण्ड्यते A. अहिण्डि.

हिन्व (हिवि) 1 P. प्रीणने To please; to satisfy. P. हिन्वति. Pf. जिहिन्व. 2nd sing. जिहिन्विथ. P. F. हिन्विता. F. हिन्विष्यति.

Aor. अहिन्वीत्. B. हिन्व्यात् Caus. हिन्वयति ते. A. अजिहिन्वत्.

t. D. जिहिन्विषति. Frequ. जेहिन्व्यते. Pass. हिन्व्यते. A. अहिन्वि.

P. P. हिन्वित. G. हिन्विता. Inf. हिन्वितुम्.

हिल 6 P. भावकरणे To express amorous inclination; to sport amorously. P. हिलति. Pf. निहेल. 2nd sing. जिहेलिय. P. F. हेलिता. F. हेलिष्यति C. अहेलिष्यत्. Aor. अहेलीत्. B. हिल्यात्.

Pass. हिल्यते. A. अहेलि.

हिष्क (Another reading for विष्क) 10 A. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. हिष्कते. Pf. हिष्कयाबन्ने &c. P. F. हिष्कयिता. F. हिष्कयिष्यते. Aor. अजिहिष्कत. B. हिष्कयिषीष्ट. Pass. हिष्क्यते. A. अहिष्कि.

हिंस् (हिंस्) 7 P. हिंसायाम्. To kill; to hurt. P. हिंस्ति. dual. हिंस्तः. plu. हिंसन्ति. Imperf. अहिंन्त. 2nd sing. अहिंन्त.

Impera. हिंस्तु. 2nd sing. हिंन्धि. Pot. हिंस्यान्. Pf. निहिंस.

2nd sing. जिहिंसिथ. P. F. हिंमिता. F. हिंसिष्यति. Aor. अहिंसीत्. II हिंस्यात्. Caus. हिंसयति ते. A. अजिहिंस्त्. D.

जिहिंसिषति. Frequ. जेहिंस्यते, जेहिंसीति, जेहिंस्ति. Pass. हिंस्यते.

A. अहिंसि. P. P. हिंसित. G. हिंसित्वा. Inf. हिंसितुम्.

हिंस (हिंस्) 10 U. 1 P. हिंसायाम्. To kill; to injure. P. हिंसयति ते;

हिंसति. Pf. हिंसयाबन्कार-चक्रे &c. जिहिंस. P. F. हिंसयिता; हिंसिता.

F. हिंसयिष्यति ते; हिंसिष्यति. Aor. अजिहिंसत् त; अहिंसीत्. B.

हिंस्यात्, हिंसयिषीष्ट; हिंस्यान्. D. जिहिंसयिष्यति ते; जिहिंसिषति.

Frequ. of the 1st conj. जेहिष्यते, जेहिषीति, जेहिस्ति. Pass. हियते. A. अहिंसि. P. P. हिसित. G. हिंसयिना; हिंसयाम्. Inf. हिसयितुम्; हिसितुम्.

हु 3 P. दानादनयोः; (आदानेचेत्येके, प्रीणनेषे). To offer as an oblation, to sacrifice, to eat, to take, to please. P. जुहोति. Imperf. अनुहोत. plu. अनुहवुः. Impera. जुहोतु. 2nd sing. जुहुषि. Pot. जुहुयात्. Pf. जुहाव, जुह्राञ्चकार &c 2nd sing. जुहविष, जुहाय, जुह्राञ्चकार्य &c P. F. होता. F. होषति C. अहाप्यत्. Aor. अहोषीत्. B. हूयात् Caus. हानयति ते. A. अमूह्यन्त. D. जुहयति. Frequ. जोह्यते, जोहवीति, मांहोति. Pass. हूयते. A. अहावि. P. P. हुत. G. हुत्वा, प्रहृत्य Inf. होतुम्.

हुड (हुड्) 1 P. गतौ. To go, to move. P. होडति. Pf. जुहोड. 2nd sing. जुहोडिष. P. F. होडिता F. होडिष्यति Aor. अहोडीत्. B. हुड्यात्. Caus. होडयति ते. A. अनुहोडत् त. D. जुहुडिषति, जुहोडिषति. Frequ. जोहुड्यते, जोहुडीति, मांहोडि. Pass. हुड्यते. A. अहोडि.

हुड् 6 P. सघाते. To collect, to accumulate P. हुडति. Pf. जुहोड. 2nd sing. जुहोडिष. Caus. होडयति ते. A. अजुहुडत्-स. For other forms see the above root.

हुण्ड (हुडि) 1 A. सघातेवरणे; हरणइत्येके. To collect to select; to take away. P. हुण्डते Pf. जुहुण्डे. 2nd sing. जुहुण्डिषे. P. F. हुण्डिता. F. हुण्डिष्यते. Aor. अहुण्डिष्ट. B. हुण्डिषीष्ट. Pass. हुण्ड्यते. A. अहुण्डि.

हुर्छ (हुर्छ) 1 P. To be crooked; to deceive. P. हुर्छति. Pf. जुहूर्छ 2nd sing. जुहूर्छिष. P. F. हूर्छिता. F. हूर्छिष्यति. Aor. अहूर्छत्. B. हूर्छ्यात्. D. जुहूर्छयति. Frequ. जोहूर्छ्यते, जोहूर्छीति, जोहोर्छति. P. P. हूर्छित, हूर्छ. G. हूर्छिवा Inf. हूर्छितुम्.

हुल् 1 P. गतौ. To go, to move. P. होलति. Pf. जुहोल. 2nd sing. जुहोलिष. P. F. होलिता. F. होलिष्यति. Aor. अहोलीत्. B. हुल्यात्. Caus. होलयति ते. A. अजुहुल् त. D. जुहुलिषति, जुहोलिषति. Frequ. जोहूयते, जोहूयति, जोहोन्ति. Pass. हुल्यते. A. अहोली. P. P.

जिष्ट. B. क्षजिपीष्ट. Caus. क्षजयति-ते. A. अचक्षजत्-त. Pass. क्षज्यते. A. अक्षाञ्जि, अक्षाञ्जि. G. क्षजंसञ्जम्, क्षाञ्जसाञ्जम्.

क्षज्ज् (क्षजि) 10 U. 1 P. कृद्भूजीवने. To live with difficulty. P. क्षजयति-ते; क्षजति. Pf. क्षजयाञ्जकार-चक्रे &c. चक्षज. P. F. क्षजयिता; क्षजिता. F. क्षजयिष्यति-ते; क्षजिष्यति. Aor. अचक्षजत्-त; अक्षज्जात्. B. क्षज्यात्, क्षजयिपीष्ट; क्षज्यात्.

क्षण् (क्षण) 8 U. हिंसायाम्. To kill; to wound. P. क्षणाति, क्षणते. Pf. चक्षण, चक्षणे. 2nd sing. चक्षणिष्य, चक्षणिषे. P. F. क्षणिता. F. क्षणिष्यति-ते. C. अक्षणिष्यत्-त. Aor. अक्षणात्, अक्षणिष्ट, अक्षत. B. क्षण्यात्, क्षणिपीष्ट. Caus. क्षणयति-ते. A. अचिक्षणत्-त. D. चिक्षणिषति ते. Frequ. चक्षण्यते, चक्ष्ण्यते, चक्षणीति, चक्ष्ण्यति, चक्ष्णिष्ट, चक्ष्णिष्ट. Pass. क्षण्यते. A. अक्षणि. P. P. क्षत. G. क्षणित्वा, क्षत्वा, विक्षत्य. Inf. क्षणितुम्.

क्षद् 1 A. (सौत्र.) संपेणेरक्षणेच. To grind; to cover. P. क्षदते. Pf. चक्षदै. P. F. क्षदिता. F. क्षदिष्यते, Aor. अक्षदिष्ट. B. क्षदिपीष्ट.

क्षप् 10 U. क्षेपेणेरक्षणेच. To pass; to direct. P. क्षपयति-ते. Pf. क्षपयाञ्जकार-चक्रे &c. P. F. क्षपयिता. F. क्षपयिष्यति ते. Aor. अचक्षपत् त. B. क्षप्यात्, क्षपयिपीष्ट. D. चिक्षपयिषति ते. Pass. क्षप्यते. A. अक्षपि. P. P. क्षपित. G. क्षपयित्वा. Inf. क्षपयितुम्.

क्षम् (क्षम्) 1 A. सहने. To endure; to forgive. P. क्षमते. Pf. चक्षमे. 2nd sing. चक्षमिषे; चक्षंसे. P. F. क्षमिता, क्षंता. F. क्षमिष्यते, क्षंस्यते. C. अक्षमिष्यत्, अक्षंस्यत्. Aor. अक्षमिष्ट, अक्षंस्त. B. क्षमिपीष्ट; क्षंसीष्ट. Caus. क्षमयति-ते. A. अचिक्षमत् त. D. चिक्षमिषते, चिक्षंसते. Frequ. चक्षम्यते, चक्ष्म्यते, चक्षमीति, चक्ष्मीति, चक्षन्ति, चक्षन्ति. Pass. क्षम्यते. Aor. अक्षमि. P. P. क्षान्त. G. क्षमित्वा, क्षान्त्वा, सक्षम्य. Inf. क्षमितुम्, क्षन्तुम्. Abs. क्षमा.

क्षम् (क्षम्) 4 P. सहने. To endure; to forgive. P. क्षाम्यति. Pf. चक्षाम. 2nd sing. चक्षामिष्य, चक्षम्य. P. F. क्षमिता, क्षन्ता. F. क्षमिष्यति, क्षंस्यति. Aor. अक्षमत्. B. क्षम्यात्. Caus. क्षमयति-ते. A. अचिक्षमत्-त. D. चिक्षमिषति, चिक्षंसति. Frequ. चक्षम्यते,

चक्ष्म्यते, चक्ष्मीति, चक्ष्मीति, चक्षन्ति, चक्षन्ति. Pass. क्षम्यते. A. अक्षमि P. P. क्षान्त. G. क्षमित्वा, क्षान्त्वा, संक्षम्य. Inf. क्षमितुम्, क्षन्तुम्. क्षम् (क्षपि) 10 U. 1 P. क्षत्याम्. To endure; to forgive. P. क्षम्यति ते; क्षम्यति. Pf. क्षमयाञ्जकार-चक्रे &c; चक्षम्. P. F. क्षमयिता; क्षमिता. F. क्षमयिष्यति-ते; क्षमिष्यति. Aor. अचक्षम्-त; अक्षम्पीत्. B. क्षम्यात्, क्षमयिषीष्ट; क्षम्यात्. Pass. क्षम्यते. A. अक्षमि. G. क्षम्यक्षम्यन्, क्षम्यक्षाम्यम्.

क्षर 1 P. सचलने. To flow. P. क्षरति. Pf. चक्षार. 2nd sing चक्षरिथ. P. F. क्षरिता. F. क्षरिष्यति. C. अक्षरिष्यन्. Aor. अक्षारीत्. B. क्षर्यात्. Caus. क्षारयति-ते. A. अचिक्षरत्-त. D. चिक्षरिषति. Frequ. चाक्षर्यते, चाक्षरीणि, चाक्षर्ति. Pass. क्षर्यते. A. अक्षारि. P. P. क्षरित. G. क्षरित्वा. Inf. क्षरितुम्.

क्षल् 10. U. 1 P. शौचस्मृणि. To wash; to cleanse. P. क्षालयति ते; क्षलति. Pf. क्षालयाञ्जकार-चक्रे &c; चक्षाल. P. F. क्षालयिता; क्ष-
श्रिष्टा F. क्षालयिष्यति-ते; क्षलिष्यति. Aor. अचिक्षलत्-त; अक्षालीत्. B. क्षाल्यात्, क्षालयिषीष्ट; क्षल्यात्. D. चिक्षालयिषति ते; चिक्षलिषति. Frequ. of the first conj. चाक्षल्यते, चाक्षलीति, चाक्षस्ति. Pass. क्षाल्यते; क्षल्यते. A. अक्षालि. P. P. क्षालित; क्षलित. G. क्षालित्वा; प्रक्षाल्य; क्षलित्वा; प्रक्षल्य. Inf. क्षालयितुम्; क्षलितुम्.

क्षि 1 P. क्षये. To decay, to waste P. क्षयति. Pf. चिक्षाय. 2nd sing चिक्षायिथ, चिक्षेथ P. F. क्षेता. F. क्षेप्यति. Aor. अक्षेपीत्. B. क्षीमात्. Caus. क्षाययति ते. A. अचिक्षयत्-त. D. चिक्षी-
पति. Frequ. चेक्षीयते, चेक्षीयति, चेक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षयि. P. P. क्षित, क्षीण. G. क्षित्वा, प्रक्षीय. Inf. क्षेतुम्. Pot. P. क्षेय, क्षय्य (perishable.)

क्षि 5 P. (छन्दसः) अयंभायायामपीत्येके; (न तयराः शस्त्रभृतां क्षिणोनि. Raghu) हिमयाम्. To kill P. क्षिणोति. All other forms of this root except those of the conjugational tenses & moods are like those of the above root.

क्षि 6 P. निवासगम्योः. To dwell; to go. P. क्षियति. All "

forms of this root except those of the conjugation
tenses and moods are identical with those of क्षि

क्षिण् (क्षिण्) ३ U. हिंसायाम् . To kill; to hurt. P. क्षिणोति,
णोति क्षिणुते, *क्षेणुते. Pf. चिक्षेण, चिक्षिणे. 2nd sing. चिक्षे
चिक्षिणिये. P. F. क्षेणिता F. क्षेणिष्यति-ते Aor. अक्षेणीत्.
णिष्ट, अक्षित. 2nd sing. अक्षेणीः, अक्षेणिष्ठाः, अक्षियाः. P
क्षेणिष्ठाष्ट. Caus. क्षेणयति ते. A. अचिक्षिणत्-त. D. चिक्षिणियति ते.
क्षेणियति ते Frequ. चिक्षिण्यते, चिक्षिणीति, चिक्षेष्टि. Pass. क्षिण्यते.
अक्षेणे. P. P. क्षिन्. G. क्षिण्वा, क्षेणिवा, क्षिवा, प्रक्षिय. Inf. क्षेणितुम्.

क्षिद् 1 P. अव्यक्तेरावदे To speak inarticulately. P. क्षेद
Pf. चिक्षेद्. 2nd sing. चिक्षेदिय. P. F. क्षेदिता. F. क्षेदिष्या
Aor. अक्षेदीत्. B. क्षियान्.

क्षिप् 4 P. प्रेरणे. To throw. P. क्षिप्यति. Pf. चिक्षेप. 2nd
चिक्षेपिथ. P. F. क्षेप्ता. I. क्षेप्यति. C. अक्षेप्यत्. Aor. अक्षेप्सीत्.
B. क्षिप्यात्. Caus. क्षेपयति ते. A. अचिक्षिपत्-त. D. चिक्षि
प्सति. Frequ. चिक्षिपते, चिक्षिणीति, चिक्षेप्ति. Pass. क्षिप्यते. A
अक्षेपि. P. P. क्षिप्. Ger. क्षिप्वा, संक्षिप्य. Inf. क्षेपितुम्.

क्षिप् 6 U. प्रेरणे. To throw; to cast. P. क्षिपति ते. Pf. चिक्षेप,
चिक्षिपे. 2nd sing. चिक्षेपिथ, चिक्षिपिये. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्यति-
ते. C. अक्षेप्यत्-त. Aor. अक्षेप्सीत्, अक्षिप्. B. क्षिप्यात्, क्षिप्साष्ट.
D. चिक्षिप्सनि-ते. All other forms of this root are like
those of the above root.

क्षिष् (क्षिष्) 1 4. P. निरमने. To spit out. P. क्षेवाति, क्षाव्यति.
Pf. चिक्षेव. 2nd sing. चिक्षेविय. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यानि.
Aor. अक्षेदीत्. B. क्षीयान्. Caus. क्षेवयति ते. A. अचिक्षिपत्-त.
D. चिक्षेवियति. Frequ. चिक्षेव्यते. Pass. क्षाव्यते. A.
अक्षेवि. P. P. क्ष्यूत. G. क्षेविता, क्ष्यूवा, प्रक्षोव्य. Inf. क्षेवितुम्.

* The penultimate vowels of the roots क्षिण्, क्षिण्, क्षिण्,
क्षिण्, all of the 8th class, take guna optionally before उ,
conjugational sign.

॥म् To kill. P. क्षीयते. Pf चिक्षिये. 2nd sing वि-
 • F क्षेता F क्षेप्यते. C अक्षेप्यत. Aor. अक्षेष्ट. B.
 Caus क्षाययति-त्ते. A अचिक्षयत् त. D. चिक्षीपते.
 चक्षीयते, चक्षयीति, चक्षेति. Pass क्षीयते. A. अक्षायि.
 ॥ G क्षी. Inf क्षेतुम्.

9 P याम्. To kill P क्षीणाति All other
 of this are identical with those of क्षि 1 P.
 क्षीत G वा Inf क्षेतुम्.

क्षीयते To speak inarticulately P. क्षीजति. Pf.
 चिक्षीजिथ. P F क्षीजिता. F क्षीजिष्यति.
 2nd क्षीज्यात्. Caus क्षीजयति-त्ते. A. अक्षीजत् त.
 क्षीजयति F चक्षीज्यते, चक्षीजीति, चक्षीक्ति.

1 A मद. To be drunk or intoxicated P क्षीबते.
 चक्षीबे 2nd sing चिक्षीबिषे P F क्षीबिता. F. क्षीबिष्यते.
 क्षीबिष्यत् Aor अक्षीबिष्ट B क्षीबिषीष्ट Caus क्षीबयति-त्ते.
 चक्षीयत् D चिक्षीबिषते. Frequ चक्षीब्यते, चक्षीबीति,
 क्षीबिष्यते. Pass क्षीयते A अक्षीबि P P क्षीब, (but प्रक्षीबित).
 क्षीबि Inf. क्षीबितुम्.

क्षीवृ) 1 A. मदे. To be drunk, to be intoxicated The
 m of this root are like those of the above root,
 with the only difference of व् for ब्.

क्षीवृ 1 P निरसने. To spit out. P क्षीवति. Pf चिक्षीव P F
 चिक्षीविष्यति Aor अक्षीवात्. B क्षीव्यात् Frequ. चक्षीव्यते.

क्षु 1 P शब्दे To cough, to sneeze P. क्षीति. Pf चुक्षाम.
 2nd sing चुक्षविथ. P F क्षिता. F. क्षविष्यति. Aor.
 क्षावीत्. B क्ष्यात्. Caus-क्षाययति-त्ते. A. अचुक्षवत्-त. D.
 क्षुपति. Frequ चोक्ष्यते, चोक्षयीति, चोक्षोनि. Pass क्ष्यते A
 चक्षवि P P क्षुत G क्षुत्वा. Inf क्षवितुम्.
 1 P. (छान्दम). गतौ. To go P क्षोदति. Pf चुक्षोद 2nd sing
 क्षोदति. A. अक्षोदीत्. F क्षुप

forms of this root except those of the conjugational tenses and moods are identical with those of क्षि 1 P. क्षिण् (क्षिण्) 3 U. हिसयाम् .To kill; to hurt. P. क्षिणाति, *क्षे-
णोति क्षिणुते, *क्षेणुते. Pf. चिक्षेण, चिक्षिणे. 2nd sing. चिक्षिण्य,
चिक्षिण्ये. P. F. क्षेणिता F. क्षेभ्यति-ते Aor. अक्षेणीत्. अक्षे-
ण्यत्, अक्षित्. 2nd sing. अक्षेणी, अक्षेणिष्य; अक्षियाः. B. क्षिप्यात्,
क्षेणिष्यत्. Caus. क्षेणयति ते. A. अचिक्षिगत्-त्. D. चिक्षिण्यति ते, चि-
क्षेण्यति ते Frequ. चिक्षिण्यते, चिक्षिणीति, चिक्षेष्टि. Pass. क्षिण्यते. A.
अक्षेगि. P. P. क्षित. G. क्षिप्त्वा, क्षेणिवा, क्षिवा, प्रक्षिय. Inf. क्षेणिनुम्.

क्षिद् 1 P. अव्यक्तेराब्दे To speak inarticulately. P. क्षेदति.
Pf. चिक्षेद्. 2nd sing. चिक्षेदिय. P. F. क्षेदिता. E. क्षेदिष्यति.
Aor. अक्षेदीत्. B. क्षियात्.

क्षिप् 4 P. प्रेणे. To throw P. क्षिप्यति. Pf. चिक्षेय. 2nd sing.
चिक्षेपिय. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्यति. C. अक्षेप्यत्. Aor. अक्षेप्सुत्.
B. क्षिप्तात्. Caus. क्षेयति ते. A. अचिक्षिपत्-त्. D. चिक्षि-
प्यति. Frequ. चिक्षिप्यते, चिक्षिणीति, चिक्षेप्ति. Pass. क्षिप्यते. A.
अक्षेपि. P. P. क्षिप. Ger. क्षिप्त्वा, संक्षिप्य. Inf. क्षेपुम्.

क्षिप् 5 U. प्रेणे. To throw; to cast P. क्षिपति ते. Pf. चिक्षेय,
चिक्षिपे. 2nd sing. चिक्षेपिय, चिक्षिपिये. P. F. क्षेप्ता. F. क्षेप्यति-
ते. C. अक्षेप्यत्. Aor. अक्षेप्सोत्, अक्षित्. B. क्षिप्तात्, क्षिप्सोत्.
D. चिक्षिप्सति-ते. All other forms of this root are like
those of the above root.

क्षिष् (क्षिष्) 1 4. P. निरसने. To spit out. P. क्षेवति, क्षीव्यति.
Pf. चिक्षेव. 2nd sing. चिक्षेपिय. P. F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति.
Aor. अक्षेरीत्. B. क्षीव्यात्. Caus. क्षेवयति-ते. A. अचिक्षिक्त्-त्.
D. चिक्षेपियति, चुक्ष्यति. Frequ. चिक्षेव्यते. Pass. क्षीव्यते. A.
अक्षेवि. P. P. क्ष्यू. G. क्षेविता, क्ष्यूवा, प्रक्षीव्य. Inf. क्षेवितुम्.

* The penultimate vowels of the roots क्षिग्, ऋग्, तृग्,
क्षृग्, all of the 8th class, take guna optionally before उ,
the conjugational sign.

क्षी 4 A. हिंसायाम् . To kill. P. क्षीयते. Pf. चिक्षिये. 2nd sing. चिक्षिये. P. F. क्षेता. F. क्षेप्यते. C. अक्षेप्यत. Aor. अक्षेष्ट. B. क्षेष्ट. Caus. क्षाययति-ते. A. अचिक्षयत् त. D. चिक्षीरते. Frequ. चेक्षीयते, चेक्षयीति, चेक्षेति. Pass. क्षीयते. A. अक्षायि. P. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम् .

क्षी () 9 P. हिंसायाम् . To kill. P. क्षीणाति. All other forms of this root are identical with those of क्षी 1 P. A. P. क्षीत. G. क्षीत्वा. Inf. क्षेतुम् .

क्ष 1 P. अव्यक्तशब्दे. To speak inarticulately. P. क्षीजति. Pf. चिक्षीज. 2nd sing. चिक्षीजिथ. P. F. क्षीजिता. F. क्षीजिष्यति. Aor. अक्षीजीत् . B. क्षीज्यात् . Caus. क्षीजयति-ते. A. अनिक्षीजत् त. D. चिक्षीजयति. Frequ. चेक्षीज्यते, चेक्षीजीति, चेक्षीक्ति.

क्षीव् (क्षीवृ) 1 A. मदे. To be drunk or intoxicated. P. क्षीवते. -Pf. चिक्षीवे. 2nd sing. चिक्षीविषे. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यते. C. अक्षीविष्यत. Aor. अक्षीविष्ट. B. क्षीविपीष्ट. Caus. क्षीवयति-ते. A. अचिक्षीवत् त. D. चिक्षीविषते. Frequ. चेक्षीव्यते, चेक्षीवीति, चेक्षीस्ति. Pass. क्षीव्यते. A. अक्षीवि. P. P. क्षीव; (but प्रक्षीवित). G. क्षीवित्वा. Inf. क्षीवितुम् .

क्षीव् (क्षीवृ) 1 A. मदे. To be drunk, to be intoxicated. The forms of this root are like those of the above root, with the only difference of व् for व् .

क्षीव् (क्षीवृ) 1 P. निरसने. To spit out. P. क्षीवति. Pf. चिक्षीव. P. F. क्षीविता. F. क्षीविष्यति. Aor. अक्षीवीत् . B. क्षीव्यात् . Frequ. चेक्षीव्यते.

क्षु (रुक्षु) 2 P. शब्दे. To cough; to sneeze. P. क्षीति. Pf. चुक्षाव. 2nd sing. चुक्षविथ. P. F. क्षीता. F. क्षविष्यति. Aor. अक्षावीत् . B. क्ष्यात् . Caus. क्षाययति-ते. A. अचुक्षवत् त. D. चुक्षपति. Frequ. चोक्ष्यते, चोक्षवीति, चोक्षेति. Pass. क्ष्यते. A. अक्षावि. P. P. क्षुत. G. क्षुत्वा. Inf. क्षवितुम् .

गुह् 1 P. (छन्दसः). गतौ. To go. P. क्षोदति. Pf. चुक्षोद. 2nd sing. चुक्षोदिय. P. F. क्षोदिता. F. क्षोदिष्यति. Aor. अक्षोदीत् . B. क्ष्यात् .

क्षुद् (क्षुदिर) 7 U. संपेषणे. To pound; to crush. P. क्षुण्ति. कृन्ते. Pf. चुक्षोद, चुक्षुदे. 2nd sing. चुक्षोदिय, चुक्षुदिपे. P. F. क्षोत्ता. F. क्षोत्स्यति-ते. Aor. अक्षुदत्, अक्षौत्सीत्, अक्षुत्. क्षुयात्; क्षुत्सीष्ट. Caus. क्षोदयति-ते. A. अचुक्षुदत्-त्. D. चुक्षुत्स्यति-ते. Frequ. चोक्षुद्यते, चोक्षुदीति, चोक्षोत्ति. Pass. क्षुयते. A. अक्षोदि. P. P. क्षुण्ण. G. क्षुत्त्वा. Inf. क्षोचुम्.

क्षुष् 4 P. बुभुक्षायाम्. To be hungry. P. क्षुष्यति. Pf. चुक्षोष. 2nd sing. चुक्षोषिय. P. F. क्षोद्धा. F. क्षोत्स्यति. C. अक्षोत्स्यत्. Aor. अक्षुषत्. B. क्षुष्यात्. Caus. क्षोषयति ते. A. अचुक्षुषत्-त्. D. चुक्षुत्सति. Frequ. चोक्षुष्यते, चोक्षुषीति, चोक्षोद्धि. Pass. क्षुष्यते. A. अक्षोधि. P. P. क्षुषित. G. क्षुषित्वा, क्षोषित्वा, संक्षुष्य. Inf. क्षोदुम्.

क्षुप् (सौर.) 1 P. मदे To be intoxicated. P. क्षोपति. Pl. चुक्षोप. P. F. क्षोपिता. F. क्षोपिष्यति. Aor. अक्षोपीत्. B. क्षुष्यात्.

क्षुम् 1 A. संचलने. To be agitated; to be disturbed. P. क्षोभते. Pf. चुक्षुभे. 2nd sing. चुक्षुभिपे. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यते. Aor. अक्षुभत्, अक्षोभिट. B. क्षोभिषीष्ट. Caus. क्षोभयति-ते. A. अचुक्षुभत्-त्. D. चुक्षुमिषते, चुक्षोमिषते. Frequ. चोक्षुम्यते, चोक्षुभीति, चोक्षोम्भि. Pass. क्षुम्यते. A. अक्षोभि. P. P. क्षुमित. क्षोमित, (also क्षुब्ध a churning handle.). G. क्षुभित्वा, क्षोभित्वा, प्रक्षुम्य. Inf. क्षोभितुम्.

क्षुभ् 4 P. संचलने. To be agitated. P. क्षुम्यति. Pf. चुक्षोभ. 2nd sing. चुक्षोभिष. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यति. Aor. अक्षुभत्. B. क्षुम्यात्. D. चुक्षुमिषति, चुक्षोमिषति. P. P. क्षुमिन; (क्षुब्ध.) For the remaining forms see the above root.

क्षुभ्र 9 P. संचलने. To tremble. P. क्षुभ्राति. Imperf. अक्षुभ्रात. Impera. क्षुभ्रातु. 2nd sing. क्षुभाण. Pf. चुक्षोभ. 2nd sing. चुक्षोभिय. P. F. क्षोभिता. F. क्षोभिष्यति. Aor. अक्षोभत्. B. क्षुभ्यात्. For the remaining forms see क्षुम् 4 P.

क्षुम्प (जान्दसः) 1 P. गतौ. To go. P. क्षुम्पति. Pf. चुक्षुम्प. P. F. क्षुम्पिता. F. क्षुम्पिष्यति. Aor. अक्षुम्पीत्. B. क्षुम्प्यात्.

- खुर** 6 P. विट्खने. To scratch; to make lines. P. क्षुरति. Pf. चुक्षोर.
 2nd.sing. चुक्षोरिथ. P. F. क्षोरिता. F. क्षोरिष्यति. C. अक्षोरिष्यत्.
 Aor. अक्षोरीत्. B. क्षुर्यात्. D. चुक्षुरिषति, चुक्षोरिषति. Frequ.
 चोक्षुर्यते, चोक्षुरीति, चोक्षोर्ति.
- क्षे** 10 U. मक्षणे. To eat P. क्षेडयति-ते. Pf. क्षेडयाश्चकार-चके &c. P.
 F. क्षेडयिता. F. क्षेडयिष्यति-ते. Aor. अचिक्षेडत्-त. B. क्षेड्यात्, क्षेडयिषीष्ट.
- क्षेव्** (क्षेवु). 1 P. निरसने. To spit out. P. क्षेवति. Pf. चिक्षेव. P.
 F. क्षेविता. F. क्षेविष्यति. Aor. अक्षेवीत्. B. क्षेव्यात्.
- क्षै** 1 P. क्षये. To wear out; to waste. P. क्षायति. Pf. चक्षौ. 2nd.
 sing. चक्षिष, चक्षाय. P. F. क्षाता. F. क्षास्यति. C. अक्षास्यत्. Aor.
 अक्षासीत्. B. क्षायात्, क्षेयात्. Caus. क्षपयति-ते. A. अचिक्षपत्-त.
 D. चिक्षासति. Frequ. चाक्षायते, चाक्षेति, चाक्षाति. Pass. क्षायते.
 A. अक्षायि. P. P. क्षाम. G. क्षात्वा. Inf. क्षातुम्.
- क्षोट** 10 U. क्षेपे. To throw; to cast. P. क्षोटयति-ते. Pf. क्षोटया-
 श्चकार-चके &c. P. F. क्षोटयिता. F. क्षोटयिष्यति-ते. Aor. अचु-
 क्षोटत्-त. B. क्षोट्यात्, क्षोटयिषीष्ट.
- क्षु** 2 P. तेजने. To sharpen. P. क्ष्णोति. Pf. चुक्ष्णाव. 2nd sing.
 चुक्ष्णविथ. P. F. क्ष्णविता. F. क्ष्णविष्यति. C. अक्ष्णविष्यत्. Aor.
 अक्ष्णावीत्. B. क्ष्णूयात्. Caus. क्ष्णावयति-ते. A. अचुक्ष्णवत्-त.
 D. चुक्ष्णूषति. Frequ. चोक्ष्णूयते, चोक्ष्णवीति, चोक्ष्णोति. Pass. क्ष्णूयते.
 A. अक्ष्णावि. P. P. क्ष्णुत. G. क्ष्णुत्वा, संक्ष्णुत्य. Inf. क्ष्णवितुम्.
- क्ष्माप्** (क्ष्मायी) 1 A. विधूने. To tremble. P. क्ष्मायते. Pf. चक्ष्माये.
 2nd sing. चक्ष्मायिषे. P. F. क्ष्मायिता. F. क्ष्मायिष्यते. Aor. अक्ष्मायिष्ट.
 B. क्ष्मायिषीष्ट. Caus. क्ष्मापयति-ते. A. अचिक्ष्मपत्-त. D. चि-
 क्ष्मायिषते. Frequ. चाक्ष्माप्यते, चाक्ष्मायीति, चाक्ष्माति. Pass. क्ष्माप्यते.
 A. अक्ष्मायि. P. P. क्ष्मात. G. क्ष्मायित्वा. Inf. क्ष्मायितुम्.
- क्ष्मील्** 1 P. निमेषणे. To wink; to twinkle P. क्ष्मीळति. Pf. चिक्ष्मी-
 ल. P. F. क्ष्मीळिता. F. क्ष्मीळिष्यति. Aor. अक्ष्मीळीत्. B. क्ष्मीळ्यात्.
- क्ष्वि** (निक्ष्विडा) 1 A. P. 4 P. क्षेहनमोचनयोः. To be unctuous;
 to discharge. क्ष्वेदते-ति; क्ष्विज्यति. Pf. चिक्ष्वेद; चिक्ष्वेद. 2nd:

sing. चिक्ष्विदिषे; चिक्ष्वेदिष. P. F. क्ष्वेदिता. F. क्ष्वेदिष्यति-ते. Aor. अक्ष्वेदिष्ट, अक्ष्विडत्; अक्ष्विडत्. B. क्ष्वेदिषीष्ट; क्ष्विड्यात्. For the remaining forms see the root क्ष्विद् 1 A. P. 4 P. below, with the only difference of ड् for द्. Frequ. चिक्ष्वेदि. &c.

क्ष्विद् (अक्ष्विदा) 1 A. P. 4 P. स्नेहनमोचनयोः. To be unctuous; to discharge P. क्ष्वेदते-ति; क्ष्विगति. Pf. चिक्ष्वेदे; चिक्ष्वेद. 2nd sing. चिक्ष्विदिषे; चिक्ष्वेदिष. P. F. क्ष्वेदिता. F. क्ष्वेदिष्यते-ति. C. अक्ष्वेदिष्यत-त्. Aor. अक्ष्वेदिष्ट; अक्ष्विदत्; अक्ष्विदत्. B. क्ष्वेदिषीष्ट, क्ष्विद्यात्; क्ष्विद्यात्. Caus. क्ष्वेदयति-ते. A. अचिक्ष्विदत्-त्. D. चिक्ष्विदयति ते, चिक्ष्वेदयति ते. Frequ. चिक्ष्विद्यते, चिक्ष्विदीति, चक्ष्वेत्ति. Pass. क्ष्विद्यते. A. अक्ष्वेदि. P. P. क्ष्विण्ण, क्ष्वेवित. G. क्ष्विदित्वा, क्ष्वेदित्वा. Inf. क्ष्वेदितुम्.

क्ष्वेल् (क्ष्वेल्) 1 P. चलने. To move. P. क्ष्वेलति. Pf. चिक्ष्वेल. 2nd sing. चिक्ष्वेलिष. P. F. क्ष्वेलिता. F. क्ष्वेलिष्यति. Aor. अक्ष्वेलीत्. B. क्ष्वेल्यात्. Caus. क्ष्वेलयति ते. A. अचिक्ष्वेलत्-त्. D. चिक्ष्वेलयति. Frequ. चक्ष्वेल्यते, चक्ष्वेलीति, चक्ष्वेस्ति. Pass. क्ष्वेल्यते. A. अक्ष्वेलि. P. P. क्ष्वेलित. G. क्ष्वेलित्वा. Inf. क्ष्वेलितुम्.

ज्ञ.

ज्ञप् 10 U. ज्ञानेज्ञापनेच. To know; to cause to know; to see to please. P. ज्ञपयति-ते. Pf. ज्ञपयाश्चकार-चक्रे &c P. F. ज्ञपिता. F. ज्ञपयिष्यति-ते. Aor. अजिज्ञपत्-त्. B. ज्ञप्यात्, ज्ञपयिषीष्ट. D. जिज्ञापयिषति ते, ज्ञीप्सति-ते. Pass. ज्ञप्यते. A. अज्ञपि. P. P. ज्ञप्त, ज्ञपित. G. ज्ञपित्वा, जिज्ञाप्य. Inf. ज्ञपयितुम्.

ज्ञा 9 U. अवबोधने. To know. P. जानाति, जानीते. Imperf. नात्, अजानीत्. Impern. जानातु, जानीताम्. 2nd sing. हि, जानीष्व. Pot. जानीयात्, जानीत. Pf. जज्ञौ, जज्ञे. 2nd sing. जज्ञिष, जज्ञाय, जज्ञिषे. P. F. ज्ञाता. F. ज्ञास्यति-ते. C. ज्ञास्यत्-त्. Acc. अज्ञासीत्, अज्ञास्त. B. ज्ञायात्, ज्ञेयात्, ज्ञासीष्ट. Caus. ज्ञापयति-ते; ज्ञपयति-ते (to cause to see; to to sharpen/to alay). A. अजिज्ञपत्-त्.